

KERTOMUS

HELSINGIN KAUPUNGIN
KUNNALLISHALLINNOSTA

75

1962

JÄLKIMMÄINEN OSA

HELSINGIN KAUPUNGIN TILASTOTOIMISTON
JULKAISEMA

HELSINKI 1965

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu
3. Palkkalautakunta	1
4. Kiinteistöhallinto	24
Kiinteistölautakunta	24
Kiinteistövirasto	67
Asuntotuotantokomitea	81
Asunnonjakotoimikunta	83
5. Koulutustoimikunta	85
6. Järjestelytoimisto	87
7. Hankintatoimisto	94
8. Kaupunginarkisto	98
9. Tilastotoimisto	102
10. Huoltokassa	107
11. Leski- ja orpoeläkekassa	108
12. Rakennustarkastustoimisto	110
13. Ulosottovirasto	112
14. Holhouslautakunta	119
15. Asutuslautakunta	120
16. Vesilautakunta	122
17. Palotoimi	123
18. Väestönsuojelu	135
19. Huoltotoimi	139
20. Lastensuojelutoimi	171
21. Oikeusaputoimisto	202
22. Ammattioppilaslautakunta	206
23. Kotitalouslautakunta	208
24. Kaupunginkirjasto	211
25. Kaupunginmuseo	222
26. Musiikkilautakunta	227
27. Nuorisotyö	230
28. Raittiuslautakunta	237
29. Urheilu- ja retkeilytoiminta	240
30. Yleiset työt	252
31. Satamahallinto	276
32. Liikennelaitos	302
33. Puutavara- ja polttoainetoimisto	320
34. Teurastamolaitos	323
35. Elintarvikekeskus	333
36. Keskuspesula	337
Hakemisto	340

3. Palkkalautakunta

Palkkalautakuntaan v:ksi 1962 valittiin: dipl.ins. Max Burmeister, lakit.lis. Georg Ehrnrooth, tal.hoit. Sven Friberg, siht. Taisto Johtainen, siht. Aarne Koskinen, varat. Jarl Nyman, asent. Eero Sainio, sos.pääll. Osmo Vesikansa ja varat. Tapani Virkkunen. Puheenjohtajaksi kaupunginvaltuusto valitsi varat. Virkkusen (12.1. 88 §, 5.2. 219 §). Varapuheenjohtajakseen palkkalautakunta valitsi lakit.lis. Ehrnroothin ja kaupunginhallituksen edustajana oli apul.kaup.joht. Eino Varonen (12.1. 89, 90 §).

Palkkalautakunnan jäsenen Sven Fribergin tilalle, joka oli kuollut 13.1., kaupungin valtuusto valitsi toimitt. Reino Tuomen v:n 1962 lopussa päättyväksi toimikaudeksi (26.2. 357 §).

Kokoukset ym. Lautakunnan kokoukset päätettiin pitää lautakunnan toimistossa Rauhank. 9 joka maanantai klo 16 alkaen (12.1. 93 §). Lautakunnan pöytäkirjat ja toimistopäällikön päätösluettelo päätettiin pitää lautakunnan toimistossa nähtävänä kokousta seuranneen viikon torstaina (12.1. 92 §). Palkkalautakunta päätti, että pöytäkirjan tarkastavat kertomusvuonna kullakin kerralla valitut tarkastajat (12.1. 91 §).

Eräiden pyhä- tai juhlapäivien ja kesäajan vuoksi päätettiin kokousaikoja muuttaa sekä pitää eräitä ylimääräisiä kokouksia (8.1. 87 §, 29.1. 215 §, 12.2. 307 §, 28.5. 881 §, 27.6. 1 048 §, 20.7. 1 174 §, 26.11. 1 902 §, 17.12. 2 028 §).

Puheenjohtaja Virkkunen, varapuh.joht. Ehrnrooth sekä toim.pääll. Erkki Salmio ja tarpeen vaatiessa näiden kutsumana apul.toim.pääll. Juha Keso oikeutettiin toimimaan kaupungin neuvottelijoina palkkalautakunnan käsiteltävissä asioissa v:n 1962 aikana (12.1. 94 §).

Palomiesten ja nosturinhoitajien työnseisauksen johdosta käydyistä neuvotteluista maksettiin palkkioita yht. 21 000 mk. Neuvotteluihin osallistui paitsi tavanomaisia kaupungin neuvottelijoita myös apul.kaup.joht. Eino Varonen (9.7. 1 079 §).

Palkkalautakunnan toimisto. Toimistoon päätettiin palkata tilapäisiksi viranhaltijoiksi v. 1962 seuraavat henkilöt: 29. palkkaluokan sihteerin virkaan Juhani Viitanen, 14. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Eila Czarnecki ja 12. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Irja Alakoski kaikki 1.1. lukien (2.1. 48 §).

Työsopimussuhteeseen palkattiin edelleen v:ksi 1962 tarkastajan toimeen tekn. Ola Filppu, toimistoapulaisen toimeen Saima Saarinen ja lähetin toimeen Irmeli Riukka (2.1. 49 §).

12. palkkaluokan tp. toimistoapulaisen virka päätettiin täyttää sitä haettavaksi julistamatta sekä hyväksyä ko. virkaan palkkalautakunnan toimiston työsuhteinen

3. Palkkalautakunta

toimistoapulainen Saima Saarinen 1.2. alkaen enintään v:n 1962 loppuun saakka (2.1. 61 §).

Palkkalautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle -valtuustolle edelleen esitettäväksi, että seuraavat toimiston tilapäiset virat vakinaistettaisiin lopullista päätöstä seuraavan kuukauden alusta lukien: 30. palkkaluokan sihteerin virka sekä 15. ja 13. palkkaluokan toimistoapulaisen virat (12.3. 447 §).

12. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan päätettiin valita merk. Markku Rinne 6 kk:n koeajaksi (2.1. 60 §, 8.1. 86 §, 27.6. 1033 §). 1.9. lukien hänelle myönnettiin ero virastaan (22.8. 1303 §).

1.6. lukien kertomusvuoden loppuun palkattiin toimistoon toimistoharjoittelija ja lähetti (28.5. 877 §).

V:ksi 1963 päätettiin edelleen palkata tarkast. Filppu ja toim.harj. Riukka sekä lähetti Ritva Junni (28.12. 2086 §).

Palkkalautakunta teki lisäksi eräitä päätöksiä, jotka koskivat sairauslomasijaisen määräämistä toimistopäällikön sairauden ajaksi (21.5. 832 §, 28.5. 886, 887 §), apulaistoimistopäällikön viran hoitoa (4.6. 938 §), sihteerin ja tarkastajan määräämistä kurseille sekä apul.toim.päällikön virkavapautta ym. (5.3. 423 §, 24.9. 1540 §, 20.7. 1173 §, 15.10. 1692 §).

Kahdelle toimiston toimistoapulaiselle myönnettiin oikeus asua toisen kunnan alueella (15.1. 130 §, 22.1. 150 §).

Virkasäännön wusiminen. Kaupunkiliiton toimisto oli 14.7. lähettänyt kaupungin ja kauppalanhallituksille Kaupunkiliiton hallituksen 28.6.1962 hyväksymän uuden virkasäännön mallin. Voimassa olevat virkasäännöt oli laadittu v. 1950 hyväksytyin ja suositellun mallin pohjalta, minkä jälkeen lainsäädäntö oli useilla virkamiesoikeuden aloilla muuttunut. Eri säännösten ja virkasäännön määräysten muodollisesta ristiriitaisuudesta johtuen oli seurauksena ollut sekä tulkintaerimielisyyksiä että virheellisiä päätöksiä. Palkkalautakunnan esittelijä totesi, että myöskin Helsingin kaupungin virkasäännössä ja sen tulkinnassa oli esiintynyt sellaisia puutteellisuuksia, joista Kaupunkiliiton yleiskirjeessä oli mainittu, ja mm. 12.4.1961 kaupunginvaltuusto oli muuttanut useita virkasäännön työaikaa koskevia määräyksiä. Maan suurimpana kaupunkina Helsingin olosuhteet olivat kuitenkin niin erikoislaatuiset, ettei Kaupunkiliiton hallituksen hyväksymän mallin mukaisen virkasäännön käytäntöön ottaminen sellaisenaan voinut tulla kysymykseen, vaan useat mallin määräykset olisi muokattava Helsingin erikoisolosuhteita vastaaviksi. Kun asia kokonaisuudessaan oli varsin laajakantoinen ja siihen liittyi monia periaatteellisuontoisia kysymyksiä, olisi virkasääntöä valmistelemaan asetettava erityinen toimikunta. Palkkalautakunta päättikin kaupunginhallitukselle esittää, että tämä asettaisi erityisen toimikunnan valmistelemaan ehdotusta uudeksi kaupungin virkasäännöksi Kaupunkiliiton hallituksen hyväksymän virkasäännön mallin pohjalta sekä että tämän toimikunnan jäsenenä tulisi virkamiesten lisäksi olla myös luottamusmiehiä (10.9. 1431 §, 17.9. 1464 §).

Kaupunkiliiton suosituksen johdosta, joka koski kaupunkien ja kauppalain viranhaltijain ja työntekijäin *palkkojen tarkistamista* 1.1.1962 lukien viranhaltijain ja kuukausipalkkaisten toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkkausta koskevalta osalta, palkkalautakunta päätti tehdä kaupunginhallitukselle esityksen asiassa (8.1. 84 §, 12.1. 95 §, 12.2. 269 §, 13.2. 309 §).

Merkittiin tiedoksi, että valtuusto oli päättänyt korottaa viranhaltijain palkkoja 1.1.1962 lukien (12.3. 425 §).

Eräiden laitosten osastopäälliköiden ym. johtavien viranhaltijoiden palkkausjärjestelyt. Vesilaitos oli maininnut, että laitoksen uutta organisaatiota oli mahdollisuuksien mukaan pyritty toteuttamaan. Viime vuosina oli kuitenkin pätevien ja kokeneiden insinöörien saanti ollut mahdotonta sen palkkauksen puitteissa, minkä laitos oli voinut tarjota. Sen insinöörinkunta oli vähentynyt ja tilannetta olisi yritettävä korjata esim. siten, että nuorillekin insinööreille maksettaisiin sama palkka kuin heidän esimiehilleen, mutta viime aikaisten insinöörien palvelukseensaantiyritysten valossa näytti siltä, ettei tämäkään palkkapolitiikka johtaisi ratkaisevasti myönteiseen tulokseen. Kaupunginvaltuusto oli kuitenkin 20.12.1961 tehnyt päätöksen, jonka perusteella kaupunginhallituksella on mahdollisuus tehdä nimenomaan teknilliseen henkilökuntaan kuuluvien kanssa määräaikaisia palkkasopimuksia, kunnes lopullinen järjestely saadaan aikaan. Ko. päätöstä olisi sovellettava vesilaitoksen apulaisjohtajan, jakeluosaston päällikön ja rakennuspäällikön virka- ja palkkajärjestelyihin. Palkkalautakunnan esittelijä huomautti, että teknillisen henkilökunnan palkkauskysymys oli jo kauan aikaa ja erityisesti valtiolla tapahtuneiden huomattavien palkkausjärjestelyjen jälkeen ollut erittäin vaikeasti hoidettavissa. Avoimeksi jääneitä virkoja täytettäessä oli useissa tapauksissa jouduttu turvautumaan sopimuspalkkoihin, jotka tasoltaan poikkesivat huomattavasti kaupungin vallitsevasta palkkatasosta ylöspäin. Ottaen huomioon ne näkökohdat, joiden pohjalta valtuusto teki em. päätöksen väliaikaisista järjestelyistä eräiden teknillisten ja johtavien virkojen palkkauksiin, palkkalautakunta päätti puoltaa kaupunginhallitukselle lautakunnan esityksen hyväksymistä (12.3. 450 §, 19.3. 486 §).

Teollisuuslaitosten lautakunta oli ilmoittanut, että vesilaitoksen laitossuunnittelutoimiston päällikön toimi oli ollut haettavana, jolloin hakijoita oli ollut kaksi. Näistä dipl.ins. Matti Kolppo, jota yksin voitiin pitää pätevänä tehtävään, oli esittänyt palkkavaatimukseksi 190 000 mk/kk. Kolppo oli toiminut vesilaitoksen toimistoinsinöörinä, palkka 122 740 mk/kk, joten ehdotettu palkkaus merkitsisi poikkeuksellisen suurta korotusta. Kun hän kuitenkin neuvotteluissa oli suostunut alentamaan vaatimuksensa 180 000 mk:aan, päätti palkkalautakunta lausunnossaan kaupunginhallitukselle puoltaa teollisuuslaitoksen esitystä (7.5. 733 §). Edellä selostetun kaltaisia esityksiä tehtiin muidenkin laitosten taholta: mm. vesilaitoksen kolmen työsopimussuhteeseen siirtyvän toimistopäällikön palkkauksen osalta. Palkkalautakunta päätti lausunnossaan puoltaa näitä esityksiä (26.3. 517 §, 2.4. 537 §, 7.5. 734, 735 §) samoin liikennelaitoksen johtavan teknillisen virkamiehistön ja toimihenkilökunnan palkkauksen osalta (14.5. 774 §) sekä kiinteistöviraston johtavan arkkitehti- ja insinöörinkunnan, järjestelytoimiston insinöörin ym. palkkauksen osalta (14.5. 775, 776 §, 4.6. 934 §, 20.7. 1 151, 1 152 §).

Outamon vastaanottokodin opettajien palkkauksen oikaiseminen. Outamon vastaanottokodin opettajat Ossi Ahonen ja Bruno Lehtinen mainitsivat anomuksessaan, että heidän palkkauksensa on virkasuhteen syntymisestä lähtien ollut sidottuna valtion palkkausluokkiin aina tammikuun alkuun 1962. Palkkauksen määrääminen oli ollut riippuvainen milloin kansakoulun palkkalaista, milloin taas kaupungin virkasäännöstä. Anajat pyysivät, että palkkalautakunta antaisi päätöksen, jonka mukaan heille suoritettaisiin takautuvasti palkka 1.8.1961 lukien ko. vuoden loppuun.

3. Palkkalautakunta

Esittelijä totesi, että vastaanottokodin erityisluokan opettajat anoivat aikaisemmin kalliinpaikanlisän maksamista heille Helsingin kalleusryhmän mukaisesti ja Ahonen lisäksi laitoslisän maksamista elokuulta 1961. Tällöin palkkalautakunta lausunnoissaan kaupunginhallitukselle esitti, että anomusten ei tulisi antaa aihetta enempiin toimenpiteisiin. Samalla lautakunta kuitenkin totesi olevan kyseenalaista, minkälaisien palkkausperusteiden mukaan mainittujen opettajien palkkaus olisi tullut määritellä. Aikaisemmin toisen asian yhteydessä oli todettu, että lastensuojelulaitosten opettajia ei tehtäviensä ja opetusvelvollisuutensa puolesta voida rinnastaa kansakoulunopettajiin eivätkä he myöskään ole kansakoululainsäädännön alaisia. Tämän vuoksi laitosopettajien palkkaus olisi suoritettava virkasäännön mukaisesti. Kun kaupunginhallitus aikanaan oli hakenut kouluhallitukselta valtionapua eräissä kaupungin lastensuojelulaitoksissa v. 1959 annetusta kansakouluopetuksesta kaupungille aiheutuneisiin kustannuksiin, kouluhallitus hylkäsi anomuksen todeten, että Lemmilän ja Ryttylän vastaanottokotien, Metsäkummun hoitokodin ja Toivolan oppilaskodin koulut eivät kuuluneet Helsingin kaupungin kansakoululaitukseen, minkä vuoksi kaupungilla ei kansakoululain mukaan ollut oikeutta saada näiden koulujen ylläpitämiseen valtionapua. Kaupungin haettua muutosta korkeimmassa hallinto-oikeudessa tämä antoi päätöksen, jossa todettiin, ettei ollut esitetty syytä kouluhallituksen ko. päätöksen muuttamiseen. Esittelijä katsoi näin ollen, että anojille olisi tullut heidän virkasuhteensa alusta lukien suorittaa palkkaus kaupungin virkasäännön 21 §:n mukaisesti. Palkkalautakunta päätti antaa tämän mukaisesti lausunnon kaupunginhallitukselle (5.11. 1 809 §).

Kodinhoitajille suoritettava palkanlisä. Palkkalautakunta päätti vahvistaa erityisenä palkanlisänä 1.8.—31.12.1961 väliseltä ajalta niille kodinhoitajille suoritettavan erotuksen, jotka eivät olleet saaneet ikälisää, ottaen huomioon kaupunginhallituksen ja -valtuuston päätösten nojalla jo suoritettut 255 mk/kk, 1 250 mk:ksi kuukaudessa ja niille kodinhoitajille, jotka olivat saaneet yhden ikälisän, 565 mk/kk. Samalla päätettiin todeta, että 1.1.1962 lukien erityistä palkanlisää ei kodinhoitajille suoriteta (12.3. 464 §).

Päivystyskorvauksen vahvistaminen. Koskelan sairaskodin tiedustelun johdosta palkkalautakunta päätti, että sairaskodin leikkausosaston ns. puhelinpäivystystä suorittaville sairaanhoitajille saatiin siitä lähtien, kun ko. päivystys oli ollut käytännössä, 1/6:sta tätä varallaoloaikaa maksaa yksinkertaisen tuntipalkan mukaan laskettu korvaus (29.1. 200 §).

Palkkalautakunta antoi lukuisia lausuntoja, jotka koskivat *uusien virkojen perustamista*, virkojen uudelleenjärjestelyä, *vakinaistamista*, virkanimikkeitten *muuttamista ym.* Uusien virkojen perustamisesta lausuntoja antaessaan palkkalautakunta esitti vain käsityksensä ehdotetun palkkaluokan sopivuudesta puuttumatta muutoin viran tarpeellisuuden arviointiin. Edelleen annettiin kaupunginhallitukselle useita lausuntoja *palkkojen ja palkkioiden korotusta* koskevissa asioissa. Mm. seuraavien palkkioiden tarkistamisesta: kunnanasiamiehen verovalituspalkkioiden (12.3. 463 §), kansakoulujen kirjastosihteerin ja nuorisokerhotyön johtajan, Toivonliittojen toiminnanjohtajan sekä elokuvatoiminnan johtajan (19.3. 477—480 §) ja kirjastolautakunnan sihteerin palkkio (1.10. 1 573 §). Sosiaalilääkärin toimiston lääkkäryövoiman palkkio ehdotettiin määrättäväksi 1 700 mk:ksi tunnilta ja röntgenkuvista annettavista lausunnoista maksettava palkkio 200 mk:ksi (9.7. 1 102 §, 24.9. 1 531 §). Makka-

ranmyyntipaikkojen tarkastuksesta huolehtivien katsastajien palkkio puollettiin korotettavaksi 250 mk:aan tarkastuskerralta (1.10. 1574 §). Lääkärivälityksen kautta toimitettujen lääkäreiden kotikäyntipalkkioita puollettiin korotettavaksi sairaalalautakunnan esityksen mukaisesti (1.10. 1580 §).

Eräiden virkojen täyttämisen viransijaisuusmääräyksin niitä haettavaksi julistamatta. Satamalaitoksen laskutus oli edelleen järjestelyn alaisena, minkä vuoksi tilapäisten virkojen vakinaistaminen ei toistaiseksi voinut tulla kysymykseen. Siitä syystä erälle laiturihuolto-osaston laskuttajille ja tavaranmerkitsijöille myönnettiin palkatonta virkavapautta kertomusvuoden ajaksi toisen viran hoitamista varten. (2.1. 27, 28 §).

Edelleen oikeutettiin useat virastot täyttämään virkoja em. tavoin, mm. urheiluja retkeilylautakunta täyttämään eräät toimentajan ja toimistoapulaisen virat viransijaisilla virkoja haettavaksi julistamatta enintään v:n 1962 loppuun, koska ao. johtosääntö oli parhaillaan viimeisteltävänä (5.3. 414 §).

Oikeus virassa pysymiseen eroamisien saavuttamisen jälkeen myönnettiin kahdelle viranhaltijalle. Outamon vastaanottokodin talonmies-kaitsija oli anonut oikeutta saada pysyä virassaan siksi, kunnes olisi ehtinyt palvella täyteen eläkkeeseen oikeutavat vuodet. Anomus hylättiin (5.11. 1807 §).

Oikeus sivutoimen hoitamiseen myönnettiin 105 viranhaltijalle. Eräitä sivutoimilupaa-anomuksia hylättiin, mm. Hesperian sairaalan apul. lääkärin Klaus Karlssonin anomus saada hoitaa Etelä-Suomen mielisairaanhuoltopiirin huoltotoimiston lääkärin virkaa. Hylkääminen tapahtui sillä perusteella, että ko. viran hoito ilmeisesti tulisi haittaamaan anojan oman viran hoitamista, koska sivuvirkaa olisi hoidettava Porvoon kaupungissa (1.10. 1572 §).

Kallion kirjaston vahtimestari Eino Laustela oli anonut lupaa saada oman virkansa ohella vapaa-aikanaan ajaa vuokra-autoa enintään 10 t viikossa. Kirjastolautakunta oli puoltanut anomusta. Palkkalautakunnan esittelijä huomautti, että ne tehtävät, joita varten Laustela anoi sivutoimilupaa, olivat luonteeltaan sellaisia, ettei ollut mahdollista valvoa, minkä verran aikaa anoja niiden hoitamiseen käyttäisi. Palkkalautakunta päätti myöntää anotun oikeuden v:n 1962 ajaksi sillä ehdolla, ettei sivutehtävien hoito haittaa anojan viran hoitoa (15.1. 117 §, 22.1. 59 §).

Kaupunginvaltuuston päätettyä 21.2.1962 korottaa viranhaltijain palkkausta yhdellä palkkaluokalla olivat *konekirjoituslisän* maksamista koskevat perusteet samalla vanhentuneet. 25.1.1956 oli nim. päätetty, että konekirjoituslisiä suoritetaan palkkaluokissa 12, 13 ja 14. Kun näissä palkkaluokissa olleet virat nyttemmin oli siirretty yhtä palkkaluokkaa korkeampiin palkkaluokkiin, oli myös lisien maksuperusteet muutettava vastaavasti.

Palkkalautakunta päätti kaupunginhallitukselle esittää edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että konekirjoituslisiä suorittamista koskevia perusteita muutettaisiin siten, että sanottua lisää maksettaisiin 1.1.1962 alkaen 13., 14. ja 15. palkkaluokissa sen suuruisena kuin sanotut lisät oli viimeksi vahvistettu (12.3 458 §).

Konekirjoituslisiä myönnettiin vuoden aikana 34:lle, *konekirjanpitolisiä* 45:lle ja *pikakirjoituslisiä* 14 viranhaltijalle.

Päivärahojen suorittaminen toiselle paikkakunnalle komennetuille sairaanhoitajille. Mielisairaanhoitajien Liitto huomautti, että eräät Hesperian sairaalan mielisairaan-

3. Palkkalautakunta

hoitajat komennettiin v. 1958 Nummelan sairaalaan mielisairaanhoidajien tehtäviin. Tältä ajalta ei heille vaatimuksista huolimatta suoritettu päivärahaa, vaan ilmoitettiin, että kaupunki myöhemmin suorittaa ao. ruokakustannusten korvauksen sekä kustantaa asunnon. Sittemmin mielisair.hoit. Katri Hallamo oli anonut muutosta em. päätökseen ja korkein hallinto-oikeus oli 26.9.1961 ratkaissut asian siten, että päivärahat oli asianomaiselle suoritettava. Koska oli vaikeata käsittää, että kaupunki asettaisi muut em. hoitajat huonompaan asemaan kuin Hallamon, esitti liitto, että heille suoritettaisiin liitteessä mainituilta päiviltä päivärahaa vähennettynä ruokakustannusten korvausmäärillä. Palkkalautakunnan esittelijä totesi, että Nummelan sairaala siirtyi Helsingin kaupungin omistukseen v. 1958, jolloin sinne siirrettiin väliaikaisesti työhön hoitohenkilökuntaa Kivelän sairaalasta. Yht. 40 henkilöä oli ollut komennettuna Nummelan sairaalaan eri pitkiä ajoiksi. Kaikkiaan he olivat työskennelleet siellä 1 604 päivää. Korkeimman hallinto-oikeuden em. päätös perustui siihen seikkaan, että hoit. Hallamon oli ollut suoritettava korvaus Nummelan sairaalassa saamastaan ruoasta eikä hänen niin ollen voitu katsoa saaneen ilmaista ruokaa kaupungin laitoksessa, kuten matkustussääntö edellytti. Hallamon asema päivärahojen saamisoikeuteen nähden oli muodostunut erilaiseksi kuin nyt kyseessä olevien viranhaltijoiden siitä syystä, että hän oli kieltäytynyt vastaanottamasta sairaalan tarjoamia ruokarahakorvauksia ja näin ollen joutunut itse rahoittamaan nauttimansa ateriat sairaalassa. Pääasiassa tästä muodolliseksi katsottavasta syystä hän oli saanut päivärahat, jotka lisäksi oli tuomittu hänelle täysimääräisinä, kun kaupungin taholta ei päivärahojen määrää kiistetty, vaikka siihen olisi ollut perusteltua aihetta, koska Hallamo joka tapauksessa oli saanut komennuksella ollessaan sairaalassa vapaan asunnon. Lisäksi nyt anottut päivärahat koskivat jo v. 1958 tapahtuneita komennuksia, joten virkasäännön 47 §:n mukaan oikeus päivärahojen saamiseen oli vanhentunut, sillä viranhaltijan, joka katsoo, että kaupungin viranomaisen on oikeudettomasti kieltänyt hänelle virkasuhteen perusteella tulevan palkan tai muun rahaetuuden, on haettava saatavansa yhden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana määrä olisi ollut maksettava. Kysymyksessä on näin ollen sellainen suoritus, johon kaupungilla ei enää ole oikeudellista velvollisuutta olemassa, minkä vuoksi päätöksen tekeminen ko. päivärahojen suorittamisesta ei kuulu palkkalautakunnan toimivaltaan. Palkkalautakunta päätti lähettää asiakirjat kaupunginhallitukselle ja tehdä sille edellä olevan mukaisen esityksen asiassa (22.8. 1 266 §, ks. v:n 1 958 kert. s. 8).

Sähkölaitoksen väestönsuojelutehtävien hoitaminen. Teollisuuslaitosten lautakunta oli maininnut, että kaupunginhallituksen 1.3. tekemän päätöksen mukaisesti väestönsuojelukoulutus on järjestettävä vapaaehtoisten kouluttajien avulla, joille on maksettava koulutustehtävistä erityinen korvaus siinäkin tapauksessa, että koulutus tapahtuu kokonaan virka-aikana. Lautakunta oli kuitenkin sitä mieltä, että sähkölaitoksen jatkuva toiminta on siksi tärkeä kaupungin asukkaille, ettei em. koulutusta sen osalta voida jättää vapaaehtoisuuden varaan. Väestönsuojelulaissa onkin säädetty, että väestönsuojelutehtävä valtion tai kunnallisessa virassa kuuluu siinä palvelevan viran- tai toimenhaltijain virkavelvollisuuksiin. Sähkölaitos olikin jo järjestänyt koulutustilaisuuksia henkilökunnalleen ja määrännyt niihin kouluttajiksi toimihenkilöitään ilman eri korvausta, jollaisen maksaminen virka-aikana tapahtuvasta virkavelvollisuuksien hoitamisesta ei lautakunnan mielestä ollut perusteltua. Mikäli

taas väestönsuojelutehtävät olivat aiheuttaneet ylitöitä, oli niistä maksettu virkasäännön mukainen ylityökorvaus. Edelleen todettiin, että väestönsuojelu on siinä määrin elimellinen osa sähkölaitoksen tehtävää, että on vaikea erottaa, milloin jokin toimenpide tarkoittaa laitoksen käyttövarmuuden turvaamista normaalioloissa, milloin taas väestönsuojelulain tarkoittamassa mielessä. Näin ollen lautakunta esitti, ettei väestönsuojelukoulutusta sähkölaitoksen osalta tarvitsisi muuttaa vapaaehtoisuuden pohjalla tapahtuvaksi, vaan että se edelleen saataisiin hoitaa edellä selostetun mukaisesti. Esittelijä oli sitä mieltä, että vss-tehtävien hoito tulee mainitulla tavalla kaupungin kannalta edulliseksi. Näin ollen palkkalautakunta päätti puoltaa tehtyä esitystä (27.6. 1 020 §).

Virasta pidätetyn oikeus hoitaa muuta tehtävää virastapidättämisaikana. Huoltovirasto oli ilmoittanut, että huoltotarkastaja Bror-Erik Roschier oli pidätetty viran toimittamisesta 27.3.1962 lukien siihen saakka, kunnes raastuvanoikeus on ratkaissut häntä vastaan ajettavan syyteasian. Sitten hän oli pyytänyt huoltoapua itselleen ja perheelleen ilmoittaen, että virkasäännön 12 §:n säännökset estävät häntä hankkimasta elatusta tekemällä työtä muille työnantajille. Tämän vuoksi huoltovirasto pyysi palkkalautakuntaa kiireellisesti toteamaan, että virkasäännön em. kohdan säännösten estämättä Roschierilla oli oikeus ottaa suorittaakseen muuta työtä sinä aikana, jona hän oli pidätettynä virantoimittamisesta. Esittelijä totesi, että virkasäännön 12 §:n mukaan viranhaltija ei ole oikeutettu virkansa ohella ottamaan hoitaakseen muuta virkaa tai tointa eikä suorittamaan hänen virkatehtäviään haittaavaa muunlaista työtä tai tehtävää, ellei palkkalautakunta myönnä tähän lupaa. Kun huoltotark. Roschier oli pidätetty virantoimituksesta, ei hän tällä virastapidättämisaikalla riko virkasäännön määräyksiä, vaikka hän ottaisi hoitaakseen muunlaista työtä, koska sen suorittaminen ei näissä olosuhteissa tapahtuisi viran hoitamisen ohella. Tällöin on kuitenkin edellytettävä, ettei hän virastapidättämisaikanaan ole oikeutettu sitomaan itseään muun viran tai toimen hoitamista varten siten, ettei palaaminen huoltotarkastajan viran hoitamiseen olisi mahdollinen, mikäli häntä ei tuomioistuimessa vireillä olevan syytteen johdosta tai kurinpidollisesti määrätä varoitusta ankarampaan rangaistukseen. Lausunto kaupunginhallitukselle päätettiin antaa eo. selityksen mukaisesti (18.6. 988 §).

Työehtosopimukset. Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestön kanssa tehty työehtosopimus päätettiin irtisanoa päättyväksi 31.3.1962 sekä esittää keskusjärjestölle, että työehtosopimukseen tehtäisiin liitteenä olleen ehdotuksen mukaiset muutokset (29.1. 214 §, 30.1. 217 §).

Palkkalautakunta päätti tehdä esityksen kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että kaupungin työntekijäin työehtosopimus hyväksyttäisiin pöytäkirjan liitteenä n:o 1 olevan tekstin mukaisena (26.3. 519 §).

Uuteen työehtosopimukseen liittyvä palkkahinnoittelu päätettiin hyväksyä pöytäkirjan liitteenä n:o 2 olevan tekstin mukaisena. Vielä palkkalautakunta päätti, että työntekijöille maksetaan takautuvana palkankorotuksena 1.1.1962 jälkeen ensiksi alkavan palkanmaksukauden alusta lukien siihen saakka, kunnes uusi palkkahinnoittelu tulee voimaan, kokonaisansioista laskettava 4 %:n suuruinen korotus kuitenkin vähintään 2 000 mk/kk sekä että urakkahinnat korotetaan 3.5 % palkkahinnoittelun voimaantulosta alkaen (26.3. 520 §).

3. Palkkalautakunta

Suomen Merimies-Unioni oli 27.10.1961 sanonut irti satamajäänmurtajaväkeä koskevan työehtosopimuksen ja esittänyt samalla, että uusi työehtosopimus solmittaisiin ehdotuksen mukaisissa kohdissa aikaisemmasta sopimuksesta poikkeavasti. Neuvottelut uudesta työehtosopimuksesta aloitettiin 11.12.1961. Sen jälkeen käytiin neuvotteluja vielä 15.12. ja 30.12.1961 sekä 2.2. ja 8.3.1962. Näiden kuluessa kaupungin taholta esitettiin Merimies-Unionille ehdotus uuden työehtosopimuksen sanamuodoksi. Se tarkoitti lähinnä aikaisemmissa sopimuksissa hajallaan olleiden, yhteen kuuluvien määräysten keräämistä samojen pykälänumeroitten alle ja loogiseen järjestykseen. Merimies-Unionin neuvottelijat ilmoittivat tällöin, etteivät he halua vastustaa sopimuksen muodollista järjestämistä. Myöhemmin he kuitenkin ilmoittivat, etteivät he halua sopimukseen sanotunlaisia muutoksia ja ettei kaupungin taholta tehty ehdotus kelpaa edes neuvottelujen pohjaksi. 2.2. sovittiin, että Unionin taholta annetaan uusi ehdotus sopimuksen sanamuodoksi. Kun ko. ehdotus oli saapunut palkkalautakunnan toimistoon, voitiin todeta, että työehtosopimuksen solmimisesta oli muutoin päästy yksimielisyyteen paitsi ikälisiä koskevissa ja eräitä työaikaa ja ylityökorvauksia koskevissa kysymyksissä. Merimies-Unionin neuvottelijat ilmoittivat 8.3. pidetyssä neuvottelussa, että heillä ei ollut oikeutta osaksikaan luopua yhdistyksensä omaksumasta kannasta ikälisäkysymyksessä ja he ilmoittivat saattavansa asian Unionin hallituksen ratkaistavaksi sekä tiedottavansa sen jälkeen ko. ratkaisusta palkkalautakunnan toimistolle. Luvattua ilmoitusta ei kuitenkaan saapunut, vaan seuraavana toimenpiteenä Merimies-Unioni lähetti 13.3. kirjelmän, missä mainittiin mm.: — »Unionin hallitus totesi, että satamajäänmurtajaväkeä koskevat työehtosopimusneuvottelut eivät ole johtaneet Unionia tyydyttävään tulokseen. Kaupungin taholta ei myöskään ole vastattu satamavirkailijoiden palkkoja ja työehtoja koskevaan esitykseen, joka jätettiin kaupunginhallitukselle 30.1.1962 päivätyllä kirjeellä». Esitys, joka koski palkkoja, ilt- ja yövuorotyöstä maksettavaa korvausta, vedenannosta suoritettavaa erillispalkkiota ym. oli sama kuin aikaisemminkin. Edellä esitetyn perusteella päätti Unionin hallitus, että 28.3.1962 klo 0.00 jälkeen ei kaupungille anneta jäänmurtaja-avustusta eikä satamista ulos aikovia laivoja irroiteta laiturista eikä luotsata, ellei sitä ennen ole päästy sopimukseen avoimina olevista kysymyksistä.

Satamavirkailijain palkkauksen tarkistamista koskevan asian osalta ei Unionin kirjelmä kuitenkaan sisältänyt minkäänlaista neuvottelupyyntöä tai esitystä. Merimies-Unionin päävaatimus satamavirkailijain palkkojen tarkistamisesta oli jo toteutettu käytännössä sillä, että kaupunginvaltuusto 21.2. päätti siirtää viranhaltijat yhtä korkeampaan palkkaluokkaan 1.1.1962 lukien kuin missä ao. virat olivat 31.12.1961. Tästä syystä ja kun ei myöskään satamajäänmurtajaväkeä koskevissa em. neuvotteluissa missään vaiheessa ollut viitattu siihen, että satamavirkailijoiden palkkojen tarkistus kytkeytyisi ko. työehtosopimuksen solmimiseen, palkkalautakunnan esittelijä katsoi, että satamavirkailijoiden palkkojen tarkistusta koskeva kysymys oli aiheettomasti ja ilman asiallisia perusteita kytkeyty satamajäänmurtajaväen työehtosopimusta koskevaan kysymykseen.

Työriitojen sovittelusta annetun lain mukaan riitapuoli ei saa ryhtyä työnseisaukseen, ellei riitapuoli viimeistään kahta viikkoa ennen työnseisauksen alkamista ao. sovittelijalle ja vastapuolelle ole antanut todisteellista ilmoitusta työnseisauksesta ja tämä määräaika on myös laskettava lain säännösten mukaisesti. Kun ko.

ilmoitus oli saapunut kaupungille vasta 14.3.1962, ei Merimies-Unioni voinut ryhtyä ilmoittamaansa työneisaukseen ennen kuin maaliskuun 29 päivän alusta lukien. Esittelijän käsityksen mukaan ei kaupungin puolelta olisi työtaistelu-uhan olemassa ollessa syytä tehdä aloitetta neuvottelujen aikaansaamiseksi Unionin kanssa, vaan olisi jätävä odottamaan niitä toimenpiteitä, joihin työriitojen sovittelija lähi aikana ilmeisesti ryhtyy (19.3. 491, 493 §, 2.4. 539 §).

Suomen Konepäällystöliitto oli 23.1. Kaupunkiliitolle lähettämässään kirjelmässä esittänyt, että Helsingin kaupungin omistuksessa olevan höyryalus Otson konemestareille maksettaisiin tasoituslisää, joka merkitsi konepäällystölle 5 % peruspalkasta laskien vähintään 500 brt tai 700 IHV:n höyryaluksilla. Edelleen ehdotettiin toteutettavaksi muutos ikälisäjärjestelmän noudattamisessa. Esittelijä totesi, että Suomen Konepäällystöliitto ei ollut 31.10.1961 mennessä sanonut irti kaupungin ja liiton välistä työehtosopimusta, joten kaupunki ei voimassa olevien määräysten mukaan ollut velvollinen maksamaan ns. tasoituslisää kirjelmässä esitetyn suuruisena m/s Turson konepäällystölle eikä lainkaan satamajäänsärkiä Otson konepäällystölle. Samoin oli todettava, että sanotulla perusteella ei ollut velvollisuutta ikälisien suorittamiseen konepäällystön kirjelmässä mainitulla tavalla. Periaatteessa konepäällystön palkkaus on kuitenkin järjestetty kaupungin omistamissa satamajäänsärkiöissä ulkomaan liikenteessä olevien aluksien palkkausperusteiden mukaisesti ja lisäksi on kaupunginvaltuuston 10.1.1962 tekemän päätöksen nojalla ko. sopimusta jo muutettu siten, että konepäällystöllä on moottorialuksessa tullut oikeutetuksi erilliseen tasoituslisään, joka vastaa 4 %:a peruspalkasta ja jota lisää ei oteta huomioon ylityökorvauksia, ikälisiä tai muita korvauksia laskettaessa. Näin ollen palkkalautakunta päätti kaupunginhallitukselle esittää edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että kaupungin ja Suomen Konepäällystöliiton välistä työehtosopimusta muutettaisiin esityksestä lähemmin ilmenevästi (18.6. 1 000 §).

Suomen Laivapäällystöliitto oli sanonut irti sen ja kaupungin välillä solmitun, kaupungin omistamien alusten kansipäällystön palkkausta ja muita työehtoja koskevan sopimuksen 2.3.1962 palkkalautakunnalle saapuneella kirjelmällä. 9.3. päivätyssä kirjeessä Liitto esitti ehdotuksen uuden sopimuksen tekstiksi. Tämän jälkeen oli Liiton ja kaupungin neuvottelijoiden kesken käyty uudesta työehtosopimuksesta neuvotteluja 27.4., 5.5. ja 15.6. Neuvottelujen kuluessa oli käynyt ilmi, että kaupungin ja Merimies-Unionin kesken käydyissä satamajäänmurtajaväen työehtosopimusta koskevissa neuvotteluissa sovittelun jälkeen sovitut työehtosopimuksen määräykset olivat huomattavassa määrin vaikuttaneet Laivapäällystöliiton nyt esittämiin vaatimuksiin. Neuvottelujen aikana olivat ko. Liiton neuvottelijat suostuneet tinkimään alkuperäisistä vaatimuksistaan mm. tossurahaa, ylityökorvausta, vuosilomaa, eläkeperusteita, sairauslomapalkkaa ja ruoanpitokorvausta koskevissa kysymyksissä. Palkkalautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle edelleen -valtuustolle esitettäväksi, että Suomen Laivapäällystöliiton ja kaupungin kesken tehtäisiin liitteestä ilmenevä työehtosopimus (18.6. 1 001 §).¹

Maataloustyöntekijäin ammattiosaston ja kaupungin väliset neuvottelut uuden työehtosopimuksen solmimiseksi aloitettiin 26.1.1962, jolloin sovittiin voimassa olevan sopimuksen irtisanomisajan siirtämisestä yhdellä kuukaudella riittävän neuvottelujan varaamiseksi uutta sopimusta varten. Kun jatketuissa neuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen ja kun irtisanomisaikaa oli vielä jatkettu 1 kk, sanoi am-

3. Palkkalautakunta

mattiosasto 30.3. päivätyllä kirjelmällä sopimuksen irti vaatien muutosehdotukseensa huomattavia palkkojen tarkistuksia. Palkkavaatimukset ylittivät kaupungin yleisessä työehtosopimuksessa kertomusvuodelle sovitut korotukset. Ohjetuntipalkkojen korotusten lisäksi työntekijäpuoli vaati 15 %:n suuruisen aikatyölisän käytännönottoa, jota maatalousalalla ei kaupungilla eikä muuallakaan makseta. Edelleen vaadittiin ylityökorvausten korottamista ja arkipyhien palkan maksamista kaupungin yleisen työehtosopimuksen mukaisesti. Kaupungin puolesta esitettiin, että maataloustyöntekijäin asuntojen vuokrat, jotka ovat huomattavasti yleistä vuokratasoa ja maatalouden ns. suositusvuokria alemmat, korotettaisiin ko. suositusten mukaisiksi ja että sopimuksen voimassaolo, joka päättyy nykyisin 30.4., tulisi sopia samantyyppiseksi yleisen kaupungin työehtosopimuksen kanssa eli päättymään 31.1. Ammattiosaston luovuttua aikatyölisää ja ylityökorvauserusteita koskevista vaatimuksistaan ja suostuttua eräissä kohdin tarkistamaan esittämiään ohjetuntipalkkoja katsoivat kaupungin neuvottelijat voivansa luopua vuokrien korottamisvaatimuksesta ja suostua siihen, että sopimuksen voimassaoloajan päättymisajankohdaksi määrätään 28.2.1963. Taannehtiviin korotuksiin nähden sovittiin kaupungin muille työntekijöille maksettavien vastaavien korotusten suorittamisesta. Palkkalautakunta päätti hyväksyä neuvottelutuloksen sekä esittää kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että 1) maataloustyöntekijäin työehtosopimus hyväksyttäisiin kirjelmän liitteenä olevan tekstin mukaisena ja että 2) maataloustyöntekijöille suoritettaisiin taannehtivana palkankorotuksena 1.1.—30.4.1962 väliseltä ajalta 4 % kokonaisansiesta kuitenkin vähintään 2 000 mk kuukautta kohti (26.2. 385 §, 16.4. 640 §).

Merkittiin tiedoksi, että kaupungin ja maataloustyöntekijäin ammattiosaston välinen työehtosopimus oli allekirjoitettu molemmin puolin 7.5.1962 sekä lähetetty asianomaisille tiedoksi (28.5. 835 §).

Sukellusalan työehtosopimuksen soveltaminen kaupungin töissä. Suomen rakennusteollisuusliiton ja Suomen Sukeltajain Liiton kesken 2.5.1960 tehtyyn työehtosopimuksen sanottujen osapuolten kesken 3.10.1960 ns. runkosopimuksen soveltamisesta sukellusalalla tehdyllä lisäsopimuksella korotettiin sukeltajien palkkausta 1.1.1962 alkaen. Kaupungin ja Kunnantyöntekijäin Keskusjärjestön kesken 4.4.1962 hyväksytyn työehtosopimuksen mukaan maksetaan niissä kaupungin töissä, joita ei ole mainittu ko. osapuolten kesken voimassa olevassa palkkahinnoittelussa, vastaavissa tai niihin verrattavissa töissä yksityisillä aloilla kulloinkin voimassa olevien sopimusten mukainen palkka. Mikäli ko. palkoissa tapahtuu muutoksia, otetaan muutetut palkat käytäntöön kaupungin töissä samasta ajankohdasta lukien, josta ne ovat tulleet voimaan yksityisillä aloilla. Kaupungin uusi työehtosopimus tuli voimaan 10.4.1962. Aikaisemmassa työehtosopimuksessa ko. palkkoja koskevat määräykset olivat samantyyppiset. Palkkalautakunta päätti antaa satamalaitokselle ohjeet sukellusalan työehtosopimuksen edellyttämän palkkojen korotuksen soveltamisesta kaupungin palveluksessa olevien sukeltajien palkkaukseen (9.4. 595 §).

Palomiehistö ja satamalaitoksen nosturinhoitajien työnseisausta koskevista neuvotteluista antoi palkkalautakunnan puheenjohtaja Virkkunen selostuksen lautakunnalle. Neuvotteluja oli käyty kaupungin neuvottelijain ja Suomen Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liiton kesken. Palkkalautakunta päättää neuvottelijoilleen valtuudet toimia asiassa edelleen parhaaksi katsomallaan tavalla vähem-

mistön esitettyä äänestettäessä neljällä äänellä neljää vastaan, että palkkalautakunnan olisi tullut esittää kaupunginhallitukselle palomiestien palkkoja korotettavaksi kolmella ja nosturinhoitajien palkkoja kahdella palkkaluokalla (4.6. 937 §). Palkkalautakunnan puheenjohtaja selosti uudelleen asiaa mainiten mm., että palomiesten kanssa oli päästy sopimukseen 15.5. pidetyssä neuvottelussa.

Jäsen Sainion 12.6. tekemän ehdotuksen johdosta palkkalautakunnan esittelijä ilmoitti, että kaupungin ja Kunnantyöntekijäin Keskusjärjestön edustajien kesken 20.6. käydyssä neuvottelussa päästiin seuraaviin tuloksiin: Kaupungin neuvottelijat katsoivat, että kaupungin puolesta voitaisiin mennä nosturinhoitajia koskevaan palkkatarkistukseen siten, että 78 ns. nimikkonosturinhoitajan virkaa sijoitettaisiin esillä olevassa kuoppakorotusehdotuksessa uuden palkkataulukon mukaan 15. palkkaluokkaan, minkä lisäksi enintään 24 sellaista nosturinhoitajaa, jotka toimivat tarvittaessa ns. nimikkonosturien kuljettajina (näiden sijaisina) samoin kuin neljä Jones-nosturin kuljettajaa, jotka ovat siirtyneet nimikkonosturien kuljettajan tehtävistä Jones-nosturien kuljettajiksi, saavat henkilökohtaisena palkanlisänä toimissaan alemman palkkaluokan nosturinhoitajina 14. ja 15. palkkaluokan välisen erotuksen huomioon ottaen asianomaisen saamat ikälisät. Tätä henkilökohtaista palkanlisää ei kuitenkaan suoriteta silloin, kun he saavat palkkauksensa ylemmän palkkaluokan nosturinhoitajan viran mukaan. Lisäksi suorittaminen lakkaa, mikäli lisää saava henkilö kieltäytyy siirtymästä ylemmän palkkaluokan nosturinhoitajan virkaan kaupungin taholta sitä hänelle tarjottaessa. Henkilökohtaisen palkanlisän osalta noudatetaan vastaisuudessa kaupunginhallituksen 12.2.1959 hyväksymiä ohjeita. Mainittu järjestely astuu voimaan 1.7.1962, ellei kaupunginhallitus asiaa käsitellessään toisin päättä. Satamalaitoksen viranhaltijat, jotka olivat irtisanoutuneet, peruuttavat välittömästi irtisanoutumisensa ja ryhtyvät hoitamaan virkaansa 22.6.1962. Irtisanoutumisesta aiheutuneet seuraukset käsitellään satamalautakunnassa. Keskusjärjestö puolestaan oli hyväksynyt mainitun neuvottelutuloksen 21.6. Palkkalautakunta päätti hyväksyä 20.6. pidetyn neuvottelun tuloksen ja puoltaa kaupunginhallitukselle sen mukaisen palkkajärjestelyn toteuttamista (27.6. 1 030 §).

Kärkimieslisän maksaminen Toukolan konekorjaamon asentajille. Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestö huomautti esityksessään, että kaupungin sisäisessä organisaatiossa oli tapahtunut sellainen muutos, että sähkölaitoksen sisäjohto-osasto oli lopetettu ja rakennusviraston yhteyteen perustettu vastaavia töitä suorittava sisäjohto-osasto, johon työntekijät siirrettiin sähkölaitoksesta. Näiden työntekijäin edustajien kanssa käydyissä neuvotteluissa oli sovittu, että muutokset eivät tule aiheuttamaan työntekijäin työehtoihin ja ansioihin huononnusta. Sittemmin kävi kuitenkin ilmi, että heille ei maksettu ns. kärkimieslisää, vaikka he suorittivat edelleenkin samaa työtä, josta sähkölaitos maksoi mainittua lisää. Rakennusviraston johto kieltäytyi maksamasta kärkimieslisää viitaten kaupungin ja järjestön väliseen palkkahinnoitteluun. Palkkalautakunnan esittelijä ilmoitti, että ko. kärkimieslisää koskeva määräys on jo vuosikausia ollut sellainen, että lisä on sen mukaan maksettava teollisuuslaitosten sähkö- ja putkiasentajille, jotka toimivat isommilla työpaikoilla työnjohdon määrääminä ns. kärkimiehinä. Näin ollen oli selvää, ettei palkkahinnoittelun mukaan rakennusviraston johdolla ollut mahdollisuuttakaan maksaa ko. lisää Toukolan konekorjaamon asentajille. Esityksen johdosta kaupungin ja Keskusjär-

3. Palkkalautakunta

jestön keskeisissä neuvotteluissa oli käynyt ilmi, että esityksen oli aiheuttanut yksi ainoa tapaus, jossa sähkölaitoksen aikaisemman sisäjohto-osaston työryhmä aloitti varsin suuren ja pitkäaikaisen työn teurastamalla ja jota työtä rakennusviraston Toukolan konekorjaamon sisäjohto-osasto sitten jatkoi ko. työntekijäin tultua siirretyksi rakennusvirastoon. Kärkimies joutuu työmaalla huolehtimaan ja vastaamaan usein varsin suuresta ja kalliista tarvikevarastosta, tämän vuoksi kaupungin neuvottelijoiden taholta huomautettiin, että ko. työmaan kohdalla oli täydet perusteet olemassa kärkimieslisän maksamiseen nimenomaan, koska työ oli aloitettu jo silloin, kun sen työntekijät kuuluivat vielä sähkölaitoksen alaisuuteen. Palkkalautakunta päätti, että rakennusviraston Toukolan konekorjaamon sisäjohto-osastolla saadaan maksaa palkkahinnoittelun mukaista kärkimieslisää käynnissä olevalla teurastamon asennustyömaalla kärkimiehenä toimivalle sähköasentajalle ja että rakennusviraston Toukolan konekorjaamon sisäjohto-osaston sähköasentajalle maksettavaa kärkimieslisää koskeva kysymys voidaan ottaa uudelleen käsiteltäväksi, kun on saatu kokemusta siitä, minkälaisuiseksi sanotun osaston suoritettavaksi tulevat työt muodostuvat (28.4. 692 §). Palkkalautakunta päätti edelleen, että Toukolan konekorjaamon sisäjohto-osastolla saadaan maksaa palkkahinnoittelun mukaista kärkimieslisää käynnissä olevalla Unionink. 27:n saneeraustyömaalla kärkimiehenä toimivalle sähköasentajalle (28.12. 2 080 §).

Maidontarkastamon näytteidenottajien työajan järjestely. Maidontarkastamon näytteidenottajien työajasta ja ylityökorvauksista oli kaupunginhallitus päättänyt viimeksi 29.9.1955. Tällöin oli heille sovittu maksettavaksi 160 t:n ylittävältä työajalta 40 ensimmäiseltä tunnilta yksinkertainen tuntipalkka sekä 200 t:a ylittäviltä tunneilta 25 ensimmäiseltä t:ilta 50 % korotettu ja seuraavilta ylityötunneilta 100 % korotettu palkka. Kun kaupunginvaltuusto 1.5.1961 lähtien oli lyhentänyt työaikalain alaisten viranhaltijain työajan 47 t:sta 45 t:iin viikossa sekä muuttanut ylityökorvausten laskuperustetta, maidontarkastamo oli tiedustellut, oliko em. päätös v:lta 1955 edelleen voimassa. Työajan ja vuorojen vaihtelut olivat ko. laitoksessa riippuvaisia maidon saapumisajoista. Työn laadun perusteella työajan pituus vaihteli 5½—7 t:iin, lauantaisin 4½—5½ t:iin. Työvuorot alkoivat aamuisin klo 6.30 ja 11 välillä ja päättyivät klo 13 ja 18 välillä, lauantaisin klo 11.30 ja 14.30 välillä. Koska osa näytteistä saatiin myöhään iltapäivällä ja ns. reduktaasikoe kestää 5½ t, aiheutui tämän kokeen valvomisesta ylityövuoroja, joita näytteidenottajaa kohden tuli 2—3 kuukaudessa. Kokeet saattoivat kestää klo 23 saakka, lauantaisin klo 18.30 asti. Ruokailuajat sisältyivät useimmiten työaikaan. Työn luonteesta johtuen ei aina ollut mahdollisuuksia säännölliseen ruokailuun. Työneuvosto hylkäsi v. 1955 kaupunginhallituksen anomuksen saada pitää näytteidenottajia työssä ilman lain määräämää lepoaikaa. Se aika, jonka näytteidenottajat käyttävät ruokailuun, on useimmiten sisältynyt mainittuihin erikseen korvattaviin aikoihin, siten esim. kestävyyskokeen valvomispäivänä on erillinen korvaus alettu laskea jo 6½ t laitoksessaolon jälkeen, jolloin tosiasiaassa on tehty työtä vasta n. 6 t. Samoin on kuukauden yhteistuntimäärää laskettaessa usein ruokailuajat sisältyneet siihen. Tämä käytäntö on monien vuosien aikana tapahtuneen muokkaamisen tulos ja se on osoittautunut hyväksi. Tämän vuoksi maidontarkastamo oli anonut, että terveydenhoitolaautakunta ryhtyisi sellaisiin toimenpiteisiin, että ko. järjestelmälle saataisiin kaupunginhallituksen suostumus ja työneuvostolta lupa pitää tarvittaessa ylikatsastajia ja näytteiden-

denottajia työssä klo 23 saakka. Tällä perusteella terveydenhoitolautakunta esitti, että mainittu, kaupunginhallituksen v. 1955 tekemä päätös näyttödenottajien ylityökorvauksista muutettaisiin siten, että jos he tekevät yli 155 t/kk työtä, tämän tuntimäärän ylittävältä 45 ensimmäiseltä tunnilta maksetaan yksinkertainen tuntipalkka ja 200 t ylittäviltä tunneilta 25 ensimmäiseltä tunnilta 50 % ja seuraavilta luvallisilta ylityötunneilta 100 % korotettu tuntipalkka, jolloin on kuitenkin jätettävä huomioon ottamatta ne tunnit, jotka jo päivittäisen 8 t:n ylittävinä tai viikottaisen 45 t:n työajan ylittävinä ovat olleet erikseen korvattavia. Samalla esitettiin, että työneuvostolta anottaisiin lupaa pitää näyttödenottajat työssä klo 21 jälkeen aina 23 saakka niinä päivinä, jolloin he vuorollaan joutuvat valvomaan reduktioasikokeita. Esittelijä huomautti, että maidontarkastamo on jo perustamisestaan alkaen pyrkinyt noudattamaan virastotyössä määrättyä työaika. Kaupunginhallituksen v. 1950 ja 1955 tekemistä päätöksistä huolimatta ei näyttödenottajia ilman muuta voida verrata toimistoviranhaltijoihin eikä heidän ylityökorvauksiaan myöskään voida laskea kaavamaisesti virkasäännön toimistovirkailijoita koskevien määräysten mukaan. Tämän vuoksi edellä selostettua työaika ja ylityökorvauksia koskevaa järjestelyä oli pidettävä tarkoituksenmukaisena ja hyvänä. Ylityökorvauksia maksettaessa käytettävän perusteen muuttaminen työaikalain alaisten viranhaltijain työajan lyhentämistä vastaavalla tavalla on myös katsottava kohtuulliseksi. Näin ollen palkkalautakunta päätti puoltaa terveydenhoitolautakunnan esitystä sellaisenaan (19.3. 483 §).

Työntekijäin lepoajan lyhentäminen pimeänä aikana 30 min:ksi. Työneuvosto oli 21.1.1960 kaupunginhallituksen hakemuksesta työaikalain 16 §:n nojalla päättänyt, että rakennusviraston töissä pimeänä vuodenaikana saadaan työntekijöille säädetty yhden tunnin lepoaika lyhentää 30 min:ksi ja että päätös on voimassa toistaiseksi kuitenkin enintään 28 p:ään helmik. 1962. Koska sanotun päätöksen voimassaoloaika oli päättynyt, yleisten töiden lautakunta esitti, että kaupunginhallitus ryhtyisi toimenpiteisiin uuden samanlaisen luvan saamiseksi työneuvostolta ja kiinnitti samalla huomiota siihen, että Kunnantyöntekijäin Keskusjärjestölle oli varattava tilaisuus neuvotteluihin ennen kuin asiasta tehdään lopullinen päätös. Keskusjärjestö oli kirjeessään 14.11.1962 ilmoittanut, että rakennusviraston eräissä työpaikoissa voidaan edelleenkin noudattaa muutettua ruokailuaikaa edellyttäen, että sitä sovelletaan vain työpisteissä, joihin ei voida järjestää valaistuslaitteita sekä ettei päivittäistä säännöllistä työaika lyhennetä. Palkkalautakunta päätti antaa lausuntonsa kaupunginhallitukselle edellä olevan mukaisesti (19.11. 1873 §).

Työntekijäin luottamusmiehiä koskevien määräysten täydentäminen. Vt Osmo Vesikansa oli tehnyt 19.2. aloitteen, että kaupungin työntekijäin luottamusmiehiä koskevia määräyksiä olisi täydennettävä määrämällä, kuinka paljon työehtosopimuksen mukaan eri laitoksiin asetettavat päälouottamusmiehet saavat käyttää työaikaansa luottamusmiestehtävien suorittamiseen. Esittelijä huomautti, että päälouottamusmiesten työaikaan nähden ei ole olemassa täsmällisiä määräyksiä, joten tällaisten määräysten antaminen olisi ilmeisesti tarpeellista. Kun työntekijämäärät eri laitoksissa vaihtelevat, olisi määräykset annettava kutakin laitosta varten erikseen. Palkkalautakunta päätti kehottaa lautakunnan toimistoa laatimaan aloitteessa tarkoitettua lisämääräyksiä ja esittämään ne palkkalautakunnan hyväksyttäväksi (26.2. 381 §).

3. Palkkalautakunta

Kunnantyöntekijäin Keskusjärjestö oli tehnyt esityksen kaupungin *sairaaloiden apumiesten käytön rajoittamisesta autonkuljettajan tehtävissä* ja autonkuljettajan virkojen perustamisesta. Palkkalautakunta päätti ilmoittaa Keskusjärjestölle mm. seuraavaa: Eri laitosten ohjesäännöissä on useissa tapauksissa eräiden viranhaltijaryhmien tehtävien yksityiskohtainen luettelointi jätetty käytännöllisistä syistä tekemättä sekä yleisohjeena määrätty, että ao. henkilöiden on suoritettava ne tehtävät, jotka joko työjärjestyksessä tms. määrätään tai jotka muuten heidän suoritettavakseen annetaan. Niinpä sairaalatoimen ohjesäännössä on määrätty, että apumiehen »tulee suorittaa ne tehtävät, jotka se henkilö, jonka alaisena asianomainen lähinnä toimii, määrää talousjohtajan tai taloudenhoitajan hyväksymän yleissuunnitelman mukaan». Autonkuljettajaa ei ole ohjesäännössä nimenomaisesti mainittu, mutta yleissäännön mukaan hänenkin »tulee suorittaa sen henkilön määräämät tehtävät, jonka alaisena hän lähinnä toimii». Sairaaloissa on kuitenkin muodostunut tehtäväjaossa vakiintuneita tapoja, joiden pohjalla tehtävät säännöllisesti suoritetaan, ilman että esimiehen joka kerran tarvitsisi antaa siihen määräystä. Vapana oleva autonkuljettaja voidaan määrätä suorittamaan apumiehelle säännöllisesti kuuluvia tehtäviä ja ajokortin omaava apumies autonkuljettajaksi. Tällaista järjestelyä on pidettävä virkasäännön mukaisena. Edellä tarkoitettu periaate ilmenee virkasäännön 33 §:n 1 mom:sta, jonka mukaan viranhaltijalle, joka toisen viranhaltijan vuosiloman aikana hoitaa toisen virkaa tahi joka muulloin määrätään oman virkansa ohella hoitamaan toistakin virkaa, ei suoriteta eri palkkiota. Palkkalautakunta oli useissa tapauksissa hyväksynyt sairaaloiden apumiehille vuosilomasijaisuuksien ajaltakin maksettavaksi korvauksena autonkuljettajan ja apumiehen palkkojen erotuksen. Edellä sanottuun viitaten palkkalautakunta katsoi, ettei sairaaloiden apumiesten tehtävien järjestelyssä ollut menetelty virkasäännön vastaisesti sekä ettei esitys antanut aihetta toimenpiteisiin (17.12. 2013 §, 28.12. 2071 §).

Ateriakorvauksen alentaminen. Sairaaloissa kotitalousharjoittelijoina toimivat henkilöt olivat maksaneet ateriakorvauksena 200 mk. Koska tätä summaa oli pidettävä liian suurena harjoittelijain kuukausipalkkioon verrattuna, päätti palkkalautakunta lausunnossaan kaupunginhallitukselle puoltaa ko. korvauksen alentamista 150 mk:aan (19.11. 1 866 §).

Virka-asunnot. Palkkalautakunta teki lukuisia päätöksiä vahvistaen ja muuttaen virka-asunnoista maksettavia vuokravastikkeita. Eräitä virka-asuntoja poistettiin virka-asuntoluettelosta.

Vesilaitoksen laitospöytäkirjalle Olavi Saastamoiselle, joka oli muuttanut työsuhteeseen sidottuun asuntoon Pitkälän vedenpuhdistuslaitoksella, päätettiin myöntää 15 %:n alennus luontoisetusäännön mukaisesta keskivuokrasta, koska hänen tehtävänsä olivat samanlaiset kuin muiden laitoksessa asuvien, kiireellisiä konekorjauksia suorittavien henkilöiden, joille oli myönnetty vastaavanlainen vuokranalennus (29.1. 197 §).

Kivelä-Hesperian sairaalan talouspäällikkö oli esittänyt, että Kivelän sairaalan ylihoitajaksi nimitetylle Aino Vinhavalle vahvistettaisiin virka-asunto, koska yleisen käytännön mukaan sairaaloissa tavallisesti on varattu ylihoitajalle virka-asunto. Uudeksi ylihoitajaksi valittu Vinhava oli virkaa vastaanottaessaan pitänyt selvänä, että hänelle kuuluu virka-asunto. Se, että edellisen ylihoitajan pyynnöstä oli ylihoitajan virka-asunto esitetty poistettavaksi, johtui yksinomaan siitä, että ylihoitaja

Arajärvi oli eläkkeelle siirtymässä ja omaan asuntoon muuttaminen oli hänelle tärkeätä. Sairaalan intressi oli lähinnä siinä, että virka-asunto oli ylihoitajalle pieni palkkaetuisuus, joka auttoi pätevän ylihoitajan saamista ja pysymistä. Esittelijä huomautti, että Kivelän sairaalan ylihoitajan virka-asunto poistettiin virka-asuntuettelosta palkkalautakunnan päätöksen nojalla 7.4.1961, jolloin sairaalalautakunta oli puoltanut silloisen ylihoitajan anomusta. Myös eräitä muita ylihoitajien virka-asuntoja oli poistettu, koska niitä ei enää pidetty yhtä välttämättöminä viran hoidon kannalta kuin aikaisemmin. Esittelijä katsoi, ettei tällä kertaa ehdotuksessa ollut esitetty sellaisia perusteita, että ko. asunto olisi uudelleen määrättävä virka-asunnoksi. Palkkalautakunta päätti hylätä esityksen (18.6. 991 §). Sairaalalautakunnan hallintojaosto oli tehnyt em. asiassa uuden esityksen, missä mainittiin, että sairaalan etu vaatii ylihoitajan asumista sairaalan alueella. Ainoastaan poikkeustapauksissa oli suostuttu siihen, että ylihoitaja oli saanut muuttaa sairaalan ulkopuolelle. Niinpä oli katsottava, että ylihoit. Arajärvelle aikoinaan myönnetty vapautus velvollisuudesta asua sairaalassa oli koskenut vain häntä henkilökohtaisesti eikä ollut muuttanut yleissääntöä. Palkkalautakunta viittasi edellä selostettuun asiaan ja päätti nytkin hylätä esityksen (1.10. 1 585 §).

Hesperian sairaalan ylihoitaja Elna Huhmar oli anonut lupaa saada muuttaa Kivelän sairaalan hallintorakennuksessa sijaitsevasta virka-asunnostaan joulukuussa valmistuvaan omakotitaloonsa Laajasalossa. Anomuksensa tueksi hän ilmoitti, että apul.ylihoit. Ollikainen sitoutui asumaan ko. virka-asunnossa. Sairaalan hallintojaosto ja talouspäällikkö puolsivat anomusta. Palkkalautakunta päätti suostua anomukseen ja poistaa Hesperian sairaalan ylihoitajan asunnon virka-asuntuettelosta (1.10. 1 584 §).

Palkkalautakunta teki kertomusvuonna useita päätöksiä, jotka koskivat virka-asunnon poistamista luettelosta (5.3. 404 §, 28.5. 884 §), virka-asunnosta luopumista, sen vaihtamista ym. (2.1. 52 §). Oppilaskoti Toivolan johtajan anomus saada muuttaa virka-asunnosta hylättiin (12.11. 1 844 §).

Palkkalautakunta päätti, ettei Taivallahden nuorisokodin joht. Olavi Kivistöltä ole perittävä virka-asunnon luontoisetuvastikkeen yhteydessä korvausta yhteisantennin käytöstä (1.10. 1 586 §).

Kauniaisten hoitokodin sair.hoit. Eira Varpanen oli anonut, että hänen huoneoverinsa saisi oikeuden käyttää laitoksen saunaa. Palkkalautakunta päätti hylätä anomuksen, koska alivuokralaista ei voida pitää perheeseen kuuluvana (12.2. 291 §).

Puhelimet. Vuoden aikana tehtiin useita päätöksiä, jotka koskivat virkapuhelimen asentamista, siirtämistä ym. Suvilahden voimalaitoksen ulkotyömestarille päätettiin asentaa kaupungin osuuspuhelin, mistä kaupunki suorittaa neljännesvuosimaksut asianomaisen suorittaessa itse kaikki puhelunmaksut (5.3. 403 §). Edelleen päätettiin, että sähkölaitoksen vikapäivystäjälle suoritetaan korvauksena oman puhelimen käytöstä päivystystehtävissä neljännesvuosimaksut sekä enintään 200 puhelun maksut vuosineljännekseltä (28.5. 883 §). Koskelan sairaskodin osastonhoitajalle ja sähkölaitoksen autopäivystäjälle ym. päätettiin päivystystehtävistä suorittaa neljännesvuosimaksut oman puhelimen käyttämisestä päivystystehtävissä (12.3. 461 §, 16.4. 646 §).

3. Palkkalautakunta

Teollisuuslaitosten lautakunta oli tehnyt esityksen puhelimen siirtokustannusten suorittamisesta kaupungin varoista sellaisissa tapauksissa, jolloin asunnon vaihto tapahtuu asianomaisen omasta aloitteesta. Esitys hylättiin (4.6. 928 §).

Työntekijäin lomasääntö. Työsopimusneuvottelujen yhteydessä oli neuvoteltu myös työntekijäin vuosilomasäännön uusimisesta Kaupunkiliiton 12.4.1961 antaman suosituksen ja työntekijäin keskusjärjestön esityksen pohjalta. Lisäksi oli otettava huomioon työntekijäin vuosilomasta 30.4.1960 annetun lain aiheuttamat muutokset. Tärkeimmistä muutoksista mainittakoon, että uusi vuosilomasääntö Kaupunkiliiton suosituksen mukaisesti koski vain sellaisia työntekijöitä, jotka saavat pääasiallisen toimeentulonsa kaupungin työstä. Aikarajaksi oli määritelty vähintään 5 t/vrk. Lomamääriin nähden uusi lomasääntö erosi entisestä siten, että lomat 15:n ja 10 v:n palvelusaikaryhmissä sekä 3 §:ssä mainituissa poikkeustapauksissa 5 v:n palvelusaikaryhmissä olivat $\frac{1}{4}$ p:ää työssäolokuukautta kohden suuremmat kuin aikaisemmin. Samoin oli Kaupunkiliiton suositusta seuraten 8 §:ään otettu vuosilomalaista poikkeava määräys, että työntekijän vuosiloman palkka lasketaan lomanmääräytymisvuoden kuuden viimeisen kuukauden ansion perusteella, jos tällainen laskutapa on työntekijälle edullisempi.

Palkkalautakunta päätti tehdä esityksen kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi, että valtuusto päättäisi kumota 25.4. ja 16.5.1951 vahvistetun, kaupungin palveluksessa työsopimussuhteessa olevien työntekijäin vuosilomasäännön ja vahvistaisi työntekijäin uuden vuosilomasäännön pöytäkirjan liitteenä n:o 3 olevan tekstin mukaisena (26.3. 521 §).

Palkallista *vir kavapautta* myönnettiin 231 tapauksessa, palkatonta vir kavapautta 322:lle ja osapalkkaista 44 viranhaltijalle.

Vuosilomasijaisien palkkauksen järjestämiseksi Koskelan sairaskodin johtaja oli esittänyt, että Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkotien johtajien vuosilomasijaisina toimiville henkilöille saataisiin maksaa palkkaus heidän hoitamansa viran mukaan, koska johtajanvirat edellyttävät asumista työpaikalla ja johtajilla ei ole 8 t:n työaikaa eikä heille makseta ylityöstä korvausta. Esittelijä ilmoitti lisäselvityksenä, että Roihuvuoren vanhainkodin virat on perustettu vasta 1.10.1962 lähtien, jolloin vanhainkoti varsinaisesti aloittaa toimintansa. Näin ollen ei ole olemassa sellaisia saman laitoksen piiriin kuuluvia viranhaltijoita, jotka olisivat samoissa palkkaluokissa kuin em. johtajat ja jotka voitaisiin määrätä heidän vuosilomasijaisikseen. Kaikkiin mainittuihin ns. pieniin vanhainkoteihin oli ollut vaikeata saada johtajien sijaisia. Mainituista syistä esittelijä katsoi, että oli olemassa sellaisia pakottavia syitä, joiden perusteella voitaisiin antaa määräys siitä, että esityksessä mainitut vuosilomasijaiset ovat oikeutetut saamaan hoitamansa viran mukaiset palkka-edut. Palkkalautakunta päätti, että em. vanhainkotien johtajien vuosilomasijaisiksi saatiin ottaa esityksessä mainitut henkilöt ja maksaa heille palkkaus hoitamansa viran palkkaluokan mukaan (28.5. 872 §).

Kivelän sairaalan laboratorioapulainen Aini Kekki, s. 30.10.1922, oli anonut saada *vuosilomaa varten lukea hyväkseen* ajan 1.2.1942—31.7.1943, minkä hän oli toiminut valtiovarainministeriön alaisessa virastossa toimistoapulaisena. Esittelijä ilmoitti, että virkasäännön mukaan lasketaan palvelusvuodet vuosilomaa varten samalla tavoin kuin ikälisiin oikeuttavasta palvelusajasta on määrätty. Tämän mukaisesti on viranhaltijan ikälisään oikeuttavaan palvelusaikaan luettava mm. se aika, jonka hän

21 v täytettyään on ollut kaupungin, toisen kunnan tai valtion laitoksen palveluksessa samanluontoisessa virkasuhteessa. Anoja oli saavuttanut mainitun ikärajan vasta 30.10.1943, eikä ko. palvelusta näin ollen voitu lukea hänelle hyväksi vuosilomaa myönnettäessä. Anoja tosin oli maininnut saaneensa työvoimaviranomaisten komennuksen anomuksessa mainittuun tehtävään, mutta ei ole näyttänyt väitettään toteen. Tästä syystä ei voida edes harkita virkasäännön määräystä työpalvelun hyväksilukemisen soveltamisesta, vaan anomus on ratkaistava virkasäännön em. määräyksen mukaan. Palkkalautakunta päätti hylätä anomuksen (2.1. 43 §).

Vir kavapausajan palkkaedut. Hesperian sairaalan sisätautien apul.ylilääkäri Theodor Jakobson oli saanut stipendin, jonka turvin hänen oli tarkoitus harjoittaa sisätautialan jatko-opintoja Yhdysvalloissa ja mm. perehtyä uusiin hormoonimäärityksiin, joita Suomessa ei toistaiseksi suoritettu. Hän anoi tämän vuoksi palkallista virkavapautta ajaksi 1.8.1962—31.5.1963. Perheeseen kuului vaimo, kaksi lasta ja anojan äiti. Sairaalamlautakunta oli puoltanut virkavapauden myöntämistä puolin palkkaeduin. Palkkalautakunnan esittelijä ilmoitti, että kaupunginhallituksen 6.2. 1958 antamien ohjeiden mukaan on ASLA- tai vastaavan stipendiaatin palkkaetuja harkittaessa pyrittävä seuraamaan valtiolla kulloinkin hyväksytyä käytäntöä, ottaen kuitenkin huomioon, että opiskelusta on hyötyä asianomaiselle virkatehtävien hoidossa. Valtioneuvoston v. 1955 antamien ohjeiden mukaan maksetaan ulkomaille stipendiaatteina opintoja varten matkustaville valtion virkamiehille virkavapausajalta perhesuhteista riippuen 20—70 % palkkaeduista. Nämä voidaan myöntää vain mikäli ao. stipendin saaja sitoutuu palvelemaan virassaan virkavapausajan kaksinkertaisena. Valtiovarainministeriöstä saatujen lisätietojen mukaan em. määräykset, vaikka ne edelleen ovat voimassa, ovat osittain vanhentuneet, koska niissä ei kiinnitetä lainkaan huomiota stipendin suuruuteen. Tämä johtui siitä, että määräyksiä annettaessa ulkomaisten stipendien saaminen oli harvinaisempaa ja ne olivat yleensä pienempiä. Esittelijä oli sitä mieltä, että nyt esillä olevassa tapauksessa olisi kiinnitettävä huomiota stipendin suuruuteen, joka oli n. 1 765 500 mk. Näin ollen tri Jakobson saa stipendinä niin suuren korvauksen matkastaan, että hänet voidaan rinnastaa perheettömään stipendiaattiin. Koska kuitenkin matkasta aiheutuu huomattavat kulut, päätti palkkalautakunta myöntää hänelle 30 %:n suuruiset palkkaedut viiden vuoden virassapysymis ehdoin (20.7. 1 158 §).

Viransijaisen palkkaedut. Kirjanpit. Erkki Tuunanen, joka oli toiminut Kivelä-Hesperian sairaalan talouspäällikkönä 1.8.1961—31.3.1962 valitti kaupunginhallituksen päätöksestä, jolla tämä oli kumonnut sairaalamlautakunnan 23.2. tekemän päätöksen täysien palkkaetujen maksamisesta valittajalle hoitamansa viran mukaan hänen toimiessaan talouspäällikön viransijaisena. Asiassa oli ilmennyt, että Tuunanen oli hoitanut yksinomaan talouspäällikön tehtäviä ko. aikana, jolloin eräät toimistoapulaiset olivat hoitaneet hänen oman kirjanpitäjän virkansa tehtäviä. Sairaalamviraston ilmoituksen mukaan eräitä talouspäällikölle kuuluvia tehtäviä oli jouduttu siirtämään ko. viraston hoidettaviksi, koska Tuunanen kehotuksista huolimatta ei ollut laatinut valtionapuanomuksia, jotka oli jätettävä määräaikana. Esittelijä katsoi, että oli pidettävä ilmeisenä, että Tuunanen oli saanut määräyksen hoitaa yksinomaan Kivelä-Hesperian sairaalan talouspäällikön virkaa, mutta oli myös käynyt ilmi, ettei hän ollut voinut hoitaa kaikkia niitä tehtäviä, mitkä kuuluivat talouspäällikön virkaan. Virkasäännön 33 §:ssä ei tosin sanota, että viransijaisena toi-

3. Palkkalautakunta

mivan tulisi hoitaa koko se tehtäväkokonaisuus, mikä kuuluu siihen virkaan, mihin hänet on sijaiseksi määrätty, mutta on pidettävä selvänä ja ilmeisenä, että korkeamman viran täyden palkan maksun edellytyksenä on, että asianomainen todella hoitaa kaikki virkaan kuuluvat tehtävät. Lisäksi oli huomautettava, että em. valtionapuanomuksen laatimistehtävä oli olennainen osa talouspäällikön tehtäväkokonaisuudesta. Tämän vuoksi esittelijä oli sitä mieltä, ettei mainitulle sijaiselle tulisi maksaa talouspäällikön viran mukaista palkkausta, koska hän ei hoitanut kokonaisuudessaan virkaan kuuluvia tehtäviä. Lausunnossaan kaupunginhallitukselle palkkalautakunta päätti esittää, että lääninhallitukselle annettavassa selityksessä Tuunanen valitus olisi esitettävä hylättäväksi (1.10. 1 583 §).

Viransijaisuuspalkkioita muun syyn kuin sairauden takia myönnettiin kertomusvuonna tarkoitukseen varatusta 2 110 435 mk:n suuruudesta määrärahasta virastoille, laitoksille ym. seuraavasti:

	mk		mk
Raastuvanoikeus	52 040	Auroran sairaala	136 195
Poliisilääkäriin toimisto	5 450	Marian sairaala	158 585
Terveystoimintalautakunnan alaiset osastot	1 700 485	Lasten leikkikenttätöiminta ..	18 785
Sairaalalautakunta ja sairaala- virasto	6 230	Oikeusaputoimisto	32 665

Työntekijän työloman ajalta myönnettävät palkkaeduct. Vesilaitoksen työsopimus-suhteessa oleva työnjohtaja Jonnu Kallio oli anonut vaihtoehtoisesti täysinä tai osittaisia palkkaeducta 19.2.—5.4. väliseltä ajalta, jolloin hän ASLA-stipendiaattina teki opintomatkan Yhdysvaltoihin. Valtiolle noudatettavan käytännön mukaisesti olisi Kalliolle hänen perhesuhteensa huomioon ottaen myönnettävä 70 % palkkaeductista. Palkkalautakunta päätti myöntää mainitut palkkaeduct kahden vuoden ehdoin (5.2. 247 §).

Tapaturmakorvauksen pidättäminen sairausloma-ajan palkasta. Satamalaitoksen palveluksessa ollut varastomies Arvo Asikainen oli työajan jälkeen suorittanut nurmen leikkausta As.-oy Otavantie 5—7:n palveluksessa. Tällöin hän leikkuukonetta puhdistessaan loukkasi sormensa ja joutui sen vuoksi olemaan sairauslomalla 27.7.—18.9.1961 välisen ajan. Vakuutusyhtiö Sampo maksoi Asikaiselle tapaturmakorvausta ko. ajalta 86 000 mk. Kun hänelle ilmoitettiin, että hänelle maksetaan sairausajan palkka, mutta vähennetään myöhemmin siitä Sammon suorittama tapaturmakorvaus, esitti Kunnantyöntekijäin Keskusjärjestö Asikaisen puolesta, että satamalaikoksella ei ole voimassa olevan sairaus- ja haudausapulasäntön mukaan oikeutta periä ko. korvausta, koska kaupunki ei ole missään tekemisissä mainitun vakuutusyhtiön kanssa. Palkkalautakuntaa pyydettiin tutkimaan asia ja ilmoittamaan satamalaikokselle, ettei sillä ole mahdollisuutta pidättää Asikaiselle tulevasta palkasta tapaturmakorvauksen määrää. Palkkalautakunta oli noudattaen sekä virka- että työsuhteessa oleviin henkilöihin nähden omaksumaansa yhdenmukaista käytäntöä päättänyt, että varastomies Asikaisen palkasta on vähennettävä se määrä, jonka vakuutusyhtiö Sampo on maksanut hänelle sairausloman ajalta päivärahana ja perhevastuksena em. tapaturman johdosta. Tyytymättömänä palkkalautakunnan 20.11.

1961 asiassa tekemään päätökseen Asikainen oli valittanut siitä kaupunginhallitukselle. Esittelijä huomautti, että Asikainen, joka oli tullut kaupungin palvelukseen 1.6.1947 tp. viranhaltijaksi, nautti työsuhteeseen siirrettynäkin vuosi- ja sairausloma-asioissa virkasäännön suomina oikeuksia kaupunginvaltuuston 28.11.1951 tekemän päätöksen mukaisesti. Virkasäännön 40 §:n määräysten nojalla voidaan myöntää palkallista virkavapautta vain virantoimituksessa sattuneen tapaturman johdosta. Näin ollen hänellä ei virkasäännön perusteella näyttäisi olevan oikeutta osaankaan palkastaan siltä ajalta, minkä hän on ollut poissa kaupungin työstä muun työnantajan työssä sattuneen työtapaturman johdosta. Kaupunginhallitukselle annettavassa lausunnossa päätettiin esittää valitus hylättäväksi (29.1. 201 §).

Koskelan sairaskodin apul. yölyhoit. Vuokko Kosunen oli anonut *opintolomaa* ajaksi 24.4.—5.6. Helsingin sairaanhoitajaopiston järjestämille, osastonhoitajan pätevyyteen johtaville täydennyskursseille osallistumista varten. Sairaskodin johtokunta puolsi Kosuselle myönnettäväksi palkkaedut ko. opintoloman ajalta. Palkkalautakunnan esittelijä totesi, että vallitsevan käytännön mukaan sairaalalautakunnan alaisille viranhaltijoille oli myönnetty palkkaedut vastaavissa tapauksissa vain silloin, kun anoja oli pyrkinyt täydentämään ammattitaitoaan hänen virkaan valitsemisensa jälkeen vahvistettujen vaatimusten mukaiseksi. Kun Kosusella jo oli hänen virkansa edellyttämä sairaanhoitajan pätevyys, esittelijä katsoi, että hänen on itse suoritettava lisäpätevyyden hankkimisesta aiheutuvat kustannukset. Näin ollen palkkalautakunta päätti hylätä anomuksen (5.2. 231 §, 2.4. 545 §). Useissa vastaavanlaisissa tapauksissa tehdyt anomukset hylättiin (12.2. 280, 281 §, 26.2. 375—377 §, 9.4. 580 §).

Sairauslomasijaisten palkkaamiseen myönnettiin määräraha 50 tapauksessa sellaisten virastojen ja laitosten käyttöön, joille ei ollut talousarviossa varattu omaa määrärahaa ko. tarkoitukseen.

Sairauslomasijaisten palkkaamiseen käytetty määräraha, yhteensä 7 572 677 mk, jakaantui eri laitosten ja virastojen kesken seuraavasti:

	mk		mk
Tilastotoimisto	381 430	Nikkilän sairaala	682 525
Maistraatti	253 870	Suomenkieliset kansakoulut ..	3 285 488
Raastuvanoikeus	281 245	Teknillinen ammattikoulu	434 960
Kaupunginviskaalinvirasto ...	477 764	Kotitalouslautakunta	385 365
Poliisilääkärin toimisto	15 340	Kaupunginorkesteri	78 415
Terveystoimintalautakunta ja		Raittiuslautakunta	75 270
terveydenhoitoviraston		Kauppahalli-, ulkomyynti- ja	
kanslia- ja talousosasto ...	150 965	toritoiminta	245 790
Kivelän sairaala	658 645	Teurastamolaitos	165 605

Jatkettua *sairauslomaa* myönnettiin 32 tapauksessa oikeuksin joko 2/3 tai puoliin palkkaetuihin. Tällöin asetettiin tavallisesti ehdoksi, että jos asianomainen vielä aikoi anoa jatkettua sairauslomaa, hänen oli esitettävä selvitys paranemistoihistaan.

Aputyömies Heikki Leppäsen anomus 2/3 palkkaetujen myöntämisestä sairausloman ajalta 25.2.—11.5. päätettiin hylätä. Anoja oli tullut sähkölaitoksen palvelukseen 12.7.1961. Hänelle oli maksettu sairausloma-ajalta kahdelta työviikolta 12.2.—

3. Palkkalautakunta

24.2.1962 täysi palkka. Työntekijäin sairaus- ja hautausapusäännön 2 §:n 3 mom:n mukaan palkkalautakunnalla on oikeus harkintansa mukaan myöntää sairausavustusta enintään 2/3 työntekijän palkasta, mutta sairausloman palkkaa ei kuitenkaan voida myöntää pitemmältä ajalta kuin minkä työsuhde ennen sairastumista on jatkunut (5.3. 407 §, 12.3. 451 §).

Virkasäännön ja työntekijäin hautausapusäännön muuttaminen. Virkasäännön 45 §:n mukaan hautausavun maksamisesta päättää palkkalautakunnan toimistopäällikkö kaikissa niissä tapauksissa, joissa määrärahaa ei ole tarkoitukseen asetettu muun lautakunnan käytettäväksi. Kun useilla laitoksilla kuitenkin oli määrärahat hautausapua varten, oli päätösvalta hajaantunut moniin lautakuntiin. Tämän johdosta oli käytännössä havaittu eroa tulkintakysymyksissä. Mainitun epäkohdan välttämiseksi olisi hautausavusta päättäminen keskitettävä yksinomaan palkkalautakunnan toimistopäällikölle. Tämän perusteella esitettiin virkasäännön em.kohdan muutettavaksi vastaavasti. Samoin palkkalautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle valtuustolle edelleen esitettäväksi, että mainituilla perusteilla Helsingin kaupungin palveluksessa työsopimussuhteessa olevien työntekijäin sairaus- ja hautausapusäännön 7 §:n 2 mom. muutettaisiin kuulumaan seuraavasti: »Hautausavun eläkkeensaajan kuolinpesälle myöntää palkkalautakunnan toimistopäällikkö.» (5.3. 410 §, 12.3. 459 §).

Hautausapua myönnettiin kertomusvuoden aikana 232 tapauksessa yhteensä 12 691 515 mk.

Ikälisiin oikeuttavaa palvelusaikaa koskevien määräysten soveltaminen. Kiljavan parantola oli esittänyt kaupunginhallitukselle seuraavaa: Tuberkuloosilaisissa on sellainen kunnille kuuluvia tehtäviä hoitava yhtiö, jonka pääasiallisina omistajina ovat kunnat, täysin rinnastettava kuntainliittoihin. Kiljavan parantola toimii kuntayhtymän keskusparantolana ja osakeyhtiömuoto johtuu siitä, että parantolassa on pieni osuus, yht. 6 osaketta 280:stä, kolmella osuustoimintaliikkeellä. Parantolayhtiö on aina ottanut ikälisiä ja eläkkeitä laskettaessa huomioon muissa kunnissa, myös Helsingin kaupungissa, palvelun ajan. Ellei kaupungin palkkalautakunta puolestaan salli ikälisiä laskettaessa luettavan hyväksi Kiljavan parantolassa palveltua aikaa, niin se jättää huomioon ottamatta vastavuoroisuusperiaatteen. Kun laitoksen sijainnin takia koulutetun työvoiman saaminen sinne on erittäin vaikeata, on palkkalautakunnan em. päätös omiaan lisäämään näitä vaikeuksia ja kun kaupunki omistaa 139 parantolayhtiön osaketta, aiheutuu tästä ilmeisesti haittaa kaupungin omien potilaiden hoitamiseksi, joten menettelyä ei voitane pitää kaupungin edun mukaisena. Esittelijä huomautti, ettei ollut kysymys virkasäännön tulkinnasta, vaan sen määräysten soveltamisesta. Virkasäännön 25 §:n 2 mom:n mukaan on ikälisään oikeuttavaan palvelusaikaan luettava mm. se aika, jonka viranhaltija on ollut kaupungin, toisen kunnan tai kuntayhtymän palveluksessa pääviran luontoisessa virkasuhteessa. Osakeyhtiömuoto ei täytä virkasäännön mainitsemia kuntayhtymää koskevia muodollisia vaatimuksia, joten osakeyhtiötä ei voida pitää kuntayhtymänä virkasäännön tarkoittamassa mielessä. Mikäli olisi pyrittävä siihen, että Kiljavan parantola Oy:ssä palvelut ajat olisi luettava hyväksi asianomaisen siirryttyä Helsingin kaupungin palvelukseen, olisi joko virkasääntöä muutettava tai asiasta saatava kaupunginvaltuuston poikkeuspäätös. Palkkalautakunta päätti lausunnossaan esittää, että anomuksen ei tulisi antaa aiheutta toimenpiteisiin (27.6. 1 040 §, 9.7. 1 081 §, ks. v:n 1961 kert. s. 18).

Koskelan sairaskodin sosiaalihoitaja Eine Puputti oli anonut saada lukea hyväkseen ikälisiä varten Maitopisara-yhdistyksessä palvelemaansa ajan 15.5.1955—31.7.1957. Virkasäännön mukaan palkkalautakunnan harkinnasta riippuu, voidaanko viranhaltijan ikälisään oikeuttavaan palvelusaikaan laskea hyväksi koko se aika tai osa siitä, jonka hän on ollut sellaisessa yleisessä tai yksityisessä laitoksessa, joka on siirtynyt kaupungin haltuun, mikäli viranhaltija välittömästi tai viimeistään kahden kuukauden kuluttua siirron tapahtumisesta on tullut kaupungin palvelukseen. Koska Puputti oli tullut kaupungin palvelukseen vasta 21.4.1958 eli yli 8 kk myöhemmin kuin siirto oli tapahtunut, päätettiin anomus hylätä (2.1. 32 §).

Palkkalautakunta käsitteli lisäksi useita anomuksia, jotka koskivat palvelusvuosien laskemista ikälisiin oikeuttavaksi ajaksi valtion, kuntayhtymien, seurakuntien ym. palvelun osalta.

Useita ko. anomuksia hylättiin, mm. huoltotarkast. Eila Oikkosen anomus saada lukea hyväkseen aika, minkä hän v. 1948—1954 oli toiminut Helsingin Kallion seurakunnan tyttötyönjohtajana. Anomus hylättiin, koska ao. työsopimussuhteista palvelua ei virkasäännön mukaan voida lukea hyväksi viranhaltijalle ikälisään oikeuttavana palvelusaikana (12.3. 454 §).

Eläkkeitä myönnettiin kertomusvuonna 495. Eläkkeitä oikaistiin tai korjattiin 29 tapauksessa, näistä kolme koski kasvatusapua ja yksi leskieläkettä. Leskieläkkeitä myönnettiin 140 ja kasvatusapua 59 tapauksessa. Eläkkeitä koskevia lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle 22.

Sunnuntaityökorvausten laskeminen eläkepohjaan. Palkkalautakunta oli 10.3.1961 myöntänyt palokers. Gunnar Skarpille täyden eläkkeen 1.4.1961 lukien siten, että sunnuntaityökorvaukset oli otettava huomioon eläkettä laskettaessa. Kaupunginhallitus oli tämän jälkeen alistanut tutkittavakseen ko. päätöksen, kumonnut sen ja kehottanut lautakuntaa myöntämään Skarpille eläkkeen laskematta eläkeperusteisiin sunnuntaityökorvauksia. Palkkalautakunta otettuaan asian uudelleen käsiteltäväkseen oli myöntänyt 12.5.1961 Skarpille täyden eläkkeen kaupunginhallituksen kehotuksen mukaisesti. Sitten kaupunginhallitus, jolle Skarp oli valittanut palkkalautakunnan päätöksestä, päätti hylätä valituksen 3.8.1961. Tyytymättömänä kaupunginhallituksen päätökseen Skarp oli valittanut asiassa edelleen lääninhallitukseen ja kaupunginhallitus antamassaan selityksessä oli esittänyt valituksen hylättäväksi. Lääninhallitus katsoi päätöksessään, että se sunnuntaityö, josta suoritettua korvauksen Skarp oli vaatinut laskettavaksi mukaan eläkkeen suuruutta määrättäessä, on katsottava kuuluneen hänen säännölliseen työaikaansa, ja siitä suoritettua korvausta niin ollen on pidettävä kaupungin viranhaltijain eläkesäännön mukaisena palkkaetuna, sen vuoksi ja kun kaupunginhallituksen päätös loukkaa Skarpin yksityistä oikeutta lääninhallitus harkitsi oikeaksi kumota kaupunginhallituksen ja palkkalautakunnan valituksenalaiset päätökset ja palauttaa asian palkkalautakunnalle ilmoituksetta uudelleen laillisesti käsiteltäväksi. Esittelijä oli aikaisemmin antanut asiasta perusteellisen lausunnon, jonka perusteluina mm. oli viitattu ao. eläkesääntöä koskeviin neuvotteluihin, joissa todettiin, ettei sunnuntaityökorvauksia voida ottaa huomioon eläkepohjassa. Lisäksi nojaututtiin palkkalautakunnan koko eläkesäännön voimassaoloajan johdonmukaisesti omaksumaan kantaan, etteivät ko. korvaukset sisälly eläkepohjaan. Lääninhallituksen päätöksen johdosta palkkalauta-

3. Palkkalautakunta

kunta päätti kaupunginhallitukselle esittää, että asiassa olisi tehtävä valitus korkeimmalle hallinto-oikeudelle (12.2. 300 §).

Eläkesäännön määräysten tulkinta. Äitiys- ja lastenneuvoloiden terveyssisar Ester Laitinen oli jättänyt palkkalautakunnalle anomuksen, missä hän pyysi ennakkoratkaisua eläkeasiassaan. Hän esitti perusteluina seuraavaa: anoja oli ollut kaupungin palveluksessa tuberkuloosihuoltotoimiston vakinaisena sairaanhoitajattarena 1.3. 1936 lähtien v:een 1954, jolloin hänet eräiden uudelleenjärjestelyjen yhteydessä siirrettiin hakemuksetta terveydenhoitoviraston terveyssisareksi. Tässä tehtävässä hän oli edelleen. Kaupungin viranhaltijain eläkesäännön tultua voimaan 1.11.1953 anoja oli ilmoittanut palkkalautakunnalle haluavansa säilyttää siihen saakka voimassa olleiden säännösten mukaisen eläkeoikeutensa. Näin ollen hänen eläkeoikeutensa oli ratkaistava 12.5.1943 vahvistetun viranhaltijain eläkesäännön mukaan. Koska Laitinen oli jo palvellut 25 v ja täyttänyt 53 v, katsoi hän olevansa oikeutettu täyteen eläkkeeseen. Palkkalautakunnan esittelijä huomautti, että yleensä ei ole otettu käsiteltäväksi anomuksia, jotka tarkoittavat eläkeoikeuden määrittelemistä ennakoita, mutta nyt esitetystä tapauksesta oli ilmeisesti syytä tehdä poikkeus. V:n 1943 eläkesäännön määräysten mukaisesti sairaanhoitaja on oikeutettu täyteen eläkkeeseen täytettyään 53 v ja palveltuaan 25 v. V. 1944 voimaan tulleen terveyssisarlain mukaan on kunnallisen terveyssisaren eläkeikä 60 v, mutta koska anoja ei ole ollut eikä parhaillaankaan ollut valtionapua nauttivassa terveyssisaren virassa, ei lain määräyksiä voitu soveltaa hänen eläkeikänsä määrättäessä. V. 1949 käsiteltäessä tuberkuloosihuoltotoimiston piirihoitajan Ruth Tandefeltin vastaavanlaista eläkeanomusta katsottiin hänen kuuluneen eläkesäännön poikkeusluokkaan eikä kaupunginvaltuuston 1949 päättämä muutos virkanimikkeeseen aiheuttanut hänelle eläkeiän pidennystä. Tämän mukaisesti sekä sillä perusteella, että Laitinen omatta anomuksettaan siirrettiin äitiys- ja lastenneuvoloiden alaiseen virkaan, jossa tehtävät eivät muuttuneet, oli hän säilyttänyt entisen eläkeoikeutensa. Laitiselle päätettiin ilmoittaa, että hän on oikeutettu siirtymään eläkkeelle 22.1.1963 (18.6. 983 §).

Eläkkeen tarkistamista koskeva valitus. Ent. kodinhoitaja Martta Hyvärinen oli lääninhallitukselle osoittamassaan valituksessa ilmoittanut olevansa tyytymätön palkkalautakunnan tekemään päätökseen, joka koski hänen eläkkeensä tarkistamista. Hyvärinen mainitsi edelleen, että kaupunginhallitus hylkäsi hänen tekemänsä valituksen, joka tarkoitti mainitun palkkalautakunnan päätöksen oikaisemista. Anojalle oli 27.1. 1961 myönnetty sairauden perusteella osaeläke 1.1.1961 alkaen. Hyvärinen oli eronnut terveydenhoitoviraston alaisesta kodinhoitajan virasta 31.12.1960 ja tri Liisa Lehtisen antaman ja prof. Malin hyväksymän lääkärintodistuksen mukaan hän oli sairauden vuoksi pysyvästi työhön kykenemätön. Saman todistuksen mukaan anojan sairaus ei ollut hänen työnsä aiheuttama. Hyvärinen esitti sittemmin kaksi uutta lääkärintodistusta, joiden johdosta prof. Mali antoi uuden lausunnon. Tämän mukaan ei uusi selvitys sisältänyt mitään objektiivista lääketieteellistä näytöstä, jonka perusteella edes todennäköisin syin voisi päätellä hakijan nykyisen sairauden olevan seurauksena hänen aikaisemmin sairastamastaan taudista. Hyvärisen uusi anomus oli ollut palkkalautakunnan käsiteltävänä 18.9.1961. Hänen nyt jättämänsä valituksen johdosta oli todettava, ettei se sisältänyt mitään asiallista uutta. Kuitenkin oli syytä kiinnittää huomiota valittajan mainintaan, että hän aikoinaan sairastui ollessaan Lappeenrannan kaupungin palveluksessa ja että hän katsoo työkyvyttö-

myytensä johtuvan tämän sairauden jälkiseurauksista. Vaikka valitus olisi hylättävä jo yksistään prof. Malin kielteisen lausunnon perusteella, oli lisäksi todettava, ettei Helsingin kaupunki voi olla vastuussa siitä, mitä on tapahtunut ennen kuin Hyväri-
nen tuli kaupungin palvelukseen ja että hän, mikäli tälle väitteelle annettaisiin täyden todistuksen arvo, olisi ollut työhön kykenemätön jo silloin. Näin ollen valitus päätettiin esittää hylättäväksi (2.1. 26 §).

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle paitsi edellä eri yhteyksissä mainittuja lukuisista asioista, joista mainittakoon seuraavat: sähkölaitoksen kahden virkasuhteessa olevan autonkuljettajan työajan muuttaminen (5.2. 237 §), ammattikoulujen vahtimestareiden ja siivoojien ylimääräisen työn korvaaminen kuten kansakouluissa (12.2. 303 §), kodinhoitajien työajan lyhentäminen (12.2. 304 §), Malmin sairaalan anestesia lääkäriin aktiivisen työn korvaaminen (26.2. 372 §), Koskelan sairauskodin toimistohenkilökunnan uudelleenjärjestely (26.2. 373 §), Auroran ja Kivelän sairaalain autonapumiesten korvaukset autonajosta (5.3. 406 §), raastuvanoikeuden jäsenten sijaisten palkkioiden määrääminen (5.3. 408 §), kansakoulujen uuden palkkauslain eräiden opettajien osalta aiheuttamat toimenpiteet (5.3. 422 §, 28.5. 880 §), vesiasioita käsittelevän lakimiehen palkkaaminen asiamiestoimistoon (19.3. 475 §), täysien palkkaetujen maksaminen sairaalalääkärien sijaisina toimiville lääketieteen kandidaateille (26.3. 513 §), kouluhammaslääkärin uudelleenjärjestely (9.4. 596 §, 16.4. 639 §), Kulosaaren kartanon isännöitsijän ja talonmiehen virkasuhteen jatkuminen (28.4. 687, 688 §), teurastamon eräiden virkojen uudelleenjärjestely (28.4. 697 §, 7.5. 727 §), valtion palkkausjärjestelmään siirtymistä koskeva ehdotus (7.5. 736 §), sairaalalääkäreille liikaa maksettujen palkkaerien takaisinperiminen (21.5. 814 §), leikki-ikäisten lasten hoitopaikkojen väliaikainen lisääminen Sofianlehdon lastenkodissa (21.5. 816 §), liikenneasiain hoidon uudelleenjärjestely kiinteistövirastossa (21.5. 831 §, 28.5. 862 §), autonhuoltorahan korottaminen (21.5. 817 §, 28.5. 859 §), terveydenhoitolausuntakunnan ohjesääntökomitean mietintö sukupuolitautien poliklinikan ohjesääntöehdotuksesta (5.3. 411 §), opistoinsinöörien käyttäminen rakennustarkastustoimiston arkkitehdin tehtävien hoitamiseen (28.5. 876 §, 4.6. 933 §), työtupien myymälän viranhaltijain työajan tilapäinen lyhentäminen (27.6. 1 034 §), lastensuojeluviraston väestöasiain toimiston tehtävien järjestely (20.7. 1 157 §), kansakoulujen kirjastonhoitajina toimivien opettajien työtä ja palkkausta koskevan valtioneuvoston päätöksen 5 §:n muutosehdotus (20.7. 1 134 §), väestönsuojelutoimiston johtosääntö (8.8. 1 206 §), lastentarhain tarkastajanviran pätevyysvaatimusten muuttaminen (8.8. 1 211 §), musiikinohjaajan viran perustaminen suomenkielisiin kansakouluihin (22.8. 1 264 §), puheopettajan palkkaaminen konsulttivaksi asiantuntijaksi Koskelan sairaskotiin (24.9. 1 513 §), viranhaltijain ikälisäjärjestelmän soveltaminen työntekijöihin (15.10. 1 676 §), terveydenhoitolausuntakunnan ohjesääntökomitean IV osamietintö desinfiomislaitoksen uudesta ohjesääntöehdotuksesta (20.7. 1 154 §), veistokalustonhoitajien johtosäännön kumoaminen ja ohjesäännön 22 §:n muuttaminen (19.11. 1 874 §), sairaalalääkärien oikeuttaminen käyttämään sairaalan välineitä ja hoitohenkilökuntaa yksityisvastaanotoilla (19.11. 1 875 §), kodinhoitajien kokonaispalkkajärjestelmä (10.12. 1 989 §), aamiaistauon järjestäminen oikeusaputoimistossa (12.11. 1 839 §), virkasäännön 30 §:n, luottamusmiesten palkkiosäännön ja viranhaltijain uuden kokouspalkkiosäännön muuttaminen (26.11. 1 900 §, 1.12. 1 904 §).

4. Kiinteistöhallinto

Kiinteistölautakunta

Kiinteistölautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana varat. Kaarlo Pettinen, varapuheenjohtajana joht. Toivo Salmio sekä jäsenenä varat. Lennart Ahva, kunnallisasiain siht. Viljo Ekström pääluottamusmies Yrjö Kivilinna, toimistopääll. Aarne Leskinen, toim.joht. Leo Mattila, fil.maist. Victor Procopé ja lakit.lis. Arne Öhman (15.1. 81, 82 §).

Jaostoihin valittiin seuraavat lautakunnan jäsenet: tonttijaostoon puheenjohtajaksi varat. Ahva, varapuheenjohtajaksi fil.maist. Procopé, jäseneksi toimistopääll. Leskinen sekä varajäseniksi vastaavasti varat. Pettinen, lakit.lis. Öhman ja joht. Salmio; maatalous- ja metsäjaostoon puheenjohtajaksi joht. Salmio, varapuheenjohtajaksi pääluottamusmies Kivilinna, jäseneksi varat. Pettinen ja varajäseniksi lakit.lis. Öhman, kunnallisasiain siht. Ekström ja varat. Ahva; liikennejaostoon puheenjohtajaksi toim.joht. Mattila, varapuheenjohtajaksi toimistopääll. Leskinen, jäseneksi fil.maist. Procopé sekä varajäseniksi varat. Ahva, joht. Salmio ja lakit.lis. Öhman; asemakaavajaostoon puheenjohtajaksi varat. Pettinen, varapuheenjohtajaksi pääluottamusmies Kivilinna, jäseniksi lakit.lis. Öhman ja joht. Salmio sekä varajäseniksi toim.joht. Mattila, kunnallisasiain siht. Ekström, fil.maist. Procopé ja toimistopääll. Leskinen; talojaostoon puheenjohtajaksi lakit.lis. Öhman, varapuheenjohtajaksi kunnallisasiain siht. Ekström, jäseneksi toim.joht. Mattila sekä varajäseniksi fil.maist. Procopé, pääluottamusmies Kivilinna ja varat. Ahva (15.1. 83 §).

Lautakunnan ja jaostojen kokoukset. Lautakunnalla oli kertomusvuonna 53 kokousta, tonttijaostolla 34, maatalous- ja metsäjaostolla 12, liikennejaostolla 13, asemakaavajaostolla 7 sekä talojaostolla 20. Lautakunnan pöytäkirjojen pykäläluku oli 2 117, tonttijaoston 494, maatalous- ja metsäjaoston 73, liikennejaoston 113, asemakaavajaoston 16 sekä talojaoston 102.

Lautakunnan käsittelemät asiat. Kertomusvuonna käsitellyistä asioista mainittakoon seuraavat:

1. Kiinteistöviraston päällikön ja kansliaosaston toimialaan kuuluvat asiat

Ratkaisemattomien asioiden luettelon tarkastaminen. Luettelo lautakunnan diaariin ennen 1.7.1961 merkityistä ja 29.1. kertomusvuonna ratkaisematta olleista asioista tarkastettiin. Eräät poistoehdotukset hyväksyttiin (29.1. 183 §).

Vakuusasiakirjojen tarkastus. Lautakunta tarkasti kaupungin hallussa olevat

myytyjen tonttien maksamatonta kauppahintaa ja rakentamisvelvollisuutta koskevat velkakirjat (29.12. 2 117 §).

Kysymys asuntotuotannon tukemisesta. Lautakunta päätti asettaa tilapäisen jaoston tutkimaan kysymystä v:n 1963 talousarvioon ko. tarkoitukseen varattavan määrärahan suuruudesta. Jaostoon valittiin lautakunnan puheenjohtaja Pettinen sekä lautakunnan jäsenet Kivilinna ja Öhman (26.3. 516 §). Jaoston ehdotuksen perusteella päätettiin esittää kaupunginhallitukselle, että asuntorakennustoiminnan tukemiseen varattaisiin 700 mmk ja asuntojen rakentamiseksi hädetyille henkilöille 200 mmk (17.9. 1 444 §).

Jäsenten valitseminen liikennejärjestelytoimikuntaan. Lautakunta päätti valita kaupunginhallituksen 11.10. asettamaan liikennejärjestelytoimikuntaan kertomusvuoden lopussa päättyväksi toimikaudeksi kiinteistölautakunnan jäsenet Ahvan Ekströmin, Leskisen, Mattilan ja Procopén sekä nimetä näistä varapuheenjohtajaksi Mattilan (22.10. 1 671 §).

Selostus Arava-määrärahojen jaosta merkittiin tiedoksi (5.2. 222 §).

Käyttövaroista päätettiin suorittaa yhteensä 74 400 mk kiinteistöviraston eräiden viranhaltijain osallistumisesta kursseihin, opintopäiville ym. (22.1. 135 §, 5.3. 404 §, 19.3. 477 §, 17.9. 1 446 §, 15.10. 1 616 §); 8 000 mk kiinteistöviraston sihteerin Paavo Saarisen haudalle lautakunnan puolesta lasketusta seppeleestä (16.4. 642 §); 3 920 mk lautakunnan uuden istuntosalin käyttöönoton yhteydessä järjestetystä kahvitarjoilusta (21.5. 816 §) sekä Haltialassa ja Tuomarinkylässä pidetyn maatalous- ja metsäjaoston kokous- ja neuvottelutilaisuudessa järjestetyn kahvitarjoilun kustannukset, 3 652 mk (24.9. 1 482 §).

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä mm. asioista, jotka koskivat: Kontulan alueen rakentamista (2.1. 2 §); eräiden alueiden tai rakennusten hallinnon siirtämistä muille lautakunnille ym. (15.1. 87 §, 12.2. 269 §, 5.3. 403 §, 2.7. 1 084 §, 17.12. 2 019 §); uusien virkojen perustamista, virkojen täyttämistä ym. järjestelyä, ansiomerkkien myöntämistä viranhaltijoille (5.2. 220 §, 5.3. 406, 409 §, 24.4. 682, 683 §); lapsiperheiden asumistuesta annetun lain täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien antamista huoltolautakunnalle (26.2. 355 §); viraston sisäisten henkilökuljetusten järjestämistä v. 1963 (21.5. 814 §) sekä jalankulkutunnelin rakentamista Kaivokadun alitse (8.10. 1 557 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: vesilautakunnan perustamista ja sen jäsenten valitsemista (15.1. 88 §); kalliosuojien pääoma-arvon ja kuoletuksen määräämistä (22.1. 139 §); Laajalahden ja Seurasaarenselän vesialueiden suojelua (5.2. 218 §); Ruoholahden varastoalueen vuokraamiskiellon kumoamista (12.2. 270 §); esitystä laiksi kioskikaupasta tai siihen verrattavasta kaupasta sekä automaattimyynnistä (5.3. 405 §); Töölön sokeritehtaan siirtämisehdotusta (12.3. 443 §, 22.10. 1 670 §); Ryttylän koulukodin kiinteistön myyntiä (9.4. 588 §); Kätilöopiston entisen tontin käyttöä (14.5. 760 §); Helsingin seutukaava-alueen laajentamisesitystä (12.6. 961 §); rakennusjärjestyskomitean ehdotusta uudeksi rakennusjärjestykseksi (8.10. 1 555 §); teurastamon alueen uudelleenjärjestelyä (29.10. 1 706 §); huoneenvuokrasäännöstelyn purkamisesta aiheutuneita kirjelmia ym. (19.11. 1 836 §); yksityistielain mukaista tielautakunnan asettamista (26.11. 1 866 §); maatalousasian tuntijan nimittämistä kriisiajan kansanhuoltopiiriin (17.12. 2 020 §) sekä kysymystä korvauksen perimisestä tontin rajan ulkopuolelle sijoitettavista rakennusten ulok-

keista (22.12. 2 084 §). Lisäksi lautakunta antoi lausuntonsa seuraavien toimikuntien ja komiteain mietinnöistä: venelaituritoimikunnan (24.9. 1 481 §); rakennustarkastustoimiston uudelleenjärjestelykomitean (1.10. 1 518 §); urakkakomitean (15.10. 1 613 §); matkailuneuvontakomitean (5.11. 1 752 §); poliisi- ja oikeustalotoimikunnan (3.12. 1 915 §) ja vapaavarastokomitean (17.12. 2 017 §).

2. Kiinteistöviraston tonttiosaston toimialaan kuuluvat asiat

Kaupunginvaltuuston kiinteistöjä koskevien päätösten toimeenpano. Kaupunginvaltuuston tekemät päätökset, jotka koskivat aluevaihtoja, kiinteistöjen ostoa, myyntiä ja vuokrausta, pantiin täytäntöön (ks. I osan ss. 60—83).

Aluevaihdot. Lautakunta päätti suorittaa seuraavien tontinosien ja asemakaavassa katu- tai puistoalueiksi merkittyjen määräälojen vaihdon:

kaupunki luovutti Asunto Oy Markkinatie 12 -nimiselle yhtiölle korttelin n:o 38105 tonttiin n:o 7 kuuluvan ja maanmittaustoimituksessa tiealueeksi varatun 74.5 m²:n suuruisen määräälojan Örskis-nimisestä tilasta RN:o 3²⁴⁹ Malmilla 200 000 mk:n käteisestä kauppahinnasta ja yhtiö luovutti kaupungille n. 80 m²:n määräälojan, joka oli merkitty katualueeksi tilasta N:o 123 RN:o 3¹⁴⁶ korvauksetta (tonttijakokartta n:o 722) (15.1. 97 §);

kaupunki luovutti Suomen Maanviljelijäin Kauppa Oy:lle korttelin n:o 38108 tonttiin n:o 2 kuuluvan 34.7 m²:n suuruisen määräälojan tilasta n:o 8 RN:o 3⁹ (tonttijakokartta n:o 1775) ja yhtiö luovutti kaupungille asemakaavassa katualueiksi merkityt määräälat, yhteensä 3 365 m², tilasta N:o 80 osa I RN:o 3²⁷³ ja osa V RN:o 3²⁷⁷, tiloista N:o 5 D, E, H, L, M, N, S, T ja G, RN:o vastaavasti 3²⁸¹⁻²⁸², 3²⁸⁵, 3²⁸⁹⁻²⁹¹, 3²⁹⁶⁻²⁹⁷ ja 3³¹³ sekä puistoalueiksi merkityt määräälat, yhteensä 160 m², em. tiloista N:o 5 D ja E (kaupunkimittaosaston karttapiirros n:o 5532/NA 5); yhtiö suoritti kaupungille välirahana 48 100 mk (26.2. 381 §);

kaupunki luovutti Valtionrautateille 68.6 m²:n suuruisen, E t e l ä - H a a g a n korttelin n:o 29028 tonttiin n:o 6 kuuluvan määräälojan Munkkiniemen tilasta RN:o 1¹⁷² (tonttijakokartta n:o 1590) 300 000 mk:n kauppahinnasta sekä sillä ehdolla, ettei kadun ja viemärin rakentamiskustannuksia perittäisi mainitun määräälojan osalta; kaupunki sai vaihdossa yhteensä n. 1 188 m² tiloista RN:o 2¹⁹¹⁻¹⁹³, 2²⁴² ja 2³⁶⁵ (kaupunkimittaosaston piirroksat n:o 3393, 3394/BB1 ja 5072/NA 5) ja suoritti 10 000 mk 10 m²:n suuruisen, asemakaavan mukaisen puistoalueen osalta katualueeksi merkityn muun osan alueesta siirtyessä korvauksetta kaupungille. Kaupungin hallintaan tuli lisäksi n. 450 m²:n määrääloja Valtionrautateille pakkolunastetuista alueista Talin kylässä (kaupunkimittaosaston karttapiirros n:o 5102/NA 5); sopimukseen sisältyi eräitä muita ehtoja (9.4. 597 §);

kaupunki luovutti rva Helmi Rekolle T a p a n i l a n korttelin n:o 39050 tonttiin n:o 7 kuuluvan, 201.6 m²:n suuruisen määräälojan Å7-nimisestä tilasta RN:o 5²⁸⁶ kauppahinnasta, jonka suuruus oli 100 800 mk ja sillä ehdolla, että kadun ja viemärin rakentamiskustannukset tämän tontinosan osalta perittäisiin myöhemmin; rva Rekko luovutti tilastaan RN:o 5³⁰⁰ kaupungille n. 60 m²:n suuruisen, asemakaavassa Karhusuontie-nimiseksi katualueeksi merkityn määräälojan korvauksetta (tonttijakokartta n:o 1381) (16.4. 654 §);

kaupunki luovutti nti Ksenja Sinkevitschille 127.8 m²:n suuruisen, korttelin n:o 39122 tontteihin n:o 6 ja 7 kuuluvan määräalan, jonka osalta kadun ja viemärin rakentamiskustannukset perittäisiin myöhemmin, Brännas-nimisestä tilasta RN:o 10¹¹⁰ käteisestä 57 510 mk:n kauppahinnasta; nti Sinkevitsch luovutti kaupungille n. 250 m²:n suuruisen, asemakaavassa katualueeksi merkityn määräalan U 77- nimisestä tilasta RN:o 6¹⁴¹ korvauksetta (tonttijakokartta n:o 2000) (4.6. 935 §);

kaupunki luovutti rva Lempi Palomaalle 72m²:n suuruisen, M a r j a n i e m e n korttelin n:o 45046 tonttiin n:o 1 kuuluvan määräalan tilojen Björkbacka RN:o 2³¹⁵ ja Vartio RN:o 2¹⁰⁴⁶ yhteisestä alueesta 50 400 mk:n kauppahinnasta ja sillä ehdolla, että kaupunki sai myöhemmin periä korvauksen kadun ja viemärin rakentamisesta mainitun tontinosan osalta; rva Palomaa luovutti kaupungille n. 15 m²:n suuruisen, asemakaavassa katualueeksi merkityn määräalan tilasta Ruohoranta RN:o 2⁷⁸² korvauksetta (tonttijakokartta n:o 1988); rva Palomaalle päätettiin suotaarit 5000 mk:n suuruinen korvaus kaupungille luovutettavalla katualueella kasvavasta kuusiaidasta (12.6. 973 §);

kaupunki luovutti rva Elna Saukkolalle ja rva Britta Rantalalle korttelin n:o 45046 tonttiin n:o 2 kuuluvan 135.2 m²:n suuruisen määräalan em. Björkbacka ja Vartio nimisistä tiloista 94 640 mk:n kauppahinnasta ja samalla ehdolla kuin edellä; rvat Saukkola ja Rantala luovuttivat kaupungille n. 40 m²:n suuruisen, asemakaavan mukaisen katualueen T 2 a K 7 -nimisestä tilasta RN:o 2⁷⁷⁵ korvauksetta (tonttijakokartta n:o 1988) (22.10. 1 686 §);

kaupunki luovutti Bostads Ab Villa Munksnäs N:o 20 -nimiselle asunto-osakeyhtiölle 18 m²:n suuruisen, yleiseen alueeseen Ae¹ kuuluvan määräalan M u n k k i n i e m e s s ä uuden tontin n:o 9 muodostamista varten ja yhtiö luovutti kaupungille korttelin n:o 30016 tonttiin n:o 1 kuuluvan 13.9 m²:n suuruinen määräalan katualueeksi; kaupunki luovutti Bostads Ab Villa Munksnäs N:o 19 -nimiselle asunto-osakeyhtiölle 2 m² yleisestä alueesta Ae¹ uuden tontin n:o 7 muodostamiseksi ja sai yhtiöltä korttelin n:o 30016 tonttiin n:o 2 kuuluvan 130.8 m²:n määräalan katualueeksi; kaupunki luovutti Bostads Ab Munksnäs N:o 22 -nimiselle yhtiölle 124.7 m²:n suuruisen, yleiseen alueeseen Ae¹ kuuluvan määräalan uuden tontin n:o 8 muodostamiseksi (tonttijakokartta n:o 2083); vaihdossa ei suoritettu välirahaa; em. uusien tonttien mittausta ja lainhuudatus suoritettiin kaupungin toimesta ja kustannuksella; kaupungilla oli oikeus kadun ja viemärin rakentamiskustannusten perimiseen näiden tonttien osalta kaupungin ja mainittujen yhtiöiden välisten, v. 1952 allekirjoitettujen vaihtosopimusten, jotka koskivat saman korttelin tontteja n:o 1, 2 ja 6, ehtojen mukaisesti (26.11. 1 882 §).

Aluejärjestely Valtionrautateiden ja Algol Oy:n omistamilla mailla Malmilla. Kaupunginvaltuuston 6.9.1961 tekemän päätöksen mukaisesti lautakunta päätti ostaa Suomen valtiolta korttelin n:o 38108 entiseen tonttiin n:o 3 kuuluvan 10 m²:n määräalan ja lisäksi 257.8 m²:n suuruisen määräalan, jotka kuuluivat Valtionrauteille pakkolunastettuihin alueisiin RN:o 7¹¹ ja RN:o 3²⁶⁴ (tonttijakokartta n:o 1775). Käteisellä suoritettava kauppahinta oli 267 800 mk ja kaupan ehtona oli, että rautatiehallitus sanoo irti vuokrasopimukset n:o Lt 1626/1627/20.7.1934 ja Lt 124/235/16.1. 1953 siltä osalta kuin ne koskivat kaupungille luovutettavaa maata (19.2. 323 §).

Lisäksi päätettiin suorittaa aluevaihto, jonka mukaan kaupunki luovutti Algol Oy:lle 154.9 m²:n suuruisen, korttelin n:o 38108 tonttiin n:o 4 kuuluvan määräalan

4. Kiinteistöhallinto

Valtionrautateille pakkolunastetusta alueesta RN:o 3²⁶⁴ ja yhtiö luovutti kaupungille n. 945 m², mikä oli asemakaavassa merkitty katualueeksi, tiloista N:o 74 RN:o 3⁸⁷ ja 5 F RN:o 3³¹⁵ (tonttijakokartta n:o 1953); kaupunki suoritti välirahaa 66 000 mk; kaupungilla oli oikeus kadun ja viemärin rakentamisesta aiheutuvien kustannusten perimiseen luovuttamansa tontinosan osalta; vaihdettavat alueet siirtyivät vastaanottajien hallintaan 1.4.1963 lukien; yhtiö sai pitää rakennustaan, irtisanomisaika 3 kk, toistaiseksi kaupungille tulevalle alueella, samoin käyttää ko. paikalla olevaa sisäänajotietä (24.9. 1 488 §).

Tontin luovutus Tyttönormaalilyseolle. Kaupunginvaltuusto oli päättänyt, että valtiolle luovutetaan Etelä-Haagasta kortteliin n:o 29053 muodostettava n. 1.5 ha:n suuruinen tontti mainittua oppikoulua varten. Asemakaavan muutoksen tultua vahvistetuksi lautakunta päätti määrätä tontin n:o 2 kauppahinnaksi 51.84 mmk. Samalla päätettiin, että luovutuskirja allekirjoitetaan vasta em. kaupunginvaltuuston päätöksen 3) kohdassa olevan ehdon tultua täytetyksi (2.7. 1 094 §).

Katu- ja puistoalueiden hankkiminen. Lautakunta päätti lunastaa tai ottaa vastaan korvauksetta seuraavat määräalat:

P a k i l a s t a maist. Nils Lindholmilta 100 m² Gammelbacka-nimisestä tilasta RN:o 3³⁷⁶ Pakilantien leventämistä varten (kaupunkimittaosaston karttapiirros n:o 1457/722) 25 000 mk:n käteisestä kauppahinnasta (5.2. 233 §);

Kaarlo ja Linda Jaloselta Suvantola-nimisestä tilasta RN:o 4³⁵⁵ Lukupolku ja Vähäkaski nimisiin katuihin kuuluviksi merkityt osat, joista 402 m² otettiin vastaan korvauksetta; muusta alueesta, 220 m², oli korvaus 110 000 mk; puista, pensaista ja istutuksista 69 000 mk sekä asuinrakennuksesta 208 000 mk, yhteensä 387 000 mk; kauppaan kuului lisäksi eräitä muita ehtoja (17.9. 1 463 §);

Nestori Raiiolta Pönäkkä-nimisestä tilasta RN:o 3⁶⁹⁸ asemakaavassa Sysimiehentien katualueeksi merkityn osan, 165 m² (tonttijakokartta n:o 2020) 252 500 mk:n kauppahinnasta, mistä summasta 170 000 mk oli korvausta alueella olevista istutuksista ja puista; 757 m² samasta tilasta otettiin vastaan korvauksetta; lisäksi päätettiin ottaa kaupungin haltuun Päivä-nimisestä tilasta RN:o 3⁵⁴, jonka omistaja oli Vilhelmiina Railio, em. katualueeseen menevä osa, 155 m², ja suorittaa korvauksena puista ja istutuksista 40 000 mk; sopimukseen kuului eräitä muita ehtoja (8.10. 1 580 §);

fil.tri Paavo Päivänsalolta ym. eräillä ehdoilla Prestbacka-nimisestä tilasta RN:o 4⁵⁹³ kaupunkimittaosaston karttoihin n:o 6178/NA 5 katu-, puisto- ym. tarkoitukseen merkityt määräalat, yhteensä n. 25 905 m², josta korvauksetta rakennuslain mukaisesti n. 24 985 m²; 920 m²:n osalta maksettiin kauppahintana 460 000 mk (12.11. 1 813 §);

Keskinäiseltä Henkivakuutusyhtiöltä Kansalta 220 m²:n suuruisen, katualueeksi merkityn määräalan S ö r n ä i s t e n korttelin n:o 286 tontista n:o 22 asemakaavan muutoksen mukaisesti ja korvauksetta (4.6. 929 §);

puutarhuri Emil Närhin perikunnan osakkailta L a u t t a s a a r e s s a Länsiväylän rakentamista varten 93.1 m²:n suuruisen liikennealueeksi merkityn osan korttelin n:o 31021 tontista n:o 1 (tonttijakokartta n:o 1708) 600 000 mk:n käteisestä kauppahinnasta (4.6. 936 §);

T a m m i s a l o s t a n t i Anna Henrikssonilta sekä rva Anna Nyströmiltä ja Margareta Ervingiltä tilat Henriksnäs I RN:o 1¹⁹³ ja Henriksnäs RN:o 2¹⁹⁵,

pinta-alaltaan n. 2 320 m², 500 000 mk:n käteisestä kaup pahinnasta (3.9. 1 374 §).

Lisäksi päätettiin ottaa kaupungin haltuun T a p a n i n k y l ä s s ä Tilhitienimiseksi katualueeksi asemakaavassa merkityt osat tiloista RN:o 9¹¹⁰, 9²⁸⁰ ja 9²⁸² (3.12. 1 927 §).

Puisto- ja katualueen ostopäätöksen peruuttaminen. Lautakunta päätti peruuttaa 7.11.1960 tekemänsä päätöksen puisto- ja katualueiden ostamisesta Tammissalosta rva Blenda Sillmanin omistamasta tilasta RN:o 1¹⁸¹ Herttoniemen kylässä (1.10.1 522 §).

Puisto- ja katualueen ostopäätöksen muuttaminen. Lautakunta päätti muuttaa 23.10.1961 tekemänsä päätöstä puisto- ja katualueen ostamisesta Etelä-Kaarelasta maanvilj. Emil Österbergiltä ja hänen vaimoltaan Sylvia Österbergiltä, siten että ko. määräalat otettiin vastaan korvauksetta (15.1. 107 §).

Korvauksen suorittaminen kaupungin hankkimilla katualueilla olleista rakennuksista, istutuksista ym. Lautakunta päätti suorittaa rakennuslain 74 §:n 1 momentin mukaiset korvaukset ao. määrärahoista seuraaville henkilöille näiden jäljempänä mainituista tiloista kaupungille luovutetuilla määräaloilla olleista rakennuksista ym.: dipl.ins. Yngve v. Schantzille 94 000 mk, tilat Hansa RN:o 2¹²³, Solrosen RN:o 2¹²⁴ sekä Tomt 3 Kv 60 RN:o 1²⁵⁴ E t e l ä - H a a g a s s a (5.2. 235 §);

tekn. Aimo Kaislalle 60 000 mk, tila RN:o 1²⁵⁵ (2.4. 569 §);

autoilija Heikki Salolle 10 000 mk, tilat Tomt 1 Kv 78 RN:o 2⁴²⁷ (16.4. 646 §);

Finlands Svenska Söndagsskolförbund -nimiselle yhdistykselle 36 000 mk, tila Rn:o 2² (23.7. 1 167 §);

rak.mest. Pentti Palotielle 65 000 mk, tila Vesterliden RN:o 2³²⁶ (23.7. 1 173 §) sekä 50 000 mk, tila Honkamäki RN:o 2⁷⁰² (12.11. 1 816 §);

rva Martta Nikkaselle 54 000 mk, tila Kotipirtti RN:o 4²⁹⁰ P a k i l a s s a sekä rva Aune Ollikaiselle 20 000 mk, tila Metsämökki RN:o 4²⁹¹ (10.9. 1 409 §);

Asunto Oy Taivaanvuohentie 2:lle 4 500 mk, tila Berghem RN:o 1¹⁵⁶ L a u t t a s a a r e s s a (24.9. 1 495 §) sekä

varat. Lea Zimmermanille 120 000 mk, tila N:o 68 RN:o 3³³⁵ M a l m i l l a (22.12. 2 096 §).

Tontin myynti Merimieseläkekassalle. Pihlajamäestä päätettiin myydä Merimieseläkekassalle korttelin n:o 38004 tontti n:o 5 kaupunginvaltuuston 1.2.1961 vahvistamilla ehdoilla. Kauppahinta oli 21 307 000 mk. Muista ehdoista mainittakoon, että ostajan oli osallistuttava alueen yhteisen kalliosuojan rakentamis- ja hoitokustannuksiin (22.10. 1 684 §).

Myydyt tontinosat. Kertomusvuonna myytiin seuraavat tontinosat niiden lunastamiseen oikeutetuille:

Tontti ja kortteli	Pinta-ala m ²	Ostaja	Tonttijakokartta, n:o	Myyntihinta mk	Päätös
20/28036 ¹⁾	4.1	Kansliapääll. K. Vuorisalo	1663	4 920	12.11. 1 807 §
8/28076	18.7	Holger ja Aino Karlsson	1367	16 830	28. 5. 877 §
9/45005	332.3	Ins. Jorma Anttila	1825	496 580	8.10. 1 573 §
10/45005	377.1				
20/45005	311.5	Tekn. Pertti Öhman ja kontt. Inga Öhman	»	218 050	26. 3. 518 §
21/45005	399.0	Maist. Aatto Tanninen	»	279 300	26. 2. 373 §

¹⁾ Tontinmittaus päätettiin suorittaa kaupungin kustannuksella.

4. Kiinteistöhallinto

Tontin vuokraaminen Munkkivuoren kirkkoa varten. Lautakunta päätti vuokrata Helsingin suomalaisille ja ruotsalaisille evankelisluterilaisille seurakunnille Munkkiniemen korttelin n:o 30113 tontin n:o 5 kertomusvuonna 1.11. lukien siihen saakka, kunnes kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksensä tämän tontin vuokraamisesta pitkää vuokra-aikaa käyttäen ja päätös on toimeenpantu, kuitenkin kauintaan 31.10. 1967 saakka. Vuokraus tapahtui niillä ehdoilla, jotka kiinteistölautakunta 5.11. (1 773 §) antamassaan lausunnossa esitti kaupunginhallitukselle sekä lisäksi sillä ehdolla, että kirkkohallintokunta sitoutui hyväksymään edellä tarkoitettut kaupunginvaltuuston päätettävät vuokraehdot (3.12. 1 935 §, 17.12. 2 041 §).

Vuokralle annetut asuntotontit. Kertomusvuonna annettiin vuokralle seuraavat asunto- ja liiketalotontit (ks. myös I osan s. 72):

Alue	Tontti ja kortteli	Rakentamisoi- keus, huone- yksikköä	Vuokraaja	Vuokraus- päättyy	Alkuvuosi- vuokra mk	Indeksiin sidottu perusvuosi- vuokra, mk	Päätös
Ruskeasuo	1/713	87	Kivelän-Hesperian sairaalan henkilökunta	31.12.2025	1 491 000	1 065 000	12.11. 1 815 §
Oulunkylän eteläosa	8/28027	286	Kiinteistö Oy Jokiniementie 5	S:n	3 003 000	2 145 000	26.11. 1 879 §
S:n	1/28032	51	Asunto Oy Jokiniementie 4	»	571 200	408 000	17.9. 1 459 §
»	2/28032	51	Postisäästöpankki	»	571 200	408 000	5.11. 1 760 §
»	4/28032	39	Asunto Oy Kirkkoherrantie 3	»	436 800	312 000	23.7. 1 178 §
»	5/28032	39	Asunto Oy Kirkkoherrantie 5	»	436 800	312 000	2.4. 553 §
»	1 ja						
»	2/28033	60	Asunto Oy Veräjämäki	»	672 000	480 000	9.7. 1 128 §
Suursuo	4/28319	191	Helsinki Rintamamiesten Asuntoyhdy.	»	2 139 200	1 528 000	24.4. 684 §
»	5/28319	181	H:fors Sv. Bostadsförening	»	2 027 200	1 448 000	23.7. 1 161 §
»	5/28320	40	Asunto Oy Pakilantie 13	»	448 000	320 000	23.7. 1 162 §
»	8/28320	74	Asunto Oy Suonotkontie 6	»	828 800	592 000	30.7. 1 209 §
»	1/28321	53	Asunto Oy Pakilantie 9	»	593 600	424 000	4.6. 927 §
»	2/28321	53	Asunto Oy Pakilantie 7	»	593 600	424 000	13.8. 1 271 §
»	3/28321	53	Asunto Oy Pakilantie 5	»	593 600	424 000	26.2. 361 §
»	5/28321	53	Asunto Oy Ratasuo	»	593 600	424 000	6.8. 1 232 §
»	6/28321	138	Asunto Oy Suursuontie 6	»	1 545 600	1 104 000	9.7. 1 126 §
Riistavuori	2/29031	38	Scan-Auto Oy, Tehokaluste Oy, Petro-Valo Oy perust. yhtiötä varten	»	505 400	361 000	26.2. 364 §
Niemenmäki	1/30121	32	Osuusl. Elanto, SOK, Kesko Oy perust. yhtiötä varten	31.12.2020	1 027 040	733 600	23.7. 1 180 §
Pihlajamäki	1/38004	149	Sato	31.12.2025	1 065 350	767 350	5.11. 1 754 §
»	2/38004	145	»	S:n	1 036 750	746 750	22.10. 1 683 §
»	4/38004	169	»	»	1 208 350	870 350	S:n
»	1/38005	67	»	»	479 050	345 050	»
»	2/38005	67	»	»	479 050	345 050	»
»	3/38005	67	»	»	479 050	345 050	»
»	2/38015	37	Aarnikan Lämpö Oy	»	264 600	190 600	21.5. 835 §
»	4/38015	36	Haka	»	257 400	185 400	2.5. 714 §
»	1/38022	67	Sato	»	479 050	345 050	22.10. 1 683 §
»	2/38022	67	»	»	479 050	345 050	S:n
Puotila II	2/45060	74	Myyntiyhdistys Puutalo	»	1 165 500	832 500	26.2. 369 §
S:n	1/45061	182	Asunto Oy Raaseporintie 1	»	2 639 000	1 892 800	29.1. 191 §
»	1/45062	122	Asunto Oy Kajaaninlinnantie 4	»	1 921 250	1 378 000	28.5. 884 §
»	2/45062	72	Rak.liike Häyrinen Oy perust. yhtiötä varten	»	1 044 000	748 800	27.8. 1 333 §
»	3/45062	68	Hels. Rintamamiesten Asuntoyhdy.	»	986 000	707 200	26.2. 368 § 19.3. 479 §
»	1/45064	361	Kiint. Oy Kajaaninlinnantie 7	»	3 790 500	2 707 500	29.10. 1 721 §
»	2/45065	36	Asunto Oy Kajaaninlinnantie 5	»	524 160	374 400	14.5. 779 §
»	3/45065	75	Kiint. Oy Työpajankatu 6	»	1 087 500	780 000	21.5. 825 §
»	1/45066	87	Helsingin Säästöpankki	»	1 261 500	904 800	24.9. 1 497 §
»	2/45066	52	Asunto Oy Olavinlinnantie 2	»	757 120	540 800	14.5. 779 §

4. Kiinteistöhallinto

Alue	Tontti ja kortteli	Rakentamisoi- keus, huone- yksikköä	Vuokraaja	Vuokrakausi päätyy	Alkuvuosi- vuokra mk	Indeksiin sidottu perusvuosi- vuokra, mk	Päätös
S:n	1/45067	206	Asunto Oy Olavinlinnantie 4	S:n	2 987 000	2 142 400	22.1. 142 §
»	2/45070	215	Asuntosäästäjät	»	3 117 500	2 236 000	26.2. 367 §
»	1/45072	202	»	»	2 929 000	2 100 800	S:n
»	1/45074	200	»	»	2 900 000	2 080 000	»
»	2/45076	353	Kiint. Oy Korsholmantie 9	»	3 706 500	2 647 500	29.10. 1 721 §
»	3/45078	66	Keskon Eläkekassa	»	756 000	540 000	4.6. 944 §

Luettelossa olevien tonttien vuokraehdoista mainittakoon: Ruskeasuon tontin n:o 1/713 vuokraajan oli suoritettava kaupungille ennen vuokrasopimuksen allekirjoittamista 2,45 mmk kaupungin omistamista Raisiontien Lämpö Oy:n osakkeista.

Oulunkylän eteläosan tonttien luovutusmuodon ja vuokrauserusteet oli kaupunginvaltuusto vahvistanut 24.1. kertomusvuonna; ilman valtion asuntolainaa rakennettavien talojen huoneistojen keskipinta-alan vähimmäismäärä määrättiin; tontin n:o 1/28032 pintavedet saatiin johtaa saman korttelin tontin n:o 2 kautta (28.5. 867 §, 5.11. 1 760 §).

Niemenmäen liiketontin n:o 1/30121 vuokraehdoista mainittakoon kaupunginvaltuuston 10.1. kertomusvuonna vahvistamien ehtojen lisäksi: kaupungilla oli oikeus vuokran tarkistamiseen lisättyjen liike- ja kongressihuonetilojen osalta; vuokraaja oli velvollinen sallimaan sisäänkäynnin kalliosuojaan järjestettäväksi tonttinsa kautta ja huolehtimaan myös tontin tämän osan puhtaana- ja kunnossapidosta.

Pihlajamäen tontit n:o 2 ja 4/38015 oli asemakaavassa merkitty huoltorakennusten tonteiksi.

Puotila II:n (luoteisosa) alueen tonttien luovutusmuodon ja vuokranmääräämisperusteet oli kaupunginvaltuusto vahvistanut 17.5. ja 29.11.1961; tonttien n:o 1/45064 ja 2/45076 vuokraajien oli suoritettava kaupungille korvaus osuudesta kalliosuojaan ennen ao. vuokrasopimusten allekirjoittamista, eräiden muiden tonttien vuokraan oli tämä korvaus sisällytetty; vuokrasopimuksiin sisältyi lisäksi eräitä liiketilojen sijoittamista rakennuksiin sekä ilman aravalainaa rakennettujen talojen asuinhuoneistojen keskipinta-alaa koskevia määräyksiä.

Eräiden asuntotonttien luovutusehtoihin päätettiin ottaa määräys, jonka mukaan niille rakennettavista taloista oli varattava tarvittava tila sähkölaitoksen muuntamo varten. Muuntamotiloista maksettiin teollisuuslaitosten lautakunnan vahvistama vuokra.

Asuntotonttien vuokraoikeuden siirto merkittiin eräissä tapauksissa (tonttij. 22.1. 28 §, 20.8. 319 §, 3.9. 352, 357 §, 17.9. 374 §, 15.10. 408, 409 §, 10.12. 481 §, 22.12. 487 §).

Herttoniemen huvila-alueen n:o 76 vuokraoikeuden jatkaminen. Alueen vuokraoikeutta, joka oli siirtynyt P. Varis -nimiselle henkilölle, päätettiin jatkaa 1.11.1961 lukien, irtisanomisaika 6 kk, 48 000 mk:n suuruisesta vuosivuokrasta (2.1. 8 §).

Asunto- ja liiketalotonttien vuokrasopimusten muutokset, vuokrien tarkistaminen ym. Kaupunginvaltuuston 18.6.1958 tekemän päätöksen mukaan vuokratun tontin n:o 1/33130 vuokraajaksi päätettiin merkitä 1.1.1963 lukien Otto Wuorio Oy:n asemesta Kannelmäen Ostoskeskus Oy (10.12. 1 985 §).

4. Kiinteistöhallinto

Pihlajamäen tonttia n:o 2/38001, joka oli huoltotontti, koskevaa vuokrauspäätöstä muutettiin siten, että vuokraajaksi tuli Kiinteistö Oy Kiillekuja 2:n asemesta Helsingin Osuuskauppa (9.7. 1 136 §).

Asunto-oy Ruoholahti -nimisen yhtiön vuosivuokra päätettiin alentaa 1.11.1961 lähtien 98 000 mk:ksi ko. vuokra-alueen pienennyksen johdosta (15.1. 100 §).

Lautakunta päätti, että v. 1961 vuokratuille tonteille n:o 2/38001 ja 2/38020, jotka olivat huoltotontteja, rakennettavien kiinteistöjen piirustusten hyväksymisen edellytyksenä oli, että vm. tontille rakennetaan autotalleja siten, että tontin rakentamisoikeus tulee kokonaan käytetyksi. Tontin n:o 2/38001 perusvuosivuokra päätettiin tarkistaa myymälätilojen osalta 211 150 mk:ksi ja alkuvuosivuokra 293 150 mk:ksi (21.5. 820 §).

Asunto Oy Sato N:o 1 -nimiselle yhtiölle, jolla oli korttelissa n:o 821 olevalla vuokratontillaan n:o 2 Käpylässä kuusi asuinrakennusta, myönnettiin lupa n. 1 200 m²:n suuruisen rakennuksen rakennuttamiseen tontin keskelle jäävälle leikkikenttäalueelle. Rakennus luovutettaisiin pankin sivukonttorin käyttöön. Tontin uudeksi perusvuosivuokraksi 1.6. lukien määrättiin 93 000 mk (4.6. 928 §).

Seuraavilla tonteilla olevien rakennusten laajennuspiirustukset tai liike- ym. tilojen sijoittaminen ko. rakennuksiin päätettiin hyväksyä sillä edellytyksellä, että tonttien perusvuosivuokrat korotettaisiin vastaavasti: Marttilan tontti n:o 8/46106, 2 200 mk (21.5. 838 §); Reimaran tontti n:o 2/46128, 21 000 mk ja tontti n:o 4/46124, 18 000 mk (25.6. 1 055 §, 12.11. 1 805 §); tontti n:o 5/477 (Ruusulankatu 5), 1 452 500 mk (12.6. 987 §) sekä Pitäjänmäen tontti n:o 2/46118, 414 000 mk (10.9. 1 397 §).

Lautakunta päätti peruuttaa v. 1960 ja 1961 tekemänsä, Ruskeasuon vuokra-alueen n:o 42 vuosivuokran korottamista koskevat päätöksensä ja todeta mainitun vuokran olevan 4 500 mk (1.10. 1 529 §).

Kultaklausuuliehtoiset maanvuokrat. Lautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksiä, jotka koskivat näiden vuokrien määräämisperusteen vahvistamista, vuokrien perimistä tai palauttamista (15.1. 109 §, 29.1. 192 §, 13.8. 1 288 §).

Rahatoimistolle tehtiin ilmoitukset eräistä kertomusvuonna perittävistä vuokrista (13.8. 1 289 §, 27.8. 1 331 §) sekä niistä vuokrista, joiden erääntymispäivä oli 2.1.1963 (10.12. 1 987 §).

Selostus kultaklausuulivuokrien palautuserien selvittelystä v:lta 1961 merkittiin tiedoksi (10.12. 1 986 §).

Asuntotontteja ja -alueita koskevien vuokrasopimusten päätyminen. Rva Ekaterina Moschkireff'in oikeudenomistajien vuokraoikeus n. 460 m²:n Ruskeasuon vuokra-alueeseen n:o 12 merkittiin päättyväksi 30.6. (5.3. 414 §).

Prof. Juho Jänneksen vuokra-oikeus 400 m²:n suuruiseen määräälaan, joka kuului korttelin n:o 29069 tonttiin n:o 11 Etelä-Haagassa merkittiin päättyväksi kaupungin ja Oy Malminpelto 54 -nimisen yhtiön välisen aluevaihdon toimeenpanon yhteydessä (22.1. 152 §).

O. W. Nyströmin perikunnan vuokraoikeus Myllyhaka 20 -nimiseen vuokra-alueeseen Oulunkylässä merkittiin päättyväksi 31.12. (12.2. 274 §) sekä rva Sigrid Mäkisen vuokraoikeus Sarkamäki 6-nimiseen vuokra-alueeseen, korttelin n:o 28037 tonttia n:o 9 lukuun ottamatta, 1.4. lukien (5.3. 416 §, 26.3. 533 §).

Rva Jenny Riikosen vuokraoikeus Herttoniemen huvila-alueeseen n:o 29 merkittiin päättyväksi 31.12. (17.12. 2 025 §).

Dipl.ins. Erkki Ikosen vuokrasopimus, joka koski Vallilan korttelin n:o 544 tonttia n:o 7, merkittiin puretuksi 31.12.1961 lukien (8.1. 62 §).

Autonasent. Torsten Snellmanin ja hänen vaimonsa vuokraoikeus Vallilan korttelin n:o 540 tonttiin n:o 7 julistettiin heti menetetyksi (12.11. 1 808 §).

Edellisten lisäksi merkittiin päättyväksi erään Oulunkylän alueen vuokrasuhde ko. vuokraajan lunastettua sen omakseen (27.8. 1 342 §) sekä purettiin seuraavissa kaupunginosissa olevia vuokra-alueita, joilla sijainneet rakennukset olivat siirtyneet kaupungin omistukseen, koskevat vuokrasuhteet: Vallila (16.4. 651 §, 24.4. 685 §, 7.5. 743 §); Oulunkylä (10.9. 1 406 §); Ruskeasuo (3.9. 1 379 §); Haaga (22.1. 156 §); Toukola (29.1. 189 §, 22.10. 1 673 §) sekä Eläintarha (25.6. 1 058 §, 2.7. 1 090 §).

Länsiväylän rakennustöiden johdosta päätettiin sanoa irti rva Bertha Lindholmin vuokraoikeus vanhaan huvila-alueeseen Morsian-nimisellä saarella (tonttij. 22.10. 431 §).

Eräiden Kantakaupungin tonttien käytön tehostamiskysymys. Kertomusvuoden aikana suoritetuissa tarkastuksissa todettiin, että tontteja, joiden käyttöä olisi tehostettava, oli rakentamatta 143 ja niiden rakentamisoikeus vastasi 11 418 huoneyksikköä (29.10. 1 729 §).

Kahvila-alueen vuokraaminen Taivallahdesta. Joht. Reino Riihikalliolle päätettiin vuokrata Toivo Kuulan puistossa Taivallahden rannalla sijaitseva vanha tiilisen varastorakennuksen paikka 1.1.1963—31.12.1967 väliseksi ajaksi. Vuosivuokra oli 350 000 mk 31.3.1963 saakka ja sen jälkeen indeksiin sidottu, perusvuosivuokran ollessa 250 000 mk. Vuokrauksen edellytyksenä oli, että paikalla oleva rakennus oli siirtynyt Suomen Punaiselta Ristiltä johtaja Riihikallion omistukseen. Muista vuokraehdoista mainittakoon mm.: alueella ja rakennuksessa saatiin harjoittaa vain kahvila-, kerho- ja kokoustoimintaa; rakennusta ei saanut käyttää yleisenä tanssipaikana; kesäaikana oli tarjoilu sallittu myös ulkosalla rakennuksen edustalla tontti-osaston tarkemmin osoittamalla alueella; vuokraajan oli huolehdittava kahvilarakennuksen ympäristön istutusten hoidosta kaupunginpuutarhurin ohjeiden mukaisesti ja pidettävä kulkutie rakennukseen kunnossa ja puhtaana.

Suomen Punaisen Ristin ko. aluetta koskeva vuokraoikeus merkittiin samalla päättyväksi 31.12. (15.10. 1 638 §).

Oulunkylän seurakunnan kellotapulialueen vuokrasopimuksen jatkaminen. Lautakunta päätti jatkaa ko. vuokraoikeutta 1.4.1962—31.3.1967 väliseksi ajaksi kerta-kaikkisesta 5 000 mk:n korvauksesta sekä muilla aikaisemmin noudatetuilla ehdoilla (27.8. 1 332 §).

Valkosaaren alueen vuokraaminen Nyländska Jaktklubben -nimiselle yhdistykselle. Venetelakkaa varten päätettiin yhdistykselle vuokrata satamarakennusosaston 16.8.1960 laatiman karttapiirustuksen osoittama alue 1.1.1962—31.12.1966 väliseksi ajaksi 50 000 mk:n alkuvuosivuokrasta, joka oli kiinteä 31.3.1963 saakka ja 35 750 mk:n suuruisesta indeksiin sidotusta perusvuosivuokrasta. Muista ehdoista mainittakoon: yhdistyksellä oli oikeus yhdystien rakentamiseen vuokra-alueelleen Valkosaarenkarilta kaupunginpuutarhurin kanssa sovittavalla tavalla ja vartijan asuinrakennuksen pitämiseen ko. vuokra-alueen ulkopuolella; koko saaren ja sen rantojen puhtaanapito kuului yhdistykselle, joka sai myös käyttää sitä jäsentensä ulkoilupai-

4. Kiinteistöhallinto

kana. Yhdistys luopui Luodon saarella olevasta vuokra-alueestaan, siten että vain laiturit jäivät sen käyttöön 30.9. lukien (8.1. 68 §, 16.4. 645 §).

Hiihto- ja retkeilymaja-alueen vuokraaminen. Eräille urheiluseuroille myönnettiin oikeus hiihto- ja retkeilymajan pitämiseen Pakilan- ja Kuusimiehentien risteyksen länsipuolisella alueella 1.7.1962—30.6.1965 välisenä aikana ja sen jälkeen 6 kk:n irtisanomisen varassa 5 000 mk:n vuosivuokrasta (2.7. 1 093 §).

Rönnholmen-nimisen huvila-alueen vuokraoikeuden jatkaminen. Lautakunta päätti jatkaa Uuraan Vilpas -nimisen voimistelu- ja urheiluseuran vuokraoikeutta Rönnholmen (Katthället) -nimiseen huvila-alueeseen Laajasalossa ajaksi 1.1.1962—31.12.1966 entisillä ehdoilla (19.3. 484 §).

Eräiden Taivalsaaren alueiden vuokraoikeuksien jatkaminen. Rudus Oy:n betoni-tehtaan vuokra-aikaa päätettiin jatkaa 30.4.1964 saakka ja korottaa vuosivuokra 900 000 mk:ksi (14.5. 774 §, 13.8. 1 285 §).

Ovila Oy oikeutettiin käyttämään Taivalsaaressa olevaa entistä versta- ja varastorakennustaan pihamaineen 30.6.1963 saakka 840 000 mk:n vuosikorvauksesta ym. ehdoilla (13.8. 1 280 §).

Kanoottivaja-alueen vuokraoikeuden jatkaminen. Paddlarklubben Canoa-nimisen yhdistyksen vuokraoikeutta n. 1 000 m²:n alueeseen Taivallahdessa päätettiin jatkaa kertomusvuoden alusta lukien 30.6.1963 saakka (13.8. 1 283 §).

Lammassaaren vuokraoikeuden jatkaminen. Raittiusyhdistys Koiton 15.3.1963 päättyvää vuokraoikeutta ko. saareen päätettiin jatkaa 31.12.1967 saakka 85 000 mk:n vuosivuokrasta (3.12. 1 919 §).

Tanssilava-alueen vuokrasopimuksen irtisanominen. Pakilan-Pirkkolan Demokraattisen yhdistyksen vuokraoikeus tanssilava-alueeseen Oulunkylässä päätettiin sanoa irti päättyväksi 30.9.1963 (5.11. 1 761 §, 3.12. 1 926 §).

Helsingin Maanviljelyspiirin työmaaparakkeja varten v. 1957 Myllypuron ja Vartiokylän alueilta vuokrattuja määrääloja koskevat sopimukset merkittiin päätty-neiksi 31.12. 1961 (tonttij. 8.1. 14 §).

Koirien hautausmaa-alueen vuokrasopimuksen jatkaminen. Djurskyddsföreningen i Helsingfors -nimisen yhdistyksen vuokrasopimusta n. 1 300 m²:n suuruiseen määrää-alaan Haagassa päätettiin jatkaa entisillä ehdoilla; irtisanomisajaksi merkittiin kuitenkin 6 kk (22.12. 2 086 §).

Uimaranta-alueen vuokrasopimuksen jatkaminen. Espoon kunnalle vuokrattua n. 1.5 ha:n suuruista uimaranta-aluetta koskevaa sopimusta päätettiin jatkaa 1.1.1963 lukien 5 v:n ajaksi entisillä ehdoilla (22.12. 2 088 §).

Puotinkylän-Marjaniemen Työväentalo Oy:n vuokra-alueen rajojen tarkistaminen. Lautakunta päätti sanoa irti ko. alueen, joka oli vuokrattu Vartiokylästä työväen-taloa ja tanssilavaa varten, ja jonka pinta-ala oli 5 000 m², vuokrasopimuksen siltä osalta, joka ylitti tonttiosaston laatiman piirroksen mukaisen, 2 400 m² käsittävän määrääalan, päättyväksi 1.6. Jäljelle jäävän määrääalan vuosivuokra tarkistettiin samasta ajankohdasta siten, että indeksiin sidotuksi perusvuosivuokraksi määrättiin 1 600 mk (12.2. 280 §).

Haagan VPK:n vuokra-alueella koskevan sopimuksen irtisanominen. Sopimus, joka koski n. 830 m²:n suuruista, Palokaivonaukiolla Haagassa olevaa määrääalaa, sanottiin irti päättyväksi 30.9. Alueella sijaitseva vanha vajarakennus (12.6. 966 §).

Paikoitustilar vuokraaminen rakennusyhtymille Sato ja Haka. Yhtymille päätettiin vuokrata 1 000 m²:n suuruinen määräala 1.3. alkaen Pihlajamäen tontin n:o 38010/1 itäosasta, irtisanomisaika 6 kk. toistaiseksi. Vuosivuokra oli 120 000 mk 31.12.1964 saakka, sen jälkeen se oli indeksistä riippuva, perusvuosivuokran ollessa 86 000 mk. Alueelle oli kunnostettava vähintään 35 autopaikkaa yleiseen käyttöön. Vuokraajan oli pidettävä aluetta ympäröivät kadut ja tiet kunnossa ja huolehdittava niiden puhtaanapidosta (2.1. 13 §).

Väliaikaisia elementtivalimoita varten päätettiin vuokrata Asuntoelementti Oy:lle Pihlajamäestä korttelin n:o 38020 länsipuolisesta puistosta 2 500 m²:n suuruinen määräala 15.8. lukien, irtisanomisaika 6 kk, 300 000 mk:n vuosivuokrasta ym. ehdoilla. Yhtiölle vuokrattiin samaan tarkoitukseen 8 000 m²:n määräala myös Kontulasta 960 000 mk:n vuosivuokrasta ja muuten samoilla ehdoilla kuin edellä (23.7. 1 175 §, 13.8. 1 284 §, 17.9. 1 450 §).

Rekola Oy:lle vuokratun viljelysalueen vuokraehtojen tarkistaminen. Lautakunta päätti muuttaa vuokrasopimusta 1.5. lukien siten, että se koski n. 3.5 ha:n suuruista puutarhaviljelysmaata Haagassa (tonttiosaston 12.1. laatiman karttapiirroksen mukaisesti). Irtisanomisajaksi tuli 6 kk ja vuosivuokraksi 141 500 mk 31.3.1963 saakka, minkä jälkeen indeksin vaihtelut otettiin huomioon perusvuosivuokran ollessa 100 000 mk (15.1. 110 §, tonttij. 29.1. 47 §).

Siirtolapuutarhat. Lautakunta päätti merkitä v:n 1963 talousarvioonsa 61.4 mmk:n suuruisen määrärahan Kivikon siirtolapuutarhan perustamistöiden jatkamista varten (14.5. 767 §).

Pakilan ja Talin siirtolapuutarhayhdistyksiä, joille oli myönnetty oikeus virvoitusjuomakioskien pitämiseen puutarha-alueillaan ao. vuokraajia varten, päätettiin veloitaa kumpaakin tästä luvasta kertomusvuoden kesän ajalta 2 000 mk. Samat luvat myönnettiin edelleen toistaiseksi (3.9. 1 367 §).

Brunakärr Koloniträdgårdsförening -nimisen yhdistyksen vuokraoikeutta Ruskeasuon siirtolapuutarha-alueeseen esitettiin jatkettavaksi. Kaupunginhallitukselle annettiin myös lausunto yhdistyksen anoman avustuksen myöntämisestä (28.5. 872, 873 §).

Moottoriajoneuvojen huoltoasemat, polttoaineen jakeluasemat ja -laitteet. Kulosaaren korttelin n:o 42063 tontti n:o 1 vuokrattiin 670 m²:n suuruisen huoltoasemarakennuksen rakentamista varten Shell Oy:lle 25 v:ksi siitä ajankohdasta lukien, jolloin rakennustyöt voidaan aloittaa, viimeistään kuitenkin 1.10. lukien kertomusvuonna. Vuosivuokra oli 1.4 mmk, perusvuosivuokrana oli 1 mmk. Ehdoista mainittakoon, että yhtiön Liisantorilla ja Meritullintorilla olevat huoltoasemat laitteineen oli poistettava välittömästi Kulosaaren aseman valmistuttua, mikäli kaupunki ei myöntäisi tarvittavaa pidennystä (22.1. 150 §, 26.2. 370 §, 5.3. 424 §, 16.4. 647 §).

Herttoniemestä päätettiin vuokrata huutokaupalla korttelin n:o 43122 tontti n:o 1 autohalli- ja huoltoasemarakennusta varten, jossa sai olla yksi asuinhuoneisto ja huoltoasematilaa vähintään 250 bruttoneliometriä. Tontti vuokrattiin Trustivapaa Bensiini Oy:lle 25 v:ksi 20.2. lukien, perusvuosivuokra 3.55 mmk ja alkuvuosisvuokra 4.97 mmk sekä muuten kiinteistölautakunnan 22.1. vahvistamilla ehdoilla (26.2. 370 §).

Pihlajamäen korttelin n:o 38010 tontti n:o 2, joka oli suunniteltu alueen pohjoisosan huoltoasematontiksi, vuokrattiin Esso Oy:lle 18.5. lukien 25 v:ksi 1.1 mmk:n

4. Kiinteistöhallinto

suuruudesta perusvuosivuokrasta ja indeksilukua 140 vastaavasta 1.54 mmk:n alkuvuosivuokrasta. Muista ehdoista mainittakoon: tontti luovutettaisiin vuokraajan hallintaan asemakaavan muutoksen tultua vahvistetuksi; tontin vuokran perintä alkaisi tästä ajankohdasta; tontille saatiin rakentaa enintään 500 m²:n suuruinen huoltorakennus. Lisäksi pidätti kaupunki itselleen oikeuden Pihlajamäen ostoskeskukseen johtavan lämpökanavan sijoittamiseen ko. tontille rakennusrajojen ulkopuolelle (16.4. 649 §, 28.5. 883 §).

Liikennejärjestelyä varten päätettiin sanoa irti Shell Oy:n Kampintorilla sijaitsevaa jakeluasemaa koskeva vuokraoikeus päättyväksi 19.10. (1.10. 1537 §).

Esso Oy oikeutettiin pitämään kolmea maanalaista polttoainesäiliötä Merisatamassa sijaitsevaa, satamalaitokselta vuokraamaansa jakeluasemaa varten. Vuosivuokra oli 2 500 mk ja luvan irtisanomisaika 3 kk (2.5. 712 §).

Sama yhtiö oikeutettiin sijoittamaan 14. kaupunginosan korttelin n:o 518 tontilla n:o 52 olevalle huoltoasemalleen yksi lisäjakelulaite (22.1. 155 §).

Esso Oy:n oikeus, joka oli myönnetty v. 1960, jakelulaitteen ja maanalaisen säiliön pitämiseen korttelin n:o 692 tontin n:o 11 edustalla merkittiin irtisanotuksi 30.9. lukien kertomusvuonna (25.6. 1062 §).

Gulf Oil Oy:n oikeus kahden polttoaineen jakelulaitteen pitämiseen Meilahden sillan vieressä olevien venelaiturien läheisyydessä päätettiin merkitä irtisanotuksi v:n 1963 purjehduskauden alusta lukien (8.10. 1581 §).

Lisäksi myönnettiin eräitä lupia yksityiseen tai rajoitetun asiakaspiirin käyttöön tarkoitettujen polttoainesäiliöiden ja jakelulaitteiden asentamiseen ja pitämiseen (8.1. 66 §, 26.3. 535 §, 15.10. 1618, 1621 §, 26.11. 1881, 1887 §, 10.12. 1976 §) tai merkittiin mainitunlainen lupa päättyväksi (3.12. 1944 §).

Nestekaasun varastointi kaupungin vuokramaalla olevilla huoltoasemilla. Lautakunta päätti puolestaan hyväksyä periaatteessa nestekaasun säilytyksen kaupungin maalle rakennetuilla huoltoasemilla tonttiosaston hyväksymässä paikassa. Ehtona oli, että säilytyslupa hankittiin ao. viranomaisilta, säiliökaapin korkeus sai olla enintään 1.8 m sekä että lupa oli voimassa toistaiseksi ja sen irtisanomisaika 6 kk (29.10. 1727 §).

Varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokralleanto. Kertomusvuoden aikana annettiin vuokralle mm. seuraavat varasto- ja pienteollisuusalueet:

Alue	Tontti ja kortteli	Pinta-ala, m ²	Vuokraaja	Vuokra-kausi päättyy	Alkuvuosi-vuokra mk	Indeksiin sidottu perustusvuosi-vuokra mk	Päätös
Kyläsaari	2/VK662	1 056.4	Antti Räsänen Oy	30. 9.1966 sen jälk. 6 kk irtis.	222 000	159 000	23. 7. 1 179 §
Haaga	5/29081	1 338.0	Suomen Tapetti ja Väri Oy	31. 3.1990	150 000	107 100	19. 3. 487 §
Lauttasaari	10/31126	1 362.0	Kopiopalvelu Oy	30. 4.1989	238 350	170 250	12. 6. 980 §
Pakila	4/34103	7 438.4	Suomen Turistiauto Oy	31.12.1966	580 000	446 000	19. 2. 321 §
Tattarisuo	2/41002	1 900.0	Kestoasfaltti Oy	30. 4.1967	152 000	114 000	16. 4. 652 §
»	6/41002	1 900.0	Rakennuspiste Oy	31. 5.1967	160 000	114 000	21. 5. 831 §
»	1/41003	1 500.0	Rakennemarkkinointi Oy	30. 6.1967	126 000	90 000	18. 6. 1 029 §
»	2/41003	1 500.0	Liikemies Usko Helenius	S:n	126 000	90 000	6. 8. 1 241 §
»	4/41003	1 500.0	Birger Broman ja Samsa Jokinen	30.11.1967	126 000	90 000	19.11. 1 852 §
»	3/41005	1 500.0	Kerrosrakenne Oy	31.10.1967	126 000	90 000	22.10. 1 678 §
»	4/41005	1 500.0	Kaivuu ja Rakennus Oy	30. 6.1967	126 000	90 000	28. 5. 878 §
»	5/41005	1 500.0	Consolid Oy	31.12.1967	126 000	90 000	19.11. 1 852 §
»	6/41005	1 500.0	Rakennusvara Oy	30.11.1967	126 000	90 000	26.11. 1 877 §
»	2/41006	1 900.0	Rak. ja Ins.toimisto Ra- vekta Oy	15. 3.1967	152 000	114 000	12. 3. 448 §
»	5/41006	1 900.0	Laatuasfaltti Oy	31. 8.1967	152 000	114 000	S:n
»	7/41006	1 900.0	Rakennus-Hovi Oy	30. 6.1967	152 000	114 000	19. 2. 326 §
»	1/41007	1 900.0	Autonasent. Antti Juuti- nen	S:n	160 000	114 000	28. 5. 878 §
»	8/41007	1 900.0	J. E. Lähde Oy	»	160 000	114 000	6. 8. 1 242 §
»	1/41012	4 000.0	Liikk.harj. L. Grundström	»	336 000	240 000	21. 5. 831 §
»	2/41012	3 550.0	Asfaltti Oy Wilcken & Co	»	284 000	213 000	4. 6. 940 §
»	6/41046	1 900.0	Lundström Oy	30. 4.1967	152 000	114 000	9. 4. 606 §
Herttoniemi	14/43071	1 131.0	T:mi Ferro-Osa	31. 1.1967	142 500	101 790	15. 1. 117 §

Edellä luettelossa olevien varasto- ja pienteollisuustonttien vuokraehdoista mainittakoon aikaisemmin vahvistettujen ehtojen lisäksi seuraavaa:

Kyläsaaren tontin n:o 2/VK662 vuokraaja sitoutui purkamaan kaikki samassa korttelissa olevat rakennukset korvauksetta ja siirtämään ne pois vuokra-ajan päättyä;

Haagan varastotonttien vuokraehdot oli kaupunginvaltuusto vahvistanut 23.3.1960; tonteille oli rakennettava vähintään 20 % pinta-alasta käsittävä rakennus; tonttien piha-alueille ei saanut varastoida;

niiden asfalttiliikkeiden, joille oli vuokrattu Tattarisuon tontteja, oli huolehdittava siitä, ettei ympäristölle ollut haittaa savusta ja pölystä.

Uusien varasto- ja pienteollisuusalueiden suunnittelukysymys. Lautakunta päätti antaa asemakaavaosaston tehtäväksi yhdessä tonttiosaston kanssa mahdollisuuksien tutkimisen uusien varasto- ja pienteollisuusalueiden aikaansaamiseksi kaupungin länsi- tai pohjoispuolelle (12.2. 282 §).

Kyläsaaren eräiden alueiden järjestely ja vuokraaminen. Kaupunginvaltuusto oli päättänyt 20.6. kertomusvuonna alueen vuokraamisesta Kyläsaaresta Asfaltti Oy Lemminkäiselle. Lautakunta päätti tämän johdosta kehottaa Hakaniemen Romu Oy -nimistä yhtiötä luovuttamaan tontin n:o 6/VK665 ja Paperinkäyttö Oy -nimistä yhtiötä luovuttamaan tontin n:o 10/VK665, edellisen 31.5.1963 ja jälkimmäisen 31.12.1962 mennessä kaupungin vapaaseen hallintaan sekä sanoa irti Kengitys- ja ajo- kalupaja Heino & Harjusen vuokraoikeuden 400 m²:n suuruiseen osaan tontista n:o 11/VK666 siten, että alue siirtyy kaupungin hallintaan 31.5.1963 mennessä. Lisäksi päätettiin veloittaa em. vuokraajia mainittujen alueiden käytöstä ajalta 1.2.—30.4.

4. Kiinteistöhallinto

1962, jonka jälkeiseltä siirtymiskaudelta ei vuokraa enää peritty. Helsingin Tynnyritehdas Oy:n 1.5. kertomusvuonna päättyvää vuokraoikeutta tonttiin n:o 9/VK666 ei enää jatkettu eikä vuokraa peritty tästä ajankohdasta lukien; tontti oli luovutettava kaupungin hallintaan 31.5.1963 mennessä. Samalla ilmoitettiin vm. yhtiölle, että Asfaltti Oy Lemminkäinen oli lupautunut suorittamaan 1 mmk:n suuruisen korvauksen tontilla olevasta verastarakennuksesta sillä edellytyksellä, että saa sen käyttöönsä 1.6.1963.

Asfaltti Oy Lemminkäistä päätettiin veloittaa tontin n:o 8/VK665 käytöstä 1.2.—30.4. väliseltä ajalta 71 820 mk; tontti päätettiin vuokrata edelleen yhtiölle 1.5.—31.12. väliseksi ajaksi kertomusvuonna 191 520 mk:n kokonaisvuokrasta. Tämä alue tuli kuulumaan yhtiölle 1.1.1963 vuokrattavaan jäljempänä mainittuun alueeseen (20.8. 1 305 a §).

Lautakunta päätti vuokrata 1.1.1963—31.12.2012 väliseksi ajaksi n. 9 000 m²:n suuruisen suunnitellun tontin entisten kortteleiden VK665 ja VK666 kohdalta siten, että tontti rajoittuu pohjoisessa Kiiskinkatuun, etelässä Haukilahdenkatuun ja lännessä tontteihin n:o 2/VK665 ja 7/VK666 ja että alueen muut rajat määrätään asemakaavan muutoksen yhteydessä. Vuosivuokra oli 3.15 mmk 31.3.1964 saakka ja sen jälkeen elinkustannusindeksiin sidottu, perusvuokrana 2.25 mmk; vuokrasta perittiin aikana 1.1.—31.5.1963 vain 40 %, sen jälkeen se perittiin täysimääräisenä. Muista vuokraehdoista mainittakoon: vuokraaja sai tontin hallintaansa tonttien n:o 6/VK665 ja n:o 9/VK666 sekä Heino & Harjusen vuokra-alueen osalta vasta 1.6.1963 lukien ja yhtiön oli suoritettava em. 1 mmk:n korvaus; tonttia saatiin käyttää vain vuokraajan omaan toimisto-, varasto- ja verstastoimintaan sekä valuasfaltin valmistukseen; tontille oli rakennettava 31.12.1966 mennessä ainakin vesikattovaiheeseen vähintään 9 000 m³ käsittävät rakennukset; mikäli tontin käyttötarkoitus vuokrauden aikana olennaisesti muuttuisi, oli kaupungilla oikeus tarkistaa vuosivuokra käypää tasoa vastaavaksi; alueella käytettävät koneet ja laitteet oli varustettava tehokkailla pölyn- ja savunpoistolaitteilla (24.9. 1 499 §).

Kaupunginhallitukselle annettiin lausuntoja siirtymään joutuvien Kyläsaaren tonttien vuokraajien korvausanomusten ja valitusten johdosta (12.6. 988 §, 30.7. 1 213, 1 214 §).

Kyläsaaresta päätettiin vuokrata Rakennus Oy Cultorille korttelin n:o VK665 ja VK666 väliseltä liikennealueelta tontin n:o 2/VK666 kohdalta lisäalue (n. 300 m²) liitettäväksi yhtiön aikaisemmin vuokraamaan varastoalueeseen, irtisanomisaika 3 kk, 72 000 mk:n vuosivuokrasta 1.12. lukien (19.11. 1 838 §).

Liikkeenharj. Viljo Partille päätettiin vuokrata 1.12.1961 lukien, irtisanomisaika 3 kk, ratapiha-alueella sijaitseva n. 400 m²:n suuruinen varastoalue n:o 17. Vuosivuokra oli 48 000 mk (tonttij. 26.2. 76 §).

Sähkölaitoksen käyttöön tilapäiseksi hiilivarastoalueeksi päätettiin luovuttaa Kyläsaaren korttelit n:o VK681 ja VK682 niiden välissä olevine katualueineen (n. 34 000 m²) 31.12.1966 saakka 4.08 mmk:n vuosivuokrasta sekä mm. seuraavilla muilla ehdoilla: kortteleiden koillisosasta luovutettiin n. 17 000 m²:n alue rakennusviraston autotallien rakentamista varten; sähkölaitos huolehti kustannuksellaan kaikista alueen kuntoonpanotöistä ja täyttämisestä kaupunkimitta- ja satamalaitoksen ohjeita noudattaen sekä vastasi myös alueen aitaamisesta ym.; rakennusviraston puhtaanapito-osastolla oli oikeus käyttää rantaa erikseen sovittavalla tavalla lumen-

kaatopaikkana. Kaupungilla oli oikeus ottaa vuokra-ajan kestäessä määrääloja alueesta hallintaansa liikennetarkoituksiin tai muuta yleistä tarvetta varten. Lisäksi päätettiin, ettei kortteista n:o VK683 ja VK684 luovuteta vuokra-aikana tontteja sivullisille ilmoittamatta siitä sähkölaitokselle (5.3. 411 §).

Alueen vuokraaminen Herttoniemestä kuorma-autojen tilausasemaa varten. Kuorma-autojen Tilauskeskushdistykselle päätettiin vuokrata 1.4. lukien toistaiseksi Herttoniemen teollisuusalueelta Linnanrakentajan- ja Laajasalontien risteyksen länsipuolelta karttapiirroksessa tarkemmin määrätty määrääloja tilausasemaa varten. Irtisanomisajaksi määrättiin 6 kk ja vuosivuokraksi 40 000 mk (5.3. 412 §).

Alueen vuokraaminen Herttoniemestä ruokala-kahvilarakennusta varten. Liikk.harjoittaja Synnöve Karvoselle päätettiin vuokrata Linnanrakentajantien eteläpuolelta 1 000 m²:n suuruinen suunniteltu tontti (kaupunkimittausosaston karttapiirros n:o 5596/NA 5) 1.7.1962—30.6.1967 väliseksi ajaksi, alkuvuosivuokra 80 000 mk ja perusvuosivuokra 57 000 mk. Samalla päätettiin, että Kiinteistö Oy Sahaajantie, jolle v. 1960 oli vuokrattu tontit n:o 1 ja 2/VK43072 sillä ehdolla, että alueelle oli rakennettava myös ruokala, vapautetaan tästä velvollisuudesta (9.4. 619 §).

Eräiden varasto- ja pienteollisuusalueiden pinta-alojen muutokset. Lautakunta päätti vuokrata Pitäjänmäen Konetehdas Oy:lle 15.9. lukien toistaiseksi, irtisanomisaika 3 kk, n. 500 m²:n suuruisen lisäalueen yhtiön aikaisemmin vuokraaman tontin n:o 1/46017 vierestä liitettäväksi tähän tonttiin asemakaavan muutoksen jälkeen. Alkuvuosivuokra oli 102 000 mk ja perusvuosivuokra 73 000 mk (10.9. 1 402 §).

Sähkölaitokselle Mäkelän varastoalueelta luovutettua 3 300 m²:n määrääloja päätettiin laajentaa 1 400 m²:llä ja korottaa vuotuinen tilitysvuokra 564 000 mk:ksi (tonttij. 26.3. 110 §).

Lautasaaren pienteollisuustontin vaihto. Kopiopalvelu Oy:n vuokraoikeus tonttiin n:o 10/31126 merkittiin päättyväksi 31.10. Yhtiölle vuokrattiin 1.11.1962—30.4.1989 väliseksi ajaksi saman korttelin tontti n:o 7, pinta-alaltaan 1 264,9 m², 221 500 mk:n alkuvuosivuokrasta ja 158 100 mk:n perusvuosivuokrasta (15.10. 1 634 §).

Viikin pienteollisuustontin vuokraaminen autojen paikoitusalueeksi. Metro-Auto Oy:lle päätettiin vuokrata tontti n:o 1/3, n. 1 500 m², 1.8. lukien, irtisanomisaika 3 kk, 180 000 mk:n vuosivuokrasta (tonttij. 23.7. 288 §).

Korttelissa n:o 178 (Munkkisaari) olevien alueiden vuokrasopimukset. Lautakunta päätti sanoa irti Lapis Oy:n vuokraoikeuden Hernesaarenkadun eteläpuolella olevaan 1 955 m²:n suuruisen varastoalueeseen päättyväksi 15.1. ja samalla vuokrata tämän määrääloja liikk.harjoittaja Bruno Maneliuksen kuolinpesälle 16.1.—30.6. väliseksi ajaksi ja sen jälkeen yhden kuukauden irtisanomisen varassa. Muut vuokraehdot pysyivät ennallaan (8.1. 56 §).

Myöhemmin lautakunta päätti sanoa irti päättyviksi 30.9. em. korttelia koskevat vuokrasopimukset, joita oli jatkettu edellisenä vuonna, jotta alue voitaisiin tyhjentää jäteveden puhdistamon rakentamista varten. Näitä vuokrasopimuksia oli kaikkiaan 17 (23.7. 1 159 §).

Vallilan korttelissa n:o 532 b sijaitsevien eräiden alueiden vuokrasopimukset. Autola Oy:n vuokraoikeutta n. 2 800 m²:n suuruisen varastoalueeseen sekä Konetuote Oy:n vuokraoikeutta 620 m²:n alueeseen päätettiin jatkaa 1.7. lukien, irtisanomisaika 3 kk, edellistä 1 008 mmk:n ja jälkimmäistä 223 200 mk:n vuosivuokrasta. Samasta korttelista vuokrattiin 2 250 m²:n määrääloja Valurakenne Oy:lle 1.7. lukien, irtisano-

4. Kiinteistöhallinto

misäika kuukausi, 67 500 mk:n kuukausivuokrasta. Alueet vuokrattiin kauntaan 31.3.1963 saakka (4.6. 930 §, tonttij. 26.3. 113 §, 2.4. 139 §, 20.8. 339 §).

Varasto- ja pienteollisuustarkoituksiin vuokrattujen alueiden vuokrasopimusten jatkaminen. Sörnäisten korttelista n:o 277 Konepaja Pihkamäki & Elo Oy:lle vuokrattua teollisuustonttia n:o 12 koskevaa vuokraoikeutta päätettiin jatkaa 31.12.1968 saakka indeksiin sidotusta 430 000 mk:n suuruisesta perusvuosivuokrasta (4.6. 924 §).

Osuusliike Elannon vuokraoikeutta 4 608 m²:n suuriseen varastoalueeseen, Osuustukkukaupan vuokraoikeutta 1 898 m²:n alueeseen ja Laatuasfaltti Oy:n vuokraoikeutta 1 030 m²:n alueeseen Sörnäisten rantatien varrella päätettiin jatkaa 31.5. 1963 saakka entisillä vuokraehdoilla (17.12. 2 035 §).

Lautakunta päätti pidentää Pakilan pienteollisuustonttien n:o 1 ja 2/34102 vuokra-aikaa 30.4.1990 saakka ja myöntää niitä koskeviin vuokraoikeuksiin vapaan siirto-oikeuden (15.1. 111 §, 20.8. 1 307 §).

Seuraavien Takkatien alueen tonttien vuokra-aika pidennettiin 30.6.1985 saakka ja myönnettiin samalla vapaa siirto-oikeus: 3 ja 5/46037 (18.6. 1 034 §, 1.10. 1 535 §), 1, 6, 11 ja 14/46038 (16.4. 655 §, 12.6. 984, 985 §, 22.10. 1 682 §) sekä 1/46039 (6.8. 1 249 §).

Viarecta Oy:n vuokraoikeutta 4 470 m²:n suuriseen Mäkelän varastoalueeseen n:o XI jatkettiin 1.4. lukien, irtisanomisaika kuukausi, 89 400 mk:n kuukausivuokrasta. Aluetta sai käyttää koneiden ja työkalujen varastoimiseen (tonttij. 29.1. 48 §).

Herttoniemen pienteollisuustontin n:o 2/43073 vuokra-aika pidennettiin 31.12. 1986 saakka ja samalla myönnettiin vuokraoikeuteen vapaa siirto-oikeus (26.2. 371 §).

Kyläsaaren ratapiha-alueen varastoaluetta n:o 29, jota koskeva vuokrasopimus oli sanottu irti v. 1961, vuokraoikeutta päätettiin jatkaa 1.2. lukien kertomusvuonna entisillä ehdoilla (5.2. 226 §). Lisäksi päätettiin seuraavia samassa paikassa sijaitsevia varastoalueita koskevia vuokrasopimuksia jatkaa 3 kk:n irtisanomisen varassa: 1.12.1961 lukien alue n:o 32, n:o 22 sekä n:o 16 (tonttij. 26.2. 76 §) sekä 1.2. kertomusvuonna lukien alue n:o 19 (tonttij. 22.1. 25 §).

Suomenlahden Puu Oy:n vuokraoikeutta puutavaran varastointialueeseen, jonka pinta-ala oli 1 632 m², Mellunkylässä Muinaistutkijantien varrella päätettiin jatkaa 25.8. lukien, irtisanomisaika 6 kk, 98 000 mk:n kuukausivuokrasta (tonttij. 6.8. 310 §).

Kivenmurskaamoalueen vuokrasopimuksen jatkaminen. Lautakunta päätti jatkaa W. Laineen vuokraoikeutta Vallilan metsässä olevaan 6 440 m²:n suuriseen alueeseen 1.4. lukien 30.11. saakka, jolloin alue oli kunnostettuna luovutettava kaupungin hallintaan. Alueen kuukausivuokra oli 193 200 mk. Ehtona oli, että kiven tuonti tälle alueelle lopetetaan viimeistään 30.9. ja kiven murskaamista suoritetaan tämän jälkeen vain alueen tyhjentämiseksi ja siistimiseksi. Sopimusehtojen täyttämisen vakuudeksi oli vuokraajan asetettava 5 mmk:n suuruinen pankkitakaus (7.5. 740 §).

Varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokraoikeuden siirtoja hyväksyttiin eräissä tapauksissa (28.5. 879 §, 3.9. 1 377 §, 26.11. 1 870 §, 22.12. 2 095 §, tonttij. 22.1. 27 §, 12.3. 90 §, 26.3. 107 §, 2.4. 123 §, 6.8. 308 §, 22.12. 492 §).

Varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokrasopimusten irtisanominen. Lautakunta päätti kehottaa tonttiosastoa sanomaan irti Meilahden varastoalueen vuokraukset sekä Uudenpellon alueen tilapäisvuokraukset 31.10. lukien kertomusvuonna. Samalla oli ilmoitettava Uudenpellon pienteollisuus- ja varastoalueiden vuokraajille, että näiden oli varauduttava siirtymään ko. alueelta 31.12.1965 (2.1. 26 §).

Haagan korttelista n:o VK29081 Suomen Turistiauto Oy:lle v. 1956 vuokrattuja tontteja n:o 7 ja 8 koskeva vuokrasopimus päätettiin purkaa 31.12.1961 lukien (19.2. 321 §).

Vallilan metsän alueiden vuokraoikeuksia päätettiin Kumpulan rautatietöiden johdosta sanoa irti 31.8. päättyviksi seuraavasti: Suomen Tapetti ja Väri Oy, 900 m²; Auto-Hugi Oy, 1 500 m² sekä H. A. Elfing & Co, 3 100 m²(12.2.286 §). Kumpulantien leventämistöiden takia sanottiin irti seppä Elis Puncan vuokraoikeus 1 020 m²:n määräälaan sekä peltiseppien Martti Kontion ja Erkki Kokon vuokraoikeudet 615 m²:n määräälaan 18.10. lukien (tonttij. 1.10. 389 §).

Sörnäs Stevedoring Oy:n vuokraoikeus n. 200 m²:n suuruiseen varastoalueeseen Herttoniemen öljysataman lounaispuolella sanottiin irti 31.7. lukien (tonttij. 22.1. 43 §). Lautakunta päätti luovuttaa ko. alueen rakennusviraston puhtaanapito-osaston käyttöön toistaiseksi 1.8. lukien 10 000 mk:n vuosivuokrasta (14.5. 788 §).

Tietöiden takia päätettiin sanoa irti 31.5. päättyviksi vuokrasopimukset, jotka koskivat kahta Oulunkylässä sijaitsevaa varastoaluetta, joiden vuokraajat olivat Lehdistötalo Oy sekä Rakennus U. J. Wallenius Oy (tonttij. 26.2. 83 §). Myöhemmin päätettiin Lehdistötalo Oy:n vuokraoikeutta jatkaa siltä ko. vuokra-alueen osalta, mikä jäi katutöiden ulkopuolelle, 1.6. lukien, irtisanomisaika 14 vrk, enintään kertomusvuoden loppuun saakka 6 000 mk:n kuukausivuokrasta. Alueella sijaitti kaksi varastosuojaa (18.6. 1 019 §).

Edellisten lisäksi sanottiin irti tai merkittiin päättyviksi seuraavat varasto- ja pienteollisuusalueita koskevat vuokrasopimukset:

Alue	Tontti ja kortteli	Pinta-ala m ²	Vuokraaja	Vuokra-aika päättyy	Päätös
Kyläsaaren rata-piha-alue n:o 19	—	600.0	Rak.mest. Hugo Pouttu	12. 6.1962	12. 6. 986 §
Pakila	3/34102	1 560.0	Autokorj. Hartikainen ja Jokinen	20. 8.1962	20. 8. 1 310 §
»	4/34102	1 890.0	Maunulan Autokorjaamo Oy	31.12.1962	10.12. 1 989 §
»	5/34102	3 150.0	T:mi Elis Ranta	10.12.1962	10.12. 1 988 §
Tattarisuo	2/41002	1 900.0	Rak.liike V. Pirttijärvi	28. 2.1962	5. 3. 418 §
»	7/41002	2 280.0	Ins.toimisto Fire-Rex	31. 8.1962	10. 9. 1 415 §
»	1/41012	4 000.0	V. Tunturin Autoliike Oy	31.12.1961	8. 1. 52 §
Takkatie	3/46038	1 678.0	Suomalainen Kuvastinhuone Oy ja Alumino Oy	21. 5.1962	21. 5. 837 §
»	13/46038	1 568.0	Puuseppo Oy	31.12.1961	2. 1. 18 §

Lautasaaren pientelakkatontin siirtäminen satamalaitoksen hallintoon. Merkittiin tiedoksi, että kaupunginhallitus oli päättänyt siirtää pientelakkatontin n:o 4/VK 31129 satamalaitoksen hallintoon 1.9. lukien (3.9. 1 378 §).

Raiteenpito-oikeutta koskevan sopimuksen siirto. Kone Oy:n ja kaupungin välinen, Teollisuuskadun poikki rakennetun yksityisraiteen pito-oikeutta koskeva sopimus, hyväksyttiin siirtyneeksi Machinery Oy:n nimiin (26.3. 527 §).

Hiekan ja sepelin varastointiin tarkoitettut alueet. Paikallisten katutöiden johdosta päätettiin sanoa irti Rudus Oy:n vuokraoikeus ja rakennusviraston puhtaanapito-osaston käyttöoikeus Lapinniemiessä sijaitseviin hiekkavarastoalueisiin, edellinen päättyväksi 31.5. ja jälkimmäinen 15.8. (7.5. 733 §, 4.6. 939 §).

Lautakunta päätti vuokrata puhtaanapito-osaston käyttöön 15.9. lukien entisen Alppilan tanssilava-alueen toistaiseksi. Alue päätettiin luovuttaa 1.7. lukien, irtisanomisaika 6 kk, 100 000 mk:n suuruisesta tilitysvuokrasta vuodessa; alue oli keväisin saatettava paikoituskäyttöön soveltuvaksi ennen Linnanmäen tivolin kesäkauden alkamista eikä varastoitavaa hiekkaa saanut ajaa paikalle ennen tivolin toiminnan päättymistä syksyllä.

Lisäksi päätettiin puhtaanapito-osastolle luovuttaa samaan tarkoitukseen ranta-alue Hakaniemen sillan ja korttelin n:o 292 välistä 1.7. lukien, irtisanomisaika 6 kk, 50 000 mk:n tilitysvuokrasta vuodessa. Osaston oli huolehdittava molempien em. alueiden ja niiden lähiympäristön siistinä pysymisestä sekä tarpeellisista eristys- ja varmuustoimenpiteistä ym. (28.5. 868 §, 4.6. 945 §, 12.6. 974 §).

Rakennusviraston katurakennusosastolle päätettiin vuokrata sepelin varastointipaikaksi n. 4 000 m² korttelista n:o 28177 ajaksi 1.12.1962—31.10.1964; kuukausivuokra oli 40 000 mk (3.12. 1 933 §).

Ranta-alueen vuokraaminen Lauttasaaresta. Telva Oy oikeutettiin käyttämään korttelin n:o 31122 länsipuolella olevaa n. 650 m²:n laajuista ranta-aluetta toistaiseksi, irtisanomisaika 6 kk, venelaiturien ym. rakentamista varten. Kuukausivuokranki määrättiin 13 000 mk (18.6. 1 030 §).

Autojen pesupaikan vuokraoikeuden irtisanominen. Meilahden täytemaalta Auto-Pesu Oy:lle vuokrattua aluetta koskeva vuokrasopimus merkittiin päättyväksi 31.12. (tonttij. 10.12. 476 §).

Pienoisgolfkentät. Kertomusvuoden kesäkaudeksi päätettiin vuokrata pelikenttä-alueita 14 yhdistykselle, jotka olivat anoneet käyttöönsä edellisenä vuonna hallitsemaan alueita. Vuokra kesäkaudelta oli 5 000 mk (28.5. 880 §, 3.9. 1 368 §).

Alueiden vuokraaminen muuntamoita ja sähkölinjoja varten. Malmin Sähkölaitos Oy:lle päätettiin vuokrata muuntamoita varten tarvittava määräala Laajalahden asuntoalueelta Koivistontien varrelta 1.4. lukien, irtisanomisaika 3 kk, 3 000 mk:n vuosivuokrasta (19.3. 485 §).

Saman yhtiön vuokraoikeutta n. 2 230 m²:n suuruisen alueeseen, joka kuului kaupungin omistamiin tiloihin Tomt 9 Kv 3 ja Tomt 11 Kv 3 Espoossa, päätettiin jatkaa toistaiseksi 1.1. lukien, irtisanomisaika yksi vuosi, muuten entisillä ehdoilla. Alue oli vuokrattu muuntamoita ja vajarakennusta varten (12.2. 273 §).

Riihimäen Saha Oy:lle myönnettiin oikeus sähkölinjan ja muuntoaseman rakentamiseen Ryttylän siirtolan maalle Hausjärvellä. Lupa myönnettiin korkeintaan vuodeksi sekä sillä ehdolla, että lopullinen sopimus tehdään ko. tilan myyntikysymyksen selvittyä (4.6. 948 §).

Lautakunta päätti oikeuttaa Saseka Oy:n rakentamaan pienjännitelinjan kaupungin maalle Rastbölen tilan RN:o 3²⁶⁴ alueelle Vuosaarella mm. seuraavilla ehdoilla: sähköjohto oli ilmakaapelina sijoitettava maastossa piirustuksen n:o 5521 mukaisesti; vuokraus jatkui vuoden kerrallaan 3 kk:n irtisanomisen varassa; kertakaikkisena korvauksena päätettiin periä 60 000 mk (2.1. 5 §, 19.3. 491 §).

Nurmijärven kunnan Sähkölaitos oikeutettiin rakentamaan sähkölinjan n. 300 m:n pituinen osa Nummelan parantolaa varten vuokratulle alueelle sekä pitämään linjaa paikoillaan toistaiseksi, irtisanomisaika 6 kk, 2 000 mk:n vuosikorvauksesta ym. ehdoilla (2.1. 19 §).

Vartiokylässä ns. Latauksen alueella olevien parakkien pito-oikeudet. Puuseppä Viljo Mannisen edellisenä vuonna irtisanottua vuokraoikeutta päätettiin jatkaa 1.1. lukien kertomusvuonna kauintaan 30.4. saakka (8.1. 53 §). Myöhemmin lautakunta päätti merkitä kaikki alueen vuokraoikeudet päättyviksi 31.8. sekä kehottaa vuokraajia huolehtimaan siitä, että parakkirakennukset on purettu viimeistään 30.9. mennessä (3.9. 1 369 §).

Sirkuksia varten vuokratut alueet. Suomi-Neuvostoliitto-Seuran käyttöön Moskovan Suurta Sirkusta varten päätettiin luovuttaa 28.6.—9.8. väliseksi ajaksi Stadionin eteläinen etupiha 430 000 mk:n suuruudesta korvauksesta (2.5. 715 §). Lisäksi vuokrattiin seuralle samasta paikasta n. 900 m²:n suuruinen määräala 19.—27.6. väliseksi ajaksi sirkuslaitteiden rakentamista ja varastoimista varten 8 100 mk:n korvauksesta (18.6. 1 036 §).

Kaisaniemen täytemaalta päätettiin luovuttaa määräala Bulgarian valtion Sofianimisen sirkuksen esiintymispaikaksi 12.—30.9. väliseksi ajaksi 126 500 mk:n suuruudesta korvauksesta (9.7. 1 133 §, 10.9. 1 403 §).

Ulkonäyttelyalueet. Suomen Messut Osuuskunnalle vuokrattiin Stadionin eteläinen etupiha ajaksi 13.8.—15.10. sekä Messukenttä ja -kolmio ajaksi 1.9.—15.10. kertomusvuonna Suomen kansainvälisten messujen järjestämistä varten 1 mmk:n kerta-kaikkisesta korvauksesta (5.3. 419 §).

Vuoden aikana myönnettiin eräitä lupia autojen, moottoripyörien yms. pitämiseen näytteillä ulkosalla kaupungin omistamalla maalla tarkemmin sovituissa paikoissa. Luvat myönnettiin tavallisimmin pariiksi päiväksi (24.4. 687 §, 2.5. 703 §, 14.5. 790 §, 6.8. 1 250 §, 27.8. 1 341, 1 344 §, 17.9. 1 455, 1 464 §, 24.9. 1 489 §, 15.10. 1 626, 1 641 §, 29.10. 1 718 §, 5.11. 1 763, 1 779 §, 19.11. 1 840 §, tonttij. 29.10. 435 §).

Tilapäisen näyttelyhallin pystyttämisluvan myöntäminen Suomen Messut Osuuskunnalle. Lautakunta päätti vuokrata osuuskunnalle rakennuspiirustusten hyväksymisen yhteydessä tarkemmin määrättävän n. 5 600 m²:n suuruisen osan Messukentän itälaidasta 1.4.1962—31.3.1967 väliseksi ajaksi tilapäistä hallirakennusta varten tavanomaisilla sekä eräillä muilla ehdoilla, joista mainittakoon: vuokraoikeutta ei saanut siirtää kolmannelle henkilölle; osuuskunta sai käyttää rakennusta vuosittain 1.4.—31.10. välisenä aikana, yhteensä enintään 3 kk; poikkeuksellisesti voitiin urheilu- ja retkeilylautakunnan suostumuksella käyttö aloittaa aikaisintaan 1.3. ja päättää viimeistään 30.11.; yli 3 kk:n menevältä käyttöajalta oli suoritettava lisävuokra; kaupungilla oli oikeus käyttää vuokratta rakennusta omiin tarkoituksiinsa, ei kuitenkaan kokous- eikä näyttelytarkoituksiin, silloin kun se ei ollut osuuskunnan käytössä; kumpikin sopimuspuoli vastasi käyttöaikanaan rakennuksen lämmityksestä, vartiointista, rakennuksen ja ulkopuolen puhtaanapidosta ym.; messu- ja näyttelyaikoja lukuun ottamatta ei rakennukseen saanut kiinnittää mainosjulisteita; maa-alueen vuokra oli 3 käyttökuukaudelta 504 000 mk vuokra-ajan alusta 31.3.1963 saakka, sen jälkeen se oli viralliseen elinkustannusindeksiin sidottu perusvuokran ollessa 360 000 mk; rakennuksen rakentamis- ja kunnossapitokuluista vastasi osuus-

4. Kiinteistöhallinto

kunta; rakennus oli purettava kolmen kuukauden kuluessa vuokra-ajan päättymisestä ja rakennuksen maapohja saatettava entiselleen urheilu- ja retkeilylautakunnan hyväksymään kuntoon; mikäli em. purkamisvelvollisuutta ei täytettäisi, oli kaupungilla oikeus suorittaa se osuuskunnan kustannuksella; jokaiselta sovitun purkamisajan yli menevältä täydeltä kuukaudesta sitoutui osuuskunta suorittamaan sopimussakkona 500 000 mk; osuuskunnalla oli oikeus käyttää rakennusta alussa mainittuina aikoina vain messu- ja näyttelytarkoituksiin; rakennuksen piirustukset oli esitettävä kiinteistölautakunnan hyväksyttäväksi, joka pyytäisi niistä lausunnon urheilu- ja retkeilytoimistolta; mikäli kaupungin liikennejärjestelyt niin vaatisivat, sitoutui osuuskunta kustannuksellaan huolehtimaan yleisön liikenteestä Messuhallin itäpuolisten liikenneväylien yli rakennettavilla silloilla tai muulla kaupungin hyväksymällä tavalla (19.3. 493 §).

Ulkotarjoilualueet. Ulkotarjoilun harjoittamiseen myönnettiin lupia kertomusvuoden kesäkaudeksi Ravintola Elite Oy:lle 25 000 mk:n korvauksesta (9.4. 601 §) sekä Tit-Bit Oy:lle ja Länsi-Baari -nimiselle kahvilaliikkeelle, joille myönnettyistä luvista perittiin 10 000 mk:n suuruisen korvaus kummaltakin (16.4. 659 §, 14.5. 778 §). Tarjoilun harjoittaminen oli sallittu ao. ravintolan tai kahvilan edustalla puisto- tai jalkakäytäväalueella.

Helsingin Puutarhaseura oikeutettiin pitämään Alppipuistossa olevaa kahvilarakennustaan ko. paikalla 30.9. saakka kertomusvuonna (25.6. 1 060 §, 20.8. 1 313 §).

Täytemaan sijoittaminen. Lautakunta päätti varata yleisiltä rakennusalueilta poistettavan liikamaan sijoittamiseen määräalat Oulunkylästä Mikkolantien varrelta, Pukinmäestä Pukinmäentien ja rautatien väliseltä alueelta, Pihlajamäen asuntoalueen pohjoispuolelta sekä Vartiokylästä asemakaavaosaston piirustuksen mukaisen puisto- ja urheilualueeksi vahvistetun määräälan. Kaupunginhallitukselle päätettiin esittää, että näiden alueiden hoito annettaisiin yleisten töiden lautakunnan tehtäväksi (8.1. 48 §, 24.4. 690 §). Lisäksi hankki tonttiosasto lupia eräiden yksityisten omistamien maa-alueiden käyttämiseen samaan tarkoitukseen (19.3. 495 §).

Väestönsuojat. Kaupunginhallitukselle annettiin lausuntoja, jotka koskivat mm.: väestönsuojakustannusten jakamisessa Puotila II:n alueella noudatettavan menettelytavan määräämistä (12.11. 1 809 §), kaupungin osallistumista Pihlajamäen kalliosuojan louhintakustannuksiin (13.8. 1 276 §) sekä Uspenskin katedraalin perustusten vahvistuskustannuksiin ennen kalliosuojan rakentamista Katajanokalle (13.8. 1 279 §), luvan myöntämistä kalliosuojan rakentamiseen kaupungin omistaman maan alle (21.5. 826 §, 17.9. 1 458 §) tai kaupungin kalliosuojan yhteyteen (26.2. 378 §) sekä eräiden yksityisten väestönsuojien rakentamiseen tarvittavien määräälojen vuokralleantoa (9.4. 614 §, 18.6. 1 022 §).

Lisäksi puolettiin useita väestönsuojien piirustusten tai rakentamissuunnitelmien hyväksymistä.

Eräiden vesimaksujen perinnän lopettaminen. Pakilan omakotialueen eräiltä vuokraajilta päätettiin lopettaa vesipostikorvauksen periminen 1.1.1963 lukien, koska ko. talot oli liitetty kaupungin vesijohtoverkkoon (26.11. 1 873 §).

Omakotipiirustukset. Tonttiosaston toimesta laaditut omakotityyppiirustukset hyväksyttiin. Niiden luovutushinnaksi määrättiin 10 000 mk sarjalta (19.11. 1 842 §).

Aravalainoitettun omakotitalon luovuttamiseen tilapäisesti vuokralle myönnettiin lupa parissa tapauksessa vuoden aikana (tonttij. 8.1. 5 §, 15.10. 412 §).

Rakennuslainat. Tonttiosaston omakotitoimistossa laadittu tilasto aravalainoitettujen omakotitalojen rakentamistoimintaan v. 1949—1961 liittyvistä seikoista merkittiin tiedoksi (tonttij. 26.2. 71 §).

Selostus kiinteistölautakunnan (tonttijaoston) käsiteltävistä lainoista merkittiin tiedoksi (tonttij. 15.10. 416 §).

Tonttiosaston hoitoon määrättiin: 11. kaupunginosan korttelin n:o 296^b tontti n:o 5 (29.10. 1 710 §); 173.8 m²:n suuruinen määräala Haagan tilasta Honkamäki RN:o 2⁷⁰² (29.10. 1 709 §); Tapanilassa sijaitseva tila RN:o 6²²⁵ (15.1. 94 §), Us. 46 -niminen tila RN:o 6⁴⁸⁷, lukuun ottamatta korttelin n:o 39131 tonttiin n:o 8 ja korttelin n:o 39132 tontteihin n:o 4 ja 5 kuuluvaa osaa sekä 1 152.7 m²:n suuruinen osa korttelin n:o 31019 rekisteröidystä tontista n:o 1 (4.6. 917 §); Lauttasaaren tiloista Grönalund RN:o 1¹² ja Grönalund II RN:o 1²¹⁶ ostetut 5 810 m²:n ja 1 770 m²:n määräalat, Björkholmen RN:o 1⁶²⁷ -niminen tila (26.2. 354 §) sekä Grönudd-nimisestä tilasta RN:o 1⁶²⁶ kaupungille ostettu n. 3 050 m²:n määräala (15.10. 1 614 §); Konalassa olevaan Rosas-nimiseen tilaan RN:o 1¹³⁰ kuuluva 8 400 m²:n suuruinen määräala ja tila Sjömansro RN:o 7⁶ Malmilla (5.2. 219 §); Puotila II:n asemakaavan mukaiset, kaupunkimittausosaston asemakaavoitettujen alueiden kartassa no:lla 4959 merkityt alueet, pohjoisella puistoalueella sijaitsevaa latoa lukuun ottamatta, jotka olivat olleet maatalousosaston hoidossa (5.2. 240 §); Vartiokylässä sijaitseva n:o 202 RN:o 5⁴⁷¹ -niminen tila sekä 12. kaupunginosan korttelin n:o 371 tontti n:o 19 (2.7. 1 085 §); 4.4 ha:n määräala Tapanilan tiloista 4, 5¹ ja 3¹ (1.10. 1 520 §); Etelä-Kaarelan tilaan Pilslätt RN:o 7²³⁴ kuuluva n. 3.5 ha:n suuruinen määräala (5.3. 403 §); Tammisaloon tilat Henriksnäs I RN:o 1¹⁹³ ja Henriksnäs RN:o 2¹⁹⁵ (8.10. 1 556 §); Backsängen 1^a RN:o 1⁵² -nimisen tilan maat Pukinmäen yksinäistaloa (5.11. 1 751 §); Myllypuron asemakaavaehdotuksen mukainen alue (5.11. 51 73 §) sekä Inkoossa oleva tila Svenviken RN:o 1² (9.7. 1 120 §).

Metsäosaston hoidosta päätettiin siirtää tonttiosaston hoitoon 41. kaupunginosassa oleva Tattarisuon pienteollisuus- ja varastoalue sekä Lauttasaaren kadut, tontit ja yleiset alueet, puistoalueita lukuun ottamatta (19.3. 482 §). Lisäksi päätettiin myöhemmin määrätä Lauttasaarassa sijaitsevat Takaniemen puisto (1.86 ha), Laukaniemen puisto (0.96 ha) sekä Kotkavuori (2.04 ha) tonttiosaston hoitoon. Samalla merkittiin, että nämä alueet olisivat J. Tallbergin perikunnan hallinnassa korvauksetta 9.1.1971 saakka (15.10. 1 624 §).

Yksityisille myönnettyt luvat tilapäisten teiden, vesijohdojen, viemärien ym. rakentamiseen ja pitämiseen kaupungin alueella. Kertomusvuonna myönnettiin lupia mm.: tilapäisten teiden (26.2. 377 §, 21.5. 836 §, 1.10. 1 538 §, 15.10. 1 628, 1 639 §, 22.10. 1 674 §, 19.11. 1 850 §), vesijohdon tai viemärin (16.4. 656 §, 13.8. 1 281 §, 15.10. 1 632 §, 3.12. 1 930 §), maakaapelin (21.5. 827 §), lämpöjohtokanavan (29.10. 1 712 §), maanalaisen öljysäiliön (10.12. 1 979 §) tai lastauslaiturin (5.3. 417 §) rakentamiseen ja pitämiseen kaupungin omistamalla maalla.

Tilapäisten autotallien pystyttämiseen omakotitonteille myönnettiin eräitä lupia v. 1959 vahvistetuilla ehdoilla (tonttij. 14.5. 179 §, 12.6. 226 §, 23.7. 290 §, 6.8. 314 §, 20.8. 325 §, 17.9. 376 §).

Samoin käsiteltiin vuoden aikana eräitä *tilapäisten venelaiturien rakentamislupia* (21.5. 823 §, 12.6. 978, 997 §, 17.9. 1 457 §).

4. Kiinteistöhallinto

Vuokra-alueiden vuosikatselmukset. Kevätkatselmukset päätettiin pitää aikana 25.4.—25.5. sekä syyskatselmukset 4.—26.9. välisenä aikana. Samalla valittiin niihin osallistuvat kiinteistölautakunnan edustajat (2.4. 561 §, 23.7. 1 164 §).

Katu- ja viemäryöohjelma v:ksi 1963. Lautakunta päätti hyväksyä esitetyn rakennusohjelman ja tehdä kaupunginhallitukselle asiaa koskevan esityksen (2.4. 564 §).

Erään tierasitteen lopettaminen. Päätettiin luopua korvauksetta eräiden Malmilla olevien tilojen, jotka kaupunki omisti, tienkäyttöoikeudesta siltä osalta kuin se koski korttelin n:o 38106 tonttia n:o 4 ja teollisuuskorttelin n:o 38108 tonttia n:o 2 (9.4. 595 §).

Urheilukilpailut, ulkoilmajuhlat ym. Eläintarhanajojen järjestämiseen 13.5. luovutettiin sama puistoalue kuin ennenkin 800 000 mk:n korvauksesta. Harjoitusajoja saatiin järjestää kilpailujen kahtena edellisenä päivänä (26.3. 531 §).

Koiravaljakkoajojen järjestämiseen kaupungin puistoalueilla myönnettiin lupia samoilla ehdoilla kuin ennenkin (15.1. 115 §, tonttij. 8.1. 13 §, 12.11. 449 §). Kertomusvuonna myönnettiin lupa myös porovaljakkoajon järjestämiseen Hesperian puistossa (2.1. 21 §).

Tonttiosaston päällikkö myönsi kiinteistölautakunnan valtuuttamana luvat juhannuskokkojen polttamiseen eräille yhdistyksille ym. (9.7. 1 124 §).

Lisäksi myönnettiin lupia mm. moottoriajoneuvojen harjoitusajojen, yleisön lentotilaisuuksien, erilaisten urheilukilpailujen, telttakokousten yms. tilaisuuksien järjestämiseen kiinteistölautakunnan hallinnossa olevilla katu-, puisto- tms. alueilla samoilla ehdoilla kuin ennenkin.

Helsingissä järjestettävää kansainvälistä festivaalia varten tarvittavia alueita ym. koskevat lautakunnan päätökset. Maailman nuorison ja ylioppilaiden VIII rauhan ja ystävyyden festivaalia varten päätettiin konserttien yms. tilaisuuksien järjestämistarkoituksiin, kulkueiden kokoontumispaikoiksi, mainosrakennelmien pystyttämiseen sekä ulkoruokailupaikkojen järjestämiseen luovuttaa 28.7.—6.8. välisenä aikana eräitä kaupungin puistoalueita, kenttiä, toreja ym. tavanmukaisilla ehdoilla. Lautakunta myönsi lisäksi lupia liputuksen ja ilotulituksen järjestämiseen sekä tervapatojen ja kokkojen polttamiseen määräpäivinä (12.6. 982 §, 18.6. 1 027, 1 051 §, 25.6. 1 082 §, 2.7. 1 097 §, 23.7. 1 182, 1 204 §, tonttij. 7.6. 217, 218 §, 9.7. 270, 271 §, 23.7. 280, 297 §, taloj. 21.6. 55 §, 10.7. 60 §, 20.7. 65 §).

Esitykset, jotka lautakunta teki kaupunginhallitukselle, koskivat mm. seuraavia asioita: Pihlajamäen asuntoalueen kunnallisteknillisten töiden antamista Haka ja Sato nimisten rakennusyhtymien suoritettaviksi (5.2. 228 §); asemakaavoitettavilta uusilta alueilta sähkölinjoja varten varattavien määräälojen siirtämistä pääoma-arvostaan sähkölaitokselle (12.2. 277 §); eräiden Esikaupungeissa sijaitsevien katuym. yleisten alueiden erottamistoimitusten vireillepanoa sekä rakennusasetuksen mukaisen ilmoituksen tekemistä ao. maanomistajille (12.2. 278 §, 19.2. 314 §, 2.7. 1 089 §, 6.8. 1 238 §, 13.8. 1 274 §, 10.9. 1 414 §, 8.10. 1 579 §, 22.10. 1 685 §, 12.11. 1 810 §, 3.12. 1 925 §, 17.12. 2 042 §); Myllykallion vuokra-alueella olevien parakkien purkamismääräajan jatkamisesta (26.2. 359 §); teollisuustontin n:o 5/46033 siirtämistä vesilaitoksen hallintoon, alueen varaamista laitoksen työpajaa ja varastoa varten sekä Vanhankaupungin puhdistuslaitoksen korjaus- ja laajennussuunnitelmaa (12.3. 445, 452 §, 14.5. 766 §, 23.7. 1 176 §); Myllypuron alueen asuntotonttien ja liikekeskus-

tontin luovutusmuodon määräämistä (7.5. 739 §, 8.10. 1 564 §); maankaivuujätteidensä vastaanoton keskittämistä katurakennusosastolle (14.5. 786 §); luvan myöntämistä Suomen Koneliike Oy:lle ponttoonilaiturin rakentamiseen Lauttasaaressa (2.7. 1 088 §); tiehoitomaksujen suorittamista kaupungin omistamien tonttien osalta eräille tiehoitolautakunnille (27.8. 1 340 §, 10.12. 1 991 §); valtion ja kaupungin välisen, mm. Vasikkasaarta koskevan aluevaihotosopimuksen tekemistä ja sen ehtoja (24.9. 1 480 §); viemärijohtotöistä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamista (8.10. 1 561 §); Tattarisuon pienteollisuus- ja varastoalueen maapohjan täyttämistä kaupungin toimesta (8.10. 1 566 §); Munkkivuoren Ostoskeskus Oy:n tontin järjestelyä (12.11. 1 817 §); teollisuusraiteen rakentamista Malmilla (12.11. 1 819 §); toimenpiteisiin ryhtymistä rakennuslain 61 §:n 3 momentin muuttamiseksi (26.11. 1 880 §) sekä Marttilan omakotialueen pintaviemärin perkaamista (10.12. 1 994 §).

Lautakunnan tekemät lukuisat muut esitykset koskivat mm.: kiinteistöjen ostamista, myyntiä sekä vuokraamista, aluevaihtoja, eräiden vuokra-alueilla sijaitsevien rakennusten ostamista ja ko. vuokraoikeuksien purkamista, tonttien varaamista asunto-, koulu-, sairaala-, teollisuus- ym. tarkoituksiin, teiden, katujen ja siltojen rakennus- tai korjaustöitä, rakennuspiirustusten hyväksymistä, rakennuslainakysymyksiä ym.

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: maa- ja vesialueita kaupungin omistukseen hankittaessa noudatettavaa menettelyä (15.1. 99 §); Yhteiskunnallista Korkeakoulua varten aikanaan luovutetun tontin kauppahinnan perimistä (19.2. 331 §); alueen luovutusta merimiesammattikoulua varten sekä lisäalueiden varaamista eräille suunnitteilla oleville ammattikouluille (2.4. 566 §, 24.9. 1 496 §); eräiden Lauttasaaren telakkatontilla sijaitsevien rakennusten ostamista (7.5. 746 §); tulenaran nesteen varastointipaikkoja (14.5. 785 §); Pirkkolan urheilupuiston luonnospiirustusten sekä I ja II rakennusvaiheen suunnitelmien hyväksymistä (14.5. 787 §); Pohjoisrannan ja Tervasaaren venelaiturien muutos- ja rakennustöitä (14.5. 792 §, 28.5. 876 §); hiekkasiilojen rakentamista Taivaskallion pohjoispuoliselle puistoalueelle (4.6. 943 §); Viikin ampumaradan ympäristölleen aiheuttamaa häiriötä (12.6. 967 §); maauimalan rakentamista Malmin-Pukinmäen alueelle (12.6. 971 §); Kontulan alueen kunnallisteknillisten laitteiden suunnittelun antamista Haka ja Sato nimisten rakennusyhtymien toimesta suoritettavaksi (18.6. 1 021 §); siirtokustannusten suorittamista eräille Oulunkylän vuokra-alueen lunastamiseen oikeutetuille, lunastushinnan perimistä ym. (9.7. 1 140, 1 141 §); erään Lauttasaaren tontin mittauskustannusten suorittamista kaupungin varoista (23.7. 1 166 §); tonttien varaamista Herttoniemen ja Oulunkylän poliisitaloja varten (23.7. 1 177 §); vanhusten asunto-olojen järjestelykysymyksiä (30.7. 1 210 §, 17.9. 1 460 §); erään Tammisaloon vesialueen pakkolunastamista (20.8. 1 309 §); Asunto Oy Hämeentie 67:n tontin vuokran määräämistä (10.9. 1 398 §); Suomen Väri- ja Vernissatehdas Oy:n Uunisaaren osaa koskevaa vuokraoikeutta (17.9. 1 462 §); veneitten talvisäilytyspaikkojen järjestämistä (8.10. 1 572 §); koirien ulkoiluttamista kytkemättöminä kaupungin alueella (8.10. 1 574 §); viemärivereden aiheuttamien vahinkojen korvaamista eräille Pirkkolan omakotitalojen asukkaille (22.10. 1 672 §); Eläintarhanajojen lopettamiskysymystä (29.10. 1 735 §) sekä Malmin-Tapanilan asemakaavan mukaisen katualueiden lunastamista ja kunnallisteknillisten töiden suorittamista (17.12. 2 032 §).

4. Kiinteistöhallinto

Lautakunnan kaupunginhallitukselle antamat muut lausunnot koskivat etupäässä kiinteistöjen ostoa, myyntiä ja vuokralleantoa, tonttien ja alueiden vaihtoa, erilaisten rakennuspiirustusten hyväksymistä, koulujen rakennuslainojen takaaamista yms.

3. Kiinteistöviraston maatalousosaston toimialaan kuuluvat asiat

Kaupunginagronomin selostus satotilanteesta kertomusvuonna merkittiin tiedoksi (maat.- ja metsäj. 16.8. 34 §).

Kertomusvuoden viljelyssuunnitelma päätettiin hyväksyä ja antaa sen toteuttaminen maatalousosaston tehtäväksi (maat.- ja metsäj. 6.4. 12 §).

Maatalousosaston tilinpäätös v:lta 1961 merkittiin tiedoksi (maat.- ja metsäj. 6.4. 16 §).

Salaojitusyöt. Kertomusvuonna päätettiin antaa Haltialassa, Tuomarinkylässä ja Luukissa sijaitsevien alueiden salaojitusyöt Pellonraivaus Oy:n suoritettaviksi 2.01 mmk:n urakkahinnasta (maat.- ja metsäj. 6.4. 13 §).

Valtaojien perkaustyöt v. 1961. Merkittiin tiedoksi, että mainittuna vuonna oli laadittu Leppävaarassa Albergan kartanon mailla sijaitsevan Kilanojan perkaussuunnitelma. Varsinaisia perkauksia suoritettiin Esikaupungeissa kaikkiaan 17 577 m, siltarumpuja uusittiin 7. Lisäksi osallistuttiin kahden Herttoniemessä ja yhden Pitäjänmäellä sijaitsevan viemärin perkaukseen (maat.- ja metsäj. 14.2. 4 §).

Maatilojen tarkastukset. Tarkastuskäyntejä suoritettiin Haltialan ja Tuomarinkylän tiloilla. Maatalousosaston toimiston sijoitus Tuomarinkylän kartanon päärakennukseen todettiin onnistuneeksi (maat.- ja metsäj. 22.5. 25—27 §, 18.9. 41 §).

Maatalouskalusto. Jaosto päätti hyväksyä erät maatalouskaluston hankinnat maatalousosaston ehdotuksen mukaisesti (maat.- ja metsäj. 14.2. 7 §).

Vanhan käytetyn kaluston myymiseksi oikeutettiin osasto järjestämään huuto-kauppa huhtikuun loppupuolella (maat.- ja metsäj. 6.4. 14 §).

Viljelysmaiden vuokralleanto. Kertomusvuoden aikana annettiin vuokralle mm. seuraavat määräalat viljelys-, laidun- yms. tarkoituksiin:

Alue	Pinta- ala ha	Vuokraaja	Vuokrakausi päätyy	Vuosi- vuokra mk	Indek- siin sid. perus- vuosiv. mk	Päätös
Espoo, Alberga RN:o 2 ⁵⁶⁴ ja Bredvik RN:o 1 ¹⁵⁵	1.33	Agr. Karl Aspelin	31.12.1967 ¹⁾	6 000	4 050	15.10. 1 642 §, maat.- ja metsäj. 9.10. 45 §
» Bredvik RN:o 1 ⁹	0.40	Rva Hilja Börman	31.12.1963 ¹⁾	3 000	2 020	Maat.- ja metsäj. 9.10. 44 §
» Mårtensby, Bondas RN:o 1 ⁷ ja Peji RN:o 3 ¹³⁸	11.70	Maanvilj. Vieno Lindholm	31.12.1962 ¹⁾	48 000	33 560	Maat.- ja metsäj. 6.4. 11 §
Herttoniemi, pohjoisosa, Puotila II:n asemakaava- alue ym.	49.90	Puutarh. Tor Johansson	31.12.1963 ¹⁾	250 000	168 900	Maat.- ja metsäj. 29.10. 58 §
Malmi, ns. Ampumaradan torpan maat ym.	16.85	Maanvilj. Johan Lindfors	S:n ¹⁾	120 000	81 000	Maat.- ja metsäj. 15.11. 61 §
» ns. Nallibackan maat	5.45	Maanvilj. Sulo ja Aili Jaakkola	» ¹⁾	150 000	101 400	Maat.- ja metsäj. 5.12.71 §
» Stensböle RN:o 1 ¹¹ , Pukinmäki RN:o 1 ⁵²	1.95	Maanvilj. Viktor Boström	» ¹⁾	13 600	9 200	Maat.- ja metsäj. 15.11. 60 §
Mellunkylä, Haka RN:o 2 ⁴ ja Haka I RN:o 3 ⁵	11.55	Valtion Eläintie- teellinen laitos	» ¹⁾	85 000	57 400	Maat.- ja metsäj. 9.10. 46 §
» Kila RN:o 1 ³⁴⁰	8.15	Maanvilj. Eino Juurinen	» ¹⁾	110 000	74 300	Maat.- ja metsäj. 29.10. 53 §

Edellä lueteltuihin vuokrauksiin sisältyi myös eräitä asuin- ja talousrakennuksia.

Eräiden Mellunkylän tilojen peltoalueiden ja rakennusten vuokralleanto. Maanvilj. Nils Liljeströmille päätettiin vuokrata v:ksi 1963 ja sen jälkeen edelleen vuodeksi kerrallaan peltoa 30.8 ha ja laidunta 4 ha, irtisanomisaika 2 kk, seuraavista Mellunkylän tiloista: Blåbärskärr RN:o 1⁵, Mäenrinne RN:o 1⁵⁴⁵, Rödslan RN:o 1⁴²⁹, Borgs RN:o 1⁵²⁷, Linåker 1 + 2 RN:o 1⁵²⁵, Kastell RN:o 4¹¹⁴, Vuorela RN:o 4¹¹⁶ sekä Vallinpelto RN:o 2⁹. Vuokraukseen sisältyi asuinrakennus, eräitä talousrakennuksia, latoja ym. Vuokra v. 1963 oli 200 000 mk ja sen jälkeen elinkustannusindeksistä riippuva, perusvuosivuokrana 135 140 mk (maat.- ja metsäj. 9.10. 49 §). Sopimukseen kuului lisäksi, että kaupunki oli oikeutettu korvauksetta rakentamaan Naulakallion lastenkotiin suunnitellut vesi- ja viemärijohdot eräiden em. tilojen peltolohkojen kautta (maat.- ja metsäj. 29.10. 54 §).

Maatalouskoneiden Tutkimussäätiölle vuokratut viljelysmaat ja rakennukset. Lautakunta päätti vuokrata säätiölle ajaksi 1.1.1963—31.12.1967 ja sen jälkeen edelleen kalenterivuodeksi kerrallaan, irtisanomisaika 2 kk, Etelä-Kaarelassa sijaitsevan Kaarelan tilan RN:o 8³⁷⁸ viljelykset, 57.93 ha, ja tonttialuetta 1.07 ha eli yhteensä maata 59 ha sekä seuraavat rakennukset: päärakennus (n:o 16), Kivelän asuinrakennus (n:o 22) ja ulkorakennus (n:o 23), puuvaja (n:o 17), talousrakennus (n:o 18, 19 ja 20), perunakellari (n:o 8) ja lato (n:o 7). Vuosivuokra oli 700 000 mk; se oli 1.1.1964 lukien sidottu viralliseen elinkustannusindeksiin perusvuosivuokrana 473 000 mk (17.12. 2 043 §, maat.- ja metsäj. 5.12. 73 §).

¹⁾ Vuokrasopimus jatkui tämän jälkeen aina vuoden kerrallaan, irtisanomisaika 2 kk.

4. Kiinteistöhallinto

Samalle säätiölle päätettiin lisäksi vuokrata Pakilasta Maununsuo (Magnuskärr)-nimisen tilan RN:o 7¹⁷⁹ viljelysmaat, yhteensä 9,75 ha, sekä riihirakennus viideksi vuodeksi 1.1.1963 alkaen. Ehdoista mainittakoon: vuokraaja suoritti ko. peltojen salaajituksen v. 1963 saatuaan vuokranantajalta salaajitustarvikkeet; vuokraa ei peritty mainittuna vuonna. Vuokran suuruus v. 1964 oli 78 000 mk; se sidottiin v:n 1965 alusta lukien viralliseen elinkustannusindeksiin (17.12. 2 044 §, maat.- ja metsäj. 5.12. 70 a §).

Toivoniemen tilan viljelysmaiden vuokrasopimuksen muutos. Lautakunta päätti merkitä Toivoniemen tilaa RN:o 1⁵⁰ koskevan maatal.tekn. Aarre Seppälän vuokrasopimuksen käsittämään 1.1. alkaen 19,2 ha viljelysmaata sekä vahvistaa kertomusvuoden vuokraksi 150 000 mk ja indeksiin sidotuksi perusvuosivuokraksi 107 000 mk (22.1. 159 §).

Viljelysmaiden vuokraaminen v. 1963. Lautakunta päätti, että vapautuvien ja vapaana olevien alueiden ja niihin kuuluvien rakennusten vuokraukset 1.1.1963 alkaen ratkaisee maatalous- ja metsäjaosto tai kiinteistölautakunta (10.9. 1 420 §, maat.- ja metsäj. 28.8. 39 §).

Pukinmäen puutarhan vuokrasopimuksen jatkaminen. Puutarhuri Aarre Kinnarille vuokrattiin edelleen v:ksi 1963 Pukinmäen puutarha, johon kuului peltoa 0,45 ha, lava- ja tonttialuetta 0,35 ha, kasvihuoneita ja -lavoja, pieni asuinhuoneisto ym. Vuosivuokra oli 275 800 mk ja perusvuosivuokra 185 800 mk (maat.- ja metsäj. 29.10. 56 §).

Eräiden maanvuokrasopimusten päättyminen. Liikemies Alfred Börmanin vuokrasopimus, joka koski n. 2 ha:n peltoaluetta Espoossa olevasta Bredvikin yksinäistilasta RN:o 1¹⁵⁵ merkittiin päättyväksi 31.12. (maat.- ja metsäj. 9.10. 43 §).

Samoin merkittiin 31.12. päättyviksi maanvilj. Kalle Hagerlin vuokraoikeus Melunkylässä sijaitsevan Mustikkasuon tilan viljelysmaihin ja rakennuksiin sekä eräisiin muihin läheisiin peltoalueisiin (maat.- ja metsäj. 9.10. 49 §); maanviljelijät Sven ja Birger Björnbergin vuokraoikeus Albergan kartanon puutarhatilaan (maat.- ja metsäj. 15.11. 63 §); Pohjois-Herttoniemen teollisuusalueelta vesilaitoksen työpajaa ja varastoa varten varattua aluetta rasittavat Valtion Eläinlääkintälaboratorion (5971/Ma 214) sekä puutarhuri Ester Johanssonin (6804/Ma 218) maanvuokrasopimukset (maat.- ja metsäj. 16.8. 32 §) sekä eräitä muita pienehköjä määräaloja koskevat maanvuokrasopimukset (maat.- ja metsäj. 9.10. 47 §, 29.10. 55, 58 §).

Perunapalstojen vuokraaminen. Jaosto päätti vuokrata Malmilta Dahlin tilasta RN:o 6¹¹⁴ tehtailija Arvo Falckille 2 aaria v:ksi 1963 sekä edelleen vuosittain, irtisanomisaika 2 kk, 500 mk:n vuosivuokrasta ja 340 mk:n perusvuosivuokrasta, työntekijä Karl Cavoniukselle 5 aaria 1 000 mk:n vuosivuokrasta ja 680 mk:n perusvuosivuokrasta sekä Vartiokylästä Vartio-nimisestä tilasta RN:o 1⁶⁴⁶ Kulutusosuuskuntien Keskusliiton osuuskauppakoulun henkilökunnalle 0,95 ha:n suuruisen määrään 5 000 mk:n vuosivuokrasta ja 3 400 mk:n perusvuosivuokrasta (maat.- ja metsäj. 5.12. 68—70 §).

Vahtimest. Vilho Airoksen vuokrasopimuksen mukainen viljelysala Oulunkylän tilasta RN:o 6⁵ merkittiin 1.1.1963 alkaen pienentyneeksi yhden ha:n suuruiseksi ja vuosivuokraksi 13 700 mk (maat.- ja metsäj. 15.11. 64 §).

Posti- ja lennätinhallituksen pylväslinjasopimuksen päättyminen. Posti ja lennätinhallituksen kanssa v. 1943 tehty, pylväslinjan pitoa Herttoniemessä kaupungin maalla koskeva sopimus merkittiin päättyväksi 31.12. (26.3. 536 §).

Varastotilojen vuokralleanto. Vartiokylän kartanon talousrakennuksista vuokrattiin Suomen Kansanpuolueen Helsingin Piiriliitolle kaksi tiilirakenteista vajaa 2 000 mk:n kuukausivuokrasta (maat.- ja metsäj. 5.12. 67 §). Vanhasta kivinavetasta vuokrattiin varastotilaa Polsa Oy:lle 748 m². Kuukausivuokra oli 32 600 mk (maat.- ja metsäj. 15.11. 62 §).

Koulumatkailutoimistolle päätettiin 1.11. lukien vuokrata Suutarinkylästä ns. Hartwallin lato, joka sijaitsi tilalla Fattiggården RN:o 7⁵⁴³, 6 200 mk:n kuukausivuokrasta (maat.- ja metsäj. 5.12. 66 §).

Eräitä latoja, varastotiloja ym. koskevia vuokrasopimuksia merkittiin kertomusvuoden aikana päättyviksi (maat.- ja metsäj. 28.8. 38 §, 9.10. 48 §, 15.11. 62, 63 §) samoin eräiden kesämökkien, talousrakennusten ym. pitämiseen kaupungin maalla myönnettyjä lupia (maat.- ja metsäj. 16.8. 30, 31 §).

Maatalousosaston hoitoon määrättiin Tapanilassa sijaitsevat tilat Rastasaho RN:o 13³ (26.3. 515 §) ja Å 3 RN:o 5³ (17.9. 1 443 §) sekä Malmin kylässä olevasta Haga-Gammelgård -nimisestä tilasta RN:o 2²⁷¹ määräala, jonka suuruus oli 3 300 m² (22.12. 2 082 §).

Maataloustyöntekijät. Merkittiin tiedoksi, että kaupungin ja maataloustyöntekijöiden välillä oli allekirjoitettu 7.5. uusi työehtosopimus. Sen mukaan oli osaston palkkamenojen nousu kertomusvuonna n. 6—7 mmk (maat.- ja metsäj. 22.5. 24 §).

Lautakunnan käyttövaroista päätettiin suorittaa Uudenmaan läänin maanviljelys-seuran Tuomarinkylän kartanon alueella pitämien kyntökilpailujen osanottajille ym. järjestetyn kahvitarjoilun kustannukset, korkeintaan 15 000 mk (1.10. 1 539 §). Satovahinkoarvioiden suorittamista koskevan kuulutuksen ilmoituskulut päätettiin suorittaa lautakunnan käyttövaroista (15.10. 1 643 §) samoin ns. maatalousmiljardista jaettavia ym. avustuksia koskevien ilmoitusten aiheuttamat kulut, yht. 12 178 mk (12.6. 989 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat: Tullisaaren leirintäalueen laajennusta ja ko. alueen hallinnon siirtämistä urheilu- ja retkeilylautakunnalle (19.2. 334 §, maat.- ja metsäj. 14.2. 3 §); Albergan kartanon maalla kaupungin kaivinkoneen aiheuttamaan kaapelivaurion korjauskulujen sekä puhelinlaitokselle aiheutuneen tappion korvaamista (8.10. 1 584 §) sekä vanhojen rakennusten purkamista (maat.- ja metsäj. 5.12. 72 §).

4. Kiinteistöviraston metsäosaston toimialaan kuuluvat asiat

Eräiden metsäalueiden tarkastukset. Maatalous- ja metsäjaosto suoritti tutustumiskäynnin Pirkkolaan suunniteltuun urheilukeskukseen, jossa työt olivat alkuvaiheessa. Haltialan ulkoilualueella todettiin metsät hyvin hoidetuiksi (maat.- ja metsäj. 22.5. 28 §).

Hakkuusopimuksen tekemisen osasta Luukin tilan metsää. Lautakunta päätti oikeuttaa metsäosaston tekemään osaston leimaukseen perustuvan hakkuusopimuksen Valtion polttoainetoimiston kanssa. Sopimus koski osaa Luuk-nimisen tilan metsistä ja oli voimassa kauintaan kesään 1965 saakka (5.11. 1 782 §).

Louhintaluvat. Kertomusvuonna myönnettiin kaksi lupaa kallion louhimiseen Laajalahden alueella. Louhittava määrä oli yhteensä 75 m³ ja hinta 500—600 mk/m³ (12.6. 991 §, 10.9. 1 422 §).

4. Kiinteistöhallinto

Riistanhoidon ja metsästyksen järjestely kaupungin omistamilla mailla. Lautakunta päätti tehdä Helsingin Kaupungin Riistamiehet -nimisen yhdistyksen kanssa sopimuksen, jonka mukaan kaupunki luovutti yhdistykselle 5 vuodeksi metsästysoikeuden kaupungin omistamilla mailla Helsingin alueella mm. seuraavilla ehdoilla: a) metsästyksen käytettävistä alueista samoin kuin ammuttavista riistalajeista ja -määristä sovitaan vuosittain ennen metsästyskauden alkua kaupungin ja yhdistyksen kesken; b) yhdistyksen jäsenet olivat velvollisia hankkimaan erikseen metsästyskausittain ampumisluvan kaupungilta sekä suorittamaan siitä kaupungin määräämän maksun; c) yhdistys oli velvollinen huolehtimaan tehokkaan riistanhoitotyön suorittamisesta a) kohdan mukaisilla alueilla.

Samalla lautakunta päätti, että kaupunginmetsänhoitaja sai oikeuden riistanhoidon ja metsästyksen järjestelyyn harkintansa mukaan kaupungin omistamilla mailla Helsingissä ja lähialueilla 1.9.1963 saakka (10.9. 1 423 §).

Metsästysoikeus Hirvihaaran kartanon mailla päätettiin antaa Poliisi-Erämiehet -nimiselle yhdistykselle 31.12. saakka, jonka jälkeen lupa oli voimassa 3 kk:n irtisanomisen varassa. Yhdistys sitoutui aluetta käyttäessään suorittamaan samalla sen vartiointia sekä riistanhoitotyötä metsäosaston kanssa lähemmin sovittavalla tavalla (29.1. 194 §).

Metsäosaston hoitoon päätettiin määrätä Rajalampi-niminen tila RN:o 11²⁷⁵ Espoon Nuuksion kylässä (8.1. 49 §) sekä maatalousosaston hoidossa olleet Magnuskärnimisen tilan RN:o 7²⁴⁶ saunarakennus kaivoineen 1.1. lukien (29.1. 193 §) ja Luuknimisen kartanon eräät sivurakennukset 1.6. kertomusvuonna (21.5. 840 §).

Esitykset, joita lautakunta teki kaupunginhallitukselle, koskivat: eräiden määrärahojen ylittämisoikeuden myöntämistä (22.1. 160 §) sekä kuljetus- ym. kustannusten korvaamista kaupunkien palveluksessa oleville metsäammattimiehille Helsingissä järjestettyjen luento- ja retkeilypäivien aikana (8.10. 1 585 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: kansakoulu-laisten kesäsiirtolan perustamista Bengtsäriin (19.11. 1 855 §); järjestelytoimiston tutkimusta polttopuun hankinnasta ja jakelusta kaupungin laitoksille (26.11. 1 889§); eräiden puiden rauhoittamista (17.12. 2 047, 2 050 §); rusakkojänisten ampumista siirtolapuutarhojen alueilla (17.12. 2 049 §) sekä kaupungin roskienlahottamossa valmistettavan lahotteen käyttömahdollisuutta puistometsissä (17.12. 2 051 §).

5. Kiinteistöviraston asemakaavaosaston toimialaan kuuluvat asiat

Asemakaavan ja tonttijaon muutokset. Kaupunginhallitukselle annetuissa lausunnoissa puollettiin lukuisia asemakaavan ja tonttijaon muutoksia (ks. kunnallinen asetuskokoelma v. 1962 n:o 167 ja 168 sekä v. 1963).

Asemakaavaehdotukset. Kaupunginhallitukselle päätettiin lähettää seuraavat asemakaavaehdotukset sekä puoltaa niiden hyväksymistä: 45. kaupunginosaan kuuluvan Puotilan luoteisosan omakotialueen (5.2. 248 §, 28.5. 894 §) sekä pääosan Myllypuron alueesta (7.5. 747 §, asemakaavaj. 14.3. 2 §); 38. kaupunginosaan kuuluvan Pihlajamäen pohjoisosan (21.5. 843 §); 32. kaupunginosan koillis- ja eteläosan (5.2. 249, 250 §) sekä osa-alueiden 31. kaupunginosasta ja 20. kaupunginosasta (Länsisatama, Ruoholahti) (8.10. 1 594 §).

Edellisenä vuonna valmistuneet 46. kaupunginosan luoteisosan (2.4. 573 §, 24.9. 1 500 §) sekä 38. kaupunginosaan kuuluvan Ala-Malmin pohjoisosan asemakaavaehdotukset lähetettiin korjattuina kaupunginhallitukselle (24.4. 689 §).

Lopullisen asemakaavan pohjaksi päätettiin hyväksyä seuraavat asemakaavaehdotukset: 49. kaupunginosan pohjoisosan (asemakaavaj. 20.6. 6 §, 28.11. 11 §), 38. kaupunginosaan kuuluvan Malmin lentokentän ja sen länsi- ja kaakkoispuolella olevien alueiden (asemakaavaj. 29.3. 4 §) sekä 37. kaupunginosan (asemakaavaj. 12.12. 14 §). Lisäksi hyväksyttiin alustava ehdotus 47. kaupunginosan asemakaavan kehittämiseksi edelleen (asemakaavaj. 29.8. 9 §).

Kortteleiden korkeussuhteita esitettiin kaupunginhallitukselle vahvistettaviksi asemakaavaosaston laatimien piirustusten mukaisesti.

Kadun- ja paikannimiehdotukset. Kaupunginhallitukselle annettiin lausuntoja, jotka koskivat: eräiden katujen nimittämistä (29.1. 201 §, 9.4. 624 §), 29., 30. ja 41. kaupunginosien osa-alueiden muodostamista sekä 41. kaupunginosan nimen muuttamista (2.4. 578 §).

Liisankadun osan leventämiskysymys. Unionin- ja Snellmaninkadun välisen Liisankadun osan leventämiskysymystä selvittämään lautakunta päätti asettaa keskuudesta tilapäisen jaoston, johon valittiin jäsenet Mattila, Procopé sekä Leskinen (26.11. 1 899 §).

Katajanokan kanavan seudun liikenteen järjestelykysymys. Lautakunta päätti periaatteessa asettua eritasoratkaisun kannalle sekä panna asian pöydälle (19.11. 1 858 §).

Selvitys liikennevaloista, sekä entisistä että uusista asennettaviksi päätetyistä, merkittiin tiedoksi (16.4. 665 §).

Rakennustyömaiden aitaamisluvista johtuvat tilapäiset liikennejärjestelyt. Liikennejaoston selvitys niistä toimenpiteistä, joita em. lupien myöntämisestä aiheutui, merkittiin tiedoksi (liikennej. 19.3. 34 §).

Vartiokylän lahden ranta-alueen osan täyttäminen. Lautakunta päätti, että ko. lahden Puotilan ja Marjaniemen välinen ranta-alue täytetään kaupunkimittaosaston karttapiirustuksen n:o 5229 mukaisesti. Rakennusvirastoa päätettiin pyytää huolehtimaan täyttöalueen valvonnasta ja alueen tasaamisesta (12.6. 996 §).

Liikenneturvallisuuksien tukeminen. Päätettiin hyväksyä Taljan selvitys ja tilitys liikenneturvallisuuksien tukemiseen v. 1961 myönnetyn avustuksen käytöstä (27.8. 1 351 §). Kaupunginhallitukselle annettussa lausunnossa esitettiin avustuksen myöntämistä myös kertomusvuonna (26.11. 1 890 §).

Yksityisen tien rakentamiseen kaupungin omistamalle maalle myönnettiin eräitä lupia kertomusvuoden aikana (12.2. 298 §, 9.7. 1 142 §).

Liikennejaoston viimeinen kokous oli 22.10. ja liikennejärjestelytoimikunta aloitti toimintansa 1.11. (liikennej. 22.10. 113 §).

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehdyt esitykset koskivat mm.: katujen ja teiden tai niiden risteysten järjestelyä koskevien piirustusten hyväksymistä (5.2. 242 §, 19.2. 343 §, 23.7. 1 189 §, 30.7. 1 219 §, 27.8. 1 352 §, 17.9. 1 471 §, 26.11. 1 898 §); rakennuskiellon jatkamista eräillä Esikaupunkialueilla (12.11. 1 823 §). Lautakunta ja liikennejaosto tekivät lukuisia muita esityksiä, jotka koskivat etupäässä erilaisia liikenteen järjestelyyn liittyviä kysymyksiä.

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: puisto- ja leikkikenttäalueiden järjestämistä, kunnostamista tai laajentamista (2.1. 31 §, 12.2. 291 §, 19.2. 336 §, 26.3. 539 §, 28.5. 903 §, 5.11. 1 785 §); entisen hiekkasataman laiturin osoittamista Korkeasaaren ja Mustikkamaalle liikenneviivojen moottoriveneiden käyttöön (15.1. 127 §); pysäköintimittarien hoitoa ja niiden lukumäärän lisäämistä (22.1. 163 §, liikennej. 9.4. 43 §); viemärien rakentamiskysymyksiä tai suunnitelmia (22.1. 168 §, 12.6. 994 §, 9.7. 1 145, 1 146 §); Lauttasaaren sillan liikennekysymyksiä (29.1. 199 §); Käpylän raviradan alueen laajentamista (5.2. 241 §); kuorma- ja pakettiautojen liikennetaksan muutosta (12.2. 292 §); Sörnäisten (Hakaniemen) sillan ympäristöalueen asemakaavan muutosta (12.2. 297 §); Etelärantatien varrella olevan vanhan rautatiekuilun täyttämistä (19.3. 497 §); asemakaavaehdotusten johdosta tehtyjä muistutuksia (2.4. 574 §, 24.4. 689 §, 28.5. 894 §, 4.6. 954 §, 2.7. 1 101 §, 30.7. 1 218 §, 6.8. 1 260 §, 24.9. 1 500 §, 15.10. 1 645 §); Pasilan-Kumpulan-Sörnäisten radan piirustusten hyväksymistä (9.4. 627 §); Kulosaaren seurakunnallisten rakennusten ja huonetilojen suunnittelua (7.5. 750 §); eräiden Helsinginkadun varrella olevien puiden siirtämistä rakennustöiden ajaksi (14.5. 800 §); valtateiden n:o 6 ja 7 viitoittamista kaupungin alueella (28.5. 890 §); liikennemerkkien ja liikenteen ohjauslaitteiden asettamista tie- ja vesirakennushallinnon hoidossa oleville teille kaupungin alueella (12.6. 993 §, liikennej. 10.9. 86, 87 §); presidentti Kallion patsaan ja Suomen Kaapelitehtaan kaupungille lahjoittaman patsaan sijoituspaikkaa (12.6. 998 §, 2.7. 1 102 §); varstorakennuksen rakentamista Jätkäsaaren yleisen talletusmakasiinin tilojen lisäämiseksi (23.7. 1 183 §); Suomen Arkkitehtiliiton kirjelmää, joka koski siltojen ym. kaupunkikuvaan vaikuttavien rakenteiden suunnittelun valvontaa (23.7. 1 185 §); kansakoulujen pihojen käyttöä kesän aikana maksullisina pysäköintipaikkoina (30.7. 1 220 §); ulkoilmakonserttilavan rakentamista Helsinkiin (3.9. 1 389 §); myymälöiden sijoittamista kellaritiloihin (8.10. 1 586, 1 587 §); Ruoholahden rata-
pihan laajentamista (8.10. 1 596 §); aloitetta tonttien rakentamisoikeuden supistamista koskevan päätöksen tarkistamiseksi (22.10. 1 692 §); televisiotornin rakentamista Linnanmäelle (29.10. 1 740 §); avustuksen anomista valtiolta eräiden kauko- ja kauttakulkuliikenteelle tärkeiden katujen kestopäällystystöihin (19.11. 1 860 §); Kyläsaaren alueen eteläosan (Verkkosaaren) järjestelysuunnitelmaa (19.11. 1 861 §) sekä jalankulkijoita varten käytettävien liikennevalojen mallin hyväksymistä (liikennej. 9.4. 42 §). Lisäksi annettiin lausunnot keskustan tunnelikomitean (19.3. 499 §) sekä kalatukkukeskuksen suunnittelukomitean (4.6. 953 §) mietinnöistä.

Lautakunta ja liikennejaosto antoivat edellisten lisäksi joukon lausuntoja väestönsuojien, maantiesiltojen ja katupiirustusten vahvistamisesta, katujen ja teiden rakentamis- ja korjauskysymyksistä, liikennelaitoksen ja yksityisten liikennevälineiden linja-autoliikennettä koskevista kysymyksistä, vuokra-autoliikenteestä sekä erilaisista liikenteen järjestelyä koskevista asioista.

6. Kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston toimialaan kuuluvat asiat

Tonttijakokartat. Kaupunginhallitukselle esitettiin eräitä kortteleita koskevien tonttijakokarttojen hyväksymistä (ks. kunnallinen asetuskokoelma v. 1962 ja 1963).

Katumaakorvaukset. Lautakunta päätti ehdottaa kaupunginhallitukselle, että katumaakorvausten yleiseksi eräpäiväksi määrättäisiin 31.10. siten, että milloin sopi-

muksen allekirjoittamispäivästä on vähemmän kuin 3 kk saman vuoden eräpäivään, siirtyy eräpäivä seuraavaan vuoteen (5.11. 1 789 §).

Vuoden aikana lautakunta käsitteli eräitä katumaan arvon korvaamisesta ja kadun rakentamiskustannusten suorittamisesta annettavia vakuuksia koskevia asioita (15.10. 1 653 §, 29.10. 1 745 §, 3.12. 1 954 §, 22.12. 2 102 §).

Kartta-asiat. Kertomusvuonna painettavan Helsingin matkailukartan vähittäismyyntihinnaksi määrättiin 200 mk/kpl (29.1. 208 §).

Kaupunginhallitukselle annetussa lausunnossa puollettiin hinnan alennuksen myöntämistä matkailukarttaa myytäessä eräissä tapauksissa (14.5. 805 §).

Käyttövaroistaan lautakunta päätti myöntää 2 770 mk osoite- ja virastokartan hankkimiseksi lautakunnan yhdelle jäsenelle sekä 900 mk lautakunnan kaikille jäsenille jaettujen vahvistettujen asemakaavojen tilannekarttojen maksuksi (22.1. 173 §, 29.1. 211 §); yhteensä 29 950 mk eräiden kurssseille lähetettujen osaston viranhaltijoiden osanottomaksuiksi (29.1. 205 §, 26.2. 388 §); 16 500 mk karttadiapositiivien valmistamiseen lautakunnan kokouksissa ym. käytettäväksi (16.4. 671 §); Suomen Väestösuojelujärjestön toimittamien eräiden julkaisujen, jotka päätettiin tilata kiinteistöviraston eri osastoille, tilausmaksut, yhteensä 5 000 mk (5.11. 1 793 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: osaston toimiston alakassaa koskevien määräysten muuttamista (8.1. 73 §); Helsingin edustalla olevan saariston ja rannikon paikannimistön tarkistamista (12.2. 299 §); eräiden kaupungin omistamien Malmin kylässä olevien tilojen yhdistämistä (18.6. 1 046 §); ilmakuvakartan hankkimista kiinteistölautakunnan istuntosaliin (13.8. 1 293 §); kadun ja viemäriin rakentamiskorvausten määräämistä maksettaviksi eräiden Lauttasaaren tonttien osalta (20.8. 1 322 §, 27.8. 1 355 §, 3.9. 1 393 §, 10.9. 1 430 §, 17.9. 1 472 §) sekä uskottujen miesten valitsemista kaupungin alueella suoritettavia maanmittaustoimituksia varten v:ksi 1962—1964 (20.8. 1 323 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: erään tonttijakoehdotuksen johdosta tehtyä muistutusta (15.1. 129 §); kaupungin karttamateriaalin käyttämistä eräissä julkaisussa (2.4. 579 §); poikkeuksen myöntämistä rakennuskiellosta (16.4. 670 §, 7.5. 754 §, 10.9. 1 429 §, 5.11. 1 792 §); Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen rajojen vahvistamista (16.4. 672 §); anomusta erään Munkkiniemen kadun jalkakäytäväosuuden päällystämiskustannusten korvaamiseksi ja vapautuksen saamiseksi erään katuosuuden rakennuskustannusten korvaamisesta (27.8. 1 355 a, 1 359 §) sekä yksityisen viemärijohdon rakentamista Konalassa (22.10. 1 695 §).

7. Kiinteistöviraston talo-osaston toimialaan kuuluvat asiat

Virastojen ja laitosten käyttöön luovutetut huoneistot. Lautakunta päätti osoittaa talon Aleksanterinkatu 28 - Unioninkatu 27:n III kerroksesta poliisilaitokselta vapautuvaa huonetilaa 253 m² rakennustarkastustoimiston käyttöön (13.8. 1 297 §).

Ulosottoviraston käyttöön Etelä-Haagan ja Pitäjänmäen ulosottoapulaisia varten päätettiin Haagan poliisitalosta Vihdintie 19:ssä osoittaa yksi huone käytävä- ym. tiloihin, yht. 35 m², sekä kaksi huonetta ym., 42 m², terveydenhoitolautakunnan lastenneuvolan ja kotisairaanhoidon lisätiloiksi. Tilitysvuokra oli 450 mk/m² (22.10. 1 697 §).

4. Kiinteistöhallinto

Poliisilääkäriin vastaanottohuoneistoksi päätettiin Erottajankatu 19:stä luovuttaa huonetilaa 64 m² 1.12. lukien kertomusvuonna sekä lisäksi 21 m² 1.1.1963 lukien. Kuukausivuokra näistä tiloista oli 550 mk/m² (19.11. 1 864 §).

Terveydenhoitolautakunnan käyttöön Maunulan-Suursuon aluelääkäriin vastaanottoa ja sairaanhoitoasemaa varten päätettiin vuokrata talosta Rajametsäntie 32 huoneisto, jonka pinta-ala oli 76 m², ajaksi 1.2.1962—31.5.1964 ja sen jälkeen vuosittain. Kuukausivuokra oli 30 400 mk (22.1. 174 §). Samoin päätettiin, että Malmin aluelääkäreiden vastaanottopaikaksi vuokrataan Kunnantie 4:ään valmistuvasta talosta 37 m²:n suuruinen huoneisto toistaiseksi 25 000 mk:n suuruisesta kuukausivuokrasta (2.7. 1 114 §).

Puotilan äitiys- ja lastenneuvolaa sekä kotisairaanhoitoasemaa varten päätettiin vuokrata Rusthollarintie 10 -nimiseltä yhtiöltä talosta Rantakartanon tie 9 247 m²:n suuruinen huoneisto varastotiloineen 1.12.1962—31.5.1972 väliseksi ajaksi sekä sen jälkeen vuosisopimuksella indeksiin sidotusta 98 800 mk:n kuukausivuokrasta (3.12. 1 957 §).

Lautakunta päätti vuokrata Asunto Oy Siltasaarenkatu 20:lta talosta Eläintarhantie 1 päivähuoltola Aulalta vapautuvan, 313 m²:n suuruisen huoneiston sekä osoittaa siitä 1.6. lukien äitiys- ja lastenneuvolaa varten, joka joutui muuttamaan purettavasta talosta Toinen linja 19, 213 m² 51 550 mk:n kuukausivuokrasta sekä 100 m² Siltasaaren nuorisokerhokeskusta varten, joka puolestaan joutui muuttamaan talosta Siltasaarenkatu 3—5, 24 200 mk:n suuruisesta kuukausivuokrasta (16.4. 676 §).

Suomalaisen Liikesivistysrahaston Kannatusyhdistykseltä päätettiin vuokrata talosta Kaarlenkatu 19 edelleen lastentarha Tapiolaa varten A-portaan huoneistot n:o 3—7 ja B-portaan huoneisto n:o 33, yhteiseltä pinta-alaltaan 250 m² ja yhdistetynä yhdeksi huoneistoksi. Vuokrakausi alkoi 1.6.1962 kestäen 31.5.1967 asti ja jatkuen sen jälkeen vuosisopimuksin. Indeksiin sidottu kuukausivuokra oli 130 000 mk (21.5. 856 §).

Helsingin evankelisluterilaisten seurakuntain kirkkohallintokunnalta päätettiin vuokrata Paloheinään suunnitellusta seurakuntatalosta vuokranantajan toimesta ja sovitulla tavalla valmiiksi rakennettu lastentarhahuoneisto leikkikenttineen sekä varastohuoneineen, sen jälkeen kun ko. tilat olisi luovutettu lastentarhain lautakunnan hallintaan, kuitenkin aikaisintaan 1.1.1963. Vuokra-aika jatkuisi 30.6. 1968 saakka ja siitä lähtien vuosittain. Vuokran suuruus määräytyisi tarkistetun pinta-alan mukaisesti; vuokraaja ei kuitenkaan ollut velvollinen maksamaan vuokraa 228 m² suuremmasta pinta-alasta. Indeksiin sidottu perusvuokra oli 400 mk/m² kuukaudessa. Sopimukseen sisältyi eräitä muita ehtoja (12.3. 461 §).

Kaupunginvaltuuston päätettyä 20.6. Ebeneserkodin suomen- ja ruotsinkielisen lastentarhan ja -seimen ottamisesta kaupungin haltuun 1.1.1963 lukien, sillä ehdolla että Ebeneser-säätiö (Hanna Rothman'in ja Elisabeth Alanderin Laitokset -niminen säätiö) luovuttaisi omistamastaan, Helsinginkatu 3—5 sijaitsevasta kiinteistöstä tarkoitukseen tarpeelliset huonetilat, päätti lautakunta tehdä 1 040 m²:n suuruista huoneistoa koskevan sopimuksen, jonka mukaan vuokrakausi alkoi siitä päivästä lukien, jolloin sovitut vuokranantajan suorittamat muutos- ja korjaustyöt olisivat valmistuneet, ei kuitenkaan aikaisemmin kuin 1.1.1963 ja kesti 31.5.1978 asti jatkuen sen jälkeen vuosisopimuksena. Indeksiin sidottuna perusvuokrana oli 364 000 mk kuukaudessa, joka vastasi 350 mk/m²; siihen sisältyi korvaus lämmöstä, lämpimästä ve-

destä, tavanomaisista pienehköistä huonetilojen kunnossapitokorjauksista sekä yleisten tilojen ja pihamaan siivouksesta ja puhtaanapidosta. Tämän sopimuksen tarkoittaman vuokrakauden alkaessa päättyi Ebeneserkodin johtokunnan ja kiinteistölautakunnan välinen, v. 1939 tehty lastentarhahuoneistoa koskeva vuokrasopimus (30.7. 1 222 §).

Uudelleenjärjestelyn ja em. huonetilojen supistumisen takia lautakunta päätti Ebeneserkodin ruotsinkielistä lastentarhaa varten vuokrata Stiftelsen Sedmigradskys småbarnsskola och Marias Asyl -nimiseltä säätiöltä talosta Sturenkatu 12—14 huonetilaa 300 m² ajaksi 1.8.1962—31.5.1963 ja sen jälkeen vuosisopimuksella. Kuukausivuokra oli 120 000 mk ja siihen sisältyi lämmön ja lämpimän veden korvauksen lisäksi myös korvaus eräistä kunnossapitokorjauksista. Samalla kehoitettiin nuorisotyölautakuntaa luovuttamaan em. talosta nuorisokerhoja ja vanhusten päiväkotitoimintaa varten v. 1959 vuokratut 133 m²:n huonetilat vapaana vuokranantajan käyttöön 31.7. mennessä, jolloin näitä tiloja koskeva vuokrasopimus päättyy.

Vanhusten päiväkoti- sekä nuorisokerhotoiminta päätettiin väliaikaisesti sijoittaa talosta Eläintarhantie 1 vuokrattuun huoneistoon ja myöhemmin talon Hämeen- tie 31 kerhuhuoneistoon sen valmistuttua (23.7. 1 192 §).

Väliaikaiseksi huoneistoksi Haagan lastentarhalle päätettiin Kaatuneiden Muistisäätiöltä vuokrata Vanha Viertotie 22:sta puinen asuntolarakennus, pinta-ala 302 m², 16.8. lukien toistaiseksi eli siihen asti kunnes kaupungin lastentarhatalo Etelä-Haagassa valmistuu. Kuukausivuokra oli 100 000 mk (23.7. 1 191 §).

Malmin sairaalan henkilökunnan asuntolaksi päätettiin vuokrata talosta Koskelantie 52 huoneisto, suuruudeltaan 54 m², 1.1.—31.12. väliseksi ajaksi 35 000 mk:n kuukausivuokrasta sekä 250 mk:n kuukausimaksusta lämpimästä vedestä asukasta kohden ym. ehdoilla (2.1. 39 §).

Sairaalamlautakunnan hallinnossa olevat asuinhuoneistot, jotka sijaitsivat Iso Roobertinkatu 11:ssä ja Satamakatu 2:ssa merkittiin siirretyiksi Marian sairaalan käytöstä Hesperian sairaalan käyttöön (26.3. 547 §).

Huoltolautakunnan käyttöön toimistotilaksi päätettiin osoittaa talosta Helsinginkatu 24 huoneisto, jonka pinta-ala oli 58 m² (23.7. 1 203 §).

Suomenkielisten kansakoulujen huonetiloiksi päätettiin vuokrata Haagan Työväenyhdistykseltä Steniuksentie 10:stä 36 m²:n suuruinen huone ajaksi 1.9.1962—31.5.1963 kuukausivuokrasta, jonka suuruus oli 25 000 mk ym. ehdoilla (8.10. 1 603 §); NMKY:ltä talosta Pääskylänkatu 3 kaksi luokkahuonetta, yhteensä 120 m², kokopäiväkäyttöön 1.1.—31.5.1963 väliseksi ajaksi 66 000 mk:n kuukausivuokrasta (22.12. 2 109 §) sekä Malmin kansalaiskoulun opetuskäyttöön edelleen lukuvuodeksi 1962/63 Malmin Kaupallisen Keskikoulun opetuskeittiö entisillä ehdoilla (8.10. 1 602 §).

Porolahden kansakoulua varten vuokrattua huoneistoa koskevaa sopimusta, joka oli tehty Roihuvuoren Oppikoulu yhdistyksen kanssa v. 1960, päätettiin jatkaa 1.9. 1962—31.5.1963 väliseksi ajaksi. Vuokrattu tila oli yhteensä 442 m² ja kuukausivuokra 575 mk/m². Voimistelusalua ei enää vuokrattu, ruokailuhuoneen vuokra oli 400 mk käyttötunnilta (25.6. 1 079 §).

Kotitalouslautakunnan opetuskeittiöksi talosta Koskelantie 27 vuokrattua huoneistoa koskevaan, v. 1953 tehtyyn sopimukseen päätettiin hyväksyä eräitä muutoksia ja lisäyksiä. Huoneiston kuukausivuokraksi tuli 121 000 mk, josta 4 500 mk oli

kellaritilojen osuutta. Lämpimästä vedestä maksettiin erikseen 4 500 mk/kk. Vuokraan sisältyi korvaus lämmityksestä ja tavanomaisista kunnossapitokorjauksista, jotka eivät kuitenkaan koskeneet huoneistossa olevaa, kaupungin omistamaa kiinteää kalustoa (27.8. 1 364 §).

Nuorisokerhohuoneistoksi päätettiin Kiinteistö Oy. Kaarelantie 86:lta vuokrata 166 m²:n suuruiset huonetilat 16.7.1962—31.5.1964 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosisopimuksella 66 400 mk:n kuukausivuokrasta (23.7. 1 190 §). Lisäksi päätettiin Haaga III Liikekeskus Oy -nimiseltä yhtiöltä vuokrata nuorisotoimiston kerhokeskuksen askartelu- ja varastotilaksi talosta Näyttelijäntie 14 - Ida Aalbergin tie 7 huonetilaa 65 m² ajaksi 1.1.1962—31.12.1966 ja sen jälkeen vuosisopimuksella 17 450 mk:n kuukausivuokrasta. Talo-osastoa kehoitettiin teettämään ne muutostyöt, jotka kaupunki sai sopimuksen mukaan huoneistossa suorittaa ja käyttämään näihin kustannuksiin, arviolta n. 170 000 mk, korjausmäärärahojaan (5.2. 261 §).

Raittiuslautakunnan toimistotilan lisäämiseksi lautakunta päätti hyväksyä Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankin kanssa v. 1958 tehtyyn sopimukseen muutoksen, jonka mukaan Aleksanterinkatu 46:sta vuokrattuun huoneistoon liitettiin 22 m²:n suuruinen huone. Toimistotilan yhteiseksi pinta-alaksi tuli 95 m² (1.10. 1 551 §).

Asuntoasiaintoimisto päätettiin sijoittaa Unioninkatu 28:ssa sijaitsevan talon II kerrokseen (19.2. 350 §).

Elintarvikekeskuksen pääemännän virka-asunnoksi päätettiin vuokrata 54 m²:n suuruinen huoneisto talosta Neljäs linja 17—19 ajaksi 1.8.1962—31.7.1963 ja sen jälkeen vuosisopimuksella, irtisanomisaika 2 kk, 32 000 mk:n suuruudesta kuukausivuokrasta (23.7. 1 203 §, 30.7. 1 225 §).

Leski- ja orpoeläkekassaa varten Postisäästöpankilta talosta Unioninkatu 22 vuokrattua huoneistoa koskeva sopimus merkittiin päättyneeksi 31.12.1961 (2.1. 40 §).

Poliisilääkäarin ja huoltokassan käytössä ollutta, Mikonkatu 9:ssä sijaitsevaa huoneistoa koskeva, v. 1940 tehty vuokrasopimus merkittiin päättyväksi 1.12. (19.11. 1 864 §).

Äitiys- ja lastenneuvoloita varten Tapanilasta Terveystie (Mäkitie) 12 sekä talosta Toinen linja 19 vuokrattuja huoneistoja koskevat sopimukset sanottiin irti kumpikin päättyviksi 31.5. (5.3. 435, 436 §).

Sairaalalautakunnan käyttöön sielullisesti sairaita varten talosta Helsinginkatu 9 vuokrattua hellahuonetta koskeva sopimus merkittiin päättyväksi 31.5. (19.2. 346 §).

Haagan lastentarhaa varten Finlands Svenska Söndagsskolförbund -nimiseltä yhdistykseltä talosta Sankaritie 1 vuokrattua huoneistoa koskeva sopimus merkittiin vuokranantajan irtisanomana päättyväksi 1.9. (12.6. 1 006 §).

Huoneenvuokratoimistoa varten Asunto Oy Aiolos -nimiseltä yhtiöltä talosta Satamakatu 5 vuokrattua huoneistoa koskeva vuokrasopimus sanottiin irti päättyväksi 30.4. (19.3. 507 §).

Tennistalon huonetilojen järjestely. Lautakunta päätti peruuttaa v. 1961 sekä kertomusvuonna tekemänsä päätökset, jotka koskivat Tennistalon III kerroksen koko Fredrikinkadun puoleisen huonetilan osoittamista sairaalaviraston käyttöön. Ko. viraston käyttöön jäi siten edelleen vain 360 m²:n suuruiset huonetilat, joiden tilitysvuokra oli 216 000 mk/kk (14.5. 812 §).

Lautakunta päätti, että talosta luovutetaan poliisilaitoksen rekisteriosastolle huonetilaa II kerroksesta 522 m² ja III kerroksesta 427 m², joiden kuukausivuokraksi

määrättiin 600 mk/m² sekä vm. kerroksesta 334 m², kuukausivuokra 240 mk/m². Poliisilaitosta kehoitettiin jättämään täten talon Aleksanterinkatu 28 I ja II kerroksesta vapautuvat tilat liikennetoimistolle ja osalle rikososastoon (12.6. 1 013 §).

Eräiden Unioninkatu 28:ssa sijaitsevien huoneistojen vuokrasopimusten irtisanominen. Talo-osastoa oli kehoitettu sanomaan irti 31.5. päättyviksi talon Pohj. Esplanaadin puoleisesta osasta vuokrattuja huoneistoja koskevat sopimukset. Vuokraajat olivat Oy Arcomi, varat. Lauri Norroksen asianajotoimisto ja joht. Michel Passas. Selostus niistä päätöksistä ja olosuhteista, joista em. irtisanomiset aiheutuivat, merkittiin tiedoksi (26.2. 396 §, 13.8. 1 297 §, 1.10. 1 548 §).

Esplanaadikappelin vuokrasopimuksen uusiminen. Lautakunta päätti tehdä Lomaliitto Oy:n kanssa sopimuksen, jonka mukaan Esplanaadikappelin ravintola rakennuksineen ja maa-aloineen vuokrattiin ko. yhdistykselle 1.1.1962—31.12.1965 väliseksi ajaksi. Vuokraehdoista mainittakoon mm.: vuosivuokra kiinteistöstä, v. 1960 rakennettua terassiosan lisärakennusta lukuun ottamatta, oli 2.1 mmk sekä mainitun lisärakennuksen osalta 550 000 mk; vuokraaja oli velvollinen vuosittain 1.5.—30.9. välisenä aikana harjoittamaan rakennuksessa A-luokan anniskeluoikeuksin toimivaa I luokan ravintolaliikettä ulkotarjoilualueineen; vuokraajalla oli kuitenkin oikeus ravintolan avaamiseen sopivaksi katsomanaan aikana toukokuussa ja vastaavasti sulkemiseen jo elokuun lopussa; vuokraaja maksoi rakennusten sähkön ja veden kulutuksen, samoin ravintola-alueen ulkovalaistukseen tarvittavan sähkövirran ja lamput, huolehti ravintolan aukioloaikana rakennusten ja alueen puhtaanaapidosta, kaupunginpuutarhurin määräämien istutusten hoidosta yms.; vuokranantajalla oli oikeus sinä aikana vuodesta, jolloin ravintola ei ollut avoinna, luovuttaa se näyttely- ym. tarkoituksiin.

Kaupunginhallitukselta anottiin määrärahaa eräiden korjaustöiden suorittamiseksi kiinteistössä (29.1. 212 §).

Koulumatkailutoimistolle vuokratun kiinteistön vuokrasopimuksen jatkaminen. Koulumatkailutoimiston vuokrasopimusta, joka koski Lönnrotinkatu 12:ssa olevaa kiinteistöä, päätettiin jatkaa sen jälkeen kun sopimusehtojen mukainen vakuus olisi asetettu, 1.8. lukien 6 kk:n irtisanomisajan varassa. Indeksiin sidottu perusvuokra oli 150 000 mk/kk (18.6. 1 049 §).

Kovaosaisten Ystävät -nimiselle yhdistykselle vuokratut huonetilat. Talo-osastoa kehoitettiin vuokraamaan yhdistykselle Teinitie 8:ssa sijaitsevan Oulunkylän vanhan kansakoulurakennuksen alakerta kodittomien henkilöiden majoittamistarkoitukseen ajaksi 1.1.—15.5. Kuukausivuokra oli 5 000 mk (22.12. 2 112 §).

Mäkelänkatu 86—96:n saunalaitoksen vuokralleanto. Saunalaitos, sen käyttöön varattuine polttopuusuojineen sekä laitoksen henkilökunnan asunnoksi tarkoitettu, samassa talossa oleva huoneen ja keittiön käsittävä huoneisto päätettiin vuokrata Toivo Järvelälle mm. seuraavilla ehdoilla: vuokrakausi oli 1.1.1962—31.12.1966, jatkuen sen jälkeen vuosisopimuksena; indeksiin sidottu kuukausivuokra, johon sisältyi korvaus huonetilojen lämmityksestä sekä asuinhuoneiston osalta myös kylmästä ja lämpimästä vedestä, oli 139 150 mk; saunalaitoksessa käytetyn veden korvasi vuokraaja talo-osastolle mittarin osoittaman kulutuksen mukaisesti kuukausittain, siten että kylmästä vedestä laskutettiin vesilaitoksen perimän hinnan mukaisesti ja lämpimän veden hinta oli 26 p/l; vuokraajan oli v. 1966 huolehdittava saunan uunien perusteellisesta korjauksesta, jona vuonna häneltä jätettäisiin perimättä yh-

4. Kiinteistöhallinto

den kuukauden vuokra. Vuokrasopimukseen sisältyi lisäksi eräitä huonetilojen sekä saunalaitokseen kuuluvien laitteiden kunnossapitokorjauksia koskevia ehtoja (2.1. 45 §).

Varasto-, autotalli-, kellari- ym. tilojen vuokraaminen. Pihlajatie 32:n kellarikerroksesta päätettiin luovuttaa tilastoitomistolle 1.2. lukien arkistohuone, kooltaan 23.5 m², 6 110 mk:n suuruisesta tilitysvuokrasta kuukaudessa (15.1. 130 §).

Varastotilojen saamiseksi asunnoistaan hädättyjen henkilöiden irtaimiston säilyttämistä varten lautakunta päätti kehottaa talo-osastoa sanomaan irti Talouskauppa Oy:n kanssa tekemänsä, Pengerkatu 35:ssä olevaa piharakennusta koskevan vuokrasopimuksen päättyväksi 31.3. 1963 ja osoittamaan näin vapautuvista tiloista vähintään 100 m² sekä Alppikatu 1:n kellaritiloista käytettävissä olevat tilat huoltoviraston käyttöön. Lisäksi kehoitettiin väestönsuojelutoimistoa luovuttamaan tarjouksensa mukaisesti Tiilimäen kalliosuoja, n. 220 m², samoin huoltoviraston käyttöön. Kaupunginhallitukselle annettiin lausunnot em. järjestelyistä sekä samoin oikeusapulautakunnan esityksestä varastotilan saamiseksi holhokkien irtaimiston säilytykseen eräissä tapauksissa (17.12. 2 077, 2 078 §).

Talosta Helsinginkatu 34 Suomen Käsiyönopettajaopiston Säätöiltä vuokrattuja huone- ja autotallitiloja koskevat v. 1958 tehdyt sopimukset päätettiin purkaa päättyviksi 30.6. kertomusvuonna. Säätöiltä päätettiin vuokrata ainoastaan autotalli, 810 m², 200 000 mk:n kuukausivuokrasta ja osoittaa se 1.7. lukien rakennusviraston hankintatoimiston käyttöön (25.6. 1 080 §).

Talosta Otavantie 4 Lauttasaaren VPK:lta v. 1957 vuokrattuja autotallitiloja koskevaa sopimusta päätettiin muuttaa siten, että se 1.9. lukien kertomusvuonna koski myös tarvittavaa alaa ko. tontista rakennusviraston puhtaanapito-osaston työmaan ruokailuparakkia, kalusto- ym. kojuja sekä työkoneiden säilyttämistä varten. Kuukausivuokraksi sovittiin 10 000 mk (30.7. 1 224 §). Puhtaanapito-osaston paikallista tukikohtaa ja päivystyksen järjestämistä varten päätettiin vuokrata Kiinteistöoy Siilitie 7:ltä 25 m²:n suuruinen kellarihuone mukavuuksineen 1.3.1962—31.5.1963 väliseksi ajaksi ja sen jälkeen vuosittain 6 250 mk:n kuukausivuokrasta (26.2. 397 §).

Urheilu- ja retkeilytoimiston käyttöön kaupunginhallituksen 14.3. tekemässä päätöksessä edellytettyyn tarkoitukseen päätettiin vuokrata autotallit talosta Ulvilantie 17 a 5 000 mk:n kuukausivuokrasta sekä talosta Marjaniemenranta 60 kuukausivuokrasta, jonka suuruus oli 4 000 mk, molemmat 15.5. lukien, sekä osoittaa lisäksi yksi autopaikka kaupungin Helsinginkatu 34:stä vuokraamasta autotallista (14.5. 809 §).

Tennistalosta päätettiin osoittaa sähkölaitoksen käyttöön 640 m²:n suuruinen autohalli 1.9.1962—31.5.1963 väliseksi ajaksi, jonka jälkeen irtisanomisaika oli 3 kk; tilitysvuokra kuukaudessa oli 260 mk/m² (27.8. 1 363 §).

Sopimus kaupungin osuuden suorittamisesta poliisin viestivarikon huoneiston vuokrasta. Kaupunginhallituksen 12.4. tekemän päätöksen mukaisesti lautakunta päätti tehdä sisäasiainministeriön poliisiasiainosaston kanssa sopimuksen, jonka mukaan kaupunki osallistui ministeriön em. varikkoa varten Hankkijan Eläkekassalta talosta Dagmarinkatu 14 vuokraamien, 482 m²:n suuruisien huonetilojen vuokratustannuksiin 1.4.1962 lukien suorittamalla neljänneksen kuukausivuokran perusmäärästä eli 75 000 mk (14.5. 808 §).

Huoneistojen vuokrat. Vuoden aikana hyväksyttiin joitakin kaupungin vuokralle ottamien huoneistojen vuokrankorotuksia.

Eräiden kaupungin omistamien talojen vuokria korotettiin kaupunginhallituksen 22.11. tekemän päätöksen mukaisesti 1.1.1963 lukien (22.12. 2 113 §).

Virka- ja työsopimussuhteeseen sidottujen asuntojen vuokrat päätettiin määrittää 1.1.1963 lukien pitäen perusteena tilastotoimiston viimeksi ilmoittamaa 243 mk/m²/kk suuruista keskivuokraa sekä vanhoihin että uusiin huoneistoihin nähden ja muuten lautakunnan aikaisemmin hyväksymällä tavalla, paitsi että v. 1949 tai sen jälkeen valmistuneiden huoneistojen valmistumisvuotta vastaavana kertoimena pidetään 1.4 (12.11. 1 834 §).

Kaupunginhallitukselle tehtiin esitys kaupungin osakehuoneistoihin sovellettavien tilitysvuokraperusteiden tarkistamisesta (19.3. 513 §).

Eräitä kaupungin taloja koskevien lämmönhankintasopimusten tekeminen. Lautakunta päätti, että korttelin n:o 43214 tontille n:o 1 rakennettava lastentalo liitetään Roihuvuoren Lämpö Oy:n kaukolämmitysverkkoon sillä edellytyksellä, että suoritettava 1.836 mmk:n suuruinen liittymismaksu suoritetaan yleisten töiden lautakunnan käytettävissä olevista tai sen tähän tarkoitukseen erikseen anomista määrärahoista (3.9. 1 395 §).

Talo-osaston ja suomenkielisten kansakoulujen johtokunnan kesken oli 10.10. tehty sopimus, jonka mukaan Steniuksentie 16:een rakennettavan lastentalon lämmitykseen ja lämpimän käyttöveden valmistukseen tarvittava lämpö toimitetaan Steniuksentie 14:ssä sijaitsevan kansakoulukiinteistön lämpökeskuksesta. Tähän tarvittavat johdot asennettaisiin rakennusviraston talorakennusosaston toimesta sen ao. määrärahoja käyttäen. Lämmön toimituksesta päätettiin suorittaa korvauksena 33 % ko. koulukiinteistön kokonaispolttoainekustannuksista, joihin oli lisätty 30 % niiden määrästä yleiskulujen korvauksena. Lautakunta päätti ryhtyä toimenpiteisiin sopimuksesta aiheutuvien rasitteiden perustamiseksi (29.10. 1 749 §).

Kiinteistölautakunnan hallinnassa olevat kesähuvilat. Herttoniemessä, Laajasalossa ja Lauttasaarella sijaitsevien huviloiden, jotka kaikki olivat vuokrattuina eri yhdistyksille, vuokrat päätettiin pysyttää samoina kuin edellisenä vuonna (24.4. 693 §).

Kesäteatteri. Lautakunta päätti myöntää luvan kahden Alppilan kesäteatterin mainoksen asettamiseen tarkemmin määrättyihin paikkoihin yhteensä 10 000 mk:n korvauksesta (12.6. 1 009 §). Kaupunginhallitukselle annetussa lausunnossa puollettiin Komediateatteri Oy:n kertomusvuonna em. teatterista maksaman vuokran alentamista (6.8. 1 265 §).

Vanhojen rakennusten purkaminen. Kaupunginhallitukselle esitettiin eräiden vanhojen ja rappeutuneiden rakennusten purkamista sekä anottiin siihen tarvittavia määrärahoja (2.1. 38 §, 8.1. 79 §, 26.2. 398, 399 §, 12.3. 464 §, 2.5. 726 §, 21.5. 860 §, 28.5. 907 §, 12.6. 1 012 §, 2.7. 1 115, 1 117 §, 9.7. 1 154 §, 3.9. 1 385 §, 15.10. 1 663 §, 29.10. 1 734 §, 5.11. 1 798, 1 799 §, 12.11. 1 829 §, 3.12. 1 961 §, 17.12. 2 046, 2 069 §).

Lautakunta kehotti talo-osastoa esittämään selvityksen siitä, kuinka paljon v:sta 1956 lukien oli hävinnyt asuntoja rakennusten purkamisen johdosta sekä siitä, miten Ruskeasuon vanhoilla vuokra-alueilla olevat rakennukset tultaisiin purkamaan (17.12. 2 079 §).

Huoneistojen muutos- ja korjaustyöt. Lautakunta kehotti talo-osastoa sen käytettävissä olevilla määrärahoilla suorituttamaan muutos- ja korjaustyötä eräissä huo-

4. Kiinteistöhallinto

neistoissa (23.7. 1 203 §, 13.8. 1 297 §, 8.10. 1 611 §) tai puolsi kaupunginhallitukselle tekemissään esityksissä tai antamissaan lausunnoissa em. töiden suorittamista anoen samalla tarvittavia määrärahoja kiinteistölautakunnan tai yleisten töiden lautakunnan käyttöön.

Kaupunginhallitukselle päätettiin esittää, että kaupungin osakehuoneistojen ja vierailta vuokrattujen huoneistojen korjauskustannukset v:sta 1963 alkaen merkitäisiin talousarvioon ao. hallintokunnan kohdalle (5.3. 438 §).

Talo-osaston hoidossa olleiden talojen kunnossapitokustannukset (per m³) v. 1961 merkittiin tiedoksi (28.5. 906 §; taloj. 23.5. 52 §).

Henkikirjoitusilmoitusten vastaanottoa varten päätettiin Esikaupunkialueelta vuokrata tilapäisesti 13 huoneistoa, joiden vuokrat (2 000 mk/pv) olivat yhteensä 56 000 mk (3.12. 1 958 §).

Linja-autoaseman järjestelykysymys. Lautakunta päätti asettaa keskuudestaan 3-jäsenisen tilapäisen jaoston tutkimaan linja-autoaseman järjestelyä. Jäseniksi valittiin lautakunnan varapuheenjohtaja Salmio sekä jäsenet Mattila ja Öhman (26.2. 357 §). Jaosto sai kokoontua enemmän kuin kolme kertaa, ottaa sihteerin ja kuulla asiantuntijoita (12.3. 444 §, 9.4. 589 §). Lautakunta päätti hyväksyä jaoston esittämän suunnitelman linja-autoaseman järjestelystä sen entisellä paikalla ja kehottaa talo-osastoa ryhtymään suunnitelman toteuttamiseksi tarpeellisiin irtisanomis- ym. toimenpiteisiin. Samalla päätettiin esittää kaupunginhallitukselle, että linja-autoaseman siirtämisestä Tennistaloon luovutettiin sekä että uuden linja-autoaseman suunnittelutyöt, paikkakysymyksen tultua ratkaistuksi, pantaisiin vireille (16.4. 641 §). Eräiden Lasipalatsin myymälä- ym. huoneistojen siirtämistä tai niitä koskevien vuokrasopimusten irtisanomista käsiteltiin useissa lautakunnan ja talojaoston kokouksissa (4.6. 956 §, 12.6. 1 011 §, 23.7. 1 206 §, 6.8. 1 264 §, 13.8. 1 299 §, 24.9. 1 514 §, 8.10. 1 605 §, taloj. 3.9. 70 §, 10.9. 73 §, 17.9. 76 §). Myöhemmin lautakunta päätti, että linja-autoaseman järjestely säilytetään ennallaan, ja kehotti samalla talo-osastoa peruuttamaan jo suoritettut irtisanomiset sekä huolehtimaan valvonnan tehostamisesta ko. asemalla (15.10. 1 661 §).

Käsitellessään uuden linja-autoaseman rakentamiskysymystä lautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle mm., että kortteliin n:o 179 rakennettavan aseman huoneohjelmaa laatimaan asetettaisiin toimikunta, jossa pysyvänä asiantuntijana olisi rakennusinsinööri. Samalla päätettiin antaa viraston asemakaavaosaston tehtäväksi linja-autojen paikoitusmahdollisuuksien ja ajoteiden sekä Ruoholahden liikenteen järjestelysuunnitelmien laatiminen (26.11. 1 868 §).

Puhelinkioskit. Uusien puhelinkioskien pystyttämistä varten luovutettiin Puhelinyhdistykselle paikkoja yksiosaisia kioskeja varten seuraavasti: Munkkisaaren rannasta autojen katsastuspaikan läheisyydestä (2.7. 1 108 §), Puotilasta Rusthollarintie 6:n kohdalta, Haagasta Isonnevantie 35:n kohdalta sekä Lapinmäen- ja Ruusu-tarhantien risteyksestä. Kolme yksiosaista kioskia, jotka sijaitisivat Pohj. Esplanaadilla Fabianinkadun kulmassa ja Hotelli Kämpin vastapäätä sekä Etel. Esplanaadilla Ruotsalaisen Teatterin läheisyydessä, koskevat sopimukset hyväksyttiin päättyviksi ja oikeutettiin yhdistys pystyttämään näiden paikoille vastaavasti kaksiosaiset kioskit (taloj. 2. 1. 4 §). Kaksiosaisiksi saatiin vaihtaa Lapinlahden- ja Eerikinkadun kulmassa ja ns. Koulupuistikossa olevat kioskit ja samalla siirtää niiden sijaintipaikkaa, samoin Isokaaren ja Sotkakujan kulmassa oleva kioski (taloj. 12.3.

18 §, 2.4. 25 §, 26.11. 86 §). Lisäksi tehtiin Puhelinyhdistyksen kanssa sopimus kaksiosaisen kioskin pystyttämistä Kampintorin Malminkadun puoleiseen laitaan sekä Helsingin- ja Kaarlenkadun risteykseen ja hyväksyttiin vastaavasti em. paikkojen läheisyydestä aikaisemmin yksiosaisia kioskeja varten vuokrattuja paikkoja koskevat sopimukset päättyneiksi (29.10. 1 747 §, 12.11. 1 830 §). Vuokraehdot olivat samat kuin aikaisemmin.

Tammisalonen- ja Leppisaarentien risteyksessä olevan puhelinkioskin paikkaa koskeva sopimus merkittiin päättyväksi 31.12. (taloj. 15.10. 81 §). Pakilan- ja Metsäpurontien risteyksessä olevan kioskin siirtoon myönnettiin oikeus Puhelinyhdistykselle (taloj. 2.5. 37 §).

Talo-osaston hoitoon määrättiin korttelin n:o 358 tontti n:o 35 rakennuksineen (8.1. 49 §); Lauttasaaren tilat Sjötäppan RN:o 1⁴⁴ ja Sjötäppan I RN:o 1²⁰ rakennuksineen (29.1. 182 §); tiloihin Grönalund RN:o 1¹² ja Grönalund II RN:o 1²¹⁶ kuuluvilla määräaloilla, Björkholmen RN:o 1⁶²⁷ -nimisellä tilalla sekä Etelä-Haagan korttelin n:o 29088 tonttiin n:o 4 kuuluvalla vuokra-alueella olevat rakennukset (26.2. 354 §); Ruskeasuon vuokra-alueilla n:o 3, 8 ja 17 sekä Vallilan korttelin n:o 549 tontilla n:o 21 olevat rakennukset (5.2. 219 §, 24.4. 681 §, 18.6. 1 017 §); Toukolan entisen korttelin n:o V tontilla n:o 7 ja korttelin n:o XII tontilla n:o 6 olevat rakennukset (19.3. 474 §, 22.12. 2 081 §); Vallilan korttelin n:o 551 tontilla n:o 4, entisen korttelin n:o XIX tontilla n:o 3 ja korttelin n:o 540 tontilla n:o 7 olevat rakennukset (28.5. 866 §, 25.6. 1 054 §, 3.12. 1 914 §); Herttoniemen vuokra-alueella n:o 26 olevat huvila- ym. rakennukset (18.6. 1 016 §); Vartiokylän kylässä oleva Solbacka-niminen tila RN:o 2⁷⁰² (9.7. 1 120 §); Pakilassa oleva Koivula-niminen tila RN:o 3⁷¹⁰ rakennuksineen (23.7. 1 158 §); Eläintarha 3 ja Eläintarha 5 nimisillä vuokra-alueilla olevat rakennukset (6.8. 1 229 §); Hermannin korttelin n:o 657 tontin n:o 4 pohjoispuolella sijaitsevalla puistoalueella olevat kolme asuinrakennusta (24.9. 1 479 §); Tapanilan tilat R 86 RN:o 8⁹⁹ ja R 87 RN:o 8¹⁰⁰ (1.10. 1 520 §); Reijolan entisellä vuokra-alueella n:o 8 olevat rakennukset (8.10. 1 556 §); Suutarilan tila Eevala RN:o 4²⁰ sekä Pakilan tilasta Suvantola RN:o 4³⁵⁵ kaupungin hallintaan siirtynyt osa rakennuksineen (15.10. 1 614 §); Kumpulän sairaalan alue rakennuksineen (22.10. 1 667 §); Bäckängens 1a RN:o 1⁵² -nimisellä tilalla Pukinmäen yksinäistalona olevat rakennukset (5.11. 1 751 §); Oulunkylän huvila-alueella n:o 44 B (Myllyhaka 18) sekä Vallilan entisen korttelin n:o XVI vuokratontilla n:o 3 olevat rakennukset (26.11. 1 867 §); Morsian-nimisellä saarella liikennealueeksi merkityllä määrälalla sijaitseva rakennus (10.12. 1 973 §); Malmin kylässä oleva tila N:o 25 RN:o 6¹⁴⁰ sekä tiloihin n:o 74 RN:o 3⁸⁷ ja n:o 5 F RN:o 3³¹⁵ kuuluva 945 m²:n suuruinen määräala rakennuksineen (17.12. 2 018 §, 22.12. 2 082 §) sekä Laajasalon Tallbacka-nimisellä huvila-alueella olevat rakennukset (29.12. 2 115 §).

Katselmukset. Talojaosto tarkasti Mäkelänkatu 86—96:ssa ja Susitie 2—6:ssa olevat kaupungin omistamat asuintalot (taloj. 23.5. 53 §).

Käyttövoroistaan päätti lautakunta suorittaa 2 000 mk osaston kahden viranhaltijan kurssisiin osallistumismaksuksi (2.4. 584 §).

Kaupphallit. Hallimyymlöitä annettiin vuokralle kertomusvuoden aikana seuraavasti: Kauppatorinhallista 11 myymälää (15.10. 1 660, 1 662 §; taloj. 2.1. 3 §, 29.1. 11 §, 2.5. 39 §, 21.6. 58 §), Hakaniemen kauppahallista 20 myymälää (4.6. 957 §, 23.7. 1 199, 1 200 §, 17.12. 2 073 §; taloj. 29.1. 12 §, 12.3. 20 §, 2.5. 40 §, 21.6. 57 §)

sekä Hietalahden kauppahallista 3 myymälää (taloj. 12.3. 19 §). Yhden Hakaniemen hallimyyvälän vuokraoikeuden siirtoon suostuttiin (28.5. 908 §). Vm. hallin puku-myyvälöiden vuokraajille myönnettiin oikeus myös pukujen somisteena käytettä-vien korujen, tekokukkien yms. myyntiin (3.12. 1 970 §).

Torikauppa. Talo-osasto oikeutettiin antamaan vuokralle v:ksi 1963 Kauppatorin C-maalaisrivistä ja D-maalaisrivistä yhteensä 20 puutarhatuotteiden myyntipaikkaa (3.12. 1 969 §). Kauppatorin, Hakaniementorin ja Töölöntorin perunanmyyntipaikat vuokrattiin samoin v:ksi 1963 (3.12. 1 966, 1 967, 1 968 §). Kunkin myyntipaikan kuukausivuokra oli 10 000 mk.

Virvoitusjuomakioskit. Talo-osasto oikeutettiin antamaan kioskit vuokralle v:n 1961 vuokraajille myyntikausiksi 15.4.—15.10.1962 ja 1963 indeksiin sidotuista pe-rusvuokrasta, jotka oli suoritettava neljänä eränä kumpanakin vuonna. Haagan ja Maunulan kioskit päätettiin ko. paikoilla suoritettavien katutöiden johdosta jättää vuokraamatta kertomusvuodeksi. Myöhemmin vuokrattiin tarjousten perusteella vapaiksi jääneet, seuraavissa paikoissa sijaitsevat kioskit: Pohj. Esplanaadin ja Fa-bianinkadun kulmassa, vuokra 595 000 mk, Pohj. Esplanaadin ja Mikonkadun kul-massa, 480 000 mk, Lapinlahdenpuistikossa, 500 000 mk, Hakaniementorilla, 925 000 mk, Hämeentien ja Kaikukadun kulmassa, 260 000 mk, Museo- ja Dagma-rinkadun kulmassa, 342 000 mk (9.4. 635 §, taloj. 2.4. 22 §, 24.4. 33 §).

Myyntin häiriinnyttyä katu- ym. töiden takia suostuttiin kertomusvuoden vuok-ran alentamiseen eräissä tapauksissa (26.11. 1 905 §).

Kaupunginhallitukselle päätettiin esittää myyntikauden jatkamista kertomus-vuonna 15.11. saakka (8.10. 1 607 §).

Helsingin Invaliidien Yhdistykselle päätettiin vuokrata mainitun yhdistyksen aikanaan kaupungin omistamalle maalle Vanhassakaupungissa, Pasilassa, Pirkkolas-sa ja Tapanilassa rakentamat kioskit myyntikausiksi 15.4.—15.10. kertomusvuonna sekä v. 1963. Indeksiin sidottu vuokra kioskia kohden oli 50 000 mk kumpanakin vuonna ja se suoritettiin neljänä eränä. Yhdistykselle kuului kioskin maalaus- ja kunnossapitotyöt vuokravuosina (9.4. 637 §).

Kioskin pitämiseen kaupungin maalla Tuusulan-Lepolantien risteyksessä kerto-musvuonna myönnettiin lupa rva Martta Mickelssonille 50 000 mk:n vuosivuokrasta samoilla ehdoilla kuin edellisenä vuonna (2.4. 583 §).

Kaupungin maalla Roihuvuoressa sijaitseva kioski päätettiin vuokrata rva Meri Gustafssonille kertomusvuoden ja v:n 1963 myyntikausiksi. Vuokra oli kummaltakin myyntikaudelta 50 000 mk ja sidottu indeksiin. Kioskin maalaus- ja kunnostustyöt kuuluivat vuokraajalle (9.4. 638 §).

Osuusliike Elannon kioskisuunnitelman hyväksyminen. Lautakunta päätti puo-lestaan hyväksyä suunnitelman, joka koski Hämeentien varrelle korttelin n:o 286 tontille n:o 1 Osuusliike Elannon toimesta rakennettavaa myyntikioskia (19.3. 472 §).

Kukkien myyntipaikat. Talo-osasto oikeutettiin antamaan vuokralle ko. myynti-paikat edellisen vuoden vuokraajille indeksiin sidotuista perusvuokrasta, jotka oli suoritettava neljänä eränä sekä v. 1961 voimassa olleilla vuokraehdoilla, kuitenkin siten että myynti oli sallittu kaupunginvaltuuston vahvistamina aikoina (9.4. 634 §, taloj. 2.4. 23 §). Lisäksi vuokrattiin myöhemmin Aleksanterin- ja Unioninkadun kul-massa oleva myyntipaikka (7.5. 758 §) sekä myyntipaikat Bulevardin ja Yrjönkadun kulmassa sekä Fredrikin- ja Punavuorenkadun kulmassa (taloj. 24.4. 32 §). Kampin-

torilla sijaitsevan myyntipaikan kertomusvuoden vuokraa alennettiin katu- ym. töiden aiheuttaman haitan takia (26.11. 1 904 §).

Jäätelömyyntipaikat. Talo-osasto oikeutettiin antamaan vuokralle edellisenä vuonna käytössä olleet sekä kertomusvuonna perustettaviksi ehdotetut uudet myyntipaikat myyntikausiksi 15.4.—15.10. v. 1962 ja 1963. Viralliseen elinkustannusindeksiin sidotut perusvuokrat oli suoritettava kolmena eränä. Vuokraehdoista poistettiin kiinteistölautakunnan v. 1961 tekemän päätöksen mukaisesti kielto, joka koski jäätelön myyntiä ja toimittamista yksityisen omistamalla maalla toimiville jäätelökauppiaille sekä lisättiin määräys, jonka mukaan vuokraajien oli omalla kustannuksellaan huolehdittava sähkölaitoksen ohjeita noudattaen myyntipaikkojensa sähkölaitteiden mahdollisista uusimis- ja korjaustoista. Samalla talo-osasto oikeutettiin päättämään niiden myyntipaikkojen, joiden sopimuksia entiset vuokraajat mahdollisesti eivät uusineet, vuokraamisesta tarjousten perusteella (9.4. 636 §, 16.4. 678 §, taloj. 2.4. 24 §).

Myyntipaikkojen vuokrasopimuksen siirtämiseen suostuttiin eräässä tapauksessa (23.7. 1 197 §).

Makkaroiden myyntipaikat. Vartiokylästä Porvoon- ja Rantakartanontien risteyksestä päätettiin vuokrata uusi makkaroiden yömyyntipaikka rva Aino Fall'ille ajaksi 1.4.—31.12. indeksiin sidotusta 5 000 mk:n suuruudesta kuukausivuokrasta. Paikalla sai käyttää ainoastaan kiinteistölautakunnan v. 1959 hyväksymien piirustusten mukaista myyntikojua (26.3. 548 §).

Lautakunta päätti poistaa yömyyntipaikan Haagasta Palokaivon aukiolta sekä perustaa Maunulaan Pakilantien ja Suursuonlaidan kulmaukseen uuden myyntipaikan sekä oikeutti talo-osaston vuokraamaan sen v:ksi 1963 ja 1964 kuukausivuokrasta, jonka suuruus oli 8 190 mk.

Muut makkaroiden yömyyntipaikat, joita oli 34, sekä liikenneasemilla olevat 3 päivämyyntipaikkaa annettiin talo-osaston vuokrattaviksi samoin em. vuosiksi näiden paikkojen entisille vuokraajille 5 %:lla korotetuista ja indeksiin sidotuista perusvuokrasta. Vuokraehtojen mukaan voitiin myyntipaikka kesken myyntikauttakkin siirtää muualle tai poistaa kokonaan, ilman että vuokraajalla oli oikeutta muihin vuokranalennuksiin kuin vapautukseen jäljellä olevan vuokrakauden vuokrasta. Milloin myyntipaikka siirrettäisiin uuteen kohtaan oli entisellä vuokraajalla etuoikeus sen saantiin. Kioskin sähkövirranottolaitteiden huolto ja korjaus oli vuokraajan kustannettava. Muuten noudatettiin kertomusvuonna voimassa olleita ehtoja (22.12. 2 111 §).

Sanomalehtien myyntipaikat luovutettiin edelleen kertomusvuonna Helsingin NMKY:n käyttöön korvauksetta muuten kiinteistölautakunnan v. 1959 päättämällä ehdoilla, paitsi että niiden 3. kohta muutettiin seuraavaksi: »Myyntipaikoissa saadaan pitää kaupan ainoastaan sanoma- ja aikakauslehtiä».

Yhdistys oikeutettiin myös käyttämään kengänkiilloituspaikkoja, jotka luovutettiin samoilla ehdoilla kuin aikaisemminkin (26.2. 394 §).

Valokuvapaikka Kaisaniemen puiston Liisankadun puoleisessa päässä annettiin vuokralle ajaksi 15.3.—15.10. ko. paikan entiselle vuokraajalle 41 000 mk:n vuokrasta (12.3. 468 §).

Lupia arpojen myyntiin ulkosalla myönnettiin eräille yhdistyksille (28.5. 914 §, 2.7. 1 110 §, 10.12. 2 007—2 009 §).

4. Kiinteistöhallinto

Makeis- ja savukeautomaatit. Talo-osastoa kehoitettiin tekemään Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa sopimus kahden automaatin sijoittamisesta raatihuoneelle raastuvanoikeuden odotushuonetiloihin kertomusvuodeksi mm. seuraavilla ehdoilla: myyntipaikkojen vuosivuokrana suoritettiin 30.6. automaattia kohden 5 000 mk; automaattien asennus tapahtui liiton toimesta ja kustannuksella, josta liitolla ei ollut oikeutta korvauksen saantiin vuokrasuhteen päättyessä, liitto oli velvollinen noudattamaan ko. toiminnassa terveydenhoitoviranomaisten määräyksiä (2.1. 36 §). Sopimusta päätettiin jatkaa v:ksi 1963 samoilla ehdoilla kuin edellä (17.12. 2 075 §).

Sotainvalidien Veljesliiton ja talo-osaston välinen v. 1961 tehty sopimus kahvin ym. juomien myyntiautomaatin sijoittamisesta raatihuoneen II kerroksen eteiseen merkittiin päättyväksi 31.12. (17.12. 2 076 §).

Pelastusarmeijalle myönnettyt varojen keräämisluvut. Pelastusarmeijalle myönnettiin lupa keräyspaikkojen järjestämiseen ulkosalle kaupungin alueella varojen keräämiseksi lasten kesäsiirtolatoimintaa varten (2.5. 709 §). Samoin myönnettiin tavanomainen lupa ns. joulupatojen asettamiseen ulkosalle määräpäiviksi (taloj. 26.11. 97 §).

Tinanvalantapaikkojen järjestäminen. Uudenvuodenyöksi 1962/63 myönnettiin lupia tinanvalantapaikkojen järjestämiseen viiteen kohtaan ulkosalla Kantakaupungin alueella Eräkärpät-nimiselle yhdistykselle. Korvaus paikkaa kohden oli 1 000 mk (10.12. 2 011 §);

Joulukuusien myyntipaikat. Yksinmyyntipaikat, joita oli 22, päätettiin vuokrata huutokaupalla ja määrättiin niiden pohjavuokrat. Yleisiksi myyntipaikoiksi hyväksyttiin samat 48 paikkaa kuin edellisenä vuonna. Niiden vuokraksi vahvistettiin 700 mk/vrk. Kuusenjalkojen myyntilupien korvaus oli 500 mk koko myyntiajalta. Myyntipaikkoja saatiin käyttää 19.—24.12. välisenä aikana päivittäin klo 7—20 paitsi jouluaattona klo 7—16 (taloj. 26.11. 89, 99 §).

Katujen ym. joulukoristelu sekä joulupöydän koristeiden myynti. Lupia myönnettiin katuosuuksien ja liiketalojen jouluaiheiseen koristeluun lamppuköynnöksillä yms. Aleksanterinkatu-nimiselle yhdistykselle sekä eräiden muiden liikkeiden yhdistyksille tai yksityisille myymälöille. Samoin myönnettiin lupia valaistun joulukuusen asettamiseen liikkeiden, pankkien ym. edustalle (taloj. 26.11. 89, 90—96 §).

Joulupöydän koristeiden myyntipaikkoja vuokrattiin kaksi ns. Kolmen sepän aukiolta 17.—24.12. väliseksi ajaksi yhteensä 20 000 mk:n vuokrasta (3.12. 1 971 §).

Mainontaa koskevat asiat. Kansanedustajien vaalien mainostuksesta päätettiin, että vaalimainokset saadaan asettaa paikoilleen heti kertomusvuonna suoritettujen tasavallan presidentin valitsijamiesvaalien tultua suoritetuiksi. Lisäksi lautakunta katsoi, että Suomen Keskustapuolueelle voidaan luovuttaa ne mainospaikat, jotka em. valitsijamiesvaaleissa olivat olleet varattuina maalaisliiton käyttöön (2.1. 37 §).

Ulkomainos Oy -nimisen yhtiön kanssa v. 1961 tehtyyn sopimukseen hyväksyttiin lisäyksiä, joiden mukaan yhtiö oikeutettiin 1.4. ja 1.11. lukien pystyttämään tarkemmin sovituille paikoille eräitä uusia mainostauluja em. sopimuksen mukaisilla ehdoilla (12.3. 467 §, 22.10. 1 698 §).

Mainosrengas Oy:n ja kaupungin välinen, 27.11.1961 tehty vuokrasopimus, joka koski liikennelaitoksen ja sähkölaitoksen hallinnassa olevien pylväiden sekä liikennelaitoksen pysäkeillä olevien sadekatoksien käyttöä kaupalliseen mainontaan, päätet-

tiin siirtää Oy Julisterengas-nimisen yhtiön nimiin 1.5. lukien kertomusvuonna sopimusehtojen pysyessä muuten ennallaan, paitsi ettei uudella vuokraajalla ollut em. sopimuksen 1 §:n mukaista siirto-oikeutta (16.4. 677 §).

Tilapäisiä lupia myönnettäessä urheilukilpailujen, näyttelyiden yms. tilaisuuksien mainostamiseen ulkosalla noudatettiin samaa käytäntöä kuin aikaisemminkin.

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: talo-osaston eräiden virkojen muutoksia, perustamista yms. (29.1. 213 §, 5.3. 439 §, 26.3. 549 §, 7.5. 755, 756 §); eräiden v:n 1958 maalauslaskujen selvityksen antamista revisioviraston tehtäväksi (26.2. 395 §, 1.10. 1547 §, 8.10. 1604 §); Malmin aluelääkäarin asunnon tonttialueen siirtämistä sairaalalautakunnan hallintoon (2.7. 1118 §) sekä Oulunkylän entisen kansakoulutalon käyttämistä vajaamieliskoulutalona (23.7. 1198 §).

Lisäksi tehtiin useita esityksiä eri kaupungin laitosten ja virastojen tarvitsemien huonetilojen hankkimisesta tai huonetilojen järjestelystä yms.

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: nuorisokahvilan perustamista keskikaupungille (5.2. 263 §); yhdistysten laina- ja avustusannoksia (5.2. 264 §, 12.3. 466 §, 27.8. 1360 §, 3.9. 1394 §, 22.10. 1701 §); Luukin ja Puotinkylän kartanoiden päärakennusten käyttöä (2.4. 582 §, 20.8. 1324 §); Uudenmaan Rauhanneuvoston ym. valitusta erään talojaoston päätöksen johdosta (21.5. 857, 858, 862 §); eri isännöitsijähallintokuntien käyttöön hankittuja kiinteistöjä koskevia vuokra-, korjaus- ym. kysymyksiä (28.5. 913 §); Suomalaisen Pursi-Seuran Sirpalesaareissa sijaitsevan telakkavajan sekä eräiden asuinrakennusten ym. purkamiskysymystä (30.7. 1226 §); ehdotusta tupakkamainonnan kieltämiseksi kaupungin vuokralle antamissa mainospaikoissa (27.8. 1361 §); muistolaatan kiinnittämistä Sederholmin talon Katariinankadun puoleiseen seinään (17.9. 1476 §); aloitetta kunnallisen asunnonvälityksen järjestämiseksi (24.9. 1513 §); kaupunginpuutarhassa sijaitsevan rakennuksen hallinnon siirtämistä yleisten töiden lautakunnalle (5.11. 1796 §) sekä torikaupan myyntiaikoja koskevien määräysten muuttamista (12.11. 1828 §).

Edellisten lisäksi annettiin kaupunginhallitukselle lausuntoja kaupungin virastojen ja laitosten tarvitsemien huoneistojen hankkimisesta ja järjestelystä sekä määrärahojen myöntämisestä vuokrien maksuun sekä huoneistojen korjaus- ja muutostöihin ym.

KIINTEISTÖVIRASTO

Kiinteistölautakunnan alaisena toimi virastopäällikkö Alpo Lipan johdolla kiinteistövirasto, joka jakautui kanslia-, tontti-, maatalous-, metsä-, asemakaava-, kaupunkimittaus- ja talo-osastoon. Lisäksi kuului kiinteistövirastoon tilapäinen asuntotuotantotoimisto.

Kiinteistöviraston diaariin merkittyjen asioiden luku oli 3 895, joista virastopäällikölle kuuluvia asioita oli 353, kansliaosastolle kuuluvia asioita 263, tonttiosastolle 1 942, maatalousosastolle 78, metsäosastolle 25, asemakaavaosastolle 525, kaupunkimittausosastolle 243 ja talo-osastolle 466. Kiinteistöviraston lähettämien kirjeiden lukumäärä oli 1 558. Virastopäällikön päätösluettelon pykäläluku oli 183 ja osastopäällikön päätösluettelon pykäläluku 17.4. alkaen oli 95.

Viranhaltijat. Avoimena olleisiin virkoihin valittiin kertomusvuonna eri osastoihin seuraavat viranhaltijat:

4. Kiinteistöhallinto

kansliaosastoon: 18. palkkaluokan toimistonhoitajan virkaan Ilse Sandström 1.2., 26. palkkaluokan osastosihteerin virkaan Leo Karhusuo 16.2., 36. palkkaluokan osastopäällikön virkaan Allon Svanljung 15.4., 16. palkkaluokan apulaiskirjaajan virkaan Inga Hedman 16.5., 32. palkkaluokan sihteerin virkaan Pentti Sunila 1.6. ja 32. palkkaluokan asiamiehen virkaan Lauri Kotiniemi 16.9;

tonttiosastoon: 31. palkkaluokan insinöörin virkaan Martti Koivumäki 1.3., 17. palkkaluokan toimistonhoitajan virkaan Aino Stenberg 1.4., 15. palkkaluokan tp. toimistoapulaisen virkaan Toini Tuomi 1.6., 13. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Toini Ervanne 1.7. ja 8. palkkaluokan tp. toimistoapulaisen virkaan Salme Saarnio 16.10; työsopimussuhteeseen palkattiin 10.9. alkaen dipl.ins. Jorma Turpela;

metsäosastoon: 13. palkkaluokan tp. apulaismetsänvartijan virkaan Åke Gustafsson 1.3.;

asemakaavaosastoon: 26. palkkaluokan insinöörin virkaan Aimo Kännö 1.1.1963 alkaen, 31. palkkaluokan liikennetoimiston päällikön virkaan Antti Koivu 1.12., liikennetoimiston 25. palkkaluokan liikennetutkijan virkaan Maija Krisé 16.1.1963 alkaen, 26. palkkaluokan insinöörin virkaan Reijo Joki 16.12., 20. palkkaluokan liikenneteknikon virkoihin Rainer Lindholm 1.1.1963 alkaen ja Kalevi Oksanen vuoden koeajaksi 16.1.1963 alkaen, 16. palkkaluokan piirtäjän virkaan Harry Karimo 1.1.1963 alkaen, 10. palkkaluokan piirtäjän virkaan Tytti Aaltonen 1.3.1963 alkaen ja 10. palkkaluokan toimistoapulaisen virkoihin Sirkka-Liisa Lemström 1.1.1963 alkaen ja Marja-Leena Wikberg vuoden koeajaksi 16.1.1963 alkaen;

kaupunkimittaussosastoon: 15. palkkaluokan tp. apulaistonttikirjanhoitajan virkaan Taina Suominen 1.2., 21. palkkaluokan kartoittajan virkaan Keijo Miinalainen 16.2., 14. palkkaluokan piirtäjän virkaan Pirkko Vattulainen 1.3., 16. palkkaluokan tp. arkistojärjestäjän virkaan Irja Siltaloppi 16.3., 15. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Ulla Korhonen ja 20. palkkaluokan kartoittajan virkaan Olavi Heikkilä 1.4., 15. palkkaluokan piirtäjän virkaan Lea Ketola 16.4., 14. palkkaluokan piirtäjän virkaan Onerva Rintala 1.6., 9. palkkaluokan piirtäjän virkaan Martta Sorvaniemi 1.8., 16. palkkaluokan kartoittajan virkaan Pauli Haanperä 16.9., 15. palkkaluokan kartoittajan virkaan Petteri Tehola 15.10. ja 20. palkkaluokan laskijan virkaan Terttu Virtanen 16.12.;

talo-osastoon: 25. palkkaluokan tp. rakennusmestarin virkaan Eelis Ahtiainen 1.4., 8. palkkaluokan tp. toimistoapulaisen virkaan Sirkku Koski vuoden koeajaksi 1.10., vakinaistettuun 8. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Pirkko Viinikainen ja vakinaistettuun 7. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Marjatta Lehtimäki molemmat 1.1.1963 alkaen.

Kiinteistöviraston eri osastoista erosivat tai siirtyivät eläkkeelle seuraavat henkilöt: kansliaosastosta vs. toim.hoit. Terttu Tuuli 15.1.; tonttiosastosta os.siht. Ole Christiansen 6.12. ja puutarh. Mauno Nurminen 31.1.1963; kaupunkimittaussosastosta kartoittajat Emil Vatanen 15.1. ja Keijo Miinalainen 15.9., piirtäjät Kaarina Pihkala 19.2. ja Sinikka Kiuru 15.7., sekä laskija Helmer Lagerstam 30.11.; talo-osastosta tp. toimistoapulainen Kaisu Karuvuori 15.2.

Kiinteistöviraston kansliaosaston sihteeri, varat. Paavo Saarinen kuoli 9.4.

Huoneistot. Kertomusvuonna toimivat kiinteistöviraston eri osastot kaupungin taloissa seuraavasti: virastopäällikkö ja kansliaosasto talon Katariinankatu 1:n II kerr., tonttiosasto saman talon I kerr. ja asemakaavaosasto osittain talojen Katarii-

nankatu 1 ja 3 II ja III kerr. sekä metsäosasto talon Katariinankatu 3 I kerr., talo-
osasto Pohj. Esplanaadikatu 5:n III kerr., asuntoasiaintoimisto Aleksanterinkatu 12
ja asemakaavaosaston liikennetoimisto, tonttiosaston siirtolapuutarhahenkilökunta
ja asuntotuotantotoimisto Aleksanterinkatu 16—18. Maatalousosasto muutti 1.4.
Pukinmäeltä Tuomarinkylän kartanoon. Kaupunkimittaosasto toimi vuokrahuo-
neistoissa talossa Eteläranta 10 osittain II ja osittain IV kerroksessa.

1. Kansliaosasto

Osasto huolehti lautakunnan ja sen jaostojen pöytäkirjojen laatimisesta, kirjeen-
vaihdesta ja muista kansliatöistä sekä lautakunnan lainopillista laatua olevista teh-
tävistä, kuten kauppakirjojen ja vuokra- ym. sopimusten laatimisesta.

Kertomusvuonna tapahtui kansliaosaston eräiden virkojen uudelleenjärjestely,
jolloin sihteerin virka muutettiin kansliaosaston osastopäällikön viraksi, apulaissihteerin
virka sihteerin viraksi ja lainoppineen avustajan virka asiamiehen viraksi.
Samassa yhteydessä perustettiin osastoon uusi osastosihteerin virka.

Osastossa käsiteltiin vuoden aikana kauppa- ja vaihtokirjoja 130, maanvuokra-
sopimuksia ja niiden muutoksia 182, huoneenvuokrasopimuksia 20, lainasopimuksia
72, muita sopimuksia 19, vuokraoikeuden siirtoja ja niiden vastaanottoja 59 sekä
lainhuudatus- ja kiinnitysasioita 277.

Kertomusvuonna lähetettiin 478 kirjettä.

2. Tonttiosasto

Henkilökuntaan kuuluivat osaston päällikkö, apulaispäällikkö, kaksi insinööriä,
omakotiarkkitehti, arkkitehti, osastosihteerin, lainopillinen apulainen, rakennus-
neuvoja, rakennusmestari, piirtäjä, varastoalueiden tarkastaja ja apulaistarkastaja,
toimistonhoitaja, kolme toimistoapulaista, puutarhakonsulentti, kaksi siirtolapuutarha-
neuvojaa, siirtolapuutarhuri ja omakotipuutarhaneuvoja. Siirtolapuutarha-
neuvojan avoinna olevaan virkaan kuuluvia tehtäviä hoiti kuuden kuukauden ajan
työsopimussuhteeseen palkattu puutarhuri.

Tonttien luovutus ja varaaminen. Kertomusvuonna valmistui uusi Myllypuron
asuntoalue. Tontteja esitettiin vuoden aikana luovutettavaksi seuraavasti:

	Vuokrattavaksi	Myytäväksi arviöhintaan
Asuntotontit	38	9
Teollisuustontit	9	—
Liiketalotontit	2	—
Koulutontit	2	1
Kirkkotontit	1	—
Pienteollisuus- ja varastotontit	49	—
Huoltoasematontit	8	—
	Yhteensä	10

Asuntotontteja esitettiin varattaviksi lähinnä Myllypuron alueelta, josta varat-
tiin 34 tonttia.

4. Kiinteistöhallinto

Alueiden ja rakennuster ostaminen. Tehtyjen tarjousten perusteella esitettiin hankittavaksi kaupungin omistukseen 17 tilaa sekä 20 määräalaa. Vuokrasuhteen purkamisen yhteydessä tehtiin esitys 22 vuokra-alueella sijaitsevien rakennusten ostamisesta kaupungille. Aluevaihtoja esitettiin suoritettaviksi 26.

Muita asioita. 25 tontin ja alueen vuokraoikeutta ehdotettiin jatkettavaksi. Eri-laisia lupia, joista suurin osa koski kaupungin maan käyttämistä tilapäisiin tarkoi-tuksiin, kuten ulkoilmatilaisuuksien järjestämiseen yms., esiteltiin myönnettäväksi 172 kpl. Lisäksi tehtiin kaksi eri ehdotusta uusien pienteollisuus- ja varastoalueiden hankkimiseksi niille vuokraajille, jotka joutuisivat siirtymään saneerattavilta alueil-ta Hernesaaressa, Meilahdessa, Sörnäisten rantatien varrella ja Vartiokylässä, Valli-lan metsän varastoalueilta sekä osittain Uudenpellon ja Kyläsaaren varastoalueilta. Eräiden teollisuusalueiden mm. Tattarisuon ja Niittylän laajentamismahdollisuuk-sia tutkittiin. Eräiden vuokrasopimusten allekirjoittamisaikoja esitettiin jatketta-viksi, samoin esitettiin lykkäyksen myöntämistä maksujen suorittamiseen 9 tapauk- sessa. Kunnallisteknillisiä töitä varten tarvittavia työlupia hankittiin 160 kpl. Ra- kennus- ja muutospirustuksia esitettiin hyväksyttäväksi yhteensä 332 kpl. Osas- tosta lähetettiin 853 kirjettä. Toimitettujen tarkastusten perusteella annettiin kans- liaosastolle 31 todistusta rakennusvelvollisuuden täyttämisestä.

Tonttiosaston päällikön päätösluetteloon merkittiin 59 vuokraoikeuden siirtoa, 25 muutospirustusten hyväksymistä, 37 tilapäisen varastoalueen vuokrausta ja 85 näi- den alueiden vuokraoikeuden irtisanomista.

Tonttiosaston päällikkö myönsi lautakunnan antaman valtuuden perusteella 25 lupaa juhannuskokkojen polttamiseen ja ilotulitusten järjestämiseen.

Aravalainat. Uusia laina-anomuksia otettiin vastaan, tarkastettiin ja toimitettiin Aravalle yhteensä 80 kpl. Lopullisia päätöksiä edellisenä vuonna tehdyistä hakemuk- sista saatiin Aravalta 58 ja laadittiin niistä kortisto. Kertomusvuoden aikana suori- tettiin 578 tarkastusta. Asuntolainojen siirtoanomuksia käsiteltiin 14. Aravalle toi- mitettiin rakenteilla olevista taloista ao. puolivuotisilmoitukset.

Siirtolapuutarhat. Siirtolapuutarhatoimiston henkilökunta suoritti neuvontaa kaupungin siirtolapuutarhoissa ja omakotialueilla. Neuvontapiiriin kuului 7 siirtola- puutarha-alueita, joissa oli yhteensä 1 811 palstaa, sekä 9 omakotialuetta, joissa oli yhteensä 1 127 tonttia. Siirtolapuutarhoiden yhteiset istutukset, tiet ja kentät hoi- dettiin sekä valvottiin palstojen hoitoa ja yleistä järjestystä. Keväällä järjestettiin omakotialueilla ja siirtolapuutarhoissa sekä Laajasalon, Pukinmäen ja Oulunkylän asuntoalueilla asuville puutarhanhoidollisia kursseja ja luentotilaisuuksia. Lisäksi pidettiin 24 tuntia käsittävät puutarhakurssit kevättalvella Mäkelän kansakou- lussa. Kursseihin osallistui n. 80 tontinomistajaa.

Toimistossa laadittiin kaksi puutarhasuunnitelmaa, joista kertyi tuloja 21 000 mk. Asuntotuotantotoimistolta perittiin pihamaitten tarkastuksista 50 000 mk. Hertto- niemen siirtolapuutarhan venelaiturivuokria perittiin 18 000 mk.

Vuoden aikana merkittiin 183 siirtolapuutarhapalstan vuokraoikeuden siirtoa.

Siirtolapuutarhoissa oli 15 työntekijää, joista 7 työskenteli 1.5.—15.10. välisenä aikana muiden lopettaessa työn jo 1.9. Lisäksi suoritettiin joitakin urakka- ja lasku- tustöitä. Työpäivien luku oli 1 755 ja palkkoja maksettiin yhteensä 2 758 237 mk.

Rakennuspiirustukset ym. Siirtolapuutarhamajojen piirustuksia sekä majojen eteispirustuksia myytiin yhteensä 8 kpl ja saatiin niistä tuloja 2 500 mk. Omakoti-

tyyppiirustuksia valmistettiin ja myytiin 25 sarjaa ja niistä saatiin tuloja 252 500 mk. Piirustukset ja pienoismallit 11 uutta tyyppiä varten laadittiin vuoden aikana. Omakotitoimistosta annetuista todistuksista, joita oli 7 kpl, perittiin 910 mk ja omakotipiirustuksista 7 130 mk.

Viljelysmaiden ym. vuokralleanto. Kertomusvuoden ajaksi annettiin vuokralle 3 070 viljelyspalstaa, joiden yhteinen pinta-ala oli 48.5 ha. Niiden vuokrina saatiin 1 238 580 mk. Lisäksi saatiin heinä- ja laidunmaiden vuokraamisesta 9 200 mk.

Multaa myytiin 2 977 m³, josta saatiin tuloja 695 700 mk.

Tulot ja menot kertomusvuonna olivat:

Tulot	mk
Tonttien ja alueiden vuokrat	700 841 408
Siirtolapuutarhojen maanvuokrat	10 072 977
Tonttien ja maa-alueiden myynti	371 620 489
Yhteensä	1 082 534 874

Menot tonttiosaston vastattavilta tileiltä olivat yhteensä 51 783 069 mk.

3. Maatalousosasto

Henkilökunta. Virkasuhteessa olevan henkilökunnan lisäksi oli maataloilla työ- sopimussuhteessa maataloustyönjohtaja, 2 apulaistyönjohtajaa sekä työntekijöitä maatilatalouden yleisissä töissä ja kotieläinhoitotöissä. Näiden luku vaihteli 53:n ja 102:n välillä ollen keskimäärin kuukaudessa 81. Maatalousosaston alaisissa töissä oli voimassa kaupungin ja maataloustyöntekijäin ammattiosaston välinen työehtosopimus.

Maanviljelys. Kertomusvuonna olivat osaston hoidossa ja valvonnassa seuraavat maa-alueet. Uutena tilana ovat v. 1961 ostetun Luukin viljelysmaat.

Tila tai alue	Omassa viljelyksessä ha	Vuokralle annettuna ha	Yhteensä ha
Fallkulla	166	14	180
Haltiala	200	1	201
Luukki	56	1	57
Pukinmäki	211	50	261
Tali	132	45	177
Tuomarinkylä	295	2	297
Haaga	—	28	28
Herttoniemi	—	70	70
Hirvihaara	—	9	9
Kaarela	—	60	60
Leppävaara	—	29	29
Oulunkylä-Pakila	—	8	8
Ryttylä	—	47	47
Suutarinkylä	—	15	15
Toivoniemi	—	19	19
Tullisaari	—	4	4
Vartiokylä-Mellunkylä	—	82	82
Viikinmäki	—	6	6
Yhteensä	1 060	490	1 550

4. Kiinteistöhallinto

Omassa viljelyksessä olevasta peltoalasta oli kesantona 86 ha, syysrypsillä 6 ha, rukiilla 37 ha, syysvehnällä 109 ha, kevätvehnällä 278 ha, ohralla 97 ha, kauralla 147 ha ja perunalla 24 ha. Heinää viljeltiin 172 ha:n alalla, siemenheinää 23 ha:n ja säilörehuksi tarkoitettua heinää 11 ha:n alalla. Peltolaitumena oli 50 ha. Muita viljelyskasveja viljeltiin 20 ha:n alalla.

Viljelyskasvien kokonais- ja hehtaarisadot olivat: syysrypsi 9.1 tn, 1 633 kg; ruis 64.6 tn, 1 758 kg; syysvehnä 182.9 tn, 1 670 kg; kevätvehnä 417.9 tn, 1 500 kg; ohra 234.3 tn, 2 422 kg; kaura 268.9 tn, 1 823 kg; peruna 406 tn, 17 023 kg; heinä 839 tn, 4 878 kg; siemenheinän kokonaissato oli 1.8 tn ja säilörehuheinän kokonaissato 190 tn. Viljelysmaiden lannoitukseen käytettiin kotieläinlannan ja puhtaaraapito-osaston ajaman kaupunkilannan lisäksi 380 tn väkilannoiteseoksia ja 200 tn kalkkijauhoa. Sadonkorjuuajan sääsuhteet kertomusvuonna olivat poikkeuksellisen huonot. Seurauksena oli kato koko maassa. Jatkuvat sateet aiheuttivat viljan lakoutumista ja tähkien itämistä. Korjuutyöt viivästyivät ja sato oli sekä määrältään että laadultaan huonoa. Koko syysvehnän sato ja osa kevätvehnästä jouduttiin myymään rehuviljaksi. Rukiista saatiin siemenkelpoista tavaraa, samoin kevätvehnästä, ohraa ja kaurasta sekä omaan käyttöön että myytäväksikin. Syyskylvöala oli maiden märkyyden vuoksi vain puolet edellisinä vuosina kylvetyistä aloista.

Karja. Nautakarjaa oli kertomusvuoden lopussa 113 eläintä. Maitoa tuotettiin yhteensä 331 304 kg, joka myytiin tarkastusmaitona. Tarkkailuvuonna, joka päättyi 31.5., muodostuivat karjojen keskituotokset seuraaviksi: Pukinmäen tilalla oli keski-lehmäluku 31.1, maitoa tuotettiin 4 576 kg ja rasvaa 219 kg, rasvaprosentti oli 4.8. Tuomarinkylässä olivat vastaavat luvut 40.8, 4 435 kg, 193 kg ja 4.4.

Rehunkulutus lehmää kohden vuodessa käytetystä rehuyksikkömäärästä oli prosentteina seuraava: valkuaisväkirehua Pukinmäen tilalla 9.6 ja Tuomarinkylässä 7.3, viljaväkirehua vastaavasti 31.3 ja 27.1; korsirehua 18.9 ja 22.8; väkevää tuorerehua 11.2 ja 8.8; täyttävää tuorerehua 11 ja 12 sekä laidunrehua 18 ja 22.

Fallkullan sikala oli ainoa sen jälkeen kun Talin sikala paloi 29.5. Sikoja oli vuoden lopussa 186. Niiden ruokinta perustui pääasiassa laitoksilta saatuihin ruoanjätteisiin sekä jäteviljaan. Hevosia oli vuoden lopussa 13.

Kalusto. Tärkeimmistä hankinnoista mainittakoon mm. henkilöauto, 6 traktoria, 2 leikkuupuimuria, viljanlajittelija, maidonjäähdyttävä ja 2 karjanlannanlevittäjä.

Salaojitus ja viemäriojien perkaaminen. Haltialan, Tuomarinkylän ja Luukin tilojen peltoja salaojitettiin yhteensä 47 ha. Viemärien ja piiriojien kaivua ja perkausta suoritettiin kaikkiaan 30 400 m.

Rakennusten vuokralleanto. Pääasiallinen rakennusten vuokraus koski maataloustyöntekijöille luovutettavia huoneistoja.

Eräiden kansanhuoltoasioiden hoito. Kertomusvuonna hoidetut ko. asiat koskivat ns. maatalousmiljardista jaettavia avustuksia sekä pinta-alalisiä. Näitä koskevia ilmoituksia ja kirjelmiä merkittiin diaariin 115.

Tulot ja menot. T u l o t olivat yhteensä 103 726 103 mk, josta peltoviljelyn osuus oli 63 391 267 mk, karjatalouden 24 123 845 mk, maiden ja rakennusten vuokrien 10 959 022 mk sekä sekalaisten tulojen 5 251 969 mk.

Varsinaiset m e n o t olivat 121 344 235 mk sekä pääomamenot 23 423 283 mk, josta salaojitustöiden osuus oli 3 792 315 mk, kaluston hankinnan osuus 9 499 504 mk sekä vesijohtojen ja viemärin rakentamisen 10 131 464 mk.

Omassa viljelyksessä olleiden tilojen keskimääräinen tappiollinen tulos hehtaaria kohden oli 15 984 mk ja vuokralle annettujen viljelysmaiden voitto 2 882 mk. Liikekirjanpidon mukainen tulos oli seuraava: maatalous 16 942 695 mk, maanvuokraukset 1 411 993 mk sekä rakennusten vuokraukset 482 416 mk, jäännös 15 048 286 mk.

4. *Metsäosasto*

Henkilökunta. Työsuhteessa olevan henkilökunnan määrä vaihteli 21:stä 61:een olleen keskimäärin 46. Hyvän työllisyyden vuoksi metsätyöntekijöistä oli jatkuvasti puutetta, joka kuitenkin väheni syksyn kuluessa. Hevosmiehistä oli sen sijaan puute koko vuoden.

Kaupungin metsäalueet ja niiden hoito. Maa-alueiden hankinta lähinnä ulkoilutarkoituksiin jatkui kertomusvuoden aikana varsin merkittävänä. Suurimmat niistä alueista, joiden puusto tuli metsäosaston hoitoon, olivat Luukin alueen pohjoispuolisko (n. 320 ha), Espoon länsirajalla oleva Nuuksionpään eteläpuolisko (n. 69 ha) ja pääosa Skatan niemestä (n. 11 ha), joka liittyy Uutelan maihin. Rakennustarkoitukseen siirrettiin vuoden aikana metsäalueita mm. Puotilasta ja Pihlajamäestä, arviolta n. 40 ha.

Kaupunki omisti kertomusvuoden päättyessä alueellaan tai sen välittömässä läheisyydessä metsämaita n. 3 410 ha ja kauempana olevia metsäalueita n. 2 425 ha eli yhteensä n. 5 835 ha.

Puuston hoitohakkuita suoritettiin l ä h i m e t s i s s ä mm. Haltialassa, Laajasalossa, Rastilassa ja Uutelassa. Kuivuneiden puiden poistoa ja muita maiseman hoito- ja siistimistehtäviä suoritettiin eri puolilla kaupunkia jatkuvasti. Myös siivousryhmät toimivat kevätkesällä ja syksyllä.

Rakennustöiden johdosta suoritettiin mm. Pirkkolan urheilukeskuksen kenttien paljaaksihakkuu ja Myllypuron asuntoalueella aloitettiin katualueiden puuston poisto.

Haltialan alueella istutettiin 6 000 männyn ja 1 300 kuusen tainta. Muutama vuosi sitten prof. Kankaan ohjeiden mukaan aloitettu kaarnakuoriaisten hävittäminen oli osoittautunut tuloksia tuottavaksi, josta syystä toimintaa oli syytä jatkaa. Puistometsien lannoituskokeita suoritettiin prof. Viron ohjeiden mukaan n. 30 ha:n alueella käyttäen tähän 13 000 kg Y-lannoitetta, 2 000 kg ammoniumsulfaattia ja 15 000 kg kalkkijauhetta. Kokeiden tulokset eivät vielä olleet todettavissa.

U l k o t i l o j e n m e t s i s t ä mainittakoon, että Espoon kauppalan alueelta ostettujen metsämaiden puustot olivat yleensä heikossa kunnossa ja hoitamattomia. Käytettävissä olevan, niin suunnittelevan kuin hakkuita suorittavan työvoiman niukkuuden vuoksi eivät hoitohakkuit päässeet kuitenkaan siihen mittaani, kuin mitä metsien kunnan kannalta olisi ollut tarpeellista. Vuoden aikana suoritettiin hakkuita Luukin, Pirttimäen ja Martinkylän metsäalueilla.

Luukissa suoritettiin myös metsän istutusta. Kuusen taimia istutettiin 16 000 kpl ja männyn taimia 8 400 kpl. Istutuksia suoritettiin osaksi aikaisemman omistajan paljaaksi hakkauttamille alueille ja osaksi hylätyille pelto- ja laidunmaille.

Tervalammen tilalla jatkettiin hakkuita entiseen tapaan, siten että metsäosasto avusti niiden suunnittelussa ja suoritti puiden leimauksen työlaitoksen suorittaessa hakkuun ja ajon. Ensimmäisten perkaus- ja harvennushakkuiden tultua koko tilalla suoritetuiksi halkojen saanti on vähentynyt, mutta myyntipuuta saadaan vuosittain.

Tukkipuita ja jonkin verran pinotavaraa myytiin pystykauppoina Outamon ja Ryttylän tiloilta sekä Ojakkalasta ns. Hacklinin hiekkapalstalta.

Hirvihaarassa suoritettiin hoitohakkuita metsien kunnostamiseksi.

Luonnonsuojelutoiminta. Kertomusvuonna 28.7. päätti Uudenmaan lääninhallitus määrätä tärkeimmän osan Vanhankaupunginlahdesta rauhoitetuksi luonnonsuojelu-alueeksi. Tämän alueen, joka kuului osittain kaupungille ja osittain valtiolle, kaupungin omistamat pääosat olivat jo pitkähkön ajan olleet rauhoitettuina kaupungin-hallituksen päätöksen perusteella. Tämän jälkeen rauhoitus koski siis myös Viikin tilan ranta-alueita. Rauhoitetulla alueella oli mm. kielletty kaikenlainen toiminta, joka muuttaisi paikan maisemallista luonnetta tai vaikuttaisi epäedullisesti luontaisen kasvillisuuden tai eläimistön säilymiseen.

Pintavirrankehittäjä, joka kertomusvuonna hankittiin osastoon, oli käytössä Kauppatorin äärellä pitäen veden sulana sorsia varten. Talvehtivien sorsien menestymisen edellytyksenä on ymmärrettävästi myös läpi talven jatkuva ruokinta.

Luonnonsuojelua ja maisemanhoitoa koskeva yhteistyö rakentajien kanssa on ollut yhtenä osaston henkilökunnan tärkeimmistä tehtävistä.

Puutavaran luovutus. Kertomusvuonna luovutettiin kaupungin metsistä metsäosaston hakkuuttamina (hankintana) eri puutavaralajeja seuraavat määrät (suluissa v:n 1961 ja 1960 vastaavat luvut): havutukkeja 64 390 (63 520 ja 63 340) j³, koivutukkeja 3 400 (2 160 ja 420) j³, tukkipuita ym. 5 200 (7 980 ja 3 490) kpl, paperipuita 290 (1 180 ja 1 470) pm³, halkoja 6 220 (12 620 ja 12 900) pm³; paaluja (230 ja 690 kpl) ja peitepölkkyjä (570 ja 1 000 kpl) ei kertomusvuonna luovutettu.

Vientipaperipuiden kysyntä oli heikko, josta johtui myynnin vähyys. Halkojen vähäinen määrä johtui osaksi työvoiman puutteesta ja osaksi siitä, että lähialueiden metsätoissa halkoja valmistui vähemmän kuin aikaisemmin.

Kaukaisemmilta ulkotiloilta myytiin puutavaraa pystyyn tavallista enemmän ja määrät olivat: havutukkeja 42 200 j³, koivutukkeja 2 100 j³, paperipuuta 280 pm³ ja halkoja 250 pm³. Lähimetsistä myytiin pystyyn erilaista puutavaraa vain pieniä eriä.

Tukkien hinnat olivat hyvät. Halkojen hinnat nousivat jonkin verran, lähinnä hankintakustannusten nousua vastaavasti. Paperipuiden hinnat sen sijaan laskivat tuntuvasti.

Puutavaran myynnistä saatiin tuloja 26.402 (30.514 ja 30.085) mmk, josta puutavara- ja polttoainetoimiston osuus oli 5.919 (13.156 ja 12.685) mmk, rakennusviraston 559 000 (881 000 ja 738 000) mk, maatalousosaston 1.850 (2.017 ja 1.232) mmk, muiden kaupungin laitosten 730 000 (1 062 000 ja 2 132 000) mk sekä yksityisten ostajien 17.344 (13.398 ja 13.298) mmk. Puutavara- ja polttoainetoimiston osuuden pienentyminen johtui halkojen määrän vähentymisestä. Yksityisten ostajien osuuden nousu johtui lähinnä ulkotiloilta suoritetuista tukkikaupoista.

Tulot ja menot. T u l o j a oli kertomusvuonna seuraavasti (suluissa kahden edellisen vuoden tulot): metsätuotteiden myynti 26 402 032 (30 513 945 ja 30 085 782) mk, vuokra- ja lupamaksut 1 253 926 (1 082 785 ja 989 200) mk sekä muut tulot 8 926 894 (7 360 845 ja 4 506 850) mk, yhteensä 36 582 852 (38 957 575, 35 581 832) mk. Muiden tulojen lisääntyminen johtui enentyneestä hiekan ja soran myynnistä. Talousarviossa osaston tulot oli arvioitu 35 600 mmk:ksi, joten ylitys oli siis 982 852 mk.

M e n o t. Kiinteistöjen pääluokan luvussa Metsäosasto oli kertomusvuoden talousarviossa varattu 34 543 920 mk, tästä summasta käytettiin 34 051 808 mk.

5. A s e m a k a a v a o s a s t o

Henkilökunta. Kertomusvuoden alkaessa kuuluivat asemakaavaosastoon asema-kaavapäällikkö, asemakaava-arkkitehti, yleiskaava-arkkitehti, asemakaavainsinööri, apulaisasemakaavainsinööri, 3 toimistoarkkitehtia, liikenneinsinööri, 6 arkkitehtia, 5 insinööriä, osastosihteeri, toimistonhoitaja ja 13 piirtäjää. Näistä viroista olivat vuoden alussa avoinna arkkitehdin virka, 2 insinöörin virkaa sekä piirtäjän virka.

Osaston palveluksessa oli vuoden alussa työsopimussuhteessa 7 henkilöä.

Kaupunginvaltuusto päätti 3.10. perustaa asemakaavaosastoon liikennetoimiston, jonka tehtävänä oli: 1) kuljetustarpeiden ja liikenneolojen sekä niiden tulevan kehityksen tutkiminen; 2) liikenneväylien, paikoitusalueiden ja keskustan liikenteen yleissuunnittelu; 3) katuristeysten ja paikoitusalueiden yksityiskohtainen suunnittelu; 4) liikenteenohjauslaitteiden suunnittelu sekä 5) liikennetilastojen ja ennusteiden laatiminen.

Samalla kaupunginvaltuusto siirsi asemakaavaosaston liikenneinsinöörin ja 2 insinöörin virkaa ko. liikennetoimistoon ja siihen perustettiin 11 uutta virkaa, nimittäin liikennetoimiston päällikön virka, liikenneinsinöörin virka, sähköinsinöörin virka, insinöörin virka, liikennetutkijan virka, 2 liikenneteknikon virkaa, 2 piirtäjän virkaa ja 2 toimistoapulaisen virkaa. Koska kaikki edellä mainitut liikennetoimistoon siirretyt virat olivat avoinna, jouduttiin ne samoin kuin uudet virat julistamaan haettaviksi. Viroista saatiin muutamat täytetyiksi ennen vuoden päättymistä, mutta vain liikennetoimiston päällikkö ja yksi insinööri ryhtyivät kertomusvuonna virkojaan hoitamaan.

Asemakaavaosaston muista viroista olivat vuoden lopussa avoinna yksi arkkitehdin, yksi insinöörin ja yksi piirtäjän virka. Ko. arkkitehdin virkaan (25. palkkaluokan) ei ollut vuosikausiin ilmaantunut hakijoita.

Työsopimussuhteessa oli vuoden päättyessä 10 henkilöä, nim. 4 insinööriä, 2 piirtäjää sekä toimistoapulaisia.

Toiminta. Uusia asemakaavoja valmistui seuraavasti: Puotilan omakotialue 13.4 ha, Konalan koillisosa 22.6 ha ja Konalan eteläosa 134 ha, Myllypuro 148 ha ja Pihlajamäen pohjoisosa 28 ha.

Kiinteistölautakunnalle esiteltiin 327 asiaa, lautakunnan liikennejaostolle 91 asiaa, liikennejärjestelytoimikunnalle 44 asiaa ja asemakaavajaostolle 7 asiaa. Viimeksi mainitut olivat pääasiassa uusia asemakaavaluonnoksia.

Asemakaavanmuutoksia laadittiin 79.

Kiinteistölautakunnan valtuuttamana annettiin lausuntoja rakennuslupa-anomuksista rakennustarkastustoimistolle ja maistraatille Kantakaupungin osalta 83 ja Esikaupunkialueen osalta 562 eli yhteensä 645.

6. K a u p u n k i m i t t a u s o s a s t o

Henkilökunta. Kaupunkimittausosaston viroista oli koko vuoden avoinna yksi piiri-insinöörin virka, jota hoiti viransijainen. Virkasuhteessa olevan henkilökunnan

4. Kiinteistöhallinto

lisäksi oli osaston palveluksessa työsopimussuhteessa 3 insinööriä, geologi, 2 kairaus-tekniikkaa, katukorvausteknikko, 2 laskijaa, 7 työnjohtajaa, maalaborantti, 3 toimistoapulaista, 2 piirtäjää, 2 muovikopistia, 4 valokopistia ja 2 lähettä. Henkilökunnan lukumäärä oli vuoden lopussa 124. Osastossa oli lisäksi työsopimussuhteessa olevia mittausetumiehiä, autonkuljettajia, mittausmiehiä ja kairausmiehiä sekä harjoittelijoita. Näiden lukumäärä vaihteli vuodenojoista ja suoritettavien töiden määrästä riippuen 60—70 mieheen, joista 20—24 tuli maaperätutkimusjaoksen osalle.

Kaupungingeodeetti, apulaiskaupungingeodeetti, 3 piiri-insinööriä ja 4 insinööriä toimi myöskin kiinteistöinsinööreinä ja suoritti tontinmittaajalle kuuluvia tehtäviä. Vuoden aikana osastoon perustettiin arkistojärjestäjän ja apulaistonttikirjanhoitajan tp. virat.

Teknilliset välineet. Kenttämittauskalustoa täydennettiin hankkimalla mm. uusi vaaituskoje sekä kaksi etäisyyden mittauslattiaa. Mittausryhmiä varten hankittiin uusi auto, joten osaston käytössä oli kaupungin autoja kaikkiaan 7. Kartanvalmistamoon hankittiin tasovalokopiokone ja linko muovikopioinia varten.

Maaperätutkimusjaoksen tutkimuskalustoa ja -välineistöä täydennettiin käyttämällä kiinteistöviraston määrärahoja n. 2.3 mmk; lisäksi käytettiin korjauksiin n. 0.2 mmk. Metrotoimikunnan määrärahoilla hankittiin välineitä n. 2.2 mmk:n arvosta, josta timanttiterien osuus oli n. 1.1 mmk; välineiden korjauksiin käytettiin n. 0.9 mmk. Kiinteistöviraston kaluston käytöstä eri tutkimuksiin veloitettiin n. 2.2 mmk ja metrotoimikunnan kaluston käytöstä muihin kuin metrotutkimuksiin n. 2.8 mmk. Käytettyä kalustoa poistettiin n. 3.8 mmk:n arvosta, josta timanttiterien osuus oli n. 3 mmk.

Kenttämittaus, kiinteistönmuodostus ja rakennustoiminnan valvontaan liittyvät tehtävät. Kaupungin kolmioverkkoa täydennettiin rakentamalla ja havaitsemalla 7 uutta kolmiopistettä. Uusia korkeuskiintopisteitä määritettiin tarkkavaaituksella 97. Monikulmioverkkoa lisättiin ja täydennettiin Kantakaupungissa sekä eräissä Esikaupungeissa. Täydennyskartoituksia suoritettiin eniten Haagassa, Oulunkylässä, Pakilassa, Tapanilassa, Suutarilassa, Vartiokylässä, Mellunkylässä ja Laajasalossa. Katusuunnittelukarttoja laadittiin kunnallisteknillisiä töitä varten ja suoritettiin katujen maastoon merkitsemistä eräillä Esikaupunkialueilla.

Tonttikirjaan ja tonttikirjakarttaan tehtiin merkinnät asemakaavojen ja tonttijakojen vahvistamisesta, tontinmittauksista sekä yleisen alueen mittauksista ym. ja lähetettiin näistä ao. ilmoitukset.

Kertomusvuonna suoritettiin Viikin-Suurmetsän alueen ilmakehuvaus mittakaavaan 1 : 6200. Tätä hyväksi käyttäen piirrettiin stereokartoituskojeella kartat mittakaavaan 1 : 1000 Viikistä, Vanhankaupunginlahden saarista ja Kivinokasta.

Kaupungingeodeetti tai hänen määräämänsä edusti kaupunkia sitä koskevissa maanmittaus- sekä tontinmittaustoimituksissa sekä yleisten alueiden mittauksista ja rasitteita koskevissa toimituksissa. Kaupungin hankkimien määräälojen erottamisia suoritettiin ja annettiin todistuksia näiden alueiden lainhuudattamista varten. Uudenmaan lääninmittauskonttorissa suoritettiin tutkimuksia, joiden perusteella täydennettiin mm. rekisterikarttoja, tehtiin tilaluettelaita asemakaavoitettavista alueista sekä annettiin lausuntoja ja karttaotteita kaupungin kiinteistökauppoja ja -vaihtoja varten. Lisäksi annettiin lausuntoja uudisrakennusten rakentamista koskevista poikkeuslupa-anomuksista. Kaupungin nimistötoimikuntaa varten suoritettiin

arkistotutkimuksia Helsingin saaristossa eri aikoina käytetyistä paikannimistä ja laadittiin näistä selvitykset.

Osaston kertomusvuonna suorittamista yleisimmistä tehtävistä mainittakoon: kartoitusta (etupäässä täydennysmittausta) suoritettiin 1 010 ha:n alalta, katu-, sähkö- ym. linjoja merkittiin maastoon yht. 65.6 km, rajan ja korkeusaseman näytöjä suoritettiin 106, monikulmiopisteitä rakennettiin 448 ja laskettiin 725, monikulmiosivuja mitattiin 82 km, monikulmiokulmia havaittiin 784, korkeuskiintopisteitä rakennettiin 64 ja vaaittiin 97, pintavaaitusta suoritettiin 23 ha:n alalta, piirroksia laadittiin eri tarkoituksiin 2 845, todistuksia ja otteita annettiin 1 774, rakennuspaikkoja merkittiin maastoon 776, jalustankatselmuksia pidettiin 913, tonttijakoehdotuksia laadittiin 142, tontinmittauksia ja rasitetoimituksia suoritettiin 389 ja yleisen alueen mittauksia 39, tonttikartan jäljennöksiä valmistettiin 467 ja mitta-kirjan jäljennöksiä 543.

Katukorvausasiat ym. Asemakaava- ja rakennuslain mukaisia kadun ja viemärin rakentamiskorvauksia, asemakaavalain mukaisia katumaakorvauksia ja rakennuslain mukaisia katualuekorvauksia käsittelemään nimitetty henkilökunta jatkoi kertomusvuonna ko. korvausten perimisedellytysten selvittelytyötä.

Rakennuslain mukaisia kadun ja viemärin rakentamiskorvauksia ehdotettiin perittäväksi Lauttasaaren 189 tontin osalta, kokonaiskorvausmäärän ollessa n. 156 mmk. Ehdotusten tekeminen keskeytettiin kuitenkin toistaiseksi kaupunginhallituksen asetettua komitean tutkimaan, missä määrin korvauksia perittäisiin tonttien omistajilta, ja jatkettiin korvauserusteiden selvitystä. Katualuekorvausten selvittämiseksi laadittiin kartoja ja tilaluetteloita ennen rakennuslain voimaantuloa vahvistettujen Esikaupunkialueiden asemakaavojen alueista. Tarvittaessa annettiin myös lausuntoja em. kysymyksistä. Selvittelyjä asemakaavalain mukaisten vakuuksien palauttamiseksi jatkettiin sekä aloitettiin neuvottelut katumaakorvausten perimiseksi tontinomistajilta.

Osastossa laadittiin lausuntoja ja kartoja katujen kunnossa- ja puhtaanapito-osuuksista sekä katujen luovutuksista yleiseen käyttöön. Osasto edusti myös kaupunkia maistraatin suorittamissa katselmuksissa katuja luovutettaessa yleiseen käyttöön.

Kartat. Kantakarttojen mittakaavassa 1:500 uusia lehtiä piirrettiin 50 kpl sekä täydennettiin 1 126 lehteä. Kantakarttojen mittakaavassa 1:1000 uusia lehtiä valmistettiin 24 ja uusittiin 2 mekaanisesti sekä piirrettiin 10 uutta lehteä. Kantakarttojen mittakaavassa 1:2000 uusia lehtiä valmistettiin 5 ja entisiä uusittiin mekaanisesti 4. Asemakaavan pohjakarttoja alueittain valmistettiin 7 ja erillisiä asemakaavan muutosten pohjakarttoja 112.

Virastokartan mittakaavassa 1:4000 piirroksia pidettiin jatkuvasti ajan tasalla. Virastokartasta mittakaavassa 1:10000 otettiin pienehkö uusintapainos. Osoitekartasta mittakaavassa 1:10000 valmistettiin suurentamalla ja täydentämällä Helsingin keskusta-alueen käsittävä 38-lehtinen ja monivärinen karttasarja mittakaavassa 1:4000 (Os 4). Matkailukartasta (Ma 15/440) otettiin vuoden alussa n. 6 000 kpl:n painos sekä matkailukartan (Ma 15/430) täydennetyistä ja osaksi uusituista piirroksista n. 62 000 kpl:n painos keväällä. Kiinteistökarttojen sarjaa täydennettiin eräät kaupungin rajojen ulkopuolella olevat alueet käsittävällä kartalla (Ki 200). Erilaisia kartoja, piirroksia ym. valmistettiin lisäksi kaupungin muille laitoksille.

4. Kiinteistöhallinto

Muovijäljennöksiä valmistettiin 1 037, joista omaan käyttöön 745 ja muille 292. Kartta- ym. valokuvia valmistettiin omaa tarvetta varten 2 136 sekä muille 668, yhteensä 2 804. Valo- ym. jäljennöksiä valmistettiin osaston omaan käyttöön 24 400 ja muille 9 400, yhteensä 33 800.

Karttapalvelun bruttomyynti, johon sisältyivät myös korvaukset painatusaikeuksista, oli 8.9 mmk. Erillisiä karttalehtiä myytiin n. 60 000 kpl, joista matkailijakarttoja oli n. 45 000. Osoitekarttoja myytiin 650 kpl.

Maaperä- ja pohjatutkimustyöt. Määrärahojen käytön mukaan jakaantuivat viraston geoteknillisen asiantuntijan johdolla suoritettujen em. työt eri toimeksiantajien kesken seuraavasti: kiinteistövirasto 19 %, metrotoimikunta 7 % sekä rakennusvirasto, kaupungin teollisuuslaitokset ja asuntotuotantotoimisto 74 %.

Asemakaavoitusta varten suoritettiin maaperätutkimuksia Malmilla, Tattariharjulla ja Suutarilassa yhteensä n. 200 ha:n alalla. Virastopäällikön toimeksiannosta suoritettiin 3 pienehköä tutkimusta sekä maaperätutkimus mm. Tampereentien Pirkkolantien ja rantaradan välisellä osuudella. Metrotoimikunnalle suoritettiin paikallisia tarkistusluontoisia tutkimuksia pääasiassa Kantakaupungin alueella. Rakennusvirastolle suoritettiin 36, kaupungin teollisuuslaitoksille 3 ja asuntotuotantotoimistolle 3 tutkimusta. Vuoden aikana annettiin 35 kirjallista tutkimuksiin perustuvaa lausuntoa eri rakennuskohteiden perustamiskysymyksistä. Edellisten vuosien tapaan avustettiin muutoinkin maa- ja pohjarakennuskysymyksissä kaupungin suunnittelevia ja rakentavia viranomaisia neuvottelemalla tai antamalla lausuntoja.

Tulot ja menot. Menot kaupunkimittausosaston vastattavilta tileiltä olivat 120 443 199 mk ja tulot 55 515 637 mk.

7. Talo-osasto

Henkilökunta. Vuoden päättyessä oli virkasuhteessa olevaa henkilökuntaa talo-osastossa 37 ja osaston alaisissa kiinteistöissä 28 eli yhteensä 65. Lisäksi oli osaston palveluksessa työsopimussuhteessa kirvesmiehiä, muurareita, talonmiehiä, lämmittäjiä, siivoojia ym. yhteensä 320, johon lukuun sisältyvät myös ne 200 siivoojaa, joiden palkat talo-osasto maksoi veloittaen vastaavasti ao. laitosten ja virastojen palkkamomentteja.

Talo-osaston hallinnossa olleet rakennukset, huoneistot ym. Osaston hallinnossa olleiden rakennusten lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 880 kpl (yht. 258 828 m², 1 244 802 m³), joista vuoden aikana osaston hoitoon siirtyneitä oli 80 kpl (12 865 m², 57 995 m³). Vuoden aikana purettiin 89 rakennusta (9 670 m², 41 601 m³) ja muille hallintokunnille siirtyi 13 rakennusta (3 417 m², 14 052 m³).

Kauppahalleja oli 3 (5 749 m², 35 805 m³).

Osakehuoneistoja oli 41 ja niiden yhteinen pinta-ala 12 221 m². Vierailta oli vuokrattu 202 huoneistoa yhteiseltä pinta-alaltaan 56 692 m².

Rakennusten (talot ja hallit) arvo tontteineen oli n. 6 128 mmk ja osakehuoneistojen arvo n. 400 mmk.

Kiinteistöjen vuosikorjauksiin käytettiin kertomusvuoden talousarvioon varattuja määrärahoja 158 976 114 mk ja hallien sekä kioskien korjauksiin 4 897 963 mk, yhteensä 163 874 077 mk. Näiden lisäksi käytettiin vuosikorjauksiin siirtomäärä-

rahoja sekä kertomusvuoden aikana ao. varoista eri tarkoituksiin myönnettyjä määrärahoja 54 642 096 mk. Perusparannusluontoisin korjauksiin käytettiin pääomamenojen momentilta Talorakennustoiminta yhteensä 12 787 036 mk. Kiinteistöjen korjauksiin käytetyt määrärahat olivat kaikkiaan 231 303 209 mk.

Vuokrat. Talo-osaston hallinnossa 31.12. kertomusvuonna olleista asunnoista, joita oli 2 963, sekä liikehuoneistoista ja varastoista, joita oli vastaavasti 310, perittiin käteisvuokria yhteensä 407 778 110 mk. Kaupungin omistamista, talo-osaston hallinnossa olleista toimisto- ja varastotiloista, joita oli 31.12. eri virastojen ja laitosten käytössä 101 199 m², sekä vierailta vuokratuista tiloista, joita oli 1 186 m², perittiin tilitysvuokria yhteensä 466 083 380 mk.

Asunto-osakkeiden yhtiövästikkeistä ja eräistä vierailta vuokratuista tiloista maksettiin talo-osaston omalta vuokramomentilta käteisvuokria yhteensä 26 674 944 mk. Eri virastojen ja laitosten puolesta, näiden omia vuokramomentteja veloittaen, maksettiin vuokria n. 200 huoneistosta yhteensä 288 675 000 mk.

Arvaamattomia vuokria ja vuokrankorotuksia varten siirrettiin anomuksien perusteella ao. virastojen ja laitosten vuokratilille yhteensä 20 771 336 mk.

Palkat. Rahatoimistosta suoritettiin n. 50 vakinaisen viranhaltijan palkkojen maksu, kun taas talo-osasto maksoi n. 334 työsuhteessa olevan henkilön palkat. Jos huomioidaan kaikki kesäloma- ja sairauslomasijaiset, kausisiivoojat ja talonmiesten lepopäiväsijaiset, nousi talo-osastosta palkkaa saaneiden henkilöiden lukumäärä kertomusvuonna 830:een. Niille 200:lle eri virastojen siivoojalle, joiden palkat maksettiin talo-osaston kautta, suoritettujen palkkojen yhteissumma ei sisälly osaston palkkamomentilla mainittuihin määrärahoihin.

Siivoustarvikevarasto. Kertomusvuonna jaettiin eri virastoille ja laitoksille varastosta siivoustarvikkeita yhteensä 6 190 326 mk:n arvosta.

Talo-osaston hoitajat ja maksamat muiden hallintokuntien menot olivat seuraavat: virastojen ja laitosten käteisvuokrat 288 675 000 mk, siivoojien palkat 87 233 500 mk sekä siivoustarvikkeet 6 190 326 mk, yhteensä 382 098 826 mk.

Uusi budjettiasetus. Kertomusvuoden talousarvio oli laadittu uuden budjetti-asetelman mukaisesti. Eräs huomattava tästä johtuva muutos oli se, että talo-osaston menoihin otettiin myös pääomamenot eli kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot.

Asuntoasiat. Vuokrasäännöstelyn päättymisen takia siirrettiin suuri osa huoneenvuokralautakuntien tehtävistä, mm. vuokra-asioita koskeva neuvonta ja keskuskortiston hoito asuntoasiainoimistolle. Aikaisemmin voimassa olleen perheenasuntoavustuksen muuttuminen lapsiperheiden asumistueksi oli omiaan myös lisäämään tehtäviä. Kertomusvuoden lopulla nousi ko. tukea saavien lukumäärä n. 700:aan. Asuntoasiainoimistoon otettiin vuoden aikana lisää yksi tarkastaja ja yksi toimistoapulainen.

Kertomusvuoden aikana osoitettiin talo-osaston hallinnossa oleviin huoneistoihin 167 ruokakuntaa ja kiinteistöyhtiöiden hallinnossa oleviin huoneistoihin 124 ruokakuntaa eli yhteensä 291 ruokakuntaa. Näistä huoneistoista oli 154 vapautunut sen johdosta, että asukkaat oli osoitettu uusiin taloihin ja 137 muista syistä.

Kauppahallit ja -torit. Kaupungin kauppahalleista vuokrattujen myymälöiden lukumäärä oli seuraava: Kauppatorinhallissa 109 myymälää, Hakaniemen kauppahallissa 220 myymälää ja 31 kellaria sekä Hietalahden kauppahallissa 94 myymälää ja 40 kellaria.

4. Kiinteistöhallinto

Elintarvikkeiden ja maalaistuotteiden myyntiä varten oli toreilta vuokrattuna myyntipaikkoja seuraavasti: Kauppatorilla 283, Hakaniementorilla 269 Hietalahdentorilla 43 sekä Töölöntorilla 58.

Ulkomyynti- ja mainospaikat sekä lyhytaikaiset myyntiluvat. Kertomusvuonna oli käytössä 131 jäätelömyyntipaikkaa, 51 kioskia, kukanmyyntipaikkoja kesäkautena 14 ja koko vuoden toimineita 8, 38 makkaranmyyntipaikkaa, 130 puhelinkioskia, yksi vaakapaikka, yksi valokuvauspaikka sekä muita sekalaisia myyntipaikkoja 7. Sanomalehtien myyntipaikkoja oli 101 ja kengänkiilloituspaikkoja 26.

Tilapäisiä mainospaikkoja oli 59 ja pysyviä 1 181.

Lupia lyhytaikaiseen (1—6 päiväksi) myyntiin ulkosalla myönnettiin seuraavasti: joulukuusien myyntiin 1 500 lupaa, ilmapallojen ja tekokukkien myyntiin 1 929 lupaa sekä muita erilaisia myyntilupia 27.

Tuloja oli pysyvistä mainospaikoista kertomusvuonna 19 436 957 mk sekä myönnettyistä lyhytaikaisista myyntiluvista 3 921 000 mk.

Tulot ja merot. T u l o t. Käteisvuokria kertyi 407 778 110 mk, tilitysvuokria 466 083 380 mk, kauppahallien vuokria 38 936 904 mk, kioskien vuokria 13 228 695 mk, toripaikkojen vuokria 15 305 267 mk sekä muiden myyntipaikkojen vuokria 51 716 997 mk; lisäksi oli muita tuloja 683 800 mk, joten tuloja kaikkiaan oli 993 733 153 mk.

M e n o t olivat: talo-osaston kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot 427 861 144 mk sekä kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot 427 205 100 mk, kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminnan kunnossapito-, käyttö- ja yleismenot 21 123 975 mk sekä kiinteän käyttöomaisuuden korot ja poistot 8 589 500 mk eli yhteensä 884 779 719 mk.

8. Asuntotuotantotoimisto

Toimiston tehtävänä oli hoitaa kiinteistölautakunnan valmistelevana ja toimeenpanevana elimenä kaupungin asuntolainoja. Lisäksi kuului toimistolle asuntotuotantokomitean ja sen jaostojen toimistotehtävien hoito.

Kertomusvuoden aikana oli toimistossa 16 työsopimussuhteessa olevaa toimihenkilöä.

Kaikki asuntorakennustoiminnan tukemiseen varatut varat käytettiin kertomusvuonna asuntotuotantokomitean toimesta toteutettavaan asuntorakennustoimintaan.

Yhteenveto menoista ja tuloista

M e n o t. Kiinteistöjen menot jakautuivat talousarvion mukaan varsinaisiin menoihin ja pääomamenoihin. Varsinaiset menot kuuluivat kiinteistöjen pääluokkaan, jossa kiinteistölautakunnan käytössä olevat määrärahat jakaantuivat seuraavasti: kiinteistölautakunta ja kiinteistöviraston kansliaosasto, asemakaavaosasto, kaupunkimittausosasto, tonttiosasto, tonttiosaston siirtolapuutarhatoiminta, talosasto, talo-osaston kauppahalli-, ulkomyynti- ja toritoiminta, maatalousosasto, metsäosasto sekä eräin poikkeuksin osastojen yhteiset kustannukset, avustukset ja käyttövarat. Pääomamenoihin kuuluivat kiinteän omaisuuden ostot sekä erinäisten rakennusten perusparannukset, salaojitustyöt, käyttökaluston hankinta sekä vesijohdon ja viemärin rakentaminen Fallkullan kartanoon.

Kiinteistölautakunnan käytettäväksi oli talousarviossa merkitty varsinaisia menoja varten 1 465 177 905 mk ja lisäksi myönnettiin määrärahoja tai ylitysoikeuksia 77 399 099 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 1 542 577 004 mk. Tilien mukaan käytettiin kaikkiaan 1 422 528 359 mk, joten säästö oli 120 048 645 mk.

Kaupunginvaltuuston käytettäväksi kiinteistöjen ostoja varten sekä kiinteistö-lautakunnan käytettäväksi pienehköjen kiinteistöjen ostoon merkittyjen määrärahojen käyttö ilmenee allaolevasta asetelmasta.

Määräraha mk	Menot mk	Siirto v:een 1963	
		sidottuna mk	vapaana mk
Siirto v:lta 1960	2 100 000	—	—
Määräraha v. 1962	300 000 000	288 763 300	570 450 000
Ylitysoikeus v. 1962	559 186 300	—	—

Pienehköjen kiinteistöjen ostamista varten kiinteistölautakunnan käytettäväksi:

Siirto v:lta 1961	6 000 000	276 000	—	5 724 000
Määräraha v. 1962	10 000 000	—	—	10 000 000

Eräiden kiinteistöjen kauppahintojen lyhennyksiä, indeksikorotuksia ja korkoja varten oli talousarviossa varattu 67 500 000 mk, mistä summasta käytettiin 67 463 008 mk.

Tulot. Varsinaisia tuloja oli kertomusvuonna talousarvioon merkitty 1 738 678 135 mk. Tilien mukaan nousivat tulot 1 900 844 068 mk:aan.

Pääomatuloja olivat tonttien ja maa-alueiden myynnistä sekä maanhankintalain tarkoituksiin myydyistä alueista saadut tulot ja korvaukset katumaasta sekä kadun ja viemärin rakentamiskustannuksista. Talousarvioon oli merkitty pääomatuloja 534 853 332 mk, josta summasta 528 153 332 mk oli arvioitu saatavan tonttien ja maa-alueiden myynnistä. Tuloja kertyi kertomusvuonna 375 312 882 mk, josta tonttien ja maa-alueiden myynnistä 371 620 489 mk.

Asuntotuotantokomitea

Komitean kokoonpano oli v. 1962 seuraava: puheenjohtajana toimi apul.kaup.joht. Juho Kivistö, varapuheenjohtajana as.kaavapääll. Väinö Tuukkanen sekä jäseninä prof. Hilding Ekelund, kiinteistöviraston tonttiosaston pääll. Kalevi Korhonen, kiinteistöviraston pääll. Alpo Lippa, dipl.ins. Kaarlo Pettinen sekä rak.tarkast. Aulis Salo. Sihteerinä toimi varat. Jarl-Erik Kuhlefelt.

Komitean toimistotehtäviä hoiti kiinteistöviraston asuntotuotantotoimisto.

Kokoukset ja tarkastukset. Komitealla oli vuoden aikana 34 kokousta ja sen teknillisellä jaostolla 28. Komitean nimeämät rakennusohjelmien työmaatoimikunnat pitivät joka toinen viikko työmaakokouksensa kullakin työmaalla siihen saakka, kunnes kunkin rakennusohjelman osalta oli suoritettu vastaanottotarkastukset, jolloin valmistuneet rakennukset luovutettiin ao. yhtiöiden hallintaan. Kaikista näistä tilaisuuksista laadittiin erilliset pöytäkirjat.

Rakennustoiminta. Vuoden aikana valmistuivat seuraavat rakennusohjelmat:

4. Kiinteistöhallinto

Rakennusohjelma (Kiinteistö-oy)	Rakennusten		Asuinhuoneistojen		Loppuselvitys- päivä	Aravan hyväksy- mät lopulliset rakennuskustan- nukset (1 000 mk)
	luku- määrä	tila- vuus, m ³	luku- määrä	pinta- ala, m ²		
Sammatintie 10, II rakennusvaihe ..	2+1	19 425	84	4 242	31. 3.1962	205 400
Kaarelantie 86	1	24 500	103	5 298	31. 8.1962	258 205
Kunnalliskodintie 6	3+1	90 750	403	20 678	15.12.1962	936 219
Yhteensä	6+2	134 675	590	30 218	—	1 399 824

Kiinteistö-oy Sammatintie 10 rakennettiin kahdessa vaiheessa, joista ensimmäinen valmistui v. 1961 ja toinen kertomusvuonna 15.6. Arava hyväksyi yhtiön molempien rakennusvaiheiden hankintakustannusten enimmäismääräksi 442 273 000 mk sekä yhteiseksi selvityspäiväksi 31.3. Asuntotuotantotoimiston lopullisen selvityslaskelman mukaan nousi kustannusten määrä yht. 936 219 000 mk:aan, jota Arava ei vielä ollut vahvistanut.

Vuoden 1961 rakennusohjelmasta jäivät keskeneräisiksi Kiinteistö-oy Koroistentie 17, jonka rakennusten lukumäärä oli 2, tilavuus 8 560 m³, asuinhuoneistojen lukumäärä 37, asuinhuoneistojen pinta-ala 1 916 m² sekä Oy Rusthollarintie 10, jonka rakennusten lukumäärä oli 8, tilavuus 77 895 m³, asuinhuoneistojen lukumäärä 328 ja pinta-ala 16 714.5 m².

Kertomusvuonna ryhtyi asuntotuotantokomitea toteuttamaan seuraavia rakennusohjelmia:

Rakennusohjelma (Kiinteistö-oy)	Rakennusten		Asuinhuoneistojen		Aravan alusta- vasti vahvista- mat rakennus- kustannukset (1 000 mk)	Rakennustöiden alkauspäivä
	luku- määrä	tila- vuus, m ³	luku- määrä	pinta- ala, m ²		
Kajaaninlinnantie 7	3	43 100	182	10 022.0	508 200	8.10.1962
Korsholmantie 9	3	41 152	170	9 656.2	492 000	1.11.1962
Jokiniementie 5	2+1	29 860	116	6 572.0	329 449	8.12.1962
Prinsessantie 4	6	47 800	198	11 084.5	593 249	29.12.1962
Yhteensä	14+1	161 912	666	37 334.7	1 922 898	—

Kiinteistö-oy Hattulantie 5:n rakennustöiden aloittaminen siirtyi vuodelle 1963. Rakennusohjelman rakennusten lukumäärä on 4, tilavuus 33 490 m³, asuinhuoneistojen lukumäärä 135, niiden pinta-ala 7 654 m².

Rakennustyöt teetettiin kuten aikaisemminkin halvimman hyväksyttävän tarjouksen tehneillä helsinkiläisillä urakoitsijaliikkeillä.

Rakennuskustannusten rahoitukseen käytettiin kaupunginhallituksen asuntotuotantokomitean käyttöön myöntämiä ao. määrärahoja sekä Aravalta ja eri rahalaitoksilta nostettuja lainavaroja. Kaupunki huolehti rakennusaikaisen luoton tarpeesta, kunnes yhtiöt oli muodostettu ja rakennustyöt saavuttaneet rahalaitosten lainojen nostoehdoksi asettaman työvaiheen.

Kaupunginhallitus myönsi asuntotuotantokomitean käyttöön v. 1960—1961 ker-tyneen, asuntorakennustoiminnan tukemiseen varattujen määrärahojen säästön, yht. 49 140 600 mk sekä kertomusvuoden vastaavista määrärahoista 1 100 mmk käytettäväksi kaupungin merkitsemien osakkeiden sekä I ja II primäärilainan rahoitukseen. Lisäksi nosti asuntotuotantokomitea eri rahalaitoksilta rakennuskustannus-

ten rahoitusta varten ensisijaisia lainoja yhteensä 97 mmk ja toissijaisia lainoja yhteensä 725 mmk. Pienehköjä, heti maksettavia menoja varten oli komitealla 100 000 mk:n suuruinen käteiskassa.

Asuntotuotantokomitean yleiskustannukset, joihin sisältyivät komitean, sen teknillisen jaoston, työmaatoimikuntien ja komitean sihteerin palkkiot sekä asuntotuotantotoimiston menot, olivat 16 821 085 mk. Mainituista kustannuksista sisällytettiin 9 987 593 mk niiden rakennusohjelmien kustannuksiin, joiden osalta loppuselvytys suoritettiin kertomusvuoden aikana, ja 6 833 492 mk sisällytetään niiden rakennusohjelmien kustannuksiin, joiden osalta loppuselvytys v:n 1963 aikana suoritetaan komitean hyväksymiä jako-ohjeita noudattaen.

Asunnonjakotoimikunta

Asunnonjakotoimikunnan kokoonpano v. 1962 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Toimikunnan tehtävänä oli jäljempänä mainittujen, kaupungin toimesta rakennettavien kiinteistöjen vuokrahuoneistojen osoittaminen asukkaille 31.10.1957 vahvistettujen jako-ohjeiden mukaisesti: Sammatintie 10, Kunnalliskodintie 6, Rusthollarintie 10 ja Kaarelantie 86.

Jaettavina olleiden vuokra-asuntojen määrä oli seuraava:

	kpl
Kiinteistö-oy Sammatintie 10	84
» Kunnalliskodintie 6	403
» Rusthollarintie 10	328
» Kaarelantie 86	103
	Yhteensä 918

Pienempiin huoneistoihin kuului huone ja keittokomero, suurimpiin 4 huonetta ja keittiö, pinta-alan vaihdellen 20 m²:stä 82 m²:iin.

Asuntojen jaosta kuulutettiin päivälehdissä. Hakuajan kuluessa jätettiin toimistoon 9 734 hakemusta; lisäksi vastaanotettiin vielä hakuajan jälkeen hädetyiltä tai hädetyiksi joutuvilta tai näihin verrattavilta henkilöiltä 884 hakemusta, joten hakemuksia oli kaikkiaan 10 618.

Kaikki hakemukset käsiteltiin toimikunnan kokouksissa ja tarvittaessa pyydettiin tarkistusta poliisi-, lastensuojelu- tai huoltoviranomaisilta taikka suoritettiin tarkastuskäyntejä. Jakotoimituksen aikana oli toimikunnalla kaikkiaan 198 kokousta.

Hädetyille jaettiin 227 asuntoa, yksityisten omistamien talojen purkamisen takia asunnottomiksi joutuneille 14 asuntoa sekä kaupungin omistamista, purettaviksi päätetyistä taloista muuttamaan joutuneille 102 asuntoa. Asunnon saaneista oli 156 sellaisia, joiden asunnon tarpeen syynä oli pakkovaihto, irtisanominen tai aviopuolisoiden asumusero. Asunnon saannin perusteena oli 3 tapauksessa sairaus, 42 tapauksessa virka-asunnon menetys, 3 tapauksessa aikaisemman asunnon kalleus, 221 tapauksessa asunnon huono kunto tai ahtaus sekä 2 tapauksessa lastensuojeluviraston tai huoltoviraston puoltava lausunto. Kunnallisissa työväenasunnoissa, puistotaloissa ja läpikulkutaloissa asuneille osoitettiin 138 asuntoa, jolloin näiden

4. Kiinteistöhallinto

asunnot vastaavasti vapautuivat purettavien talojen asukkaille, hädetyille sekä lastensuojeluviranomaisten ja huoltolautakunnan esittämille perheille. Asuntotuotantokomitean varauksia kiinteistöjen toimihenkilöiden ym. sijoittamista varten oli 10.

Yli 60-vuotiaille päävuokralaisille osoitettiin 117 huoneistoa. Kuitenkin on huomattava, että iäkkäitä henkilöitä kuului muutenkin em. sijoitettuihin perheisiin varsin runsaasti. Asunnon saaneiden joukossa oli 57 yksinäistä henkilöä, rintamamiehiä 122 ja siirtoväkeen kuuluvia 102. Sellaisia tapauksia, jolloin perheen lapset asunnottomuuden takia olivat sijoitettuina lastenkoteihin, oli 15. Asunnon hakijan tai hänen perheenjäsenensä vakava pitkäaikainen sairaus otettiin ratkaisuun vaikuttavana tekijänä huomioon 182 tapauksessa, samoin lapsiperheiden maksukykyä arvosteltaessa perheelle maksettu lapsiperheiden asumistuki. Perheitä, joissa oli aivo-vauriolapsia tai vajaamielisiä, oli sijoitettujen joukossa edellisiä 4 ja jälkimmäisiä 11.

Yhteistoiminnassa liikennelaitoksen kanssa suoritettiin lisäksi Kiinteistö-oy Koroistentie 17:n työsuhteeseen sidottujen asuntojen osoittaminen.

Viisivuotiskautena 1958—62 anottujen ja uusista valmistuneista taloista osoitet-
tujen asuntojen määrä ilmenee seuraavasta:

Anomusvuosi	Jakovuosi	Hakemuksia		Osoitettuja asuntoja	Huoneistojen pinta-ala, m ²
		haku aikana	jälkeenpäin		
1957	1958	6 354	387	655	24.4—71.5
1958	1959	9 001	278	706	32.2—72.0
1959	1960	7 001	404	609	21.5—87.0
1960	1961	9 247	418	881	23.2—86.0
1961	1962	9 734	884	918	20.0—82.0

Aravaosakkeiden myyntiä edelleen tai lunastamista koskevia asioita käsiteltiin myös vuoden aikana toimikunnan kokouksissa ja annettiin niistä lausuntoja kaupunginhallitukselle. Kertomusvuonna tapahtui 21 aravaosakkeen vaihtoa ja 205 edelleenmyyntiä.

5. Koulutustoimikunta

Koulutustoimikuntaan kuuluivat v. 1962 kaup.siht. Lars Johanson puheenjohtajana ja jäsenenä reht. Leo Backman, autonkulj. Esko Ilkka, rva Hellä Meltti, hallitussiht. Aune Mäkinen-Ollinen, leht. Liisa Mäkinen, opetusneuvos Antero Rautavaara, toim.joht. Unto Rytönen, palkkalautakunnan toim.pääll. Erkki Salmio, järjestelytoimiston toim.pääll. Alpo Salo, kouluneuvos Jussi Saukkonen, huoltotoimen toim.joht. Osmo Toivola sekä sihteerinä koulutuspääll. Urpo Ryönänkoski. Koulutustoimikunnalla oli kaksi kokousta.

Toimeenpannut kurssit ja muut koulutustilaisuudet. Kertomusvuonna järjestettiin neljä kunnallishallinnollista kurssia. Keskimäärin niillä oli tunteja 32—35 ja osanottajia oli yht. 118. Kurssien loppukuulusteluissa vähintään tyydyttävästi suoriutuneet saivat todistuksen.

Johtamistaidollisen kurssin I-jakso toimeenpantiin neljästi. Yhteensä niihin osallistui 120 esimiesasemassa olevaa viranhaltijaa. Kurssit olivat n. 40 tunnin pituisia ja lopuksi oli kirjallinen koe.

Johtamistaidollisen kurssin II-jakso järjestettiin kahdesti. Toinen kurseista oli tarkoitettu kurssin I-jakson suorittaneille ulkotyönjohtajille ja toinen teknilliselle henkilökunnalle. Kurssi käsitti noin 40 t ja osanottajia oli yhteensä 62. Kurssit päättyivät koesuoritukseen.

Toimistoteknillisiä kurseja järjestettiin kuudet. Kurssi oli tarkoitettu toimistonhoitajille ja sekalaisia toimistotehtäviä suorittaville toimistoapulaisille. Kurssien pituus oli 34 t ja osanottajia niillä oli yhteensä 193.

Yhteistoiminnassa järjestelytoimiston kanssa toimeenpantiin kolme kustannuslaskennan informaatiotilaisuutta sairaaloiden, huoltolaitosten ja terveydenhoitoviraston ylihoitajille, apulaisylihoitajille, osastonhoitajille ja sosiaalihoitajille. Tilaisuuden pituus oli 9 t ja osanottajia oli yhteensä 120.

Tulokaskurseja järjestettiin kahdet äskettäin kaupungin palvelukseen tulleille. Toinen tulokaskurseista oli tarkoitettu koeajaksi valituille kansakoulunopettajille. Kurssin pituus oli 10—14 t ja osanottajia oli yhteensä 79.

Vahtimestareiden yleisöpalvelukurssi järjestettiin 33:lle kaupungin eri virastoissa ja laitoksissa toimivalle vahtimestarille ja lähetille. Kurssin pituus oli 20 t. Siihen liittyi koesuoritus.

Hallintokuntien isännöitsijöiden kurssi järjestettiin 31:lle isännöitsijänä toimivalle viranhaltijalle. Kurssin pituus oli 14 t.

5. Koulutustoimikunta

Työnopetuskurssi järjestettiin lähinnä toimistoalan esimiestehtävissä toimiville, jotka joutuivat toimimaan myös palvelukseen otetun henkilökunnan työnopetustehtävissä. Kurssin pituus oli 40 t ja osanottajia 11.

Työnjohdollinen erikoiskurssi toimeenpantiin internaattikurssina Lepolammen Lomahotellissa insinööreille ja työnjohtajille. Kurssin pituus oli 52 t ja osanottajia oli 29.

Uutta lapsiperheitten asumistukilakia koskeva informaatiotilaisuus järjestettiin asianomaisille huollon ja lastensuojelun tarkastajille sekä asuntoasiaintoimiston virkailijoille. Tilaisuuden pituus oli 4 t ja osanottajia 65.

Syyskuussa järjestettiin virastopäälliköiden neuvottelupäivät Säästöpankkiopistossa. Mukana oli 50 virasto- ja osastopäällikköä. Neuvottelupäivien painopiste oli tällä kertaa johtamistehtäviin liittyvissä ongelmissa.

Virastopäälliköiden lounas- ja esitelmätilaisuus järjestettiin joulukuussa. Tilaisuudessa pidettiin alustusesitelmä aiheesta »Oppisopimuslakiin perustuva ammattikasvatus sekä sen kehittämismahdollisuuksista kaupungin virastoissa ja laitoksissa». Tilaisuuteen osallistui 60 virasto- ja osastopäällikköä.

Konekirjoituskokeita toimeenpantiin 24.

Opettajat ja muut järjestelytekniilliset seikat. Toimistolle hankittiin mm. 4 opetusfilmiä ja yksi raina. Kursseilla toimi tuntiopettajina yhteensä 64 henkilöä. Opettajakunta oli edelleen koostunut etupäässä vanhoista kokeneista sekä omista että ulkopuolisista voimista. Myös kurssijärjestelyissä kuten opetusmenetelmissäkin noudatettiin pienin uudistuksin aikaisempien vuosien käytäntöä.

Psykologinen toiminta. Edellisenä vuonna alullepantu toimistohenkilökunnan kykyjen ja luonnetekijäin selvittelytoiminta jatkui. Kevätkaudella onnistuttiin saamaan kokoon riittävä aineisto menetelmien tilastollista käsittelyä varten. Tällä testisarjalla tutkittiin vuoden aikana 123 henkilöä, joista 87 oli mukana koemielessä ja 36 valintatarkoituksessa tutkittavaksi lähetettyjä. Vuoden alussa ryhdyttiin toteuttamaan kaupunginhallituksen antaman suosituksen mukaisesti myös laskentahenkilökunnan valintoja ja valintakoesarjan luomista tätä tarkoitusta varten. Sillä ehdittiinkin tutkia vuoden kuluessa 33 henkilöä. Testisarjaan kuului 14 kyky- ja 4 luonnetestiä. Myöskin jouduttiin valmistamaan testisarja operatöörien valitsemiseksi, jolla tutkittiin 5 henkilöä. Vuoden kuluessa valmistui lisäksi testisarja johtaviin tehtäviin tarkoitettujen valitsemista varten sekä kähertäjäkoulun oppilasvalintojen tehostamiseksi pyydetty testisarja. Edellisellä 12 kyky- ja 3 luonnetestiä sisältäneellä sarjalla tutkittiin 4 hakijaa ja jälkimmäisellä kähertäjäkouluun pyrkinet 77 ammattioppilasta. Vielä on syytä mainita varaston työnjohdollisiin tehtäviin pyrkivien valintatestisarja, joka koostui 7 kyky- ja 4 luonnetestistä ja jolla tutkittiin 4 hakijaa. Kun mukaan otetaan vielä muutamat uudelleensijoitustapakukset, oli vuoden kuluessa tutkittujen määrä n. 250. Testatuista valittiin yli 20 erilaisiin toimiin tai virkoihin. Lukuisten testisarjojen valmistuksen ohella ryhdyttiin myös niiden pysyvyyden tutkimiseen, minkä perusteella aloitettiin parannettujen testiversioitten valmistus.

6. Järjestelytoimisto

Yleistä. Vuonna 1962 jatkettiin 14:ää aikaisemmin aloitettua tutkimusta, minkä lisäksi eräät valmiit tutkimukset aiheuttivat jatkotoimenpiteitä. Uusia tutkimuksia aloitettiin 19. Kertomusvuonna valmistui 18 tutkimusta.

Toimiston antamien lausuntojen määrä oli jonkin verran suurempi kuin edellisenä vuonna. Aloitetoiminta pysyi tehtyjen aloitteiden osalta suunnilleen ennallaan, mutta käsiteltyjen ja palkittujen aloitteiden määrä ja palkkiosummat pienentyivät edellisestä vuodesta. Lomakerationalisointi johti huomattavaan lomakekannan uudistamiseen.

Työtehoneuvottelukunta, jonka kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna, piti vuoden aikana 3 kokousta, joissa käsiteltiin mm. seuraavia asioita: kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen organisaation ja johtosäännön muutosehdotuksia; kaupungin rationalisointielinten tutkimustoiminnan suuntaamiskysymystä ja tutkimusselostusten saamista yleisempään käyttöön; kaupungin liittymistä Työtehovaltuuskunnan jäseneksi; kaupungin töiden urakkapalkkauskyymystä; tietojenkäsittelykeskuksen johtosäännön hyväksymistä ym. sekä ehdotusta v. 1952 laaditun Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemiston tarkistamiseksi. Lisäksi selostettiin kokouksissa mm. Euroopan ensimmäistä työntutkimuskongressia, rationalisointitoimintaa Ruotsin kaupungeissa ym. sekä Reykjavikissa pidetyssä pohjoismaisessa rationalisointikonferenssissa käsiteltyjä aiheita.

Järjestelytoimiston henkilökunta. Toimistossa oli kertomusvuoden päättyessä 8 vakinaista ja 5 tilapäistä viranhaltijaa sekä 4 työsopimussuhteessa olevaa henkilöä.

Järjestelyinsinöörin tehtäviä hoitamaan palkattiin 16.7. lukien työsopimussuhteeseen dipl.ins. Sakari Pelkonen sekä hoitolaitosten suunnittelua varten 16.11. lukien dipl.ins. Bertha Hanni. Uudeksi 27. palkkaluokan tp. virastotutkijaksi palkattiin 1.6. lukien fil.maist. Inkeri Vauraste sekä työsopimussuhteisiksi toimistotutkijoiksi 1.1. lukien ekon. Tapio Karvonen ja 16.10. lukien kauppat.yo. Gaij Feodoroff. Työsopimussuhteeseen siirtyivät 1.11. lukien virastotutkija Matti Haapala ja lomakesuunnittelija Erkki Laakso.

Toimistotutkija Juhani Syrjänen erosi 1. 8.

Työtehoneuvottelukunnan päätöksen mukaisesti osallistuivat järjestelytoimiston tutkimustoimintaan koulutustarkoituksessa rakennusviraston järjestelyinsinööri Erkki Elomaa 15.4.—15.7. välisenä aikana ja sairaalaviraston sairaalattutkija Liisa Mantila 1.9.—31.12. välisenä aikana.

6. Järjestelytoimisto

Ennen v. 1962 aloitettujen tutkimusten jatkaminen ja toteuttaminen

Satamarakennusosaston organisaatiota koskevaa tutkimuselostusta ei kertomusvuonna saatu hallinnon käsiteltäväksi.

Satamalaskutusta koskevista tutkimuksista oli v. 1961 suoritettu tutkimus tuulaakin ja liikennemaksun siirtämisestä tullin kannettavaksi lähetetty ao. elimiin lausuntojen saamiseksi. Kertomusvuonna tutkittiin varastoimis- ja laiturihuolto-osaston toimistoissa kustannusten jakaantumista eri tehtävien osalle.

Kaupungin omistamien rakennusten hallinnon ja hoidon yleisjärjestelyä koskevan tutkimuksen toteuttamista jatkettiin edelleen, mm. suoritettiin kunnossapitotoimikunnan pyytämä tutkimus ko. toimintaan liittyvän laskutus-, tilaus- ja raporttijärjestelmän kehittämiseksi.

Lastensuojeluviraston väestöasiaintoimistossa aloitettiin uusi tutkimus ATK-menetelmää käyttäen suoritettavien lapsilisien maksun rekisteröintiin ja tietojen siirtoon liittyvien tehtävien ja muiden toimistotöiden kehittämiseksi sekä työvoiman tarpeen määrittelymiseksi.

Kaupunginkirjaston rationalisointitutkimusta koskeva muistio saatiin vuoden aikana käsitellyksi loppuun kaupunginhallituksen asettamassa komiteassa, jossa järjestelytoimistokin oli edustettuna. Komitea yhtyi pääosaan toimiston ehdotuksista.

Hankintatoimiston varastokirjanpidon, hinnoittelun ja laskituksen koneellistaminen suoritettiin loppuun kertomusvuonna ja sen johdosta ao. työryhmän henkilömäärä voitiin vähentää 6:sta 4:ään.

Sähkölaitoksen suurkulutuslaskituksen koneellistamistutkimuksessa selvitettiin eri menetelmien taloudellisuutta ja soveltuvuutta. Sähkölaitos ratkaisi kysymyksen em. selvityksen perusteella tehdyn esityksen mukaisesti ja valmisti uudistuksen toteutettavaksi v:n 1963 alusta lukien.

Ulosottoapulaisten palkkioiden laskemisen ja kirjanpidon uudelleenjärjestelyä koskevan tutkimuksen mukainen uudistus toteutettiin kertomusvuoden aikana.

Rakennustarkastustoimiston kanslia-, kortistoimis- ja tilastoimistyön uudelleenjärjestelyä koskeva tutkimus valmistui vuoden aikana. Sen mukaan esitettiin toimistoon perustettavaksi keskusrekisteri, määriteltiin tarvittavat toimistovirat ym.

Siivoustöiden järjestelyä koskeva selvitys, joka tapahtui yhteistyössä talo-osaston kanssa, saatiin toimiston osalta päätökseen ja laadittiin yhteenvedot erikseen päivittäisistä siivouksista ja suursiivouksista.

Rakennusviraston koneellisen palkkalaskentamenetelmän kustannustutkimuksessa selvitettiin uuden menetelmän kustannukset työmailla sekä suoritettiin vertailuja entisen menetelmän kustannuksiin. Tutkimustulokset annettiin rakennusviraston, tietojenkäsittelykeskuksen ja palkkalautakunnan toimiston käyttöön.

Tietojenkäsittelykeskuksen avulla suoritettavaan kuukausipalkkojen laskentaan liittyvää tietojen rekisteröintiä ja siirtoa koskevassa tutkimuksessa selvitettiin laitosten, niiden palkkatoimistojen ja tietojenkäsittelykeskuksen keskeistä tietojen rekisteröinti- ja siirtokysymystä sekä tehtiin uudelleenjärjestelyä koskeva ehdotus lomakemalleineen rahatoimistolle. Ehdotusten toteuttaminen aloitettiin kertomusvuonna.

Helsingin mielisairaanhoidopiirin potilashakemiston ja keskusmielisairaalan keskusarkiston järjestämiseksi laadittiin suunnitelma, jota ryhdyttiin myös toteutta-

maan. Mielisairaanhuoltopiiriin lomakekannan tarkistamiseksi ja uudistamiseksi perustettiin lomaketoimikunta.

Irtaimen omaisuuden luettelointiohjeiden tarkistamista koskeva tutkimus valmistui kertomusvuonna. Tarkistetut luettelointiohjeet kaupunginhallitus hyväksyi noudatettavaksi 6.9.

Huoltoviraston asiamiesosaston toimistotöiden yksinkertaistamiseksi ja vähentämiseksi suoritettavaa tutkimusta jatkettiin edelleen vuoden aikana.

Sairaalatoiminnan kehittämistutkimuksista valmistui yhteenveto, joka sisälsi tulokset sairaaloissa suoritetusta kustannuslaskennasta v:lta 1960 ym. Tutkimuksia jatkettiin suorittamalla jälkikustannuslaskenta v:n 1961 kustannuksista. Lopullinen valmistuminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Uudet tutkimukset

Kivelän-Hesperian sairaalan taloustoimiston laskentatehtävien järjestämisestä suoritettiin tutkimus, jossa selvitettiin palkanlaskennan ja kirjanpidon, potilasmaksujen kirjanpidon ja hallinnollisen kirjanpidon sekä varastokirjanpidon ja varaston hoidon järjestelykysymyksiä ja tehtiin niitä koskeva esitys. Ehdotusten toteuttaminen alkoi kertomusvuonna.

Koskelan sairashodin keittiön toiminnan tehostamista koskeva selvitys suoritettiin vuoden aikana.

Auroran sairaalan toimistotöistä ja toimistohenkilökunnan tarpeesta aloitettiin tutkimus syyskuussa ja sairaalan johdolle jätettiin joulukuussa ehdotus alustaviksi toimenpiteiksi. Osa tutkimuksista ja tutkimusselostuksen valmistuminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Palkkalautakunnan toimiston pyynnöstä suoritettussa, tuntipalkalla työskentelevien palkanmaksun uudelleenjärjestelyä koskevassa tutkimuksessa selvitettiin rakennusviraston sekä satamarakennusosaston työmailla tapahtuvan palkanmaksun uudelleen järjestelyn mahdollisuuksia, niin että maksutoimenpide veisi mahdollisimman vähän työntekijäin työaikaa. Tutkimusselostus ehdotuksineen luovutettiin palkkalautakunnan toimistolle.

Kaupunginviskaalinviraston toiminnan helpottamiseksi suoritettiin eräitä tutkimuksia, joiden perusteella tehtyjen ehdotusten toteuttaminen siirtyi v:n 1963 puolelle. Nämä tutkimukset liittyivät v. 1961 asetetun kaupunginviskaalikomitean ehdotuksiin.

Organisaatiotutkimuksessa, joka koski *nosturilaitoksen muodostamista itsenäiseksi osastoksi satamalaitoksessa*, kohdistettiin päähuomio päivittäisten työtehtävien hoitoon, rutiiniasioiden käsittelyyn, organisaatiomuutoksen kustannuksiin yms. Ehdotus lähetettiin satamalaitokselle lausunnon saamista varten.

Informaatiomenettelyä yleisten töiden lautakunnan alaisten töiden kulloisestakin tilanteesta koskeva tutkimus suoritettiin yhteistoiminnassa rakennusviraston kanssa.

Rakennusviraston toimistohenkilökunnan tarvetta eri toimintayksiköissä koskeva tutkimus suoritettiin vuoden aikana ja sen perusteella esitettiin mm. 11 henkilön vähentämistä sekä eräiden virkojen järjestelyä. Viraston kirjanpidon keskittämistä suoritettiin tutkimuksia, joista annettavan lausunnon valmistuminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

6. Järjestelytoimisto

Viranhaltijain ylitöiden valvontaa ja ylitöiden suorittamista koskeva tutkimus selvitti töiden määräämisessä ja valvonnassa sekä korvausten suorittamisessa noudatettavia periaatteita, ohjeita ja lomakkeita tietojenkäsittelykeskuksen käyttöön liittyvässä kuukausipalkkojen laskennassa. Ehdotus lomakemalleineen jätettiin kaupunginhallitukselle.

Toiminnan suunnittelussa ja valvonnassa käytettävien avainlukujen käytäntöön ottamismahdollisuuksia kaupungin hallinnossa ryhdyttiin tutkimaan selvittämällä, mitkä avainluvut ja millä edellytyksillä olisivat käyttökelpoisia. Eräiden merkittävien avainlukujen kehitys laskettiin määrätyiltä ajanjaksoilta. Lisäksi tutkittiin kysymystä vertailun suorittamisesta eräiden suurimpien kaupunkien kanssa.

Virastotalojen ja muiden suurien rakennuskohteiden suunnittelu- ja rakennusvaiheissa syntyviä kustannusvuotoja koskevassa tutkimuksessa keskityttiin lähinnä käytännön toimintaan osallistumisesta saatavan kokemuksen sekä materiaalin keräämiseen.

Vesilaitoksen organisaation, laskentatoimen ja eräiden muiden toimintojen kehittämistä koskeva tutkimus aloitettiin yhteistoiminnassa vesilaitoksen johdon kanssa. Vuoden aikana saatiin suoritetuksi verkkotoimiston työn uudelleenorganisointi sopivan piiri- jaon avulla ja kehitettiin mm. varastointi- ja kuljetustoimintaa ja työsuunnittelua. Herttoniemeen sijoitettavan päähuoltokeskuksen ja Herttoniemen piirikeskusten sekä erillisen Kantakaupungin piirikeskusten laitossuunnittelu suoritettiin. Lisäksi suoritettiin varastotoiminnan suunnittelua ja aloitettiin koko vesilaitoksen laskentatoimen suunnittelu.

Kaupungin sisäisten henkilökuljetusmuotojen edelleen kehittämiseksi aloitettu tutkimus ei kertomusvuonna tullut valmiiksi.

Keskuspesulassa aloitettiin menetelmätutkimus aluksi prässäämön osalta, jossa toteutetut parannukset johtivat alkuvaiheessa työn tulosten kohoamiseen n. 10 %. Tutkimukset jatkuivat seuraavaan vuoteen.

Vajaamielisten keskuslaitosta suunnittelevaa komiteaa avustettiin suorittamalla laitoksen suunnitteluperiaatteita selvittävä tutkimus erään vastaavanlaisen keskuslaitoksen toiminnasta.

Huoltokassan konekirjanpidon kehittämiseksi aloitettiin tutkimukset mahdollisimman pitkälle automatisoidun järjestelmän suunnitteluksi. Samoin suoritettiin koneellisen kirjanpidon kehittämiseen liittyviä tutkimuksia ulosottovirastossa ja huolto- ja sairaalahallinnon piirissä.

Huoneistotutkimuksiin kuuluivat ao. toimikuntien avustaminen suunnitteilla olleen oikeustalon sekä saneerattavien Kaupungintalon ja rahatoimiston kortteleiden huoneohjelmien tarkistustyössä sekä kiinteistöviraston avustaminen Töölön poliisi- ja postitalon huoneohjelman tarkistamisessa. Lisäksi selvitettiin eräiden virastojen huonetilakysymyksiä.

Mahdollisuuksia johtosääntöjen yhdenmukaistamiseen selvitettiin tutkimalla suurimpien hallintokuntien piiriin kuuluvien lautakuntien, virastojen ym. johtosääntöihin sisältyviä yhteisiä asioita.

Työpaikkamusiikin vaikutuksesta suoritettiin tutkimus tietojenkäsittelykeskuksessa.

Lausunnot. Toimisto antoi kertomusvuonna 195 lausuntoa sekä lisäksi suoraan rahatointa johtavalle apulaiskaupunginjohtajalle 45 selvitystä uusista ehdotetuista tp. viroista ym. Lausunnoista 70 (36 %) koski virkojen perustamista tai vakinaista-

mista, 10 (5 %) työnluokitusta ym., 9 (5 %) vapautuneen työvoiman sijoittamista, 6 (3 %) muita työvoimakysymyksiä, 29 (15 %) organisaatiota, työmenetelmiä, työntutkimuksia, kuljetuksia ym., 41 (21 %) kaupungin sisäisiä henkilökuljetuksia, 5 (2.5 %) virastohuoneistoja sekä 25 (12.5 %) muita asioita.

Työturvallisuustoiminta

Työturvallisuustoimikunta, jonka puheenjohtajana toimi sähkölaitoksen toim. joht. Unto Rytönen ja sihteerinä työturvallisuustarkastaja Lauri Tarkiainen, kokoontui 4 kertaa.

Virastoissa ja laitoksissa toimi 54 työturvallisuuselintä, joihin kuului 152 vakinaista ja yhtä monta varajäsentä. Palolaitoksessa, liikennelaitoksessa, vesilaitoksessa, kaasulaitoksessa ja sähkölaitoksessa muodostivat kaikki tai vaaleilla valittu osa ao. elimien jäsenistä oman laitoksensa työturvallisuustoimikunnan, jonka puheenjohtajan laitos valitsi.

Työturvallisuutta käsitteleviä kursseja ja valistustilaisuuksia järjestettiin n. 2 100 henkilölle, kansalaiskoulujen poikaoppilaat mukaan luettuina. Virastoille ja laitoksille sekä em. elimien jäsenille jaettiin yhteensä 695 vuosikertaa alan kysymyksiä käsittelevää aikakauslehteä sekä lisäksi toimitettiin työpaikkoihin julisteita, vaoritustauluja ym.

Kaupungin eri laitosten työpaikoissa ja koulujen oppilastyöpajoissa suoritettiin työturvallisuustarkastuksia ja annettiin neuvontaa. Työtapaturomatilaston julkaiseminen oli siirretty tilastotoimiston tehtäväksi.

Työtapaturomia sattui kaupungin työpaikoissa kertomusvuonna 2 769 (ed. v. 2 750). Näistä aiheutui sairauspäiviä 43 930 (41 845), invaliditeettiprosenttien summa oli 375 (460) ja 6 (6) tapaturmaa päättyi kuolemaan. Tapaturmatiheysprosentti koko kaupungin osalta oli 11.5 (12). Tapaturmavakuutuslain perusteella suoritettiin ohimenevistä tapaturmista korvausta 67.5 mmk, invalidien huoltoeläkepääomat ja kertakaikkiset korvaukset olivat 7.5 mmk sekä tapaturmaisesti kuolleiden hautausavut ja omaisten huoltoeläkepääomat 1 mmk, yhteensä 76 mmk.

Aloitetoiminta

Aloitetoimikunnan puheenjohtajana toimi kaup.ins. Yrjö Virtanen ja sihteerinä virastotutkija Friedrich Kaltamo. Toimikunta kokoontui 7 kertaa.

Toimistoon jätettiin 54 aloitetta, minkä lisäksi oli 6 käsittelemätöntä, edellisenä vuonna tehtyä aloitetta. Kertomusvuonna käsiteltiin 48 aloitetta, joista palkittiin 14 eli n. 29 %. Palkkioiden yhteismäärä oli 128 000 mk ja niiden suuruus vaihteli 30 000 mk:sta 2 000 mk:aan. Palkkioiden keskimääräinen suuruus oli 9 140 mk ja aloitteiden käsittelyaika keskimäärin 43 päivää.

Käsitellyt aloitteet jakautuivat aiheensa mukaan seuraavasti:

6. Järjestelytoimisto

	Tehdyt aloitteet	%	Palkitut aloitteet	%
Teknillisiä	32	67	12	38
Toimistoteknillisiä	3	6	1	33
Hallinnollisia	9	19	—	—
Sosiaalisia	4	8	1	25

Aikana 15.9.—15.12. käsiteltyjen ja palkituksi tulleiden aloitteiden tekijäin kesken arvottiin kolme ylimääräistä palkintoa yhteiseltä arvoltaan 50 000 mk.

Lomakerationalisointi

Yhdysmiesverkostolle järjestettiin koulutustarkoituksessa informaatiotilaisuuksia ym.

Toimiston lomakeasiantuntijan tärkeimmät tehtävät vuoden aikana olivat kuu-kausipalkkalaskennan tietojen siirron ja rekisteröinnin suunnittelu automaattiseen tietojenkäsittelyyn siirryttäessä sekä Hesperian sairaalan ja Kustaankartanon vanhainkodin potilaskirjanpitoon liittyvien lomakkeiden suunnittelu.

Erilaisia lomakkeita ja lomakesarjoja suunniteltiin yli 20 eri virastossa tai laitoksessa kaikkiaan 75.

Muu toiminta

Tiedotustoiminta. Keväällä ilmestyi Tehoviesti-niminen sisäinen tiedotuslehti 1 200 kpl:n painoksena ja syksyllä julkaistiin Johdon TV, joksi lehden nimi vuoden aikana muutettiin, kahtena rinnakkaispainoksena, joista toinen oli tarkoitettu johtajille, insinööreille, osastopäälliköille jne. sekä toinen työnjohtajille, tekniikoille ym. Yhteinen painosmäärä oli 3 000 kpl.

Kaupungin palveluksesta ilman omaa syytään vapautuvien viranhaltijoiden sijoittaminen. Vuoden aikana käsiteltiin kuuden entisen huoneenvuokratoimiston viranhaltijan ja kahden Koskelan sairaskodin viranhaltijan, jotka joutuivat siirtymään sairaskodin kanttiinitoiminnan uudelleenjärjestelyn johdosta, sijoittamista kaupungin muihin laitoksiin.

Menot. Järjestelytoimiston menot kertomusvuonna olivat: Palkkiot 46 800 mk, Vakinaiset viranhaltijat 11 172 411 mk, Tilapäiset viranhaltijat 5 820 610 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 4 776 694 mk, Kansaneläke- ja lapsilisämaksut 1 060 930 mk, Työttömyysvakuutusmaksut 45 008 mk, Tapaturmavakuutusmaksut 39 602 mk, Käteisvuokra 3 013 920 mk, Muut huoneistomenot 94 745 mk, Painatus ja sidonta 243 713 mk, Tarverahat 674 329 mk, Aloitettoiminta 449 215 mk, Työturvallisuustoiminta 518 675 mk, Ulkopuoliset rationalisoimisasiantuntijat 151 000 mk, yhteensä 28 107 652 mk.

Kaupungin muut rationalisoimiselimet

Kaupungin muihin rationalisoimiselimiin oltiin yhteydessä mm. pitämällä neuvottelutilaisuuksia, joissa käsiteltiin ajankohtaisia tutkimuskysymyksiä. Rationalisoimiselimet laativat kertomusvuoden alusta lähtien työtehoneuvottelukuntaa varten toimintasuunnitelmansa sekä myös toimintakertomuksensa.

Sairaalaviraston järjestelytoimiston tutkimustoimintaan sisältyi mm. avosairaanhoidon järjestelyä sekä sairaalan ja sairaalaviraston informaation tehostamista koskevaa työtä. Lausuntoja annettiin lukuisista alan kysymyksistä.

Rakennusviraston työntutkimustoimintaa on selostettu ko. viraston yleiseen osastoon kuuluvan järjestelytoimiston toimintaselostuksessa.

Sähkölaitoksen menetelmäjaoksen suorittamat tutkimukset, joista eräät jatkuivat seuraavaan vuoteen, koskivat mm. seuraavia asioita: varastokirjanpidon koneellistamista, kopiointi- ja monistustoimintaa, laitoksen kuljetussuunnitelmaa, keskusarkiston perustamista, mittariasentamon toiminnan uudelleenjärjestelyä, laitoksen vakio-tarvikeluettelon laatimista, kalustokirjanpitoa ja palkan laskennan koneellistamista. Henkilökuntatilastot ja raportit uusittiin ajanmukaisiksi, laadittiin laitoksen Henkilökuntaopas sekä suoritettiin työtoimiston kuukausipalkkaisten ajankäyttöä koskevan aineiston käsittely. Menetelmäjaos huolehti myös laitoksen lomakehuollosta ja uusien lomakkeiden suunnittelusta.

Laskentajaos suoritti jatkuvasti laskentatoimen kehittämistä sekä tilinpäätöksen analysointiin, talousarvion laadintaan ja rahoituslaskentaan kuuluvia tehtäviä, laati momenttikäyriä ja indeksiraportteja kuukausittain sekä työllisyystilaston joka toinen viikko. Tiliraportit esiteltiin toimitusjohtajalle, osastopäälliköiden kokoukselle ja osastojen kokouksille sekä laadittiin lukuisia erillislaskelmia laitoksen johdolle ja eri toimintayksiköille.

Koulutusjaos huolehti erilaisista laitoksen henkilökunnan koulutukseen liittyvistä tehtävistä. Laitoksesta osallistui yhteensä 348 henkilöä joko kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan tai ulkopuolisten järjestämille kursseille. Käyttöharjoituksiin osallistui 300 käyttöhenkilökuntaan kuuluvaa.

Eri ammatteihin koulutettavana oli vuoden alussa 13 ammattioppilasta, joista 4 suoritti ammattikokeen vuoden aikana. Uusia oppilaita otettiin 17, joista 3 myöhemmin erosi. Harjoittelijoina oli 51 suomalaista ja 7 ulkomaalaista henkilöä. Koulutusjaoksen toimesta laadittiin harjoittelijoiden palkkausta ja sähköasentajien tutkintoa koskevat kiertokirjeet.

Työvoimajaos laati vuoden aikana yleiset ohjeet työhönotosta laitokseen sekä ohjesäännön työntekijöiden työhönotosta ja irtisanoutumisesta. Lisäksi laadittiin virkakortisto ja eräitä lomakkeita sekä osallistuttiin palkkaraportoinnin uusimiseen. Työvoimajaos käsitteli myös muita laitoksen henkilökuntakysymyksiä. Vuoden aikana otettiin laitoksen palvelukseen 75 toimihenkilöä ja 229 työntekijää; laitoksesta erosi vastaavasti 92 toimihenkilöä ja 257 työntekijää ja eläkkeelle siirtyneiden luvut olivat 14 ja 15. Työterveyslaitoksen testattavaksi toimitettiin 284 henkilöä.

Laitoksen kirjastossa oli vuoden lopussa 5 800 kirjaa ja sähkötekniikkaa koskevassa kirjallisuusviitekortistossa n. 30 000 korttia. Vuoden aikana ryhdyttiin pitämään myös teollisuustaloutta koskevaa kirjallisuusviitekortistoa.

Kaasulaitoksen järjestely- ja laskentatoimiston tutkimuskohteista vuoden aikana mainittakoon: vertailulaskelmat erilaisilla hiilenkäyttöluvuilla, standardikustannusten laskeminen sekä graafisen esitystavan käyttömahdollisuuksien tutkiminen erilaisissa ilmoituksissa. Toimiston tehtäviin kuuluivat lisäksi henkilöasiat, työturvallisuustoiminta, koulutusasiat, lomakeasiat, neuvonta ja tiedotustoiminta, aloitetoiminta sekä erilaisten kokousten vaatimat selvittelyt.

Liikennelaitoksen työntutkimustoimintaa sekä yleistä järjestelyä koskevia suunnittelu- ja tutkimustehtäviä on selvitetty ko. laitoksen järjestelyosaston toimintaselostuksessa.

7. Hankintatoimisto

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano ja kokoukset. Neuvottelukuntaan kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana kaup.joht. Lauri Aho, varapuheenjohtajana apul.kaup.joht. Hjalmar Krogius sekä jäseninä joht. Lauri Eerikäinen, toim.joht. Toivo Ekberg, joht. Jaakko Kivistö, talousjoht. Niilo Koskinen, talousjoht. Veikko Kääriäinen, hankintapääll. Leo Molander, toimistopääll. Veikko Mäenpää, dipl.ins. Leo Neuvo ja dipl.ins. Simo Saari. Sihteerinä toimi hankintatoimiston päällikkö Arvo Aalto.

Hankintaneuvottelukunta kokoontui vuoden aikana 2 kertaa. Pöytäkirjojen pykälien lukumäärä oli yhteensä 9.

Yhteishankintaelinten johtajat kokoontuivat samoin 2 kertaa vuoden aikana. Näissä kokouksissa käsiteltiin mm. varastohallintoon liittyviä asioita sekä eri yhteishankintaelinten toimintaan kuuluvia kysymyksiä.

Tärkeimmistä käsitellyistä asioista mainittakoon: kaupungin omistamien kiinteistösaakeyhtiöiden lämmitysöljyn hankinta rakennusviraston hankintaosaston kautta; sähkölaitoksen yleisten hankintamääräysten täydentäminen siten, että ne olisivat käyttökelpoisia kaupungin muillekin hankintoja suorittaville elimille sekä kysymys hankkijan vahingonkorvausvelvollisuudesta hankinnoissa. Lisäksi annettiin kaupunginhallitukselle lausunto komitean mietinnöstä, joka koski ohjeita kaupungin rakennustöiden teettämisestä.

Hankintatoimiston henkilökunta. Toimiston 26. palkkaluokkaan kuuluvan hankinta-asiamiehen virka oli koko vuoden ajan vakinaisesti täyttämättä. 12. palkkaluokan toimentajan virkaan valittiin merkon. Pirkko Salmi 1.4. lukien.

Työsopimussuhteeseen toimistofaktoriksi palkattiin 5.3. lukien fakt. Lasse Koski, sitomon hoitajana toimi Heimo Viinikainen ja 12. palkkaluokan paperinleikkauskoncen hoitajana Kari Laaksonen, molemmat 16.6. lukien. Negatiivikorjailijaksi työsopimussuhteeseen palkattiin Reijo Mononen 1.4. alkaen.

Kertomusvuoden aikana palkattiin lisäksi työsopimussuhteeseen mm.: jakelupulainen, konehuoltaja, 2 monistajaa, 7 lähettäjä ja 2 harjoittelijaa, toinen painatusosastoon ja toinen konekorjaamoon.

Henkilökunnan kokoonpano vuoden alussa oli: vakinaisia viranhaltijoita 20, tilapäisiä viranhaltijoita 3 ja työsopimussuhteessa olevia henkilöitä 28. Vuoden lopussa olivat vastaavat luvut 20, 2 ja 31.

Toimistopäällikkö ja painatusasiamies tekivät molemmat virkamatkan Länsi-Saksaan.

Huoneisto ja kalustonhankinnat. Vuoden aikana saatiin loppuun suoritetuksi uudelleenjärjestely talon Katariinankatu 2 toisen ja kolmannen kerroksen tiloissa.

Painatusosastoon hankittiin 2 sanelukonetta, monistamoon monistuskone, rota-print-osastoon värinsekoittaja, kirjaamoon jäljentämiskone sekä laskutukseen 2 kirjauskonetta. Lisäksi hankittiin toimistoon erilaisia toimistokoneita ja -kalusteita sekä kuljetuksia varten henkilö-pakettiauto. Uudishankintojen arvo oli 4 337 139 mk.

Kirjeenvaihto. Toimistoon saapui 517 kirjettä tai lausuntopyyntöä. Toimiston lähettämiä kirjeitä oli 589. Näistä oli lausuntoja 352, joista 147 koski kalustoa, 73 koneita ja kojeita, 86 puhelinasioita sekä 46 tarjouspyyntöjä.

Hankintojen valmistelu ym. Talousarvioehdotusten käsittelyvaiheessa antoi toimisto kaupunginhallituksen pyytämät lausunnot eri laitosten kaluston hankintamäärärahaehdotuksista v:lle 1963. Toimiston perustellut vähennykset olivat n. 31.9 % ko. määrärahaehdotuksista.

Kertomusvuoden talousarvioon varsinaisiin menoihin merkittyjen kalustonhankintamäärärahojen yhteissumma, josta puuttuvat edellisten vuosien säästöt sekä myönnettyt lisämäärärahat, oli 544 030 280 mk. Niiden laitosten, joita varten ei ollut osoitettu erillistä kaluston hankintamäärärahaa, kaluston hankintakustannukset suoritettiin rahoitusmenojen pääluokan lukuun Käyttövarat merkitystä 65 mmk:n suuruudesta kaluston hankintamäärärahasta, josta hankintatoimiston suorittamat kuukausihankinnat olivat n. 19.6 % eli 12 707 740 mk.

Hankintatoimisto osallistui edelleen eri laitosten erikoiskalusteiden ja kojeiden hankintoihin, osoitti laitoksille vakiovalmisteisten kalusteiden edullisimmat ostopaikat ja avusti tilauksia tehtäessä. Hankinta-avusta suurin osa oli opastavaa laatua tapahtuen puhelimitse tai neuvotteluissa.

Tarjouspyyntöjä osoitettiin vuoden aikana kaikkiaan 227 tuottajalle. Tarjouksia v:ksi 1963 pyydettiin seuraavista tarvikkeista: vakiovalmisteiset kalusteet, toimistokoneet, koulutarvikkeet, astiat, talouskoneet, sanoma- ja aikakauslehdet, leimasimet, röntgenfilmi ja -kemikaalit, keskuspesulan tarvitsemat kemikaalit, pesu- ja puhdistusaineet, kynttilät, lattiavaha, sidetarvikkeet. Lisäksi pyydettiin tarjouksia valojäljennöstöiden suorittamisesta. Vuositarjousten perusteella tehtiin 14 hinta- ja alennussopimusta.

Hankintatoimisto oikeutettiin kertomusvuoden aikana edelleen suorittamaan itsenäisesti kaluston kertahankintoja sekä kunnossapitokustannuksia korkeintaan 150 000 mk:n määrään asti ja toimisto- ja talouskoneiden hankintoja sekä teleteknisten laitteiden hankintoja ja työkuukustannuksia 200 000 mk:n määrään asti.

Kertomusvuonna käsiteltiin edelleen sairaaloiden tarvikehankintojen järjestelyä, selvitettiin niiden kulutustarvikkeiden yhteishankintamahdollisuuksia sekä jatkettiin tarvikkeiden tilastointia ja laskujen tarkistusta. Toimisto suoritti sairaaloiden kalusteiden sekä erilaisten kojeiden ja laitteiden hankintoja sekä osallistui myös sairaaloiden hankintojen valmisteluun antaen lausuntoja, joissa käsiteltyjen hankintojen yhteinen markkamäärä oli 88 095 465. Sairaalamarkkinakunnalle annetuista lausunnoista 2 koski Marian sairaalan hankintoja, 3 Auroran sairaalan, 28 Kivelä-Hesperian sairaalan, 3 Nikkilän sairaalan, yksi Laakson sairaalan, 3 Malmin sairaalan, yksi Röykän sairaalan sekä yksi sairaanhoitajakoulun hankintoja.

Kertomusvuonna osoitettiin sairaaloille erilaisia tarjouksia kaikkiaan 26.

7. Hankintatoimisto

Suomenkielisten ja ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnille annettiin saatujen tarjousten perusteella suositukset koulutarvikkeiden hankinnasta lukuvuodeksi 1962/63.

Irtaimiston merkitsemiseksi annettiin jatkuvasti ohjeita, hankittiin tarkoitukseen sopivia leimasimia ym. ja pidettiin niitä varastossa.

Poistetun kaluston käsittely. Muuttojen yhteydessä tarpeettomaksi jäänyttä kalustoa sijoitettiin edelleen mahdollisuuksien mukaan muihin laitoksiin. Käytettyä kalustoa myös korjattiin ja kunnostettiin jossain määrin.

Toimistokoneiden hankinta ja huolto. Uusia kirjoituskoneita hankittiin vuoden aikana 198. Niiden hankinta-arvo oli 12 340 877 mk. Kirjanpitokoneita hankittiin 5, yhteiseltä arvoltaan 2 868 273 mk, sekä 43 yhteenlaskukonetta, 50 yleislaskukonetta ja 8 kertolaskukonetta, joiden yhteinen arvo oli 12 170 425 mk. Hankintojen yhteissummasta, joka oli 27 379 575 mk, maksettiin 12 921 275 mk ao. laitosten omilta kalustonhankintatileiltä ja 14 458 300 mk rahoitusmenojen pääluokan lukuun Käytövarat merkityistä kalustonhankintamäärärahoista.

Laitosten poistamia toimistokoneita vastaanotettiin seuraavasti: 43 kirjoituskonetta, 23 laskukonetta sekä muita 18, yhteensä 84. Näistä saatiin uudelleen sijoitukseksi 51 kirjoituskonetta, 30 laskukonetta sekä 8 muuta toimistokonetta.

Koneiden lainavarastoon saatiin kertomusvuonna yksi kirjoituskone lisää. Kirjoituskoneita lainattiin vuoden aikana 50 kertaa ja laskukoneita 93 kertaa.

Kaupungin toimistokoneista huollettiin 2/3 hankintatoimiston korjaamossa ja loput yksityisissä korjaamoissa. Hankintatoimiston korjaamo hoiti kokonaisuudessaan liikennelaitoksen lippupihtien huollon ja korjauksen. Kaupungin laitosten talouskoneiden huoltoa varten oli korjaamossa talouskonekorjaaja. Korjaamon tappio kaikki menot huomioon ottaen paitsi poistoja oli 971 413 (ed. v. voittoa 168 800) mk.

Tarvikkeiden ja koneiden kuljetus tapahtui pääasiallisesti toimiston omalla henkilö-pakettiautolla, jonka kuljettamat määrät ajokirjan mukaan olivat: paketteja yhteensä 118 011 kg ja koneita 3 834 kpl.

Puhelinasiat. Automaattiseen kaukoliikenteeseen siirtymisestä johtuvia toimenpiteitä jatkettiin edelleen ja suoritettiin mm. estolaitteiden kannattavuustutkimus suurissa puhelinvaihteissa.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin vuokravaihteiden asennus- ja laajennustyöt ylipormestarin virka-asunnossa Aleksanterinkatu 14, huoltovirastossa Hämeentie 31 sekä Oppilaskoti Toivolassa ja Roihuvuoren vanhainkodissa, jolloin molempiin vm. vaihteisiin liitettiin esto- ja maksuosoitinlaitteet.

Puhelinosuuksia ostettiin vuoden aikana 82. Kaupungilla oli vuoden päättyessä 1 970 Helsingin Puhelinyhdistyksen osuustodistusta ja 13 muualta hankittua puhelinosaetta tai osuustodistusta. Puhelintilauksien lukumäärä oli 502. Kaupungin sisäinen puhelinluettelo uusittiin.

Puhelimien siirtoihin ja asennuksiin käytettiin 1 762 978 mk, puhelumaksuihin 14 793 780 mk, puhelinluettelotekstiin 3 337 875 mk, vuosimaksuihin 14 069 824 mk, hätäpuhelinjärjestelmän kustannuksiin 6 857 495 mk sekä viranhaltijoille maksetuihin korvauksiin oman puhelimen käytöstä päivystys- ja virkatehtävissä 269 635 mk, yhteensä 41 091 587 mk. Kaupungin sairaalat maksoivat edelleen omat puhelinmaksunsa samoin kuin ne laitokset, jotka saivat valtionapua.

Muut teleteknilliset laitteet. Teleteknillisiä laitteita varten varatusta määrärahasta käytettiin vuoden aikana puhelinvaihteiden hankintaan 874 347 mk, raastuvan-oikeuden sisäyhteyspuheliniiin 120 300 mk, kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston radiopuheliniiin 149 441 mk ja viraston muihin teleteknillisiin laitteisiin 2 736 057 mk, keskuspesulan palohälytysjärjestelmään 17 095 mk sekä eri laitosten soittokeloihin ym. 561 161 mk.

Painatus ja sidonta. Painatustilausten määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna ja oli 2 841 (ed. v. 2 964). Erotusta vastaava määrä työtilauksia siirtyi omaan painoon. Painatustilausten yhteissumma oli 180 858 002 mk. Menoihin sisältyvät myös kuvalaatta- ja sitomokustannukset sekä erilaiset kotelo- ym. kustannukset.

Rotaprinttlaskutus oli 16 673 029 mk ja tilausten määrä 881. Tilastotoimiston sää-döskokoelmaan painettiin 205 työtä ja sitomossa käsiteltiin kaikkiaan 576 eri työtä, joista suurin osa käsitti erikoisreijityksiä.

Jäljentämön laskutus oli 175 922 mk.

Valojäljennökset suoritti suurimmaksi osaksi Kopiopalvelu Oy, joka veloitti näistä töistä 14 638 912 mk.

Monistamon suorittamien töiden määrä oli 5 755 ja laskutus 4 147 786 mk. Tähän summaan sisältyivät ainoastaan monisteisiin käytetyt vahat, värit ja paperit, sen sijaan ei työ- eikä yleiskustannuksista veloitettu. Vuoden aikana käytettyjen vaho- jen määrä oli 28 637 ja monisteiden luku 5 189 375. Suurimman osan monistustöistä muodostivat eri laitosten lomakkeet.

Painatusosaston veloittama määrä oli vuoden aikana yhteensä 20 996 737 mk.

Hankintatiedotusten kaikki lehdet uusittiin kertomusvuonna. Sarjassa Helsingin kaupungin julkaisuja ilmestyi n:o 15 »Työnvälitystoimiston historia».

Ilmoituskustannukset ja sanomalehtien tilausmaksut. Kulut sanomalehti-ilmoituk- sista olivat 31 854 847 mk. Kertomusvuonna suoritettiin kahdet vaalit. Näiden ai- heuttamien ilmoituskustannusten osuus em. summasta oli 3 765 969 mk, samoin aiheuttivat kaupungin 150-vuotisjuhlien ilmoitukset 1 332 369 mk:n suuruisen meno- erän.

Sanoma- ja aikakauslehtien tilausmaksut olivat kaikkiaan 9 653 433 mk, mihin summaan sisältyvät kaupungin virastojen ja laitosten sekä kaupunginkirjaston tilaukset.

Menot ja tulot. Hankintatoimiston ylijäämä tilien mukaan oli kertomusvuonna 20 016 298 mk.

Hankintatoimiston käytettäväksi oli kertomusvuoden talousarvioon varattu määrärahoja kaikkiaan 257 140 900 mk, määrärahojen ylittämisoikeutta tai lisämää- rärahoja myönnettiin yhteensä 5 522 783 mk. Vuoden aikana käytettiin kaikkiaan 182 885 193 mk.

Hankintatoimiston omat menot olivat: Vakinaiset viranhaltijat 17 139 908 mk, Tilapäiset viranhaltijat 503 640 mk, Sunnuntai- ja ylityö- sekä päivystyskorvaukset 789 120 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 19 708 570 mk, Kansaneläke- ja lapsilisämaksut 1 805 325 mk, Työttömyysvakuutusmaksut 84 665 mk, Tapaturmavakuutusmaksut 85 881 mk, Tilitysvuokra 6 211 680 mk, Muut huoneistomenot 136 227 mk, Painatus ja sidonta 399 271 mk, Tarverahat 999 609 mk sekä Autokustannukset 370 000 mk, yhteensä 48 233 896 mk.

8. Kaupunginarkisto

Henkilökunta. Kaupunginarkistonhoitajana oli v. 1962 edelleen fil.maist. Veikko Mattila, arkistonhoitajina fil.tri Sylvi Möller, fil.kand. Orvo Pyykkö ja fil.maist. Sirkka Impola, amanuenssina 31. 8. asti fil.kand. Veikko Litzén, toimistonhoitajana nti Aino Soura, arkistojärjestäjänä rva Toini Lipponen ja vahtimestarina hra Eino Parkkali. Amanuenssi Litzénin ollessa 1. 1.—31. 7. virkavapaana arkistotutkiminnon suorittamista varten hänen sijaisinaan olivat 1. 1.—31. 5. fil.maist. Erik v. Herten ja 1. 6.—31. 7. yliopp. Aimo Salmi. Amanuenssin viran tultua avoimeksi, kun fil.kand. Litzén oli siirtynyt valtion palvelukseen 1. 9. lukien, mainittu virka oli kaksi kertaa haettavaksi julistettuna. Tällöin sitä haki vain yksi henkilö, jota ei voitu pitää virkaan päteväenä. Amanuenssin virkaa hoiti viransijaisena 1. 9.—31. 12. rva Tuula Saksa, joka toimi 1. 1.—31. 8. kaupunginarkistossa tp. arkistojärjestäjänä. Rva Saksan sijaisina olivat 1. 9.—31. 12. yliopp. Kari Tuominen ja 1. 11.—31. 12. yliopp. Aija Raitio, molemmat puolin työpäivin. Kaupunginhallituksen päätöksellä 8. 2. kaupunginarkistoon perustettiin 1. 5. lukien tp. arkistojärjestäjän virka, johon siirrettiin huoneenvuokratoimiston tp. toim.apul. Aili Taskula. Rva Taskula oli 29. 10. lähtien vuoden loppuun asti sairauslomalla. Vuosilomasijaisena oli 16. 7.—31. 8. hum.kand. Tua Zilliacus. Lisäpätevyyden hankkimiseksi omien virastojensa arkistojen hoitajina olivat kaupunginarkistossa harjoittelutehtävissä rahatoimiston toim. apul. Marja Kuusikko (2. 1.—17. 1.), Hesperian sairaalan ark.hoit. Kaija-Liisa Karsinen (8. 2.—8. 3.), Nikkilän sairaalan toim.apul. Margit Enholm (9. 4.—14. 4., 3. 10.—12. 10., 5. 11.—16. 11.), kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston ark.järj. Irja Siltaloppu (1. 10.—29. 11., 3. 12.—18. 12.), kaasulaitoksen ark.järj. Anja Franzén (23. 10.—10. 12.) ja psykiatrisen huoltotoimiston toim.apul. Ritva Härmä (19. 11.—15. 12.). — Kaup.ark.hoit. Mattila ja ark.hoit. Möller osallistuiivat Helsingissä 8.—9. 10. pidettyjen liikearkistopäivien esitelmätilaisuuksiin.

Toimisto- ja arkistotilat. Kaupunginarkiston käytössä olivat koko vuoden ajan vuokratilat taloissa Runeberginkatu 10, Jääkärinkatu 8 ja Mäkelänkatu 107 sekä 1. 5. lähtien myös talossa Väinämöisenkatu 27. Viimeksi mainittuun varastoon pystytettiin heinä-elokuun aikana ensimmäiset kaupunginarkistoon hankitut, kiskoilla liikkuvat liukuhyllystöt, yhteensä n. 600 hyllymetriä. — Runeberginkatu 10:ssä olevan arkistovaraston yläpuolella sijainneessa kellarisäunassa sattui 28. 3. tulipalo, joka tuhosi täydellisesti saunan sisustuksen aiheuttamatta kuitenkaan maininnan arvoista vahinkoa arkistolle.

Toiminta kunnallisena keskusarkistoviranomaisena

Esityksiä tehtiin kertomusvuoden aikana kaupunginhallitukselle mm. seuraavista asioista: talosta Väinämöisenkatu 27 vuokratun arkistotilan hyllytyksestä; osanottajan lähettämisestä arkistovalokuvaustekniselle kurssille Tukholmaan; sekä oman arkistosuojan rakentamisesta liikennelaitokselle. Lisäksi tehtiin kuusi esitystä sijaisuuksien hoitamisesta kaupunginarkistossa.

Lausuntoja annettiin kaupunginhallitukselle mm. satamalaitoksen lipusta; kaupungin asioiden erikoislukusalin ja lainaus- sekä myyntiosaston järjestämisestä; amanuenssin viran hakijasta; sosiaalivirastotalon rakennustoimikunnalle kyseiseen taloon tulevan kaupunginarkiston hyllytysjärjestelmästä sekä sosiaalivirastotalon kalustojaostolle sanottuun taloon siirtyvien virastojen kalustontarpeesta.

Virastojen ja laitosten arkistonhoitoon kohdistuva valvonta. Arkistotarkastuksia ja -neuvontaa suoritettiin toimintavuoden aikana pääasiassa niissä virastoissa ja laitoksissa, joiden arkistoissa laajat järjestämistyöt olivat käynnissä aikaisemmin laadittujen arkistoyleiskaavojen pohjalta. Tällöin on erikoisesti mainittava teurastamolaitos ja elintarvikekeskus, huoltovirasto, Tervalammen työlaitos sekä useat sairaalat. Arkistoyleiskaava laadittiin suomenkielisen työväenopiston, Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassan ja maidontarkastamon arkistoja varten. Erikoisen tarkailun kohteena oli kevästä lähtien liikennelaitoksen arkiston Erottajan kalliosuojaan sijoitettu osa. Tehostetusta lämmityksestä huolimatta pienten säilytyshuoneiden ilman kosteus pysytteli liian suurena ja pyrki aiheuttamaan homeenmuodostusta asiakirjakoteloiden pinnalla. Liikennelaitoksen edustajien kanssa käydyt useat neuvottelut johtivat siihen, että liikennelaitoksen lautakunta teki 16. 11. päätöksen oman arkistovaraston rakentamisesta Ruskeasuon hallien yhteyteen. Rakennustyö aloitettiin välittömästi. Uusiin tiloihin voidaan keskittää koko liikennelaitoksen arkistoinen toimistokäytössä tarvittavaa uusinta osaa lukuunottamatta. Ohjaustoimintaan liittyi läheisesti se opastus, jota pääasiassa käytännöllisten järjestelytehtävien muodossa annettiin kaupunginarkistoon harjoittelemaan määrätuille, aikaisemmin mainituille eri virastojen ja laitosten arkistojen hoitajille, samoinkuin ne arkistonhoitoa ja pääkaupungin historiaa koskevat useat luennot, jotka kaupunginarkiston ark.hoit. Impola piti koulutustoimikunnan järjestämällä kursseilla.

Toiminta asiakirjavarikkona ja tutkimuslaitoksena

Asiakirjasiirot ja arkiston kasvu. Asiakirjoja siirsivät kaupunginarkistoon kertomusvuoden aikana seuraavat virastot ja laitokset sekä muut kunnalliset elimet: kaupunginhallitus; kaupunginkanslia; ammatinvalinnanohjauksen Helsingin piiritöimistö; sielullisesti sairaiden vastaanottoasema; sairaalaviraston kansliaosasto; kotitalouskomitea; sairaalaviraston sairaanhoito-osaston organisaatiojaosto; Marian sairaala; lastensuojeluvirasto; Aurooran sairaala; Hesperian sairaala; kouluhammashoitola; elintarvikekeskus; Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassa; mielisairaanhuoltopiirin organisaatiojaosto; Nikkilätoimikunta; kaupunginkirjaston rationalisointikomitea; huoneenvuokratoimistö; Suomen Olympiayhdistys r.y.; sairaalaviraston talousosasto ja valtionarkisto.

8. Kaupunginarkisto

Asiakirjoja luovuttivat lahjoituksina tai pysyvinä talletuksina: Svenska Cellulosa Ab:n keskusarkisto, tohtori Pesola, rva Rose Marie Winqvist ja nti Böök. — Kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto talletti kaupunginarkistoon 35 rullaa mikrofilmejä. Asiakirjojen valokuvausmäärärahalta mikrofilmattiin kaupunginhallituksen yleisjaoston pöytäkirjat vuosilta 1954—1955 ja kaupunginvaltuuston pöytäkirjat vuosilta 1875—1892.

Uutta asiakirja-aineistoa kertyi toimintavuoden aikana kaupunginarkistoon kaikkiaan n. 640 hyllymetriä.

Sisäiseen toimintaan kuuluvat asiat. Virastoilta ja laitoksilta vastaanotettujen asiakirjaryhmien luovutusluettelot tarkastettiin ja asiakirjat sijoitettiin paikoilleen. Välttämättömän lisätilan saamiseksi Jääkärinkadun arkistovarastoon sijoitetulle sairaalain keskusarkistolle siirrettiin sieltä Väinämöisenkadun uuteen varastoon kaikki huoltoviraston ja -laitosten arkistoihin kuuluvat asiakirjaryhmät sekä eräitä pikkuarkistoja. Asiakirjojen yleistä kunnostusta suoritettiin kaupunginarkiston omalla työvoimalla varsin laajassa mitassa, samoin välttämättömää uudelleenkausiointia.

Seuraavien virastojen ja laitosten arkistot tai asiakirjaryhmät järjestettiin kokonaan tai osittain: Psykiatrinen vastaanotto-osasto; Olympia XII Helsinki; työllisyyslautakunta; työnvälitystoimiston työvoimaosasto; työvoimapäällikön toimisto; erikoistyöleiritoimikunta; työnvälitystoimiston nuoriso-osasto; Kammion sairaala; Vernan sairaala; Helsingin kaupungin leski- ja orpoeläkekassa; Auroran sairaalan lasten poliklinikka; Marian sairaalan hallitus; Marian sairaalan kulkutautiosasto, lastenneuvola, lastenosasto, lasten poliklinikka ja väliaikaiset kulkutautisairaalat. Kertomusvuonna lakkautettujen huoneenvuokralautakuntien ja -toimiston kaupunginarkistoon siirretyn laajan arkiston järjestämis- ja luettelointityöt aloitettiin. Seulottiin ja järjestettiin uudelleen Huopalahden, Lauttasaaren, Munkkiniemen, Haagan ja Oulunkylän liitoskuntien ja yhdyskuntien arkistot vuoteen 1942. Samoin seulottiin Tollander & Klärichin tupakkatehtaan tilitositteet, kirjeenvaihto kansitettiin ja luettelo uusittiin. Järjestettiin ja luettelointiin eräitä pikkukokoelmia ja niihin myöhemmin tulleita lisiä, mm. Alli Nissisen koulu; Pääkaupungin perhehakuut; Suomen nuorten talkoot sekä talkootoimisto. Tarkistettiin rahatoimikamarin ja kaukaupunginhallituksen sekalaisten asiakirjojen luettelo ja aloitettiin rahatoimikamarin sitomattomien pöytäkirjanliitteiden tarkistus vv. 1875—1916. Maistraatin pöytäkirjoihin vuosilta 1738—1739 laadittiin hakemisto, samoin kaupunginarkiston saapuneisiin kirjeisiin. Kaupungin viranomaisille ja yksityisille annettiin tutkimuksiin perustuvia selvityksiä ja tiedonantoja. Lukuisten eri menetelmillä valmistettujen valojäljennösten arkistokestävyydestä pyydettiin terveydellisten tutkimusten laboratorion lausunto.

Käsikirjasto. Painotuotteita lahjoittivat toimintavuoden aikana: Suomen Sukututkimusseura; Rigsarkivet (Kööpenhamina); Posti- ja lennätinhallitus; Kunnallisvirkamiesliitto; Suomen kaupunkiliitto; Vetenskaps societeten i Lund; Stadsarkivet (Tukholma); fil.tohtori Sylvi Möller; kirjakauppias A. W. Stenberg; professori Ragnar Rosén. Kirjasto karttui lahjoitusten, vaihtojen ja ostojen kautta kaikkiaan 89 niteellä.

Kirjeenvaihto ja arkiston käyttö. Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 208 (ed. v. 183) ja lähetettyjä 96 (109). Jäljennöksiä, todistuksia ja kirjallisia selvityksiä annet-

tiin 65 (98). Virastoille ja yksityisille suullisesti ja puhelimitse annetuista lukuisista selvityksistä ja tiedoista ei pidetty luetteloa. Tutkijain käyntejä merkittiin Runeberginkadun 10:ssä ja Mäkelänsäädun 107:ssä yhteensä 309 (239), Jääkäriksäädun 8:ssa 209 (270) ja Väinämöisenäädun 27:ssä 161. Virastoille annettiin lainaksi yhteensä 167 (138) asiakirjayksikköä.

Jääkäriksäädun arkistovarasossa olevasta sairaalain keskusarkistosta lainattiin lisäksi sairaaloihin 3 128 (3 330) asiakirjaa.

Tulot ja menot. Kaupunginarkiston ainoat tulot, annetuista todistuksista ym. perittävät lunastusmaksut nousivat 5 470 mk:aan (680 mk). Menot, mukaanlukien tilitysvuokrat, olivat 19 809 871 mk (17 922 558 mk), minkä lisäksi arkistolle myönnettiin yhteensä 3 887 589 mk siirrettävien Concentra-hyllyjen, osista koottavien Lundia-hyllyjen, uuden Hoover-pölynimurin ym. ostoon kaupunginhallituksen käyttövaroista Kaluston hankinta sekä 96 935 mk asiakirjasiirtoihin.

9. Tilastotoimisto

Tilastoneuvottelukunta. Tilastoneuvottelukunta, jonka kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna, kokoontui kaksi kertaa. Kokouksissa pidettyjen pöytäkirjojen pykäläluku oli 17.

Neuvottelukunta käsitteli mm. seuraavat asiat: lausuntona esityksestä liikenneasioiden hoidon uudelleenjärjestelystä ehdotettiin, että kiinteistöviraston uuden liikennetoimiston tilastotutkimuksia ja ennusteita laatimaan perustettaisiin tilastotoimistoon tilastotutkijan ja tilastoapulaisen virat; lausuntona väestökirjanpidon uudistamisesta esitettiin kaupunginhallitukselle, että sisäasiainministeriön ehdotusta periaatteessa puollettaisiin, että järjestelmä toimisi magneettinauhapohjalla ja että ne kaupungit, jotka suorittavat huomattavan osan poliisilaitokseen yhdistetyn väestökirjatoimiston kustannuksista, oikeutettaisiin ilmaiseksi saamaan tarvitsemansa luettelot ja tilastot, sekä että Helsingin kaupungille uudistuksen toteuttamisen suunnitteluvaiheessa annettaisiin tilaisuus esittää siihen nähden toivomuksensa ja että asetusehdotukseen tehtäisiin pari pientä muutosta sekä mikäli ehdotus raukeaisi, kysymys Helsingin kaupungin väestökirjanpidosta kiireellisesti ratkaistaisiin erillisenä; tehtiin esitys, että kaupunginhallitus antaisi määräyksen, jonka mukaan kaikkien kaupungin elinten suoritettavien laajahkojen, erityistä määrärahaa edellyttävien tilastotutkimusten suunnitelmat alistettaisiin etukäteen tilastoneuvottelukunnan hyväksyttäväksi; kaupunginhallitukselle annettiin lausunto huoltolautakunnan esityksestä kulutustutkimuksen suorittamisesta sekä esitettiin määrärahan saamista henkikirjatietojen tilaamiseksi kortteittain sekä ikäryhmittäin ja siviilisäädyn mukaan.

Toimiston virat ja viranhaltijat. Kertomusvuonna 1.7. lukien muutettiin yksi aktuaarin virka yliaktuaarin viraksi ja yksi toimistoapulaisen virka kanslistin viraksi. Uuden yliaktuaarin viran haltijaksi nimettiin akt. Osmo Viitaila ja uuden kanslistin viran haltijaksi toim.apul. Ester Paasio.

Uuteen 24. palkkaluokan tp. aktuaarin virkaan valittiin 15.9. alkaen akt. Salme Hyvärinen, joka kuitenkin anoi eroa tästä virasta 21.11. alkaen. Viran oltua uudelleen haettavana valittiin siihen fil.maist. Elisabeth Elfvingren 1.12. alkaen. Sitten kun akt. Hyvärinen oli anonut eroa myös vakinaisesta aktuaarinvirastaan 1.1.1963 alkaen, valittiin tähän virkaan mainitusta päivästä alkaen apul.akt. Marjatta Jännes. 8. palkkaluokan tp. toimistoapulaisen virkaan valittiin 1.9. alkaen Taimi Kupiainen, 12. palkkaluokan (sittemmin 7. palkkaluokan) toimistoapulaisen virkaan valittiin 16.2. alkaen Liisa Savolainen, jolle myönnettiin ero virastaan 1.9. alkaen, sekä 1.10. lukien Pirkko Sohlman.

Osallistuminen kokouksiin ja kursseihin. Toimistopäällikkö osallistui 8.—12.10. Berliinin tilastoviikon aikana järjestettyihin Saksan tilastoseuran ja Saksan kaupunkien tilastomiesten yhdistyksen vuosikokouksiin. Edelleen toimistopäällikkö osallistui 14.—15.9. kaupungin virastopäälliköiden neuvottelupäiviin.

Kaupungin koulutustoimikunnan järjestämiin kursseihin osallistui 6 viranhaltijaa sekä valtion ja IBM:n järjestämiin kursseihin vuoden aikana 5 viranhaltijaa.

Uusi arkistohuone. Toimistolle saatiin 1.2. alkaen uusi 23.5 m²:n suuruinen arkistotila talosta Pihlajatie 32.

Julkaisutoiminta. Toimintavuoden aikana tulivat painosta seuraavat julkaisut:

Tammikuun	18 p:nä	Helsingin kaupungin tilasto I. Terveysten- ja sairaanhoito. 42—44. 1957—59. Jälkimmäinen osa. IV + 49 + 108 s.
Maaliskuun	8 »	Helsingin kaupungin tilasto II—III. Ulkomaan kauppa ja merenkulku. 22.1960. 23 + 94 s.
	» 15 »	Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja. 50. 1961. XII + 356 s. + kartta.
Huhtikuun	2 »	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 72. 1959. Edellinen osa. III + 479 s.
Kesäkuu	2 »	Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri. 34. 1962. XVIII + 523 s. + kaavio.
	» 2 »	Helsingfors stads kommunalkalender. 34. 1962. XVIII + 521 s. + schema.
	» 18 »	Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma. 39. 1961. XVII + 445 s.
	» 18 »	Kommunal författningssamling för Helsingfors stad. 39. 1961. XVII + 445 s.
	» 18 »	Helsingin kaupungin tilasto VI. Opetuslaitokset. 28.1960. VII + 127 + 33 s.
Heinäkuun	27 »	Helsingfors stads statistik VI. Undervisningsväsen. 28.1960. VII + 126 + 33 s.
Marraskuun	5 »	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 65. 1952. Edellinen osa. III + 374 s.
	» 21 »	Helsingin kaupungin tilasto I. Terveysten- ja sairaanhoito. 46. 1961. Edellinen osa. V + 295 s.
Joulukuun	28 »	Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta. 72. 1959. Jälkimmäinen osa. III + 386 s.

Julkaisua »Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä — Statistiska månadsuppgifter för Helsingfors» ilmestyi 12 viikkoa (joista 2 v:n 1963 puolella). Yhteinen sivumäärä oli 396 (ed. v. 404).

Helsingin kaupungin säädöskokoelmasta tulivat painosta osastot XIX ja XX suomeksi ja ruotsiksi. Tämän lisäksi ilmestyi useita eripainoksia.

Vuoden 1960 väestönlaskenta. Edellisenä vuonna aloitettu työpaikan merkitseminen väestölmakkeisiin suoritettiin loppuun helmikuussa. Tilastollisen päätoimiston toimesta siirrettiin kaikki tiedot magneettinauhoille, ja näistä otettiin kaupungin tilauksesta jäljennösnauhat, jotka lähetettiin Ruotsin tilastollisen päätoimiston

konekeskukseen lokakuussa. Nauhoissa olleen virheen johdosta konekeskus ei vielä kertomusvuonna voinut toimittaa tilattuja taulukoita. Tilastolliselta päätoimistolta saatiin kuitenkin eräitä ennakkotietoja. Näiden perusteella julkaistiin kuukausijulkaisun marraskuun numerossa selvitys asuin- ja muista huoneistoista sekä rakennetuista kiinteistöistä ja joulukuun numerossa väestön ryhmytyksestä elinkeinon ja ammattiaseman mukaan.

Vuoden 1961 henkikirjoituskorttien jäljentäminen ja tulkitseminen suoritettiin loppuun ja kortit luovutettiin Helsingin evankelis-luterilaisten seurakuntien keskusrekisterille, missä ko. korttien vertaaminen läsnäolevan väestön kortistoon aloitettiin.

Henkikirjoitustietojen saanti. Henkikirjatietojen tultua siirretyksi magneettinauhalle, avautui mahdollisuus entistä monipuolisempien tietojen saamiseen henkikirjoitetusta väestöstä. Kun kaupunginhallitus oli myöntänyt tarkoitusta varten määrärahan, voitiin IBM:ltä tilata tiedot väestön jakautumisesta kaupunginosittain iän, sukupuolen ja siviilisäädyn mukaan, väkiluvusta kortteleittain sekä siviilirekisteriin merkitystä väestöstä kaupunginosittain.

Vanhusten asuntovaikeuksien selvittäminen. Edellisenä vuonna aloitettu tutkimus Helsingin kaupungin 400-vuotiskotisäätiön asuntoihin pyrkivien sekä huoltoavustusta saavien vanhusten asunto-oloista valmistui kertomusvuonna. Sosiaalisen tutkimustoimiston ohjauksessa suoritettiin valtion varoilla yleinen vanhusten asunto-oloja valaiseva tutkimus, josta valmistui ennakkotietoja.

Asuntohakemukset syksyllä 1960. Muutaman vuoden väliajoin oli tutkittu kaupungin asuntoja hakeneiden henkilöiden asunto-oloja. Kertomusvuonna valmistui tutkimus syksyn 1960 asuntohakemuksista.

Kaupungin sairaaloiden vuosikertomukset. Useita vuosia oli käyty neuvotteluja eri sairaalaviranomaisten kanssa eräiden muutosten saamiseksi sairaaloitten vuosikertomuksiin. Sen jälkeen kun kaupungin sairaaloitten johtajat yksimielisesti olivat hyväksyneet suunnitelman, päätettiin muuttaa kertomusten diagnoositaulukot siten, että sivudiagnoosit erotettiin omaksi sarakkeeksi, jolloin potilaan tila sairaalasta poistuessa tuli liittymään vain päädiagnoosiin. Tämä teki taulukon selvemmäksi ja merkitsi työn säästöä. Neuvottelut muitten puutteitten poistamisesta jatkuivat edelleen.

Matkailijatilasto. Edellisenä vuonna aloitettu tutkimus v. 1960 sekä elokuussa 1961 hotelleihin ja matkustajakoteihin majoitetuista matkailijoista valmistui ja tulokset julkaistiin kuukausijulkaisussa.

Venelaituritarvetutkimus. Edellisenä vuonna aloitetun venelaituritoimikunnan toimeenpaneman tutkimuksen taulukkoyhdistelmät valmistuivat kertomusvuoden aikana.

Kaupunkiin muuttaneet naiset. Koska kaupunkiin muuttaneista huomattava osa on nuoria, naimattomia naisia, tutkittiin v. 1946 ja 1951 kaupunkiin muuttaneiden em. naisten olosuhteiden muutokset muuttoa seuraavina vuosina.

Työtapaturomatilaston laatiminen. Kaupunginhallituksen järjestelytoimiston toimuksesta sovittiin siitä, että tilastolliseen kuukausijulkaisuun otettaisiin 4 kertaa vuodessa selvitys uusista työtapaturomista.

Työpalkkatilaston laatiminen. Koska kaupungin työntekijöiden palkanlaskenta suurimmaksi osaksi oli siirtynyt rahatoimiston tietojenkäsittelykeskuksen hoitoon, ei laitosten enää tarvinnut antaa tietoja neljännesvuosittain suoraan tilastotoimis-

tolle. Vastaavat, sekä toimiston tarvitsemat että Sosiaaliseen tutkimustoimistoon välitettävät tiedot saatiin tästä lähtien TKK:lta. Kertomusvuotta koskevat vuositilastotiedot työntekijöiden palkoista tilattiin myös TKK:lta toimitettaviksi v. 1963. Sen sijaan viranhaltijatilastoa ei vielä voitu siirtää sinne, koska ainoastaan osa kuukausipalkoista hoidettiin TKK:n toimesta.

Erään sosiologisen tutkimuksen avustaminen. Fulbright-stipendiaatti, prof. Frank Sweetser Bostonin yliopistosta esitti kaupunginhallitukselle toivomuksen avustuksen saamisesta sosiologisen, ekologisen tutkimuksen suorittamiseksi väestölaskennan aineiston pohjalla. Myönnetyn määrärahan turvin tilattiin hänelle Ruotsin tilastollisen päätoimiston konekeskuksesta eräitä taulukkoyhdistelmiä, jotka eivät sisällyneet toimiston alkuperäiseen runkosuunnitelmaan.

Reikäkorttiosaston erälle muille laitoksille suorittamat tehtävät. Lastensuojeluviraston toivomuksesta ajettiin reikäkorttikoneissa juopuneina pidätettyjä nuoria sekä asuntovaikeuksien vuoksi huostaanotettuja lapsia koskevat aineistot. Huoltovirastolle ajettiin vajaatyökykyisiä koskeva aineisto, terveydenhoitovirastolle aluelääkäreiden vastaanotolla käyneiden potilaiden reikäkortit ja satamalaitokselle tuontitavaliikennettä koskeva aineisto.

Muut lausunnot. Kaupunginhallitukselle annettiin lausunnot rakennustarkastustoimiston uudelleenjärjestelykomitean mietinnöstä, erikoisen lukusalin järjestämisestä kaupungin kunnallishallinnollisia julkaisuja varten sekä käännöstöiden järjestelystä; kaupunginhallituksen järjestelytoimistolle annettiin lausunto kaupungin omaisuudelle aiheutetun vahingon ja ilkevallan ehkäisyä tarkoittavasta aloitteesta. Väestönsuojelutoimistolle annettiin tilastotoimiston suojelusuunnitelma.

Tietojen ja selvitysten antaminen. Samoin kuin edellisinä vuosina annettiin kaupungin ja valtion eri virastoille sekä erälle ulkomaisille ja kotimaisille virastoille ja laitoksille sopimuksen mukaiset, säännöllisesti annettavat tiedot ja tilastoyhdistelmät.

Tilapäisesti annettiin mm. seuraavia tietoja ja selvityksiä: lastensuojeluvirastolle ja Hesperian sairaalalle väestöennustetietoja, sairaalavirastolle muistio sisätauti-osastojen henkilökunnan käytöstä, saaristoasiain neuvottelukunnalle tietoja asutuksesta saarilla, Suomen Unesco-toimikunnalle tietoja helsinkiläisistä museoista, Kansainväliselle tilastoinstituutille kaupungin tilastojulkaisuja koskeva bibliografia sekä tietoja asunnoista ja taloudellisista olosuhteista, the New York Times'ille useita Helsinkiä koskevia tilastotietoja, Sentrum for kultur- og religionsforskning'ille (Bergen) luettelo uskonnollis-moraalisesta tilastosta sekä the Institut for Statistical and Proportion Studies'ille (Ateena) selvitys toimiston toiminnasta ja julkaisuista.

Kalustonhankinnat. Kertomusvuonna hankittiin eräitä toimistokoneita sekä kalustoa 96 651 mk:lla. Uutishankintojen yhteisarvo oli 1 467 765 mk.

Kirjasto lisääntyi 1 136 (ed. v. 843) numerolla. Koska Suomen kaupungeista ja kauppaloista oli saatu julkaisuja vain puutteellisesti, ehdotettiin kiertokirjeessä julkaisuvaihdon elvyttämistä.

Lähetysten lukumäärä oli 10 573 (10 488).

Tulot ja menot. Toimiston tulot myydyistä julkaisuista olivat 384 983 (254 523) mk. Seuraava taulukko osoittaa toimistolle myönnettyjen määrärahojen käytön:

9. Tilastotoimisto

Talousarvion momentti	Määräraha talousar- vion mukaan	Siirto- ja lisämäärä- raha	Yhteensä	Menot	Säästö (+) tai ylitys (-)
	1 0 0 0 m k				
Palkkiot	40	—	40	14	+ 26
Vakinaiset viranhaltijat	37 280	2 991	40 271	40 271	—
Tilapäiset viranhaltijat	506	49	555	555	—
Viranhaltijain muut palkkamenot	700	552	1 252	1 252	—
Työsopimussuhteessa olevan henkilökun- nan palkkamendt	4 200	293	4 493	4 493	—
Sosiaaliturvamaksut	2 169	246	2 415	2 415	—
Huoneistomenot	7 010	38	7 048	7 048	—
Painatus- ja sidonta, s.m.	13 500	¹⁾ 5 867	19 367	17 199	¹⁾ + 2 168
Tarverahat	1 189	—	1 189	1 188	+ 1
Reikäkorttikoneiden kustannukset, s.m. ...	3 300	¹⁾ 137	3 437	3 415	¹⁾ + 22
Väestölaskennan aineiston hyväksikäyttö, s.m.	5 800	¹⁾ {450 851	7 101	2 635	¹⁾ + 4 466
Henkikirjoitustietojen tilaus	—	599	599	599	—
Yhteensä	75 694	¹⁾ {5 218 6 855	87 767	81 084	¹⁾ {+ 27 + 6 656

¹⁾ Siirtomääräraha.

10. Huoltokassa

Huoltokassan neuvottelukuntaan kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana kaup.kamr. Osmo Lehtosuo, kaupunginhallituksen valitsemina jäseninä dipl.ins. Lemmitty Salmensaari ja varat. Aatto Väyrynen sekä jäsenistön valitsemina osastopääll. Veli Molander ja mittausmies Erik Salmi. Jäsenistön valitsevat varajäsenet olivat apul. hankinta-asiamies Toivo Kivismäki ja kirvesmies Erkki Westerlund. Sihteerinä toimi os.pääll. Erkki Kaarnakorpi.

Jäsenten talletusten määrä kertomusvuoden lopussa oli 78 321 731 mk, joten vähennys edelliseen vuoteen verraten oli 8 152 373 mk. Talletuksille maksettiin korkoa 3 940 477 mk ja jäseniltä perittiin korkoa 921 473 mk. Jäsenten tilillepanojen määrä kertomusvuonna oli 624 756 534 mk ja tililtäotot 635 884 585 mk.

Huoltokassan tilien lukumäärä vuoden lopussa oli 9 060, joista käytössä olleita oli 6 051.

Tiliveloitukset lisääntyivät edellisestä vuodesta 70 181 317 mk:lla eli 12.38 % ja tilihyvitykset 58 906 337 mk:lla eli 10.34 %.

11. Leski- ja orpoeläkekassa

Kassan hallituksen kokoonpano v. 1962 oli muuten sama paitsi, että ent. veturinkuljettaja Bruno Gröndahlin kuoltua 9.7. valittiin kanslianeuvos Gunnar Modeen kassan hallituksen jäseneksi jäljelläolevaksi toimikaudeksi.

Kaupunki suoritti edelleen kassan myöntämille peruseläkkeille lisäeläkkeitä samojen perusteiden mukaan kuin kaupungin ylimääräisten eläkkeiden nauttijoille.

Kaupunginvaltuusto päätti 21.2. lukien korottaa leski- ja orpoeläkekassan peruseläkkeille suoritettavat, kaupungin maksamat lisäeläkkeet 5 % 1.1. lukien sekä 27.6. samoin 5 % 1.7. lukien. Korotuksen jälkeen olivat kassan leskieläkkeiden peruseläkkeet ja kaupungin maksamat lisäykset korotuksineen seuraavat:

Eläkeluokka	Peruseläke	Eläke 1.7.1962 lukien
I	300	8 170
II	400	10 750
III	500	13 310
IV	700	18 610
V	900	21 850

Kaupungin suorittamat lisäykset nousivat kertomusvuoden osalta yhteensä 50 205 588 mk:aan.

Eläkekassan hallitus hyväksyi kertomusvuoden kunkin neljänneksen osalta erikseen rahasto-osuuksia koskevan kaupungille annetun tilityksen. Rahasto-osuuksina hyväksyttiin kaupungille suoritettavaksi kaikkiaan 415 964 mk, joka määrä jakautui seuraavasti:

	kpl	mk
Eronneet miesjäsenet	6	33 601
Eronneet naisjäsenet	1	1 694
Kuolleet jäsenet	33	380 669
	<hr/>	<hr/>
	Yhteensä	415 964

Kertomusvuonna, joka oli kassan 25. toimintavuosi, erosi kassasta 25 jäsentä. Leskieläke- ja kasvatustalouden alaisuuteen siirtyi 7 jäsentä. Kassan jäsenistä kuoli vuoden aikana 64, joista 31 jäsenen jälkeen myönnettiin kassan eläke. Kassan jäsenten lukumäärä vuoden lopussa oli 3 681.

Kertomusvuonna myönnetyt eläkkeet:

	Kuolleita	Leskiä	Eläke mk/kk	Lapsia	Eläke mk/kk
I	7	2	600	2	320
II	9	6	2 400	1) 7	987
III	10	2	1 000	5	1 000
IV	2	2	1 400	—	—
V	3	2	1 800	—	—
Yhteensä	31	14	7 200	14	2 307

Eläkettä nauttavia leskiä kuoli vuoden aikana 7. Lasten eläkkeitä päättyi yhteensä 21.

Vuoden lopussa voimassa olleiden eläkkeiden määrä kuukautta kohden jakaantui seuraavasti:

	Leskiä	Eläke mk	Lapsia	Eläke mk	Yhteensä mk
I	144	43 200	20	2 840	46 040
II	77	30 800	40	5 868	36 668
III	48	24 000	16	3 502	27 502
IV	46	32 200	15	4 154	36 354
V	27	24 300	9	2 850	27 150
Yhteensä	342	154 500	100	19 214	173 714

Kassan tulot ja menot olivat seuraavat:

Tulot:	mk
Eläkemaksut	2 644 657
Kaupungin osuus eläkkeisiin	1 493 457
Korot	5 412 321
Agio	176 450
Indeksitulot	19 619
Yhteensä	9 746 504

Menot:	mk
Kustannukset	1 161 605
Suoritettut eläkkeet	2 100 335
Poistot	45 197
Rahasto-osuudet, siirretty kaupungille	415 964
Siirretty vakuutusmaksurahastoon	3 756 810
Tilivuoden ylijäämä	2 266 593
Yhteensä	9 746 504

1) Yhden lapsen eläkettä jatkettu sairauden takia.

12. Rakennustarkastustoimisto

Rakennustarkastustoimiston uudelleenjärjestelykomitea sai v. 1962 valmiiksi ehdotuksensa, jonka jälkeen rakennustarkastustoimisto suoritti yhteistyössä järjestelytoimiston kanssa toimistoteknillisiä tehtäviä koskevan tutkimuksen tehden sen pohjalta esityksen tehtävien uudelleen järjestämiseksi.

Henkilökunta ym. Toimistoon perustettiin kertomusvuonna tp. lainopillisen apulaisen virka, jota hoiti lainop.kand. Hannu Tyry 1.8. alkaen.

Toimiston palveluksessa olleet arkkitehdit, insinöörit ja osa rakennusmestareista olivat sopimuspalkkaisessa virkasuhteessa. Nämä virat oli hyväksytty hoidettaviksi tällä tavoin, kunnes em. komitea, joka oli asetettu v. 1959, saisi työnsä päätökseen.

Kertomusvuoden aikana osoitettiin toimiston käyttöön talosta Aleksanterinkatu 48 lisätilaa, joka liitettiin toimiston aikaisempiin huonetiloihin.

Valvonta-alueet ja hakemusten käsittely. Lupahakemusten sekä työ- ja rakennuspiirustusten käsittelyä ja rakennustoiminnan yleisvalvontaa varten kaupungin alue oli jaettu itäiseen ja läntiseen valvonta-alueeseen sekä paikallista yleisvalvontaa ja rakennuskohteissa suoritettavaa valvontaa varten viiteen insinöörialueeseen ja kuuteen rakennusmestarialueeseen.

Rakennuslupia ym. maistraatin lupia varten toimistoon jätetyt anomukset tarkastettiin ja esiteltiin yleisvalvonta-alueittain julkisivujen katselmusmiehille ja rakennuskatselmusmiehille.

Kertomusvuoden aikana haetuista 2 463 luvasta oli rakennuslupia 905, muita maistraatin lupia 1 214 ja rakennustarkastajan lupia 344. Hakemuksissa tarkoitetut rakennussuunnitelmat käsittivät 7 289 uutta asuinhuoneistoa, joissa oli yhteensä 20 488 asuinhuonetta sekä 492 920 m² tehdas-, varasto-, myymälä- yms. tiloja. Hakemuksissa esitettyjen rakennusten tilavuus oli yht. 3 367 391 m³.

Kaupunginhallituksen tekemän päätöksen mukaisesti ei oikeudesta rakentaa ulkonevia rakennusosia peritty enää maksuja 10.11. jälkeen.

Rakennustarkastaja käsitteli 686 asiaa, jotka koskivat kaupunkikuvaan vaikuttavien laitteiden ym. rakentamista. Rakennuskatselmusmiehet kokoontuivat 98 kertaa ja käsittelivät 2 326 asiaa, niistä annettiin 1 703 puoltavaa lausuntoa, 547 pantiin pöydälle uudelleen käsiteltäväksi ja 76 ehdotettiin evättäväksi.

Julkisivujen katselmusmiehet kokoontuivat 87 kertaa vuoden aikana ja käsittelivät 1 940 asiaa.

Katselmuksset ym. Toimiston henkilökunta suoritti 11 014 rakentajien pyytämää katselmusta työkohteissa. Lisäksi toimitettiin 315 loppukatselmusta sellaisissa ra-

kennuskohteissa, joiden rakennuslupa oli vanhentunut. Henkilökunta osallistui myös maistraatin toimesta suoritettuihin julkisivujen- ja kokoushuonekatselmuksiin, toimitti alkukatselmuksia sekä tarkasti vanhojen rakennusten kuntoa antaakseen näistä lausuntoja maistraatille. Maistraatin rakennusasioista antamien päätösten samoin kuin loppukatselmuksissa annettujen määräysten määräaikaista noudattamista valvottiin 782 tapauksessa.

Pyydytetyt toimenpiteet lisääntyivät lukumäärältään edelliseen vuoteen verrattuna n. 15 %. Loppukatselmuksissa hyväksyttiin 651 uudis- ja 322 lisärakennusta sekä n. 799 rakennusmuutosta eli yhteensä 1 772 rakennustoimenpidettä. Hyväksytyjen uudis- ja lisärakennusten yhteinen tilavuus oli n. 3 404 325 m³, niissä oli 8 248 asuinhuoneistoa, joissa oli 22 634 huonetta sekä 435 595 m² tehdas-, varasto-, myymälä- yms. tilaa.

Kertomusvuonna julkaistiin edelleen rakentajille tarkoitettua rakennustarkastajan ohjeita. Samoin jaettiin ohjeita pientalorakentajille.

Lausunnot ym. Toimisto tutki vuoden aikana 1 715 rakentamiseen liittyvää muuta asiaa ja antoi niistä maistraatille lausuntonsa.

Eri henkilöille ja viranomaisille annettiin pyynnöstä 513 lausuntoa asuinrakennusten veronhuojennusta koskevista asioista. Liikevaihtoveron palauttamishakemuksia varten annettiin 301 lausuntoa.

Tilastotoimistolle tehtiin rakennustilastoa koskevia ilmoituksia 11 708.

Tulot ja menot. Rakennusvalvontamaksuista ja ulokkeiden rakentamisesta kertyi kaupungille tuloja 45 943 635 mk sekä katumaan aitaamisoikeudesta 11 943 193 mk eli yht. 57 886 828 mk. Summa oli n. 26 % edellisen vuoden tuloja pienempi. Tämä johtui mm. jo mainitusta ulokemaksujen perinnästä luopumisesta. Katujen aitaamistarve väheni myös rakentamisen painopisteen siirryttyä uusille asemakaava-alueille.

Kertomusvuoden aikana toimiston menot olivat 53 608 519 mk, mikä oli n. 36 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Menojen pääosan muodosti tilapäisen henkilökunnan palkkaus.

13. Ulosottovirasto

Henkilökunta. Viraston henkilökunnan kokoonpanossa tapahtuivat v. 1962 mm. seuraavat muutokset: uuteen vakinaisen avustavan kaupunginvoudin virkaan sitä haettavaksi julistamatta nimitettiin 1.12. samoja tehtäviä tilapäisessä virkasuhteessa hoitanut varat. Juhani Tuominen 1.1.1963 alkaen; esikaupunki- ja palkanulosmittausosastoon tp. ulosottoapulaisiksi nimitettiin Holger Kvarnberg sekä Vilho Pajunen molemmat 1.11. lukien.

Kamr. Ulla Kontula erosi virastaan 31.8. Hänen tilalleen nimitettiin 1.9. lukien ekon. Aune Björn. Keskusosaston toim.apul. Pirkko Salmi erosi virastaan 1.4. Hänen tilalleen 10. palkkaluokkaan kuuluvaan virkaan nimitettiin toim.apul. Elvira Nordberg ja 8. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Eeva-Liisa Ikonen 1.6. alkaen sekä Ikosen tp. virkaan toim.apul. Hilma Paasonen 16.6. alkaen.

Viraston tp. vahtimest. Aki Hopea erosi virastaan 30.9. ja hänen tilalleen valittiin Bengt Hammström.

Keskusosaston toim.apul. Anna Holmström siirtyi eläkkeelle 12.9. Hänen tilalleen nimitettiin toim.apul. Valma Harju.

Viraston henkilökunnan lukumäärä, palvelussuhde ja jakautuminen eri osastoille ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

	Vakinaisia viranhaltijoita	Tilapäisiä viranhaltijoita	Työsopimus- suhteessa olevia	Yhteensä	
<i>31. 12. 1961</i>					
—	2	—	—	2	
I osasto	10	1	—	11	
II »	40	6	2	48	
III »	15	2	1	18	
IV »	31	10	1	42	
Keskusosasto	42	10	11	63	
	Yhteensä	140	29	15	184
<i>31. 12. 1962</i>					
—	2	—	—	2	
I osasto	10	1	—	11	
II »	40	6	2	48	
III »	15	2	1	18	
IV »	31	12	2	45	
Keskusosasto	42	10	11	63	
	Yhteensä	140	31	16	187

Viraston talous. Kertomusvuoden talousarviossa oli ulosottoviraston käyttöön myönnetty yhteensä 179 383 250 mk. Vuoden varrella myönnettiin palkankorotuksia ym. menoja varten 10 719 189 mk, joten käytettävissä oli kaikkiaan 190 102 439 mk. Tästä määrästä käytettiin 186 865 101 mk joten säästöä jäi 3 237 338 mk.

Menot jakautuivat seuraavasti: Vakinaiset viranhaltijat 112 796 801 mk, Tilapäiset viranhaltijat 20 465 434 mk, Viranhaltijain muut palkkamenot 10 039 408 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 10 640 689 mk, Sosiaaliturvamaksut 7 763 821 mk, Huoneistomenot 13 902 708 mk, Kaluston kunnossapito 441 499 mk, Painatus ja sidonta 3 654 054 mk, Tarverahat 2 091 384 mk, Erinäiset korvaukset viranhaltijoille 1 593 900 mk sekä Matka- ja kuljetuskustannukset 3 475 403 mk.

Viraston toiminta. Keskuosastoon saapui postitse tai jätettiin toimistoon yhteensä 12 401 (10 865) asiaa (v:n 1961 luvut sulkeissa), joissa pyydettiin velkatuomion, päätöksen, maksamismääräyksen sekä aviopuolisolle tai lapselle suoritettavaa elatusapua koskevan sopimuksen täytäntöönpanoa taikka vähittäismaksukaupasta annetun tai muun lain nojalla yksityisoikeudellisessa asiassa virka-apua. Nämä täytäntöönpano- ja virka-apuasiat jaettiin yksityisoikeudellisten saatavain osastolle sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle siten, että em. osaston osalle tuli 8 528 (7 616) asiaa eli 68.8 (70.1) % koko määrästä ja jälkimmäisen osalle 3 872 (3 249) eli 31.2 (29.9) %. Nämä osastot tilittivät keskuosastolle 30 567 (31 204) erässä yhteensä 478 269 973 (418 494 024) mk. Tilittävä kaupunginvouti tilitti kertomusvuonna yksityisoikeudellisissa asioissa hakijoille yhteensä 414 380 584 (433 105 556) mk.

Veroja, maksuja ja muita julkisoikeudellisia saamisia, joiden ulosmittaus tapahtui ilman tuomiota tai päätöstä, saapui kertomusvuonna keskuosastolle seuraavasti:

Helsingin verovirastolta:		kpl
Verotuslain mukaisia veroja ja niiden ennakkoja	40 920	(31 021)
Uudenmaan lääninkonttorilta:		
Tulo- ja omaisuusverojäämiä	—	(1 358)
Eri toimeksiantajilta:		
Helsingissä maksuunpantuja erilaisia muita veroja ja maksuja	32 053	(24 404)
Muilta paikkakunnilta:		
Julkisoikeudellisia saamisia	37 898	(35 013)
Helsingin kaupungin rahatoimistolta:		
Kunnallisveroja	9	(3 297)
	<hr/>	
	Yhteensä	110 880 (95 093)

Viraston perittäväksi jätettyjen julkisoikeudellisten saamisten yhteismäärä kertomusvuonna oli 4 411 035 445 (2 735 575 666) mk.

13. Ulosottovirasto

Verosaatavain osaston sekä esikaupunki- ja palkanulosmittausosaston toimesta perittiin ja tilitettiin keskusosastolle, minkä lisäksi maksuvelvolliset maksoivat viraston kassaan tai lähettivät postin välityksellä varoja seuraavasti:

	Maksueriä		mk
Helsingin kaupungille..	22 478 (36 547)	vastaten	234 150 797 (366 125 096)
Valtiolle	41 821 (46 737)	»	1 405 561 454 (1 278 781 244)
Helsingin seurakunnille	12 940 (23 727)	»	49 785 954 (84 278 787)
Helsingissä maksuun- pantuja erilaisia mui- ta julkisoikeudellisia saamisia	14 665 (13 594)	»	54 374 068 (62 587 103)
Muiden paikkakuntien toimeksiantajille	30 766 (37 374)	»	166 220 216 (175 366 704)
Yhteensä	122 670 (157 979)	vastaten	1 910 092 489 (1 967 138 934)

Näistä 122 670 erästä ulosottoapulaiset perivät suoraan maksuvelvollisilta 39 632 erää sekä ulosmittasivat palkasta tai eläkkeestä 19 434 erää ja Uudenmaan lääninkonttorin suorittamista valtionverojen palautuksista 40 339 erää. Viraston toimistoon maksettiin 12 137 erää ja postin välityksellä saapui 11 128 erää. Kaikista maksuista oli kokonaissuorituksia 89 261 ja osasuorituksia 33 409.

Helsingin kaupungin kunnallisverojen perintä osoittaa, että kertomusvuoden tulos edelliseen vuoteen verrattuna lukumääräisesti laski 14 069 (7 473) kpl eli 38.5 (17) % ja rahassa 131 974 299 (194 856 378) mk eli 36 (34.7) %.

Valtion verojen osalta pakkoperintä kertomusvuonna osoitti laskua perittyjen veroerien osalta 4 916 (1 712) kpl eli 9.7 (3.5) %, mutta rahassa nousua 126 780 150 (146 597 803) mk eli 9.9 (12.9) %.

Kirkollisveroja perittiin 10 787 (24 551) erää vähemmän vastaten 45.5 (50.9) % ja rahassa 34 492 833 (78 981 725) mk vähemmän vastaten 40.9 (48.4) %:n laskua edelliseen vuoteen verrattuna.

Helsingin kaupungissa maksuunpantuja veroja perittiin kertomusvuonna yhteensä 77 239 (107 011) erässä veronlisäyksineen 1 689 498 205 (1 729 185 127) mk eli 29 772 (33 736) erää vastaten 27.8 (24.0) % vähemmän ja rahassa 39 686 922 (127 240 300) mk eli 2.3 (6.9) % vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Ulosottovirastoon saapuneiden julkisoikeudellisia saamisia käsittävien toimeksiantojen lukumäärässä kaksi vuotta jatkunut laskusuunta kääntyi kertomusvuonna pieneksi nousuksi, sillä toimeksiantojen lukumäärä nousi 15 787 kpl eli 16.6 % (lasku 66 751 kpl eli 41.2 %) ja markkamäärä nousi 1 675 459 779 mk eli 61.2 % (lasku 1 143 808 921 eli 29.5 %). Verrattaessa perintätuloksen laskua uusien toimeksiantojen nousuun on otettava huomioon, että uudet toimeksiannot saapuivat ensimmäiseen vuoden loppupuolella, joten niitä ei saatu loppuun perityiksi kertomusvuonna, mistä johtuen ne eivät näy tilastossa.

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden vuoksi palautettiin keskusosastolle perimiskortteja seuraavasti:

	Perimiskortteja, kpl		mk
Helsingin kaupungin ...	19 153 (12 267)	vastaten	447 594 863 (369 769 590)
Valtion verojen jäämä- luettelonotteita	16 603 (9 333)	»	790 163 741 (521 120 147)
Seurakuntien perimis- kortteja	5 954 (6 748)	»	18 958 968 (22 752 363)
Sekalaisia veroja ja maksuja	11 297 (8 227)	»	361 258 307 (206 396 571)
Maaseudulta saapuneita toimeksiantoja ...	14 073 (14 756)	»	250 472 856 (220 502 104)
Toisille paikkakunnille- lähetettiin perittäviksi	11 994 (12 061)	»	265 339 400 (205 877 251)
Yhteensä	79 074 (63 392)	vastaten	2 133 788 135 (1 546 418 026)

Keskusosastossa vastaanotettiin siis kertomusvuonna verojen ja maksujen tilityksiä 122 670 (157 979) erässä 1 910 092 489 (1 967 138 934) mk sekä palautettiin tai siirrettiin muualle perittäviksi 79 074 (63 392) erässä 2 133 788 135 (1 546 418 026) mk eli käsiteltiin yhteensä 201 744 (221 371) erässä 4 043 880 624 (3 513 556 960) mk.

Estetodistuksien palautetut perimiskortit jakautuivat lukumääräisesti eri este-lajien mukaan seuraavasti: varattomuus 39.2 %, tuntematon osoite 25.9 %, seka-laiset esteet 15 %, siirretty muualle perittäviksi 15.2 % ja peruutettu 4.7 %. Näiden lukujen suhteen on otettava huomioon, että kertomusvuonna jaettiin uudelleen perit-täviksi ne v:n 1956 kunnallisverojen perimiskortit, jotka kertomusvuotta edeltäneen neljän vuoden kuluessa oli palautettu varattomuustodistuksin keskusosastolle. Näis-tä uudelleen jaetuista korteista palautui vielä samana vuonna suurin osa, koska vero vanhentui kertomusvuoden päättyessä.

Poistettujen verojen lukumäärää on pystytty kahden edellisen vuoden aikana vähentämään melko huomattavasti ja perintätulos vuosien 1960—1962 päättyessä oli merkittävästi n. 69 % koko ulosottoon jätetystä määrästä, jota on pidettävä tyydyttävänä.

Kertomusvuonna jatkettiin niitä perinnän tehostamistoimenpiteitä, joista kah-den edellisen vuoden toimintakertomuksissa on tehty selkoa.

Kaupunginvaltuuston päätettyä v. 1960 mm., että kaupungin palveluksessa oleville ulosottoapulaisille ja muiden paikkakuntien ulosottoviranomaisille saatiin suorittaa henkilökohtaisena palkkiona v:n 1961 loppuun mennessä perityistä, v:n 1954 ja 1955 tulojen perusteella maksuunpantujen kaupungin omien kunnallisvero-jen jäämäeristä ja veronlisäyksistä kolme sadalta, sekä myönnettyä kaupunginhalli-tukselle oikeuden päättää samansuuruisen palkkion maksamisesta myös v. 1962—1965, kaupunginhallitus päätti 28.9.1961, että em. henkilöille saadaan maksaa sa-mansuuriset palkkiot myös aikana 1.10.1961—31.12.1962 perityistä, v:n 1956 ja sitä aikaisempien vuosien ko. jäämäeristä ja veronlisäyksistä. Kertomusvuonna kaupun-ginhallitus päätti edelleen, että em. henkilöille saadaan maksaa henkilökohtaisia palkkioita edellä selostetun mukaisesti myös kaikista aikana 1.11.1962—31.12.1963 perityistä, erikseen maksuunpantujen kaupungin omien kunnallisverojen jäämäeristä ja niiden veronlisäyksistä. Kaupungin myöntämiä kehotuspalkkioita on vuoden

13. Ulosottovirasto

aikana maksettu ulosottoviraston ulosottoapulaisille kaikkiaan 3 048 664 mk ja muiden paikkakuntien ulosottoviranomaisille 124 275 mk.

Noudattaen menetelmää, jonka mukaan määrätyn vuoden päättyessä vanhentuvat verot toimitetaan uudelleen perittäviksi sanottuna vuonna, jaettiin kertomusvuoden alussa uudelleen perittäviksi kaikki ne v:n 1956 perimiskortit, joiden maksuvelvollisten osoitteet olivat tiedossa. Kortit toimitettiin poliisilaitoksen osoitetöimistöön osoitteiden tarkistamista varten. Tuntemattoman osoitteen takia palautetut perimiskortit toimitettiin Suomen Henkikirjoittajayhdistyksen Osoitepalvelu-nimiselle toiminnille osoitteiden selvittämistä varten. Kaikkiaan 11 061 tiedustelusta saatiin osoitteet selvitettyiksi 3 040 tapauksessa.

Myös muita perinnän tehostamiskeinoja jatkettiin. Kaupunginhallituksen asiamiestöimistöön toimitettiin 577 (822) maksuvelvollista koskevaa konkurssipyyntöä edelleen hoidettaviksi. Toimenpiteet näiden toimeksiantojen perusteella tuottivat kertomusvuonna yhteensä 18 663 916 (25 301 603) mk, johon sisältyvät myös ne tapaukset, joissa asiamiestöimistö yhtyi valtiovarainministeriön perimistöimistön vireille panemiin konkursseihin.

Kaupungin kunnallisverojen uudelleen perinnästä oli v:n 1960 loppuun mennessä ehtinyt kertyä 4 254 405 mk. V:n 1961 päättyessä tilasto osoitti vastaavasti 33 080 019 mk. Kertomusvuoden päättyessä oli uudelleenperinnän kautta kertynyt näitä kunnallisveroja seuraavasti:

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1954	15 184 553	1957	6 684 813
1955	27 721 010	1958	4 885 354
1956	22 507 426	1959	263 970
			Yhteensä 77 247 126

Sakko- ja korvausasioita saapui keskusosastolle 53 015, joista 38 129 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 14 886 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle. Edellinen tilitti keskusosastolle sakkoja ja korvauksia yhteensä 18 596 erässä 120 587 097 mk ja jälkimmäinen 10 029 erässä 57 866 350 mk, yhteensä 28 625 erässä 178 453 447 mk.

Vapausrangaistuksen täytäntöönpanoasioita saapui keskusosastolle yhteensä 1 317, joista 1 034 toimitettiin edelleen rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle sekä 283 esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Tiedoksiannettavia haasteita saapui keskusosastolle vuoden aikana 7 196 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja 4 609, jotka kaikki on toimitettu edelleen esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle.

Viraston kirjaamon kautta lähteneet postilähetykset jakaantuivat eri osastojen kesken seuraavasti: yksityisoikeudellisten saatavain osasto 527, verosaatavain osasto 995, rikostuomioiden täytäntöönpano-osasto 2 730, esikaupunki- ja palkanulosmittausosasto 3 289, keskusosasto 84 988 sekä ulosottoapulaisten maksukehotuksia 153 599, yhteensä 246 128.

Yksityisoikeudellisten saatavain osasto. Kertomusvuonna osasto sai käsiteltäväkseen kaikkiaan 8 528 asiaa eli 68.8 % virastoon saapuvista

yksityisoikeudellisten asiain määrästä. Lähes puolet kaikista tilityksistä koski ulosottoasioita, joissa täytäntöönpano edellyttää jatkuvia ja toistuvia perimistoimenpiteitä. Osaston toimesta suoritettiin kertomusvuonna 402 häätöä ja pakkohuuto-kauppoja pidettiin 152.

Verosaatavain osaston toimesta perittiin kertomusvuonna julkisoikeudellisia saamisia seuraavasti:

	Maksuerä	mk
Helsingin kaupungin antamista tehtävistä	15 389 (24 862)	175 613 098 (274 593 822)
Valtion antamista tehtävistä	30 048 (33 536)	1 159 146 821 (1 048 526 758)
Helsingissä toimivien seurakuntien antamista tehtävistä.....	7 572 (13 641)	29 288 790 (48 193 925)
Helsingissä maksuunpantuja sekalaisia veroja ja maksuja	9 133 (8 847)	34 420 262 (42 447 833)
Muilta paikkakunnilta tulleita tehtäviä	24 009 (30 378)	128 327 611 (140 497 835)
Yhteensä	86 151 (111 264)	1 526 796 582 (1 554 260 173)

Rikostuomioiden täytäntöönpano-osastolle saapui kertomusvuonna uusia sakko- ja korvausasioita seuraavasti: Uudenmaan lääninhallitukselta 33 624 ja muilta lääninhallituksilta 4 505 yhteensä 38 129.

Sakkoja ja korvauksia perittiin: Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 16 940 erää, yhteensä 107 608 022 mk ja muilta lääninhallituksilta saapuneita 1 656 erää, yhteensä 12 979 075 mk eli kaikkiaan 18 596 erää ja 120 587 097 mk.

Näihin lukuihin sisältyi myös korvauksien osamaksuja, etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien tiedotusten perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöön pantaviksi 1 225. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 592.

Varattomuuden, osoitteen tuntemattomuuden tai muiden syiden perusteella palautettiin kertomusvuonna sakkoluettelonotteita Uudenmaan lääninhallitukselle 13 340 ja muille lääninhallituksille 2 350, yhteensä 15 690.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 1 034 ja tuomittuja saatettiin vapausrangaistustaan kärsimään 487. Lääninhallitukselle palautettiin tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella 452 asiaa ja täytäntöönpanematta jäi vuoden päättyessä 115.

Esikaupunki- ja palkanulosmittausosastolle saapui yksityisoikeudellisia toimeksiantoja kaikkiaan 3 872, mikä oli 31.2 % virastoon saapuneista ko. toimeksiannoista. Huutokauppoja pidettiin kertomusvuonna osaston toimesta 43 ja häätöjä toimitettiin 112.

13. Ulosottovirasto

Veroja perittiin seuraavasti:

	Maksueriä	mk
Helsingin kaupungin antamista tehtävistä	7 089 (11 685)	58 537 699 (91 531 274)
Valtion antamista tehtävistä	11 773 (13 201)	246 414 633 (230 254 476)
Seurakuntien antamista tehtävistä	5 368 (10 086)	20 497 164 (36 084 862)
Helsingin kaupungissa maksuunpantuja erilaisia veroja ja maksuja	5 532 (4 747)	19 953 806 (20 139 270)
Muilta paikkakunnilta tulleista tehtävistä	6 757 (6 996)	37 892 605 (34 868 869)
Yhteensä	36 519 (46 715)	383 295 907 (412 878 751)

Lisäksi osastossa hoidettiin verojen ja maksujen ulosmittausta palkasta ja eläkkeestä myös verosaatavain osaston osalta, milloin täyttä suoritusta ei saatu yhdestä palkka- tai eläke-erästä. Palkanulosmittausryhmä peri veroja ja maksuja kaikkiaan 19 434 erää.

Osasto sai uusia sakko- ja korvausasioita Uudenmaan lääninhallitukselta 13 461 ja muilta lääninhallituksilta 1 425, yhteensä 14 886 kpl.

Sakkoja ja korvauksia perittiin Uudenmaan lääninhallitukselta saapuneita 9 253 erää 51 937 266 mk, muilta lääninhallituksilta saapuneita 776 erää 5 929 084 mk, yhteensä 10 029 erää ja 57 866 350 mk.

Näihin lukuihin sisältyi myös korvauksien osamaksuja sekä etukäteen suoritettuja ja Poliisisanomien kuulutusten perusteella perittyjä sakkoja ja korvauksia.

Sakkoluettelonotteita lähetettiin vankiloihin täytäntöönpantaviksi 237. Tuomittuja passitettiin vankilaan sakkojaan sovittamaan 87 (55).

Varattomuuden, tuntemattoman osoitteen tai muiden syiden perusteella palautettiin Uudenmaan lääninhallitukselle 4 404 ja muille lääninhallituksille 476, yhteensä 4 880 asiaa.

Rangaistusluettelonotteita saapui osastolle 283 ja niistä pantiin täytäntöön 300. Toimitettavia haasteita saapui osastolle 7 196 ja tiedoksiannettavia asiakirjoja saapui 6 116.

Lopuksi mainittakoon, että viraston kertomusvuonna suorittaman perinnän kokonaistulos oli 2 566 815 909 (2 539 807 308) mk.

14. Holhouslautakunta

Holhouslautakuntaan kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana oikeusneuvos Helge Johanson sekä jäsenenä hallitusneuvos Reino Lehto, varat. Aapo Lehtovirta, hallitusneuvos Aarne Sarkio sekä v.t. sihteerinä lainop.kand. Matti Anderzén.

Lautakunnalla oli kertomusvuonna 41 varsinaista ja kaksi ylimääräistä kokousta. Puheenjohtajalla oli vastaanotto perjantaisin, kesäkuukausina torstaisin. Sen lisäksi oli lautakunnassa arkipäivisin klo 9—11 asiakirjojen vastaanotto.

Lautakunnan kokouksista laadittujen pöytäkirjojen yhteinen pykälämäärä oli 1 211 ja sen kertomusvuonna tarkastamien holhous- ja uskotun miehen tilien luku 1 416. Sen ohessa lautakunta antoi holhoojille ja kasvattajille neuvoja holhouksenalaisten asioiden hoidossa. Lautakunnan holhouskirjaan oli kertomusvuoden alussa merkitty 1 798 holhous- ja uskotun miehen tointa, joista edellisiä oli 1 554 ja jälkimmäisiä 244. Holhoustoimista oli 782 lakimääräisiä ja määräykseen perustuvia 772.

Kertomusvuoden aikana merkittiin holhouskirjaan 185 uutta holhous- ja uskotun miehen tointa sekä poistettiin päättyneinä 202. Vuoden lopussa oli holhouskirjaan merkitty 1 775 holhous- ja uskotun miehen tointa, joista lakimääräisiä 770 ja määräykseen perustuvia 765 eli yhteensä 1 530 sekä uskotun miehen toimia 240. Näihin määriin eivät sisälly kaupungin huolto- ja lastensuojelulautakunnan holhouksessa olevat henkilöt.

Lautakuntaan saapui vuoden aikana 531 kirjettä ja lähetettiin 494 kirjettä, johon viimeksi mainittuun määrään sisältyivät holhouslautakunnan tšekäläiselle raastuvanoikeudelle avio- ja asumuserojutuissa vuoden aikana antamat 125 lausuntoa.

Holhouslautakunnan menot kertomusvuoden aikana olivat 2 193 205 mk.

15. Asutuslautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan jäsenen veturinkulj. Bruno Gröndahlin kuoltua 9.7. valitsi kaupunginvaltuusto hänen tilalleen lautakunnan varajäsenen maanvilj. Lars Lindbergin sekä uudeksi varajäseneksi rak.mest. Pehr Ingmanin. Lautakunnan kokoonpano v. 1962 pysyi muuten ennallaan.

Tiheissä asumusryhmissä olevien vuokra-alueiden lunastamislainsäädännön mukaisina uskottuina miehinä toimivat vuoden aikana edelleen lautakunnan jäsenet Bruno Gröndahl ja Kauno Reijonen sekä ensin mainitun varamiehenä agron. Niilo Korpela.

Lautakunta kokoontui 18 kertaa. Pöytäkirjojen yhteinen pykälämäärä oli 182. Kirjelmiä saapui 418 ja lähetettiin 350.

Lautakunta antoi lausuntoja asutuslainojen siirtoa varten sekä selvityksiä siitä, että asianomainen kuului maankäyttölain 1 §:ssä tarkoitettuun tilattomaan väestöön tai oli sellaiseen henkilöön verrattavissa. Myöskin käsiteltiin maanvuokrasuhteiden pidentämistä koskevia asioita. Näitä oli vähemmän kuin edellisenä vuonna.

Kertomusvuoden aikana nimettiin asukkaat eräissä tapauksissa kaupungin alueella vielä vapaina olleille, maanhankintalain mukaan muodostetuille asuntotonteille. Maansaantiin oikeutetuista valitsi lautakunta ne hakijat, joiden asukkaiksi ottamista se katsoi voivansa esittää asutushallitukselle.

Toiminta keskittyi edelleen maankäyttölain ja asutuslainsäädännön kumoamiseen liittyvistä toimenpiteistä annetun lain edellyttämään asutustoimintaan. Lautakunta antoi mm. asutustoimintaa koskevia lausuntoja. Asutustoimenpiteiden turvaamisesta eräissä tapauksissa annetun lain ja sen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetun asetuksen mukaisesti lautakunta valvoi mainitussa laissa säädettyjen rajoitusten ja ehtojen noudattamista kaupungin alueella olevilla, maanhankintalain mukaan muodostetuilla sekä maan vapaaehtoisen hankkimisen järjestelystä annetun lain nojalla hankituilla asuntotonteilla ja -tiloilla, siirtoväkeen kuuluvien alueita lukuun ottamatta. Näistä tiloista ja tonteista pidettiin lautakunnan toimistossa luetelokortistoa. Vuoden aikana käsiteltiin myös em. rajoitusten alaisten alueiden luovutusta ja rajoitusten poistamista koskevia asioita.

Asutuslautakunta ryhtyi valmisteleviin toimenpiteisiin vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa kertomusvuonna annetun lain ja sen täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetun asetuksen aiheuttamien toimenpiteiden suorittamiseksi.

Kertomusvuonna asutuslautakunnista 28.12. annettu laki ja asetus eivät tulleet voimaan vielä tämän vuoden aikana.

Maankäyttölain mukaisista maansaantihakemuksista lautakunta antoi 48 lausuntoa, maanhankintalain mukaisten osakekauppojen hyväksymisestä 13 lausuntoa, lainansiirtoanomuksista 30 lausuntoa, tonttikauppojen hyväksymisestä 16 lausuntoa ja rajoitusten alaisten tonttien vapauttamisesta 8 lausuntoa.

Maankäyttölain mukaisia laina-anomuksia käsiteltiin 1, maanhankintalain mukaisen maansaantioikeuden siirtoja 2, vuosimaksujen lykkäysasioita 2, kaupungin etuosto-oikeuden käyttämistä koskevia asioita 4, nimeämisesityksiä 3 ja nimeämisiä 6. Vuokramaksun suuruuden määrittämistä koskevia asioita käsiteltiin 6 kertaa.

Menot. Lautakunnan puheenjohtajan vuosipalkkio oli 58 000 mk, sihteerin palkkio 252 000 mk ja kokouspalkkiomenot 177 000 mk; toimistonhoitajan palkka oli 769 680 mk ja muut lautakunnan toimiston menot 271 242 eli yhteensä 1 527 922 mk.

---

16. Vesilautakunta

Vesilain, joka tuli voimaan 1.4.1962, 20. luvun 1 §:n edellyttämän vesilautakunnan asettamisesta em. ajankohdasta lukien kaupunginvaltuusto päätti 21.2. samana vuonna (kunn.as.kok. n:o 28 ja 49).

Lautakunnan tehtäviin kuului vesilain ja sen nojalla annettujen päätösten ja määräysten noudattamisen valvominen toimialueellaan. Valvontatehtävässään lautakunnan mm. oli pidettävä silmällä, ettei vesistössä luvottomasti padottu vettä sekä ettei vesistöä pilattu. Lautakunnan oli, mikäli voimassa olevia määräyksiä tai lautakunnan antamaa kehotusta ei noudatettaisi, ilmoitettava asiasta vesistön suojelua valvovalle valtion viranomaiselle tai laiminlyönnin ollessa ilmeinen, tehtävä ilmoitus viralliselle syyttäjälle tai ryhdyttävä muulla tavalla asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Lautakunnan ratkaistavista asioista mainittakoon eräitä toisen maalla suoritettavia toimenpiteitä, kuten ojan tai vesijohdon tekemistä, veden johtamista ojaan tai puroon sekä maaperä- ja vesimäärätutkimuksia koskevat erimielisyydet sekä kysymykset jätevesien ym. vesistöä pilaavien aineiden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan, toiselle kuuluvaan viemäriin tai päästämisestä maahan tai avouomaan, milloin ko. asian käsittelemisen ei katsottu kuuluvan vesioikeudelle.

Lautakunnan tehtäviin sisältyi myös aloitteiden ja esitysten tekeminen toimialueensa vesioalojen järjestämisestä ja kehittämisestä.

Lautakunnan puheenjohtajaksi valittiin lainsäädäntöneuvos Kalevi Airaksinen, varapuheenjohtajaksi kaupunginlääkäri Tauno Wartiovaara, jäseniksi II apul. katurak.pääll. Paavo Hyömäki, vesilaitoksen toim.joht. Eino Kajaste sekä kaupungingeod. Lauri Kärkkäinen. Varajäsenet olivat katurakennusosaston yli-ins. Martti Anttila, kaupunginhygieenikko Olavi Kilpiö, tonttiosaston apul.pääll. Esko Lehtonen sekä vesilaitoksen apul.joht. Kauko Tammela. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul. kaup.joht. Hjalmar Krogius. Sihteerinä toimi varat. Erkki Aalto-Setälä.

Kertomusvuoden aikana piti lautakunta 10 varsinaista kokousta, joiden pöytäkirjojen pykälämäärä oli yhteensä 68. Lisäksi pidettiin yksi katselmuskokous. Lautakunnalle saapui 70 kirjettä ja niitä lähetettiin 42.

Sihteerinä lukuun ottamatta ei lautakunnalla ollut varsinaista henkilökuntaa palveluksessaan. Toimistotyöt annettiin laskutustyönä suoritettaviksi.

Lautakunnan menot olivat 204 220 mk ja tulot 310 mk.

17. Palotoimi

Palolautakunta

Lautakunnan kokoonpano. Palolautakuntaan kuuluivat v. 1962 seuraavat henkilöt: puheenjohtajana rak.mest. Onni Vanhala, varapuheenjohtajana taloustireht. Jalmari Hopeavuori sekä jäseninä: ent. palokorpr. Pauli Kaja, kiinteistöneuvos Olavi Karasuo, toimits. John Lannervo, maanvilj. Lars Lindberg, rak.tark. Aulis Salo, sorv. Lauri Santanen, rak.mest. Leo Vilkmán sekä ins. Vidar Westerholm. Kaupunginhallituksen edustajana oli apul.kaup.joht. Veikko Järvinen. Sihteerinä toimi valtiot.maist. Nils Härkäpää.

Lautakunnan kokoukset ym. Palolautakunta kokoontui vuoden aikana 28 kertaa. Kokousten pöytäkirjojen pykäläluku oli 253. Saapuneita kirjeitä oli 319 ja lähetettyjä 97.

Palolaitoksen diaariin merkittiin 688 saapunutta ja 792 lähtenyttä kirjettä.

Päätökset. Lautakunnan kertomusvuonna lopullisesti päättämät asiat olivat: hankintavaltuuksien vahvistaminen kertomusvuodeksi (9. 1. 7 §); v. 1962 talousarvioon merkityn palolaitoksen rakennusten vuosikorjausmäärärahan jako eri kiinteistöille (9. 1. 8 §, 20. 3. 67 §, 29. 8. 176 §); yleisen palotarkastuksen suorittaminen (9. 1. 9 §, 19. 6. 153 §, 18. 12. 249 §); kaluston ja tarvikkeiden sekä korjaustöiden tilaaminen (9. 1. 10 §, 23. 1. 18, 19 §, 20. 2. 44 §, 6. 3. 58, 59 §, 3. 4. 79 §, 17. 4. 86, 87, 88 §, 14. 8. 165, 166, 167 §, 20. 11. 234, 235, 236, 237 §); eräiden viranhaltijain oikeuttaminen asumaan kaupungin alueen ulkopuolella (23. 1. 17 §); palolautakunnan kokousajat ja pöytäkirjojen pitäminen yleisön nähtävänä (6. 2. 23 §); Helsingin kaupungin palokunnan ja Gösta Waseniuksen rahaston pääomien kartuttaminen (6. 2. 24, 25 §); laskujen, avustusten ym. maksaminen Helsingin kaupungin palokunnan rahaston varoista (6. 2. 26 §, 6. 3. 54 §, 30. 4. 99, 102, 103 §, 15. 5. 111 §, 25. 9.

195 §, 9. 10. 203 §, 13. 11. 228 §); vapaaehtoisille palokunnille jaettavat avustukset (6. 2. 30 §); kanttiinin perustaminen Kallion paloasemalle (20. 3. 66 §); palomiesten pohjoismaisiin opintopäiviin osallistuvien ulkomaisten ja kotimaisten osanottajien majoittaminen paloasemille (3. 4. 77 §); palotoimen toimintakertomuksen hyväksyminen (15. 5. 118 §); palolautakunnan vierailumatka Poriin (15. 5. 120 §, 29. 5. 136 §, 29. 8. 183 §); eräiden kokouspalkkioiden suorittaminen (22. 5. 123 §); palolaitoksen 301 viranhaltijan irtisanoutumisesta johtuvat toimenpiteet (30. 4. 106 §, 29. 5. 134 §, 31. 5. 139, 140 §, 19. 6. 154 §); palolaitoksen maksettavien laskujen ja muiden maksumääräysten hyväksyminen, arvopostin kuittaaminen sekä hankinnat ja tilaukset varastoista (14. 8. 160 §, 29. 8. 174 §, 9. 10. 204 §, 23. 10. 212 §, 18. 12. 246 §); asuntojen luovuttaminen palolaitoksen viranhaltijoille virkasuhteeseen sidotuiksi vuokra-asunnoiksi (14. 8. 163 §, 13. 11. 226 §); Helsingin Sotilaspiirin Esikunnan oikeuttaminen pystyttämään pääpaloaseman torniin kaksi sauvaelementti-antennia (11. 9. 190 §); päivä- ja ammattilehtien tilaaminen (9. 10. 206 §).

Esitykset. Palolautakunta teki esityksiä kaupungin muille elimille asioista, joista mainittakoon mm. seuraavat: Helsingin palotoimen historian kirjoitus-, käänös- ja tarkistustyöstä maksettavat palkkiot (9. 1. 6 §); lisämäärärahojen ja eräiden tilien ylitysoikeuden myöntäminen sekä määrärahojen siirtäminen (9. 1. 13 §, 6. 2. 27, 28 §, 14. 8. 166 §, 25. 9. 196 §, 4. 12. 239, 241 §); Helsinki-mitalin ja Kaupunkiliiton ansio-merkin myöntäminen (20. 2. 41, 42 §); palolaitoksen viranhaltijain vapauttaminen suorittamasta heille autojen yhteenajon johdosta maksettavaksi tuomittuja korvauksia (20. 2. 43 §, 20. 3. 65 §, 23. 10. 217 §); eräiden avustusten myöntäminen (6. 3. 55, 56 §); vesijohdon rakentaminen Laajasalon polttonesteiden suurvarastoalueelle (6. 3. 60 §); v. 1963 talousarvion pääomamenoihin merkittävä, Käpylän paloaseman tontille rakennettavaa harjoitustaloa varten tarvittava loppumääräraha (20. 3. 68 §); eräiden palolaitoksen viranhaltijain oikeuttaminen käyttämään omaa moottoriajoneuvoaan virka-ajoihin sekä eräiden viranhaltijain oikeuttaminen ajamaan palolaitoksen autoja v. 1963 (17. 4. 84 §, 29. 5. 127 §); palotoimen toimintakertomuksen lähettäminen Uudenmaan lääninhallitukselle (17. 4. 85 §); v:n 1963 talousarvioehdotus (15. 5. 112 §, 29. 5. 128 §, 29. 5. 130 §, 14. 8. 168 §); palokorpr. Grönqvistin vapauttaminen suorittamasta takaisin Valtion palokoulun kurssiajalta hänelle maksettua palkkaa (19. 6. 152 §); palopäällikön aikaisemman virka-asunnon muuttaminen toimistotiloiksi (14. 8. 164 §); tunnustuksen osoittaminen Helsingissä toimiville vapaaehtoisille palokunnille (29. 8. 177 §); eräiden vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotisjuhlassa lahjoittaman stipendirahaston sääntöjen vahvistaminen (29. 8. 178 §); palolaitoksen käytöstä poistetun kaluston myyminen (11. 9. 189 §); palopäällikön ja paloinsinöörin lähettäminen virkamatkalle Länsi-Saksaan sekä Tanskaan ja Ruotsiin tutustumaan polttonesteiden varastoalueiden palosuojeluun sekä vaahtosammutuskalustoon (25. 9. 197 §); Haagan paloaseman virvokioskin vuokraaminen Helsingin palokunnan urheilijoiden yhdistykselle (9. 10. 207 §); vuosipalkkaa vastaavan korvauksen suorittaminen edesmenneen palopäällikkö Tor Sundquistin omaisille (23. 10. 216 §); Oulunkylässä Siltavoudintien varrella sijaitsevan vanhan palokaivon poistaminen (23. 10. 221 §); eräiden huoneistojen määrääminen virka-asunnoksi (13. 11. 227 §); avustuksen anominen valtiolta kertomusvuonna hankittuja ruiskuautoja varten (4. 12. 242 §); Malmin ja Herttoniemen palovartioasemien ruokailun järjestäminen (18. 12. 248 §); Malmin palovartioase-

malla olevien vuokrahuoneistojen muuttaminen palovartioaseman majoitustiloiksi (18. 12. 253 §).

Lausunnot. Palolautakunta antoi kaupungin muille elimille mm. seuraavia asioita koskevat lausunnot: lausunto palopäällikön viran hakijoista (13. 2. 37 §, 22. 5. 122 §); matka-apurahojen myöntäminen (3. 4. 78 §); palojärjestys (4. 5. 108 §, 14. 8. 169 §); kiinteän omaisuuden tarkastajien v. 1961 kertomus (12. 6. 143 §); rakennusjärjestysehdotus (29. 8. 179 §); rakennustarkastustoimiston uudelleenjärjestelykomitean mietintö (11. 9. 191 §); Oy. G. W. Sohlbergin tehdassalin varustaminen sähköhälytysjärjestelmällä palolautakunnan hyväksymän vesisprinklerjärjestelmän asemesta (23. 10. 220 §); Esso Oy:n anomus Laajasalon öljyvarastoalueen suojaamisesta meren puolelta (18. 12. 250 §); Pakinkylän vapaaehtoisen palokunnan anomus sen omistaman talon liittämistä kaupungin toimesta yleiseen viemäriverkostoon (18. 12. 251 §). Lisäksi antoi palolautakunta 24 lausuntoa asemakaavan ja tonttijaon vahvistamis- ja muutosehdotuksista sekä 7 lausuntoa rakennuspiirustuksista.

Palolaitos

Henkilökunta. Palopääll. Tor Sundquistin kuoleman jälkeen valittiin 27. 6. palopäälliköksi palomest. Olli Lyly, joka ryhtyi virkaa hoitamaan 6. 7. lukien. Avoimna ollut palopäällikön virkaa hoiti mainittuun päivään saakka apul.palopääll. Harri Virranne, apulaispalopäällikön virkaa palomest. Allan Harne ja palomestarin virkaa apul.palomest. Erkki Saksa.

Avoimeksi tulleeeseen palomestarin virkaan palolautakunta valitsi 16. 10. lukien apul. palomest., lakit. kand. Erkki Saksan. Tätä virkaa oli viransijaisena hoitanut 7. 7.—15. 8. ruiskumest. Alfred Nordström ja 16. 8.—15. 10. apul. palomest. Saksa.

Avoimeksi tulleeisiin palokersantin virkoihin palolautakunta valitsi 1. 7. lukien palokorp. Birger Söderlundin 1. 9. lukien, palokorp. Allan Lönnqvistin ja 1. 11. lukien palokorp. Leo Riihelän. Vuoden aikana palopäällikkö nimitti palokorpraalin virkoihin 7 palomiestä, palomiehen virkoihin 12 tp. palomiestä. Tp. palomiehiksi otettiin 12 uutta miestä, mikä johtui siitä, että palopäällystön ja -miehistön työaika vuoden alusta lyhennettiin 67.2 tunnista 63 tuntiin viikossa. Työsopimussuhteeseen palopäällikkö palkkasi eronneiden ja muihin tehtäviin siirrettyjen tilalle viisi henkilöä.

Eläkkeelle siirtyivät vuoden aikana eläkeiän saavuttaneina palokersantit Martti Harjukari, Arvo Kokkinen, Selim Nyman ja palokorpraalit Frans Ekholm, Edell Nyholm, Yrjö Pajunen, Oskar Sahlberg ja Harry Österberg. Muista syistä erosi palolaitoksen palveluksesta neljä viranhaltijaa ja kaksi työsopimussuhteeseen palkattua työntekijää. Palokorp. Aleksanteri Ahjolinna kuoli 16. 12.

Tuntityössä olevien ammattityöntekijäin lukumäärä oli koko vuoden aikana 21.

Kesäkuukausina palveli palolaitoksessa yhteensä 79 palomiehen vuosilomasijaista ja muuna aikana 17 palomiehen sairauslomasijaista. Neljä henkilöä toimi eri aikoina toimistoapulaisen vuosi- ja sairauslomasijaisina.

Palolaitoksen koko henkilökunnan vahvuus ja sijoitus eri osastoihin sekä palo- ja palovartioasemille vuoden lopulla ilmenee taulukosta seuraavalla sivulla.

Terveystila. Kertomusvuonna sattui tulipalojen sammutushenkilökunnan keskuudessa sammutustyössä kaksi savumyrkytys- ja yhdeksän loukkaantumistapaturmaa. Harjoituksissa tai työpalveluksessa loukkaantui 38 henkilöä. Tapaturmien

17. Palotoimi

Osoite	Viranhaltijat				Työsopimussuhteessa olevat työntekijät				Yhteensä			
	Päällystö	Alipäällystö	Miehistö	Talous- ja huoltohenkilökunta		Mp.	Np.	Mp.	Np.	Mp.	Np.	Yht.
<i>Palopäällikkö</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
<i>Sammutusosasto</i>	3	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3	
I palopiiri												
Pääpaloasema	1	11	79	—	—	—	—	—	91	—	91	
II palopiiri												
Haagan paloasema	1	6	44	—	—	1	1	—	52	1	53	
III palopiiri												
Käpylän paloasema	1	5	32	—	—	—	—	—	38	—	38	
Malmin palovartioasema	—	2	10	—	—	—	—	—	12	—	12	
IV palopiiri												
Kallion paloasema	1	9	72	—	—	4	—	—	86	—	86	
Herttoniemen palovartioasema ...	—	2	14	—	—	—	—	—	16	—	16	
Sammutusosasto yhteensä	7	35	251	—	—	5	1	—	298	1	299	
<i>Teknillinen osasto</i>	1	1	—	1	—	17	1	—	20	1	21	
<i>Palonehkäisyosasto</i>	6	—	—	—	—	—	—	—	6	—	6	
<i>Talousosasto</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	
Toimisto	—	—	—	—	—	4	1	1	1	5	6	
Varusosasto	—	—	—	3	—	1	2	—	4	2	6	
Talousosasto yhteensä	1	—	—	3	4	2	3	—	6	7	13	
Kaikkiaan	16	36	251	4	4	24	5	—	331	9	340	

aiheuttamat työpäivämenetykset nousivat 567 p:ään ja niistä suoritettut korvaukset 724 658 mk:aan. Kertomusvuonna sattui lisäksi korjaamon henkilökunnan keskuudessa yksi tapaturma ja toimistohenkilökunnan keskuudessa samoin yksi tapaturma. Näiden tapaturmien aiheuttamat työpäivämenetykset olivat 78 päivää ja niistä suoritettut korvaukset 95 000 mk.

Sairauden tai tapaturman perusteella myönnettiin viranhaltijoille ja vuosilomasijaisille sairauslomaa 221 kertaa sairauspäivien lukumäärän ollessa yhteensä 2 852. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin vastaavat luvut olivat seitsemän ja 185.

Henkilökunnan eri ryhmien sairauspäivien keskimääräinen luku sairaustapausta ja henkilöä kohti oli seuraava: päällystö 16.12 ja 8.06, alipäällystö 18.44 ja 9.22, miehistö 11.76 ja 8.95, talous- ja huoltohenkilökunta 35.0 ja 17.62 sekä työsopimussuhteessa olevat työntekijät 13.22 ja 6.03.

K o u l u s. Sammutushenkilökunnan koulutus tapahtui laadittujen koulutusohjelmien mukaan. Päivittäin pidettiin jokaisella paloasemalla ja palovartioasemalla kalustoharjoituksia. Paloasemilla pidettiin myös oppitunteja, ulkopuolisten asiantuntijain luentoja sekä opetuselokuvaesityksiä. Tämän lisäksi koulutettiin henkilökuntaa erilaisilla kursseilla. Uusille palomiehen vuosilomasijaisille pidettiin keväällä kahden viikon peruskurssi.

Valtion palokoulun alipäällystöluokalle 30. 10. 1961—17. 2. 1962 oli komennettu viisi ja 15. 11. 1962—23. 2. 1963 neljä palolaitoksen viranhaltijaa. Kaupungin koulustoimikunnan järjestämän johtamistaidollisen kurssin I jakson suoritti neljä ja II jakson myös neljä viranhaltijaa, kunnallishallinnollisen B-kurssin kaksi viranhaltijaa, väestönsuojelutoimiston järjestämän palontorjuntajoukkojen johtajien peruskurssin 18 viranhaltijaa, väestönsuojelutoimiston järjestämän väestönsuojelukoulut-

tajakurssin viisi viranhaltijaa ja Suomen väestönsuojelujärjestön järjestämän yleisen väestönsuojelujohtajakurssin yksi viranhaltija.

Apulaispalopäällikkö osallistui virastopäällikköiden neuvottelupäiville.

Palolaitokseen perustettuun koulutustoimikuntaan, jonka tarkoituksena oli neuvotella koulutuksen järjestelystä ja tehostamisesta ovat kuuluneet palomest. Allan Harne, ruiskumestarit Alfred Nordström ja Eino Jaale sekä palokers. Leo Mäkinen ja palomies Urpo Vihanto. Palopääll. Olli Lyly ja paloins. Åke Grönmark ovat suorittaneet opintomatkan Länsi-Saksaan, Tanskaan ja Ruotsiin tutustuen polttonesteiden varastoalueiden ja öljysatamien palosuojeluun ja niiden vaahtosammutuskalustoihin. Lisäksi suorittivat palopääll. Lyly ja talouspääll. Nils Härkäpää opintomatkan Englantiin tutustuen siellä polttonesteiden varastoalueisiin, palokalustoon ja palokalustotehtaisiin. Palomiesten pohjoismaisille opintopäiville Suomessa osallistui palolaitoksen alipäällystä ja miehistöä.

Kiinteistöt ja kalusto. Kiinteistöt. Suuria rakennustöitä ei kertomusvuonna palolaitoksessa suoritettu. Korjaustöistä voidaan mainita Käpylän paloaseman keskuslämmityslaitteiden sekä vesi- ja viemäriputkien uusiminen, Kallion paloaseman ajotien ja pääpaloaseman pihan osan asfaltoiminen. Pääpaloaseman asuintalossa Korkeavuorenkatu 39 v. 1961 aloitetut vesi- ja viemäriputkien uusimistyöt sekä lämminviesiäputkien asentamistyöt saatiin loppuun suoritetuiksi vuoden alkupuolella.

Kalusto. V. 1961 tilatut Fargo-alustalle rakennetut ja Ruberg-nokkapumpulla varustetut kaksi ruiskuautoa valmistuivat ja otettiin käyttöön kesällä 1962. Näiden lisäksi palolaitos sai vielä kolmannen samanlaisen ruiskuauton, yhden Fargo-merkkisen ambulanssiauton ja kolme Coventry-merkkistä moottoriruiskua. V. 1952 hankittu Åsbrink-merkinen tikasauto uusittiin K. Nummela Oy:llä ja samalta liikkeeltä tilattiin uusi Ford-alustalle rakennettu 37 m:n tikasauto, jonka toimitus kuitenkin siirtyi v:n 1963 puolelle. Ruiskuveneen moottorit uusittiin ja pääpaloasemalla olevaa automaattisten hälytyslaitteiden vastaanottokeskusta laajennettiin. Lisäksi täydennettiin letkuvarastoa ja palokalustoa ja hankittiin lisää radiopuhelimia. Kallion paloasemaa varten asennettiin varavoimakone.

Palolaitoksen moottoriajoneuvojen ja -ruiskujen lukumäärä ja jakaantuminen eri palo- ja palovartioasemille vuoden lopussa selviää seuraavasta taulukosta:

Sijituspaikka	Moottoriajoneuvoja											Ruiskuveneitä	Moottoriruiskuja	
	Ruiskuautoja	Pioneeriautoja	Vesisäiliö- ja vaahtoautoja	Letkuautoja	Konetikasautoja	Erikoishuoltoautoja	Sair.kulj.autoja	Kuorma-autoja	Henkilöautoja	Pakettiautoja	Traktoreita			Yhteensä
<i>Sammutusosasto</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—
Pääpaloasema	2	1	—	—	1	1	1	1	3	1	1	12	1	10
Haagan paloasema	2	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	5	—	7
Käpylän paloasema	2	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	4	—	4
Malmin palovartioasema ..	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Kallion paloasema	2	2	1	1	1	1	7	1	1	—	—	17	—	3
Herttoniemen palovartioasema	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1
Varalla	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	5
<i>Teknillinen osasto</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—
Yhteensä	14	3	2	3	2	2	9	2	7	3	1	48	1	31

Palolaitoksella oli siis 24 varsinaista sammutusautoa, joista 16 pumpulla varustettua. Näistä oli seitsemässä autossa korkeapainesumupumppu. Pumpulla varustetuista autoista oli kolmessa 2 800, kahdessa 2 500, kolmessa 2 000 ja yhdessä 1 000 l/min-tehoinen pumppu sekä seitsemässä yhdistetyt 1 500 l/min (8 ik) matala- ja 250 l/min (46 ik) korkeapainepumppu. Edellä mainitut autot oli lisäksi varustettu vaahtosammutuslaitteilla, joiden teho kymmenessä autossa oli 1 000 l/min, yhdessä 1 500 l/min, kolmessa 2 000 l/min, yhdessä 4 000 l/min ja yhdessä 8 000 l/min.

Moottoriruiskuista oli kaasuturbiinipumpun teho 2 200 l/min, kahdeksan ruiskua oli 2 000, kaksi 1 500, kolme 1 000, kahdeksan 800, kolme 600 ja kuusi 230 l/min tehoista.

Ruiskuveneen HRV 2:n pumppujen teho oli yhteensä 8 000 l/min ja veneessä oli lisäksi korkeapainepumppu ja vaahtosammutuslaitteet.

Palolaitoksen kaikkien pumppujen yhteinen teho oli siis 74 430 l/min.

Uutta kumitettua paloletkua hankittiin yhteensä 4 000 m, josta 2 000 m 3°:n ja 2 000 m 1 ½°:n letkua. Käyttökelvotonta letkua poistettiin 351 m. Letkuvarasto käsitti vuoden lopulla yhteensä 49 675 m, josta 25 015 m 3°:n liittimillä varustettua pääjohtoa. Tämän lisäksi oli palolaitoksella korkeapaine- ja muita erikoisletkuja yhteensä 3 235 m.

Paloilmoituslaitteet ja viestivälineet. Yksityisten auto-maattisia palohälytys- ja sprinklerlaitteita kytkettiin palolaitoksen vastaanottokeskuksiin vuoden aikana 35, vuoden lopussa oli niitä kytketty pääpaloaseman keskukseen 78, Kallion paloaseman keskukseen 41 Haagan paloaseman keskukseen 14.

Puhelinyhdistyksen hätäpuhelinkeskukseen, josta pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle oli suorat johdot, oli kytketty 678 hätäpuhelinta. Lisäksi voitiin hätäpuhelinkeskus hälyttää jokaisesta puhelimesta numerolla 000. Palolaitoksen hälytyskeskuksen hälytysnumero 005 oli yhdistetty Puhelinyhdistyksen keskukseen viidellä johdolla. Hälytystä varten oli palo- ja palovartioasemat sekä poliisilaitos yhdistetty toisiinsa suoralla puhelinjohdolla. Kallion paloasemalla sijaitsevan sairaankuljetuskeskuksen hälytysnumero oli 0066.

Radiopuhelinliikennettä varten oli pääpaloaseman hälytyskeskuksessa sammutustoiminnan ja Kallion paloasemalla sairaankuljetustoiminnan radiokeskus, joiden vastaanottimet oli sijoitettu Ilmalan vesitorniin ja lähettimet pääpaloasemalle ja Kallion paloasemalle. Kuudessa päivystysautossa, viidessätoista paloautossa ja yhdeksässä ambulanssautossa sekä yhdessä erikoisautossa ja ruiskuveneessä oli radiopuhelin. Lisäksi oli käytössä kahdeksan kannettavaa radiopuhelinta.

Palopostit ja vedennottopaikat. Kertomusvuoden aikana valmistui 270 uutta vesijohdon palopostia, joten niiden lukumäärä vuoden lopussa oli 4 519. Kantakaupungissa oli kuusi palokaivoa ja viisi 450 m³:n suuruista sammutus- vesisäiliötä. Esikaupunkialueella oli 74 palokaivoa ja 8 vesiallasta.

Sammutus-, sairaankuljetus- ja avunantotoiminta. Palolaitoksen työneiseisuus. Tehtyään työntekijäjärjestöjen kautta kaupungille esityksen palkankorotuksista 301 palolaitoksen viranhaltijaa ilmoitti sanoutuvansa irti viroistaan 31.5. lähtien, jollei palkankorotusesityksiä ennen mainittua päivää olisi ratkaistu esitetyllä tavalla. Koska palkkaneuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen ennen 1.6., jättivät irtisanoutuneet virkansa sinä päivänä ja palolaitoksen palvelukseen jäivät vain apulaispalopäällikkö, talouspäällikkö, palotarkastaja, paloinsinööri, kaksi palo-

mestaria, apulaispalotarkastaja sekä toimistohenkilökunta ja työsopimussuhteeseen palkattu henkilökunta. Työnseisaus kesti 16. 6. asti, ja sinä aikana huolehti palvelukseen jäänyt päällystö hälytyspalveluksesta ja sammutustyön johtamisesta ja vapaaehtoisia palokuntia käytettiin sammutustyössä. Sairaankuljetustoiminta siirrettiin Marian sairaalan hoidettavaksi. Työnseisauksen aikana ei suuria tulipaloja sattunut, ja pienehköt palonalut saatiin väliaikaisilla sammutusjoukoilla nopeasti sammutetuiksi.

H ä l y t y s t i l a s t o. Palolaitos hälytettiin kertomusvuonna kaikkiaan 1 333 kertaa, joista 666 kertaa tulipalon, 22 kertaa nokipalon ja 49 kertaa savu- tai kaasuvaaran takia, 11 kertaa happikojeavustusta varten, 46 kertaa sammakkomiesavun antamista varten ja 379 kertaa vedenpumppausta ym. avunantotyön suorittamista varten. Lisäksi hälytettiin palolaitos 56 kertaa erehdyksestä, 81 kertaa hälytyslaitteissa sattuneen vian johdosta sekä 23 kertaa ilkkivaltaisesti.

Tulipalosta johtuvat hälytykset suoritettiin 540 tapauksessa puhelimitse ja 110 tapauksessa Puhelinyhdistyksen hätäkeskuksen kautta joko hätäpuhelimesta tai muista puhelimista numerolla 000. Tulipalohälytys suoritettiin automaattisella hälytyslaitteella 10 tapauksessa ja suullisesti 6 kertaa.

T u l i p a l o t. Tulipaloja sattui Helsingissä kertomusvuonna kaikkiaan 666, joista tammikuussa 49, helmikuussa 45, maaliskuussa 87, huhtikuussa 52, toukokuussa 101, kesäkuussa 33, heinäkuussa 34, elokuussa 46, syyskuussa 39, lokakuussa 57, marraskuussa 48 ja joulukuussa 75. Tulipaloista sattui 419 klo 6—18 ja 247 klo 18—6 välisenä aikana.

Tulipaloista oli pieniä eli sellaisia, jotka sammutettiin sankoruiskulla, muilla käsisammuttimilla tai paloauton säiliösuihkulla, kaikkiaan 490 eli 73.6 %, keski-kokoisia tulipaloja oli 27 eli 4.1 % ja palonalkuja, jotka oli sammutettu ennen palokunnan saapumista, 148 eli 22.2 %.

Suuria tulipaloja, joiden sammutuksessa tarvittiin samanaikaisesti suurin osa palolaitoksen käytettävissä olevista omista sammutusyksiköistä, oli vain yksi eli 0.1 %. Se sattui 10. 10. Sohlberg Oy:n tehdasrakennuksessa Työnjohtajankatu 1. Tehdasrakennuksen ullakkokerroksen kattorakenteet syttyivät palamaan hitsauskipinästä. Tuli levisi vesikattorakenteita pitkin useimpiin varasto- ja työhuoneisiin tuhoten varastot ja kalusteet melkein kokonaan. Vesikattoa jouduttiin repimään ja tuhoutui sitä yhteensä n. 250 m². Sammutustyötä vaikeutti sanokka savu. Yli neljän tunnin sammutustyön jälkeen palokunta pystyi rajoittamaan palon ja estämään sen leviämisen. Tulipalossa loukkaantui tehtaan yksi työntekijä. Sammutustyö aiheutti lisäksi suuria vesivahinkoja.

Kertomusvuonna sattuneet tulipalot jakaantuivat syttymispaikan ja syttymissyyn mukaan seuraavasti:

Sytymispaikka	Syttymissyy																				Yhteensä
	Viallinen tulisi- ja tai savujoh- to	Tulisi- jan tai savu- hormin liika- kuumentuminen	Tulisi- jasta lentänyt kipinä ym.	Kuuma tuikka tai esine	Viallinen sähkö- asennus	Sähkölaitteiden huo- lluaton käsittely	Muut sähköstä ai- heutuvat syyt	Tulenarkoien nestei- den huolluaton käsittely	Tulitikkujen huoli- maton käsittely	Tupakointi	Pukki- johtojen sulattaminen	Muu tulen huoli- maton käsittely	Räjähdytys	Itsesytytys	Hitsaus	Tehdastoiminnasta ai- heutunut kipinä tai kaasunnuodostus ym.	Rautatie-, auto- ja höyrylaivaliikenne	Lasten tulen- käsittely	Tuho- ja murha- polto	Syy tuntematon	
Asuinhuone	6	6	1	3	—	8	10	3	1	16	1	18	2	1	12	—	—	1	1	3	93
Asuinrakennus	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	7	12
Auto, moott.pyörä	—	2	1	1	—	—	29	5	—	5	—	3	—	34	3	—	—	—	—	5	88
Autotalli	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	7
Eteinen	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5
Hiilivarasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Hissi + moottori	—	—	—	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	7
Hotelli, sairaala ym. yleinen huoneisto	—	3	1	1	—	—	3	—	—	2	—	—	—	3	3	—	—	—	—	2	19
Kaatopaikka	—	—	—	3	—	—	—	—	—	2	—	—	—	9	—	—	—	—	1	2	16
Kellari	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	—	8	—	—	2	—	—	—	—	2	21
Keittiö, keittokomero	—	2	1	—	—	1	—	2	—	3	—	4	1	—	1	—	—	—	3	1	16
Kioski-putka	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	4
Laiva, moottorivene	—	—	1	—	—	—	—	3	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	1	1	11
Liikehuone	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	1	6
Neonvalomainos	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	4
Nurmikko, maasto	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	28	—	—	—	—	—	—	—	—	69
Pannuhuone	—	—	—	—	—	—	1	1	—	1	—	5	—	1	1	—	1	21	—	7	11
Parakki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	9
Pölyhormi	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	6	3
Raitiovaunu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Rakennustyömaa	15	31	8	1	—	—	2	2	—	4	—	11	2	—	8	—	—	2	—	1	87
Rautatievaunu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Roskakuilu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	9
Roskalaatikko	—	—	—	3	—	—	—	—	—	5	—	3	—	1	—	—	—	4	2	4	22
Sauna	1	4	1	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	9
Sähköpylväs	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Tehdaslaitos	—	3	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	2	—	9	—	—	—	—	16
Työhuone	3	2	2	—	—	—	7	3	—	2	—	5	1	3	14	—	—	—	—	5	47
Ullakko	1	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	—	—	3	—	—	—	—	3	12
Vaja tai ulkorak.	—	1	—	—	1	—	—	—	—	3	—	5	—	—	—	—	—	1	—	3	28
Varasto	—	—	1	—	—	—	—	—	1	3	—	7	2	3	—	—	—	7	5	4	26
Yhteensä	26	54	17	12	1	11	68	22	2	72	1	114	8	74	50	9	1	42	16	66	666

Palovahingot. Tulen välittömästi uhkaaman irtaimen omaisuuden arvo oli 4 417 969 200 mk ja kiinteän omaisuuden arvo 25 739 067 450 mk eli yhteensä 30 157 036 650 mk. Vahingon suuruuden tai palovahingon korvauksen määrä nousi irtaimiston osalta 73 153 371 mk:aan ja kiinteistön osalta 85 396 795 mk:aan eli yhteensä 158 550 166 mk:aan, joka oli 0.4 % uhatun omaisuuden arvosta.

Palovahingon korvausprosentit v. 1953—1961 olivat seuraavat:

1953	0.4	1956	1.0	1959	0.7
1954	0.6	1957	0.7	1960	0.6
1955	0.5	1958	1.2	1961	0.6

Kertomusvuonna sattuneissa tulipaloissa kuoli 4 ihmistä sekä tuhoutui 10 rakennusta kokonaan ja 28 osittain.

Avunanto- ja pelastustyöt. Avunanto- ja pelastustöitä suoritettiin kertomusvuonna 379 tapauksessa. Tuuletusta suoritettiin savu- tai kaasuvaaran takia 49 kertaa ja happikojeita lainattiin 11 kertaa. Tämän lisäksi suoritettiin vedensuodattamista ja annettiin tikapuu- tai muuta avustusta sekä lainattiin kalustoa 319 kertaa.

Palolaitoksen sammakkomiehet hälytettiin sukellustehtäviä varten 46 kertaa, joista kuitenkin 21 tapauksessa ei ollut sukellustoimintaa. Toiminta koski hukuttujen pelastamista tai hukkuneen etsimistä.

Sairaankuljetustoiminta. Sairaankuljetusautoja käytettiin kertomusvuoden aikana 15 498 kertaa, joista 12 142 kertaa sairaiden ja 3 356 kertaa tapaturmaisesti yleisellä paikalla loukkaantuneiden henkilöiden kuljetukseen. Vastaavat luvut v. 1961 olivat 14 928, 12 037 ja 2 891. Kuljetusten lukumäärä eneni siis 570:llä. Ajojen lukumäärä päivää kohden oli noin 42 eli yksi enemmän kuin edellisenä vuonna.

Kuljetukset jakaantuivat eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi	Sairaustapauksia	Tapaturmia	Yhteensä
Tammikuu	1 149	272	1 421
Helmikuu	1 086	245	1 331
Maaliskuu	983	236	1 219
Huhtikuu	1 002	260	1 262
Toukokuu	1 050	282	1 332
Kesäkuu	498	140	638
Heinäkuu	958	320	1 278
Elokuu	1 011	334	1 345
Syyskuu	970	351	1 321
Lokakuu	1 149	317	1 466
Marraskuu	1 120	286	1 406
Joulukuu	1 166	313	1 479
Yhteensä	12 142	3 356	15 498

88 Kuljetusmatkojen pituus oli 201 655 km eli keskimäärin 13.01 km kuljetusta kohti.

Palonehkäisytoiminta

Uudisrakennusten tarkastus. Rakennuskatselmusmiesten kokouksessa oli viikottain mukana palotarkastaja tai apulaispalotarkastaja, minkä ohessa erikoistapauksissa palolaitoksen puolesta toimitettiin piirustusten seikkaperäinen ennakkotarkastus. Myös rakennusten loppukatselmuksessa oli palolaitoksen edustaja mukana. Lisäksi suoritettiin tarkastuksia uudisrakennustyömailla.

Palotarkastukset ja valistustoiminta. Yleinen palotarkastus suoritettiin kertomusvuonna III, VI, VII, XI ja XIII nuohouspiirin alueella 22. 1.—31. 5. sekä saarilla ja ranta-alueen kesähuvi-alueilla 23. 7.—8. 8. Tarkastusten johdosta annettiin kaikkiaan 420 korjausmääräystä. Jälkitarkastukset suoritettiin kunkin alueen yleisen tarkastuksen jälkeen. Tarkastusten johdosta ilmoitettiin kahdesta laiminlyönnistä poliisiviranomaisille.

Lausuntoja ja ilmoituksia annettiin palonehkäisyyn liittyvissä asioissa maistraatille 114, kaupunginhallitukselle 4, kaasulaitokselle 75 ja muille viranomaisille ja yksityisille 100.

Tämän lisäksi suoritettiin 1 847 pyydettyä tarkastusta sekä annettiin palonehkäisyä koskevia neuvoja ja ohjeita.

Palomestarit suorittivat ao. palopiireissään järjestystarkastuksia.

Palopäälystö ja alipäälystö piti vuoden aikana sairaaloissa ja teollisuus- ym. laitoksissa sekä opintopäivillä ja kurseilla ja Valtion palokoulussa oppitunteja ja valistustilaisuuksia palo- ja henkilöturvallisuuteen liittyvistä asioista.

Nuohous

Vuoden 1962 alusta lukien oli nuohouspiirien lukumäärä 14. Aikaisempi II nuohouspiiri yhdistettiin vuoden alusta I piiriin ja VI nuohouspiiri VII piiriin ja piirin rajoja tarkistettiin muissakin kohdissa. Piirinuohooja Sem Lindström ja piirinuohooja Aleksanteri Tiainen siirtyivät eläkkeelle vuoden alusta eläkeiän saavuttaneina. VI nuohouspiirin piirinuohooja Arnold Littman siirrettiin piirinuohoojaksi XI nuohouspiiriin.

Nuohoojien lukumäärä oli vuoden lopulla 76, josta 14 piirinuohoojaa, 17 etumiestä, 41 nuohoojaa ja 4 oppilasta.

Yleinen nuohous suoritettiin jokaisessa piirissä 12 kertaa ja erityiskohteiden nuohous palojärjestyksen mukaisesti. Piirinuohoojat osallistuivat nuohouspiireissään yleiseen palotarkastukseen, johon kului yhteensä 259 tarkastuspäivää eli keskimäärin 52 päivää piiriä kohti. Lisäksi suorittivat piirinuohoojat 2 787 muuta tarkastusta sekä kukin vuorollaan nokipalopäivystystä.

Palotarkastaja on tarkastanut jokaisen piirin nuohoustyökirjan kerran kuukaudessa.

Kertomusvuonna sattui 22 nokipaloa ja niiden lukumäärä on viimeisenä kymmenvuotiskautena ollut seuraava:

1953	.....	51	1955	.....	40	1957	.....	39	1959	.....	28	1961	.....	26
1954	.....	48	1956	.....	58	1958	.....	55	1960	.....	40	1962	.....	22

Menot ja tulot

Palolaitoksen menot olivat toimintavuonna yhteensä n. 455 mmk. Palkkamenojen osuus oli n. 321 mmk ja kalustonhankinnat n. 32 mmk. Määrärahoja siirrettiin käytettäväksi seuraavana vuonna yhteensä 11.8 mmk. Menojen nousu edelliseen vuoteen verrattuna oli n. 40 mmk, mikä lähinnä johtui palkankorotuksista, mutta myös Käpylän paloasemalla ja asuintalossa Korkeavuorenkatu 39 suoritetuista perusparannustöistä.

Menot olivat seuraavat:

Menoerä	Talousarvion määrärahat mk	Menot mk	Säästö (+) tai ylitys (—) mk
Palkkiot	635 000	585 200	+ 49 800
Vakinaiset viranhaltijat	212 563 700	225 837 800	—13 274 100
Tilapäiset viranhaltijat	1 304 760	10 346 610	— 9 041 850
Sunnuntai- ja ylityö- sekä päivystyskorvaukset	44 000 000	52 378 191	— 8 378 191
Sairauslomasijaiset	2 500 000	610 623	+ 1 889 377
Vuosilomakustannukset	11 440 000	11 679 251	— 239 251
Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot	17 850 000	19 822 718	— 1 972 718
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut	13 044 000	15 406 520	— 2 362 520
Työttömyysvakuutusmaksut	725 000	756 141	— 31 141
Tapaturmavakuutusmaksut	2 861 000	1 228 067	+ 1 632 933
Tilitysvuokra	1 234 800	1 381 680	— 146 880
Muut huoneistomenot	12 981 000	11 580 108	+ 1 400 892
Kaluston hankinta	27 000 000	21 916 671	+ 5 083 329
Kaluston kunnossapito	6 400 000	9 464 586	— 3 064 586
Painatus ja sidonta	300 000	299 418	+ 582
Tarverahat	1 700 000	1 232 566	+ 467 434
Vaatteiden pesu	768 000	750 953	+ 17 047
Lääkintähuolto	250 000	227 535	+ 22 465
Autojen käyttömenot	6 212 500	5 444 983	+ 767 517
Vakuutusmaksut	750 000	796 195	— 46 195
Alueiden puhtaanapito	1 500 000	930 726	+ 569 274
Yleisten laitteiden kunnossapito	200 000	198 494	+ 1 506
Rakennusten vuosikorjaukset	6 380 000	5 238 738	+ 1 141 262
Kiinteän käyttöomaisuuden korot	15 876 945	15 876 945	—
Kiinteän käyttöomaisuuden poistot	4 787 500	4 787 500	—
Yhteensä mk	393 264 205	418 778 219	—25 514 014

Avustuksena jaettiin Helsingin vapaaehtoiselle palokunnalle 600 000 mk, esi-kaupunkialueiden vapaaehtoisille palokunnille 5 mmk ja Vakinaisten Palomiesten Osuusruokalalle 300 000 mk eli avustuksia yhteensä 5.9 mmk. Palolaitoksen rakennusten perusparannuksiin käytettiin yhteensä 19 707 641 mk.

Tulot nousivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 12 mmk:lla. Sairaalamirasto korvasi palolaitokselle sairaankuljetustoiminnan nettomenot 29 309 815 mk:lla. Varsinaisista sairaankuljetusmaksuista kertyi tuloja 7 192 195 mk, luontoisetukorvauksista 2 570 735 mk, vuokrasta 6 151 457 mk ja avunantotöistä 2 580 037 mk. Kaikkiaan nousivat tulot yhteensä 47 804 239 mk:aan.

Helsingin kaupungin palokunnan rahaston menot olivat kertomusvuonna 668 932 mk ja tuloja kertyi 755 754 mk. Rahaston sääntöjen mukaan siirrettiin tuloista 20 % eli 160 000 mk pääomaan, joka vuoden lopulla nousi 2 624 832 mk:aan. Käyttämättömiä varoja oli vuoden lopulla lisäksi 180 401 mk.

Gösta Waseniuksen rahaston korkotulot olivat 46 366 mk ja pääoman indeksihyvitys oli 1 699 mk. Rahastolla ei ollut kertomusvuonna menoja. Vuoden lopulla siirrettiin käyttövaroista 100 000 mk pääomaan, joka silloin nousi 478 722 mk:aan. Käyttövaroja jäi seuraavaksi vuodeksi 94 245 mk.

Vakuutusyhtiöiden palolaitoksen 100-vuotispäivänä tekemästä 1 mmk:n suuruisesta lahjoituksesta oli perustettu stipendirahasto, josta ei vuoden aikana kuitenkaan jaettu stipendejä. Rahaston korkotulot ja indeksihyvitys olivat yhteensä 100 780 mk, joten rahaston varat vuoden lopulla olivat 1 100 780 mk.

V a r a p a l o k u n n a t

Sopimuksen mukaan kaupungin palotoimeen kuuluvina varapalokuntina toimi 17 vapaaehtoista palokuntaa, joiden yhteinen toimiva miesvahvuus oli 450 miestä ja kalustovahvuus seuraava: paloautoja ilman kiintopumppua 3, paloautoja kiintopumppuineen 19, moottoriruiskuja 19, vesisäiliöitä 20, joiden yhteinen tilavuus oli 26 000 litraa, 3":n letkua 4 089 m, 2":n letkua 1 894 m ja 1½":n letkua 3 145 m. Näiden lisäksi toimi kaupunkialueella yksi tehdaspalokunta ja yksi laitospalokunta.

Varapalokuntien tulipalotoiminta oli kertomusvuoden aikana seuraava:

Varapalokunta		Hälytysten luku		Yhteensä
		Kaupunki- alueella	Kaupunki- alueen ulkopuolella	
Helsingin	VPK	7	—	7
Degerön	»	5	—	5
Haagan	»	5	—	5
Karjalaisten	»	2	—	2
Kaarelan	»	5	19	24
Lauttasaaren	»	6	—	6
Malmin	»	25	—	25
Marjaniemen	»	5	—	5
Munkkiniemen	»	1	—	1
Oulunkylän	»	13	—	13
Pakinkylän	»	3	—	3
Pitäjänmäen	»	3	—	3
Puistolän	»	26	—	26
Pukinmäen	»	31	—	31
Tapanilan	»	32	—	32
Vanhan Käpylän	»	5	—	5
Vartiokylän-Mellunkylän	»	9	—	9
Yhteensä		183	19	202

18. Väestönsuojelu

Väestönsuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Lautakunnan kokoonpano v. 1962 oli seuraava: puh.joht. fil.maist. Victor Procopé, varapuh.joht. pääjoht. Pietari Salmenoja kuolemaansa 31.5. saakka ja sen jälkeen isännöits. Petteri Kurillo sekä jäsenet fil.maist. Tauno Helkavaara, terv.sis. Liisa Koskeno, siht. Elo Lehtinen, toim.joht. Brynolf Liusvaara, siht. Ahti Salli, pääsiht. Mauno Tamminen ja majuri evp. Olavi Wiias. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Veikko Järvinen. Sihteerinä toimi hallinn. apul. Kosti Lyly.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 23 kertaa ja pöytäkirjojen pykälien luku oli 274. Lähetettyjä kirjeitä oli 410, saapuneita 714 ja postikirjaan merkittiin 1 454 lähetystä.

Päätökset. Lautakunnan päätökset koskivat mm.: lääkintämateriaalin hankintoja (30.1. 42 §); Diakonissalaitoksen kalliosuojan varavoimakoneen tilaamista (22.5. 124 §); hyväksyttävien laskujen enimmäismäärää (11.12. 262 §) ja v:n 1962 talousarvion erään osamäärärahan siirtoa (20.12. 269 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm.: asiantuntija-avun käyttämistä väestönsuojamateriaalin hankinnoissa (16.1. 29 §); virastojen ja laitosten väestönsuojelukouluttajien palkkioita (30.1. 41 §); toimiston johtosääntöehdotusta ja virkojen vakinaistamista (3.4. 95 §); kouluttajenkilökunnan opetusvelvollisuutta ja työajan järjestelyä (17.4. 106 §); väestönsuojelutoimiston vapauttamista liikevaihtoveron maksamisesta (2.10. 194 §); koulutuspaikan rakentamista Pajamäkeen (30.10. 217 §, 13.11. 229 §); kertomusvuoden perusparannusmäärärahojen käyttöä (27.11. 242 §); Kulosaaren yhteiskalliosuojan valmistumisaikaa (27.11. 242 §).

Yleisten töiden lautakunnalle esitettiin määrärahojen varaamista v:n 1963 talousarvioon (6.3. 72 §) sekä suunnitelma v:n 1963 kalliosuojien perusparannustöistä (3.4. 94 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: Enso-Gutzeit Oy:n Kanavarannan väestönsuojaa (16.1. 26 §); väestönsuojelun johtohenkilöstön koulutusta (30.1. 43 §, 3.5. 110 §); KOP:n Hakaniemen toimitalon väestönsuojaa (13.2. 57 §); väestönsuojien rakennuspiirustusten ja -suunnitelmien hyväksymistä ym. rakennuskysymyksiä (13.2. 59 §, 17.4. 104 §, 3.5. 113 §, 5.6. 132, 133 §, 18.9. 188 §, 16.10. 206, 207 §, 27.11. 246 §, 20.12. 273 §); kaupungin rakennusjärjestysehdotusta (4.9. 176 §) ja väestönsuojelukoulutusta sähkölaitoksessa (2.10. 195 §).

Rakennustarkastustoimistolle annettiin lukuisia lausuntoja väestönsuojia koskevista rakentamis- ym. kysymyksistä, samoin kiinteistölautakunnalle, kiinteistövirastolle, satamalaitokselle ja maistraatille.

Väestönsuojelutoimisto

Henkilökuntaan kuuluivat väestönsuojelupäällikkö, suunnittelu- ja koulutuspäällikkö, hallinnollinen sihteeri, 2 suunnittelijaa, 2 kouluttajaa, ensiapukouluttaja, suojarakenneohjaaja, suojarakenteiden valvoja, toimistonhoitaja, 2 toimistoapulaista ja koneenhoitaja.

Toim.apul. Anita Vatanen sai pyytämänsä eron 30.11. lukien, hänen tilalleen valittiin 15.12. lukien Aune Komppa.

Väestönsuojelupäällikön tehtäviin kuului toimiston työskentelyn johtamisen ja valvonnan ohella lisäksi väestönsuojelusuunnitelmien kehittäminen ja valmistelu yleissuunnittelun osalta. Vuoden 1961 aikana suoritetun evakuoitus suunnitelman osittaisen uusimisen edellyttämä linja-autojen varaus suoritettiin kertomusvuoden aikana. Väestönsuojelupäällikkö selosti eri tilaisuuksissa kaupungin väestönsuojelun järjestelyä, toimi jäsenenä metrotuimikunnan suunnitteluvaliokunnassa, yhteistoimintatuimikunnassa ja keskustan tunnelikomiteassa sekä osallistui totaalisen maanpuolustuksen kurssiin.

Hallinnollinen toiminta keskittyi etupäässä lautakunnan käytännöllisten töiden valmisteluun ja käsittelyyn sekä toimiston juoksevien asioiden hoitoon.

Suunnittelutoiminta. Suunnittelijat jatkoivat kaupungin väestönsuojelun yleissuunnitelman edellyttämiä suunnittelu- ja järjestelytehtäviä ollen kiinteässä yhteydessä sekä kaupungin että ulkopuolisten virastojen ja laitosten kanssa. Yleissuunnitelma kaupungin virastojen ja laitosten mahdollisia suojaansiiroja varten laadittiin.

Henkilöstön sijoittaminen väestönsuojelun johteluimiin ja yksiköihin saatiin suurimmaksi osaksi valmiiksi; vain poliisilaitoksen osalta se jäi keskeneräiseksi.

Hankinnoissa kiinnitettiin päähuomio lääkintämateriaaliin ja suojelumateriaaliin. Asiantuntijana lääkintämateriaalin alalla käytettiin edelleen lääket. lis. Alpo Lahtea.

Kaupungin ulkohälytinverkkoon hankittiin kaksi uutta hälytintä. Hälyttimien käynnistysmenetelmää parannettiin siirtämällä ohjaus tapahtuvaksi suoraan väestönsuojelutoimistosta. Uudet ulkohälyttimien tarkkailulaitteistot vastaanotettiin Televalta. Hälytysjärjestelmän uusimiseen tähtäävä suuritehoisen paineilmahälyttimen hankinta valmisteltiin tilausvaiheeseen.

Helsingin Puhelinyhdistyksen kaapeliverkoston yhdistettiin seuraavat kalliosuojat: Koskelantien, Vilhovuoren, TempPELLIAUKION, Laajalahden ja Herttoniemen.

TempPELLIAUKION kalliosuojaan järjestettiin suojelupiirin toimisto asiaankuuluvine tilannekarttapöytineen, jonka valaistusjärjestelmä oli osittain väestönsuojelutoimistossa kehitetty, sekä muine johtamislaitteineen.

Radiokokeiluja jatkettiin yhteistoiminnassa sisäasiainministeriön väestönsuojeluasiansaston kanssa.

Koulutustoiminta vakiintui ja vilkastui huomattavasti vuoden aikana. Tähän vaikutti ratkaisevasti huhtikuun alussa TempPELLIAUKION kalliosuojaan valmistunut

ajanmukainen kurssikeskus, jossa voitiin kouluttaa yhtäaikaisesti 60—80 henkilöä. Kurssikeskus oli myös Helsingin Väestönsuojeluyhdistyksen käytössä ja täten osaltaan edisti yhdistyksen toimintaa. Kurssikeskuksessa suoritettiin samoin se osa ensiapukoulutusta, jonka Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri antoi kaupungin omien virastojen ja laitosten henkilöstölle.

Väestönsuojelutoimiston kursseilla koulutettiin kaupungin viranhaltijoita seuraavasti: 23 henkilöä 18 t kestäneillä säteilymittauskursseilla, 34 henkilöä 25 t:n palontorjuntajoukkojen johtajien peruskursseilla, 33 henkilöä 30 t kestäneillä väestönsuojelun yleisillä kouluttajakursseilla, 21 henkilöä suoritti 40 t kestäneen kouluttajakurssin pelastus- ja raivauspalvelun harjoittelujakson ja 6 henkilöä 17 t kestäneen kouluttajakurssin palontorjunnan harjoittelujakson, 25 henkilöä koulutettiin 21 t kestäneillä ruotsinkielisten kansakoulunopettajien suojelujohtajakursseilla, 128 henkilöä 7 t kestäneillä evakuoinnin suoritushenkilöstön neljällä kurssilla, 20 henkilöä 18 t kestäneillä nuoriso-ohjaajien väestönsuojelukursseilla, 20 henkilöä 30 t kestäneillä ensiavun peruskursseilla ja 156 henkilöä 15 t kestäneillä kahdella ensiavun jatkokurssilla. Lisäksi osallistui 16 palveluelinkeinojen johtajistoon kuuluvaa henkilöä eri kursseille.

Väestönsuojelutoimisto järjesti ulkopuolisille 24 t suojelulohkojen johtajiston kurssin 43 henkilölle. Helsingin Väestönsuojeluyhdistys järjesti 807 henkilölle 30 talon suojeluvalvojen kurssia, joista jokainen kesti 25 t, sekä 72 henkilölle 20 t:n pituisen suojelulohkojen johtajiston peruskurssin. Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piiri järjesti 3 043 henkilölle 20—30 t:n pituisia ensiapukursseja 176 kertaa.

Tämän lisäksi annettiin väestönsuojeluvalistusta 445 kansakoulunopettajalle sekä järjestettiin 54:lle kaupungin muulle viranhaltijalle tilaisuus osallistua Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirin järjestämään 5 vrk kestäneeseen jatkokoulutusleiriin. Vuoden lopulla valmisteltiin Siltavuorenrannan kalliosuojan vuokraamista Suomen Punaisen Ristin ensiavun koulutuspaikkana käytettäväksi.

Rakenteellinen suojelu. Väestönsuojelulautakunnan hallinnossa oli kertomusvuonna 18 yleistä kalliosuojaa, joiden pinta-ala oli yhteensä 12 629 m². Ensimmäisen maailmansodan aikana tehtyjä kallio- ja betonikorsuja oli 25. Kalliosuojien väestönsuojatarkoituksiin käytettävissä olevasta tilasta (n. 14 500 m²) oli kunnossa olevaa n. 69 %, puolivalmiina olevaa n. 20 % ja heikkokuntoista n. 11 %. Lisäksi oli kertomusvuoden aikana yleisiä tai uusien asuntoalueiden yhteisiä kalliosuojia rakenteilla 7 sekä suunnitteilla 1. Näiden yhteinen pinta-ala tulisi olemaan n. 16 150 m².

Yksityisten talojen väestönsuojien yhteinen pinta-ala oli 63 739 m². Näissä oli suojapaikkoja n. 115 000 henkilölle ja yleisissä kalliosuojissa n. 15 000 henkilölle.

Tulot ja menot. Tulot ja oli kertomusvuonna kalliosuojien käteisvuokrista 19 391 468 mk ja tilitysvuokrista 2 698 760 mk, yhteensä 22 090 228 mk.

M e n o t. Lautakunnan ja toimiston menot olivat yhteensä 44 218 308 mk jakautuen seuraavasti: Palkkiot 397 000 mk, Vakinaiset viranhaltijat 2 457 120 mk, Tilapäiset viranhaltijat 12 822 143 mk, Viranhaltijain sunnuntai-, ylityö- ja päivystyskorvaukset 12 828 mk, Työsopimussuhteisen henkilökunnan palkkamenot 5 886 650 mk, Kansaneläke- ja lapsilisämaksut 1 029 520 mk, Työttömyysvakuutusmaksut 48 965 mk, Tapaturmavakuutusmaksut 17 554 mk, Käteisvuokrat 710 583 mk, Muut huoneistomenot 49 228 mk, Painatus ja sidonta 30 638 mk, Tarverahat 432 356 mk,

18. Väestönsuojelu

Väestönsuojelukoulutus 259 559 mk, Hälytys- ja viestiverkosto 7 523 539 mk, Väestönsuojelumateriaalin hankinta 4 292 420 mk, Väestönsuojelumateriaalin varastointi 97 445 mk, Väestönsuojien käyttökustannukset 3 916 919 mk, Koneistojen hankinta ja kunnossapito 305 261 mk, Työkalujen hankinta ja kunnossapito 101 974 mk, Väestönsuojien kunnossapito 3 362 198 mk, Kiinteän käyttöomaisuuden korot 387 708 mk, Kiinteän käyttöomaisuuden poistot 76 700 mk.

Väestönsuojelulautakunnan käytettävänä olevia kalliosuojien perusparannuksia varten tarkoitettuja varoja käytettiin seuraavasti: Tiilimäen kalliosuoja 1 948 245 mk, Diakonissalaitoksen kalliosuoja 1 938 264 mk, Kaarlenkadun kalliosuoja 396 639 mk, Vallilan kalliosuoja 411 788 mk sekä Siltavuoren kalliosuoja 150 000 mk.

Avustuksina suoritettiin Suomen Punaisen Ristin Helsingin ja Uudenmaan piirille 3.15 mmk ja Helsingin Väestönsuojeluyhdistykselle 5 mmk.

---

19. Huoltotoimi¹⁾

Yleiskatsaus huoltotoimintaan

Vuoden 1962 aikana kehittyi sosiaaliturva monessa suhteessa varsin merkittävästi. Lapsiperheiden asumistukijärjestelmä tuli voimaan vuoden alussa ja työntekijäin eläkelait 1.7. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto saatiin uuden lain puitteissa uudistetuksi nykyaikaiselle tasolle. Taloudellisessa suhteessa kertomusvuosi jatkui hyvien suhdanteiden vallitessa. Työttömyys avuntarpeen syynä oli vähäisempää kuin kertaakaan aikaisemmin viimeksi kuluneen 10-vuotiskauden aikana. Huoltoaputapausten lukumäärä aleni edelleenkin ollen kertomusvuonna 17 978. Huoltoavun kotiavustustapauksia oli eniten joulukuussa ja vähiten elokuussa.

Helsingin huoltotoimen pahimpia pulmakysymyksiä kertomusvuoden aikana olivat vanhusten laitoshuoltopaikkojen niukkuus sekä korkeat asumiskustannukset ja asuntopula.

Huoltoavun vaikutuspiiri, johon luetaan avustuksia saaneet yksinäiset henkilöt sekä vastaavasti perheen päämiehet aviopuolisoineen ja alle 16 vuoden ikäisine lapsineen, käsitti kertomusvuonna kaikkiaan 28 377 henkilöä eli 6.0 % henkikirjoitusta väestöstä (edellisenä vuonna 6.4 %). Edelliseen vuoteen verraten huoltoavun vaikutuspiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä väheni 1 053:lla eli 3.6 % (ed.v. väheni 3 538 henkilöllä eli 10.7 %).

Huoltolautakunnan työtuvisissa huoltosuhteessa olevien työntekijäin ja heidän työpäiviensä määrä oli keskimäärin hieman alhaisempi kuin edellisenä vuonna. Irto-laishuollossa olleiden lukumäärä aleni jonkin verran edellisestä vuodesta, samoin päihdyttävien aineiden varsinaisten väärinkäyttäjien lukumäärä. Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huollettujen henkilöiden lukumäärä sitä vastoin kohosi. Valtion kustantamista sosiaalisista toimenpiteistä ja avustuksista voidaan mainita, että invalidirahaa, sotaorpojen työhuoltoa ja invalidihuoltoa saaneiden lukumäärät nousivat, kun sitä vastoin sotilasavustusta, ammattiopintoavustusta ja toipilarahaa

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja huoltotoimen kertomuksen eripainoksessa.

saaneiden luvut alenivat. Kodinhoitoapua saaneiden perheiden luku oli jonkin verran suurempi kuin edellisenä vuonna.

Laitoshuoltosektorilla oli kertomusvuosi varsin vilkas vanhojen laitusrakennusten peruskorjausten ja uusien laitosten suunnittelun ja rakentamisen vuoksi.

Koskelan sairaskodissa saatiin vanhusten päivähoitotoiminta hyvään vauhtiin. Sairaskodissa lisääntyi ns. itsemaksavien potilaiden määrä varsin voimakkaasti.

Huoltotoimen bruttomenot¹⁾ nousivat edellisestä vuodesta n. 291.2 mmk ollen kertomusvuonna 3 134.3 mmk. Nettomenot olivat n. 2 146.7 mmk eli n. 321.4 mmk suuremmat kuin edellisenä vuonna.

A. Huoltolautakunta ja sen toiminta

I. Kokoonpano ja kokoukset

Lautakunnan kokoonpano. Huoltolautakuntaan kuului kertomusvuonna 11 jäsentä ja 11 lisäjäsentä, varajäseniä ja varalisjäseniä oli vastaava määrä.

Lautakunnan puheenjohtajana toimi lähetystöneuvos Reino Kuusi ja varapuheenjohtajana rovasti Axel Palmgren. Jäsenet olivat: ylilääk. Johannes Heikkinen, kirjanpit. Lahja Koski, sähköasent. Harry Lindgren, katulähetystyönjoht. Arvid v. Martens, toimits. Veikko Porkkala, teol.tri Veikko Päivänsalo, kirjanpit. Aune Salminen, toiminnanjoht. Kalevi Vatanen sekä opetusneuvos Hilja Vilkema. Varajäsenet olivat: toimitt. Carl-Johan Berg, rva Tuulikki Helismaa, rva Ester Kivi, pankkivirk. Berndt-Johan v. Konow, siht. Väinö Laitinen, työnjoht. Aarne Lipasti, kansak.op. Hilkka Lukkari, leht. Kielo Ovaskainen, vaat.työntek. Mirjam Parviainen, rva Aino Talvio ja siht. Jaakko Tuominen. Lisäjäseninä olivat lakit.lis. Georg C. Ehrnrooth, ylivahtimest. Eino Hintikainen, fil.maist. Vivan Juthas, rva Jenny Linko, autonkulj. Oiva Lundén, pankkivirk. Anita Martikainen, rva Tyyne Nevalainen, rva Veera Pessi, os.siht. Eeva Sallavo, omp. Elsa Salonen ja toiminnanjoht. Irma Turunen. Varalisjäsenet olivat: rva Kerttu Helander, siivooja Vieno Hänninen, kamr. Lauri Karvonen, hallinto-op.kand. Tapio Koivula, pankkivirk. Berndt-Johan v. Konow, rva Gunnel Meinander, kirvesmies Emil Nieminen, kappaomp. Viliina Pyykkö, os. pääll. Jorma Sallamo, kanslisti Siiri Taipale ja omp. Elsa Vainikainen.

Jaostot ja huoltolaitosten johtokunnat. Sosiaaliohjesäännön mukaisesti huoltolautakunta asetti kertomusvuodeksi seuraavat 14 jaostoa: hallintojaoston, omaisuus- ja holhousjaoston, 10 huoltojaostoa, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien ja irtolaishuolto (PAVI)-jaoston sekä työhuoltojaoston.

Hallintojaostoon kuuluivat puheenjohtajana lautakunnan puheenjohtaja Kuusi sekä jäseninä varapuheenjohtaja Palmgren, jäsenet v. Martens, Päivänsalo ja Vatanen, huoltotoimen toim.joht. Osmo Toivola sekä huoltoviraston apulaisjohtajat Eero Haapasalo, Irja Alho, Harry Walli ja Ensio Lundell.

Omaisuus- ja holhousjaostoon kuuluivat puheenjohtajana huoltotoimen toimitusjohtaja sekä jäseninä jäsen Porkkala ja lisäjäsen Ehrnrooth.

Huoltojaostoissa 1—9 ja laitoshuoltojaostossa toimi puheenjohtajana lautakunnan määräämä huoltoviraston apulaisjohtaja sekä jäseninä yksi lautakunnan jäsen

¹⁾ Lukuun ottamatta kansaneläkelaitokselle suoritettuja tukiosakustannuksia 769 524 856 mk.

ja yksi lisäjäsen, nimittäin 1. jaostossa Porkkala ja Sallavo, 2. jaostossa Salminen ja Lundén, 3. jaostossa Lindgren ja Juthas, 4. jaostossa Salminen ja Nevalainen, 5. jaostossa Heikkinen ja Linko, 6. jaostossa Koski ja Martikainen, 7. jaostossa Palmgren ja Hintikainen, 8. jaostossa Heikkinen ja Linko, 9. jaostossa Vilkema ja Lundén sekä laitoshuoltojaostossa Kuusi ja Salonen.

PAVI-jaostoon kuuluivat puheenjohtajana ensimmäinen apulaisjohtaja Haapasalo ja jäseninä v. Martens ja Hintikainen.

Työhuoltojaoston puheenjohtajana oli ensimmäinen apulaisjohtaja Haapasalo sekä jäseninä Vilkema ja Pessi.

Huoltolautakunta asetti 26.3.1962 (83 §) keskuudestaan kolmijäsenisen jaoston selvittämään ja laatimaan suunnitelmaa tilapäisten majoituspaikkojen tarpeesta. Jaostoon kuuluivat puheenjohtajana Heikkinen ja jäseninä v. Martens ja Vilkema.

Huoltolautakunnan alaisten laitosten johtokuntiin kuuluivat nelivuotiskautena 1961—1964: huoltolaitosten johtokuntaan Päivänsalo, Koski ja Turunen, joista Päivänsalo puheenjohtajana, Tervalammen työlaitoksen johtokuntaan Vatanen, Palmgren ja Salminen, joista Vatanen puheenjohtajana, Tervalammen työlaitoksen huoltoasiain johtokuntaan työlaitoksen johtaja Veikko Laajarinne, huoltolan esimies Nikolai Hautaviita ja kansakoulunopettaja Aatos Tanskanen, joista Laajarinne puheenjohtajana, sekä työtupien johtokuntaan v. Martens, Lindgren ja Sallavo, joista v. Martens puheenjohtajana.

Kaupunginhallituksen edustajina oli huoltolautakunnassa, hallintojaostossa ja huoltolaitosten johtokunnassa sairaala- ja sosiaalitointa johtava apul.kaup.joht. Eino Uski, omaisuus- ja holhousjaostossa ja työtupien johtokunnassa varat. Aatto Väyrynen, Tervalammen työlaitoksen johtokunnassa hallitusneuvos Arvo Salminen sekä PAVI-jaostossa toimits. Martti Jokinen.

Tilisäännön edellyttäminä kassan sekä arvopaperien ja vakuuksien tarkastajina toimivat huoltolautakunnan valitsemat jäsenet Palmgren ja Salminen.

Kokoukset. Huoltolautakunta kokonaisuudessaan piti vuoden kuluessa 14 kokousta, joissa käsiteltiin yhteensä 269 asiaa. Hallintojaosto kokoontui 15 kokoukseen, joissa käsiteltiin kaikkiaan 143 asiaa tai asiaryhmää. Muilla jaostoilla oli kokouksia seuraavasti:

Jaosto	Kokouksia	Pöytäkirjojen pykälien luku	Jaosto	Kokouksia	Pöytäkirjojen pykälien luku
1	26	334	9	26	373
2	23	239	Laitoshuoltojaosto.	36	478
3	26	324	Omaisuus- ja hol-		
4	51	706	housjaosto	12	399
5	29	381	Työhuoltojaosto ...	29	234
6	35	241	PAVI-huoltojaosto	48	1 739
7	26	330			
8	25	348			

Huoltolaitosten johtokunta kokoontui 25 kertaa käsitellen 622 asiaa.

Tervalammen työlaitoksen johtokunnalla oli 12 kokousta ja niissä pidettyjen pöytäkirjojen pykälää yhteensä 118. Tervalammen työlaitoksen huoltoasiain johtokunta kokoontui 38 kertaa ja oli sen käsittelemien pykälien lukumäärä 267.

Työtupien johtokunta kokoontui 13 kertaa käsitellen 102 asiaa.

II. Tärkeimmät päätökset

Yksityisten vanhainkotien tukeminen. Talousarvioon huoltolautakunnan käytettäväksi merkitystä ao. määrärahasta huoltolautakunta jakoi avustuksina kaikkiaan 30 vanhainkodin ja 5 asuntolatyypin vanhuskodin ylläpitomenoihin helsinkiläisten vanhus hoitopäivien osalta 24 855 930 mk. Näissä vanhainkodeissa ja vanhus hoitokodeissa oli yhteensä 1 149 hoitopaikkaa ja niissä hoidettujen helsinkiläisten vanhus hoitopäivien luku v. 1961 oli kaikkiaan 347 755 (16.4. 95 §).

Äiti- ja lapsikotien tukeminen. Huoltolautakunnan talousarvioon merkitystä ao. määrärahasta lautakunta jakoi avustuksina 4:lle Helsingissä toimivalle ja helsinkiläisten tarvetta palvelevalle äiti- ja lapsikodille yhteensä 2 985 120 mk (19. 2. 63 §).

Vanhus lomanvietto- ja kesävirkestystoiminnan tukeminen. Talousarvioon huoltolautakunnan käytettäväksi merkitystä ao. määrärahasta jaettiin avustuksina 16:lle vanhus lomanvietto- ja kesävirkestystoimintaa harjoittavalle järjestölle yhteensä 671 800 mk (16.4. 102 §).

Invalidijärjestöjen tukeminen. Talousarvioon merkitystä ao. määrärahasta lautakunta jakoi avustuksina kaikkiaan 10 invalidijärjestölle 14 850 000 mk helsinkiläisten invalidien omatoimisuuden ja elatuskykyisyyden edistämiseen tähtäävään toimintaan käytettäväksi (28.5. 146 §).

Vapaaehtoista alkoholihuoltotyötä harjoittavien järjestöjen tukemiseen varuista määrärahoista huoltolautakunta jakoi avustuksina 4 eri järjestölle yhteensä 1 189 928 mk.

Muista päätöksistä mainittakoon huollonsaajan omaisuudesta hänen vastaiseen hautaukseensa varattava erä (29.1. 22 §); jaoston asettaminen selvittämään ja laatimaan suunnitelmaa tilapäisten majoituspaikkojen tarvetta koskevassa asiassa (26.3. 83 §); toipilasrahan jako-ohjeiden täydentäminen tuberkuloottisten osalta (16.4. 92 §); toipilasrahojen suuruutta koskevien määräysten ja ohjeiden muuttaminen (14.5. 117 §); Koskelan sairaskodin päivähoitotoiminnan kokeilun jatkaminen (14.5. 120 §); ravinto- ja käyttövaranormien tarkistaminen (29.10. 208 §); järjestys säännön vahvistaminen työtupia varten (18.12. 263 §).

III. Esitykset

Kaupunginhallitukselle tehtiin esityksiä, jotka koskivat mm. seuraavia asioita: huoltolaitoksissa tapahtuvaa vieraanvaraisuuden osoittamista (29.1. 28 §); sosiaaliohjesäännön ja huoltolautakunnan alaisten laitosten ohjesäännön muuttamista (2.1. 5 §, 29.1. 34 §); toimenpiteitä laitossairaalaluettelon täydentämiseksi Koskelan sairaskodin osalta (29.1. 37 §); kodinhoitotoiminnan tehostamista (29.1. 43 §, 28.5. 144 §); viranhaltijain maksutonta sairaanhoitoa huoltolautakunnan alaisissa huoltolaitoksissa (19.2. 60 §); sairaanhoitajien työtyötä Kustaankartanon vanhain-

kodin yleisillä osastoilla (hall.j. 5.3. 33 §); päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien hoitoa Tervalammen työlaitoksessa (26.3. 79 §); sairaskodeissa ja vanhainkodeissa hoidettavina olevien henkikirjoituskysymystä (16.4. 96 §); tonttien varaamista lähivuosina rakennettavia huoltolaitoksia varten (16.4. 100 §); hoivatyypin vanhainkodin rakentamista Suursuolle (14.5. 128 §); Koskelan sairaskodin 50-vuotisjuhlaa 1.10.1962 (hall.j. 3.9. 104 §); yksityisten vanhain- ja sairaskotien valvontaa (hall.j. 12.11. 131 §); Toukolan hoitokodin (alkoholistien hoitokodin) yleisohjeita (26.11. 241 §).

IV. Lausunnot

Vuoden kuluessa annettiin eri viranomaisille lukuisia lausuntoja, joista osan käsiteli huoltolautakunta, osan lautakunnan hallintojaosto. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: Koskelan sairaskodin toimistohenkilökuntaa koskevaa khn järjestelytoimiston tutkimusta (29.1. 27 §); Kovaosaisten Ystävät r.y:n kodittomien lämpötupahanketta (hall.j. 8.1. 12 §, 29.1. 38 §); Tervalammen työlaitoksen rakennustoimikuntaa ja sen sihteerin palkkiota (19.2. 55 §); Koskelan sairaskodin väestönsuojan pääpiirustusten hyväksymistä (19.2. 57 §); Roihuvuoren vanhainkodin rakennussuunnitelmaa koskevaa muutosesitystä (hall.j. 5.3. 36 §); lapsiperheiden asumistuesta annetun lain täytäntöönpanoa (26.3. 75 §); Kustaa Vaasantie 13:ssa sijaitsevan rakennuksen määräämistä huoltolautakunnan hallintaan (26.3. 76 §); Tuberkuloosiliiton anomusta ja toipilarahan tarkistamista (14.5. 117 §, 28.5. 143 §); vanhusten vuokra-avustusta ja asumistukea (16.4. 101 §, 20.8. 174 §, 5.11. 225 §); Roihuvuoren vanhainkodin muutos- ja lisätoita (14.5. 123 §); valtionavustusta päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien hoitoa varten tarkoitetun poliklinikan ylläpitokustannuksiin (14.5. 126 §); Tervalammen työlaitoksen kasvihuoneen laajentamisohjelman hyväksymistä, valtionapua sekä määrärahan varaamista tarkoitukseen (hall.j. 7.6. 70 §); alkoholistien täysihoitokotia koskevien muutos- ja korjaustyöpiirustusten hyväksymistä (hall.j. 15.6. 73 §); lastensuojelulautakunnan alaisten laitosten vapaakirjeoikeutta (hall.j. 15.6. 75 §, 7.8. 90 §); kodinhoitajien lukumäärän lisäämistä (20.8. 164 §); kodinhoitokysymystä koskevaa Eläkeläiset-yhdistyksen esitystä (20.8. 165 §); Koskelan sairaskodin kanttiinitoiminnan järjestämistä (20.8. 170 §); Koskelan sairaskodin rakennusten N, G ja F välisen yhdistystunnelin sekä siihen liittyvän jätekeskuksen pääpiirustusten hyväksymistä (hall.j. 14.9. 108 §); sairaaloiden yhteydessä tapahtuvaa kodinhoitotoimintaa (24.9. 196 §); aloitetta kananmunien ja munaruokien lisäämistä kansakouluissa, sairaaloissa, vanhainkodeissa ja huoltolaitoksissa (1.10. 201 §); Helsingin Vanhainsuojeluyhdistykselle tulevan asuntolan (vanhainkodin) piirustuksia ja kustannusarviota (29.10. 219 §); huoltolaitosten hoito- ja poliklinikkamaksujen ulosottamista (29.10. 220 §); Kiinteistöosakeyhtiö Säästö-Hongan yhtiöjärjestyksen hyväksymistä (18.12. 259 §); Riistavuoren vanhainkodin luonnospiirustuksia (26.11. 244 §, 18.12. 269 §); huoltolautakunnan alaisten vanhustenhuoltolaitosten hoitopäivämaksuja (18.12. 260 §); kulutustutkimuksen suorittamista (18.12. 266 §).

Seuraavien vapaiden huoltojärjestöjen toimintansa tukemiseksi anomien avustusten, halpakorkoisten lainojen yms. myöntämistä: Asuntolayhdistys (2.1. 7 §); Helsingin Taloustyöntekijäin Yhdistys (29.1. 39 §); Helsingin Ensi-Koti (19.2. 61 §,

24.9. 195 §, hall.j. 2.4. 43 §); Suomen Sokeain Hierojain Yhdistys (hall.j. 5.3. 29 §); Omakoti-Säätiö (28.5. 148 §); Vankeusyhdistys (20.8. 169 §); rouva Lyyli Rajala ja Toivonkoti (20.8. 172 §, 24.9. 194 §, 1.10. 200 §); Kodittomien Tuki — Hemlösas Stöd (20.8. 173 §); Finlands Svenska Söndagsskolförbund (20.8. 178 §, hall.j. 3.9. 101 §); Pelastusarmeija (24.9. 193 §); Helsingin Vanhainsuojeluyhdistys (24.9. 197 §); Asuntosäästäjät (1.10. 202 §); Polio Invaliidit (26.11. 238 §).

Lisäksi annettiin lausunto 26:n eri järjestön anomuksista apurahojen saamiseksi yleishyödyllisten yhdistysten ja laitosten tukemiseen varatusta määrärahasta (16.4. 106 §).

Lautakunnan eri jaostot antoivat viranomaisille ja yksityisille huoltojärjestöille tuhansia yksityisiä henkilöitä ja huollonsaajia koskevia lausuntoja. Eniten pyysivät näitä lausuntoja Valtion Tapaturmatoimisto ja Kansaneläkelaitos.

V. Vanhainkotikomitea

Kaupunginhallituksen v. 1959 asettama vanhainkotikomitea on jatkanut työtään vanhainkotien ja muiden huoltotoimen alaan kuuluvien huoltolaitosten sijaintikysymysten selvittämiseksi. Samalla on edelleen tutkittu ko. laitosten tyyppikysymystä. Komitean puheenjohtajana on toiminut huoltotoimen toim.joht. Toivola sekä jäseninä ylihoit. Lahja Dammert, dipl.ins. Kalevi Korhonen, sosiaalineuvos Paavo Mustala, johtaja Arvo Paasivuori, teol.tri Veikko Päivänsalo, arkkitehti Sakari Siitonen sekä ylilääkäri Lars Tötterman. Komitean sihteerinä toimi apul.joht. Eero Haapasalo 16.2.1962 saakka, minkä jälkeen sihteerinä on toiminut apul.joht. Ensio Lundell. Komitea on pitänyt vuoden 1962 aikana 16 kokousta.

VI. Mustalaisasiain neuvottelukunta

Kaupunginhallituksen v. 1961 asettama mustalaisasiain neuvottelukunta jatkoi työtään mustalaiskysymyksen kokonaisratkaisuun tähtäävien suunnitelmien kehittämiseksi ja mustalaisten sosiaalisen aseman parantamiseksi. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimi teol.tri Veikko Päivänsalo ja jäseninä lastenhuoll.tark. Margit Törnudd, PAVI-huoltotoimiston toimistoiesimies Paavo Ahokas, Helsingin työvoimapiirin apul.piiripääll. Kaarlo Koskenkylä, kiinteistöviraston tonttiosaston pääll. Kalevi Korhonen sekä Mustalaislähettyksen toiminnanjoht. Veikko Piirainen. Sihteerinä toimi varatuomari Usko Tiainen.

VII. Työtupakomitea

Kaupunginhallituksen v. 1961 asettama työtupakomitea jatkoi työtään huoltolautakunnan alaisen työtupatoiminnan vastaista järjestämistä varten. Puheenjohtajana toimi lähetystöneuvos Reino Kuusi ja jäseninä toim.joht. Osmo Toivola, valt. Arvid v. Martens, työtupien joht. Lauri Eerikäinen, varat. Aatto Väyrynen, rva Lahja Koski sekä tarkast. Tapani Halonen. Sihteerinä toimi varat. Usko Tiainen.

B. Huoltoviraston ja huoltolaitosten toiminta

I. Henkilökunta, huoneistot, kansliatyö

Henkilökunta. Avoimna olleeseen sosiaalilääkärin virkaan valittiin lääket.lis. Lenni Lehtimäki 1.4. lukien.

Huoltoviraston henkilökunnasta siirtyi eläkkeelle mm. huoltotarkastaja Aune Setälä.

Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin 25 vuoden palveluksesta sai toimistoapulainen Helmi Björkqvist ja 20 vuoden palveluksesta toimistoapulainen Tilda v. Plato, molemmat eläkkeelle siirtyneinä.

Huoneistot ym. Huoltotoimistot pidettiin yleisöä varten avoimna arkisin klo 10—13 paitsi lauantaisin ja juhla-aattoina klo 10—12. Asiamiesosastolla, kassa- ja tiliosastolla sekä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien ja irtolaishuoltotoimistossa oli päivävastaanottojen lisäksi määräpäivinä iltavastaanottoja.

Toimistotyö. Huoltoapua, sotilasavustuksia yms. varten asetettujen huoltotoimistojen huoltotarkastajat suorittivat yhteensä 28 116 kotikäyntiä huoltotapausten tutkimiseksi. Toimistojen huoltosisaret suorittivat erityisissä tapauksissa avustusten jaon ja antoivat huoltoa perheissä, joissa oli alaikäisiä lapsia, sairaita, vanhuksia tai muita erityishuoltoa tarvitsevia henkilöitä.

Näitä kotikäyntejä oli yhteensä 31 998.

Rekisteritoimistossa siirryttiin 5.2. uuteen rekisteröintijärjestelmään. Uusien tapausten osalta kirjoitettiin 22 584 rivihakemistoliuskaa. Tämän lisäksi otettiin uuteen avunsaajien keskusrekisteriin vanhassa rekisterissä olleiden nimet vuodesta 1957 lukien. Vuoden aikana käsiteltiin 9 000 sairaala- ja poliklinikkahoitoa koskevaa anomusta, joiden johdosta annettiin maksusitoumus 6 423 tapauksessa. Sairaalahoitoanomuksista aiheutui kaikkiaan 1 302 huoltotarkastajien sairaalakäyntiä. Toimisto käsitteli 601 kansaneläkelaitoksen eläkehakemusta koskevaa lausuntopyyntöä.

Kodinhoitotoimistoon tehtiin kaikkiaan 5 478 pyyntöä kodinhoitoavun saamiseksi.

Työhuoltotoimisto hoiti sotaorpojen työhuoltoon, ammattiopintojen avustamiseen ja invalidihuoltoon kuuluvat tehtävät ja teki esityksiä tai antoi lausuntoja sosiaaliministeriölle ym. yhteensä 3 438 sekä laati 4 564 maksuosoitusta. Toimiston huoltotarkastajat suorittivat yhteensä 876 kotikäyntiä.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien ja irtolaishuoltotoimistoon (PAVI-huoltotoimistoon) ilmoitettiin vuoden aikana kaikkiaan 165 uutta irtolaistapausta, 557 uutta päihdyttävien aineiden väärinkäyttötapausta sekä 671 uutta nuorena tilapäisenä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä hoidettua tapausta. Tutkimuksia, kuulusteluja ja puhutteluja suorittivat huoltotarkastajat yhteensä 25 903. Yksityiskohtainen selvitys vuoden aikana irtolaishuollossa olleista 532 henkilöstä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä huolletuista 2 797 henkilöstä sekä nuorina tilapäisinä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjänä huolletuista 957 henkilöstä on edempänä ao. luvuissa.

Asiamiesosaston omaisuus- ja holhousasiaintoimistossa hoidettiin kaikkiaan 3 609 henkilön omaisuusasioita, joista kertomusvuonna vireillepantujen luku oli 1 438. Toimiston kortiston mukaan oli holhouksessa vuoden alussa 1 837 ja lopussa

19. Huoltotoimi

1 738 henkilöä. Holhouksessa tai muuten huollettavina olevien henkilöiden pankkir kirjoja tai vastaavia tilin tositteita oli toimiston hallussa vuoden päättyessä 1 331, joilla olevien talletusten pääoma oli 139 835 646 mk.

Kuntien välisten korvausasiain toimisto esitti toisiin kuntiin kohdistuvia korvausvaatimuksia kaikkiaan 953 avunsaajapäähenkilöä koskevassa tapauksessa, joista 591 huoltolautakunnan ja 362 lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Kokonaismäärästä oli kertomusvuonna lopullisesti selvitettyjä huoltoapua ja lastensuojelua koskevia tapauksia 393. Toisilta kunnilta saapui toimistoon korvausvaatimuksia 244 henkilölle annetusta huollosta.

Valtioon kohdistuvien korvausasiain toimisto haki valtiolta korvauksia ja koski niistä 5 179 huoltoapua tai lastensuojeluhoitoa tai molempia, 171 sotasiirtolaishoitoa ja 24 vähävaraisten äitien lomamatkakustannuksia. Näiden lisäksi toimisto teki valtiolle tilityksen 705 henkilölle sotilasavustuslain nojalla myönnetystä sotilasavustuksesta.

Korvausten perimistöiminta oli keskitetty hoidettavaksi asiamiesosaston eri toimistoissa, joita olivat kuntain välisten ja valtioon kohdistuvien korvausasiain toimisto, eläkeasiain toimisto, holhousasiain toimisto, huoltoavun korvausasiain toimisto¹⁾, sekä oikeus- ja virastoasiain toimisto, jossa viimeksi mainitussa hoidettiin lainhaut, ulosmittaukset ja takavarikot yksityisiä korvausvelvollisia vastaan, työlaitokseen toimittamiset ym. pakkoperintään kuuluvat asiat.

Eläketuimisto hoiti huoltolautakunnalle maksettaviksi määrättyjä ja välitettäviä huollettavien eläkkeitä koskevat asiat. Mainittakoon, että niiden henkilöiden luku, joiden eläkkeitä ko. tavalla oli hoidettavana, oli vuoden alussa 6 203 ja lopussa 6 388.

II. Huoltotoimenpiteet ja huolto saaneet

a. Huoltoapulakiin perustuva huolto

Avunsaajat

Kertomusvuonna sai huoltoapua seuraava määrä yksinäisiä henkilöitä ja erimuotoisia perheitä:

	Luku	%
Yksinäiset miehet, ilman lapsia	4 851	27.0
» » lapsia huollettavana.....	52	0.3
» naiset, ilman lapsia	8 197	45.6
» » lapsia huollettavana	1 728	9.6
Avioparit, ilman lapsia	1 473	8.2
» lapsia huollettavana	1 677	9.3
	<hr/>	
	Yhteensä 17 978	100.0

¹⁾ Lastensuojelun korvausasiain toimisto.

Niiden perheiden luku, joissa oli alaikäisiä lapsia, oli 3 457 nämä jakautuivat lasten luvun mukaan seuraavasti:

	Perheitä, joissa lapsiluku oli										Yhteensä
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Yksinäiset miehet	31	13	6	2	—	—	—	—	—	—	52
Naimattomat naiset	343	37	5	—	2	—	1	—	—	—	388
Muut yksinäiset naiset (lesket, eronneet, erossa asuvat)	521	488	205	82	31	8	5	—	—	—	1 340
Aviopuolisot	550	488	310	166	102	29	23	7	2	—	1 677
Yhteensä	1 445	1 026	526	250	135	37	29	7	2	—	3 457

Lasten yhteinen lukumäärä näissä perheissä oli 7 249. Huoltoapua saaneiden yksinäisten henkilöiden ja perhekuntien jäsenten luku, aviopuolisot ja lapset mukaan luettuina oli 28 377, mikä osoittaa huoltoavun vaikutuspiirin suuruutta Helsingissä. Kaupungin keskiväkiluvusta se oli 6.0 %. Huoltoavun (ennen vuotta 1957 köyhäinhoitoa) vaikutuspiiri on v. 1953—1962 kehittynyt seuraavasti:

V u o s i	Huoltoavun (köyhäinhoidon) vaikutuspiiri	
	Henkilöluku	% väkiluvusta
1953	17 432	4.4
1954	17 852	4.4
1955	19 133	4.6
1956	20 081	4.8
1957	22 983	5.4
1958	33 716	7.7
1959	35 193	7.9
1960	32 968	7.3
1961	29 430	6.4
1962	28 377	6.0

Avuntarpeen syy. Pääsyyistä oli, kuten aikaisemminkin, hallitsevassa asemassa sairaus tai invaliditeetti (päämiehen tai perheessä esiintyvä) ja oli niiden osuus 66.2 %. Vanhuus esiintyi siinä 13.3 %:lla, epäsosiaalinen elämäntapa tai sen seuraus 9.9 %:lla ja työttömyys 1.5 %:lla.

19. Huoltotoimi

Kymmenvuotiskautena 1953—1962 oli avuntarpeen syiden suhteellinen osuus seuraava:

Avuntarpeen syy	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Vanhuus	18.0	19.6	18.1	18.5	14.6	11.7	13.4	12.5	16.6	13.3
Mielisairaus	16.5	16.6	17.0	18.0	17.7	11.7	11.6	11.9	13.1	12.9
Muut sairaudet ja invalideetti	42.1	41.8	45.9	45.1	43.1	38.8	41.7	48.2	47.3	52.1
Vajaamielisyys	1.0	1.2	1.1	0.9	2.4	1.4	1.3	1.1	1.2	1.2
Aviopolison kuolema	0.3	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2
Perheen suurilukuisuus	0.5	0.9	0.6	0.6	1.5	1.2	1.2	1.1	0.9	1.0
Epäsosiaalinen elämäntapa ¹⁾	8.4	8.9	9.1	8.5	9.1	8.6	9.4	10.9	10.1	9.9
Työttömyys	8.8	6.4	3.7	2.2	7.8	22.2	16.0	8.0	2.8	1.5
Muut syyt	4.4	4.5	4.4	6.1	3.7	4.2	5.2	6.1	7.8	7.9
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Hallitsevina avuntarpeen syinä kaikissa ikäryhmissä 16—19-vuotiaita ja 65 vuotta täyttäneitä lukuun ottamatta oli sairaus ja mielisairaus, vaikkakin niiden suhteellinen osuus iän mukana kasvoi. 70 vuotta täyttäneillä oli pääasiallisena syynä vanhuudesta johtuvat seikat. Suurena tekijänä 60 vuotta täyttäneitä ja alle 20-vuotiaita lukuun ottamatta oli epäsosiaalinen elämäntapa, jonka suhteellinen osuus vaihteli eri ikäryhmissä. Seuraavasta ilmenee avuntarpeen syiden suhteellinen osuus prosentteina eri ikäryhmissä.

Avuntarpeen syy	16-19 v	20-29 v	30-39 v	40-49 v	50-59 v	60-64 v	65 v —
Vanhuus	—	—	—	—	—	—	41.9
Mielisairaus	5.6	11.4	14.6	17.3	17.4	13.7	8.1
Muut sairaudet ja invalideetti	31.3	35.3	39.9	50.3	66.7	78.5	49.0
Vajaamielisyys	1.2	1.4	2.0	2.1	1.2	0.9	0.2
Aviopolison kuolema	—	0.2	0.4	0.4	0.2	0.1	(0.01)
Perheen suurilukuisuus	—	0.7	3.3	2.6	0.5	0.1	(0.01)
Epäsosiaalinen elämäntapa	3.2	23.0	25.7	16.7	7.2	2.1	0.1
Työttömyys	3.2	2.2	2.2	2.3	2.1	1.8	0.1
Muut syyt	55.5	25.8	11.9	8.3	4.7	2.8	0.6
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Huoltoavun muodon mukaan ryhmittivät avunsaajapäämiehet (yksinäiset tai perheelliset) seuraavasti:

Huoltoavun muoto	Päämiehiä kaikkiaan
Yksinomaan laitoshoido	4 676
» kotiaavustus	8 689
Laitoshoidon lisäksi kotiaavustusta	4 613
	Kaikkiaan 17 978

¹⁾ Elatusvelvollisuuden laiminlyöminen, perheensä jättäminen tai muu epäsosiaalinen elämäntapa.

Ikä. Avunsaajapäämiehet jakautuivat eri ikäryhmiin seuraavasti:

Ikä, vuotta	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
16—19	172	2.1	259	2.6	431	2.4
20—29	842	10.5	809	8.1	1 651	9.2
30—39	1 516	18.9	1 028	10.3	2 544	14.2
40—49	1 544	19.2	1 172	11.8	2 716	15.1
50—59	1 828	22.7	1 487	15.0	3 315	18.4
60—64	752	9.4	840	8.5	1 592	8.8
65—69	523	6.5	1 017	10.2	1 540	8.6
70—79	669	8.3	2 175	21.9	2 844	15.8
80—	195	2.4	1 150	11.6	1 345	7.5
Yhteensä	8 041	100.0	9 937	100.0	17 978	100.0

Kansaneläkettä saaneet. Kansaneläkettä tai muuta eläkettä kertomusvuonna saavia yksinäisiä tai perheellisiä päämiehiä oli 10 022. He jakautuivat seuraavasti:

	Huoltoapua saaneiden päämiesten koko luku	Eläkettä saaneita em. päämiehiä	
		Luku	%
Yksinäiset miehet	4 851	2 309	47.6
» » lapsia huollettavana	52	13	25.0
» naiset ilman lapsia	8 197	6 439	79.8
» » lapsia huollettavana	1 728	68	3.9
Avioparit ilman lapsia	1 473	953	64.7
» lapsia huollettavana	1 677	240	14.3
Kaikkiaan	17 978	10 022	55.7

Edellä mainituista 953 lapsettomasta avioparista 519 oli sellaisia, joista kumpikin sai em. eläkettä. Vastaava luku 240 avioparista, joilla oli lapsia huollettavana, oli 21. Jäljelle jäävissä tapauksissa vain päämies sai sanottuja etuisuuksia. Lisäksi oli 150 sellaista tapausta, joissa vain puoliso sai eläkettä, joten eläkettä saaneiden kokonaisluku oli 10 172.

Seuraavissa erikoiskatsauksissa tehdään tarkemmin selkoa eri avustusmuotoja käyttäen huolletuista avunsaajista, nimittäin laitoshoidtoa saaneista yleensä sekä huoltolautakunnan omissa laitoksissa olleista erikseen ja kotiavustusta saaneista.

Laitushoito

Huoltoapulain nojalla hoidettiin avunsaajista kertomusvuonna eri laitoksissa 8 316 päämiestä ja 1 272 heidän perheittensä jäsentä eli kaikkiaan 9 588 henkilöä (ed. v. 9 808).

Laitushoitopäivien kokonaislukumäärä oli 1 577 079 (1 592 093), joten henkilöä kohden tuli keskimäärin 164.5 (162.3) hoitopäivää.

Seuraava taulukko osoittaa, miten hoidokit ja huoltopäivät jakautuivat erilais-ten laitosten kesken:

Laitoksissa hoidettujen henkilöiden ja heidän huoltopäiviensä luku v. 1962
(huoltoaputapausten osalta)

Laitos	Hoidettu ja				Huoltopäiviä		
	Päämiehiä			Perheen- jäseniä	Kaik- kiaan	Kaik- kiaan	Keskim. hoidettua kokojen
	Miehiä	Naisia	Yh- teensä				
Laitoksissa hoidettuja yhteensä	3 016	5 300	8 316	1 272	9 588	1 577 079	164.5
Kaupungin omat laitokset	2 483	4 066	6 549	817	7 366	1 277 998	173.5
<i>Huoltolautakunnan alaiset</i>	618	1 801	2 419	116	2 535	611 138	241.0
Koskelan sairaskoti	373	1 084	1 457	96	1 553	278 215	179.1
Kustaankartanon vanhainkoti	157	779	936	19	955	288 560	302.2
Kulosaaren, Torpan ja Hirvihaaran vanhainkodit	81	61	142	2	144	37 668	261.6
Tervalammen työlaitos	61	—	61	—	61	6 695	109.8
<i>Sairaalat</i>	1 019	1 005	2 024	572	2 596	84 640	32.6
Marian sairaala	440	333	773	77	850	21 622	25.4
Kivelän sairaala	307	392	699	97	796	27 797	35.0
Malmin sairaala	134	156	290	17	307	7 685	25.0
Auroran sairaala	108	123	231	393	624	16 344	26.2
Laakson sairaala	55	54	109	12	121	4 655	38.5
Toipumiskodit	145	64	209	11	220	6 537	29.7
<i>Mielisairaalat ja sielullisesti sairaiden huoltolaitokset</i>	983	1 411	2 394	142	2 536	582 220	229.6
Nikkilän sairaala	489	984	1 473	56	1 529	449 175	293.8
Hesperian sairaala	491	444	935	87	1 022	62 883	61.5
B-mielisairaala, Salo	—	61	61	1	62	21 088	340.1
Nummelan sairaala	70	53	123	7	130	37 818	290.9
Psykiatriset huoltolaitokset	1	44	45	5	50	11 256	225.1
Muiden omistamat laitokset	817	1 619	2 436	519	2 955	299 081	101.2
<i>Vanhain- ja turvakodit</i>	87	582	669	25	694	150 958	217.5
Vanhainkodit	69	372	441	14	455	120 895	265.7
Lepokodit	16	43	59	—	59	7 916	134.2
Erilaiset invalidikodit	2	8	10	1	11	1 386	126.0
Ensi-Koti	—	54	54	3	57	3 862	67.8
Sophie Mannerheim-koti	—	14	14	—	14	864	61.7
Pelatusarmeijan äitikoti	—	10	10	—	10	734	73.4
Pippingsköldin äitikoti	—	39	39	7	46	2 676	58.2
Emmauskoti	—	51	51	—	51	12 240	240.0
Sekalaiset turvakodit ym.	2	2	4	—	4	385	96.3
<i>Työkodit ja siirtolat</i>	7	7	14	—	14	845	60.4
Uudenmaan työlaitos	7	7	14	—	14	845	60.4
<i>Sairaalat, parantolat yms.</i>	625	981	1 606	485	2 091	81 670	39.1
Yleiset ja yksityiset sairaalat	472	732	1 204	457	1 661	35 560	21.4
Työterveyslaitos	12	9	21	2	23	1 043	45.3
Tuberkuloosiparantolat	5	5	10	—	10	1 788	178.8
Invalidisairaalat ja -hoitolat	19	23	42	3	45	2 114	47.0
Sairaskodit	52	170	222	11	233	29 435	126.3
Sekalaiset hoitolat ja parantolat	81	62	143	15	158	11 730	74.2
<i>Mielisairaalat ym.</i>	123	156	279	19	298	65 608	220.2
Kellokosken sairaala	34	54	88	6	94	32 813	349.1
Muut mielisairaalat (paitsi Helsingin omat)	89	102	191	13	204	32 795	160.8

Huom. Saman laitoksen kohdalla esiintyy jokainen laitoshoidokki vain kerran hoidokkien luvussa, oli hän ollut ko. laitoksessa hoidettavana kalenterivuoden aikana yhden tai useamman kerran. Samoin esiintyy kukin laitoshoidokki ao. laitosryhmän (*kursiivi*) hoidokkien luvussa niinkään vain kerran. Tämän vuoksi hoidokkien luvut eivät täsmää yhteenlaskien, mutta hoitopäivien luvut sen sijaan luonnollisesti täsmäävät.

Edellä olevan taulukon mukaan tuli 81.0 % kaikista huoltopäivistä kaupungin omien laitosten osalle sekä 38.8 % huoltolautakunnan alaisten laitosten osalle. Eri

laitosryhmistä hoitopäivien luku mielisairaaloissa ja muissa mielisairaanhoidoissa oli 41.1 % kaikista laitoshuoltopäivistä.

Huoltolautakunnan alaisissa laitoksissa, Koskelan sairaskodissa, Kustaankartanon, Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa ja Tervalammen työlaitoksessa hoidettiin kaikista laitoshoidosta saaneista 618 miestä ja 1 917 naista eli yhteensä 2 535 henkilöä, mikä edelliseen vuoteen verraten merkitsi 16 henkilön lisäämistä.

Näiden laitosten toiminnasta tehdään tarkemmin selkoa seuraavissa katsauksissa.

Koskelan sairaskoti

Koskelan sairaskoti täytti 50 vuotta 3.10. Sairaskodissa järjestettiin juhlapäivän johdosta useita tilaisuuksia, joissa oli läsnä valtiiovallan, kirkon, kaupungin, naapurikuntien ja järjestöjen arvovaltaisia edustajia. Sairaskodin uusi D-rakennus vastaanotettiin 13.6. F-rakennuksen harjannostajaiset pidettiin 10.11. Koskelan sairaskodin väestönsuojan valmistavat työt louhintatyötä varten aloitettiin 27.3.

Useita sairaanhoitajien ja sairaanhoito-oppilaiden kursseja ja harjoittelujaksoja järjestettiin sairaskodissa. Lisäksi järjestettiin mm. lääkintävoimisteluoppilaille tilaisuus opiskella potilaan yleishoitoa laitoksen eri osastoilla.

Henkilökunnan muutoksista mainittakoon: lääket. ja kir.tri Johan Brotherus, lääket.lis. Otto Palmgren, lääket. ja kir.tri Ralf Lindholm ja lääket.lis. Lyyli Hyry valittiin osastolääkäreiksi. Apulaislääkäreiksi valittiin lääket.lis. Ulla-Mai Laurila, lääket.lis. Terttu-Liisa Jalas, lääket.lis. Asko Heikkinen, lääket.lis. Pirkko Koivusalo, lääket.lis. Aune Andersson ja lääket.lis. Lahja Klemetti. Eläkkeelle siirtyivät mm. apuemäntä Anna Riihelä, keittiöapul. Elsa Rossi, vahtimest. Eino Airio, kylvett. Anna Lindfors, leipoja Helmi Lehtiniemi, hoitaja Lyyli Seppinen, yöylihoit. Salli Leppänen sekä keittäjä Siiri Hyvärinen.

Helsinki-mitalin sai keittiöapul. Elsa Rossi, Kaupunkiliiton kultaisen ansiomerkin 30 vuoden palveluksesta saivat vahtimest. Eino Airio, työnjoht. Arvo Harri ja apuemäntä Anna Riihelä. Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin sai apumies Georg Bjugg.

Huollettavat ja hoitopäivät. Sairaskodissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 3 571 tapausta, joista miehiä 955 ja naisia 2 616. Näistä oli osa sellaisia tapauksia, jotka olivat vuoden aikana hoidossa useamman kuin yhden kerran. Hoidettujen henkilöiden määrä oli 2 882. He jakaantuivat huoltoaputapauksiin ja muihin hoidettuihin seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Huoltoaputapaukset	373	1 180	1 553
Itsemaksavat (huoltoapulain 22 §).....	344	866	1 210
Ylilääkärin ja apul. ylilääkärin yksityispaikoilla olleet ...	40	79	119
Yhteensä	757	2 125	2 882

Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavina hoidettuja henkilöitä ei ole tämän toimintakertomuksen yleisissä, huolto saaneita koskevissa tilastollisissa selvityksissä luettu huollettaviin.

Hoitopäivien mukaan oli jako seuraava:

Koskelan sairaskodissa hoidetut	Hoitopäiviä 1962	
	kaikkiaan	keskimäärin hoidettua kohden
Huoltoaputapaukset	278 215	179.1
Itsemaksavat	56 761	46.9
Yllilääk. ja apul. yllilääk. yksityispaikoilla olleet	3 152	26.5
Yhteensä	338 128	117.3

Hoitopäivistä tuli huoltoaputapausten osalle 82.3 % ja muiden tapausten osalle 17.7 %.

Hoitopäivien luku hoidettua henkilöä kohti oli kertomusvuonna siis 117.3; hoidettua tapausta kohti oli vastaava luku 94.7 hoitopäivää.

Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 892 henkilöä ja v:een 1963 jäi 906 henkilöä. Laitoksen työhuoneissa päivisin työkennelleitä, mutta kodeissaan asuvia työtupien miespuolisia työntekijöitä ei ole luettu hoidokkilukuihin.

Päivähoito-osasto. Sairaskodissa aloitettiin v:n 1961 lopussa kokeiluluontoisena vanhusten päivähoitotoiminta. Päivähoito-osastolle otetaan tutkimuksiin ja hoitoon huoltoapua tai kansaneläkkeen tukiosaa saavia vanhuksia tahi vanhuksia, jotka sanotun hoidon osalta on katsottava huoltoapuun oikeutetuiksi.

Kertomusvuoden aikana oli päivähoitossa 158 henkilöä, jotka suorittivat yhteensä 4 107 käyntiä päivähoito-osastossa. Heistä suoritti 84 henkilöä käyntinsä sairaanhoidollisista syistä, 44 sosiaalisista syistä ja 30 molemmista mainituista syistä. Päivähoitossa olleiden hoidosta mainittakoon seuraavaa: fysikaalista hoitoa annettiin 881 kertaa, työterapiakäyntejä oli 1 173, poliklinikkakäyntejä oli 500, röntgentutkimuksia ja hoitoja oli 136, kodin ja laitoksen välisiä kuljetuksia oli 6 486, kylpyjä oli 558, saunakäyntejä 225, aterioita tarjottiin 4 070 ja sama määrä kahviannoksia.

Päivähoito-osastossa hoidettuja henkilöitä ei ole sisällytetty muihin tässä toimintakertomuksessa mainittuihin tilastollisiin selvityksiin, ellei ao. henkilö ole saanut kotiavustusta tai laitoshoidoa päivähoidon lisäksi.

Menot ja tulot. Sairaskodin menot ja tulot olivat:

Menot	mk	Tulot	mk
Sairaskoti laitoksineen	916 431 029	Poliklinikkatulot	1 546 745
Yhteensä	916 431 029	Ateriamaksut	16 378 125
		Luontoisedut	1 160 150
		Vuokrat	25 272 095
		Muut tulot	7 464 925
		Yhteensä	51 822 040

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 2 710 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot vähennyksinä huomioon otettuina ilman hoitomaksutuloja vastavasti 2 557 mk. Kustannukset huollettavien ja laitoksen henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 184 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Lääkärihoito. Laitoksen laboratoriossa suoritettiin kaikkiaan 118 708 ja muissa laitoksissa 6 454 laboratoriotutkimusta: Röntgenosastolla oli kävijöitä 2 133 sekä suoritettuja röntgentutkimuksia 7 976 ja Ekg-tutkimuksia 3 369. Fysikaalista hoitoa annettiin 31 815 kertaa.

Ruumiinavaus pyrittiin suorittamaan kaikissa tapauksissa, jolloin se kuolemansyyn selvillesaamiseksi oli tarkoituksenmukaista, ja toimitettiin niitä patologisessa laitoksessa 458 ja oikeuslääketieteellisessä laitoksessa 3 tapauksessa.

Kuolemantapauksia sattui kaikkiaan 708 jakautuen kuolemansyyn mukaan seuraavasti:

Kuolemansyy	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Tartunta- ja loistaudit	4	5	9
Kasvaimet	53	97	150
Herkistymäsairaudet	4	17	21
Veren ja vertamuodostavien elinten sairaudet	—	4	4
Mielisairaudet	—	1	1
Hermoston ja aistimien taudit	29	91	120
Verenkiertoelinten taudit	51	221	272
Hengityselinten taudit	14	34	48
Ruoansulatuselinten taudit	5	17	22
Virtsan- ja sukuelinten taudit	11	25	36
Ihon ja ihonalaiskudoksen taudit	—	1	1
Tuki- ja liikuntaelinten taudit	—	3	3
Epätarkasti määritellyt sairaudet	1	1	2
Tapaturmat ja myrkytykset	3	16	19
Yhteensä	175	533	708

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Sielunhoitotyö sairaskodissa oli Helsingin evankelisluterilaisten seurakuntien asettaman sairaalan sielunhoitotyön johtokunnan alaisten sairaalapastori, rovasti Lauri Solinin ja maisteri Eila Korhosen tehtävänä. Käpylän ja Markuksen seurakunnat ovat pitäneet jumalanpalveluksia sairaskodin kirkossa sunnuntaisin klo 10. Eri seurakuntien ja uskonnollisten järjestöjen kuorot ja muut ryhmät ovat esittäneet hengellistä ohjelmaa.

Jumalanpalveluksia ja hartaushetkiä oli 828 ja ehtoollisjumalanpalveluksia 36.

Muuta henkistä virkistystoimintaa ylläpidettiin mm. kirjaston avulla. Koskelan sairaskodin koko kirjavarasto 4 791 nidettä luovutettiin Helsingin kaupungin sairaalakirjaston käyttöön, joka aloitti toimintansa v:n 1963 alusta.

Kirjoja lainattiin kirjastosta 9 610 kertaa. Huollettavien käytössä oli lisäksi 273 vuosikertaa suomen- ja ruotsinkielisiä päivä- ja aikakauslehtiä. Eri järjestöt sekä laitoksen eri osastojen henkilökunta järjestivät viihdytystilaisuuksia. Elokuvasesityksiä oli yhteensä 40 kertaa.

Koskelan sairaskodin huollettavat yhdessä Torpan ja Kulosaaren vanhainkotien huollettavien kanssa (78 henkilöä) tekivät huvimatkan 27.7. Tammisaareen.

Työtoiminta. Koskelan sairaskodissa työskenteli 29 työtupien huollettavaa kaikkiaan 4 366 työpäivää eli kunakin arkipäivänä keskimäärin 15 huollettavaa. Askarteluosaston kirjoissa oli noin 1 000 potilasta. Päivittäin työskenteli varsinaisissa askartelutiloissa n. 15 potilasta ja vuodeosastoilla n. 200 potilasta kuukaudessa. Askartelutöinä valmistettiin erilaisia kudonnaisia, neule- ja virkkaustöitä yms. Taloon on myös valmistettu joululiinat ja koristeet, lattiarättikankaat, harjapussit

sekä pesukintaat. Pikkuaskartelusta mainittakoon olki-, niini-, rottinki-, muovi-, lastu- ja mosaiikkityöt sekä pohja- ja koruompelutyöt. Töitä myytiin kaksi kertaa kuukaudessa vuosimyyntin kohotessa n. 1.7 mmk:aan.

K u s t a a n k a r t a n o n v a n h a i n k o t i

Vanhainkodissa vieraili 18.7. Yhdistyneitten kansakuntien pääsihteeri U Thant seurueineen. Eläkkeelle siirtyi os.hoit. Elna Sario. Kaupunkiliiton hopeisen ansiomerkin 25 vuoden palveluksesta saivat vahtimest. Taito Paananen ja os.hoit. Elna Sario.

Huollettavat. Vanhainkodissa hoidettiin kertomusvuonna 157 miestä ja 801 naista eli yhteensä 958 henkilöä. Heistä oli huoltoaputapauksia 955. Vanhainkodin sairaosastolla oli yksi naispotilas apulaisylilääkärin yksityispaikalla ja kaksi naispotilasta oli hoidossa ns. itsemaksavina. Edellisestä vuodesta jäljellä olevia oli 797 henkilöä (näistä 25 lomalla olevaa) ja v:een 1963 jäi 802 henkilöä.

Huoltopäiviä oli huoltoaputapausten osalta koko vuonna 288 560 eli 302.2 päivää keskimäärin huollettavaa kohden. Muiden henkilöiden hoitopäiviä oli yhteensä 33.

Menot ja tulot. Vanhainkodin menot ja tulot olivat:

Menot	mk	Tulot	mk
Vanhainkoti	373 723 932	Ateriamaksut	6 176 700
Yhteensä	373 723 932	Luontoisedut	602 115
		Vuokrat	10 396 811
		Muut tulot	5 258 165
		Yhteensä	22 433 791

Bruttokustannus hoidettavaa ja päivää kohden oli 1 295 mk. Jos vähennetään edellä mainitut tulot, saadaan hoitopäivän nettokustannukseksi ilman hoitomaksutuloja 1 217 mk. Kustannukset huollettavien ja henkilökunnan ruokailusta olivat henkilöä ja päivää kohden 158 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset.

Huollettavien työ ja askartelu. Työkykyiset huollettavat suorittivat voimiansa mukaan erilaisia taloustehtäviä, korjaustöitä ym. Huollettavat hoitivat myös saunojen lämmityksen, yövartioinnin, kirjastonhoidon sekä sanomalehtien ja huollettavien oman postin jakelun. Askartelutöinä suoritettiin tekstiilityötä, olki-, tuohi-, kerni-, muovi-, metalli- ja puutöitä, röntgenkoteloita, kirjansidontaa ym. Tällä tavoin valmistettujen tuotteiden myyjäiset pidettiin 6.12. Lisäksi tuotteiden markkinointia varten toimi askartelukeskukseen myymälä.

Lääkärinhoito. Vanhainkodin 135-paikkaisessa sairaosastossa ja 12-paikkaisessa akuuttisairaiden hoitolassa oli kertomusvuonna 562 potilasta. Poliklinikassa oli lääkärin vastaanotolla käyntien luku 8 072, ollen suurin elokuussa 888 ja pienin huhtikuussa 550. Laboratoriotutkimuksia suoritettiin 18 471. Fysikaalisessa osastossa annettiin hoitoa 9 435 kertaa. Röntgentutkimuksia suoritettiin 955. Kuolemantapauksia sattui kaikkiaan 91 jakautuen kuolemansyyn mukaan seuraavasti:

Kuolemansyy	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Tartunta- ja loistaudit	—	1	1
Kasvaimet ja verta muodostavien elinten taudit	4	5	9
Sisäeritteisten rauhasen taudit	—	1	1
Hermoston ja aistimien taudit	1	10	11
Verenkiertoelinten taudit	12	37	49
Hengityselinten taudit	3	5	8
Ruoansulatuselinten taudit	—	4	4
Virtsaelinten taudit	1	5	6
Vanhuudentaudit ja epätarkasti määritellyt sairaudet ...	1	1	2
Yhteensä	22	69	91

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Juhlasalissa pidettiin suomenkielisiä jumalanpalveluksia 55 ja ruotsinkielisiä 12. Ehtoollisjumalanpalveluksia oli 8. Lisäksi pidettiin hartaushetkiä ja jumalanpalveluksia osastoilla ja eri yhteisöt kävivät laitoksessa pitämässä hartaustilaisuuksia.

Laitoksen kirjastosta lainattiin vuoden aikana 5 321 teosta. Huollettavien käytössä oli lisäksi päivä- ja aikakauslehtiä yhteensä 386 vuosikertaa.

Muuta virkistystä laitoksen vanhuksille toivat lisäksi kanttiini, henkilökunnan ja eri järjestöjen ja yksityisten järjestämät ohjelmalliset vierailut, askartelutuotteiden myyjäistilaisuus, 49 elokuvanäytöstä, keskusradio, kerhotoiminta jne. Vanhusten omatoimisesti toimittama »Iltausko» niminen lehti ilmestyi 9 numerona.

Kustaankartanon vanhusten Kartanokerho järjesti ohjelmallisia illanviettoja kevätkaudella 18 ja syyskaudella 14 kertaa.

Perinteellistä purjehdusmatkaa ei voitu suorittaa huonojen sääolojen vuoksi.

Roihuvuoren vanhainkoti laitokseen

Roihuvuoren vanhainkodin rakennus- ja sisustustyöt jatkuivat kertomusvuoden loppuun asti. Henkilökunnan asuntola hyväksyttiin osittaiseen käyttöön 1. 12. Aikaisemmin Koskelan sairaskodin alaisuudessa olleet Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodit siirtyivät Roihuvuoren vanhainkodin alaisuuteen.

Roihuvuoren vanhainkodin talouspäälliköksi valittiin sosion. Sigurd Norrmén, apulaisyliäkäriksi lääket.lis. Tuomo Kauppinen ja ylihoitajaksi sair.hoit. Inkeri Kyrö.

Kulosaaren vanhainkoti täytti 9. 9. 10 vuotta.

Torpan vanhainkodin johtajaksi valittiin Tyyne Halminen.

Huollettavat. Hirvihaaran, Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 144 henkilöä, joista 81 miestä ja 63 naista. Hoitopäiviä oli 37 668 eli keskimäärin 261.6 päivää huollettavaa kohti. Edelliseltä vuodelta oli jäljellä 110 henkilöä ja v:een 1963 jäi 105 henkilöä.

Menot ja tulot. Roihuvuoren vanhainkodin menot olivat 44 991 579 mk, josta laitoksen kaluston perushankinnat tekivät 35 741 869 mk.

Pienten vanhainkotien menot ja tulot jakaantuivat seuraavasti:

	mk	mk
Hirvihaaran vanhainkoti	14 358 241	709 135
Kulosaaren vanhainkoti	5 940 370	206 755
Torpan vanhainkoti	6 474 229	190 870
	26 772 840	1 106 760
Roihuvuoren vanhainkoti	44 991 579	142 930
	Yhteensä 71 764 419	1 249 690

Tulot koostuivat seuraavista eristä: ateriamaksut 528 000 mk, luontoisedut 502 715 mk, vuokrat 60 730 mk ja muut tulot 158 245 mk eli, yht. 1 249 690 mk.

Bruttokustannus huollettua ja päivää kohden oli 711 mk ja nettokustannus eli laitoksen tulot, hoitomaksutuloja lukuun ottamatta, siitä vähennettynä, 681 mk.

Kustannukset huolettavien ja henkilökuntien ruokailusta olivat keskimäärin henkilöä ja päivää kohden 161 mk, mihin eivät sisälly ruoan valmistuskustannukset. Roihuvuoren vanhainkodissa ei kertomusvuonna ollut vielä lainkaan ravintopäiviä.

Lääkärinhoito. Hirvihaaran vanhainkodin lääkärinä toimi koko vuoden Kellokosken sairaalan ylilääkäri Paavali Alivirta. Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa kävi aikana 1. 1.—30. 9. Kustaankartanon osastolääkäri Niilo Piipanoja säännöllisin kolmen viikon väliajoin. 1. 10. lukien on lääkärinhoidosta huolehtinut Roihuvuoren vanhainkodin apulaisylilääkäri Tuomo Kauppinen.

Pienten vanhainkotien potilaita on tarpeen mukaan lähetetty Koskelan sairauskodin poliklinikoille ja toimenpideoastoille hoitoa ja tutkimuksia varten.

Kuolemantapaukset jakaantuivat seuraavasti:

Kuolemansyy	Miehet	Naiset	Yhteensä
Verenkiertoelinten taudit	4	2	6
Hengityselinten taudit	1	—	1
Yhteensä	5	2	7

Sielunhoito ja muu henkinen huolto. Pienten vanhainkotien sielunhoitotyöstä huolehti Kustaankartanon pappi fil.tri Paavo Päivänsalo. Hartaustilaisuuksia pidettiin kussakin laitoksessa kerran kuukaudessa. Paikalliset seurakunnat järjestivät myöskin hartaushetkiä Kulosaaren ja Torpan vanhainkodeissa.

Elokuvaesityksiä pidettiin Hirvihaaran vanhainkodissa 15 kertaa, Torpan vanhainkodissa 1 kerran ja Kulosaaren vanhainkodissa 3 kertaa.

Hirvihaaran vanhainkotiin hankittiin keväällä heijastintelevisio. Samoin hankittiin televisio myöskin Torpan vanhainkotiin. Vanhuksille järjestettiin useita retkiä ja viihdytystilaisuuksia. Päivä- ja aikakauslehtiä tilattiin yhteensä 35 vuosikertaa.

Huollettavien työ ja askartelutoiminta. Pienten vanhainkotien huollettavat osallistuivat entiseen tapaan talous- ym. töihin. Hirvihaaran vanhainkodissa on puutarha, kanala ja sikala, joiden tuotteiden arvo nousi 261 520 mk:aan.

Koskelan sairaskodin askartelunohjaaja hoiti pienten vanhainkotien askartelutoimintaa, joka kuitenkin vuoden lopulla siirtyi Roihuvuoren vanhainkodin askartelunohjaajan tehtäväksi.

Askartelutoimintaan osallistui yhteensä 25 huollettavaa.

Tervalammen työlaitos

Sosiaaliministeriö on 24. 4. tekemällään päätöksellä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta 10. 2. 1961 annetun lain 11 §:n 2 momentin nojalla hyväksynyt Helsingin kaupungin omistamassa Vihdin pitäjässä Tervalammen kylässä sijaitsevassa Tervalammen työlaitoksessa nykyisin olevan, 70 hoitopaikkaa käsittävän alkoholistihuolto-osaston sanotussa lainkohdassa edellytetyksi Tervalammen huoltola -nimiseksi huoltolaksi 1. 1. 1962 lukien.

Huollettavat. Laitoksessa hoidettiin kertomusvuonna kaikkiaan 530 eri henkilöä, kaikki miehiä. Laitoksen kirjoissa oli yhteensä 803 miestä, mutta heistä oli osa lomalla, vankilassa tai karkumatkalla.

Huoltoapulain nojalla oli laitoksessa 61 henkilöä. Vuoden alussa oli näitä 18 miestä, v:een 1963 jäi 14.

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain nojalla hoidettiin vuoden aikana huoltolaosastossa 126 miestä. Seuraavaan vuoteen heitä jäi 42.

Lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla oli laitoksessa 343 eri miestä.

Huoltopäivien lukumäärä koko vuonna oli kaikkiaan 43 776.

Menot ja tulot. Työlaitoksen bruttomenot olivat 56 267 979 mk ja bruttotulot 24 417 863 mk. Maatilan tappio kertomusvuodelta oli 9 886 187 mk. Bruttokustannus hoidokkia ja päivää kohden oli 1 287,59 mk. Jos bruttomenoista vähennetään työlaitoksesta kertyneet tulot, saadaan nettokustannukseksi 728,83 mk. Jos lisäksi otetaan huomioon maatilan tappio, saadaan nettomenoksi 955,06 mk hoitopäivältä.

Huollettavien työ. Huollettavat työskentelivät peltoviljelys-, puutarha-, navetta-, sikala-, talli-, talous-, rakennus-, metsätalous- ym. töissä kaikkiaan 32 503 työpäivää. Huollettavien laskettiin työllään korvanneen joko itse saamansa tai niiden henkilöiden huoltoa, joiden puolesta he lain mukaan olivat korvausvelvollisia, kaikkiaan 5 884 300 mk:n arvosta, mistä summasta 5 055 340 mk oli lapsen elatusavun turvaamisesta annetun lain nojalla työlaitoksessa olevien osuutta.

Terveystenhoito. Laitoksen lääkärin vastaanotoilla kävi kaikkiaan 1 374 potilasta. Yleinen terveydentila laitoksessa oli tyydyttävä.

Henkinen huolto. Huollettavien sielunhoidosta huolehti Vihdin kirkkoherra, minkä lisäksi eräät uskonnolliset järjestöt pitivät laitoksessa hartaustilaisuuksia. Muu henkinen virkistystoiminta oli monipuolista. Kerhoiltoja, elokuvanäytäntöjä, esitelmää, juhlia ja illanviettoja pidettiin säännöllisesti. Useita urheilu- ym. kilpailuja järjestettiin. Vielä mainittakoon radio- ja televisio-ohjelmien, sanoma- ja aikakauslehtien sekä laitoksen kirjaston tarjoamat viihdytys- ja kasvatusmahdollisuudet.

Maatila. Tilalla oli peltoa ja niittyjä 148,71 ha, puutarhaa 4,50 ha ja 552,76 ha metsää. Tämän lisäksi vuokrattiin viljeltyä maata 10 ha. Viljelyksessä pyrittiin voimaperäiseen puutarha- ja juurikasvien viljelyyn. Viljellyt kasvit ja vastaavat sato määrät ilmenevät seuraavasta:

19. Huoltotoimi

K a s v i	Viljelysala ha	S a t o	
		kaikkiaan kg	hehtaaria kohden, kg
Ruis	6.31	11 350	1 800
Kevätvehnä	32.00	28 700	897
Ohra	5.25	11 550	2 200
Kaura + herne	31.30	57 170	1 827
Peruna	5.94	67 850	11 423
Sokerijuurikas	5.00	80 940	16 188
Heinä	30.55	167 000	5 470
Lanttu	1.00	20 000	20 000

Hevosia oli vuoden alussa 9 ja lopussa 7. Hevostyöpäiviä suoritettiin 1 596. Traktoreita oli 5. Nautakarja käsitti vuoden alussa 52 ja lopussa 50.6 nautayksikköä. Koko karjan keskituotanto oli tarkastusvuonna 1961/62 4 195 kg maitoa, 187 kg rasvaa, rasvaprosentin ollessa 4.5. Tilalla tuotettiin tarkastusmaitoa 160 345 kg. Sikalassa oli vuoden alussa 386 ja vuoden lopussa 580 eläintä. Vuoden kuluessa myytiin ja teurastettiin 633 sikaa.

Kotivastukset

Aikaisemmin mainituista 17 978 päämiehestä sai kertomusvuonna huoltoapua kotivastuksen muodossa 13 302, joista 8 689 pelkästään kotivastusta, loppuosan ollessa sellaisia, jotka kotivastuksen ohella saivat joko itselleen tahi jollekin perheenjäsenelleen laitoshoittoa.

Kotivastukset annettiin osittain rahana, osittain vaatteiden, polttopuiden, lääkkeiden ym. luontoismuodossa. Kuukausittain tapausta kohden laskettu kotivastus on viime vuosina ollut keskimäärin seuraava:

Vuosi	mk	Vuosi	mk	Vuosi	mk	Vuosi	mk	Vuosi	mk
1958	7 096:62	1959	6 917:82	1960	8 461:17	1961	8 319:91	1962	8 868:07

b. Irtolaislakiin perustuva huolto

Huollettujen lukumäärä. Irtolaishuollossa oli kertomusvuonna kaikkiaan 532 eri henkilöä, joista 203 miestä ja 329 naista. Voimassa olevan irtolaislain aikana on irtolaishuoltotoimenpiteitä eri vuosina kohdistettu seuraavaan lukumäärään eri henkilöitä:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	118	246	364	1956	306	483	789
1938	132	359	491	1957	284	452	736
1939	176	466	642	1958	273	471	744
1940	145	551	696	1959	238	462	700
1945	71	548	619	1960	204	422	626
1950	218	547	765	1961	178	372	550
1955	369	567	936	1962	203	329	532

Kaikista huolletuista irtolaisista oli uusia, vasta kertomusvuonna ensi kerran

huoltoon otettuja 165, erikseen miehistä uusia 87 ja naisista 78. Eri vuosina on näiden ns. uusien irtolaisten luku ollut seuraava:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	118	246	364	1956	84	74	158
1938	71	171	242	1957	112	72	184
1939	79	185	264	1958	88	98	186
1940	53	238	291	1959	80	106	186
1945	41	128	169	1960	69	91	160
1950	122	112	234	1961	64	67	131
1955	117	103	220	1962	87	78	165

V. 1937—1962 on uusia irtolaisia ollut 2 411 miestä ja 3 557 naista eli yhteensä 5 968.

Uusien irtolaisten yhteenlaskettu määrä vuosilta 1937—1962 osoittaa niiden eri henkilöiden lukumäärän, jotka irtolaislain voimassa ollessa ovat olleet irtolaishuolto-toimenpiteiden alaisina. Miehiä oli tästä kokonaisluvusta 40.4 %, joten irtolaishuolto oli suurimmalta osaltaan naisten huoltoa. Seuraavat selvitykset koskevat yleensä, mikäli toisin ei ole mainittu, kertomusvuonna huollettujen irtolaisten kokonaismäärää. Vain niissä tapauksissa, joissa uusien irtolaisten olosuhteissa oli merkittävää eroa näihin verrattuna, on erikseen esitetty tärkeimpiä numerotietoja tästäkin ryhmästä.

Irtolaishuollon peruste. Ryhmittämällä irtolaishuoltoon joutuneet sen perusteen nojalla, jota on katsottu pääperusteeksi, saadaan seuraava asetelma:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Kuljeksiva elämä	36	17.7	59	17.9	95	17.9
Työn vieroksuminen	86	42.4	186	56.6	272	51.1
Kerjuu	1	0.5	1	0.3	2	0.4
Ammattihaureus	—	—	81	24.6	81	15.2
Muu peruste ¹⁾	80	39.4	2	0.6	82	15.4
Yhteensä	203	100.0	329	100.0	532	100.0

Uusien miespuolisten irtolaisten kohdalla oli »muu peruste» yleisin peruste, 40.2 %, työn vieroksumisen osuus oli 31.0 % ja kuljeksivan elämän 28.8 %. Naispuolisista uusista irtolaisista oli suurin osa 43.6 % joutunut huoltoon työn vieroksumisen, 29.5 % ammattihaureuden ja 24.3 % kuljeksivan elämän perusteella.

Huoltotoimenpiteet. Eri huoltotoimenpiteitä sovellettiin irtolaisiin seuraavasti (taulukkoa laadittaessa on otettu huomioon kuhunkin irtolaiseen vuoden kuluessa viimeksi sovellettu huoltotoimenpide):

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Varoitus	15	7.4	16	4.9	31	5.8
Kotikuntaan lähettäminen	19	9.4	17	5.2	36	6.7
Irtolaisvalvonta	123	60.6	121	36.8	244	45.9
Työlaitos	19	9.3	82	24.9	101	19.0
Pakkotyö	1	0.5	9	2.7	10	1.9
Jälkivalvonta	26	12.8	84	25.5	110	20.7
Yhteensä	203	100.0	329	100.0	532	100.0

¹⁾ Suurin osa näistä oli henkilöitä, jotka olivat syyllistyneet väkijuomalainsäädäntöä vastaan tehtyihin rikoksiin, kuten väkijuomien luvattomaan myyntiin.

19. Huoltotoimi

Suljetussa laitoshuollossa oli siten viimeksi sovelletun huoltotoimenpiteen mukaan noin viidesosa kaikista irtolaishuollon alaisista henkilöistä. Uusista irtolaisista lähetettiin kotikuntaan 19.4 %, jäi varoitusasteelle 15.8 %, valvonta-asteelle 58.8 %, työlaitoksessa oli 4.2 % ja jälkivalvonnassa 1.8 %.

Useissa tapauksissa toimitettiin irtolaisia työlaitokseen tai pakkotyöhön poliisin toimesta, koska irtolaislain mukaan poliisipäälliköllä oli oikeus tehdä esitys irtolaisen huoltolaan lähettämistä ilman edellä käyviä lievempiä toimenpiteitä, milloin tämä oli kahden viimeisen vuoden kuluessa ollut työlaitoksessa, pakkotyössä tai vapausrangaistusta kärsimässä.

Irtolaisten huoltopäivien luku työlaitoksessa oli kaikkiaan 18 479, josta 2 838 miesten ja 15 641 naisten. Näihin lukuihin eivät sisälly huoltopäivät pakkotyössä, koska niistä ei aiheudu kunnalle mitään kustannuksia.

Aviosuhde ja syntyperä. Aviosuhteen mukaan ryhmittyvät irtolaiset seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	125	61.6	192	58.4	317	59.6
Naineita	56	27.6	83	25.2	139	26.1
Leskiä	1	0.5	10	3.0	11	2.1
Eronneita.....	21	10.3	44	13.4	65	12.2
Yhteensä	203	100.0	329	100.0	532	100.0

Aviottomina syntyneitä ¹⁾ oli kaikista irtolaisista 28 eli 5.3 %. Miehistä erikseen oli aviottomia 1.5 % ja naisista 7.6 %.

Ikä. Eri ikäluokkien suhteellinen osuus irtolaishuollossa olevista oli seuraava:

	18—20 v ²⁾ %	21—29 v %	30—39 v %	40—49 v %	50 v — %	Yhteensä %
Miehiä	4.4	29.6	25.6	20.2	20.2	100.0
Naisia	12.2	34.0	26.5	17.3	10.0	100.0

Muita tietoja. Rikoksista tuomittuja oli etupäässä rikosrekisteriotteista saatujen tietojen mukaan 255 eli 47.9 % kaikista, miehistä erikseen 138 eli 68.0 %. Uusista irtolaisista oli rikoksista tuomittuja 49.1 %.

c. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon alalla tapahtui kertomusvuonna merkittäviä muutoksia. Vuoden alussa tuli voimaan 10. 2. 1961 annettu laki päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta, jolla kumottiin v. 1936 annettu alkoholilaki ja v. 1947 annettu laki juopuneina tavattujen henkilöiden raitiushuollosta eräissä tapauksissa.

Uuden lain piiriin kuuluvat paitsi alkoholin myös muiden päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjät. Päihdyttävillä aineilla tarkoitetaan laissa paitsi alkoholipitoista

¹⁾ Tietymätöntä syntyperää olevat mukaan luettuina. — ²⁾ Irtolaiskäsitettä ei sovelleta 18 vuotta nuorempaan henkilöön.

myös sellaista lääke- tai muuta ainetta, joka voi saattaa sen käyttäjän päihtyneeksi tai siihen verrattavaan tilaan. Tällaisiin aineisiin kuuluvat mm. morfiini ja sen johdannaiset, uni-, pistys- ja särkylääkkeet sekä erilaiset teknilliset alkoholipitoiset aineet, kuten pulituuri, suu- ja hajurvedet yms.

Lain mukaan käsitellään nuorena väärinkäyttäjänä 18—24-vuotiasta tilapäisesti päihdyttävää ainetta väärinkäyttävää henkilöä ¹⁾).

Vanhan lainsäädännön aikana sovellettiin näihin henkilöihin raittiushuoltotoimenpiteitä. Näihin nuoriin henkilöihin sovelletaan lievempiä huoltotoimenpiteitä kuten neuvontaa ja ohjausta sekä valvontaa. Myös varsinaisten päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien joukossa on alle 24-vuotiaita henkilöitä, joiden osalta saattavat tulla kysymykseen kaikki lain edellyttämät huoltotoimenpiteet, myös esim. huoltolahjoito.

Huollettavien lukumäärä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain mukaisten huoltotoimenpiteiden alaisena oli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 754 henkilöä. He jakaantuivat seuraavasti:

	Miehiä	Naisia	Yhteensä
Väärinkäyttäjänä huolletut	2 625	172	2 797
Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjänä huolletut	938	19	957
Yhteensä	3 563	191	3 754

Seuraavassa selvityksessä on ensin käsitelty varsinaisina väärinkäyttäjänä huolletut ja sen jälkeen nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjänä huolletut henkilöt.

Varsinaiset väärinkäyttäjät. Varsinaisina väärinkäyttäjänä huollettuja henkilöitä oli kertomusvuonna siis 2 797. Luku oli 5 % pienempi kuin edellisenä vuonna, vaikka lääkeaineiden väärinkäyttäjät esiintyivät tilastossa vasta kertomusvuodesta alkaen. Sinä aikana, jona lakimääräistä päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huoltoa (v. 1937—1961 alkoholihuoltoa) on Helsingissä suoritettu, on eri vuosina huollettu seuraavat määrät väärinkäyttäjiä:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	385	36	421	1956	3 017	258	3 275
1938	764	41	805	1957	3 030	256	3 286
1939	817	38	855	1958	2 996	270	3 266
1940	533	14	547	1959	2 475	207	2 682
1945	1 447	198	1 645	1960	2 585	200	2 785
1950	3 076	338	3 414	1961	2 754	189	2 943
1955	3 206	276	3 482	1962	2 625	172	2 797

Kertomusvuoden kokonaismäärästä oli jo aikaisemmin huollossa olleita 2 099 miestä ja 141 naista eli yhteensä 2 240 henkilöä, joihin nähden huoltotoimenpiteet siis olivat jatkohuoltoa, kun sen sijaan ensi kertaa vasta kertomusvuonna huoltotoimenpiteiden kohteiksi joutui 526 miestä ja 31 naista eli kaikkiaan 557 henkilöä.

¹⁾ Ko. lain 1 §:n 2. mom. mukaan sovelletaan lakia 18—24-vuotiaaseen, joka kuuden viimeksi kulu-
neen kuukauden aikana on tavattu päihtyneenä julkisessa tilaisuudessa tai julkisessa paikassa tai niiden välittömässä läheisyydessä tai johon päihtymisen takia on sovellettu rikoslain voimaannpanemisesta
annetun asetuksen 21 §:ssä säädettyjä toimenpiteitä tahi joka käyttää päihdyttäviä aineita ilmeiseksi
vahingoksi itselleen tai muille.

19. Huoltotoimi

Näistä ns. uusia päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjiä on eri vuosina ollut seuraavasti:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1937	385	36	421	1956	649	38	687
1938	484	24	508	1957	644	61	705
1939	315	8	323	1958	612	63	675
1940	150	4	154	1959	396	30	426
1945	915	126	1 041	1960	481	25	506
1950	972	96	1 068	1961	529	31	560
1955	720	73	793	1962	526	31	557

V. 1937—1962 on uusia päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjiä ollut 16 366 miestä ja 1 646 naista eli yhteensä 18 012.

Uusien päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien yhteissumma 18 012 vuosilta 1937—1962 osoittaa niiden eri henkilöiden määrän, jotka ovat joutuneet huoltotoimenpiteiden kohteiksi ko. lakien voimassaoloaikana. Naisia oli näistä vain 9.1 %.

Huollon peruste. Huoltoon ottamisen pääperusteen mukaan jakautuivat väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huollon peruste	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Vaarallisuus.....	15	0.6	—	—	15	0.5
Rattijuoppous	6	0.2	—	—	6	0.2
Häiriö tai pahennus	1 058	40.3	78	45.3	1 136	40.6
Päihtymystapaukset	1 230	46.8	88	51.1	1 318	47.1
Elatusvelvollisuuden laiminlyönti	41	1.6	2	1.2	43	1.5
Ansiotyön laiminlyönti	7	0.3	—	—	7	0.3
Rasitus	20	0.8	1	0.6	21	0.8
Huoltoavun tarve	6	0.2	2	1.2	8	0.3
Vapaaehtoisuus	242	9.2	1	0.6	243	8.7
Yhteensä	2 625	100.0	172	100.0	2 797	100.0

Taloudellisten seikkojen, nim. elatusvelvollisuuden tai ansiotyön laiminlyömissen, omaisten rasitukseksi joutumisen tai huoltoavun tarpeen johdosta joutui huoltoon 2.9 % (ed. v. 2.1 %). Eri perusteiden suhteelliset osuudet uusien väärinkäyttäjien osalta olivat jokseenkin samansuuruiset, paitsi että päihtymystapausten osuus oli 49.7 % ja häiriön tai pahennuksen osuus 31.8 %. Vapaaehtoisina oli huollossa 67 uutta väärinkäyttäjää eli 12.3 %.

Huoltotoimenpiteet. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien jakautuminen heihin kertomusvuoden aikana viimeksi sovelletun toimenpiteen mukaan käy selville seuraavasta taulukosta:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	422	16.1	26	15.1	448	16.0
Valvonta	1 125	42.8	89	51.8	1 214	43.4
Huoltola (päättös)	167	6.4	9	5.2	176	6.3
Huoltola (täytäntöönpanu)	477	18.2	27	15.7	504	18.0
Sairaala- tai muu laitoshoido.....	25	0.9	1	0.6	26	0.9
Jälkivalvonta	409	15.6	20	11.6	429	15.4
Yhteensä	2 625	100.0	172	100.0	2 797	100.0

Uusista päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä jäi neuvonta- ja ohjausasteelle valtaosa eli 44.3 %, valvontaan 39.9 %, huoltolapäätös annettiin 1.1 %:lle ja jälki-valvontaan joutui 1.1 %.

Aviosuhde ja syntyperä. Aviosuhteen mukaan ryhmittäytyivät väärinkäyttäjät seuraavasti:

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	1 031 ¹⁾	39.3	29	16.9	1 060	37.9
Naineita	1 146	43.6	81	47.1	1 227	43.9
Leskiä	50	1.9	14	8.1	64	2.3
Eronneita.....	398	15.2	48	27.9	446	15.9
Yhteensä	2 625	100.0	172	100.0	2 797	100.0

Aviottomina syntyneitä ²⁾ oli väärinkäyttäjistä 4.0 %.

Ikä. Eri ikäluokkien osuudet huollossa olevista olivat:

	Alle 18 v	18—20 v	21—29 v	30—39 v	40—49 v	50 v —	Kaikkiaan
Luku	2	13	340	841	820	781	2 797
%	0.1	0.5	12.1	30.1	29.3	27.9	100.0

Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä oli lääkeaineiden väärinkäyttäjiä 22, joista 2 naista. Suurin osa lääkeaineiden väärinkäyttäjistä oli 30—49-vuotiaita.

Huoltotoimenpiteen ja käytetyn aineen mukaan jakaantuivat lääkeaineiden väärinkäyttäjät seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Käytetty aine											
	Morf. yms.		Muu lääkeaine		Alk. + morf.		Alk. + muu lääkeaine		Morf. + muu lääkeaine		Alk. + morf. + muu lääkeaine	
	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N	M	N
Neuvonta ja ohjaus	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Valvonta	1	1	3	—	—	—	7	1	—	—	1	—
Huoltolahoito (päätös)	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Huoltolahoito (täytäntöönpanu) ..	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	—
Sairaala- tai muu laitoshoido.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jälki-valvonta	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä	1	1	5	—	—	—	13	1	—	—	1	—

Nuoret tilapäiset väärinkäyttäjät. Nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huolletuista 957 henkilöstä oli 938 miespuolisia ja 19 naispuolisia. Heistä oli 286 ollut jo aikaisemmin huollon kohteena; uusia oli siten 671.

Vuodesta 1947 lähtien, jolloin laki juopuneena tavattujen henkilöiden raittiushuollosta tuli voimaan ja joka laki korvautui kertomusvuoden alussa päihdyttävien

¹⁾ Yksi näistä on tuntematon. — ²⁾ Tietymätöntä syntyperää olevat mukaan luettuina.

19. Huoltotoimi

aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetulla lailla, on huoltotoimenpiteitä sovellettu eri vuosina seuraaviin henkilömääriin:

Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä	Vuosi	Miehiä	Naisia	Yhteensä
1947	168	9	177	1956	607	11	618
1950	784	14	798	1957	714	11	725
1951	811	7	818	1958	720	22	742
1952	743	22	765	1959	790	18	808
1953	729	13	742	1960	770	24	794
1954	685	24	709	1961	838	15	853
1955	688	20	708	1962	938	19	957

Huoltotoimenpiteet, aviosuhde, syntyperä. Viimeksi sovelletun toimenpiteen sekä aviosuhteen mukaan ryhmittyvät po. huollossa olleet seuraavasti:

Huoltotoimenpide	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Neuvonta ja ohjaus	797	85.0	17	89.5	814	85.1
Valvonta	141	15.0	2	10.5	143	14.9
Yhteensä	938	100.0	19	100.0	957	100.0

Uusista tapauksista, joita oli 16 naista ja 655 miestä, sovellettiin 15 naiseen sekä 615 mieheen huoltotoimenpiteenä neuvontaa ja ohjausta ja muihin valvontaa.

Aviosuhde	Miehet		Naiset		Yhteensä	
	Luku	%	Luku	%	Luku	%
Naimattomia	798	85.1	14	73.7	812	84.9
Naineita	138	14.7	5	26.3	143	14.9
Eronneita.....	2	0.2	—	—	2	0.2
Yhteensä	938	100.0	19	100.0	957	100.0

Aviottomina syntyneitä oli 14, minkä lisäksi yhden miehen syntyperä oli tuntematon.

Ikä. Suurin osa, yli 2/3 ko. huolletuista oli 21—24-vuotiaita. Eri ikäluokkien osuudet olivat:

	18—20 v	21—24 v	Kaikkiaan
Luku	280	677	280
%	29.3	70.7	100.0

Uusista tapauksista 18—20-vuotiaiden osuus oli hieman suurempi, 35.5 %. Huollon pääperusteena oli 2 miestä lukuun ottamatta päihtymystapaukset.

d. Alkoholistihuollon poliklinikka, sosiaalilääkärin toiminta, juopumuspidätykset

Alkoholistihuollon poliklinikan toiminta. V. 1950 aloitettua alkoholistipoliklinikatoimintaa jatkettiin kaupunginvaltuuston käyttövaroistaan osoittamien määrärahojen turvin PAVI:n huoltotoimiston yhteydessä Vilhovuoreнкуja 14:ssä 30. 9. saakka, minkä jälkeen poliklinikka huoltolautakunnan alaisena lopetti toimintansa ja poliklinikkatoiminta siirtyi sairaalalautakunnan alaisen Hesperian sairaalan Kalion osaston yhteyteen Pengerkatu 5:een.

Poliklinikkaa johti sosiaalilääkäri Lenni Lehtimäki. Lisäksi henkilökuntaan kuului kaksi puolipäivätoimista apulaislääkärinä, puolipäivätoimiset sosiaalityöntekijä ja apulaissosiaalityöntekijä, ryhmätyöntekijä sekä sairaanhoitaja. Vastaanotto oli viidesti viikossa iltaisin klo 16—18, lisäksi sairaanhoitajan hoitoaika oli kaikkina arkipäivinä klo 11—12.

Poliklinikan hoidossa oli 1. 1.—30. 9. välisenä aikana kaikkiaan 650 potilasta (edellisenä vuonna 873), joista miehiä oli 601. Uusia oli kaikista potilaista 226. Potilaitten käyntikertoja lääkärin luona oli 1 650 ja sairaanhoitajan luona 3 528. Pääasiallisina hoitomuotoina käytettiin lääkehoitoa, psykoterapeuttista käsittelyä sekä sosiaalityöntekijäin johtamaa ryhmähoitoa.

Sosiaalilääkäri. Alkoholistihuollon poliklinikan toiminnan lakattua on sosiaalilääkärin päätehtävänä ollut lakien edellyttämien lääkärinlausuntojen laatiminen päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjistä ja irtolaisista ja tarvittaessa huolehtiminen muistakin tutkimuksista ja lausunnoista sekä ensiavun luontoisen hoidon antaminen kiireellisissä tapauksissa edellä mainituille henkilöille. Sosiaalilääkäri on myös avustanut huoltotoimistoja vaikeimpien huoltotapausten osalta. Sosiaalilääkärinä on toiminut lääket.lis. Lenni Lehtimäki.

Juopumuspidätystilastoa Helsingissä asuvista henkilöistä. Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollon taustaa valaisevat seuraavat tilastotiedot Helsingissä asuvien juopumuspidätyksistä.

Ns. juopumuspidätyskortiston mukaan pidätettiin kertomusvuonna 14 584 eri henkilöä, joista miehiä ¹⁾ 13 716 ja naisia 868. Edelliseen vuoteen verraten oli pidätettyjä 62 henkilöä enemmän. Ensi kertaa pidätettyjä oli 4 111 ja syytteen asetettiin 8 357 henkilöä. Pidätyskertoja oli kaikkiaan 38 510. Keskimääräinen pidätyskertojen luku henkilöä kohden vuodessa oli miesten osalta 2.65 ja naisten osalta 2.48. Eniten pidätyksiä sattui loka-, vähiten tammi- ja helmikuussa.

Mainittakoon vielä, että kaikista juopumuspidätyskortistossa olevista oli rekisteröity päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjinä 6 150; lisäksi nuorina tilapäisinä väärinkäyttäjinä huollettuja 1 942 sekä irtolaisina 1 082.

Juopumuspidätykset v. 1937—1962 jakautuivat pidätettyjen asuin- ja pidätyspaikan mukaan seuraavasti:

¹⁾ Juopumuspidätystilasto on miesten osalta laadittu v. 1959—1962 aikaisemmasta menetelmästä poiketen otantamenetelmää käyttäen siten, että juopumuspidätyskortistosta on tasavälistä otantaa käyttäen poimittu joka neljäs korthi tilastokäsittelyyn.

19. Huoltotoimi

Vuosi	Helsingissä asuvien pidätykset huoltolautakunnan tilaston mukaan			Pidätysten luku Helsingissä poliisilaitoksen tilaston mukaan	
	Helsingissä tapahtuneet	Muualla tapahtuneet	Yhteensä	Kaikkiaan	Niistä muualla asuvien pidätyksiä
1937	16 640	1 563	18 203	20 357	3 717
1938	17 464	1 604	19 068	20 155	2 691
1939	15 711	1 573	17 284	18 031	2 320
1940	13 549	1 952	15 501	16 378	2 829
1945	24 537	2 289	26 826	27 673	3 136
1950	32 117	2 129	34 246	36 647	4 530
1955	29 279	2 291	31 570	33 934	4 055
1956	28 520	2 393	30 913	32 193	3 673
1957	30 406	2 067	32 473	34 866	4 460
1958	29 747	1 569	31 316	34 664	4 917
1959 ¹⁾	33 836	3 627	37 463	39 338	5 502
1960	36 502	2 610	39 112	41 599	5 097
1961	37 378	5 063	42 441	44 743	7 365
1962	35 258	3 252	38 510	39 069	3 811

Yksityiskohtaisempia tietoja juopumuksesta pidätettyjen iästä, pidätyskertojen lukumäärästä sekä pidätyksien luvusta kunakin vuoden kuukautena on julkaistu eripainoksen taulukko-osastossa.

e. Kodinhoitotoiminta

Kunnallisesta kodinhoitoavusta tuli osalliseksi eri kuukausina seuraava määrä perheitä:

tammikuu	662	heinäkuu	563
helmikuu	635	elokuu	620
maaliskuu	691	syyskuu	671
huhtikuu	714	lokakuu	694
toukokuu	727	marraskuu	691
kesäkuu	649	joulukuu	671

Kodinhoitoapua saaneiden eri perheiden lukumäärä oli koko vuonna 3 560 joista vanhuksia 959.

Kodinhoitoapua saaneiden perheissä suorittivat lautakunnan alaiset kodinhoitajat ja -siivoijat kaikkiaan 28 854 työpäivää, joista 1 246 tuli kodinsiivoojien osalle. Muille kuin vähävaraisille annetusta kodinhoitoavusta perittiin asianomaisilta yhteensä 6 569 835 mk.

f. Ammattiopintojen avustaminen, invalidihuolto, työhuolto, toipilasraha ja sofilasavustukset

Ammattiopintojen avustuslaissa edellytettyä huoltoa sai kertomusvuonna 1 061 Helsingissä opiskelevaa henkilöä. Heille valtion varoista maksettujen avustusten, apurahojen ja lainojen yhteinen määrä oli 18.9 mmk. Lisäavustuksina suoritettiin

¹⁾ Juopumuspidätystilasto on miesten osalta laadittu v. 1959—1962 aikaisemmasta menetelmästä poiketen otantamenetelmää käyttäen siten, että juopumuspidätyskortistosta on tasavälistä otantaa käyttäen poimittu joka neljäs kortti tilastokäsittelyyn.

kaupungin varoista 3.2 mmk sellaisille, joiden valtion varoista saama avustus oli riittämätön tai jotka muusta syystä joutuivat turvautumaan kaupungin avustukseen.

*Invalidihuolto*a sai kaikkiaan 1 066 invalidia lääkintähuollon, ammattikoulutuksen, työvälite- tai raaka-aineavun ym. muodossa. Invalidihuoltomenoina suoritettiin kertomusvuonna n. 14.3 mmk, josta kaupungin osuus oli 0.8 mmk. Tämän lisäksi suoritettiin valtiokonttorin välityksellä 1 569 invalidille invalidirahana maksetut 149 mmk.

Sotaorpojen työhuoltomenoina suoritettiin 77 sotaorvolle kaikkiaan n. 3 mmk, minkä lisäksi 3 orpoa sai Presidentti Kallion rahaston varoista tilapäisavustuksia.

Tuberkuloosi- ja reumapotilaille jaettavia toipilasrahoja varten talousarvioon merkitystä määrärahasta jaettiin 365 henkilölle yhteensä 9 563 700 mk. Tuberkuloositoipilaita oli 339 ja reumaatikkoja 26. Toipilasrahan suuruus oli 1.6.1962 lukien 5 000—12 000 mk kuukaudessa tuloista riippuen. Toipilasrahaa maksettiin säännömukaisesti kolmen kuukauden ajalta.

Sotilasavustusta maksettiin sotilasavustuslain nojalla asevelvollisten 678 omaiselle kaikkiaan 46.5 mmk.

g. Huoltolautakunnan työtuvat

Kertomusvuonna työtuvissa työskenteli kahdeksan työryhmää. Huoltosuhteessa olevia työntekijöitä voitiin talousarvion mukaan sijoittaa työtupiin kaikkiaan 110 ja työsuhteessa olevia 19. Työtupien puutyöosaston huoltosuhteessa olevat työntekijät työskentelivät jatkuvasti Koskelan sairaskodin työhuoneissa. Työtupien toimesta ohjattiin kodeissaan ja yksityisissä vanhainkodeissa asuville vanhuksille järjestettyä askartelutoimintaa ja valmistettujen esineiden myynti hoidettiin työtupien myymälässä.

Työtupien pääasiallisimpina töinä olivat tekstiilihankinnat kaupungin eri laitoksille. Näistä mainittakoon vähävaraisten kansakoululaisten vaatteiden, sairaaloiden ja muiden huoltolaitosten vuode- ym. vaatteiden, huoltolautakunnan avunsaajien pitovaatteiden ym. valmistaminen. Kaupungin laitoksille mm. valmistettiin ikkunaverhoja yhteensä 1 315 ikkunaan. Jalkineiden jakelu huoltolautakunnan avunsaajille ja vähävaraisille kansakoulun oppilaille samoin kuin vastaava kenkien korjaus oli niinkään työtupien tehtävänä.

Huoltosuhteessa olevien työntekijäin lukumäärä oli suurimmillaan, 90, marraskuussa ja pienimmillään, 79, tammikuussa. Kaikkien työntekijäin keskimääräinen luku kuukausittain oli 101. Työpäiviä oli koko vuonna 26 345, niistä huoltosuhteessa olevien 21 257, työsopimussuhteessa olevien 5 088. Työsopimussuhteessa olevien työntekijäin keskimääräinen päiväansio oli 1 262: 19 mk ja huollettavien keskimääräinen päiväpalkkio 375: 44 mk. Viimeksi mainitut saivat lisäksi vapaan ruoan työpäivinä tai sen korvauksena 190 mk työpäivältä.

Työtupien bruttomenot kirjanpidon mukaan olivat 109 181 949 mk ja bruttotulot 96 927 517 mk, joten nettomenoiksi kameraalisen kirjanpidon mukaan jäi 12 254 432 mk eli työntekijää ja työpäivää kohden 465: 15 mk.

Ehkäisevänä huoltomuotona oli työtuvilla tietty sosiaalinen merkityksensä. Sen avulla voitiin joukko kaupungin vakinaisia asukkaita estää joutumasta suoranaisten huoltoavun varaan.

Lopuksi on mainittava, että työtuvissa työskennelleitä henkilöitä ei ole tämän kertomuksen yleisissä, huoltoon saaneita koskevista tilastollisista selvityksistä luettu huollettaviin, mikäli he eivät ole saaneet muuta huoltoa.

h. Lahjoitusrahastojen korkovaroilla avustetut

Huoltotoimen hyväksi lahjoitettujen rahastojen korkoja saatiin kertomusvuonna huoltolautakunnan toimesta jaettavaksi kaikkiaan 167 553 mk, joka jaettiin avustuksina 62 eri henkilölle. Mainitut rahastot olivat seuraavat: Aleksandras understöd-rahasto, Maria Bergmanin testamenttirahasto, Vilhelm Elgin pauvres honteux-rahasto, Lisette Gardbergin rahasto, Emma Grefbergin rahasto, Hedvig Charlotta Gripenbergin rahasto, Carl Gustaf Hanellin rahasto, John Holmströmin rahasto kainojen köyhien hyväksi, Alfred Kordelinin avustusrahasto, Elsa Maria Lampan rahasto, Puolisoiden Isak Mattsson-Kivilän apurahasto, Christina Othmanin rahasto, Adolf Fredrik Sierckin rahasto, Carl Sierckenin rahasto, Valdemar Wavulinin lahjoitusrahasto ja W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto.

Näitä avustuksia ei ole sisällytetty huoltotoimen varsinaisiin menoihin eikä lahjoitusvaroja saaneita henkilöitä ole otettu huomioon kertomuksen tilastokatsauksissa, mikäli he eivät ole saaneet avustusta myös huoltoapulain nojalla.

III. Huoltotoimen kustannukset

a. Tulot ja menot

Kaupungin talousarviossa oli osoitettu kertomusvuodeksi huoltotointa varten varoja yhteensä 3 208 825 706 mk¹⁾, josta määrästä kuitenkin 2 mmk oli huoltolautakunnan käyttövaroja.

Huoltolautakunnan bruttomenot¹⁾ nousivat kaikkiaan 3 134 334 348 mk:aan. Kun tästä vähennetään erälle sosiaalista toimintaa harjoittaville yhdistyksille ja laitoksille jaetut avustukset 60 096 857 mk sekä huoltolautakunnan käyttövaroista erinäisiin hankintoihin, avustuksiin ym. suoritettut erät 533 015 mk, jäi varsinaiseen huoltotoimintaan käytetyksi 3 073 704 476 mk.

Kun tästä vähennetään tulot 987 669 798 mk, jää jäljelle 2 086 034 678 mk, mikä osoittaa huoltolautakunnan varsinaisesta huoltotoiminnasta kaupungille aiheutuneet todelliset nettomenot.

Edellisestä vuodesta ne nousivat 312 329 000 mk.

Nettomenot ovat kymmenvuotiskautena 1953—1962 vaihdelleet seuraavasti:

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1953	685 298 841	1958	1 409 965 503
1954	781 233 923	1959	1 598 725 451
1955	874 428 981	1960	1 717 334 024
1956	1 050 302 171	1961	1 773 705 678
1957	1 026 586 741	1962	2 086 034 678

¹⁾ Kansaneläkelaitokselle suoritettavia tukiosakustannuksia lukuun ottamatta.

Seuraavat taulukot osoittavat huoltotoimen arvioitujen ja todellisten tulojen ja menojen jakautumisen eri ryhmiin.

Tulot	Arvioidut tulot talousarvion mukaan	Todelliset tulot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Korvaukset annetusta huollosta	597 010 000	706 991 394 ¹⁾
Koskelan sairaskoti:		
Poliklinikkatulot	5 000 000	1 546 745
Ateriamaksut	22 000 000	16 378 125
Luontoisedut	1 600 000	1 160 150
Vuokrat.....	23 310 880	25 272 095
Muut tulot	6 000 000	7 464 925
Kustaankartanon vanhainkoti:		
Ateriamaksut	6 300 000	6 176 700
Luontoisedut	600 000	602 115
Vuokrat.....	11 160 064	10 396 811
Muut tulot	4 800 000	5 258 165
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen:		
Ateriamaksut	1 270 500	528 000
Luontoisedut	470 000	502 715
Vuokrat.....	750 000	60 730
Muut tulot	100 000	158 245
Tervalammen työlaitos ja maatila:		
Työlaitoksen tuloja	22 546 600	17 949 263
Korvaukset valtiolta	6 137 540	6 468 600
Maatilan tuloja	49 500 000	43 087 998
Työtuvat	80 000 000	96 927 517
Kodinhoitotoiminta:		
Valtionapu kodinhoitotoiminnasta	24 000 000	31 070 890
Tuloja kodinhoitomaksuista	5 000 000	6 615 396
Sekalaiset tulot	2 100 000	3 053 219
Yhteensä	869 655 584	987 669 798

Menot ²⁾	Määrärahat talous- arvion mukaan	Todelliset menot tilien mukaan
	m a r k k a a	
Huoltolautakunta ja huoltovirasto	387 059 462	408 608 432
Huoltoapu:		
Lääkintäkustannukset	85 000 000	87 985 692
Hautauskustannukset	3 500 000	3 333 767
Muu huoltoapu	600 000 000	575 915 381
Alkoholistihuolto	8 445 000	3 334 217
Irtolaishuolto	100 000	3 275
Työhuolto	4 000 000	3 995 940
Vanhusten kodinhoito	4 000 000	1 711 087
Toipilasarhat	13 000 000	9 563 700
Työtuvat	116 894 072	109 181 949
Koskelan sairaskoti	904 240 820	916 431 029
Kustaankartanon vanhainkoti	370 699 126	373 723 932
Roihuvuoren vanhainkoti laitoksineen.....	110 069 705	71 764 419
Tervalammen työlaitos	56 183 576	56 267 979
Tervalammen maatila	53 283 945	52 974 185
Hoito sairaaloissa	338 860 000	239 964 089
Hoito muissa laitoksissa	76 700 000	158 945 403
Avustukset yksityisille laitoksille ja järjestöille	61 350 000	60 096 857
Huoltolautakunnan hallinnassa olevien rakennusten kun- nossapito	13 440 000	—
Yhteensä	3 206 825 706	3 133 801 333
Kansaneläkkeiden tukiosakustannukset	860 000 000	769 524 856
Kaikkiaan	4 066 825 706	3 903 326 189

¹⁾ Tästä on Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa ns. itsemaksavia ja yksityis-
paikoilla olleiden maksuja 33 524 308 mk. — ²⁾ Taulukkoon ei sisälly huoltolautakunnan käyttövaroista
suoritettuja menoja, joiden yhteissumma oli 533 015 mk.

19. Huoltotoimi

Huoltotoimen nettomenot ¹⁾ ovat viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana olleet kutakin kaupungin asukasta kohden (keskiväkiluvun mukaan) seuraavat:

Vuosi	mk	Vuosi	mk
1953	1 733: 06	1958	3 231: 16
1954	1 952: 32	1959	3 592: 66
1955	2 142: 77	1960	3 793: 38
1956	2 520: 66	1961	3 837: 14
1957	2 409: 23	1962	4 544: 57

Lisäksi huoltolautakunta suoritti kertomusvuonna kansaneläkkeiden tukiosakustannuksia Kansaneläkelaitokselle kaikkiaan 769 524 856 mk.

b. Annetusta huollosta perityt korvaukset

Asiamiesosaston toimesta perittiin v. 1962 rahakorvauksia annetusta huollosta 836 926 221 mk, josta 673 467 086 mk huoltolautakunnan ja 163 459 135 mk lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta. Perimistyö jakautui seuraavasti:

	Korvaus huolto- lautakunnan antamasta huollosta, mk	Korvaus lasten- suojelulautakun- nan antamasta huollosta, mk	Yhteensä mk
Valtiolta perityt ²⁾	123 067 443	55 461 900	178 529 343
Toisilta kunnilta perityt	958 810	2 376 818	3 335 628
Yksityisiltä perityt	549 440 833	105 620 417	655 061 250
Yhteensä	673 467 086	163 459 135	836 926 221

Paitsi rahassa suoritettua korvausta sai kunta hyvitystä huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan antamasta huollosta 74 mieheltä ja 6 naiselta työlaitoksessa suoritettuna työn muodossa. Täten saadun työkorvauksen määrä oli kertomusvuonna yhteensä 988 100 mk.

Edellä mainittujen korvausten lisäksi suorittivat Koskelan sairaskodissa ja Kustaankartanon vanhainkodissa hoidetut ns. itsemaksavat potilaat hoidon korvauksena 29 301 708 mk ja yksityispaikoilla olleet 4 222 600 mk.

Kodinmaidosta saadut tulot ja Tervalammen työlaitoksen osalta valtiolta saadut korvaukset sekä poliklinikkatulot ilmenevät tilierittelystä. Tässä kohdassa mainittuja tuloja ei ole otettu huomioon annetusta huollosta perittyjä korvauksia laskettaessa.

Lisäksi saatiin valtiolta sotilasavustustapauksista korvausta ennakkona 38 mmk. Tämä summa ei esiinny huoltolautakunnan tulo- ja menoarviossa.

¹⁾ Kansaneläkelaitokselle suoritettavia tukiosakustannuksia lukuun ottamatta. — ²⁾ Summaan sisältyy kertomusvuonna valtiolta huoltoapulain 5 luvun säännösten nojalla saatu korvaus.

20. Lastensuojelutoimi¹⁾

Yleistä

Lastensuojelutoimen työkentässä ei tapahtunut v:n 1962 aikana sellaisia lain-säädännöllisiä muutoksia, jotka olisivat laajentaneet tai supistaneet lakiin tai ohje-sääntöön perustuvia lastensuojelulautakunnan tehtäviä. Sen sijaan voidaan todeta, että lastensuojelutapausten lukumäärän kasvu jatkui myös kertomusvuonna aiheut-taen huostaanotto- ja sijoitusvaikeuksia.

Eripainoksen taulukko-osaan sisältyy mm. vertailevia lukuja v:n 1952—1962 aikana huostaanotettujen lasten määrästä. Näistä tiedoista ilmenee, että tämä määrä on lisääntynyt sanottujen vuosien aikana lähes 60 %:lla ja että nousu kohdistuu lä-hinnä huoltoa tarvitsevien eli lastenhuoltotapausten ryhmään, kun sen sijaan suojelu-kasvatussyistä huostaanotetut eivät ole samassa määrin lisääntyneet. Huostaanoton syyksi merkittiin kertomusvuonna vielä n. 30 %:ssa tapauksista asuntovaikeudet ja seuraavina suurimpina syyryhminä vanhempien sairaus sekä lapsen vajaamielisyys. V:n 1952 tilastossa esiintyvät samat tekijät pääasiallisimpina huostaanoton perusteina, mutta merkillepantavaa on, että nimenomaan asuntovaikeudet sekä vajaamieli-syys ovat syyryhminä huomattavasti näiden vuosien aikana lisääntyneet. Sen sijaan suojelukasvatustoimiston tapausmäärän jatkuvasta voimakkaasta kasvusta huoli-matta asosiaalisista syistä huostaanotettujen alaikäisten määrässä on tapahtunut varsin vähäistä nousua.

Huostaanotettujen alaikäisten sijoittaminen sopivaan hoitoon tuotti kertomus-vuonnakin jatkuvasti lisääntyviä vaikeuksia siitä huolimatta, että esim. perhehoidon laajentamiseksi ja tehostamiseksi viraston perhesijoituksesta vastaavaa työryhmää jossakin määrin lisättiin. Noin 40 % huostaanotetuista jouduttiin edelleenkin sijoit-tamaan laitoshoitoon ja näistä edelleen n. 40 % kaupungin omiin laitoksiin. Erään selvityksen mukaan kaupungin laitoksiin sijoitetuista turvattomista alaikäisistä oli 53 % poikkeavia. Lautakunta esitti näissä olosuhteissa kolmen laitoksen eli Kallion nuorisokodin sekä Hyvösen ja Malmin lastenkotien muodostamista erityislasteri-kodeiksi, mikä hyväksyttiin. Kaupungin laitosten toimintaohjeet sekä hoito- ja kasvatushenkilökunnan määrä ja laatu päätettiin myös viipymättä tarkistaa. Edelleen esitettiin komitean asettamista laatimaan selvitys uusien lastenhuoltolaitosten pe-rustamisesta v. 1963—1972 ja alustava yksityiskohtainen suunnitelma laitosten vastaisesta sijoittamisesta ja rakentamisesta.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan sekä sen jaostojen ja johtokuntien kokoonpano. Lautakunnan kokoon-pano oli kertomusvuonna seuraava: puheenjohtajana toimituspääll. Sulo Manninen, varapuheenjohtajana teol. tri Veikko Päivänsalo, jäsenenä prof. Elsa Bruun, toimin-nanjoht. Vuokko Hietala, ilmoituspääll. Anni Ikonen, toiminnanjoht. Laila Leski-

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen kertomuksen eripainoksessa.

nen, yht.kuntat. maist. Sirkka Loimaranta, rva Maija Suosalmi ja arkkiatri Arvo Ylppö; varajajäseninä: kansak.op. Eila Penttinen, sosionomit Raili Heiskanen ja Marjatta Forssén, prof. Paavo Heiniö, dosentti Sakari Lahdensuu, varat. Göran Westerlund, terveyst. Terttu Voipio, rouvat Martta Parkkari ja Impi Lojander; lisäjäseninä: dosentti Saima Tawast-Rancken, opett. Margareta Aminoff, ompelija Malva Palo ja rva Lilja Dahl; varalisäjäseninä: varanot. Martta Manner, rva Hilma Karanterä, kontt. Svanvit Björkvist ja siht. Maj-Lis Wahlberg.

Jäljempänä mainittuihin jaostoihin määrättiin seuraavat lautakunnan jäsenet ja lisäjäsenet puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajaksi ja jäseneksi: lastenhuoltojaostoon Päivänsalo, Leskinen ja Aminoff sekä varajäseniksi Manninen, Bruun ja Tawast-Rancken; suojelukasvatusjaostoon Manninen, Bruun ja Tawast-Rancken sekä varajäseniksi Päivänsalo, Leskinen ja Aminoff; väestöasiainjaostoon Ylppö, Hietala ja Palo sekä varajäseniksi Loimaranta, Suosalmi ja Manninen; elatusapujaostoon Loimaranta, Suosalmi ja Dahl sekä varajäseniksi Ylppö, Hietala ja Manninen; vajaanmielishuoltojaostoon Ikonen, Leskinen, Bruun ja Loimaranta sekä varajäseniksi Päivänsalo, Manninen ja Suosalmi; itseoikeutettuna jäsenenä jaostoon kuului lautakunnan alaisten vajaanmielislaitosten vastuunalaisena lääkärinä sosiaalilääkäri. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokuntaan kuuluivat puheenjohtajana Bruun, varapuheenjohtajana Päivänsalo sekä jäseninä Manninen, Leskinen ja itseoikeutettuna jäsenenä lastensuojelun toimitusjohtaja varamiehenään lastenhuollontarkastaja tai nuorisonhuoltaja.

Kaupunginhallituksen edustajana oli lautakunnassa sairaala- ja sosiaalitointa johtava apul. kaup. joht. Eino Uski, lastenhuoltojaostossa fil. maist. Veikko Loppi, suojelukasvatus- ja väestöasiainjaostossa toimits. Lempi Lehto sekä muissa jaostoissa ja johtokunnissa toimitt. Eila Vuokko.

Lastensuojelulautakunnan alaisten lasten ja nuorisonhuoltolaitosten ohjesäännön mukaan lastenhuoltolaitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan tehtävät kuuluivat kaupungin suomenkielisten kansakoulujen johtokunnalle.

Lastensuojelulautakunnan kokoukset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 14 kertaa, jolloin pöytäkirjaan merkittiin yhteensä 258 (211) pykälää. Ilmoitusluontoiset asiakirjat merkittiin kokousten väliaikoina kertyneinä ryhminä pöytäkirjaan. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunta piti kertomusvuoden aikana 17 kokousta, vajaanmielislaitosten johtokunta 13, lastenhuoltojaosto 16, suojelukasvatusjaosto 17, väestöasiainjaosto 24, elatusapujaosto 14 ja vajaanmielishuoltojaosto 12 kokousta.

Kaupungin kolmen sosiaalihuollon päätösvaltaelimen, huoltolautakunnan, lastensuojelulautakunnan ja lastentarhainlautakunnan yhteinen neuvottelukokous pidettiin 3. 12. Koskelan sairaskodissa. Aiheena oli askarruttaminen ja sen merkitys sosiaalihuollossa. Lautakunta järjesti 40-vuotisjuhlakokouksen 16. 6.

Tärkeimmät päätökset. Lautakunta päätti mm.: valita edustajakseen Lastensuojelun Keskusliittoon lastensuojelun toim.joht. Arvi Heiskasen ja varalle siht. Kalervo Juurisen, edustajakseen Vajaanmielishuollon Keskusliittoon lastenhuollontark. Margit Törnuddin ja varalle vajaanmielishuoltaja Maija Karion sekä edustajakseen nuorisotyölautakuntaan nuorisonhuolt. Kaarlo Helasvuon (18. 1. 7 §); vakuuttaa Käpylän koulu- ja työkeskuksessa olevan kaupungille kuulumattoman irtaimiston (31. 1. 31 §); tehdä sopimuksen Mustalaislähetyksen yhdistyksen kanssa hoitopaikkojen varaamisesta Kauniaisten nuorisokodista (20. 3. 59 §); suorittaa eräiden hoito-

paikkojen väliaikaisen järjestelyn Sofianlehdon vastaanottokodissa (17. 4. 99 §); myöntää avustuksen Helsingin Poikakotiyhdistykselle (30. 10. 217 §) sekä lopettaa toistaiseksi Ufa-nimisen yhdistyksen avustamisen (16. 6. 122 §) ja puoltaa Naulakallion lastenkodin pääpiirustusten hyväksymistä (16. 6. 137 §). Lisäksi lautakunta kehotti lastensuojeluvirastoa valmistelemaan esitystä lastensuojelutoimen organisaation uudistamiseksi (20. 3. 53 §), laatimaan suunnitelman juopuneena tavattujen nuorten huollosta (17. 7. 147 §) sekä merkitsemään talousarvioehdotukseen määrärahan osapalkkaisen psykiatrin palkkaamiseksi vajaamielisiä hoitaviin laitoksiin (20. 3. 63 §).

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehdyt esitykset koskivat mm. seuraavia asioita: Lastensuojelun Keskusliiton kasvatusvanhempien ansiomerkin myöntämistä kaupungin kustannuksella eräille ansiotuneille kasvatusvanhemmille (18. 1. 21 §); lastensuojeluviraston väestöasiaintoimiston organisaatiota (20. 2. 42 §); toimentajan virkojen perustamista elatusaputoimistoon (20. 2. 43 §); Päivölän lastenkodin ja Sofianlehdon vastaanottokodin vajaamielisosaston esittämistä hyväksyttäviksi vajaamielislaisissa tarkoitetuksi vajaamielislaitoksiksi (20. 3. 66 §); Sofianlehdon vastaanottokotiin järjestettävän 15-paikkaisen eristysosaston perustamista (20. 3. 68 §); eri hallintokuntien käyttöön siirrettävien kiinteistöjen tilitysvuokran maksuperusteita (17. 4. 91 §); Oppilaskoti Toivolan alueen ja rakennusten hallinnon uudelleenjärjestelyä (16. 6. 129 §); vajaamielishoitajakoulutuksen järjestämistä vajaamielisiä hoitavissa laitoksissa (17. 7. 144 §); lastensuojelun tarpeiden huomioon ottamista kansakoulujen toiminnassa, etenkin erityisluokkaopetuksen yhteydessä (18. 9. 196 §); nuorisokodin perustamista taloon Kunnalliskodintie 6 (30. 10. 224 §); Kallion nuorisokodin, Hyvösen lastenkodin ja Malmin lastenkodin muuttamista tai hyväksymistä erityislastenkodeiksi (20. 11. 238 §); lautakunnan alaisten laitosten johtajien palkkauksen tarkistamista (20. 11. 239 §) sekä lastensuojeluviraston johtavien viranhaltijoiden palkkauksen tarkistamista (20. 11. 242 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: psykiatristen hoitokotien tonttikysymystä sekä määrärahan saamista v. 1963 toisen hoitokodin perustamiskustannuksia varten (31. 1. 33 §); huoneiston osoittamista Päiväkoti Ahtolalle Hyvösen lastenkodin talosta (20. 2. 44 §); tutkimusta vajaamielisten hoidon tarpeen laajuudesta (20. 2. 49 §); julkisten rakennusten rakentamista uusille asuma-alueille (20. 3. 61 §); yhdistysten avustus- tai laina-anomuksia (17. 4. 77, 78 §, 22. 5. 102, 103, 109 §, 16. 6. 125, 130 §, 17. 7. 158, 165 §, 30. 10. 212 §); Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta ylläpitävän kuntainliiton perussääntöä (17. 4. 84 §); psykiatristen hoitokodin sijoittamista omakotialueelle Oulunkylässä (17. 4. 85 §); Oulunkylän suomenkielisen kansakoulun rakennuksen korjaamista lastensuojelutoimen käyttöön sopivaksi (28. 8. 180 §); kiinteistön ostamista Etelä-Haagasta vajaamieliskouluksi (28. 8. 185 §); psykiatristen työn kehittämiskomitean mietintöä (18. 9. 190 §) sekä huoltolautakunnan esitystä henkikirjoituslain muuttamiseksi (30.10.218 §).

Lääkintöhallitukselle annettiin lausunto eräiden aineiden käyttämisestä huumausainetuotteisiin (20. 3. 57 §).

Komiteat. Kaupunginhallituksen 12. 5. 1961 asettama toimikunta, jonka tehtävänä oli laatia yksityiskohtainen suunnitelma vajaamielisten keskuslaitoksen rakentamisesta ja sijoittamisesta kaupunginvaltuuston 26. 4. 1961 hyväksymän periaatesuunnitelman mukaisesti, jatkoi kertomusvuonna työtään. Toimikunnan puheenjohtaja

tajana oli kiinteistöviraston pääll. Alpo Lippa sekä jäsenenä lastensuojelun toimitusjoht. Arvi Heiskanen, Hesperian sairaalan apul. lääk. Max Frisk, arkkit. Olavi Leka ja järjestelytoimiston pääll. Alpo Salo. 1. 3. 1962 lähtien toimi Heiskasen tilalla lastenhuollontarkast. Margit Törnudd ja Friskin tilalla Rinnekodin alilääk. Gustav Amnell, minkä lisäksi toimikuntaan valittiin I apul. kaup. arkkit. Sakari Siitonen. Toimikunnan sihteerinä toimi apul. kaup. siht. Yrjö Salo.

Kaupunginhallitus asetti 18. 10. komitean laatimaan selvityksen uusien lastenhuoltolaitosten perustamisesta v. 1963—1972 ja sen perusteella alustavan yksityiskohtaisen suunnitelman ko. laitosten vastaisesta sijoittamisesta ja rakentamisesta. Komitean puheenjohtajana toimi varat. Göran Westerlund sekä jäsenenä vt Eila Vuokko, lastensuojelun toimitusjohtaja Heiskanen, I apul. kaup. arkkit. Siitonen sekä kiint. viraston tonttios. pääll. Kalevi Korhonen. Sihteerinä toimi lautakunnan sihteeri Kalervo Juurinen.

II. Lastensuojeluvirasto

Toimistot. Lastensuojeluvirasto jakaantui ohjesäännön mukaan kuuteen toimistoon.

Hallinnollinen toimisto, jonka tehtävänä oli valmistella lastensuojelutoimen yleiset hallinto- ja talousasiat lastensuojelulautakunnan käsiteltäväksi ja panna ne täytäntöön sekä valvoa lastenhuoltolaitosten toimintaa. Toimiston päällikkönä sekä samalla koko lastensuojeluviraston päällikkönä ja lastensuojelun toimitusjohtajana toimi 31. 5. asti hovioik. ausk. Arvi Heiskanen, 1. 6. alkaen viransijaisena fil. maist. Kaarlo Helasvuo. Toimistoon kuuluvina toimivat varat. Kalervo Juurinen lastensuojelulautakunnan sihteerinä, lääket. lis. Paavo Leisti lääkärinä ja sosion. Emil Stenholm talouspäällikkönä.

Lastenhuoltotoimiston, jonka asiat käsiteltiin lastenhuoltojaostossa, tehtävänä oli valmistella ne tapaukset, joissa lapsen yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin a), b), c) ja d) kohdissa mainituista syistä, sekä toimeenpanna jaoston päätökset. Lisäksi toimiston tehtäviin kuuluu lastensuojelulain VI luvun edellyttämät kasvattilasten, äitiensä luona hoidettavien aviottomien lasten ja nuorten kotiapulaisten valvonta, kesävirkestyksen järjestäminen vähävaraisten perheiden lapsille sekä lausuntojen antaminen viranomaisille lasten holhousta ja hoitoa koskevista asioista. Toimiston päällikkönä oli lastenhuollontarkast. Margit Törnudd, apunaan apul. last. huollontarkast. Annikki Hytönen. Lastenhuoltotoimiston tehtävänä oli myös hoitaa ne valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävät, jotka aiheutuivat vajaamielishuoltojaoston toiminnasta sekä lautakunnan alaisten vajaamielislaitosten valvonnasta. Toimiston päällikköllä oli näissä tehtävissä apunaan vajaamielishuoltaja Maija Kario, joka toimi esittelijänä vajaamielishuoltojaostossa ja vajaamielislaitosten johtokunnassa.

Suojelukasvatustoittoimiston tehtävänä oli valmistella suojelukasvatustaostolle esitettäväksi ne asiat, joissa lapsen tai nuoren henkilön yhteiskunnallisen suojelun ja hoidon tarve aiheutui lastensuojelulain 8 §:n 1 momentin e) kohdassa tai 8 §:n 2 momentissa mainituista syistä, samoin suorittaa ne tehtävät, jotka on nuoria rikoksentekejiä koskevista säännöksissä lastensuojelulautakunnalle määrätty. Toimiston päällikkönä oli nuorisonhuoltaja Kaarlo Helasvuo apunaan apul. nuorison-

huoltaja Erla Frangén, Maist. Helasvuon ollessa toimitusjohtajan viransijaisena toimi nuorisonhuoltajana maist. Frangén sekä apulaisnuorisonhuoltajana maist. Lahja Määttänen.

*E l a t u s a p u t o i m i s t o*n tehtävänä oli lastenhuoltotoimiston avustamana hoitaa kaikki ne tehtävät, jotka avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista annetussa laissa ja näiden lasten valvontaa koskevassa asetuksessa on lastenvalvojalle määrätty, samoin kuin myös laissa elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa mainitut tehtävät. Toimiston päällikkönä oli lastenvalvoja Aili Koskenkylä apunaan apulaislastenvalvoja Veikko Piirtola.

V ä e s t ö a s i a i n t o i m i s t o valmisteli perheenisälain, äitiysavustuslain, lapsilisälain ja erityislapsilisälain mukaiset asiat väestöasiain jaostolle esiteltäväksi. Lisäksi toimiston tehtävänä oli täyttää näissä laeissa ja niiden täydennyssäännöksissä määrättyt ja kodinperustamislainoista sosiaalilautakunnalle aiheutuneet tehtävät sekä järjestää ja valvoa äitiyshuoltoa. Toimiston päällikkönä toimi varanot. Selma Hiisivaara-Mörk apunaan toimiston esimies Lisbeth Kolula.

*S o s i a a l i l ä ä k ä r i n t o i m i s t o*n tehtäviin kuului psykiatristen ja psykologisten tutkimusten suorittaminen ja hoidon antaminen lasten- ja nuorisonhuoltotapauksissa sekä vajaamielishuoltoon liittyvät tutkimukset ja ao. laitosten valvonta. Toimiston päällikkönä oli 31. 5. saakka lääk. lis. Sirkka Syväne ja siitä lähtien viransijaisena lääk. lis. Pirkko Roiha.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti yhteinen huoltotoimen kassa- ja tiliosasto sekä asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelun palveluksessa 317 vakinaista ja 83 tilapäistä viranhaltijaa sekä 125 työsuhteessa olevaa eli yhteensä 525 henkilöä, minkä lisäksi oli 1 puolipäiväinen tilapäisessä virkasuhteessa oleva henkilö. Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 95 vakinaista ja 23 tilapäistä sekä 4 työsuhteessa eli yhteensä 122 ja loput laitosten palveluksessa.

Toimistotyö. Lastensuojeluvirastosta lähetettiin kertomusvuoden aikana 53 459 (57 047) kirjelmää. Näistä oli hallinnollisen toimiston 980 (1 096), lastenhuoltotoimiston 12 706 (15 693), suojelukasvatustoimiston 8 195 (8 519), elatusaputoimiston 13 365 (13 788), väestöasiaintoimiston 17 624 (17 315) sekä sosiaalilääkärin toimiston 589 (636).

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

H a l l i n n o l l i n e n t o i m i s t o

Hallinnollisen toimiston tehtäviin kuului lastensuojelulautakunnan ja lasten- ja nuorisonhuoltolaitosten johtokunnan käsiteltäväksi tulevien asioiden valmistelu sekä mainittujen elinten päätösten täytäntöönpano. Toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja ja sihteeri osallistuivat jaostojen ja johtokuntien kokouksiin sekä suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaarin hoitaminen kuului hallinnolliselle toimistolle ja siihen merkittiin vuoden aikana 4 502 saapunutta kirjelmää. Toimiston tehtäviin kuului myös määrärahojen käytön valvominen, työtilausten hoitaminen sekä valtionapujen anominen ja siihen kuuluvien laskelmien valmistelu sekä edelleen virkasääntöön, eläkesääntöön

ja työläinsäädäntöön liittyvien asioiden hoitaminen. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 44 §.

Lastenhuoltotoimisto

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 2 978 (3 244) alaikäistä koskevaa ilmoitusta ja virka-avunpyyntöä. Tällöin ei laskettu mukaan toimiston kirjoissa olevia kasvattilapsia, valvonnassa olevia avioliiton ulkopuolella syntyneitä, eikä keksiksi maalle toimitettavia lapsia, joita selostetaan toisessa kohtaa kertomuksessa. Virka-avunpyynnöistä oli 100 (95) holhousasioita koskevia. Adoptioasioista, joiden lukumäärä oli 98 (112), koski 31 (9) aviolapsia ja 67 (65) avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia. 6 (4) helsinkiläistä lasta luovutettiin ottolapseksi ulkomaille, 4 Ruotsiin, 1 Tanskaan ja 1 Yhdysvaltoihin. Ilmoitukset ja virka-avunpyynnöt jakautuivat ilmoituksen syyn ja sen aiheuttaman toimenpiteen mukaan seuraavasti:

	0-1 v		2-6 v		7-15 v		Yli 16 v		Yhteensä		Kaikkiaan
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Ilmoituksen syy:</i>											
<i>Lapsen:</i>											
sairaus	18	5	6	9	8	8	1	4	33	26	59
vajaamielisyys	2	3	4	2	13	5	—	1	19	11	30
sielullinen poikkeavuus	—	—	9	2	24	10	1	4	34	16	50
raajarikkoisuus	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1
koulunkäynnin laiminlyönti	—	—	—	—	2	—	2	—	4	—	4
sopimaton ansiotoimi	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	2
rangaistava teko	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	2
<i>Vanhempien:</i>											
kuolema	1	—	2	4	15	14	2	3	20	21	41
vähentynyt työkyky	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
sairaus	87	70	113	87	63	59	5	6	268	222	490
mielisairaus	2	2	5	6	12	11	3	4	22	23	45
työnpuute	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
ansiotyö	16	14	19	10	2	3	—	—	37	27	64
hoidon laiminlyönti	14	3	22	27	32	28	2	—	70	58	128
kasvatuskyvyn puute	2	—	4	7	30	26	5	12	41	45	86
lapsensa hylkääminen	3	5	6	4	4	2	2	2	15	13	28
huolimattomuus	—	1	2	—	3	3	—	—	5	4	9
juoppous	7	12	34	31	55	59	6	4	102	106	208
irtolaisuus	2	—	2	—	—	1	—	—	4	1	5
vankilassaolo	4	—	3	3	1	1	1	—	9	4	13
lapsen pahoinpitely	1	1	4	3	12	5	2	—	19	9	28
asuntovaikeudet	85	87	122	98	120	105	14	7	341	297	638
avio tai asumusero	7	5	48	38	56	83	11	11	122	137	259
elatusvelvollisuuden laiminlyönti	9	4	24	22	20	13	4	—	57	39	96
muu syy	51	46	95	89	154	143	56	57	356	335	691
Yhteensä	312	258	524	442	629	579	118	116	1 583	1 395	2 978
<i>Toimenpiteet:</i>											
Varoitus	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Suojeluvalvonta	1	—	27	28	89	82	9	17	126	127	253
Jälkivalvonta	—	—	—	—	—	—	36	28	36	28	64
<i>Huostaanotto:</i>											
lastensuojelulain 9 § 2 mom. c-kohdan perusteella	140	120	145	128	122	81	3	4	410	333	743
hylkäämisen tai vanhempien kuoleman perusteella (Islain 9 § 1 mom.)	1	—	3	2	5	6	1	1	10	9	19
sopimuksen nojalla (Islain 11 §)	50	42	39	24	25	18	1	3	115	87	202
vastoin vanhempien tahtoa (Islain 12 §:n nojalla)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
sijoitus 13 ja 19 §:n perusteella	3	6	—	3	2	2	—	—	5	11	16
Siirto vajaamielishuoltojaostolle	—	—	—	—	3	1	—	—	3	1	4
Virka-apu eri viranomaisille	18	22	50	35	48	62	14	11	130	130	260
Tutkimus- ja neuvontatoimenpiteet	96	68	233	190	303	288	34	26	666	572	1 238
Muut toimenpiteet	3	—	27	32	32	39	20	26	82	97	179
Yhteensä	312	258	524	442	629	579	118	116	1 583	1 395	2 978

Huostaanotetut lapset. Lastenhuoltotoimiston luetteloissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 3 818 (3 798) turvatonta, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista 2 050 (1 995) oli sijoitettu perheisiin ja 1 084 (1 082) yksityisiin lastenkoteihin. Kertomusvuoden aikana otettiin huostaan 1 024 (1 035) ja poistettiin 956 (1 004) lasta, joten toimiston luetteluihin v:een 1963 jäi 2 862 (2 794) lasta.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 163 (127) lasta 6 733 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoitoa saaneita oli 10 lasta 2 211 hoitopäivää. Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 19 (19) lasta.

Vajaakkyisiä tai poikkeuksellisia lapsia oli eri laitoksissa vuoden päättyessä 373 (366) ja perhehoidossa 67 (52). Näiden hoitoa suunniteltaessa pyydettiin psykiatrin tai psykologin lausunnot joko viraston sosiaalilääkärin toimistosta, kaupungin kasvatusneuvoloista tai psykiatrisista sairaaloista.

Poikkeuksellisten lasten lukumäärä ja sijoituspaikat selviävät seuraavasta taulukosta: ¹⁾

Sijoituspaikka	Lapsia								Huoltopäiviä		
	Jäljellä v:sta 1961		Uusia		Yhteensä	Eronneita		Jäljellä v:een 1963		Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohden
	P.	T.	P.	T.		P.	T.	P.	T.		
Kaatumatautisten huoltolaitokset	1	1	1	2	5	—	1	4	2	1 020	204.0
Heikkomielisten lastenkodit	42	34	6	2	84	5	3	42	34	26 874	319.9
Hoito- ja tarkkailukodit	14	—	6	2	22	3	1	12	1	4 386	199.4
Sairaalat	7	4	—	2	13	1	3	2	4	2 720	209.2
Tavalliset lastenkodit	163	100	38	28	329	37	18	162	110	105 247	319.9
Perhehoito Helsingissä	5	9	1	1	16	—	—	7	9	5 320	332.5
Perhehoito muualla	26	12	4	6	48	4	1	35	16	16 423	342.1
Yhteensä	258	160	56	43	517	50	27	264	176	161 990	313.3

Edellä olevassa taulukossa olevista lapsista oli huostaanotettuja syvästi vajaamielisiä 178 (174), heikkomielisiä 151 (151) ja muuten poikkeavia 188 (184).

Kaupungin omiin laitoksiin sijoitetuista lapsista oli 132 (138) syvästi vajaamielisiä, 102 (104) heikkomielisiä ja 103 (103) muuten poikkeavia. Vajaamielisten sijoitus selviää luvun viimeisestä taulukosta.

Hoidokkien sijoitus laitoshoidtoon. Hoidokkien vaihtuminen kaupungin laitoksissa selviää seuraavasta taulukosta:

¹⁾ Jos lapsi on ollut useammassa sijoituspaikassa, eronneet ja seuraavaan vuoteen jääneet eivät täsmää laitoksittain, koska lapsi on merkitty sen sijoituspaikan ryhmään, jonne hän on jäänyt seuraavaan vuoteen ja kaikki huoltopäivät on laskettu mainitun ryhmän hyväksi.

20. Lastensuojelutoimi

	Sofianlehdon vastaanottokoti			Kullatorpan lastenkoti	Malmin lastenkoti	Nukarin lastenkoti	Oppilaskoti	Toivola	Hyvösen lastenkoti	Päivölan lastenkoti	Herttoniemen vastaanottokoti	Vastaanottokoti Lemmellä	Kallion nuorisokoti	Reijolan nuorisokoti	Kaarelan nuorisokoti	Taivallahden nuorisokoti	Töölön nuorisokoti	Metsäkummun hoitokoti	Mellunkylän vastaanottokoti	Ottamon vastaanottokoti	Yhteensä
	Osasto																				
	A	B	C																		
V:lta 1961 hoitoon jääneitä	108	33	40	26	40	33	89	33	19	12	1	22	12	10	—	11	14	1	1	505	
V. 1962 hoitoon otettuja	225	226	131	4	9	2	16	14	2	40	3	22	—	13	14	12	9	—	1	743	
Yhteensä	333	259	171	30	49	35	105	47	21	52	4	44	12	23	14	23	23	1	2	1 248	
Näistä:																					
a) Edelleen toimiston hoidossa olleen sijoitettiin:																					
yksityishoitoon toiseen lastenkotiin	15	23	16	—	—	—	1	6	1	5	1	3	—	—	—	2	4	—	—	77	
sairaalaan	82	76	40	2	2	—	5	5	—	8	—	7	2	—	—	1	2	1	1	234	
b) Toimiston hoidosta luovutettiin:																					
vanhempiansa hoitoon	113	114	68	—	4	—	5	3	—	21	1	7	—	1	1	3	3	—	—	344	
toiseen maksutomaan hoitoon	1	—	1	2	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
toisen kunnan hoitoon	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
muihin lastenhuoltolaitoksiin	—	—	5	—	1	—	4	—	1	—	1	3	—	2	1	1	—	—	—	20	
kuoli	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	
poistettiin muista syistä	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1	7	9	1	4	—	—	—	24	
Poistettuja yhteensä	226	215	131	4	9	1	17	15	2	37	3	21	9	12	3	12	9	1	2	729	
V:een 1963 jääneitä	107	44	40	26	40	34	88	32	19	15	1	23	3	11	11	11	14	—	—	519	

Laitoksiin ja perheisiin sijoitettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. Kertomusvuonna hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana oli useammassa hoitopaikassa. Näin oli asiantilaa maaseudulle laitoshiin sijoitettuun 46 lapseen, Helsinkiin laitoshiin sijoitettuun 35 lapseen sekä Helsinkiin perhehoitoon sijoitettuun 8 lapseen ja maaseudulle perhehoitoon sijoitettuun 78 lapseen nähden.

	Laitoksiin sijoitettuja lapsia		Perhehoitoon sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsinkiin	Maaseudulle	Helsinkiin	Maaseudulle	
V:lta 1961 hoitoon jääneitä	277	302	374	1 191	2 144
V. 1962 hoitoon otettuja	287	218	115	370	990
Yhteensä	564	520	489	1 561	3 134
Näistä:					
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	19	10	9	33	71
» kunnan lastenkotiin	17	29	13	60	119
» yksityiseen lastenkotiin	82	59	6	34	181
» sairaalaan	7	3	1	2	13
b) Toimiston hoidosta poistettuina: siirrettiin suojelukasvatustoimiston huoltoon	—	—	—	2	2
luovutettiin vanhempiensa hoitoon	143	67	50	126	386
» toisen kunnan huoltoon	—	—	1	—	1
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksityis- hoitoon	20	9	24	30	83
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	8	3	38	26	75
» muista syistä	1	4	—	2	7
kuoli	1	—	—	—	1
Poistettuja yhteensä	298	184	142	315	939
V:een 1963 jääneitä	266	336	347	1 246	2 195

Perhehoitoon annettuja lapsia koetettiin mahdollisuuksien mukaan sijoittaa sukulaisten luo. Maaseudulla sijaitsevien hoitokotien sopivuudesta hankittiin lautakunnan tiheimmille sijoitusalueilleen asettamien paikallisasiamiesten ja sosiaalilautakuntien sekä terveydenhoitoviranomaisten välityksellä tarpeelliset tiedot. Helsinkiin perheisiin sijoitettujen lasten hoitoa ja kasvatusta valvoivat lähinnä lastensuojeluviraston huoltotarkastajat ja lastenhoidon neuvoloiden terveyssisaret; maaseudulla tämän tehtävän suorittivat asianomaiset sosiaalilautakunnat osittain lautakunnan omien paikallisasiamiesten avustamina. Myös lastensuojeluviraston tarkastajat suorittivat tarkastuskäyntejä maaseudulle. Kullakin maaseutukotien tarkastajalla oli oma tarkastusalueensa.

Kaikki kouluikäiset ovat normaalikykyiset lapset kävivät kansakoulua, joista vieraille kunnille menevät koulumaksut lautakunta suoritti omista määrärahoistaan.

Maaseudulle perhehoitoon sijoitettujen lasten lukumäärä oli vuoden alussa 1 191 (1 170). Näistä poistettiin 315 (316) ja uusia sijoitettiin 370 (337), joten vuoden päättyessä lukumäärä oli 1 246 (1 191).

Palkattuja asiamiehiä oli lautakunnalla Espoossa, Helsingin mlk:ssa, Hyvinkäällä, Janakkalassa, Jokioisissa, Kemiössä, Kiikalassa, Koskella Hl, Koskella Tl, Lohjalla, Lopella, Marttilassa, Mäntsälässä, Nastolassa, Nummella, Nurmijärvellä, Orimattilassa, Perttelissä, Pornaisissa, Pusulassa, Sammatissa, Sipoossa, Siuntiossa, Somerolla, Suomensjärvellä, Tuusulassa ja Vihdissä.

Hoitomaksut perhehoitoon sijoitetuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhempien sukulaisuudesta ym. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 2 500 mk:sta 15 000 mk:aan kuukaudelta keskimääräisen hoitomaksun ollessa 7 000—8 000 mk kuukaudelta. Laitosten hoitomaksut taas olivat 500—1 720 mk hoitovuorokaudelta. Lisäksi on otettava huomioon vieraiden kuntien velkomat kansakoulukustannukset sekä sairaanhoito- ja matkakustannukset kuin myös myönneetyt vaateavustukset.

Au-lasten valvonta. Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta vastasi lastenhuoltotoimisto. Kertomusvuoden aikana oli 3 968 (4 515) au-lastaa toimiston valvonnassa. Luettelosta poistettiin kertomusvuoden aikana 616 lasta ja uusia tapauksia tuli 664. Äidin luona olevista lapsista sai: hyvän hoidon 89.1 %, suhteellisen hyvän hoidon 10.6 %, epätydyttävän hoidon 0.3 %. Kasvatusäidin luona olevista lapsista sai: hyvän hoidon 90.5 %, suhteellisen hyvän hoidon 9.5 %, epätydyttävän hoidon 0.0 %.

Kasvatilapset. Lastensuojelulautakunnan valvontaan jäi edelliseltä vuodelta yhteensä 664 (728) kasvatilasta, joista poikia 330 (357) ja tyttöjä 334 (371). Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 387 (414) ja aviolapsia 277 (314). Uusia tapauksia ilmoitettiin vuoden aikana 209 ja valvonnasta poistettiin 273, joten v:een 1963 jäi 623 (664) kasvatilasta valvontaan, näistä poikia 301 (330) ja tyttöjä 322 (334), aviolapsia 256 (277) ja aviottomia lapsia 367 (387).

Lastensuojeluviraston huoltotarkastajat huolehtivat valvonnasta, kukin omassa toimintapiirissään. Lisäksi valvottiin vieraan kunnan huostassa olevia lapsia 20, 6 aviolasta ja 14 aviotonta lasta. Valvottavien yhteisluku oli vuoden päättyessä 1 226.

Jälkivalvonta. Perheisiin sijoitetut lapset eivät yleensä kaivanneet jälkivalvontaa. Eräät maalta kaupunkiin siirtyneet 16 vuotta täyttäneet lapset joutuivat toimiston valvottaviksi, samoin eräät poikkeukselliset tai omaisten tukea vailla olevat laitoksista poistetut alaikäiset. Edelliseltä vuodelta jäi jälkivalvontaan 49 (49) nuorta henkilöä. Valvontaan määrättiin 18 (23) henkilöä ja valvonnasta poistettiin 12 (23), joten jälkihuoltoa saavia oli vuoden lopussa 55 (49).

Nuoret kotiapulaiset. Nuorista kotiapulaisista annetun lain nojalla määrättiin kertomusvuoden aikana valvontaan 17 (15) ja poistettiin luettelosta 10 (8). Edelliseltä vuodelta jäi valvontaan 18 (11), joten v:een 1963 siirtyi 25 nuorta kotiapulaista.

Lasten kesävirkestystoiminta. Vähävaraisten perheiden lasten kesävirkestystä varten myönnetystä 12 mmk:n määrärahasta käytettiin 600 580 (516 405) mk matkailippujen hankkimiseen 15 v nuoremmille lapsille sekä heidän saattajilleen ja kesäsiirtolaan tapahtuviin siirtokuljetuksiin. Sellaisille lapsille, joiden vanhemmilla ei itsellään ollut mahdollisuuksia kesänviettopaikan hankkimiseen maaseudun sukulaistaloista tai maksullisista lomakodeista, järjestettiin kesävirkestystoiminnan puitteissa n. 3 kk:n oleskelu maalaistaloissa tai kesäsiirtoloissa ja leireillä. Tästä edusta pääsi osalliseksi 917 (870) lasta, joista 675 (600) sijoitettiin perheisiin. Näistä kodeista oli ennen sijoitusta hankittu asiamiehen tai paikallisen sosiaalilautakunnan lausunto lastenhuoltotoimiston huolehtiessa sitten hoitomaksujen suorituksesta ja kotien valvonnasta. Kustannukset perhesijoitusten osalta kohosivat 8 239 922 (6 288 094) mk:aan sekä siirtola- ja leirisijoitusten osalta 3 034 440 (3 152 555) mk:aan, minkä lisäksi sateisen ja kylmän kesän takia jouduttiin suorittamaan lasten sairauskuluja 113 263 mk. Hoitomaksut olivat yhteensä 11 387 625 mk.

Mainittuun 917 lapsen joukkoon sisältyi 145 (105) lasta, jotka joko kesäsijoituksen ajaksi otettiin tilapäisesti huostaan tai olivat jo laitoslapsina tai perhehoidossa olevina huostassa. Sijoitetuista lapsista suoritettiin 516 (416) lapsen hoitomaksut konaan ja 161 (231) lapsen osalta osittain vanhempien maksaessa itse hoitokulut kokonaisuudessaan vain 102 (98) lapsesta. Aivan ilmainen kesävirkestyspaikka saatiin

6 (12) lapselle ja 3 (8) lapsen hoitokulut korvasi huoltolautakunta. Ennen lasten kesäkoteihin lähtöä suoritettiin entiseen tapaan tarpeelliset terveystarkastukset.

Maaseudun kesäkoteihin ja siirtoloihin sekä leireille lähetetyistä lapsista oli tyttöjä 430 (420) ja poikia 487 (450). Avioliiton ulkopuolella syntyneitä lapsia oli heidän joukossaan 122 (120), avio- ja asumuserolapsia 267 (273) ja muutoin erillään asuvien vanhempien lapsia lisäksi 37 (37). Puoli-orpoja oli 96 (103) ja suurperheiden lapsia 213 (251). Huoltoapua saavien kotien lapsia oli 276 (271).

Lastenhuoltotoimisto valvoo myös 40 yksityisen järjestön järjestämää kesävirkestystoimintaa. Tämän toiminnan tukemiseksi oli kaupunki varannut 9 mmk:n suuruisen avustuspäärärahan.

Suojeluvalvonta.

Suojeluvalvonta

	Poikia			Tyttöjä			Yhteensä
	0-1 v	2-6 v	7-15 v	0-1 v	2-6 v	7-15 v	
Jäljellä v:lta 1961	2	24	103	—	26	96	251
V. 1962 valvontaan tulleita	—	10	22	2	15	15	64
Yhteensä	2	34	125	2	41	111	315
Syyt valvontaan tulleista:							
Vanhemmissa	—	9	20	2	15	14	60
Lapsissa	—	1	2	—	—	1	4
Yhteensä	—	10	22	2	15	15	64
Poistettuja v. 1962	—	13	31	—	8	35	87
Syyt:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avio- liittoon, tai valvonnan määräaika päättyi ...	—	5	2	—	2	11	20
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin ...	—	4	15	—	5	13	37
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan ...	—	4	12	—	1	7	24
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	—	—	2	—	—	4	6
Yhteensä	—	13	31	—	8	35	87
V:een 1963 jääneitä	2	21	94	2	33	76	228
Yhteensä	2	34	125	2	41	111	315

Muu valvonta

	Kasvatillapset jälkivalvonnassa						Nuoret koti- apul.	Yhteensä
	P.	T.	Avio- lapsia	Au- lapsia	P.	T.		
Jäljellä v:lta 1961	330	334	277	387	27	22	18	731
V. 1962 valvontaan tulleita	92	115	82	125	8	10	17	242
Yhteensä	422	449	359	512	35	32	35	973
Poistettuja v. 1962	132	116	108	140	6	6	10	270
Jäljellä v:een 1963	290	333	251	372	29	26	25	703

Vajaamielishuolto. Vajaamielisuutteloon oli kertomusvuoden alussa merkitty 971 ja lopussa 1 056 vajaamielistä.

Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna 280 vajaamielisiä koskevaa ilmoitusta ja toimenpidepyyntöä, joissa 211 tapauksessa ilmoittaja oli viranomainen ja 69 tapauksessa yksityishenkilö. Ilmoituksen pääasiallisen syyn perusteella jakautuivat em. tapaukset seuraavasti:

20. Lastensuojelutoimi

Vajaamielisyyden toteamisia ja vajaamielis- ja laitospaikkaa odottavien luetteloon merkitsemisiä	99
Laitossijoituspyyntöjä	49
Päivähuoltolasijoituspyyntöjä	32
Kasvatusvaikeuksia koskevia tapauksia	17
Vajaamielisten tai heidän omaistensa olosuhteiden tarkistamisia	20
Pyyntöjä lääkärintutkimukseen toimittamisesta, sterilisaatioesitystä, holhoukseen asettamista tai asevelvollisuudesta vapauttamista varten	25
Hoitopaikan vaihtumisesta aiheutuneita	21
Muita	17
	<hr/>
	Yhteensä 280

Todettakoon, että ilmoitetun tapauksen tutkiminen ja hoitaminen useimmissa tapauksissa merkitsi useampaan kuin ilmoitettaessa pyydettyyn toimenpiteeseen ryhtymistä.

A v o h u o l t o. Vajaamielis- ja lastensuojelulakiin perustuvan sijoitustoiminnan ja sen valmistelun ohella jatkoi vajaamielishuollon työryhmä edelleen vajaamielisten luettelointia ja pyrki samalla tehostamaan jo luetteloon merkittyjen avohuoltoa. Pääasiallisina avohuoltomuotoina päivähuoltolasijoitusten sekä neuvottelujen ja kasvatuksellisen ja hoidollisen neuvonnan ohella oli erilaisten avustusten myöntäminen (vaateavustusta 3 tapauksessa, lääkintävoimistelukustannusten suorittaminen 3 tapauksessa, lääkekustannusten korvaaminen 18 tapauksessa, invalidirattaiden ja erilaisten tukisidosten hankkiminen 14 tapauksessa ja muun erityishuollon korvaaminen 7 tapauksessa).

Avohuoltotoimintaa tuki osaltaan kerran viikossa avoinna olevan vajaamielisneuvolan toiminta. Neuvolassa käsitellyt tapaukset jakautuvat tutkimusta ja hoitoa pyydettyäessä ilmoitetun syyn perusteella seuraavasti:

Tutkimustapauksia	40
Lääkehoidon määräämisistä ja tarkistamisista	61
Tutkimuksia työkyvyttömyyseläkkeen anomista varten	11
Tutkimuksia sterilisaatioesityksen tekemistä varten	10
Muita (esim. lähete sairaalahoitoon, lääkintävoimistelun tarpeen tutkiminen, erityislapsilisälausunto jne.)	6
	<hr/>
	Yhteensä 128

Vajaamielisneuvolan toimintaa on lähemmin selostettu sosiaalilääkärin toimiston kertomuksen yhteydessä.

P ä i v ä h u o l t o l a t. Päivähuoltoloissa hoidettiin vajaamielisiä kertomusvuonna yhteensä 33 122 hoitopäivää (Päivähuoltola Tyynelä, ent. Päivähuoltola Aula 9 256, Päivähuoltola Vantaala 10 061 ja Käpylän koulu- ja työkeskus 13 806 hoitopäivää). Lisäksi suoritettiin hoitomaksu 12 123 hoitopäivän osalta Aula-työkotien Kannatusyhdistyksen ylläpitämässä Aula-työkodissa helsinkiläisille vajaamielisille annetusta hoidosta.

K e r t o m u s v u o n n a s i j o i t e t u t v a j a a m i e l i s e t. Vajaamielislaitoksiin sijoitettiin kertomusvuonna 15 vajaamielistä, joista 12 suoraan kodista

ja 3 lastenhuoltolaitoksista. Lastenhuoltolaitoksiin sijoitettiin 29 ja mielisairaaloihin ja hoitokoteihin 4 vajaamielistä. Huostassapito lakkautettiin 16 vajaamielisen kohdalta.

Lastenhuoltotoimiston tiedossa olevien vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja sukupuoliryhmitys, älyllisen tason mukainen jakautuminen ja sijoituspaikat kertomusvuoden lopussa käyvät ilmi seuraavasta taulukosta.

	Ikä								Kehitystaste						Yhteensä		
	0-6 v		7-15 v		16 v —		AV	AU	Tylsäm. 0-34		Vähäm. 35-54		Heikkomiel. 55-70				
	P.	T.	P.	T.	P.	T.			P.	T.	P.	T.	P.	T.			
<i>I Kotihoidossa:</i>																	
Kotonaan laitospaikkaa odottavia ...	23	26	78	56	102	123	386	22	48	58	83	93	72	54	408		
Kotiin toistaiseksi jääviä	2	3	2	8	10	15	37	3	3	10	5	12	6	4	40		
Yhteensä	25	29	80	64	112	138	423	25	51	68	88	105	78	58	448		
Näistä valvonnassa	—	2	4	5	11	9	24	7	—	7	7	8	8	1	31		
<i>II Vajaamielislaitoksissa:</i>																	
Nukarin lastenkoti	—	—	15	4	8	5	29	3	16	7	6	2	1	—	32		
Rinne koti	2	—	11	5	64	52	108	26	62	43	13	11	2	3	134		
Barnens By	—	—	3	1	6	1	7	4	2	2	4	—	3	—	11		
Kärkulla Centralanstalt	1	—	6	1	1	1	10	—	4	1	2	—	2	1	10		
Perttulan Keskuslaitos	—	—	—	—	8	1	8	1	1	—	5	1	2	—	9		
Kuhankosken Opetuskoti	—	—	—	—	1	—	2	—	3	—	—	—	2	—	1	3	
Alavuden Työkoti	—	—	—	—	—	—	5	4	1	—	—	—	2	—	3	5	
Vaalijalan Keskuslaitos	—	—	3	2	7	4	12	4	8	4	2	2	—	—	16		
Nastolan Hoitokoti	—	—	—	—	—	2	1	1	—	2	—	—	—	—	2		
Toivola-Muhos	—	—	—	—	4	—	2	2	—	—	3	—	1	—	4		
Pipolan Opetus- ja työkoti	—	—	—	—	1	—	1	2	—	—	—	2	—	—	2		
Yhteensä	3	—	38	15	98	74	183	45	93	59	35	22	11	8	228		
<i>III Lastenhuoltolaitoksissa:</i>																	
Kullatorppa	—	—	21	2	2	—	22	3	9	—	12	2	2	—	25		
Päivölä	1	—	9	7	2	—	16	3	6	7	6	—	—	—	19		
Sofianlehto	13	6	13	10	2	—	36	8	26	14	2	2	—	—	44		
Malmin lk.	2	2	8	4	1	—	14	3	8	4	1	2	2	—	17		
Oppilaskoti Toivola	—	—	10	4	1	4	12	7	—	2	2	4	9	2	19		
Muut lastenhuoltolaitokset	3	9	4	11	1	1	23	6	6	15	—	5	2	1	29		
Yhteensä	19	17	65	38	9	5	123	30	55	42	23	15	15	3	153		
<i>IV Sairaaloissa ja hoitokodeissa</i>	—	—	1	3	113	118	204	31	31	30	41	60	42	31	235		
<i>V Sijoituskodeissa</i>	3	1	9	6	4	4	19	8	7	7	5	2	4	2	27		
Vajaamielisiä kaikkiaan	50	47	193	126	336	339	952	139	237	206	192	204	150	102	1 091		
<i>Päivähuoltoloissa:</i>																	
Tyynelä	8	4	21	24	2	3	58	4	15	18	14	11	2	2	62		
Vantaala	5	5	17	12	4	5	48	—	15	10	9	8	2	4	48		
Käpylän koulu- ja työkeskuksen kouluosasto	—	—	24	16	—	—	37	3	—	—	10	10	14	6	40		
työosasto	—	—	1	—	26	—	25	2	—	—	11	—	16	—	27		
Aula-työkoti	—	—	—	—	24	31	55	—	4	3	13	23	7	5	55		
Päivähuoltoloissa yhteensä	13	9	63	52	56	39	223	9	34	31	57	52	41	17	232		

Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria henkilöitä koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 3 307 (3 190), jotka ilmoitusten syyn sekä sen aiheuttamien toimenpiteiden mukaan ryhmittivät seuraavasti:

20. Lastensuojelutoimi

	Alle 16 v		16-17 v		Kaikkiaan		Yhteensä
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Ilmoituksen syy:</i>							
Lsl. 8 § 1 mom. e-kohta:							
Luvaton ansiotoimi	1	1	—	—	1	1	2
Oppivelvollisuuden laiminlyönti	122	35	5	—	127	35	162
Lsl. 8 § 2 mom.:							
Rangaistava teko:							
Syyttäjän käsittelemättä	949	76	11	9	960	85	1 045
Syyttäjä jättänyt syyttämättä LNR 2 §	7	—	5	1	12	1	13
Oikeus jättänyt tuomitsematta LNR 3 §	56	5	84	21	140	26	166
Irtolaistapainen elämä	130	168	68	258	198	426	624
Tavattu juopuneena	116	8	472	15	588	23	611
Muu syy	197	78	281	128	478	206	684
V. 1962 saapuneita ilmoituksia yhteensä	1 578	371	926	432	2 504	803	3 307
V:sta 1961 jäljellä olevia ilmoituksia	305	58	120	42	425	100	525
Ilman uutta ilmoitusta käsiteltäväksi otettuja asioita	7	5	5	2	12	7	19
Kaikkiaan	1 890	434	1 051	476	2 941	910	3 851
<i>Toimenpiteet:</i>							
Jaoston määräämä tai vahvistama toimenpide:							
Lsl. 9 § 2 mom. b-kohta, varoitus	82	12	212	1	294	13	307
Lsl. 8 § 2 mom. c-kohta, toistaiseksi huostaanotto	19	11	1	3	20	14	34
Lsl. 9 § 2 mom. d-kohta: toimitettu kotikuntaan	22	32	7	44	29	76	105
toimitettu lääkärin hoitoon	6	1	1	1	7	2	9
muu toimenpide	464	34	50	33	514	67	581
Lsl. 9 § 2 mom. e-kohta, suojeluvalvojan määrääminen	50	25	22	17	72	42	114
Lsl. 9 § 1 mom. huostaanotto	2	—	—	—	2	—	2
Lsl. 11 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen sopimuksen nojalla	50	15	9	10	59	25	84
Lsl. 12 §, kodin ulkopuolella kasvattaminen, jaoston päätöksen nojalla	2	4	2	2	4	6	10
Nuorisonhuoltajan toimenpide	621	207	316	223	937	430	1 367
Ei mitään toimenpidettä	215	22	266	60	481	82	563
V. 1962 käsitellyjä asioita yhteensä	1 533	363	886	394	2 419	757	3 176
V:een 1962 jääneitä ilmoituksia	357	71	165	82	522	153	675
Kaikkiaan	1 890	434	1 051	476	2 941	910	3 851

Ilmoitukset koskivat 2 206 (2 176) lasta ja nuorta henkilöä, joista alle 16-vuotiaita poikia oli 1 029 (1 155) ja tyttöjä 252 (280) sekä 16—17-vuotiaita poikia 630 (519) ja tyttöjä 295 (222).

Taulukossa esitetyn lisäksi käsiteltiin toimistossa 58 (poikia 47 ja tyttöjä 11) yli 18-vuotiaana ilmoitetun nuoren asiaa, joista 30:een nähden suoritettiin huoltoa (poikia 19, tyttöjä 11) ja kaksi oli vielä vuoden lopussa käsittelemättä.

Tutkimuksen yhteydessä saatiin asiantuntija-apua lastensuojeluviraston sosiaalilääkärin toimistolta sekä eräissä tapauksissa muilta kasvatusneuvoloilta ja yksityislääkäreiltä. Psykiatrasta hoitoa tarvitsevia sijoitettiin mahdollisuuksien mukaan sairaaloihin ja Metsäkummun hoitokotiin.

Huoltolaitokset. Suojelukasvatustoimiston kaupungin huoltolaitoksiin sijoittamien lasten ja nuorten henkilöiden vaihtuminen ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

Huoltolaitos	Lapsia				Huoltopäiviä		
	Jäljellä v:ltä 1961	Uusia	Yhteensä	Eronneita	Jäljellä v:een 1963	Kaikkiaan	Keskim. hoidokkia kohden
Kaarelan nuorisokoti	5	6	11	7	4	1 747	148.2
Kallion nuorisokoti	3	9	12	9	3	1 447	120.6
Mellunkylän vastaanottokoti	12	32	44	30	14	4 683	106.4
Vastaanottokoti Lemmälä	9	29	38	24	14	3 996	105.2
Ryttylän vastaanottokoti (30.6. saakka)	—	—	—	—	—	—	—
Outamon vastaanottokoti (1.7. alkaen).....	30	45	75	51	24	7 627	101.7
Hyvösen lastenkoti	—	—	—	—	—	—	—
Sofianlehto C-osasto	—	9	9	7	2	279	31.0
Reijolan nuorisokoti.....	6	—	6	4	2	1 274	212.3
Taivallahden nuorisokoti.....	—	1	1	—	1	186	186.0
Töölön nuorisokoti	—	2	2	2	—	131	65.5
Metsäkummun hoitokoti	2	—	2	—	2	664	332.0
Oppilaskoti Toivola	2	6	8	2	6	1 363	170.4
Yhteensä	69	139	208	136	72	23 397	112.5

Muissa laitoksissa oli kertomusvuoden aikana yhteensä 252 lasta. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 96 poikaa ja 33 tyttöä. Vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 57 poikaa ja 66 tyttöä. Huoltopäiviä oli 56 170.

Viraston kaksi huoltotarkastajaa toimivat pääasiallisesti laitosten sosiaalityöntekijöinä. Outamon vastaanottokodissa nämä tehtävät hoiti kuitenkin vastaanottokodin oma huoltotarkastaja.

Perhehoidossa oli vuoden aikana 52 lasta yhteensä 9 922 päivää. Näistä oli jäljellä edelliseltä vuodelta 17 poikaa ja 3 tyttöä. Seuraavaan vuoteen jäi 22 poikaa ja 2 tyttöä.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden aikana 44 lasta yhteensä 2 178 päivää; 19 poikaa ja 12 tyttöä oli sitäpaitsi jossakin muussa laitoksessa. Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 4 poikaa.

Pysyväisessä valvonnassa olleet näkyvät seuraavasta taulukosta:

	Suojeluvalvonnan alaisia		Laitoshuollon jälki- valvonnan alaisia tai perheisiin sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	lasten- suoja- viran- omainen	yksi- tyinen henkilö	lasten- suoja- viran- omainen	yksi- tyinen- henkilö			
Jäljellä v:ltä 1961	137	24	125	—	216	70	286
V. 1962 valvontaan tulleita	86	16	60	—	105	57	162
Yhteensä	223	40	185	—	321	127	448
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan määräaika päättyi	27	6	27	—	41	19	60
Poistettiin valvonnasta myönteisin tuloksin.....	23	4	7	—	20	14	34
Otettiin lastensuojelulautakunnan huostaan tai sijoitettiin lastenhuoltolaitokseen	25	7	22	—	43	11	54
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	1	1	1	—	3	—	3
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huoltolautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuolto-osaston huollettavaksi	8	2	7	—	15	2	17
V:een 1963 jääneitä	139	20	121	—	199	81	280
Yhteensä	223	40	185	—	321	127	448

1) Hoidokin siirtyessä kaupungin hoitolaitoksesta toiseen tulee hän lasketuksi sekä laitoksesta eronneena että laitokseen otettuna hoidokkina ja sisältyy siis kahdesti kokonaissummaan.

Ansiotyötä koskevan luvan myönsi suojelukasvatusjaosto 86 alaikäiselle henkilölle. Työ lupa evättiin kahdelta.

Lausunnot. Toimisto antoi edelleen pyynnöstä eräitä lausuntoja tuomioistuimille ja holhouslautakunnalle toimiston huollettavana olevista henkilöistä. Poliisilaitoksen passitoimisto ja liikennetoimisto pyysivät säännöllisesti lausunnon, milloin toimiston huollettavana ollut alaikäinen haki ulkomaanpassia tai ajokorttia. Ulkomaanpassia koskeva lausunto annettiin 42:sta henkilöstä (41 poikaa, 1 tyttö). Ajokorttia koskeva lausunto annettiin 30 pojasta. Kaupungin asuntoasiaintoimistolle annettiin eräitä asiakasperheiden asunnon tarvetta valaisevia lausuntoja.

Alaikäiset lainrikkajat. Nuorista rikoksentekeijöistä annetun lain määräämät tehtävät hoiti suojelukasvatustoimiston puolesta pääasiallisesti Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimisto. Tämä suoritti useimmat henkilötutkiminat Helsingin raastuvanoikeudelle 15 vaan ei 21 vuotta täyttäneistä rangaistavan teon tehneistä syytteeseen asetetuista, missä tarkoituksessa suojelukasvatustoimiston henkilöasiakirjat olivat sen käytettävissä. Nuorisonvalvontatoimisto huolehti ehdollisesti tuomittujen nuorten rikoksentekeijäin valvonnan järjestelyistä. Milloin tutkittava oli 15 vaan ei 18 vuotta täyttäneenä tehnyt rikoksensa, Vankeusyhdistyksen nuorisonvalvontatoimiston asiamies useimmassa tapauksessa edusti lautakuntaa oikeudessa lastensuojeluasetuksen määräämällä tavalla. Poliisikuulusteluissa oli läsnä suojelukasvatustoimiston edustaja. Tällaisia kuulusteluja oli 1 507 (1 615) alaikäistä koskevassa asiassa.

Nuorisoriikollisuuden määrää Helsingissä valaisevat seuraavat tiedot rikospoliisin kertomusvuoden aikana tutkimista rikokseen syylliseksi todetuista alaikäisistä henkilöistä.

	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
Alle 15-vuotiaita	962	69	1 031 (1 013)
15—17 »	583	94	677 (543)
18—20 »	321	63	384 (352)
Yhteensä	1 866	226	2 092 (1 908)

Poliisilaitoksen huolto-osastossa pidätettiin irtolaistapaisen elämän takia 284 (254) alle 18-vuotiasta henkilöä, joista poikia 79 ja tyttöjä 205. Pidätyksiä saman henkilön uusiintuneet pidätykset mukaanluettuina oli 348 (310), joista 93 poikia ja 255 tyttöjä koskevia.

Kertomusvuoden aikana saapui suojelukasvatustoimistolle seuraavat tiedot poliisin pidättämistä alle 18-vuotiasta juopuneista: pidätyksiä oli 611 (449), joista 588 poikia ja 23 tyttöjä koskevia, ja pidätettynä oli 223 (303) henkilöä, joista 214 poikia ja 9 tyttöjä.

Edellä luetelluista tulivat suojelukasvatustoimiston huollettaviksi alle 15-vuotiaana rikkomuksen tehneet sekä ne 15—17-vuotiaana rikoksen tehneet, jotka nuorista rikoksentekeijöistä annetun lain nojalla jätettiin syyttämättä tai tuomitsematta. Tuomituista 15—17-vuotiaana rikoksen tehneistä tuli osa suojelukasvatustoimiston huollettaviksi, pääosan jäädessä yksinomaan rikosoikeudellisten toimenpiteiden varaan tai ehdollisesti tuomittuina oikeusministeriön määräämään valvontaan. Suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulivat edelleen kaikki edellä mainitut

irtolaistapaisen elämän takia ilmoitetut tai juopuneena pidätetyt, lukuun ottamatta niitä, jotka jäivät huoltolautakunnan huollettaviksi, koska olivat jo täyttäneet 18 vuotta ennen kuin toimenpiteisiin voitiin ryhtyä.

Ulkomaille matkustavan nuorison valvomiseksi ja huoltamiseksi oli suojelukasvatustoimisto yhteistoiminnassa etenkin Turun ja Tukholman lastensuojeluviranomaisten kanssa.

Kaikki suojelukasvatustoimiston huollettaviksi tulleet em. tapaukset sisältyvät alussa mainittuihin tilastoihin. Poliisiviranomainen on 2 633 (2 486) tapauksessa pyytänyt lautakunnalta suostumusta siihen, että alle 21-vuotias nuori rikoksenteekijä saataisiin tuomita rangaistusmääräysmenettelyin.

Käsitellyistä tapauksista oli miespuolisia syytettyjä 2 546 ja naispuolisia syytettyjä 87. Syytetyistä oli alle 18-vuotiaita 851 ja 18 v täyttäneitä 1 782. 2 225 tapauksessa oli syyttäjänä Helsingin poliisiviranomainen ja 408 tapauksessa muu poliisiviranomainen. Suoritetuista rikoksista oli moottoriajoneuvoliikenne rikoksia 1 860, muita liikenne rikoksia 81, juopumustapauksia 386 ja muita rikoksia 306. Suostumus rangaistusmääräysmenettelyyn annettiin 2 564 tapauksessa ja evättiin 31 tapauksessa. Muiden sosiaalilautakuntien käsiteltäväksi siirrettiin tai muuten jätettiin ratkaisematta 38 tapausta.

Elatusaputoimisto

Elatusaputoimistossa pidettyyn avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten lueteloon merkittiin uusia tapauksia 664 ja poistettiin 616. Kun v:lta 1961 siirtyi 3 920 tapausta, oli kertomusvuoden lopussa luettelossa 3 968 lasta.

Selvitystoimenpiteet. Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makajaiksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viranpuolesta elatusvelvollista vastaan haaste. Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 193 (150) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 76 (91) tapauksessa.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä v. 1955 annetun ja 15.9.1961 muutetun lain perusteella haettiin kantajana esiintyvän lapsen äidin puolesta 55 tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä. Hakemuksista hyväksyttiin 48 ja hylättiin 7.

Oikeudessa esiinnyttiin 321 (341) kertaa. Lisäksi esiinnyttiin oikeudessa toisten kuntien lastenvalvojen puolesta 15 (19) kertaa. Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 171 (205) tapauksessa.

Avioliiton ulkopuolella syntyneille lapsille maksettavia elatusapuja suoritettiin pääasiassa vapaaehtoisesti. Lukuisissa tapauksissa käännettiin kuitenkin ulosottoviranomaisten puoleen elatusavun ulosmittaamiseksi elatusvelvollisen omaisuudesta tai sen pidättämiseksi palkasta.

Elatusaputoimiston tehtäviin kuului myös elatusavun turvaamisesta eräissä tapauksissa v. 1948 annetussa laissa tarkoitettut asiat. Tämän lain perusteella elatusapujaosto teki Uudenmaan lääninhallitukselle uusia työlaitosesityksiä avioliitossa

syntyneiden lasten kohdalta 323 (382) sekä avioliiton ulkopuolella syntyneiden kohdalta 133 (99) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 345 (381) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä yhteensä 10 (9). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaostossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten 222 (255) työloma-anomusta ja 235 (263) tapauksessa määrättiin työlomalla ollut palautettavaksi työlaitokseen.

Toimiston tiliasema oli vuoden päättyessä seuraava:

T u l o t

	Aviottomien lasten puolesta mk	Aviolarsten puolesta mk	Yhteensä mk
Siirto v:lta 1961:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirto- tilin ja kassan saldo	—	—	5 613 853
Valvottujen säästötilien saldo	21 246 373	458 454	21 704 827
Lapsille perityt elatusmaksut	81 268 236	48 094 603	129 362 839
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	25 163 222	2 870 018	28 033 240
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	1 098 733	166 415	1 265 148
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen kor- vaukset v:lta 1962	153 504	6 792	160 296
Yksityisiltä perityt tilapäiset avustukset ...	10 500	—	10 500
Korkotuloja	751 870	17 916	769 786
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	173 993
		<hr/>	
		Yhteensä	187 094 482

M e n o t

	Aviottomien lasten puolesta mk	Aviolarsten puolesta mk	Yhteensä mk
Huoltajalle suoritettut lastenhoitokorvaukset	82 904 527	48 284 800	131 189 327
Kaupungille suoritettut hoitomaksujen kor- vaukset	25 163 222	2 870 018	28 033 240
Kaupungille suoritettut oikeuskulujen kor- vaukset	268 465	69 749	338 214
Tilapäisten avustusten korvaukset	10 500	—	10 500
Oikeuskuluihin käytetty	983 772	103 458	1 087 230
Siirto v:een 1963	—	—	173 993
Lastenvalvojan säästö- ja postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	5 937 581
Valvottujen säästötilien saldo + obligaatiot	20 082 958	241 439	20 324 397
		<hr/>	
		Yhteensä	187 094 482

Ottolapsiksi hyväksyttiin 67 lastenvalvojan luettelossa ollutta avioliiton ulkopuolella syntynyttä lasta. Lastenvalvojan luettelossa olevista lapsista kuoli kertomusvuoden aikana 18, joista 12 oli sairaalassa, 2 lastenkodissa ja 4 kotona.

V ä e s t ö a s i a i n t o i m i s t o

Äitiysavustukset. Valtioneuvosto vahvisti äitiysavustuksen suuruuden kutakin syntynyttä lasta kohden 5 000 mk:ksi 1.3. lukien.

Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 50 äitiysneuvola. Virastoon jätettiin 575 (684) ja neuvoloihin 7 416 (6 648) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 7 991 (7 332) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin 7 811 (7 143) ja hylättiin 180 (189).

Avustus myönnettiin 7 667 (6 996) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 144 (147) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä avustuksia yhteensä 38 303 000 (32 224 500) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 19 567 000 (15 826 500) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 12.5 (14) mmk.

Perhelisät. Perhelisän määrä oli 5 500 mk lisään oikeutettua lasta kohti. Perhelisän hakijoita oli yhteensä 1 903 (1 928). Näistä hyväksyttiin 1 698 (1 772) ja hylättiin 187 (156). Veroylityksen takia hylättiin 140 (129) ja muusta syystä 47 (27). Uusittuja hakemuksia oli 18 (25) lapsen syntymän tai muun syyn takia. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 211 (257) tapauksessa veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneilla 1 698 (1 772) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 6 757 (7 024), joista 6 507 (6 832) alle 16-vuotiaita ja 250 (192), joille lisä myönnettiin koulunkäynnin jatkumisen perusteella.

Perheet jakaantuivat lapsiluvun mukaan seuraavasti:

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	348 (370)	7	51 (56)
3	189 (191)	8	16 (13)
4	616 (652)	9	7 (4)
5	352 (358)	10	2 (2)
6	117 (125)	11	— (1)
		Yhteensä 1 698 (1 772)	

Perhelisän saajista oli 1 044 (1 089) varsinaista suurperhettä, 458 (476) leskien ja 196 (207) työkyvyttömiä perhettä.

Kertomusvuonna suoritettu koko perhelisän määrästä 15 966 500 (16 615 500) mk:sta jaettiin suurille perheille 9 801 000 (10 157 125) mk, leskiperheille 4 059 000 (4 226 750) mk ja työkyvyttömiä perheille 2 106 500 (2 231 625) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin viljelysten edistämiseen 33 000 mk (—), asuin- ja talorakennusten kunnostamiseen 303 000 (426 125) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 7 476 175 (7 436 250) mk, huonekaluihin 1 812 575 (1 519 875) mk, astioihin ja

muihin taloustarvikkeisiin 1 111 000 (1 166 250) mk, ompelu- ja pesukoneisiin sekä pöyimureihin 870 250 (913 375) mk ja vaatetukseen 4 254 000 (5 038 625) mk sekä muihin luontoissuorituksiin 106 500 (115 000) mk.

Sosiaaliministeriö myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 13 (13) mmk.

Erityislapsilisät. Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 2 833 erityislapsilisähakemusta. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin 678. Toisista kunnista siirrettyjä hakemuksia oli 50. Hakijoilla oli erityislapsilisään oikeutettuja lapsia 841. Hakemus hylättiin 124 lapsen osalta.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 32 avutonta lasta koskevaa hakemusta sosiaaliministeriön ratkaistavaksi.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suorittamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana:

lain 3 §:n 1 momentin mukainen täysorpous 61 (51), puoliorpous 1 708 (1 483), au-lapsen elatusavun puuttuminen 191 (116) ja vanhempain kansaneläke 787 (770) eli yhteensä 2 747 tapausta sekä asetuksen 3 §:n 1 momentin mukainen sokeus 8 (5), kuurous 50 (43), vaikeasti häiriintynyt liikuntakyky 38 (36), vaikea kaatumatauti 7 (6), syvä vajaamielisyys tai mielisairaus 168 (151), sokeritauti 62 (26), sydänvika 2 (—), polion jälkitila 5 (5), keuhkoastma 1 (—), erilaiset aivovauriot 12 (8) ja muu avuttomuus 24 (13) eli yhteensä 377 (293) tapausta.

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 3 124 (2 713) lapsesta 1 997 (1 632) nostajalle yhteensä 12 823 200 (11 005 200) mk. Kertomusvuoden aikana suoritettiin erityislapsilisää yhteensä 50 569 200 (20 995 200) mk.

Kodinperustamislainat. Kodinperustamislainoja ei v:n 1957 elokuusta lähtien toistaiseksi myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ollut tarkoitukseen määrärahaa. Lainojen takaisin perimiseen liittyviä varallisuusselvityksiä ja lausuntoja annettiin sen sijaan kertomusvuonnakin sosiaaliministeriölle.

Lapsilisät. 15. 5. muutettiin lapsilisälakia siten, että lisän perusmäärä korotettiin ja porrastettiin lapsiluvun mukaan. Korotuksen jälkeen lapsilisän perusmäärä oli 18 000 mk vuodessa ja 4 500 mk vuosineljänneksessä. Toisesta lapsesta lisä oli 20 400 mk vuodessa ja 5 100 mk vuosineljänneksessä ja kolmannesta ja sitä seuraavista lapsista 24 000 mk vuodessa ja 6 000 mk vuosineljänneksessä. Korotus tuli voimaan 1. 4. Kun lapsilisät oli kuitenkin ehditty jo maksattaa kertomusvuoden toiselta neljännekseltä 4 200 mk:n suuruisina, jouduttiin korotus ja porrastus maksamaan jälkikäteen.

Kertomusvuoden aikana käsitteli jaosto 1 843 lapsilisää koskevaa asiaa. Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kaikkiaan 2 048 265 900 (1 851 863 400) mk. Siitä palautettiin virheellisinä suorituksina tai oikeudettomasti nostettuina 707 800 (313 400) mk sekä nostamatta jääneinä yhteensä 8 965 500 (7 519 800) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut:

Neljännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	64 510 (65 087)	109 195 (108 820)
II	64 494 (65 317)	109 149 (109 216)
III	64 819 (65 216)	108 842 (109 285)
IV	65 519 (65 041)	109 505 (108 766)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 200 tapausta, joissa lapsilisä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet (nostajat) ryhmittivät lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana seuraavasti:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä	Lasten luku
1 lapsesta	33 046	33 046
2 »	20 438	40 876
3 »	7 267	21 801
4 »	1 873	7 492
5 »	513	2 565
6 »	137	822
7 »	39	273
8 »	12	96
9 »	4	36
	Yhteensä	107 007

Sosiaalilääkärin toimisto

Toimistossa tutkittiin 594 lasta. Ilmoitetuista lapsista siirtyi keskeneräisesti tutkittuina tai tutkimusta odottamaan seuraavaan vuoteen 98. Tapaukset jakautuivat lähettäjiensä mukaan seuraavasti: lastenhuoltotoimistosta ilmoitettuja 263, vajaanmielishuoltajalta 147 ja suojelukasvatustoimistosta 178. Kerran viikossa toimi vajaanmielishuoltajien, jossa psykiatri sairaanhoitajan avustamana otti vastaan vajaanmielishuoltajien lähinnä hoidollisessa mielessä.

Esitiedot tutkimukseen lähetetyistä tapauksista saatiin tavallisimmin lähettävän toimiston huoltotarkastajilta. Psykologisia tutkimuksia tehtiin yhteensä 750. Yksinomaan psykologin tutkimuksessa kävi vuoden aikana 65 lasta. Psykiatrit tutkivat 509 tapausta. Näistä oli yksinomaan psykiatrin tutkimuksessa 128 tapausta. Yksinomaan sosiaalityöntekijäin hoidettavana oli 20 tapausta. Tutkitut tapaukset on käsitelty team-työn luonteisesti. Jokaiseen tutkittuun tapaukseen on pyritty liittämään jokin hoidollinen toimenpide.

Varsinaiseen polikliiniseen hoitoon tarjoutui varsin pienet mahdollisuudet osittain psykiatrityövoiman vajaanmielishuoltajien, osittain tutkimustyön paineen vuoksi.

Tutkituista annettiin tarvittaessa lausuntoja lastensuojelu- ja kouluviranomaisille sekä oikeutta varten. Erityisesti vajaanmielishuoltajien tapauksissa esiintyi runsaasti lausuntotarvetta esim. työkyvyttömyyseläkkeitä, asevelvollisuudesta vapautumista tai sterilisaatiota varten.

Käynnit kaupungin omissa ja lukuisissa muissa laitoksissa, joihin lautakunta on lapsia sijoittanut, muodostivat huomattavan osan sosiaalilääkärin toimiston virkailijoiden toiminnasta.

Tutkimusaineisto:

	Ikä										Kaikkiaan
	0-6 v		7-15 v		16-17 v		18 v —		Yhteensä		
	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	P.	T.	
<i>Jäljellä v:lla 1961</i>											
Lastenhuoltotoimisto	8	4	16	13	2	2	—	—	26	19	45
Vajaamielisryhmä	3	—	1	4	—	2	6	6	10	12	22
Suojelukasvatustoimisto ja Mellunkylän vastaanottokoti	—	—	17	8	4	4	1	—	22	12	34
Lemmilän ja Outamon vastaanottokodit	—	—	3	—	—	—	—	—	3	—	3
<i>Uusia v. 1962</i>											
Lastenhuoltotoimisto	48	32	102	60	11	5	1	4	162	101	263
Lhtn. vajaamielisosasto	13	10	43	20	7	9	27	18	90	57	147
Suojelukasvatustoimisto ja Mellunkylän vastaanottokoti	1	—	44	30	26	26	3	1	74	57	131
Lemmilän ja Outamon vastaanottokodit	—	—	41	—	6	—	—	—	47	—	47
<i>Yhteensä</i>											
Lastenhuoltotoimisto	56	36	118	73	13	7	1	4	188	120	308
Lhtn. vajaamielisosasto	16	10	44	24	7	11	33	24	100	69	169
Suojelukasvatustoimisto ja Mellunkylän vastaanottokoti	1	—	61	38	30	30	4	1	96	69	165
Lemmilän ja Outamon vastaanottokodit	—	—	44	—	6	—	—	—	50	—	50
Kaikki yhteensä	73	46	267	135	56	48	38	29	434	258	692
Poistettu v. 1962	60	32	236	118	44	38	37	29	377	217	594
Jäljellä v:een 1963	13	14	31	17	12	10	1	—	57	41	98

Ilmoittajat ja ilmoittamisen pääsyy:

Syy	Lastenhuoltotoimisto Lhtn. vajaamielisosasto			Suojelukasvatustoimisto Vastaanottokodit			Kaikkiaan
	P.	T.	Yhteensä	P.	T.	Yhteensä	
Kehitystason määrääminen	68	30	98	3	—	3	101
Heikko koulumenestys	10	5	15	2	1	3	18
Koulunkäynnin järjestely	7	5	12	3	—	3	15
Laitossijoitus	15	4	19	16	3	19	38
Mahdollinen laitoksesta kotiuttaminen	2	2	4	1	—	1	5
Vajaamielisrekisteriin merkitseminen ja laitos- hakemus	36	25	61	—	—	—	61
Vajaamielispäivähuoltolaan sijoittaminen	1	3	4	—	—	—	4
Lapsen sopivuus kasvatuskotiin tai kasvatus- kodin sopivuus lapselle	8	12	20	—	—	—	20
Mahdollinen sairaalatutkimus tai hoito	5	7	12	2	—	2	14
Mahdollinen lääkehoito	16	15	31	—	1	1	32
Hermostolliset herkkyysoireet	23	21	44	13	11	24	68
Kastelu ja/tai tuhriminen	14	4	18	5	—	5	23
Sopeutumisvaikeudet	35	17	52	95	48	143	195
Seksuaaliset vaikeudet	—	3	3	5	3	8	11
Mahdollinen adoptio tai sen purkaminen	9	9	18	—	—	—	18
Holhous- ja oikeusasia	11	6	17	—	—	—	17
Työkyvyttömyyseläkkeen hakeminen	8	6	14	—	—	—	14
Mahdollinen sterilisaatio	1	10	11	—	1	1	12
Lausunto kutsuntaviranomaiselle	8	—	8	—	—	—	8
Muut syyt	11	5	16	1	1	2	18
Yhteensä	288	189	477	146	69	215	692

Kertomusvuonna tutkitut lapset, nuoret ym. henkilöt ryhmitettyinä diagnoosin ja toimenpiteiden mukaan:

Tutkimukset, selvitykset, suositukset ja toimenpiteet (monella tutkitulla useita toimenpiteitä)	300	310-318	320	321	324	325.0	325.1	325.2	325.3	325.4	325.5	326.3	326.4	351 ym.	353	Muut	793	Tutkimuksista luovuttu	Yhteensä
Tutkimus, selvitys ja lausunto:																			
Lastenhuoltotoimistolle	—	17	1	22	2	3	9	15	11	3	2	6	—	4	1	—	29	9	134
Suojelukasvatustoimistolle	—	16	—	58	—	—	—	3	5	—	—	9	8	—	—	—	—	2	101
Suositus kasvatuskotiin	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	5
» lastenkotiin	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	4
» vastaanotto- tai nuorisokotiin	—	2	—	6	—	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	—	—	—	13
» koulukotiin	—	4	—	12	1	—	—	3	3	—	—	—	5	—	—	—	—	—	28
» sairaalaan tai poliklinikalle	1	11	—	13	—	—	3	6	3	—	3	3	5	3	1	3	6	—	61
» Metsäkummun hoitokotiin	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
» vajaamielisrekisteriin ja/tai laitokseen	—	—	—	—	—	4	11	19	—	7	11	—	—	—	1	1	—	—	54
» vajaamielispäivähuoltolaan tai -työkotiin	—	—	—	—	—	1	3	8	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	15
» laitoksesta kotiuttamiseen	—	—	—	4	—	—	—	2	1	—	—	2	1	—	—	—	—	2	12
» yksilöterapiaan	—	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5
Ehdotettu oppivelvollisuuden suorittamisesta vapauttamista	—	4	—	1	—	1	2	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	11
» koulunkäynnin alkamisen lykkäämistä	—	1	—	—	1	—	—	9	9	—	—	—	—	—	—	—	3	—	23
» apukouluun	—	1	—	—	1	—	—	12	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	18
» muuta koulusiirtoa	—	1	—	3	—	—	—	—	3	—	—	1	1	2	—	—	6	—	17
» ammatinvalinnan ohjausta	—	—	—	1	—	—	—	3	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5
Lausunto adoptioasiasta	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	8	—	9
» holhous- tai oikeusasiasta	1	2	—	1	—	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	4	—	12
» sterilisaatiota tai aborttia varten	—	—	—	—	—	—	4	2	—	—	2	—	—	—	—	1	—	—	10
Todistus työkyvyttömyyseläkehakemusta varten.....	—	—	—	—	—	4	7	12	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	26
Lausunto kutsuntaviranomaiselle	—	—	—	—	—	2	4	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	8
Lääkemääräys.....	2	6	1	4	—	11	10	16	1	1	8	1	1	6	1	1	1	—	71
Muut lääkärintodistukset	—	—	—	2	—	1	2	2	1	2	—	1	1	—	—	1	1	—	14
Yhteensä	4	68	2	131	5	27	58	113	43	17	30	27	25	18	5	8	66	11	658

Tautinimistöä: 300 Schizophrenia (Jakomielitauti). — 310—318 Psychoneuroses (Hermostolliset herkkyytilat). — 320 Constitutio psychopathica (Luonnevikaisuus). — 321 Persona immatura (Tunne-elämän kehittymättömyys). — 324 Habitus abnormis infantum (Lasten käyttäytymistapojen poikkeavuus). — 325.0 Idiotia (Tylsämielisyyt). — 325.1 Imbecillitas (Vähämielisyyt). — 325.2 Debiilitas (Heikkomielisyyt). — 325.3 Deficientiae intelligentiae (Heikkolahjaisuus). — 325.4 Mongolismus (Mongoloidinen vajaamielisyyt). — 325.5 Oligophreniae aliae (Muu vajaamielisyyt). — 326.3 Maladaptatio acuta (Äkillinen sopeutumattomuus). — 326.4 Abnormitas characteris, habitus, intelligentiae aliae sine male definitae (Muu tai ei määriteltävissä oleva luonteen, rakenteen tai älykkyyden poikkeavuus). — 351 ym. Paralysis cerebralis spastica infantilis et cetera (Aivovaurio). — 353 Epilepsia cryptogenetica (Varsinainen kaatumatauti). — 793 Observationes et explorationes, cura medica non necessaria (Tarkkailu ja tutkimus, lääke- tai muu hoito ei tarpeellinen).

Lastensuojeluviraston muut toimistot valikoivat ennen sosiaalilääkärin toimistoon tutkittavaksi lähettämistä vaikeimmat ja eniten vaurioituneet huollossa tai huostassa olevista lapsista tai nuorista henkilöistä. Toimiston henkilömäärä ei aina voinut suorittaa edes tämänkään ryhmän riittävää tutkimusta ja hoitoa.

Sosiaalilääkärin toimistossa tutkittiin 523 lasta, joista oli suojelukasvatustoimiston lähettämiä 146 poikaa ja 69 tyttöä. Näistä todettiin sairaalahoidon tarpeessa oleviksi 49 poikaa eli 32 % ja 36 tyttöä eli 52 % sekä polikliinisen hoidon tarpeessa oleviksi 46 poikaa eli 31,5 % ja 23 tyttöä eli 30 %. Lastenhuoltotoimiston lähettämiä poikia oli 188 ja tyttöjä 120. Näistä todettiin sairaalahoidon tarpeessa oleviksi 21 poikaa eli 11 % ja 20 tyttöä eli 17 % sekä polikliinisen hoidon tarpeessa oleviksi 25 poikaa eli 13 % ja 10 tyttöä eli 8 %.

Näistä kaikista saatiin sairaalahoitoon 12 ja polikliiniseen hoitoon 31, joista 4 ulkopuoliselle terapeutille.

Eräitä yhdistelmätietoja

Lastensuojelulautakunnan täysihuollossa oli edelliseltä vuodelta jäljellä kaikkiaan 3 017 lasta. Kertomusvuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 1 181 lasta (1 199), joten vuoden aikana oli lautakunnan täysihuollossa yhteensä 4 198 (4 176) lasta. Näistä oli 3 799 lastenhuoltotoimiston alaista ja 380 suojelukasvatusta tarvitsevaa lasta tai nuorta henkilöä. Sitä paitsi oli 19 lasta osan vuodesta lastenhuoltotoimiston ja osan vuodesta suojelukasvatustoimiston huollossa.

Lautakunnan huoltoon otetuista lapsista oli avioliitossa syntyneitä 2 606 eli 62,1 % ja aviottomia 1 592 eli 37,9 %. Lastenhuoltotoimiston alaisten lasten vastaavat suhdeluvut olivat 60,0 ja 40,0 sekä suojelukasvatusta tarvitsevien lasten 82,2 ja 17,8. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 2 227:llä eli 85,4 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 346:lla eli 13,3 %:lla jompikumpi vanhemmista kuollut ja 33 eli 1,3 % täysin orpoja. Aviottomista lapsista 663:lla eli 41,6 %:lla oli sekä elatusvelvollinen että äiti elossa, 213:lla eli 57,4 %:lla oli elatusvelvollinen tai äiti kuollut tai elatusvelvollinen tuntematon ja 16:lla eli 1,0 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nimittäin 3 430 eli 82,2 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 16 ja muualla Uudenmaan läänissä 137, joten muualla syntyneitä oli 591 eli 14,2 %.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkiin lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluivat, ryhmiteltiin heidät vanhempiensa ammatin perusteella, aviosyntyiset isän ja au-lapset äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli mm. tehdas- ja ammattityöntekijäin lapsia 1931 eli 46,0 %, muiden työntekijäin 470 eli 11,2 %, kotiapulaisten 347 eli 8,3 %, itsenäisten liikkeenharjoittajien 180 eli 4,3 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 703 eli 16,7 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 157 eli 3,7 %.

Toimitettujen tutkimusten mukaan oli syynä em. lasten joutumiseen lautakunnan huostaan useimmissa tapauksissa jokin vanhemmista johtunut seikka. Ainoastaan 687:ssä eli 16,4 %:ssa tapauksista syy johtui lapsesta; 452 lasta nimittäin otettiin sairauden, vajaamielisyyden, aistiviallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 235 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 3 170:ssä eli 75,5 %:ssa

tapauksista syy johtui vanhemmista, 306 eli 7.3 % lapsista otettiin huollettaviksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttui kasvatuskyky, 149:llä eli 3.6 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 177 lasta eli 4.2 % oli vanhempiansa hylkäämiä, 731 lapsen eli 17.4 %:n vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt ja 151 lapsen, 3.6 %:n, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkieli oli 3 940:llä eli 93.9 %:lla suomi, 248:lla eli 5.9 %:lla ruotsi ja 10:llä eli 0.2 %:lla jokin muu kieli.

Muussa suhteessa viitataan kertomuksen liitteenä olevaan tilasto-osastoon.

Taloustietoja

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot olivat tilinpäätöksen mukaan seuraavat:

	mk
Lastensuojeluvirasto	148 148 742
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	146 780 319
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	3 645 863
lasten kesävirkestys ja lomamatkat	11 988 205
vajaamielisten huolto	11 455 398
Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	411 956 403
Vajaamielislaitokset	60 017 457
Muu laitoshuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus kaupungin laitosten ulkopuolella	197 672 552
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus kaupungin laitosten ulkopuolella	14 239 768
vajaamielisten sijoitus	53 232 358
Kauniaisten nuorisokodin hoitopaikat	2 500 000
Järjestöjen avustukset	9 425 000
Lastensuojelulautakunnan käyttövarat	79 193
Yhteensä	1 071 141 258

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääomamenoina laitosten perusparannuskustannuksia:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	648 940
Hyvösen lastenkoti	215 895
Yhteensä	864 835

Lastensuojelutoiminnasta saadut tulot jakaantuivat seuraaviin eriiin:

20. Lastensuojelutoimi

	mk		mk
Valtionapu sosiaalilääkäriin		vajaamielislaitoksille	26 628 574
toimiston menoihin	600 000	Ateriamaksut	8 545 060
Korvaukset annetusta huol-		Luontoisedut	5 610 661
lostasta:		Vuokrat	8 915 658
valtiolta	55 461 900	Gustaf Valfrid Hyvösen ra-	
vierailta kunnilta	2 376 818	haston tuotto	6 173 343
yksityisiltä	112 271 004	Muut tulot	2 091 792
Valtionapu:		Yhteensä	240 696 694
lastenkodeille	12 021 554		

Kun tulot vähennetään bruttomenoista 1 072 006 093 mk:sta, kaupungin kassaa rasittavaksi nettomenoksi jää 831 309 399 mk eli 69 624 150 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Lastensuojelujärjestöjen suorittaman työn tukeminen

Kuten menoista ilmenee, jaettiin talousarvioon merkittyinä avustuksina yksityisille lastensuojelujärjestöille yhteensä 9 425 000 mk, josta Vankeusyhdistys sai 400 000 mk, Föreningen Ufa -niminen yhdistys 25 000 mk ja 9 mmk sellaiset järjestöt, jotka järjestivät kesänviettoa helsinkiläisille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena Svenska Finlands Vårdanstalt för sinnesslöa -nimistä laitosta ylläpitävälle kuntainliitolle 3 150 000 mk.

Lastensuojelun talousarvioon merkityistä käyttövaroista myönsi lastensuojelulautakunta vuoden aikana erilaisiin lastensuojelun tarpeisiin yhteensä 79 193 mk.

Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joiden pääomat ja käytettävissä olevat korkovarot olivat 31. 12. seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmbergin lahjoitusrahasto	41 196	7 233
Johan Gustav Rosenbergin rahasto	12 556	1 104
Lasten kesäsiirtolain rahasto	21 480	10 594
Bergman-puolisojen lahjoitusrahasto	62 363	5 484
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	12 707	890
M. Kotschackin lastenvaatusrahasto	94 477	11 000
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	65 268	5 755
	Yhteensä	310 047
		42 060

Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoidon tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä kertomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto, joka käytännössä vastasi sijoituksista, suoritti pääasiassa suullisilla ennakkosopimuksilla paikkavaraukset kuitenkin siten, että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruuden. Kaupunki varasi

myös myöntäessään avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten perustamiskustannuksia varten samalla käyttöönsä määrääjäksi hoitopaikkoja. Seuraavat sopimukset olivat kertomusvuonna voimassa:

24. 8. 1956 sopimus 28 hoitopaikan varaamisesta 31. 5. 1962 saakka Diakonissalaitokselta sen omistamasta Pitäjänmäen lastenkodista sekä 29. 12. 1950, 15. 12. 1951 ja 15. 11. 1957 sopimukset 25, 10 ja vähintään 200 hoitopaikan varaamisesta Rinnekoti-nimisestä laitoksesta;

5. 2. 1955 sopimus 30 hoitopaikan varaamisesta 31. 12. 1975 saakka Samfundet Folkhälsan i svenska Finland -nimisen säätiön lastenkodista;

24. 1. 1956 ja 15. 2. 1958 sopimukset 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Mustalaislähetyksen omistamasta Kotimäen lastenkodista sekä samoin 10 hoitopaikan varaamisesta Päiväkummun lastenkodista;

20. 3. 1962 sopimus 5 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi nuorisokodista Kauriaisissa;

28. 12. 1956 sopimus 16 hoitopaikan varaamisesta Mannerheimin Lastensuojeluliiton lastenkodista myönnetyn lainan maksuajaksi lastensuojelulautakunnan huollettavia varten;

11. 10. 1960 tehty sopimus 17 hoitopaikan varaamisesta Lastenlinnasta sekä sopimukseen liittyvä erikoissopimus; näistä hoitopaikoista oli 8 ensisijaisesti lastensuojelulautakunnan käytettävissä;

15. 6. 1959 sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistyksen Päivölän lastenkodista;

15. 1. 1960 sopimus 8 hoitopaikan varaamisesta 10 v:ksi Suomen Pelastusarmeijan Säätiön tyttökodista;

27. 6. 1961 sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Pelastakaa Lapset -nimisen yhdistyksen Matti ja Maija-kodista;

16. 6. 1961 sopimus 15 hoitopaikan varaamisesta 20 v:ksi Helsingin Kaupunkilähetyksen Kotivuoren lastenkodista;

21. 11. 1961 sopimus 10 hoitopaikan varaamisesta toistaiseksi Kirsti Herlinin Lastenkotisäätiön lastenkodista

sekä kaupunginhallituksen 12. 7. 1951 tekemään päätökseen perustuva sopimus 12 hoitopaikan varaamisesta 31. 12. 2001 saakka Suomen Lastenhoitoyhdistyksen lastenkodista.

Lisäksi varattiin 35 hoitopaikkaa Kårkulla Centralanstalt -nimisestä, kuntainliiton ylläpitämästä laitoksesta.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset. *Sofianlehdon vastaanottokoti* toimi 202-paikkaisena turvattomien lasten vastaanottolaitoksena, johon kuitenkin jouduttiin sijoittamaan myös suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia. Laitos jakaantui 115-paikkaiseen pikkulasten (A-), 35-paikkaiseen leikki-ikäisten (B-) ja 52-paikkaiseen kouluikäisten (C-) osastoon. A-osastoon jouduttiin sijoittamaan n. 40 vajaa-mielistä. Kertomusvuoden aikana sijoitettiin väliaikaisratkaisuna kouluikäisten osastolle myös leikki-ikäisiä lapsia. Laitoksen johtajana toimi kasvatustiet. kand.

Hannu Timperi apunaan 101 muuta viranhaltijaa sekä 34 työsopimussuhteeseen palkattua työntekijää.

Herttoniemen vastaanottokoti toimi 14-paikkaisena lähinnä leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitoksena, jonka johtajana oli kasvattaja Sirkka-Liisa Rauta-aho apunaan 5 muuta viranhaltijaa ja 5 työsopimussuhteessa olevaa työntekijää.

Outamon vastaanottokoti toimi Lohjalla 2-osastoisena 30 paikkaa käsittävänä vastaanottokotina suojelukasvatusta tarvitsevia kouluikäisiä poikia varten. Laioksella oli oma kansakoulu. Laitoksen johtajana toimi kansak. op. Eetu Sutinen apunaan 21 viranhaltijaa ja 2 työntekijää.

Vastaanottokoti Lemmilä toimi Hyvinkään Ridasjärvellä 15-paikkaisena suojelukasvatusta tarvitsevien poikien vastaanotto- ja tarkkailukotina. Laitoksessa toimi oma kansakoulu. Laitoksen johtajana oli kansak.op. Mauno Halonen apunaan 6 viranhaltijaa ja 3 työntekijää.

Mellunkylän vastaanottokoti toimi suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia, etupäässä tyttöjä sekä poikkeustapauksissa muitakin alaikäisiä varten tarkoitettuna vastaanotto- ja tutkimuslaitoksena, jossa oli oma kansakoulu. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Jyrki Ritamo apunaan 3 viranhaltijaa ja 4 työntekijää.

Hyvösen lastenkoti toimi 33-paikkaisena tavallisena lastenkotina, jonka johtajana toimi sosiaalihuolt. Mirja Myllylä apunaan 8 viranhaltijaa ja 10 työntekijää. Kertomusvuoden aikana laitos esitettiin muutettavaksi erityislastenkodiksi.

Malmin lastenkoti toimi niin ikään 37-paikkaisena tavallisena lastenkotina. Laitokseen jouduttiin kuitenkin sijoittamaan jatkuvasti vajaamielisiä lapsia. Johtajana oli kasvattaja Elsa Hytönen apunaan 15 viranhaltijaa ja 6 työntekijää. Tämäkin laitos esitettiin muutettavaksi erityislastenkodiksi.

Kallion nuorisokoti toimi 28-paikkaisena erityislastenkotina, jossa oli erikseen jälkihuolto- ja koululaisosastot. Sijoitusvaikeuksien vuoksi laitoksessa edelleen hoidettiin yksinomaan kouluikäisiä lapsia. Johtajana toimi sosion. Erkki Mikonsaari apunaan 4 viranhaltijaa ja 6 työntekijää. Sosiaaliministeriölle esitettiin, että tämäkin laitos hyväksyttäisiin valtionapua nauttivaksi erityislastenkodiksi.

Töölön nuorisokoti toimi 12-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen laitoksena, jonka johtajana oli sosion. Helmi Hirvonen apunaan 2 työntekijää.

Kaarelan nuorisokoti toimi 15-paikkaisena lähinnä jälkihoitoa tarvitsevien poikien laitoksena, jonka johtajana oli sosion. Lauri Saloriutta apunaan 4 työntekijää.

Reijolan nuorisokoti toimi 18-paikkaisena, jälkihoitoa tarvitsevien poikien hoitokotina 31. 5. saakka, jolloin se *Taivallahden nuorisokoti* -nimisenä siirrettiin taloon Väinämöisenkatu 27. Laitoksessa oli 17 hoitopaikkaa. Kiinteistössä toimi myös vajaamielisten päivähuoltola ja osa kiinteistöstä oli vuokrattu kaupunginarkiston käyttöön. Laitoksen johtajana toimi sosion. Olavi Kivistö apunaan 3 viranhaltijaa ja 2 työntekijää.

Metsäkummun hoitokoti toimi 15-paikkaisena kasvatustarvikkeisiin joutuneiden lasten psykiatrisena laitoksena, jolla oli oma kansakoulu. Hoito- ja kasvatustyötä johdettiin kiinteästi sosiaalilääkärin toimistosta, jonka lastenpsykiatri ja psykologi työskentelivät vakituisesti laitoksessa. Laitoksen johtajana toimi kasvattaja Saara Huotari. Laitoksessa oli lisäksi 6 viranhaltijaa ja 7 työntekijää.

Oppilaskoti Toivola toimi 84-paikkaisena apukouluasteella olevien turvattomien lasten hoitolaitoksena, jossa oli oma kansakoulu. Jälkihoitoa tarvitsevien tyttöjen

12-paikkainen osasto joutui edelleen työskentelemään vanhoissa suojissa. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Veli Ilasmaa apunaan 38 viranhaltijaa ja 10 työntekijää.

V a j a a m i e l i s l a i t o k s e t j a v a j a a m i e l i s t e n l a s t e n l a s t e n k o d i t

Kullatorpan lastenkoti toimi vajaanmielisten lastenkotina, jossa oli 21 vahvistettua hoitopaikkaa. Laitosta ei ollut hyväksytty vajaanmielislaitokseksi eikä se saanut valtionapua paikkaluvun pienen määrän ja rakennusten huonon kunnan vuoksi. Johtajana toimi sosion. Anna Lehto apunaan 14 viranhaltijaa ja 3 työntekijää.

Päivölän lastenkoti toimi Sipoon Kallbäckissä 16-paikkaisena vajaanmielisten lastenkotina. Kertomusvuoden aikana anottiin, että se hyväksyttäisiin valtionapua saavaksi vajaanmielislaitoksen osastoksi. Laitoksen johtajana toimi vajaanmielishoit. Kyllikki Grönroos apunaan 5 viranhaltijaa ja 6 työntekijää.

Nukarin lastenkoti Nurmijärven Nukarissa oli ainoa lastensuojelulautakunnan alainen varsinainen vajaanmielishoitokoti, jossa oli 30 hoitopaikkaa. Johtajana toimi lastenhoit. Rauha Ojalainen apunaan 15 viranhaltijaa ja 4 työntekijää.

Päivähuoltola Aula toimi 60-paikkaisena vajaanmielisten päivähuoltolaitoksena ja siirrettiin *Päivähuoltola Tyynelä*-nimisenä 1. 6. alkaen taloon Väinämöisenkatu 27. Laitoksessa oli 60 hoitopaikkaa. Johtajana toimi kansak.op. Sirkka Wahlroos apunaan 7 viranhaltijaa ja 3 työntekijää.

Päivähuoltola Vantaala toimi niin ikään vajaanmielisten päivähuoltolana, jossa oli 42 paikkaa. Laitoksen johtajana oli valtiotiet. kand. Annikki Paasonen apunaan 4 viranhaltijaa ja 5 työntekijää.

Käpylän koulu- ja työkeskus toimi 2-osastoisena vajaanmielisten päivähuoltolana talossa Pyhtääntie 1. Vajaanmieliskouluosasto toimi 40-paikkaisena IV-luokkaisena vajaanmieliskouluna ja työkotiosasto 25-paikkaisena 16 vuotta täyttäneiden vajaanmielisten päivähuoltolana. Laitoksen johtajana toimi kansak.op. Veikko Tavast apunaan 8 viranhaltijaa ja 5 työntekijää.

Muissa lastenhuoltolaitoksissa hoidettiin vajaanmielisiä kertomusvuonna siten, että keskimäärin oli Sofianlehdon vastaanottokodissa 42 ja Malmin lastenkodissa 15 vajaanmielistä. Nämä osastot eivät toimineet vajaanmielislaitoksina tarkoitettuina vajaanmielislaitoksina. Sosiaaliministeriölle tehtiin kuitenkin esitys Sofianlehdon vastaanottokodin 42-paikkaisen vajaanmielisosaston hyväksymisestä keskuslaitoksen valtionapua saavaksi osastoksi.

L a i t o s t e n h a l l i n t o j a t a l o u s

Laitosten toiminnasta todettakoon lisäksi, että niiden välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta että hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän ja Mellunkylän vastaanottokotien osalta nuorisonhuoltaja ja muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Opetus laitosten kansakouluissa noudatti kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetus suunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehti kaupungin suomenkielisten kansakoulujen toinen tarkastaja Walter Erko.

Laitosten terveydenhoitotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Sosiaalilääkärin toimisto suoritti laitoksissa psykiatrisia tutkimuksia ja antoi tässä suhteessa hoidokkeja koskevia hoito-ohjeita. Lautakunnan lääkäri antoi eri laitosten terveysoloista ja lasten terveydentilasta selonteon, jossa todettiin, että lapsille oli annettu asiaankuuluvat rokotukset, keuhkoröntgen-tutkimuksessa kävi 217 lasta, sairaalahoitoon joutui 87 lasta ja että muut sairaustapaukset hoidettiin laitoksissa. Uusien sairaustapausten lukumäärä oli kaikissa laitoksissa yhteensä 1 637, poliklinikakäyntejä oli 311, kuolemantapauksia sattui 5, lääkintävoimistelua annettiin 80 lapselle.

Seuraavasta taulukosta ilmenevät laitosten tautitapaukset:

Tautiryhmä	Sofianlehto	Herttoniemi	Hyvönen	Kaarela	Kallio	Kullatorppa	Lenmälä	Malmi	Mellunkylä	Metsäkumpu	Nukari	Outamo	Päivölä	Taivallahti	Toivola	Töölön nuorisokoti	Yhteensä
Tulirokko	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
Tuhkarokko	32	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	43
Vesirokko	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	84
Sikotauti	—	3	1	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	4	—	28
Influenssa	15	17	28	2	—	12	1	—	2	—	5	58	4	3	13	11	171
Suolistotulehdukset	137	2	39	—	—	11	10	1	—	4	2	—	—	—	9	—	215
Angina	71	8	—	—	—	2	1	11	4	—	1	8	—	1	13	1	121
Kuumeinen nuha-, nielu- ja yskäkatarri	373	17	2	1	25	8	8	39	10	14	15	61	3	4	31	—	611
Keuhkokuume	11	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	14
Korvatulehdukset	80	6	1	3	5	1	—	4	3	—	—	6	1	—	8	3	121
Silmätulehdukset	4	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	9
Ihottumat	31	2	2	1	—	—	4	1	—	—	—	1	2	2	4	—	50
Paiseet	34	1	—	1	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	7	—	45
Tapaturmat	16	—	4	2	6	2	3	1	7	1	1	27	—	6	30	—	106
Suutulehdukset	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Muut taudit	—	—	—	—	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4
Gonorrhea	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Yhteensä	898	57	79	11	40	37	27	77	33	19	25	163	10	17	129	15	1 637
Tub. tarkastukset	6	—	2	—	—	—	—	—	12	15	3	30	—	—	149	—	217
Sairaalahoitoon lähetettyjä ...	37	4	8	1	—	3	1	1	6	2	—	12	4	2	5	1	87
Poliklinikoilla käyneitä	93	5	40	9	16	2	5	22	14	7	2	26	3	9	43	15	311
Kuolemantapaukset	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5

Lastensuojelulautakunnan alaisten laitosten menot ja tulot 1962

Laitokset on seuraavassa taulukossa ryhmitelty siten, että A-ryhmässä ovat lastenkotityyppiset laitokset, B-ryhmässä erityislastenkodit, joissa on oma kansakoulu, C-ryhmässä vajaamielisiä hoitavat lastenkodit, D-ryhmässä vajaamielislaitos ja E-ryhmässä vajaamielisten päivähuoltolat.

Kustannukset jakaantuivat lasta ja päivää kohden seuraavasti:

	Vahvistettu paikkaluku	Aukiolo-päivät	Hoito-päivien määrä	Käyttö-pro-sentti	Bruttomenot					Tulot					Netto-menot
					Palkat	Huoneisto	Ravinto	Muut	Yhteensä	Valtion-apu	Huoneisto-tulot ¹⁾	Ateria-kor-vauk-set	Muut tulot ²⁾	Yh-teensä	
					mk										
<i>A-laitokset</i>															
Sofianlehdon vastaanottokoti ...	202	73 730	65 398	88.70	1 446.84	363.53	208.69	173.54	2 192.60	69.50	44.67	52.29	0.75	167.21	2 025.39
Herttoniemen vastaanottokoti	14	5 110	4 764	93.23	1 409.45	279.07	217.41	171.17	2 077.10	66.31	64.32	82.29	—	212.92	1 864.18
Hyvösen lastenkoti	33	12 045	11 112	92.25	1 017.02	522.92	242.68	275.92	2 058.54	68.84	31.88	21.01	—	121.73	1 936.81
Malmin lastenkoti.....	37	13 505	13 873	102.72	952.99	161.89	208.21	182.02	1 505.11	63.49	31.91	58.03	0.79	154.22	1 350.89
Kallion nuorisokoti	28	10 220	9 529	93.24	626.37	436.35	215.38	216.47	1 494.57	69.28	55.12	12.32	8.47	145.19	1 349.38
Töölön nuorisokoti	12	4 380	3 864	88.22	560.39	327.05	249.01	215.35	1 351.80	25.28	52.75	22.10	61.10	161.23	1 190.57
Kaarelan nuorisokoti	15	5 475	4 991	91.16	665.40	337.35	232.58	163.93	1 399.26	18.23	34.60	8.67	84.78	146.28	1 252.98
Taivallahden nuorisokoti..... ³⁾	17(18)	6 356	6 364	100.13	668.54	186.07	289.21	452.56	1 596.38	—	411.42	132.94	93.96	638.32	958.06
Yhteensä ja keskimäärin	358	130 821	119 895	91.65	1 180.76 (60.59%)	345.72 (17.74%)	219.23 (11.25%)	203.09 (10.42%)	1 948.80	61.35	62.93	49.56	11.66	185.50	1 763.30
<i>B-laitokset</i>															
Outamon vastaanottokoti	30	10 020	7 680	76.65	2 701.45	1 110.34	277.37	385.80	4 474.96	53.46	312.92	59.74	6.77	432.89	4 042.07
Vastaanottokoti Lemmilä	15	5 010	4 215	84.13	1 775.13	604.65	263.42	261.06	2 904.26	83.69	78.74	19.69	—	182.12	2 722.14
Mellunkylän vastaanottokoti ...	15	5 475	4 608	84.16	1 491.06	580.52	273.63	285.91	2 631.12	90.71	59.80	18.77	8.49	177.77	2 453.35
Metsäkummun hoitokoti	15	5 475	5 181	94.63	1 803.60	394.35	295.17	376.07	2 869.19	73.48	6.82	26.80	—	107.10	2 762.09
Oppilaskoti Toivola	84	30 660	31 305	102.10	1 186.04	749.35	213.88	199.63	2 348.90	73.03	87.50	14.76	0.74	176.03	2 172.87
Yhteensä ja keskimäärin	159	56 640	52 989	93.55	1 539.44 (55.44%)	740.77 (26.68%)	240.17 (8.65%)	256.25 (9.23%)	2 776.63	72.62	109.18	23.20	2.16	207.16	2 569.47
<i>C-laitokset</i>															
Kullatorpan lastenkoti	21	7 665	9 172	119.66	1 307.34	230.35	219.40	186.52	1 943.61	38.51	28.41	44.54	—	111.46	1 832.15
Päivölän lastenkoti	16	5 840	6 913	118.37	1 048.33	522.00	206.92	153.47	1 930.72	67.24	37.20	36.98	—	141.42	1 789.39
Yhteensä ja keskimäärin	37	13 505	16 085	119.10	1 196.02 (61.71%)	355.70 (18.36%)	214.03 (11.04%)	172.32 (8.89%)	1 938.07	50.85	32.19	41.29	—	124.33	1 813.74
<i>D-laitokset</i>															
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 397	104.08	1 094.50	371.54	180.05	209.58	1 855.67	814.26	55.32	50.42	1.38	921.38	934.29
Yhteensä ja keskimäärin	30	10 950	11 397	104.08	1 094.50 (58.98%)	371.54 (20.02%)	180.05 (9.71%)	209.58 (11.29%)	1 855.67	814.26	55.32	50.42	1.38	921.38	934.29
<i>E-laitokset</i>															
Päivähuoltola Tyynelä	60	13 440	9 256	68.87	804.88	198.00	129.01	264.02	1 395.91	640.73	1.05	3.10	—	644.88	751.03
Päivähuoltola Vantaala	42	12 642	10 061	79.58	664.98	162.57	81.24	205.66	1 114.45	543.05	3.81	4.71	—	551.57	562.88
Käpylän koulu- ja työkeskus ...	65	15 733	13 806	87.75	608.71	142.92	103.20	212.51	1 067.34	431.28	—	4.27	40.80	476.35	590.97
Yhteensä ja keskimäärin	167	41 815	33 123	79.21	680.62 (58.00%)	164.28 (14.00%)	103.74 (8.84%)	224.81 (19.16%)	1 173.45	523.76	1.45	4.07	17.01	546.29	627.16
Kaikkiaan ja keskimäärin	751	253 731	233 489	92.02	1 188.05 (58.77%)	411.58 (20.36%)	205.33 (10.16%)	216.43 (10.71%)	2 021.39	165.53	62.21	36.60	8.97	273.31	1 748.08

¹⁾ Huoneistotuloihin sisältyvät perityt vuokrat ja virka-asuntojen luontoisetukorvaukset. Taivallahden huoneistotuloihin sisältyvät Päivähuoltola Tyynelän ja kaupunginarkiston hallitsemista huonetiloista suorittamat tilitysvuokrat. — ²⁾ Nuorisokodeissa on laskettu mm. huollettavien ansiotuloista saatu hyvitys; Käpylän koulu- ja työkeskuksessa mm. työsuorituksista saadut tulot. — ³⁾ Laitos toimi Reijolan nuorisokotina (18 paikkaa) 31.5. saakka ja Taivallahden nuorisokotina (17 paikkaa) 1.6. lähtien. — ⁴⁾ Laitosten kiinteistön pääoman korko- ja poistoerät eivät esiinny vielä v:n 1962 tileissä. — ⁵⁾ Menoihin sisältyvät myös Päivähuoltola Tyynelän ravintomenot ajalta 1.6.—31.12., joista hyvitys sarakkeessa Ateriakorvaukset.

21. Oikeusaputoimisto

Oikeusapulautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana toimi v. 1962 oikeusneuvos Gunnar Nybergh, varapuheenjohtajana oikeusneuvosmies Eero Rönkä sekä jäsenenä valtiot. tri Ele Alenius, maistraatinsiht. Eeva Hämäläinen ja varat. Helvi Sipilä. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli kaup.joht. Arno Tuurna. Sihteerinä toimi varat. Severi Korpela.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 9 kokousta, joiden pöytäkirjat sisälsivät 87 pykälää. Kirjelmiä saapui 102 ja lähetettiin 106.

Oikeusaputoimisto. Apulaisoikeusavustajana toiminut varat. Olli Hämäläinen, joka toisen viran hoitamista varten oli ollut virkavapaana 1.4. lukien, erosi toimestaan 1.9. lukien. Hänen tilalleen valittiin 1.11. lukien varat. Olavi Kilkkinen. Uuteen holhousapuasiain hoitamista varten perustettuun apulaisoikeusavustajan virkaan valittiin 16.11. lukien varat. Risto Laine. 10. palkkaluokan toimistoapulainen Airi Kirjavainen erosi 1.10. ja hänen tilalleen valittiin 1.1.1963 alkaen Eeva Nissinen.

Toimisto sai kertomusvuodenkin aikana toimeksiantoja, paitsi kotimaan kunnallisilta oikeusaputoimistoilta ja oikeusavustajilta, myös Ruotsin oikeusapulaitoksilta.

Kaupunginvaltuuston 23.5. tekemän päätöksen mukaisesti lisättiin toimiston tehtäviin myös holhousapuasiain hoitaminen. Oli nimittäin todettu, että monet kaupungin mielisairaaloissa hoidettavista ja psykiatrisen huoltotoimiston valvonnassa kotihoidossa olevista mielisairaista, joiden asioiden hoito olisi vaatinut erityisiä toimenpiteitä, olivat vailla holhoojaa tai uskottua miestä.

Oikeusaputoimistoon perustettiin holhousapuasioiden hoitoa varten 1.6. lukien 30. palkkaluokkaan kuuluva apulaisoikeusavustajan virka, jonka pätevyysvaatimuksena oli tuomarinvirkaa varten säädettyt opinnäytteet sekä riittävä käytännöllinen kokemus lainopillisella alalla. Koska virka kuitenkin täytettiin vasta aivan vuoden loppupuolella, rajoittui holhousapuasiain hoito kertomusvuonna vain erinäisiin valmistaviin toimenpiteisiin ja neuvotteluihin.

Vuoden kuluessa vireillä olleista, diaariin viedyistä asioista oli uusia 1 689 ja edelliseltä vuodelta siirtyneitä 107, joten käsiteltyjen asioiden lukumäärä oli yhteensä 1 796. Suurin osa asioista, eli 361, oli edelleen työ- ja palkkariitoja, joista sovittiin 174 ja käytiin oikeutta vain 13 asiassa. Sikseen jätetyistä 153 asiasta lienee melkoinen osa sovittu asianosaisten kesken. Uusia avioeroasioita oli 306 ja asumuseroasioita 117 sekä elatusapuasioita 174. Avioero-, asumusero- ja elatusapujutuissa tuomittiin

vuoden aikana toimiston asiakkaille elatusapumaksuja 3 580 100 mk kuukaudessa.

Erilaisia asiakirjoja, kirjelmiä ym. laadittiin 3 493, joista 311 oli hakemuskirjoja.

Oikeudenkäyntiin ryhdyttiin 525 asiassa, joista saatiin vuoden aikana päätökseen 473. Jutuista voitettiin joko kokonaan tai pääosiltaan 418 ja hävittiin kokonaan 36.

Maksutonta oikeudenkäyntiä anottiin 295 asiassa. Anomuksista hyväksyttiin 258 ja hylättiin 37.

Vuoden aikana esiinnyttiin Helsingin raastuvanoikeudessa 901 kertaa, Helsingin kärjäkunnan kihlakunnanoikeudessa 5 kertaa ja Espoon kärjäkunnan kihlakunnanoikeudessa 6 kertaa. Eri tuomioistuimissa esiinnyttiin 217 päivänä.

Asiakkaiden käynntejä oli vuoden aikana 12 463. Eri kuukausien osalle jakaantuvat nämä käynnit seuraavasti:

Kuukausi	Vas- taan otto- päiviä	K ä y n t e j ä	
		Kaik- kiaan	Päivää kohden
Tammikuu	25	979	39.2
Helmikuu	24	884	36.8
Maaliskuu	27	1 053	39.0
Huhtikuu	22	948	43.1
Toukokuu	25	1 129	45.2
Kesäkuu	24	925	38.6
Heinäkuu	26	1 080	41.6
Elokuu	27	1 141	42.3
Syyskuu	25	1 228	45.1
Lokakuu	27	1 247	46.2
Marraskuu	25	1 092	43.7
Joulukuu	22	757	34.4
Yhteensä	299	12 463	41.7

Käyntien lukumäärä päivää kohden oli siis n. 42. Suurin määrä käynntejä samana päivänä oli 81 ja vähin määrä 2.

Säätyensä, ammattinsa ja sukupuolensa mukaan kävijät ryhmittivät seuraavasti:

	Mp.	Np.	Yht.
Virkamiehiä, vapaiden ammattien harjoittajia ym.	9	8	17
Työnjohtajia, itsenäisiä pienyrittäjiä ym.	35	53	88
Tehdas- ym. ammattityöntekijöitä	235	412	647
Apu- ja sekatyöntekijöitä ym.	187	431	618
Henkilöitä ilman varsinaista tai tunnettua ammattia, leskiä, opiskelijoita ym.	32	231	263
Yhteensä	498	1 135	1 633

21. Oikeusaputoimisto

Käsiteltyjen juttujen ja asiain ryhmittäminen laatunsa mukaan selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Asumuseroja	125	Työ- ja palkkariitoja	361
Sovitteluja (AL 84 a §).....	3	Vahingonkorvaus- ja muita saami- misoikeuteen kuuluvia asioita...	95
Avioeroja	361	Tapaturmakorvauksia	38
Osituksia	12	Veroasioita.....	154
Elatusapuasioita	189	Erinäisiä kyselyjä, hakemuksia, valituksia ym.	156
Muita perheoikeuteen kuuluvia asioita	41	Rikosasioita	62
Holhousasioita	21	Toimeksiantoja	41
Perintö- ja testamenttiasioita	70		
Vuokra-asioita	57		
Muita esineoikeuteen kuuluvia asioita	10		
			Yhteensä 1 796

Vuoden aikana vireille pannuista jutuista tuli, mikäli se riippui oikeusaputoimiston toimenpiteistä, kertomusvuonna käsitellyiksi tai kirjoista poistetuiksi 1 644, kuten näkyy seuraavista luvuista:

Sopimalla ratkaistu	314	Jätetty eri viranomaisille	411
Oikeudenkäynnillä ratkaistu	473	Juttuja, joissa toimisto otti haas- teen, mutta ei ajanut perille	5
Laadittu vain asiakirja	69	Erinäisistä syistä jätetty sillensä ..	291
Annettu neuvoja ja tehty tiedus- teluja	81		
			Yhteensä 1 644

Eri viranomaisille jätetyt em. 411 asiaa, joihin ei sisälly Helsingin raastuvanoikeuteen otettuja haasteita, jakaantuivat näiden viranomaisten kesken seuraavasti:

Tasavallan presidentti.....	3	Kaupunginvoudit ja nimismiehet ...	12
Valtioneuvosto	2	Rautatiehallitus	1
Valtiovarainministeriö	17	Posti- ja lennätinhallitus	1
Korkein oikeus	18	Sotilaspiirit	1
Korkein hallinto-oikeus	27	Vakuutusosasto	25
Helsingin hovioikeus	44	Valtion tapaturmatoimisto.....	2
Muut hovioikeudet	2	Kansaneläkelaitos	19
Helsingin raastuvanoikeus	11	Helsingin kaupungin: kaupunginhallitus	53
Kihlakunnanoikeudet	4	maistraatti	14
Uudenmaan lääninhallitus	85	eri lautakunnat	10
Muut lääninhallitukset	17	Helsingin evankelisluterilaisten seu- rakuntain kirkkohallintokunta ...	22
Vakuutusyhtiöt	18		
Valtiokonttori	3		
			Yhteensä 411

Kirjeitä ym. lähetettiin toimistosta vuoden aikana 2 477.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain nojalla tuomittiin toimiston lakimiehille valtion varoista asianajopalkkioita yhteensä 2 185 860 mk. Oikeusaputoimiston asiakkaiden vastapuolilta perittiin kaupungille korvauksia yhteensä 138 150 mk.

Oikeusaputoimiston menot kertomusvuonna olivat 12 445 662 mk.

---

22. Ammattioppilaslautakunta

Lautakunnan kokoonpano v. 1962 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 9 kertaa ja valitut arvostelulautakunnat 62 kertaa.

Saapuneita kirjeitä merkittiin diaariin 383 ja lähetettyjä 142.

Lautakunnan kokonaismenot kertomusvuonna olivat 3 846 236 mk. Kulut kutakin opissa ollutta ammattioppilasta kohden olivat n. 2 800 mk.

Kertomusvuoden alusta perustettuun 15. palkkaluokan toimentajan tp. virkaan valittiin 31.1. Terttu Pentikäinen.

Kirjapainokoulu järjesti ammattioppilaslautakunnan pyynnöstä graafisille valokuvaajille, kemigraafi- ja syväpainosyövyttäjille, syväpainajille, syväpainokorjajille sekä asettelijoille iltaisin tietopuolista ammattiopetusta sekä lisäksi entiseen tapaan sekä tietopuolista että käytännöllistä opetusta myöskin muille graafisen alan ammattioppilaille. Teknillinen ammattikoulu järjesti alan ammattioppilaille kevätlukukauden aikana metallialan tietopuolista opetusta lauantaipäivisin. Talous- ja ompelualan ammattikoulu toimeenpani iltaisin leipuri- ja kondiittorioppilaille perus- ja jatkokursseilla pääasiassa ammattialojen tietopuolista, mutta myöskin käytännöllistä opetusta. Parturi- ja kampaajaoppilaat saivat kähertäjäkoulussa sekä tietopuolista että käytännöllistä ammattiopetusta. Taideteollinen oppilaitos järjesti puolestaan iltaisin valokuvausalan oppilaille sekä tietopuolista että käytännöllistä ammattiopetusta.

Vain eräiden harvinaisten alojen ammattioppilaiden tietopuolinen opetus jäi oppilasmäärän vähyden vuoksi hoitamatta. Kun ko. määrä kuitenkin oli vain n. 2 % koko oppilasmäärästä, voitiin tilannetta tietopuolisen opetuksen järjestelyn kannalta pitää melko hyvänä.

Vuoden aikana palkkasi 14 ammattioppilaita kouluttavaa toiminimeä yhteensä 18 päätoimista työnopettajaa tai heihin verrattavaa henkilöä työpaikalla esiintyviin oppilaskasvatustehtäviin, jonka perusteella ammattioppilaslautakunta välitti näille työnantajille valtionapua yhteensä 6 105 899 mk. Lähes 400 oppilasta sai siten konepajakouluissa opiskelevien n. 350 nuoren lisäksi yksityiskohtaisten opetussuunnitelmien mukaisesti toteutettua, jatkuvaa ammattityön opetusta varsinaisella työpaikallaan.

Ammattioppilaslautakunta saattoi lisäksi puoltaa kauppa- ja teollisuusministeriön 20.6. tekemän päätöksen johdosta yhteensä 4 428 000 mk:n suuruisen oppilaan-pitokorvauksen suorittamista 28 muulle rekisteröityjä ammattioppilaita koulutta-

valle työnantajalle. Ammattioppilaslautakunta jakoi myös Kirjapainotaidon Edistämmissäätiön, Suomen Ammattijärjestön sekä Teräs-, kaivos- ja konepajatyöväen Ammattiliiton myöntämistä lahjoitusvaroista ammattioppilaille rahapalkintoina yhteensä 65 000 mk.

Kertomusvuoden alussa oli voimassa olevia oppisopimuksia 1 202, vuoden aikana päättyi 329 sopimusta, purettiin tai poistettiin vanhentuneina 83 sopimusta sekä rekisteröitiin 611 uutta sopimusta. Kertomusvuoden lopussa voimassa olevia oppisopimuksia oli 1 401, joista 1 114 oli miehiä koskevia ja 287 naisia koskevia sopimuksia.

Kertomusvuoden aikana tehdyt 611 oppisopimusta jakaantuivat ammattialoitain seuraavasti: metalliala 123, sähköala 55, graafinen ala 199, elintarvikeala 42, puutyöala 10, hienomekaaninen ala 17, maalausala 3, taideteollinen ala 4 sekä terveyden- ja kauneudenhoitoala 158.

Lautakunta järjesti talousarviomäärärahan puitteissa kolme ammattitodistusten jakotilaisuutta, joihin osallistui yhteensä n. 300 kutsuvierasta sekä myönsi yhteensä 22:lle ammattioppinsa ja ammattitutkintonsa ansiokkaasti suorittaneelle 5 000 mk:n suuruisen rahapalkinnon.

23. Kotitalouslautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1962 oli rva Hulda Böhling, varapuheenjohtajana tarkast. Tyyne Alanko sekä jäseninä rva Aura Halme, talousop. Alli Häggman, rva Ida Jussila sekä hänen tilallaan 28.3. alkaen rva Tuulikki Helismaa, osastopääll. Hilja Lahti, rva Hilma Liuhta, reht. Kerttu Sihvonen ja leht. Maisi Tamminen. Kaupunginhallitusta lautakunnassa edusti toimitsija Lempi Lehto. Sihteerinä toimi talousop. Lempi Virki.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 15 kertaa ja pöytäkirjojen pykälää oli 173. Kirjelmää saapui 316 ja lähetettiin 550. Laskuja hyväksyttiin 1 213.

Lausunnot. Lautakunnan kaupunginhallitukselle antamat lausunnot koskivat seuraavia asioita: eräiden laitosten ja järjestöjen avustusanomuksia (28.3. 36 §, 22.8. 91 §, 3.10. 120 §); kotitalouskomitean mietintöä (18.4. 47 §) sekä Suomen Merimieslähetykseuran omistaman Suomen Kokki- ja Stuerttikoulun väliaikaista sijaintipaikkaa ja avustamista (7.3. 26 §, 18.4. 48 §, 15.6. 81 §).

Toimihenkilöt. Lautakunnan palveluksessa oli 14 vakinaista ja 10 tuntiopettajaa. Avoinna olleita kotitalousneuvonnan tarkastajan, yhden talousopettajan ja yhden kotitalousneuvojan virkaa hoitivat edelleen viransijaiset.

Opetus- ja perhepesuloissa oli 4 pesulanhoitajaa. Siivoojia ja vahtimestareita oli eri toimipaikoissa yhteensä 6.

Toimipaikat. Opetus- ym. toiminta tapahtui 7:ssä lautakunnan omassa opetus-huoneistossa sekä eräiden Esikaupunkialueen kansakoulujen huoneistoissa, yhteensä 20 eri paikassa.

Pesulatoiminta tapahtui kahdessa lautakunnan hallinnassa olevassa opetus- ja perhepesulassa.

Toiminta. Lautakunnan opetus-, ohjaus- ja kurssitoiminta oli kertomusvuonna edelleen uudelleenjärjestelyn alaisena.

Ruoanvalmistuksen-, ompelun-, käsitöiden-, kodinhoidon- ja pesunopetusta varten järjestettiin erilaisia kursseja sekä luentoja ja havaintoesityksiä seuraavasti:

23. Kotitalouslautakunta

Ruoanlaitonopetus:

	Kurssien lukumäärä	Oppilas- määrä
Ruoanlaittokursseja (6—10 kertaa)	53	545
Ruoanlaittokursseja koulujen tyttöoppilaille	7	75
Leipomakursseja (4—5 kertaa)	40	283
Voileivänteko- ja erikoiskursseja (3—6 kertaa)	60	591
Havaintokurssi sokeritautisille (3 kertaa).....	1	90
Havaintokurssi (Vanhusten kotiapu) (5 kertaa)	1	170
Havaintoesityksiä (110 kertaa)	—	2 420
Säilönnänneuvontaa	—	230
		<hr/>
		4 404

Kodin hoidon opetus:

Kodinhoitokursseja (2—10 kertaa)	5	92
Kodinhoitoluentoja ja havaintoesityksiä (34 kertaa)	—	703
Pesukursseja (2 kertaa)	2	15
Pesuluentoja ja havaintoesityksiä (23 kertaa)	—	363
		<hr/>
		1 173

Käsityönopetus:

Käsityönneuvontakursseja (6—8 kertaa)	85	629
Pukuompelukursseja (6—8 kertaa)	77	810
Pukuompelukursseja koulujen tyttöoppilaille	9	87
Hatunvalmistuskursseja	31	328
Joululahjakursseja	16	151
Peitteenvalmistuskursseja	2	10
Leikkuupalvelua (3 kertaa).....		551
		<hr/>
		2 566

Kodin hoidonopetuksessa kiinnitettiin huomiota uusien asuntojen lattia- ym. pintojen hoitoon, puhdistus- ja pesuaineisiin sekä siivous- ja työvälineisiin. Ruoanvalmistus- ja ompelukurssien yhteydessä käsiteltiin myös kodinhoitokysymyksiä. Hammasklinikan henkilökunnalle ja virastojen siivoojille järjestettiin erikoiskursseja.

Pukuompelu- ja hatunvalmistuskurssit olivat kursseista suosituimpia ja osanottajamäärä niihin oli jatkuvasti täysilukuinen. Leikkuupalvelutyömuoto aloitettiin kertomusvuoden alussa. Joululahjojen valmistuskursseilla ommeltiin runsaasti aamu- ja kylpytakkeja, yöpukuja, esiliinoja, lasten pukuja yms. sekä valmistettiin leikki-kaluja. Kurssit olivat hyvin suosittuja.

Puhelinpalvelun tultua tunnetuksi lautakunnan kurssi-ilmoitusten yhteydessä vilkastui sen käyttö huomattavasti. Puhelimitse annettiin neuvontaa lautakunnan toimistossa 196 päivänä vuoden aikana ja vastattiin 2 900 kyselyyn. Eri opetuspaikoissa annettiin kodinhoitoa ym. koskevaa neuvontaa joko puhelimitse tai henkilökohtaisesti 4 000 tapauksessa.

Kansalaiskoulun sekä talous- ja ompelualan ammattikoulun eräät oppilaat tutustuivat ammatinvalinnan ohjauksen yhteydessä lautakunnan keittiöihin ja pesuloihin, joissa heille selostettiin lautakunnan opetustoimintaa.

Yhä useammat kurssilaiset pyysivät todistuksen osanotostaan lautakunnan järjestämiin erilaisiin kursseihin.

Lisäksi suoritti vuoden aikana 415 henkilöä vierailu- ja tutustumiskäyntejä lautakunnan opetuspaikkoihin. Näistä mainittakoon mm. Tampereen kaupungin kotitalouslautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri.

Pesulatoiminta. Molemmat lautakunnan hallinnassa olleet opetus- ja perhepesulat olivat paitsi opetuspaikkoina käytössä myös itsepalvelupesuloina. Kertomusvuonna olivat pesulat olleet lautakunnan hallinnassa 10 vuotta. Pesuloiden asiakasmäärä oli 6 200.

Vuoden aikana korjautettiin pesuloissa kuivauskaapit, pesukoneet ja mankelit sekä hankittiin uusi pesukone ja linko kumpaankin pesulaan.

Eräitä vanhoja pesuloita ja keittiöitä korjattaessa ja uudistettaessa annettiin asiantuntija-apua.

Näyttelyt. Kertomusvuonna 10.—14.9. välisenä aikana järjestettiin siivousväline- ja vuodevaatenäyttely nimeltään »Osta harkiten, hoida oikein». Näyttely, joka pidettiin ruotsinkielisen työväenopiston voimistelusalissa, oli ensimmäinen tämänlaatuinen lautakunnan järjestämä. Näytteillepanijoina olivat eri helsinkiläisliikkeet ja esittelijöinä toimivat kotitalouslautakunnan opettajat selostaen näytteillä olleiden välineiden käyttöä ja hoitoa ym. Näyttelyssä oli myös työtä helpottavia keittiövälineitä ja koneita. Kaikkiaan 3 535 henkilöä kävi näyttelyssä, jota myös selostettiin päivälehdissä.

Mäkelänkatu 45:ssä olevaan opetushuoneistoon järjestettiin 11.12. »Joululahjavihjeitä ja katettuja pöytiä»-niminen näyttely jouluaiheisine havaintoesityksineen. Näyttelyä kävi katsomassa 190 henkilöä.

Kerhot. Kotitalouslautakunnalla oli kolme kerhoa, Vallilan Äiti-kerho, Torstai-kerho ja Käpylän Kotitalouskerho, joiden yhteinen jäsenmäärä oli n. 200. Kerhoilloissa, joita pidettiin kerran viikossa, käsiteltiin kerhotoimintaa koskevia asioita, luettiin kirjallisuutta, keskusteltiin alustusten johdosta sekä kuultiin eräitä esitelmää. Kerhot, jotka olivat omavaraisia, järjestivät juhlia, näyttelyitä ja myyjäisiä, käyntejä teattereissa ja museoissa sekä retkeilyjä.

Tulot ja menot. Tulojana oli kurssitoiminnasta 1 770 070 mk sekä pesulatoiminnasta 7 460 350 mk, yhteensä 9 230 420 mk.

Menot kertomusvuonna olivat: Palkkiot 246 500 mk, Vakinaiset viranhaltijat 15 396 688 mk, Tilapäiset viranhaltijat 1 048 558 mk, Sairauslomasijaiset 385 364 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 2 825 611 mk, Sosiaaliturvamaksut 1 129 964 mk, Käteisvuokra 3 525 390 mk, Tilitysvuokra 2 013 498 mk, Muut huoneistomenot 426 484 mk, Kaluston hankinta 2 656 215 mk, Kaluston kunnossapito 146 183 mk, Painatus ja sidonta 45 686 mk, Tarverahat 524 476 mk, Tarveaineet 1 354 493 mk, Opetus- ja perhepesulat 8 759 561 mk, yhteensä 40 484 671 mk.

24. Kaupunginkirjasto¹⁾

Kirjastolautakunta

Kirjastolautakunnan kokoonpano. Lautakuntaan kuuluivat v. 1962 huoltopääll. Kössi Kulo puheenjohtajana, fil.maist. Jarl Tallqvist varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä valtiot.kand. Tor Holm, opett. Johannes Koivu, os.pääll. Leo Meller, fil.maist. Maija Savutie-Myrsky, näytt. Vilho Siivola, valtiot.maist. Martti Valla ja rva Sirkka Valvanne. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup. joht. Aarre Loimaranta.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 11 kertaa. Pöytäkirjat käsittivät yhteensä 259 pykälää. Saapuneita kirjelmia oli 481 ja lähetettyjä 241.

Lautakunnan lopullisista päätöksistä mainittakoon: kaupunginkirjaston kirjavaraston tarkastuskertomuksen hyväksyminen (21. 5. 100 §); Pitäjänmäen sivukirjaston suljettuna pitäminen huoneistokorjauksen aikana kertomusvuoden kesällä (25. 6. 132 §); pääkirjaston sanomalehtisalin ilmanvaihtolaitteiden hankkiminen (17. 9. 193 § ja 19. 11. 236 §); jaoston asettaminen laatimaan lausuntoa kirjaston rationalisoimiskomitean mietinnöstä (15. 10. 207 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin mm. asioista, jotka koskivat luopumista Etu-Töölöön suunnitellusta sivukirjastosta (16. 4. 91 §); sairaalasivukirjasto-osaston perustamista Koskelan sairaskotiin sekä Roihuvuoren ja Kustaankartanon vanhainkoteihin (21. 5. 107 §); Töölön sivukirjaston kirjastorakennuksen rakennusohjelman hyväksymistä (25. 6. 138 §); kirjastokerhopalkkioiden korottamista (20. 8. 169 §); kouluhallituksen vahvistuksen hankkimista Puistolan, Haagan ja Malmin ja Kulosaaren sivukirjaston uuden huoneiston rakennusohjelmalle (20. 8. 172—174 §, 17. 9. 188 §); tp. kirjastoapulaisten palkkojen tarkistamista (20. 8. 175 §) ja yhden siivoojan viran lakkauttamista kaupunginkirjastossa (17. 9. 185 §); sairaalakirjasto-toiminnan jatkamista Helsingin yliopistollisen keskussairaalan polio-osastolla (17. 12. 253 §) ja kirjastonjohtajan viran hoitamista (17. 12. 254 §).

Yleisten töiden lautakunnalle tehtiin esitys määrärahan ottamisesta v:n 1963 talousarvioon Töölön kirjastorakennusta varten (16. 4. 98 §).

Lausuntoja kaupunginhallitukselle annettiin asioista, jotka koskivat: sivukirjastojen huoneistotarpeen huomioon ottamista uusien asuma-alueiden yleisiä rakennuksia rakennettaessa (29. 1. 34 §); huoltolautakunnan alaisten vanhustenhuoltolaitosten kirjastotoimintaa (21. 5. 107 §); Töölön sivukirjaston luonnospiirustusten hyväksymistä (25. 6. 138 §) ja musiikkikirjastotoimikunnan mietintöä (17. 9. 186 §).

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston toimintakertomuksen eripainoksessa.

Kirjaston toiminta

Kertomusvuoden aikana kirjaston työskentelyssä noudatettiin vakiintuneita toimintamuotoja ja menetelmiä. Lainaustukujen kohdalla v:sta 1960 havaittavissa ollut pienehkö laskutendensi, joka selvästi oli ollut huomattavissa myös koko maan kirjastojen käyttöä koskevissa luvuissa, oli edelleenkin vallalla. Tätä ilmiötä on pyritty selittämään viittaamalla televisiovastaanottimien yleistymiseen ja tästä aiheutuvaan kirjallisuutta vieroksuvaan vapaa-ajan käyttöön. On kuitenkin huomattava, että lainauslukujen pienentyminen on pääasiallisesti havaittavissa lasten ja nuorison kirjallainojen kohdalla. Tämä onkin luonnollista ottaen huomioon ns. suurten ikäluokkien siirtymisen ikäkauteen, jolloin kirjojen lukemisen ohella monet uudet harrastukset tulevat ajankohtaisiksi. Mainittakoon, että kaupunginkirjastoa käyttävien lainaajien lukumäärä on v:sta 1959 pysytellyt tiiviisti n. 100 000 henkilön lukumäärässä, mutta lasten osuus tästä luvusta on laskenut 26 365 henkilöstä v. 1959 19 679 henkilöön v. 1962.

Kirjaston toimintaa on edelleenkin suuressa määrin vaikeuttanut vanhan pääkirjastorakennuksen ahtaus. Merkillepantavaa on, ettei pääkirjaston lainausluvuissa suinkaan — niinkuin pääkirjaston ympäristöä koskevan citymuodostuksen perusteella saattaisi olettaa — kertomusvuoden aikana tapahtunut laskua. Töölön sivukirjaston kireä huoneistotilanne tuotti edelleenkin tämän kaupunginosan kirjasto-toiminnalle suurta haittaa, mutta toisaalta uutta sivukirjastorakennusta koskevat suunnitelmat saivat toimintavuoden aikana entistä kiinteämmät muodot.

Kaikkien vireillä olevien rakennussuunnitelmien huomioon ottaminenkaan ei tuo muutosta siihen valitettavaan asiantilaan, että kirjastoverkoston suurin aukkokohta muodostuu siitä erittäin laajasta ja väkirikkaasta alueesta, joka käsittää Taka-Töölön, Ruskeasuon ja Meilahden kaupunginosat. Toisaalta on todettava, että sivukirjastojen nykyinen suuri lukumäärä, 27 sivukirjastoa, aiheuttaa lukuisia ongelmia tekemällä kirjaston hallinnollisen kokonaisuuden vaikeasti hoidettavaksi. Pienten sivukirjastojen kohdalla on viime vuosien aikana myös yhä selvemmin havaittu kirjakokoelman täydentämiseen ja elävöittämiseen liittyvät käytännölliset vaikeudet. Ilmeisesti kirjaverkoston alueellinen suunnittelu ja tarpeen vaatima jako suuriin ja pieniin sivukirjastoihin tulee lähivuosina tarjoamaan vaikeasti ratkaistavia ja kiipeitä ongelmia.

Henkilökunta. Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 172 vakinaista ja 14 tilapäistä viranhaltijaa. Työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli kahdeksan. Tuntipalkkaisia kirjastoamanuensseja ja kirjastoapulaisia käytettiin vuoden aikana 38 312 työtuntia, vastaten 26 kokopäiväistä työntekijää.

Kirjastokursseille vaadittavan harjoittelun suoritti kahdeksan henkilöä.

Kaupunginkirjastoon nimitettiin seuraavat uudet viranhaltijat: kirj.apulaisiksi Maarit Vallinharju 1. 3. lukien, Virpi Palko 16. 3. lukien, Leo Mäkelä, Heimo Pihlajamaa ja Marie-Louise Riikonen 1. 4. lukien, tp. toim.apulaiseksi Eeva Pärssinen 1. 5. lukien, kirj.apulaisiksi Kirsi-Marja Tenho ja Terttu Kajander 1. 5. lukien, tp. kirj.apulaiseksi Eino Tuominen 1. 5. lukien, kirj.apulaisiksi Katri Pihkonen 16. 7. lukien, Arla Lindgren 1. 9. lukien, Risto Stenholm 16. 11. lukien, kirj.amanuenssiksi Leila Hämäläinen 1. 12. lukien ja tp. sanomalehtisalin valvojaksi Kaj Enström 1. 10. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toisiin virkoihin kaupunginkirjastossa: tp. toim.apul. Irmeli Aronen vakin. toim.apulaiseksi 1. 3. lukien ja kirj.apul. Svea Harms kirj.amanuenssiksi 1. 10. lukien.

Seuraavat henkilöt siirtyivät eläkkeelle: Kallion sivukirjaston siivooja Impi Kuhlberg 17. 7. lukien ja Lauttasaaren sivukirjaston kirj.apul. Fanny Tiivola 12. 9. lukien.

Virkaero myönnettiin tp. kirj.apul. Mirja Wegeliukselle 29. 1. lukien, kirj.apulaisille Veikko Paakkunaiselle 19. 3. lukien ja Elma Soukolle 31. 5. lukien, kirj.aman. Irma Nummialalle 31. 5. lukien, sanomalehtisalin tp. valvojalle Paaavo Aholalle 1. 6. lukien, kirj.apul. Jouko Hyhkölle 1. 7. lukien, kirj.aman. Ilkka Ryömälle 20. 8. lukien, kirj.apul. Terttu Mäelle 19. 8. lukien, kirj.amanuensseille Kaarina Norolle ja Kerttu Manniselle 31. 10. lukien sekä kirj.apulaisille Maarit Vallinharjulle 1. 11. lukien ja Heimo Pihlajamaalle 31. 12. lukien.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja synnytyksien vuoksi virkavapautta yhteensä 2 574 päivää.

Kaupunkiliiton ansiomerkkejä myönnettiin seuraaville eläkkeelle siirtyneille kaupunginkirjaston viranhaltijoille: 25 vuoden palveluksesta sanomalehtisalin tp. valvojalle Vilho Lindenille ja 20 vuoden palveluksesta kirj.hoit. Pär Lindbergille.

Vierailut ja kirjaston esittelyt. Porolahden sivukirjastoon tutustui 21. 11. göteborgilainen kunnallisvaltuuskunta, johon kuuluivat valtuuston puh.joht. Ernst Jungen, I varapuh.joht. Bertil Thorburn, II varapuh.joht. Harry Hjörne, rahatoimikamarin puh.joht. Arne Berggren ja valtuutettu G. Adolfsson.

Pääkirjastossa ja eri sivukirjastoissa vierailivat lisäksi Uudenmaan Marttapiiriin liiton tyttötyön ohjaajat ja Helsingin talouskoulun oppilaat sekä Ruotsin kouluhallituksen kirjastokoulu reht. Rune Arnlingin ja konsulentti Erik Bondin johdolla. Vierailleista ulkomaisista kirjastovirkailijoista mainittakoon kirj.hoit. Evelyn Evans, Ghanan kirjastolaitoksen johtaja, Accra, Afrikka, kirj.hoit. Jane A. Downton, Harris Public Library, Preston, Lancashire, Englanti, kirj.hoit. Margaret Rooker, Training college for technical teachers, Lindley, Huddersfield, Englanti, kirj.hoit. Jane Roger, Dunfermline Public Library, Dunfermline, Skotlanti, kirj.hoit. Ruby Wallace, The Cape Breton Regional Library Service of Sydney Nova Scotia, Kanada ja kirj.hoit. Jessie Miffen, The Regional Library Service for Province of Newfoundland, Kanada.

Virkkailijavaihto. Kirj.hoit. Beate Delbrück Bonnin Yliopiston kirjastosta työskenteli vaihtovirkailijana kirjastossa 15. 5.—31. 7. Hänen tilallaan Bonnin Yliopiston kirjastossa oli tuntip. kirj.aman. Anja Nevanlinna. Vs. opiskelunneuvoja Benita Kock työskenteli kesällä kuuden viikon ajan Göteborgin kaupunginkirjastossa osallistuen sekä pääkirjaston että sivukirjastojen toimintaan.

Kirjastokokoukset ja opintomatkat. Kirj.joht., prof. Uno Saarnio osallistui Tukholmassa 14. 3.—16. 3. pidettyyn Pohjoismaiden pääkaupunkien kirjastonjohtajien kokoukseen. Sivukirj.hoit. Gun Forslund osallistui Kungälvissa, Ruotsissa 25. 5.—5. 7. järjestettyyn pohjoismaiseen kirjastonhoitajien jatkokouluun. Sivukirj.joht. Sirkka-Liisa Meri osallistui IFLA:n (International Federation of Library Associations) edustajiston kokoukseen Bernissä 27.—31. 8., osast.hoit. Kaija Salonen osallistui Kansainvälisen Nuortenkirjaneuvoston kongressiin Hampurissa 27. 9.—1. 10.

Lisäksi useat kirjastonhoitajat olivat mukana Suomen Kirjastoseuran Tampereella järjestämällä kirjavalintaa koskevilla opintopäivillä.

Koulutustoiminta. Vs. tp. apul.kirj.joht. Raili Kauppi piti harjoittelijoille kaksi 10 luentoa käsittävää luentosarjaa.

Rationalisointi. Kirjaston rationalisoimiskomitea, joka edellisenä kertomusvuonna oli jättänyt lähinnä henkilökuntajärjestelyjä koskevan osamietinnön, sai lopullisen mietintönsä valmiksi 27. 6. Mietinnössä käsiteltiin kirjaston lainausmenetelmää ja tilastointia sekä esitettiin pääkirjaston rakennetta koskeva muutosehdotus. Lainausmenetelmän kohdalla komitea suositteli siirtymistä Newark- ja Detroitmenetelmien välimuodosta viimeksimainittuun menetelmään siinä muodossa, että lainaajat itse merkitsevät lainauskorttinsa numeron kirjan korttiin. Pääkirjaston kohdalla komitea piti kuitenkin, ottaen huomioon rakennuksen suuren ahtauden ja valokuvausmenetelmän toimintanopeuden, valokuvausmenetelmää edullisimpana ratkaisuna. Tilastojen suhteen komitea piti pistokokeittain suoritettavaa systemaattista lainaustilastoa riittävänä ja suositteli useiden muidenkin tilastojen supistamista. Pääkirjastoa koskevassa rakenteellisessa muutosehdotuksessa keskitettiin lainojen rekisteröinti kokonaisuudessaan rakennuksen pohjakerrokseen. Suunnitelmaan liittyi mm. tilojen aikaansaaminen mikrofilmien lukemista ja äänilevyjen kuuntelemista varten sekä ilmastointilaitteiden asentaminen.

Kirjavaraston luokittelu. Kirjavaraston uudelleenluokittelu Deweyn kymmenjärjestelmän pohjalla aloitettiin v. 1941. Tämä erittäin suuritöinen tehtävä saatiin kertomusvuonna loppuunsaoritetuksi viimeisen jäljellä olevan kirjallisuusryhmän, ruotsin- ja vieraskielisen varastokirjallisuuden osalta. Uudet luokkamerkinnot siirrettiin kirjoihin ja kortistoihin, mutta hankintakirjoihin muutoksia ei voitu merkitä.

Sivukirjastot toimivat entisissä tiloissaan. Pitäjänmäen ja Pukinmäen sivukirjastoissa suoritettiin keskuslämmityksen asennus.

Lastenosastotoiminta. Eri tiedonaloihin liittyviä tietokilpailuja järjestettiin Kallion, Lauttasaaren ja Malmin sivukirjastoissa. Kallion sivukirjastossa on pidetty 22 satutuntia, joilla on yhteensä ollut 291 kuuntelijaa.

Sairaalasivukirjastotoiminta. Nikkilän sairaala luovutti kirjastolle uuden tilavan (85 m²) kirjastohuoneiston, joka sijaitsee erittäin keskeisellä paikalla sairaala-alueella. Uuteen huoneistoon järjestettiin käsikirjasto ja lukusali potilaita varten. Hesperian sairaala antoi tarvittavan lisätilan saamiseksi kirjaston osittaiseen käyttöön kirjastohuoneen viereisen sairaalan kerhohuoneen, jonne kirjasto hankki kirjahyllyt. Laakson sairaalan muututtua luonteeltaan puolittain sisätautisairaalaksi jouduttiin kirjasto sairaalan johdon toivomuksesta jakamaan kahdeksi toimintayksiköksi: toinen entisessä kirjastohuoneessa sijaitseva kirjasto palvelee tuberkuloosipotilaita ja toinen kirjasto, jonka käyttöön sairaala luovutti uuden huoneen, toimii muiden potilaiden lukemistarpeen tyydyttäjänä.

Kertomusvuoden aikana sairaalasivukirjasto joutui toimimaan eräänlaisena maan sairaalakirjastotoiminnan koulutuskeskuksena. Opintokäyntejä kaupunginkirjaston eri sairaalakirjastoihin tekivät mm. Hämeenlinnan kaupunginkirjaston joht. Asta Pekonen ja laitoskirj.hoit. Aila Haukka, Joensuun kaupunginkirjaston joht. Katri Kokkonen, Kuopion kaupunginkirjaston joht. Kaarina Huttunen, Mikkelin kaupunginkirjaston joht. Adelheid Laro, Porin kaupunginkirjaston laitoskirj.joht. Vuokko Lammela sekä Turun kaupunginkirjaston laitoskirj.joht. Anneli Kulmala.

III pohjoismaiset sairaalakirjastonhoitajien kurssit, joilla oli 45 osanottajaa, pidettiin Espoon Matinkylän Säästöpankkiopistolla 12.—17. 6. Suomen Kirjastoseura toimi kurssien virallisena järjestäjänä ja rahoittajana, mutta käytännöllisistä järjestelyistä vastanneet kuuluivat kaikki kaupunginkirjaston henkilökuntaan. Kurssinjohdajana toimi sairaalasivukirj.joht. Sirkka-Liisa Meri ja sihteerinä vs.os.hoit. Mirjam Nyberg. Esitelmää ja alustuksia pitivät ulkopuolisten asiantuntijoiden lisäksi vs. sivukirj.joht. Bo Carpelan, apul.kirj.joht. Sven Hirn, opiskelunneuvoja Hilikka Kauppi, sivukirj.joht. Sirkka-Liisa Meri, vs.os.hoit. Mirjam Nyberg, kirj.aman. Berit Nybergh ja opiskelunneuvoja Svanhild Snell. Kurssien osanottajat suorittivat Helsingin kirkon kaupungin autoilla tutustuen pääkirjastoon, Munkkiniemen sivukirjastoon sekä Hesperian ja Laakson sairaalakirjastoihin. Lisäksi tehtiin retki Nikkilän sairaalaan, jossa sekä tutustuttiin kirjastoon että nautittiin kaupungin tarjoama lounas.

Siirtokirjakokoelma. Vuonna 1960 aloitettua siirtokirjastotoimintaa, jonka tarkoituksena oli aikaansaada suurempaa vaihtelua pienten ja keskisuurten sivukirjastojen kirjakokoelmiin, laajennettiin kertomusvuoden aikana huomattavasti. Ruotsinkielistä lastenkirjallisuutta käsittävän kokoelman lisäksi hankittiin huomattava varasto vieraskielistä kaunokirjallisuutta. Pyrkimyksenä on, että pienetkin sivukirjastot voisivat suppeahkon, mutta jatkuvasti vaihtelevan kokoelman avulla tarjota lainaajilleen vieraskielisiä kirjoja kaikilla tärkeimmillä kulttuurikielillä. Kertomusvuoden lopussa siirtyvä kirjakokoelma käsitti 2 143 ruotsinkielistä ja 1 509 vieraskielistä sidosta.

Kirjavarasto. Kirjavaraston luetteloista poistettiin 31 358 loppuunkulunutta nidosta, joista 7 511 pääkirjaston, 6 076 Kallion, 2 446 Töölön, 2 658 Vallilan, 2 873 Käpylän, 694 Eteläisen, 418 Pasilan, 286 Toukolan, 236 Haagan, 1 213 Herttoniemen, 355 Maunulan, 160 Kulosaaren, 1 112 Lauttasaaren, 795 Munkkiniemen, 455 Malmin, 369 Oulunkylän, 456 Pakilan, 438 Puistolan, 771 Sairaala-, 326 Tapanilan, 243 Pitäjänmäen, 293 Vartiokylän, 236 Pukinmäen, 127 Suomenlinnan, 445 Porolahden, 356 Kaarelan, 3 Vallisaaren ja 7 poliisilaitoksen sivukirjastoon kuuluneita kirjoja.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 60 300 uutta nidettä. Näistä tuli 13 925 pääkirjastoon, 5 927 Kallion, 3 707 Töölön, 3 024 Vallilan, 2 688 Käpylän, 2 286 Eteläisen, 342 Pasilan, 793 Toukolan, 2 147 Haagan, 3 250 Herttoniemen, 685 Kulosaaren, 2 405 Lauttasaaren, 2 495 Munkkiniemen, 1 130 Malmin, 609 Oulunkylän, 1 014 Pakilan, 1 236 Puistolan, 2 895 Sairaala-, 730 Tapanilan, 1 589 Pitäjänmäen, 1 158 Vartiokylän, 388 Pukinmäen, 1 998 Maunulan, 411 Suomenlinnan, 1 449 Porolahden, 142 Vallisaaren, 1 819 Kaarelan ja 58 poliisilaitoksen sivukirjastoon.

Luetteloitu kirjavarasto käsitti kertomusvuoden alussa 775 500 nidosta ja vuoden lopussa 804 442 nidosta. Viimeksi mainituista oli 534 698 eli 66.5 % suomenkielistä, 198 379 eli 24.7 % skandinaavista ja 71 365 eli 8.8 % muunkielistä kirjallisuutta.

Kertomusvuonna tuli kirjastoon 614 eri aikakauslehteä, joista 205 lehteä saatiin lahjoina. Aikakauslehtien kokonaismäärä oli 1 648 kpl. Eri sanomalehtiä tuli 89, näistä lahjoina 7. Yleisön käytössä olleiden sanomalehtien kokonaismäärä oli 395 kpl.

24. Kaupunginkirjasto

Kirjasto	Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä	
	luku	kpl	luku	kpl
Pääkirjasto	325	343	59	81
Sivukirjasto:				
Kallio	175	192	52	68
Töölö	94	94	—	—
Vallila	77	79	24	29
Käpylä	78	82	28	30
Eteläinen	58	62	31	41
Pasila	14	14	—	—
Toukola	38	38	—	—
Haaga	57	57	—	—
Herttoniemi	53	56	—	—
Maunula	38	38	1	1
Kulosaari	38	38	—	—
Lauttasaari	100	102	1	1
Munkkiniemi	63	63	1	1
Malmi	48	48	—	—
Oulunkylä	23	23	—	—
Pakila	22	22	4	4
Puistola	28	28	—	—
Sairaalasivukirjasto:				
Kivelä	2	2	2	5
Hesperia	19	24	3	27
Nikkilä	7	24	9	60
Sielullisesti sairaiden hoitolaitokset	12	12	5	6
Malmi	3	3	—	—
Laakso	2	3	5	36
Aurora	11	30	—	—
Tapanila	18	18	1	1
Pitäjänmäki	35	35	3	3
Vartiokylä	33	33	—	—
Pukinmäki	9	9	1	1
Suomenlinna	13	13	—	—
Porolahti	47	49	—	—
Kaarela	4	4	—	—
Poliisilaitos	10	10	—	—

Kirjalahjat. Saksan Liittotasavallan Suomessa syksyllä 1961 järjestämän kirjainäyttelyn kirjoista Helsingin kaupunginkirjasto sai lahjoituksena vastaanottaa huomattavan osan. Myös Ranskan suurlähetystön välityksellä kirjasto on saanut arvokasta täydennystä vieraskieliseen kirjakokoelmaansa. Lisäksi monet yhdistykset, järjestöt ja yksityishenkilöt ovat muistaneet Helsingin kaupunginkirjastoa kirjalahjoituksin.

Aukioloajat. Pääkirjaston sekä Kallion, Töölön, Vallilan, Käpylän, Eteläisen, Haagan, Herttoniemen, Kaarelan, Lauttasaaren, Munkkiniemen, Malmin, Pakilan ja Puistolan sivukirjastojen lainausosastot olivat avoinna arkipäivisin klo 10—20; Kulosaaren, Pitäjänmäen¹⁾, Oulunkylän, Toukolan, Tapanilan, Maunulan, Prolahden ja Vartiokylän sivukirjastojen lainausosastot maanantaisin, tiistaisin ja perjantaisin klo 15—20 sekä keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 10—15; Suomenlinnan maanantaisin, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 17—20, keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 14—17; Pasilan sivukirjasto maanantaisin ja perjantaisin klo 15—20 sekä kes-

¹⁾ Kirjasto suljettuna korjaustöiden vuoksi 15.—17. 11.

kiviikkoisin klo 10—15; Pukinmäen sivukirjasto tiistaisin ja torstaisin klo 15—20 ja lauantaisin klo 10—15; Vallisaaren sivukirjasto tiistaisin ja perjantaisin klo 18—21.

Pääkirjaston sekä Kallion, Töölön ja Käpylän sivukirjastojen opintosalit olivat avoinna sekä arkisin että sunnuntaisin klo 10—22; pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston lasten lukusalit olivat avoinna arkisin klo 10—20 sekä sunnuntaisin klo 15—20.

Sanomalehtisalit olivat avoinna seuraavasti: pääkirjastossa arkisin sekä sunnuntaisin klo 8—21, Kallion sivukirjastossa klo 8—22, Käpylän sivukirjastossa klo 10—22, Vallilan sivukirjastossa arkisin klo 10—20, sunnuntaisin klo 9—15, Eteläisessä sivukirjastossa arkisin klo 8—21, sunnuntaisin klo 9—14.

Lainaus. Kirjalainojen lukumäärä v. 1962 ja 1961 oli seuraava:

	1962			1961		
	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden
Pääkirjasto	299	570 152	1 906	300	569 894	1 899
Sivukirjasto:						
Kallion	299	313 627	1 049	300	332 134	1 107
Töölön	299	141 165	472	300	152 312	507
Vallilan	299	115 048	385	300	118 857	396
Käpylän	299	107 215	358	300	105 731	352
Eteläinen	299	94 175	315	296	83 553	282
Pasilan	150	9 355	62	224	14 940	66
Toukolan	299	24 726	83	274	28 899	105
Haagan	299	83 176	278	300	80 155	267
Herttoniemen	299	93 168	311	300	100 876	336
Maunulan	299	61 392	205	300	62 196	207
Kulosaaren	299	26 394	88	274	23 799	87
Lauttasaaren	299	111 117	371	300	117 125	390
Munkkiniemen	299	99 226	322	300	105 445	351
Malmin	299	37 111	124	300	37 949	126
Oulunkylän	298	19 905	67	274	22 601	82
Pakilan	299	30 517	102	274	32 378	118
Puistolän	299	35 692	119	300	38 513	128
Tapanilan	299	24 032	80	300	30 657	102
Pitäjänmäen	296	30 018	101	300	32 907	109
Vartiokylän	299	30 434	102	300	32 365	108
Sairaala-	299	104 715	350	300	111 211	370
Pukinmäen	149	11 695	78	224	13 443	60
Suomenlinnan	298	12 369	41	300	14 004	46
Porolahden	299	42 435	142	300	46 911	156
Vallisaaren	100	1 196	11	92	1 448	16
Kaarelan	299	55 272	185	300	57 367	191
Poliisilaitoksen	94	634	7	122	513	4
Koko kirjasto	—	2 285 961	7 645	—	2 368 183	7 893

24. Kaupunginkirjasto

Aikuisten sekä lasten ja nuorten (alle 14 vuotta) suhteellinen osuus lainausliik-
keeseen oli eri lainauspaikoilla seuraava:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjailainat %	Lasten ja nuorison kirjailainat %	Lainauspaikka	Aikuisten kirjailainat %	Lasten ja nuorison kirjailainat %
Pääkirjasto	81.4	18.6			
Sivukirjasto:					
Kallion	70.7	29.3	Malmin	51.5	48.5
Töölön	69.7	30.3	Oulunkylän	54.5	45.5
Vallilan	62.8	37.2	Pakilan	48.4	51.6
Käpylän	60.6	39.4	Puistolan	41.7	58.3
Eteläinen	56.5	43.5	Sairaala-	88.4	11.6
Pasilan	50.2	49.8	Tapanilan	41.8	58.2
Toukolan	51.6	48.4	Pitäjänmäen	55.7	44.3
Haagan	60.7	39.3	Vartiokylän	48.6	51.4
Herttoniemen	56.4	43.6	Pukinmäen	41.8	58.2
Maunulan	43.5	56.5	Suomenlinnan	48.1	51.9
Kulosaaren	56.4	43.6	Porolahden	51.3	48.7
Lauttasaaren	66.1	33.9	Vallisaaren	78.4	21.6
Munkkiniemen	67.9	32.1	Kaarelan	51.6	48.4
			Poliisilaitoksen	100.0	—
			Kaikki kirjastot	67.1	32.9
			(1961)	64.3	35.7

Kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta taulukosta, jossa on otettu huomioon aikuisten sekä lasten ja nuorten kirjailainojen välinen ero:

Lainaus- paikka	Aikuisten kirjailainat						Lasten ja nuorten kirjailainat						Kirjalainat kaikkiaan					
	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yht.	luku	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yht.	luku	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yht.	
	luku	%	luku	%	luku		luku	%	luku	%	luku		luku	%	luku	%	luku	
Pääkirjaston ...	219 161	47.2	245 094	52.8	464 255	17 356	16.4	88 541	83.6	105 897	236 517	41.5	333 635	58.5	570			
Kallion	87 341	39.4	134 309	60.6	221 650	13 811	15.0	78 166	85.0	91 977	101 152	32.3	212 475	67.7	313			
Töölön	38 064	38.7	60 388	61.3	98 452	5 174	12.1	37 539	87.9	42 713	43 238	30.6	97 927	69.4	141			
Vallilan	25 140	34.8	47 056	65.2	72 196	5 106	11.9	37 746	88.1	42 852	30 246	26.3	84 802	73.7	15			
Käpylän	25 494	39.2	39 475	60.8	64 969	4 117	9.7	38 129	90.3	42 246	29 611	27.6	77 604	72.4	107			
Eteläinen	19 325	36.3	33 874	63.7	53 199	6 555	16.0	34 421	84.0	40 976	25 880	27.5	68 295	72.5	94			
Pasilan	1 523	32.4	3 175	67.6	4 698	544	11.7	4 113	88.3	4 657	2 067	22.1	7 288	77.9	9			
Toukolan	4 612	36.1	8 158	63.9	12 770	1 683	14.0	10 273	86.0	11 956	6 296	25.5	18 430	74.5	24			
Haagan	15 127	30.0	35 362	70.0	50 489	2 873	8.8	29 814	91.2	32 687	18 000	21.6	65 176	78.4	83			
Herttoniemen	18 230	34.7	34 278	65.3	52 508	4 337	10.7	36 323	89.3	40 660	22 567	24.2	70 601	75.8	93			
Maunulan	8 517	31.9	18 159	68.1	26 676	3 327	9.6	31 389	80.4	34 716	11 844	19.3	49 548	80.7	61			
Kulosaaren	4 193	28.2	10 696	71.8	14 889	1 284	11.2	10 221	88.8	11 505	5 477	20.8	20 917	79.2	26			
Lauttasaaren	28 608	38.9	44 840	61.1	73 448	5 306	14.1	32 363	85.9	37 669	33 914	30.5	77 203	69.5	111			
Munkkiniemen	25 714	38.2	41 619	61.8	67 333	4 975	15.6	26 918	84.4	31 893	30 689	30.9	68 537	69.1	99			
Malmin	7 714	40.3	11 408	59.7	19 122	1 759	9.8	16 230	90.2	17 989	9 473	25.5	27 638	74.5	37			
Oulunkylän	3 299	30.4	7 559	69.6	10 858	732	8.1	8 315	91.9	9 047	4 031	20.3	15 874	79.7	19			
Pakilan	5 038	34.1	9 747	65.9	14 785	1 450	9.2	14 282	90.8	15 732	6 488	21.3	24 029	78.7	30			
Puistolan	6 495	43.7	8 384	56.3	14 879	2 266	10.9	18 547	89.1	20 813	8 761	24.5	26 931	75.5	35			
Sairaala-	37 018	40.0	55 535	60.0	92 553	2 914	24.0	9 248	76.0	12 162	39 932	38.1	64 783	61.9	104			
Tapanilan	2 586	25.8	7 450	74.2	10 036	1 477	10.6	12 519	89.4	13 996	4 063	16.9	19 969	83.1	24			
Pitäjänmäen	4 367	26.1	12 361	73.9	16 728	1 042	7.8	12 248	92.2	13 290	5 409	18.0	24 609	82.0	30			
Vartiokylän	5 270	35.6	9 526	64.4	14 796	1 438	9.2	14 200	90.8	15 638	6 708	22.0	23 726	80.0	30			
Pukinmäen	1 552	31.7	3 337	68.3	4 889	732	10.8	6 074	89.2	6 806	2 284	19.5	9 411	80.5	11			
Suomenlinnan	1 896	31.9	4 053	68.1	5 949	763	11.9	5 657	88.1	6 420	2 659	21.5	9 710	78.5	12			
Porolahden	7 574	34.8	14 206	65.2	21 780	2 365	11.5	18 290	88.5	20 655	9 939	23.4	32 496	76.6	42			
Vallisaaren	381	40.6	557	59.4	938	99	38.4	159	61.6	258	480	40.1	716	59.9	1			
Kaarelan	9 247	32.4	19 283	67.6	28 530	2 999	11.2	23 743	88.8	26 742	12 246	22.2	43 026	77.8	55			
Poliisilaitoksen	303	47.8	331	52.2	634	—	—	—	—	—	303	47.8	331	52.2	—			
Yhteensä	613 789	40.0	920 220	60.0	1 534 009	96 484	12.8	655 468	87.2	751 952	710 274	31.1	1 575 687	68.9	2 285			
(1961)	597 089	39.2	926 200	60.8	1 523 289	103 048	12.2	741 846	87.8	844 894	700 137	29.6	1 668 046	70.4	2 368			

Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:

Lainauspaikka	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjalainat kaikkiaan	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
Pääkirjasto	410 828	72.1	126 620	22.2	32 704	5.7	570 152	24.9
Sivukirjasto:								
Kallion	293 153	93.5	18 055	5.8	2 419	0.7	313 627	13.7
Töölön	112 566	79.7	23 935	17.0	4 664	3.3	141 165	6.2
Vallilan	107 719	93.6	6 750	5.9	579	0.5	115 048	5.0
Käpylän	94 729	88.3	8 109	7.6	4 377	4.1	107 215	4.7
Eteläinen	81 483	86.5	11 998	12.7	694	0.8	94 175	4.1
Pasilan	9 116	97.4	233	2.5	6	0.1	9 355	0.4
Toukolan	23 067	93.3	1 461	5.9	198	0.8	24 726	1.1
Haagan	74 996	90.2	7 474	9.0	706	0.8	83 176	3.6
Herttoniemen	85 744	92.0	6 352	6.8	1 072	1.2	93 168	4.1
Maunulan	57 954	94.4	3 235	5.3	203	0.3	61 392	2.7
Kulosaaren	17 900	67.8	8 074	30.6	420	1.6	26 394	1.2
Lautasaaren	87 191	78.5	20 619	18.5	3 307	3.0	111 117	4.9
Munkkiniemen	79 942	80.6	16 261	16.4	3 023	3.0	99 226	4.3
Malmin	35 671	96.1	1 276	3.4	164	0.5	37 111	1.6
Oulunkylän	17 297	86.9	2 377	11.9	231	1.2	19 905	0.9
Pakilan	30 038	98.4	389	1.3	90	0.3	30 517	1.3
Puistolän	34 517	96.7	857	2.4	318	0.9	35 692	1.6
Sairaala-	90 746	86.7	12 365	11.8	1 604	1.5	104 715	4.6
Tapanilan	23 046	95.9	923	3.8	63	0.3	24 032	1.1
Pitäjänmäen	26 414	88.0	3 264	10.9	340	1.1	30 018	1.3
Vartiokylän	28 344	93.1	1 817	6.0	273	0.9	30 434	1.3
Pukinmäen	11 142	95.3	534	4.5	19	0.2	11 695	0.5
Suomenlinnan	12 266	99.2	66	0.5	37	0.3	12 369	0.5
Porolahden	40 686	95.9	1 486	3.5	263	0.6	42 435	1.8
Vallisaaren	1 164	97.3	29	2.4	3	0.3	1 196	0.1
Kaarelan	47 097	85.2	7 661	13.9	514	0.9	55 272	2.4
Poliisilaitoksen	603	95.1	31	4.9	—	—	634	0.1
Yhteensä	1 935 419	84.7	292 251	12.8	58 291	2.5	2 285 961	100.0
(1961)	2 007 383	84.8	306 390	12.9	54 410	2.3	2 368 183	100.0

Kerhotoiminta. Pääkirjasto. *Filosofian kerhon* puheenjohtajana toimi prof. Uno Saarnio. Osanottajia oli kaikkiaan 203, joista kokouksissa oli läsnä keskimäärin 20 henkilöä. Kerhossa pitivät seuraavat henkilöt esitelmiä: valt. lis. Juhani Hirvas, lääket.lis. E. O. Huhmar, yhteisk.tri Kosti Huuhka, fil.tri Raili Kauppi, lakit. lis. Kaarlo Makkonen, prof. Sven Krohn, prof. Uno Saarnio, dr.phil. Thomas Seeböhm, lakit.lis. Kauko Sipponen. Kerhon 20-vuotisjuhlan johdosta järjestetyssä juhla kokouksessa prof. Uno Saarnio esitelmöi aiheesta: Mitä on filosofia? ja fil.tri Raili Kauppi aiheesta Sivistyksen ykseys.

Logiikan kerhon puheenjohtajana oli fil.tri Raili Kauppi. Kerho kokoontui 41 kertaa. Osanottajia oli 24, joista kokouksissa oli läsnä keskimäärin 7 henkilöä.

Cercle de littérature française kokoontui 17 kertaa. Puheenjohtajana toimi M. Jacques Le Louarn. Osanottajia oli kokouksissa keskimäärin 18 henkilöä. Kerhossa pitivät esitelmiä M. Jacques Le Louarn, M. Noel Rossignol ja M. Versavel.

Kallion sivukirjasto. *Psykologian ja kirjallisuuden kerhoissa* esitelmöitsijöinä toimivat seuraavat henkilöt: fil.tri Raili Kauppi, kirjailija Yrjö Kaijärvi, toimittaja Pekka Tarkka, kirjailija Tuomas Anhava, fil.maist. Kai Laitinen ja kirjailija Matti Hälli. Osanottajia oli kerhossa 130, joista kokouksissa oli keskimäärin 21 henkilöä.

24. Kaupunginkirjasto

Musiikkikerho kokoontui 13 kertaa laulajatar Ester Parviaisen johdolla. Kuulijoita oli yhteensä 310 eli keskimäärin 24 henkilöä. Esitelmöitsijöinä toimivat mus. toim. Olavi Tapio, sävelt. Erkki Salmenhaara, sävelt. Reijo Jyrkiäinen, pianotait. Kurt Walldén, tait. Ylermi Hytönen, fil. tri Bo Carpelan, mus.toim. Ilkka Oramo, sävelt. Henrik Donner, pianotait. Juhani Raiskinen ja viulutait. Ipo Mansnerus.

Nikkilän sairaalikirjaston kerholla oli kerhoiltoja 15 ja niihin osallistui keskimäärin 26 henkeä. Kerhossa esitelmöivät seuraavat henkilöt: yliopp. Laila Kerovuo, kirj.hoit. Leena Linnovaara, fil.maist. Vieno Lumme, yliopp. Ritva Majuri, teol.kand. Maiju Myyrä, kirj.aman. Riitta Mörsky, sos.hoit. Anni Pentinmäki ja ylihoit. Enni Unkila. Kirjasto järjesti kertomusvuoden aikana potilaille 49 levykonserttia, joissa kuulijoina oli keskimäärin 17 henkilöä.

Tulot. Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 66 711 442 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

	Talousarvion mukaan mk	Tilien mukaan mk
Kaupunginkirjaston valtionapu	90 000 000	60 000 000
Muut tulot	3 806 980	6 711 442
Yhteensä	93 806 980	66 711 442

Menot. Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 305 412 120 mk, v:lta 1961 siirtyi 258 232 mk ja vuoden aikana merkittiin tilisiirtona 11 256 230 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 316 926 582 mk. Menot tilien mukaan nousivat 310 496 290 mk:aan jakaantuen seuraaviin menoeriin:

Menoerä	Määrärahat mk	Menot tilien mukaan mk	Siirto vuodelle 1963 mk	Säästö (+) tai ylitys (-) mk
Palkkiot	309 000	210 000	—	+ 99 000
Vakinaiset viranhaltijat	137 712 820	137 712 820	—	—
Tilapäiset »	8 250 335	8 250 335	—	—
Viranhaltijain sunnuntaityökorvaukset	3 589 595	3 589 595	—	—
Viranhaltijain sairauslomajaiset	400 000	270 470	—	+ 129 530
Viranhaltijain vuosilomakustannukset	5 550 000	5 532 503	—	+ 17 497
Työsopimussuhteessa oleva henkilökunta	22 500 000	21 959 708	—	+ 540 292
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut	8 498 480	8 498 480	—	—
Työttömyysvakuutusmaksut	436 250	418 403	—	+ 17 847
Tapaturmavakuutusmaksut	368 750	243 690	—	+ 125 060
Käteisvuokrat	4 416 120	4 120 920	—	+ 295 200
Tilitysvuokrat	24 699 000	24 699 000	—	—
Muut huoneistomenot	7 956 600	7 809 078	—	+ 147 522
Kaluston hankinta	5 450 000	3 196 748	2 240 000	+ 13 252
Kaluston kunnossapito	1 435 000	1 110 374	—	+ 324 626
Painatus ja sidonta	1 857 876	1 558 094	299 782	—
Tarverahat	2 550 000	1 997 271	—	+ 552 729
Kirjallisuus	40 000 007	39 980 589	19 418	—
Sidonta	25 500 349	25 481 106	19 243	—
Äänilevyt	100 000	—	100 000	—
Mikrofilmit	750 000	743 400	6 600	—
Sanoma- ja aikakauslehdet	3 300 000	3 186 183	113 817	—
Alueiden puhtaanapito ja hoito	907 000	440 196	—	+ 466 804
Yleisten laitteiden kunnossapito	175 000	109 156	—	+ 65 844
Rakennusten vuosikorjaukset	2 088 000	1 251 771	—	+ 836 229
Kiinteän käyttöomaisuuden korot	6 057 100	6 057 100	—	—
Kiinteän käyttöomaisuuden poistot	2 069 300	2 069 300	—	—
Yhteensä	316 926 582	310 496 290	2 798 860	+ 3 631 432

Kirjallisuusmäärärahojen käyttö. Kirjallisuuden ostoon käytettiin kertomusvuonna 39 980 589 mk ja summa jakaantui erikielisen kirjallisuuden kesken seuraavasti:

	mk
Suomenkielinen kirjallisuus	28 787 180
Skandinaavinen »	8 310 303
Saksalainen »	1 110 094
Englantilainen »	1 245 972
Ranskalainen »	200 912
Muunkielinen »	193 699
Muut kirjat	132 429
	Yhteensä 39 980 589

	mk
Aikakauslehdet	3 186 183
Mikrofilmit	743 400
Sidonta	25 481 106
	29 410 689
	Kaikkiaan 69 391 278

Kirjastorakennusten perusparannuksia varten oli v:n 1962 talousarviossa 4 050 000 mk:n suuruinen määräraha, v:lta 1961 siirtyi 2 948 729 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 6 998 729 mk. Määrärahoja käytettiin yhteensä 786 077 mk, josta määrästä 538 077 mk Kallion sivukirjaston rakennuksen kaukolämmitysverkostoon liittämisen viimeistelytyöhön ja 248 000 mk pääkirjaston lehtilukusalin ilmanvaihtolaitteiden hankintaan.

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset. Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Kirjoja sokeille, Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö sekä Bragen leikekokoelma.

25. Kaupunginmuseo

Museolautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Museolautakunnan puheenjohtajana v. 1962 toimi dos. Eino Suolahti, varapuheenjohtajana prof. Nils Wickberg sekä jäsenenä fil.maist. Hulda Kontturi, toimitt. Irja Lönnngren, sekä tait. Tapio Tapiovaara. Kaupunginhallitusta lautakunnassa edusti rva Hellä Meltti. Sihteerinä toimi museonhoitaja Helmi Helminen.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 8 kertaa. Kertomusvuoden kokousten pöytäkirjoissa oli kaikkiaan 124 pykälää.

Kirjeitä saapui lautakunnalle ja museolle 245 ja lähetettiin 267.

Esitykset, joita tehtiin kaupunginhallitukselle ja muille kaupungin viranomaisille, koskivat: Tuomarinkylän museon kalustonhankintoja ja avajaistilaisuuden järjestämistä (29.1. 10 §, 5.3. 23 §) sekä sen tienviittoja, viitta- ja nimikilpiä (16.4. 33 §); Tuomarinkylän kartanon päärakennuksen julkisivussa olevan muistotaulun sekä muiden museoalueella olevien esineiden ja paikkojen kunnostamista (5.3. 18 §, 28.5. 56 §); kaupunginmuseon tilantarvetta ja sen laajennussuunnitelmaa (17.9. 75 §); Läntisen hautausmaan vanhimpien korttelien rauhoittamista (26.11. 111 §); Laajasalon Uppbyn tilan pihapiirissä kasvavan männyn rauhoittamista tilan vanhana haltiapuuna (15.11. 112 §); edesmenneen ins. Nikolai Russoffin kaupungille testamenttaaman arvoesinekokoelman liittämistä kaupunginmuseon kokoelmiin (10.12. 119 §) sekä Lauttasaaren Länsiulapanniemellä olevan etäisyysmittaustornin entisöimistä (17.9. 74 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle ja muille kaupungin viranomaisille koskivat: eräiden maalausten siirtämistä Röykän sairaalasta muuhun ympäristöön (16.4. 35 §); Suomen rakennustaiteen museon avustusanomuksia mm. helsinkiläisarkkitehtuurin valokuvauttamiseksi (16.4. 36, 37 §); Graafisen Keskusliiton esitystä tilojen varauksesta kirjapainokoulun uudisrakennuksessa kirjapainomuseota varten (28.5. 55 §, 17.9. 68 §); muistolaatan kiinnittämistä ns. Sederholmin talon Katariinankadun puoleiseen julkisivuun (28.5. 64 §); Lauttasaaren leirintäalueen siirtämistä muualle (22.10. 95 §) sekä suunnitelmaa Tuomarinkylän kartanon puiston kunnostamiseksi (10.12. 118 §).

Henkilökunta. Tuomarinkylän museon vahtimestarina toimi 1.4. lukien yliopp. Sinikka Vainio ja siivojana 1.11. lukien rva Rauha Merilaita. Hakasalmen huvilan siivojaksi otettiin 1.6. lukien rva Salme Lehtinen.

Museonhoitaja Helminen oli kaupunginmuseon edustajana Kotiseutuliiton vuosikokouksessa ja valtakunnallisilla kotiseutupäivillä Naantalissa ja Turussa 28.—30.7.

sekä Suomen Museoliiton vuosikokouksessa ja valtakunnallisilla museopäivillä Oulussa ja Raahessa 18.—20.8.

Kokoelmien karttuminen. Kaupunginmuseon kokoelmiin lahjoitettiin tai hankittiin ostamalla yhteensä 381 esinettä. Nämä jakaantuivat seuraaviin pääryhmiin: kirjat 18, asema- ym. piirustukset 13, Helsinki-aiheiset postikortit 41, öljy- ja vesivärimaalaukset, graafiset lehdet ja piirroksot 18, muotokuvat 3, veistokset ja korkokuvat 3, merkit 57, mitalit ja rahat 7, huonekalut 48, kulta-, hopea-, tina-, lasi- ja posliiniesineet 52, talous- ja työkalut 21, puvusto ja käsityöt 29, koriste-esineet 4, urheiluvälineet, pelit, lelut yms. 5, koneet ja laboratorio- ym. kojeet 7, maalöydöt 1, rakennustenosat 4, arkistoaines 50.

Kuva-arkistoon hankittiin yhteensä 2 047 numeroa, joista valokuvanegatiiveja kuvavedoksineen oli 451, valokuvia ilman negatiivia 1 316, väridiapositiiveja 74, diapositiiveja 1920-luvulta 75 sekä kuvalaattoja 131.

Kertomusvuonna sai kaupunginmuseo kokoelmiinsa lahjoituksia mm. seuraavilta henkilöiltä, virastoilta ja laitoksilta ym.: sair.hoit. Ingrid Bergroth, hra V. Blomqvist, tait. Martta Bröyer, rva Ann-Mari Eklund, rva Greta Englund, kuvanveist. Werner Friström, hra I. Gordin, varat. Arvo Greis, valokuvaaja C. Grünberg, kaupunginarkisto, kaupunginkirjasto, raastuvanoikeus, rahatoimisto, rakennusvirasto, sairaalavirasto, urheilu- ja retkeilytoimisto, neidit Greta ja Thora Höijer, hra Eino Itäsaari, museoapul. Raija Järvelä, rva Dorothea Karlsson, dipl.ins. Kurt Karlsson, nti Helmi Kaukonen, rva Maire Kyykoski, rva Ebba Kählman, rva Esther Lexander, maanv. Lars Lindberg, apteekkari Åke Lydman, toimitt. Irja Lönngren, toim.apul. Taimi Montell, talonmies Myllykytö, rva Anni Pihlaja, Pohjoismaiden Yhdyspankki, rva Birgit Rancken, rautatiehallitus, fil.lis. Kauko Rekola, rva Siiri Ringqvist, hra Paavo Ronkanen, hra P. O. Rundqvist, rva Lena Salingrén perikunta, rva Hildur Salonen, arkkite. Marius af Schultén, yli-ins. Bertel Sederholmin kuolinpesä, rva Essie Sjöberg, Stockmann Oy, rva Eugenie Thurman, neidit Elli ja Siiri Tingren, nti Ruth Torén, tait. Huldra Törnudd, sair.hoit. Tuovi Uotila, rva Lempi Westling, hra Rolf Winter, nti Aune Äyräpää.

Julkaisujaan lähettivät museolle mm. Reykjavikin kaupunginmuseo Arbaer, Cincinnati Art Museum, Historisches Museum der Stadt Wien, Københavns Bymuseum, Nordiska Museet, Oslo Bymuseum, Stockholms Stadsmuseum, Warbergs Museum.

Museon suojiin otettiin kertomusvuonna S. Vuorion liikkeen perustajajäsenelle, koristemaalari Wilhelm Sjöbergille kuulunut kaulsto, samoin Bomanin liikkeen 1880-luvulla valmistama ruokasalin kaappi ja pari tuolia tohtorinna Eugenie Thurmanin kodista, josta samalla saatiin kokoelmiin kulttuurihistoriallisesti kiintoisaa puvustoa ja esineistöä lahjoittajan vanhempien, kapellimestari ja rva Anton Sitt'in jäämistöstä. Neiti Aune Äyräpää lahjoitti museolle raatimiehen rva Louise Constance Lampalle kuuluneen maljakon. Ava Ann-Mari Eklund lahjoitti museon kokoelmiin kuvanveistäjä Robert Stigell'in muovaaman veistoksen, joka esittää Helsingin kunnallispormestaria, valtioneuvos Elias Öhmania.

Yli-ins. Sederholm oli testamentannut kaupunginmuseolle J. Lindhin maalaaman Aurora Fredrika Bouchtia, o.s. Sederholmia esittävän muotokuvan. Rva Lena Salingrén perilliset lahjoittivat apteekkari Gustaf Salingrén muotokuvan. Museoon saatiin myös tait. K. Kuutosen maalaama Lucina Hagmanin muotokuva rva Ring-

qvistin lahjoittamana. Helsingin historian kannalta ilahduttavimpana lahjoituksena lienee pidettävä kaunista kaakeliuunia, joka oli ollut Laajasalon Uppbyn tilan vanhassa salissa yli puolentoista vuosisataa ja jonka kaakelit lienevät Herttoniemen vanhan kaakelitehtaan tuotantoa. Muitakin uuneja on rakennuksia purettaessa kuljettu museon kaakelivarastoon.

Ohjelmansa mukaisesti kaupunginmuseo kerää Helsingissä valmistettuja kulta-, hopea- ja tinaesineitä. Hopeaesineistä mainittakoon suolakuppi v:lta 1841 sekä kolme lusikkaa, kaikki kultaseppä E. Öhmanin valmistamia, kaksi Märten Fahlströmin (v. 1788—1822) leimaamaa hopealusikkaa sekä R. Mellinin tekemät hopeiset kynttilälajalat v:lta 1878. Kultaseppä Oskar Lindroosin valmistama emalikoristeinen kultakynä oli ainoa kertomusvuonna kokoelmiin ostettu kultaesine.

Huomattavimmat hankinnat koskivat 1700-luvulla valmistettuja huonekaluja, joita ostettiin Tuomarinkylän museota varten. Hakasalmen huvilan ns. sinisessä huoneessa sijoitettuna olleet kauniit kustavilaiset tuolit myytiin kertomusvuonna museon kokoelmiin. Monet sinänsä kauniit ja arvokkaat sisustusesineet oli pakko edelleenkin sijoittaa varastoon.

Herttoniemen kartanon sisustukseen sen alkua ajoilta asti kuulunut, sittemmin maanviljelysneuvos J. Bergbomin suvussa perintönä kulkenut Johan Tobias Sergelin medaljonki, joka esittää Mikael Anckarsvärdiä, oli ostettu kertomusvuonna toiseen Helsingin alueella olevaan kartanoon ja oli näytteillä Tuomarinkylän museossa. Muista taideostoista olivat tärkeimmät A. W. Finchin 12 litografoitua hiilipiirrosta, Yngve Bäckin kaupunkikuva 1920-luvulta ja Berndt Lagerstamin satamakuva.

Niiden lasi- ja posliinesineiden lisäksi, mitkä museo sai lahjaksi Stockmann Oyltä, hankittiin ostamalla mm. Arabian tehtaan Seitsemän veljestä -nimisestä kulhosarjasta eräitä osia.

Valokuvaukset ja kuvahankinnat. Rakennuskuvausta kaupungin alueella suoritettiin järjestelmällisesti Malmilla, jonka näkymiä talletettiin 48 valokuvanegatiiville. Täydennyskuvausta suoritettiin Kruununhaassa ja Sörnäisissä sekä värivalokuvattiin Senaatintorin ympäristöön kuuluvat rakennukset. Pääosa kertomusvuoden valokuvausmäärärahoista käytettiin sekä museoesineistön ja Tuomarinkylän museon näytteillepanon kuvaamiseen että museolle lahjoitettujen negatiivikokoelmien kopioimiseen. Mainosvalokuvaamo Pietiseltä v. 1958 saatu negatiivikokoelma saatiin selvitettyksi ja luetteloiduksi ja siitä valittiin tärkeimmät aiheet, joista teetettiin 608 vedosta. Lisäksi kopioitiin 300 E. ja O. Sundströmin lahjoittamaan kokoelmaan kuuluvaa Helsinki-aiheista negatiivia. Valtionrautateiden 100-vuotisjuhlista saatiin lahjana 82 valokuvaa ja Suomen Rakennustaiteen museo luovutti kaupunginmuseolle 173 valokuvaa, lähinnä kaupungin uusrenessanssirakennuksista.

Kuva-arkiston luettelointia jatkettiin ja selvitettiin sekä numeroitiin 2 424 negatiivia, joten näiden lukumäärä nousi 20 429 kpl:seen. Rivirekisteriin lisättiin 85 uutta liuskaa. Kuva-arkistosta toimitettiin 74 eri tilaajalle yhteensä 479 valokuvaa, joista saatiin 46 reproduktionegatiivia ja 4 uutta negatiivia arkistoon. Lunastusmaksuina 64 valokuvan käyttö- ja julkaisuoikeudesta perittiin yhteensä 76 800 mk. Opiskelijoita, lehdistöä, tutkijoita ym. museo palveli toimittamalla kuvia sekä antamalla Helsinkiä koskevia tietoja.

Näytteillepanot, kokoelmien hoito ym. Tavanmukaista joulunäyttelyä lukuun ottamatta museolla ei ollut omia erikois- tai tilapäisnäyttelyjä. Museon esineistöä

lainattiin 18 teosta Galerie Hörhammerin Vanha Helsinki -nimiseen näyttelyyn sekä yksi muotokuva Loviisan kaupunginmuseon järjestämään Nils Schillmarkin muistonäyttelyyn.

Vuoden ensimmäinen neljännes kului Tuomarinkylän museon näytteillepanotyöhön. Sen 8.4. pidettyä avajaistilaisuutta selostettiin televisiossa, radiossa sekä päivälehdissä.

Tutkimustyöt. Edellisenä vuonna aloitettua Tuomarinkylän kartanon rakennustutkimusta jatkettiin suorittamalla mm. lisämittauksia. Muu museossa tehty tutkimustyö on ollut valmistelemaa tai jo tehtyä työtä tarkistavaa.

Vierailut, opastukset ja käynnit museossa. Hakasalmen huvilassa olevassa museossa kävi kertomusvuonna 10 514 henkilöä, joista pääsylipun lunastaneita oli 4 437, Tuomarinkylässä 4 040 henkilöä, joista maksaneita 2 028. Kävijämäärä kaupunginmuseossa oli siis yhteensä 14 554.

Suurempi kuin muina päivinä eli 2 038 henkilöä oli museossa kävijäin lukumäärä 8.4., jolloin oli Helsingin pääkaupungiksi tulon 150-vuotisjuhlapäivä ja pääsy museoon maksuton. Helsinki-päivänä vieraili molemmissa museoissa yhteensä 743 henkilöä.

Vuoden aikana tehtiin Tuomarinkylän museoon 31 ryhmäkäyntiä. Kansakoulu- luokkia siellä kävi 11, joissa yhteensä 307 oppilasta, oppikouluista vain yksi teki retken tähän uuteen museoon.

Kaikkiaan 582 Helsingin kansakoululaista ja 739 oppikoululaista kävi kertomusvuonna tutustumassa kotikaupunkinsa museoon. Maaseudulta tulleita koululuokkia oli 11 paikkakunnalta eri puolelta maata. Sellaisia ryhmiä, joille järjestettiin opastus muulloin kuin tavallisina aukioloaikoina, oli 24 ja niiden henkilömäärä yhteensä 2 830. Museonhoitaja piti 4 luentoa Helsingin opaskurssiin osallistujille, joita oli 93 henkeä.

Museon hallinnassa olevat kiinteistöt. Tuomarinkylän kartanossa suoritettiin kunnostamistöiden lisäksi eräitä pienehköjä korjauksia, mm. varustettiin kierreportaiden askelmat liukumista estävillä muovikulmilla, puhdistettiin päärakennuksen risti-päädyssä oleva kivinen muistotaulu ja kullattiin siinä oleva teksti. Museon ovet varustettiin messinkisillä nimikilvillä. Ullakkovaraston seinäpintoja maalattiin esille pantavien kokoelmien taustoiksi.

Tulot ja menot. Museon pääsymaksuina perittiin aikuisilta 50 mk ja lapsilta sekä ryhmäkäynteihin osallistuneilta 20 mk. Torstai-iltaisina oli pääsy vapaa.

T u l o j a oli seuraavasti: pääsymaksut Hakasalmen huvilaan 185 640 mk ja Tuomarinkylän museoon 94 140 mk, yhteensä 279 780 mk, opaskirjojen myynnistä Hakasalmen huvilassa 36 670 mk ja Tuomarinkylän museossa 59 800 mk, yhteensä 96 470 mk, postikorttien myynnistä Hakasalmen huvilassa 4 490 mk ja Tuomarinkylän museossa 7 850 mk, yhteensä 12 340 mk, valokuvien käyttö- ja julkaisu oikeuksista 76 800 mk sekä luontoisetujen korvauksena 112 680 mk, kaikkiaan 578 070 mk.

Kertomusvuoden m e n o t olivat kaikkiaan 18 852 348 mk ja jakautuivat seuraavasti: Palkkiot 70 000 mk, Vakinaiset viranhaltijat 3 353 940 mk, Tilapäiset viranhaltijat 2 424 580 mk, Viranhaltijain muut palkkamenot 530 279 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 1 278 566 mk, Sosiaaliturvamaksut 387 233 mk, Huoneistomenot 7 605 749 mk, Kaluston kunnossapito 254 144 mk,

25. Kaupunginmuseo

Painatus ja sidonta 218 683 mk, Tarverahat 200 763 mk, Kokoelmien kartuttaminen 1 319 812 mk, Kokoelmien hoito 506 302 mk, Valokuvaukset 599 870 mk sekä Kuljetuskustannukset 102 427 mk.

Lisäksi käytettiin Rahoitusmenojen pääluokassa olevista kaupunginhallituksen yleisistä käyttövaroista 256 880 mk Lauttasaarella sijaitsevan etäisyysmittaustorin kunnostamiseen.

Kertomusvuoden kiinteistömenoista oli käteisvuokran osuus 1 204 128 mk ja tilitysvuokran osuus 5 308 440 mk. Tilitysvuokraan sisältyivät Hakasalmen huvilan korjaukset 33 100 mk ja puhtaanapito 160 478 mk sekä Tuomarinkylän museon korjaukset 114 899 mk ja puhtaanapito 5 290 mk eli yhteensä 313 767 mk.

Yleistä. Kertomusvuonna tuli kuluneeksi 120 vuotta siitä, jolloin Hakasalmen huvilan rakentamista ja sitä ympäröivän puiston aikaansaamista koskeva päätös tehtiin. Tämä päätös on nimittäin päivätty 19.10.1842. Hakasalmen huvila siirtyi Aurora Karamsinin testamenttaamana kaupungin omistukseen v. 1902. Kaupunginmuseon kokoelmat avattiin ensi kertaa yleisölle 15.12.1912, joten museon toimikausi kertomusvuonna ylitti puolen vuosisadan ajan.

---

26. Musiikkilautakunta

Musiikkilautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym. Musiikkilautakuntaan kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana fil.maist. Veikko Loppi, varapuheenjohtajana prof. Martti Turunen sekä jäsenenä fil.tri Ester-Margaret v. Frenckell, sos.pääll. Kalle Koponen, fil.maist. Patrik Lilius, siht. Johan Pajusola, toimitt. Hilikka Saarikoski, leht. Maire Valvi sekä toimitt. Ontro Virtanen. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli fil.maist. Veikko Loppi. Lautakunnan sihteerinä toimi oikeusneuvosmies Kurt Walldén.

Lautakunta kokoontui vuoden aikana 12 kertaa ja kokouksissa pidettyjen pöytäkirjojen pykäläluku oli 221. Kirjeitä lähetettiin 175.

Musiikkilautakunnan ohjelmajaoston, jonka nimi 18.4. vahvistetun musiikkilautakunnan johtosäännön mukaan oli siitä lähtien ohjelmatoimikunta, muodostivat puheenjohtajana kaupunginorkesterin joht., prof. Tauno Hannikainen sekä jäsenenä fil.tri. v. Frenckell, fil.maist. Lilius, fil.maist. Loppi, intend. Ringbom, prof. Turunen sekä toimitt. Virtanen. Toimikunnan sihteerinä toimi intend. Nils-Eric Ringbom. Konserttimest. Naum Levin, varamiehenään I trumpetinsoittaja Lauri Ojala osallistui toimikunnan kokouksiin orkesterin edustajana, kuitenkin ilman äänioikeutta.

Koesoiton arvostelulautakunnan kokoonpano oli sama kuin edellisenä vuonna.

Musiikkilautakunta oli oikeutettu maksamaan kertomusvuoden aikana eri teattereille ja musiikki- ym. taidelaitoksille avustuksina yhteensä 125.962 mmk. Edellisenä vuonna avustuksia saaneet olivat lähettäneet lautakunnalle selostuksen toiminnastaan v. 1961 sekä em. varojen käytöstä. Lautakunnan määräämät valvojat, perehdyttyään avustusvarojen käyttöön, antoivat asiasta lausuntonsa, joiden perusteella lautakunta sitten antoi lausuntonsa v:ksi 1963 jaettavista avustuksista.

Helsingin Sokeat -niminen yhdistys, jolle kaupunki oli myöntänyt 550 000 mk soittimien hankkimiseksi yhdistyksen soittokunnalle sillä ehdolla, että soittimet pysyivät kaupungin omaisuutena, toimitti musiikkilautakunnalle luettelon hankkimistaan soittimista ja kirjastonhoitaja sai tehtäväkseen suorittaa niiden tarkastuksen ja valvoa niiden kuntoa.

Musiikkilautakunnan 50-vuotisjuhla. Kertomusvuonna oli kulunut 50 v lautakunnan perustamisesta, jonka johdosta järjestettiin 27.11. Kaupunginkellarissa juhlaillalliset 25 hengelle.

Sopimukset. Kaupunginorkesterin konserttien radiointi jatkui edelleen v. 1959 tehdyn sopimuksen mukaisesti 25.9. saakka, jolloin sopimus sanottiin irti musiikkilautakunnan taholta. Neuvotteluissa uuden sopimuksen aikaansaamiseksi ei päästy

kertomusvuoden aikana tulokseen, mutta sovittiin, että uusi sopimus astuisi voimaan taannehtivasti 1.1.1963 lukien niin pian kuin se olisi allekirjoitettu.

Suomen Kansallisoopperan säätion ja musiikkilautakunnan kesken oli voimassa 31.5. asti v. 1961 voimaantullut sopimus sekä hieman muutettuna edelleen kertomusvuoden loppuun asti.

Lautakunnan ja Säveltäjain Tekijänoikeustoimisto Teoston välinen kertomusvuodeksi tehty sopimus oli samansisältöinen kuin aikaisempi sopimus. Sen mukaisesti lautakunta suoritti Teostolle 175 000 mk:n suuruisen korvauksen esittämistään tekijänoikeuslain alaisista sävellyksistä.

Kertomusvuonna oli edelleen voimassa musiikkilautakunnan ja Helsingin Torvisoittokunnan kesken v. 1956 tehty sopimus, jonka mukaan soittokunta sitoutui mm. maksutta esiintymään 30:ssa kaupungin järjestämässä ulkoilmakonsertissa kesän aikana.

Esitykset ja lausunnot. Kaupunginhallitus oli ehdottanut jo v. 1961, että harkitaisiin mahdollisuutta kaupunginorkesterin toiminnan tehostamiseen ja monipuolistamiseen sekä voitaisiinko orkesteri ehkä vapauttaa oopperatyöstä. Kertomusvuoden huhtikuussa musiikkilautakunta lähetti kaupunginhallitukselle intendentin laatiman em. asiaa koskevan muistion. Marraskuun ja joulukuun kokouksissaan musiikkilautakunta teki myös valmistavan suunnitelmansa konserttikauden 1963—1964 konserteista. Tässä yhteydessä esitettiin, että kaupunginorkesterin johtajan virka jätettäisiin täyttämättä em. soittokaudeksi sekä että johtajan säästynyt palkka ajalta 1.7.—31.12.1963 siirrettäisiin konserttikustannusten tilille, mikä tekisi mahdolliseksi etevien orkesterinjohtajien kiinnittämisen kertasopimuksilla.

Valtuustoaloitteen johdosta, joka tarkoitti halpahintaisten teatterinäytäntöjen järjestämistä kansaneläkettä nauttiville kaupunkilaisille kaupungin avustamissa teattereissa, musiikkilautakunta esitti lausunnoissaan kaupunginhallitukselle, ettei teattereita, joiden talous muutenkin oli yleensä heikko, voitaisi velvoittaa järjestämään tällaisia näytäntöjä, joten aloitteen ei tulisi antaa aiheutta toimenpiteisiin.

Koiton Sekakuoron ja Suomen Työväen Musiikkiliiton Uudenmaan piirin ehdotuksesta, että kaupunki rakennuttaisi ulkoilmakonserttilavan, jotta suuret kuorot voisivat kesäisin esiintyä myös pääkaupungissa, musiikkilautakunta esitti kaupunginhallitukselle, että asetettaisiin toimikunta asiaa lähemmin tutkimaan.

Musiikkilautakunta puolsi lisäksi kaupunginhallitukselle antamissaan lausunnoissa avustusten myöntämistä eräille niitä anoneille teattereille, kuoroille yms.

Kaupunginorkesteri. Kaupunginorkesterin kirjastonhoitajana toimi 1.2. lähtien fil.lis. Aarre Hemming, joka viransijaisena hoiti sanottua virkaa tammikuun aikana.

Kaupunginorkesterin intendentin hoidettavana olleen koti- ja ulkomaisen kirjeenvaihdon lähetettyjen kirjeiden lukumäärä oli 180 ja saapuneiden kirjeiden luku 239.

Kaupunginorkesterin intendentti huolehti edelleen eri korvausta vastaan kaupunginorkesterin konserttien ohjelmia, niissä esiintyviä säveltäjiä ja sävellyksiä koskevista selostuksista, jotka liitettiin käsiohjelmiin painettuina lisälehtinä.

Musiikkilautakunnan esityksestä myönnettiin kaupunginorkesterin I oboensoittajalle Asser Sipilälle arvonimi director musices sekä fagotinsoittaja Veikko Virasjoelle opintomatka-apuraha.

Orkesterin vahvuus oli kertomusvuoden aikana 80 soittajaa. Koevuodeksi nimettiin virkoihin seuraavat henkilöt: 1.1. alkaen käyriätorvensoittajaksi Mauno Nelimarkka, 1.2. alkaen sellonsoittajaksi Juhani Pöijärvi ja Emil Karppinen, 1.4. alkaen toisenviulunsoittajaksi Viola Punna ja kontrabassonsoittajaksi Jorma Katrama sekä 17.11. alkaen II pasuunansoittajaksi Raimo Voutilainen.

Vakinaiseksi 2. sellonsoittajaksi nimettiin 1.1. Vili Pullinen.

Koevuoden päätyttyä nimettiin vakinaisina virkoihinsa seuraavat henkilöt: 1.1. alkaen bassonsoittaja Olavi Kosonen, 1.3. alkaen sellonsoittaja Reino Rissanen ja II oboensoittaja Pentti Simola, 15.4. alkaen ensiviulunsoittaja Arto Kallio, 1.5. alkaen lyömäsoitintensoittaja Seppo Asikainen, 1.9. alkaen ensiviulunsoittaja Juhani Tiainen ja 1.12. alkaen ensiviulunsoittaja Sirpa Lannes-Tukiainen.

Orkesterista erosivat: fil.lis. Aarre Hemming siirtyen orkesterin kirjastonhoitajaksi, sellonsoittaja Veikko Höylä 1.2. alkaen ja pasuunansoittaja Jaakko Muurimäki 1.1. alkaen.

Orkesterin jäsenet valitsivat keskuudestaan seuraavat henkilöt orkesterivaltuuskuntaan puheenjohtajaksi Lauri Ojalan sekä jäseniksi Kalle Katraman ja Eino Kaartisen. Varalle valittiin Erkki Noras ja Oiva Nummelin.

Yliopiston juhlasalissa pidettiin 31 sinfoniakonserttia. Ne jakautuivat kahdeksi sarjaksi, joiden kausitilaaajilla oli mahdollisuus lunastaa edellisen kauden kortteja vastaavat uudet kausikortit. Lisäksi järjestettiin tavanomainen vappumatinea konservatoriossa, joten konsertteja oli kaikkiaan 32.

Kaupunginorkesteri avusti kertomusvuoden aikana 179:ssä ooppera-, baletti- ja operettiesityksessä sekä 2 konsertissa, joiden järjestäjinä olivat Suomen Laulu ja Svenska Oratorieföreningen. Lisäksi orkesteri avusti maksutta Sibelius-viikon konserteissa 5. ja 6.6.

Varsinaisiin sinfoniakonsertteihin myytiin kaikkiaan 18 542 pääsylippua eli keskimäärin 597 lippua konserttia kohden (ed. v. 615 lippua) ja vappumatineaan 772 (760) pääsylippua. Konserttilippujen kokonaismyynti oli siis 19 296 (19 210) kpl.

Kausikortteja myytiin seuraavasti: sinfoniakonserttien A-sarja 852 kpl, josta keväällä pidettyihin konsertteihin 424 ja syksyllä 428, B-sarja 555 kpl, josta keväällä 275 ja syksyllä 280 eli kaikkiaan 1 407 kpl. A-sarjan lippujen hinnat olivat 500, 400 ja 300 mk sekä B-sarjan hinnat 400, 300 ja 200 mk, mutta 1.9. lähtien kaikkien lippujen hinnat olivat 500, 400 ja 300 mk. Sinfoniakonserttien kausikorteista myönnettiin alennusta 10 %. Vappumatinean lippujen hinnat olivat kertomusvuonna 200 mk.

Myös kertomusvuonna sisällytettiin Suomen Säveltaiteilijain Liiton perinteellinen vuosikonsertti sinfoniakonserttien tilaussarjaan.

Kaupunginorkesterin ohjelmien ja niihin liittyvien säveltäjiä ja esitettäviä sävellyksiä koskevien selostusten julkaisemisesta oli voimassa samat sopimukset kuin aikaisemminkin.

Kaupunginorkesterin kirjastoon liitettiin 8 orkesterimateriaalia ja 2 kirjaa.

Tulot ja menot. Kaupunginorkesterin tulot tilien mukaan olivat 28 320 770 mk. Valtionavustusta, jota oli anottu 9 mmk, saatiin 2.2 mmk.

Musiikkilautakunnan ja kaupunginorkesterin yhteiset menot olivat 108 080 435 mk. Musiikkilautakunnan osuus menoista oli 6 155 807 mk ja kaupunginorkesterin osuus oli 101 924 628 mk.

27. Nuorisotyö

Nuorisotyölautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1962 oli sos.pääll. Osmo Vesikansa, varapuheenjohtajana toimitt. Erkki Viksten sekä jäsenenä sähköasent. Pentti Kauhanen, tal.hoit. Arvo Kostamo, fil.maist. Annikki Mäkinen, dipl.ins. Per-Erik Panelius, rov. Axel Palmgren, kirjaltaja Lauri Repo ja merkon. Rainer Saarinen. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli ope- tus- ja sivistystointa hoitava apul.kaup.joht. Aarre Loimaranta, suomen- ja ruotsin- kielisiä kansakouluja edustivat fil.tri. Aarne Huuskonen ja 1.8. lähtien kansak.op. Arvo Haanto sekä fil.maist. Henry Backman, lastensuojelulautakunnan edustajana oli fil.maist. Kaarlo Helasvuo.

Lautakunta kokoontui 14 kertaa vuoden aikana; pöytäkirjojen pykäläluku oli 133.

Kirjeitä ym. lähetteitä saapui kaikkiaan 2 210 ja lähetettiin 9 819, mihin sisältyi- vät myös yht. 14 kiertokirjettä, joista 8 suomenkielisille n. 600 nuorisojärjestölle ja 6 ruotsinkielisille n. 200 nuorisojärjestölle. Varsinaisia kirjeitä lähetettiin 564.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon: päätettiin valita lautakun- nan puh.joht. Vesikansa lautakunnan johtosääntöä valmistelevaan jaostoon (24.1. 11 §); lähettää vastaus Moskovon nuorisokomitealta tulleeseen kirjeeseen (7.3. 28 §); asettaa kolmihenkinen jaosto selvittämään nuorison asunnonvälitystä (23.5. 63 §); antaa nuorisotoimiston tehtäväksi vuokrasopimuksen laatiminen festivaalia valmis- televan kansainvälisen yhdistyksen käyttöön eräistä kerhokeskuksista luovutetta- vista huonetoista (6.6. 75 §) sekä avustaa järjestöjen joululomakurseja sillä ehdolla, että avustusta saaneet seurat antavat kurssin päätyttyä selvityksen menoistaan ja toiminnastaan (21.11. 122 §, 12.12. 131 §).

Lautakunta päätti myös jakaa 6 mmk nuorisojärjestöjen avustamiseksi kerto- musvuonna sekä hyväksyä järjestöjen antamat selvitykset v. 1961 saamiensa avus- tusten käytöstä (24.1. 7 §, 18.4. 45, 46 §).

Esitykset. Lautakunnan tekemistä esityksistä mainittakoon seuraavat, jotka kos- kivat: eräiden määrärahojen käyttöä tai ylittämisoikeutta (9.5. 53 §, 6.6. 74 §); ker- hokeskustoiminnan aloittamista talossa Eläintarhantie 1 (9.5. 54 §, 6.6. 72 §); lauta- kunnan johtosäännön muuttamista ja nuorisotoimiston virkojen järjestelyä (6.6. 74 §); oikeuden myöntämistä nuorison asunnonvälitystä selvittävälle jaostolle ko- koontumiseen useammin kuin kolme kertaa (19.9. 90 §); kurssien johtajille, luen- noitsijoille ym. maksettavien palkkioiden korottamista (19.9. 92 §); Uudenmaan läänin nuorisotyölautakuntien kulttuurikilpailujen huoneistokustannusten ja järjes-

telyistä huolehtivan henkilön palkkion suorittamista (19.9. 94 §); Vallilan ja Käpylän kerhokeskusten ohjaajien palkkiovirkojen lakkauttamista (10.10. 104 §); uuden kesäkodin hankkimista Vattuniemen kesäkodin tilalle (31.10. 111 §); nuorisotoimiston ennakkovarojen määräämistä korkeintaan 25 000 mk:ksi (21.11. 121 §); Landkreis Hildesheim-Marienburgin vierailukutsun hyväksymistä (12.12. 127 §); lautakunnan Postisäästöpankilta saaman 10 000 mk:n suuruisen palkintosumman käyttöä (12.12. 129 §) sekä 40 m² suuruisen kellarihuoneen vuokraamista Merimiehenkatu 12:sta lautakunnan käyttöön (12.12. 132 §).

Lausunnot. Lautakunnan kaupunginhallitukselle antamista lausunnoista mainittakoon seuraavia asioita koskevat: Vallilan nuorisotalon luonnospiirustukset (28.3. 35 §); Terveet Ajanvieteharrastukset Nuorisolle ja Lapsille -nimisen järjestön nuorisomäärärahan jakoa koskeva valitus (9.5. 56 §); Pelastusarmeijan anomus avustuksen saamiseksi kurssi- ym. alueen perustamiskustannuksia varten (23.5. 60 §); tontin n:o 28320/10 varaaminen nuorisotoimintaa varten (6.6. 70 §); kerhohuoneiston hankkiminen Oulunkylästä (29.8. 81 §); Helsingin Partiopoikapiirin anomus avustuksen saamiseksi Kiljavan leiri- ja koulutuskeskuksen saunan rakentamiseen (31.10. 109 §) sekä kansakoulujen kesäsiirtolan sijoittaminen Bengtsårin saaren pohjoisosaan (12.12. 126 §).

Kiinteistöviraston talo-osastolle esitettiin huonetilan varaamista nuorisotoimistoa varten Puotilaan rakennettavasta ostoskeskuksesta (14.2. 16 §).

Nuorisotoimiston henkilökunta. Kertomusvuonna erosi toimistoapul. Kyllikki Paturi 15.3. Hänen tilalleen valittiin 28.3. rva Kerttu Viitanen.

Nuorisotoimiston lainavarasto. Lainattavia välineitä oli varastossa seuraavasti (vastaava lainauspäivien luku merkitty sulkuihin): teltoja 284 (11 215), kenttäkeittiöitä 20 (1 154), keittiövälineitä 49 (1 894), työkaluja 6 (291), teknillisiä välineitä 672 (4 238), muita välineitä 247 (3 706) eli välineitä yhteensä 1 278 ja lainauspäiviä yhteensä 22 498.

Kerhohuoneet. Kertomusvuonna saatiin käyttöön kolme uutta kerhohuoneistoa ja menetettiin kaksi käytössä ollutta huoneistoa.

Uusista kerhokeskuksista saatiin käyttöön ensimmäiseksi 1.6. Eläintarhantie 1:ssä sijaitseva huoneisto.

Hämeentie 31:ssä sijaitseva kerhokeskus luovutettiin nuorisotyölautakunnan käyttöön 1.3. Huoneiston pinta-ala oli 222 m² ja se käsitti 5 huonetta. Huoneiston kaikki käyttötilat tulivat varatuiksi heti alusta pitäen lukuun ottamatta paria vuoroa.

Kaarelan kerhokeskus aloitti toimintansa 1.9. Kerhohuoneistoon kuului juhlasali ja näyttämö sekä kaksi pientä kerhohuonetta, yht. 166 m². Huoneisto oli tiiviissä käytössä alusta alkaen.

Kerhohuoneiden käyttö lisääntyi kautta linjan edellisiin vuosiin verrattuna. Kantakaupungin alueella olisi tarvittu edelleen suurikokoista huonetilaa. Uusien kerhohuoneiden suunnittelussa onkin otettu huomioon erittäin polttava musiikin harrastajien huoneistotarve.

Uusissa kaupunginosissa saatiin kerhohuoneistoja sijoitetuksi kansakoulujen sekä kaupungin rakentamien asuintalojen yhteyteen. Kertomusvuonna saadut kokemukset osoittivat kerhokeskusten sijoittamisen liikekeskuksiin erittäin onnistuneeksi.

Suurikokoisten kerhokeskusten hoitokustannukset ovat suhteellisesti edullisemmat kuin pienten. Koska kuitenkin tutkimukset ovat osoittaneet, etteivät pienet lapset yleensä tule kerhoihin 300 m pitemmän matkan päästä, vaatii heidän kerho toimintansa järjestäminen melko tiheää kerhuhuoneverkostoa.

Eri järjestöt, yhdistykset ym. käyttivät kerhokeskuksia kertomusvuonna seuraavasti (nuorisotoimiston omaa kurssitoimintaa varten tarvittut ja kahvilakerhojen käyttämät huoneet eivät sisälly luetteloon):

Kerhokeskus	Pinta-ala m ²	Huoneluku	Yli 10 tuntia käyttäneiden seurojen määrä	Seuroja kaikkiaan	Käyttötun- teja kaik- kiaan	Käyttötun- teja päivisin
Askartelupajat	120	2	9	10	1 019	320
Eläintarhantie 1 ¹⁾	100	3	14	15	733	22
Herttoniemi 2 ²⁾	420	3	24	41	1 584	265
Hämeentie 3 ³⁾	222	4	22	24	1 074	—
Intiankatu	55	3	4	5	1 025	—
Kaarela 4 ⁴⁾	166	2	9	12	569	31
Kannelmäki	80	2	11	12	1 998	800
Karhulinna	110	3	8	11	2 950	1 697
Kirkkomäki	80	3	10	11	2 961	1 478
Kulosaari	125	4	10	11	2 676	903
Käpyrinne	207	4	15	19	4 953	3 272
Lauttasaari	195	2	4	9	720	63
Liisankatu	190	4	17	18	2 909	—
Malmi	50	1	3	3	258	—
Maunula	70	1	8	13	793	59
Merimiehenkatu	198	4	34	34	3 530	878
Mäyrälinna	73	2	3	3	537	—
Pohjois-Haaga	484	6	24	34	6 148	3 106
Pukinmäki	110	3	4	5	661	—
Roihuvuori	73	2	10	11	1 208	439
Ruskeasuo	35	1	4	5	503	—
Siilitie	123	3	10	13	1 699	597
Siltasaari 5 ⁵⁾	209	6	18	22	1 041	—
Stadion	350	6	57	103	3 276	440
Sturenkatu 6 ⁶⁾	125	3	14	16	1 060	—
Töölö 7 ⁷⁾	150	3	29	56	2 005	—

Nuorisotyölautakunnan omat kerhokeskukset. Käpylän kerhokeskuksessa toimi 88 poikaa ja 81 tyttöä. Yhteensä kerholaisia oli 169. Kerhoja oli toiminnassa 30. Talvileiri pidettiin Myrskylän Lasmattaksessa 28.2.—4.3. Osanottajia oli kaikkiaan 26 ja lisäksi 10 sunnuntaivierailijaa. Kesäleiri pidettiin entiseen tapaan Bengtsärissa 6.—17.7. Leirille osallistui kaikkiaan 42 kerholaista.

Uutena kerhomuotona sai ns. kahvilakerhotoiminta vankan jalansijan. Kahvilakerho järjesti kaksi kertaa kuukaudessa kahvilailtoja, joissa oli vakituisina ohjelmansuorittajina ulkopuolisia vierailijoita, jotka mm. esitelmöivät useista eri aiheista. Kerhon jäsenmäärä oli n. 50. Kerhonjohtajana toimi Heikki Kauppala.

Mäkelän kerhokeskuksessa toimi 64 poikaa ja 123 tyttöä, yhteensä 187 kerholaista. Kerhoja oli toiminnassa 24 ja niillä vuoden aikana 782 tilaisuutta. Talvileiri pidettiin Myrskylän Lasmattaksessa 24.—28.2. Osanottajia oli 27. Kesäleirit pidet-

1¹⁾ 1.6. alkaen. — 2²⁾ Lisäksi kotitalouslautakunnan kokopäiväkäytössä. — 3³⁾ 1.8. alkaen. — 4⁴⁾ 1.9. lukien. — 5⁵⁾ Lopetettiin 31.5. — 6⁶⁾ Lopetettiin 31.7. — 7⁷⁾ Kaikki huoneet huoltoviraston kokopäiväkäytössä.

tiin Bengtsåarissa 26.6.—6.7. ja 16.—26.7. Ensimmäisellä leirillä oli osanottajia 34 ja toisella 13. Kerhonjohtajana toimi sosion. Sirkka-Liisa Luoto.

Vallilan kerhokeskuksessa toimi 516 poikaa ja 203 tyttöä. Yhteensä oli kerholaisia 719. Kerhoja oli toiminnassa vuoden aikana 68. Tilaisuuksia pidettiin yhteensä 3 269, joissa kävijöitä yhteensä 28 317. Kesä- ja talvileirejä pidettiin yhteensä 9. Kerhonjohtajana toimi Toivo Harto. Palkattomana kerhonohjaajana toimi 47 henkilöä.

Hakakerhon toiminta jatkui entiseen tapaan. Kerhon jäsenmäärä oli vuoden lopussa 805. Sisäisiä pienryhmiä oli 15. Yhteistoiminta urheilun merkeissä muiden kahvilakerhojen sekä ulkopuolisten järjestöjen kanssa oli vilkasta. Hakakerhon toimintaan tutustuivat useat ryhmät ja yksityishenkilöt. Ulkomaisia vierailuja oli kaksi Ruotsista ja yksi Itä-Saksasta. Isäntänä toimi Martti Nevalainen.

Herttokerho toimi kertomusvuonna neljänä iltana viikossa keskiviikosta lauantaihin klo 19—22. Kerhon jäsenmäärä oli vuoden lopussa 250. Vuoden aikana oli toiminta vilkasta. Oman sisäisen kerhotoiminnan ja muiden kahvilakerhojen yhteistoiminnan lisäksi vieraili ulkopuolisia esiintyjä erittäin runsaasti. Kahvilakerhon omassa piirissä järjestettiin useita juhlatilaisuuksia. Kerhon isäntänä toimi Matti Tikka ja apuisäntänä Antero Luoma.

Lautta-kerhon neljäs toimintavuosi oli suunnilleen aikaisempien kaltainen. Kerho toimi neljänä iltana viikossa klo 18.30—21.30. Keskimäärin oli iltaa kohden 40 kerholaista. Kerhon jäsenmäärä oli vuoden lopussa 165, joista noin kolmas osa tyttöjä. Ohjelmallisia iltoja järjestettiin mahdollisuuksien mukaan. Järjestövierailuja suorittivat Raittiuden Ystävät -niminen yhdistys ja Saalem seurakunta. Oman kerhon piirissä tapahtuva urheilu- ja muu kilpailutoiminta oli vilkasta. Kahvilan isäntänä toimi Aimo Saarinen.

Pohjois-Haagan nuorisokahvilan jäsenmäärä oli kertomusvuonna 150. Aktiivisia kävijöitä oli n. 60—80. Toiminta oli lähinnä yhteydenpitoa toiminnallisiin järjestöihin sekä ajanviete- ja opetusohjelmien järjestämistä. Nuorisokahvilassa toimivat seuraavat kerhot: askartelukerho, shakkikerho, pöytätenniskerho, valokuvauskerho ja keskustelukerho. Ajanvieteohjelmien järjestämisestä huolehti huvitoimikunta, lisäksi oli vierailevia ohjelmansuorittajia. Nuorison opetusohjelmat olivat laadultaan hyvin vaihtelevia. Yhteistä urheilua, kuten jalkapalloa ja jääkiekkoa, harrastettiin muiden nuorisokahviloiden kanssa. Samoin järjestettiin yhteisiä illanviettoja. Kahvilan isäntänä toimi Antti Tuomola ja apuisäntänä Aarno Tuominen.

Bengtsåarin leirialuetta käyttivät Mäkelän ja Käpylän kerhokeskukset sekä eräät muut järjestöt.

Oulunkylän retkeilykeskus oli edelleen useiden nuorisojärjestöjen käytössä.

Vattuniemen kesäkodin toiminta oli huonon ja kylmän sään johdosta vähäisempää kuin edellisenä kesänä. Kesäkodin käyttömahdollisuudet ovat pienentyneet vuosi vuodelta, johtuen tämä sen lähiympäristön muuttumisesta. Tehtaiden, venetelakoiden ym. lisäksi, joiden läheisyys jo parina kesänä oli ollut haitaksi, alkoi Lauttasaaren viemärivereden puhdistamo toimia kertomusvuonna. Tämä aiheutti veden saastumista siinä määrin, että oli pakko kieltää uinti kokonaan. Uuden kesäkodin hankinta tulikin tämän jälkeen vielä ajankohtaisemmaksi. Kesäkodissa käyneiden määrä oli 1 772 ja järjestöjen tilaisuuksien määrä 74.

Kurssitoiminta. Kertomusvuonna järjestettiin seuraavat kurssit:

	Aika	Osan- ottajia	Kurssin johtaja
20 suomenkielistä kurssia			
Puunleikkauskurssi.....	12. —26. 2.	16	Jukka Leinonen
Yleinen kasviopin luento	5. —19. 3. n.	50	Yrjö Lehti
Elokvakoneenhoitajakurssi	7. —23. 3.	16	Martti Reinilä
Retkiaskartelukurssi	30. 3.—27. 4.	21	Veikko Kaseva
Ensiapukurssi	6. —27. 4.	17	Erik Sandström
Nuorisonohjaajien peruskurssi	9. 1.—15. 5.	38	Kerttu Varjo
Meriretkelykurssi	8. —29. 5.	25	Jorma Haapkylä
Moottoripyöräkurssi	14. 5.— 5. 6.	22	Eino Smolander
» A kurssi	7. 6.— 4. 7.	22	»
» B kurssi	7. 6.— 4. 7.	18	»
»	5. —31. 7.	24	»
»	7. —23. 8.	11	»
»	22. 8.—18. 9.	23	»
»	14. 9.— 3.10.	13	»
Askartelukurssi	24. 9.— 8.10.	23	Paula Castrén-Saikkonen
Joulumyyjäiskurssi.....	15. —29.10.	15	Sirkka-Liisa Luoto
Teknillisten välineiden käyttökurssi	17.10.— 1.11.	22	Martti Reinilä
Ongelmanuorisokurssi	26. —28.11.	21	Maj-Lis Pohjola
Retkeilykurssi	12. —26.11.	9	Vesa Mäkinen
Nuorisonohjaajien peruskurssi	2.10.—18.12.	45	Kerttu Varjo
5 ruotsinkielistä kurssia			
Teatterikurssi	15. 2.—29. 3.	31	Tom Segerberg
Meriretkelykurssi	7. —28. 5.	12	Erik Lindström
Teknillisten välineiden käyttökurssi	25. 9.—12.10.	11	Stig Wasenius
»Jag och min gitarr»	21.11.— 3.12.	26	Ingmar Englund
Viikonloppukurssi	24. —25.11.	27	Paul v. Martens

Kaupunkiin muuttavan nuorison neuvontatoimisto. Toimiston esittelykortteja lähetettiin 15—24-vuotiaille kaupunkiin muuttaneille 5 387 (6 198) kpl.

Uusia asiakkaita kävi toimistossa kaikkiaan 436 (451), joista miehiä 230 (237), näistä ulkomaalaisia 12 ja naisia 206 (214). Kirje- ja puhelinopastukset mukaan luetuina oli uusien asiakkaiden lukumäärä 858.

Käyntinsä syyn perusteella jakaantuivat toimiston asiakkaat seuraavasti:

Käynnin syy	Miehet	Naiset
Urheilu- ja kerhotoiminta	25	27
Koulut ja kurssit	30	45
Asuntoasiat	19	3
Työtä tai työpaikan vaihtoa koskevat asiat	10	7
Ennakkotiedustelut	4	4
Muut asiat	12	14
	Yhteensä	100
		100

Uutena asiaryhmänä olivat kertomusvuonna ennakkotiedustelut. Niitä tekivät joko kirjeellisesti tai henkilökohtaisesti kaupungissa käydessään sellaiset nuoret, jotka halusivat ottaa selvää opiskelu-, asumis- ym. mahdollisuuksista ennen kuin ryhtyivät suunnittelemaan Helsinkiin muuttoa.

Neuvontatoimiston miespuolisista asiakkaista oli lähettejä 4 %, liikeapulaisia 5 %, konttoristeja 4 %, ylioppilaita ja muita opiskelijoita 9 %, tehdastyöntekijöitä 19 %, sekatyömiehiä 16 %, ammattitaitoisia työntekijöitä 6 %, varastoapulaisia 6 % sekä 31 % sellaisia, joiden ammattia ei tiedetty. Naispuolisista asiakkaista oli lähettejä 1 %, liikeapulaisia 4 %, konttoristeja 7 %, ylioppilaita ja muita opiskelijoita 6 %, lastenhoitoarjoittelijoita 4 %, kotiapulaisia 50 %, tehdastyöntekijöitä 2 %, ammattitaitoisia työntekijöitä 2 %, sairaala- ja ravintola-apulaisia 7 % sekä sellaisia, joiden ammattia ei tiedetty, 17 %.

Menot ja tulot. Nuorisotyölautakunnan menot kertomusvuonna olivat:

	mk
Palkkiot	382 500
Vakinaiset viranhaltijat	8 623 900
Tilapäiset viranhaltijat	3 732 395
Sunnuntai- ja ylityö- sekä päivystyskorvaukset	255 685
Sairauslomasijaiset	86 075
Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot	11 187 003
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut	1 226 320
Työttömyysvakuutusmaksut	50 602
Tapaturmavakuutusmaksut	65 543
Käteisvuokra	12 815 860
Tilitysvuokra	11 442 075
Muut huoneistomenot	1 566 677
Hankinta	2 024 726
Kunnossapito.....	1 712 021
Painatus ja sidonta	301 312
Tarverahat	1 254 579
Lainavarasto	1 321 042
Nuorisotyön tunnetuksi tekeminen	200 292
Kurssi- ja kilpailutoiminta	1 442 173
Neuvontatoimisto	444 247
Eläintarhan askartelupajat	61 877
Nuorisokahvilat.....	147 897
Kunnalliset kerhokeskukset	1 255 171
Kesäkoti	210 257
Vuokrattavat huoneistot	369 670
Moottoripyörärata	173 810
Retkeilykeskus	44 678
Leirialueet	219 483
Nuorisojärjestöjen avustaminen.....	5 250 000
Helsingin nuorisotyötoimikunta	500 000
Helsingfors Svenska Ungdomsråd	250 000
Yhteensä	68 617 870

27. Nuorisotyö

Tuloja oli seuraavasti:

Askartelutarvikkeiden myynti	89 953
Leirien osanottomaksuja	86 050
Nuorisokahviloiden jäsenkorttitulot	67 950
Moottoripyöräkoulun osanottomaksut	66 500
Lainavaraston sakkomaksut	1 150
Vuokrat	3 466 856
	<hr/>
	Yhteensä 3 778 459

28. Raittiuslautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1962 toimi past. Martti Voipio, varapuheenjohtajana hallimest. Antero Saarinen sekä jäseninä fil.maist. Elna Elonheimo, varat. Lempi Hartikka, valtiotiet.maist. Kirsti Heikinheimo, pääsiht. Allan Kaspio, kansliasiht. Ragnar Mannil, tark. Urho Merilinna ja toim.pääll. Toivo Mutikainen. Kaupunginhallitusta edusti lautakunnassa kunnallissiht. Martti Jokinen. Sihteerin tehtäviä hoiti toimistosiht. Mauno Merilinna.

Lautakunta piti vuoden aikana 16 kokousta, joiden pöytäkirjoissa oli 149 pykälää.

Lautakunnan toimistoon saapuneiden kirjeiden lukumäärä oli 423 ja toimistosta lähteneiden 210. Kirjeiden, painotuotteiden ym. postilähetysten lukumäärä oli 5 175.

Päätökset. Lautakunnan tekemistä tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon: päätettiin hyväksyä toimiston laatima kertomusvuoden työohjelma (23.1. 17 §); sekä toimiston ehdotukset, jotka koskivat: kertomusvuoden kurssiohjelmaa (13.2. 28 §); raittius- tai terveysaiheisten lehtien, kirjasien, lyhytelokuvien yms. hankintaa valistustyötä ja lainaustoimintaa varten (9.1. 5 §, 23.1. 20 §, 13.2. 31, 32 §, 8.5. 66 §, 19.6. 88 §, 24.9. 106, 108 §, 16.10. 119, 121, 122 §, 6.11. 130, 132 §); erilaisten kilpailujen järjestämistä raittiusjärjestöille (13.2. 30 §, 19.6. 86, 87 §); Työväen Raittiuspäivän vieton järjestelyä (6.3. 40 §). Lisäksi päätettiin kertomusvuonna osallistua raittiusaiheisten elokuvien valmistuskustannuksiin (6.3. 39 §, 25.4. 57 §); osallistua neuvottelutilaisuuksien, juhlien yms. tilaisuuksien järjestelyyn ja kustannuksiin (23.1. 19 §, 4.9. 96 §, 27.11. 138, 139 §, 18.12. 145 §) sekä jakaa määrä- tai apurahoja eri järjestöille ja henkilöille (8.5. 65 §, 18.12. 146, 147 §). Päätettiin hylätä Pitäjämäen Seitsikkokerhon avustusanomus (8. 5. 64 §); hyväksyä Helsingin raittiusviikokotoimikunnan laatima suunnitelma kertomusvuoden raittiusviikon toimenpiteiksi (24.9. 103 §); valita 8 jäsentä ja viranhaltijaa edustajiksi sosiaaliministeriön järjestämään raittiuslautakuntakokoukseen 19.—20.11. (24.9. 104 §) sekä hyväksyä toimiston ehdotus oppikoululaisten tupakanpolton levinneisyyttä koskevasta tutkimuksesta (16.10. 118 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: toimiston viranhaltijoiden osallistumista raittiuistyönohjaajien opastuspäiville (27.3. 46 §); lautakunnan johtosäännön muutosta ja toimiston johtosääntöä (24.9. 101 §); lautakunnan toimiston viranhaltijoiden palkkajärjestelyä (24.9. 102 §); lautakunnan valistustyössä maksettavien luento-, esitelmä- ja kurssinjohtajapalkkioiden korottamista

(24.9. 105 §); lautakunnan viranhaltijoille maksettavia kokouspalkkioita (16.10. 115 §) sekä toimistoapulaisen viran perustamista raittiuslautakunnan toimistoon (6.11. 128 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat: anniskeluoikeuksien myöntämiskysymyksiä ja väkijuomamyymälöiden sijaintipaikkoja (23.1. 21 §, 6. 3. 38 §, 25.4. 55 §, 8.5. 63 §, 25.5. 72, 73 §, 6.6. 78 §, 19.6. 83 §, 4.9. 94 §, 24.9. 107 §, 16.10. 116, 117 §); Suomen Kansan Ryhtiliike -nimisen yhdistyksen anomusta saada avustus toimintansa tukemiseksi (27.3. 47 §).

Toimiston viranhaltijat. Kertomusvuonna oli lautakunnan palveluksessa neljä vakinaista viranhaltijaa.

Raittiusvalistustoiminta. Lautakunnan ja toimiston virkailijoiden toimesta pidettiin vuoden aikana kaikkiaan 150 puhetta, esitelmää tai alustusta.

Valistustilaisuuksia järjesti toimisto 14, osittain yhteistyössä IOGT-Pangklubbenin, Oppikouluraittiusyhdistysten Helsingin piirin, ja IOGT-logen Balderin kanssa. Tilaisuuksissa oli osanottajia yhteensä n. 1 500.

Neuvottelutilaisuuksia järjestettiin seuraavasti: 9.2. raittiuslautakunnan toimintaa ja raittiusavustuksia koskeva tilaisuus raittiusjärjestöjen edustajille, osanottajia 46; 23.3. tiedotustilaisuus alkoholittomista juhla juomista, osanottajia 35; 14.5. raittiusviikkotoimintaa käsittelevä neuvottelutilaisuus raittiusjärjestöjen edustajille, osanottajia 56; oppikoulujen kuraattoreille järjestetty tilaisuus 15.4., osanottajia 12.

Raittiusjärjestöjen kustantamia julkaisuja levitettiin vuoden aikana: yliopistojen ja korkeakoulujen opiskelijoille Raitis Ylioppilas -lehteä 286 vsk., Valkolakkijulkaisua ylioppilaskokelaille 1 717 kpl, Kylväjä-, Liekki-, Raitis Kansa-, Seis- ja Hembygden-julkaisuja vankiloihin, työmaa- ja kansanruokaloihin yhteensä 921 vsk., raittiuskeskusjärjestöjen joulujulkaisuja sairaaloihin ym. sosiaaliin laitoksiin 1 500 kpl.; raittiuistutkinnon oppikirjoja lähetettiin helsinkiläisille oppikouluille yhteensä 373 760 mk:n arvosta, kansakouluissa sekä järjestöissä suoritettujen raittiuskilpajoitusten erityispalkintoina jakoi lautakunta 424 kirjaa.

Raittiusviikon järjestelyistä vastasi neuvottelutilaisuudessa 14.5. valittu raittiusviikkotoimikunta, mutta käytännöllisiä järjestelyitä hoitivat toimiston viranhaltijat. Raittiusviikon avajaisjuhlassa, joka pidettiin 28.10. Vanhan Ylioppilastalon juhlasalissa, oli läsnä 600 henkilöä. Erityisesti toimiston tukemia nuorten raittiusviikkotilaisuuksia järjestettiin yhteistyössä Oppikouluraittiusyhdistysten Helsingin piirin, IOGT-kerho Karjalan, Koiton Nuorisoklubin, Puotilan Raittiusseuran ja IOGT-logen Balderin kanssa sekä Suoja-Pirtti -nimisen yhdistyksen työn tunnetuksi saattamiseksi. Yhteensä oli näissä juhlissa osanottajia 895. Muita ilmoitettuja tilaisuuksia oli yhteensä 62, joissa yleisöä 14 680. Kaikkiaan osallistui em. tilaisuuksiin 16 175 henkilöä.

Pääkaupungin sanomalehdille lähetettiin erilaista uutis- ja artikkeliaineistoa. Elokuvateattereissa esitettiin 20 mainosta aikana 21.10.—4.11. Lisäk sijärjestettiin mainontaa liikkuvista autoista käsin sekä mm. Unioninkadulla autokolarin käsittävä havaintoesitys yhteistoiminnassa eräiden järjestöjen kanssa. Perheviesti-nimisen julkaisun yhteydessä oli erityinen raittiusviikkotoimintaa selostava viikko-ohjelma. Raittiusaiheisia valistuslehtisiä autoilijoille, autokorjaamoille, sosiaalisille laitoksille ym. jaettiin yhteensä 2 800 kpl. Linnanmäen huvipuistossa esitettiin mainosfilmi »Raitis ja reilu, ei horju ei heilu» elokuussa kahden viikon ajan.

Newvonta- ja järjestelytoiminta. Teknillisten välineiden lainaustoimintaa varten oli toimiston käytettävänä kolme elokuvaprojektori, magnetofoni, kaksi rainakonetta, telineellä varustettu elokuvakangas, 94 eri aiheista kaitafilmiä sekä 31 rainaa ja kuultokuvarjaa. Elokuvakoneita lainattiin 350 (359) kertaa, kaitafilmejä 2 554 (2 415), joista raittiusfilmejä 1 140 (1 378) kertaa, muita opetusfilmejä 929 (523) sekä piirrettyjä filmejä 485 (514) kertaa, rainakoneita 26 (36) ja valkokangasta 32 (29) kertaa.

Muuta lainaustoimintaa varten oli toimiston käytössä 8 naisten kansallispukea ja 8 miesten kansallispuvun liiviä. Lisäksi lainattiin kansantanhulevyjä, näyttämöpuvustoa ja vähäisemmässä määrin askarteluvälineitä. Kansallispuukujen varastosta tehtiin vuoden aikana 73 (183) lainausta.

Viranhaltijat suorittivat ohjauskäyntejä raittius- ja muiden järjestöjen tilaisuuksiin ja laitoksiin vuoden aikana yhteensä 283 (291) kertaa. Lautakunta kustansi raittiusjärjestöille harrastustoiminnan erityisohjaajia yhteensä 13 (53) t:n ajaksi.

Ohjelma-aineiston kokoamiseksi järjestettiin yhteistoiminnassa Turun ja Tampereen raittiuslautakuntien kanssa rapsodiakilpailu, jonka tuloksena lunastettiin kaikkiaan 6 rapsodialuonnosta.

Järjestöille toimeenpantiin kaksi kilpailua. Ns. seurapelikilpailuun osallistui 9 järjestöä ja veikkaustietokilpailuun 21 järjestöä.

Vuoden aikana järjestettiin seuraavat kurssit: kaksi teknillisten välineiden käyttökursssia, kaksi yhdistysteknillistä kurssia, leikinohjauskurssi, puhetaidon kurssi sekä yhteistoimintakurssi Oppikouluraittiusyhdistysten Helsingin piirin ja Kansan Raittiusliiton Helsingin piirin kanssa. Kurseille osallistui yhteensä 161 (232) henkilöä.

Työväen Raittiuspäivän yleismainoksia levitettiin työpaikoille 250 kpl sekä järjestettiin n. kahden viikon aikana maaliskuun lopulla yleinen Työväen Raittiuspäivää koskeva elokuvamainonta.

Raittius tilanteen tutkiminen. Lautakunnan tekemän päätöksen mukaan suoritettiin vuoden lopulla tupakoinnin levinneisyyttä koskeva tutkimus oppikoulunuorison keskuudessa. Varsinainen tutkimustyö saatiin päätökseen, mutta yhteenvedo tutkimuksen tuloksista jäi seuraavaan vuoteen.

Menot. Lautakunnan menot kertomusvuonna olivat: Palkkiot 309 100 mk, Vakinaiset viranhaltijat 3 328 100 mk, Viranhaltijain muut palkkamenot 125 081 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 227 928 mk, Sosiaaliturvamaksut 219 272 mk, Huoneistomenot 594 041 mk, Tarverahat 269 180 mk, PAINATUS JA SIDONTA 34 513 mk, Raittiusvalistustoiminta 3 188 339 mk, Raittius tilanteen tutkiminen 93 912 mk, Raittius työn tukeminen vapaiden järjestöjen kautta 9 639 766 mk. Menot olivat yhteensä 18 029 232 mk. Tuloja ei lautakunnalla ollut.

29. Urheilu- ja retkeilytoiminta

Urheilu- ja retkeilylautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan puheenjohtajana v. 1962 toimi liikennetark. Väinö Soininen, varapuheenjohtajana ins. Bertil Oljelund sekä jäseninä valtiot.maist. Maija Björklund, varanot. Salme Katajavuori, ajomest. Sulo Lahtinen, varat. Erkki Linkomo, dipl.ins. Jaakko Ollila, toiminnanjoht. Veikko Peuhkuri sekä valistussiht. Mauri Reutsalo. Sihteerinä toimi lakit.lis. Pentti Mäkelä. Kaupunginhallitusta edusti opetustointa johtava apul.kaup.joht. Aarre Loimaranta.

Eläintarhajaostoon kuuluivat puheenjohtajana ins. Oljelund sekä jäseninä valtiot.maist. Björklund, varanot. Katajavuori, liikennetark. Lahtinen sekä toiminnanjoht. Peuhkuri.

Retkeilyjaostoon kuuluivat puheenjohtajana liikennetark. Soininen sekä jäseninä varanot. Katajavuori, varat. Linkomo, dipl.ins. Ollila sekä valistussiht. Reutsalo.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 26 kokousta, joiden pöytäkirjojen pykäläluku oli 415. Kirjeitä saapui 951 ja lähetettiin 161.

Eläintarhajaoston kokouksia oli 4 ja pöytäkirjoissa 12 pykälää. Retkeilylautakunnan vastaavat luvut olivat 3 ja 8.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon:

Apurahojen jako. Piirien kurssitoiminnan avustamiseen varattu 300 000 mk:n suuruinen määräraha jaettiin seuraavasti: Suomen Valtakunnan Urheiluliiton Helsingin piiri 95 000 mk, Työväen Urheiluliiton Suur-Helsingin piiri 60 000 mk, Työväen Urheiluseurojen Helsingin piiri 25 000 mk, Suomen Palloliiton Helsingin piiri 40 000 mk, Centralidrottsförbund, Helsingin piiri 35 000 mk, Suomen Jousiampujain liiton Helsingin piiri 20 000 mk ja Suomen Kanoottiliiton Helsingin piiri 25 000 mk (19.1. 14 §, 30.3. 100 §).

Urheiluseurojen nuorten leiritoiminnan tukemiseen varatulla 600 000 mk:n määrarahalla avustettiin 26 seuraa (19.1. 12 §, 11.5. 153 §, 19.10. 338 §).

Voimistelu- ja urheiluseurojen työn tukemiseen varatulla 9 mmk:n määrarahalla avustettiin yhteensä 147 seuraa (19.1. 12 §, 26.1. 36 §, 30.3. 99 §).

Lisäksi jaettiin avustuksia kaupungin virastojen ja laitosten henkilökunnan urheilutyön tukemiseksi 28 viraston tai laitoksen urheiluseuralle yhteensä 400 000 mk (19.1. 15 §, 11.5. 152 §), retkeilyjärjestöjen työn tukemiseen 3 retkeilyseuralle yhteensä 270 000 mk (rj. 27.4. 3 §), ulkoilmakonsertteja varten 19 kuorolle ja orkesterille

yhteensä 750 000 mk (27.4. 145 §) sekä kalavesien huoltotoimenpiteitä varten 3 kalastusseuralle yhteensä 200 000 mk (7.12. 394 §).

Tärkeimmät vuokratukset ym. Lautakunta päätti antaa kalastajille Helge Ekholmille ja Yrjö Saloselle kummallekin kalastusmajan pito-oikeuden Tallskär-nimisellä saarella 1.1.—31.12. väliseksi ajaksi 1 500 mk:n kertakaikkisesta korvauksesta (9.3. 76 §).

Helsingin ratsastusseurojen yhteistoimintaneuvoston anomuksesta päätettiin myöntää Ruskeasuon ratsastushallissa ja Laakson ratsastusstadionilla pidettävien ratsastuskilpailujen ja -tilaisuuksien järjestäjille oikeus 16.5.1962—15.5.1964 välisenä aikana kiinnittää omistamaansa estemateriaaliin liikeyritysten ja niiden tuotteiden mainoksia 5 000 mk:n vuotuisesta korvauksesta (23.8. 85 §).

Eläintarhan urheilukentän ja sen luistinradan kioski päätettiin vuokrata 1.5.1962—15.3.1965 väliseksi ajaksi rva Annikki Kauppilalle 202 000 mk:n vuokrasta yhtä kesä- ja talvikautta kohden (13.4. 127 §).

Sotainvalidien Veljesliiton Helsingin Sotainvalidit -nimiselle yhdistykselle päätettiin vuokrata Hietarannalla sijaitsevat kaksi kioskia sekä pukusuojarakennus vaatteiden vastaanottoa ja uimatarvikkeiden ym. vuokraamista sekä virvokejuomien myyntiä ja kahvilaliikkeen harjoittamista varten kesäkausiksi 15.4.1962—15.9.1966 välisenä aikana 100 000 mk:n vuotuisesta vuokrasta ja sillä ehdolla, että vuokraaja 1.7.1963 mennessä kustannuksellaan suorittaa kahvilan laajennus- ja kunnostustyöt (13.4. 128 §).

Laajasalon uimarannan kioski päätettiin vuokrata v:n 1962—1963 kesäkausiksi rva Aili Lyytiselle 90 000 mk:n kausivuokrasta (27.4. 141 §).

Helsingin Ravirata Oy -nimiselle yhtiölle päätettiin vuokrata n. 1 100 m²:n suuruinen alue Käpylän raviradan länsireunalta 1.7.1962—31.12.1966 väliseksi ajaksi 80 000 mk:n vuotuisesta vuokranmaksusta. Vuokraaja oikeutettiin kustannuksellaan rakentamaan vuokra-alueelle tallirakennus (23.2. 61 §, 15.6. 232 §).

Helsingin kaupungin Riistamiehet -nimiselle yhdistykselle vuokrattiin allien ja meriteerien metsästysoikeus kaupungin omistamilla ulkosaarilla ja -luodoilla metsästyskaudeksi 1.10.—31.12. v. 1962—1966 3 000 mk:n vuotuisesta vuokrasta (5.10. 329 §).

Helsingin verkkopallosoijat Oy -nimiselle yhtiölle vuokrattiin Auto- ja tennistalossa sijaitsevat n. 4 200 m²:n suuruiset hallitilat tenniksen ja muun sisäurheilun harjoittamista varten 1.1.1963—31.12.1967 väliseksi ajaksi 478 500 mk:n kuukausivuokrasta (2.11. 349 §).

Virvoketarjoilu- ja kenkien ym. säilytys-oikeudet seuraavilla luistinradoilla päätettiin vuokrata talvikausiksi v. 1962—1963, 1963—1964 ja 1964—1965 jäljempänä mainituista kuukausivuokrista: Haapaniemen kentän luistinrata, 20 000 mk; Herttoniemen urheilukentän luistinrata, 57 000 mk; Kaisaniemen kentän luistinrata, 15 000 mk; Käpylän urheilukentän luistinrata, 22 000 mk sekä Lauttasaaren urheilukentän luistinrata, 81 000 mk (2.11. 351 §). Vallilan luistinradan kioski vuokrattiin em. talvikausiksi 21 000 mk:n kuukausivuokrasta (2.11. 351 §).

Uutelan ulkoilualan peltomaat, yhteensä 20 ha, sekä päärakennus, yhteensä 139 m², vuokrattiin Keskustalli Oy:lle 1.1.1963—31.12.1965 väliseksi ajaksi siten, että peltomaista perittävä vuosivuokra oli 135 000 mk vuodessa ja päärakennuksesta perittävä kuukausivuokra 88 mk/m² (7.12. 392 §).

Seurasaaren ulkoilupuiston ravintola päätettiin vuokrata Helsingin Osuuskaupalle 1.1.1963—31.12.1967 väliseksi ajaksi 410 000 mk:n vuotuisesta kiinteästä vuokrasta sekä lisäksi erikseen myynnin perusteella määräytyvästä prosenttivuokrasta (7.12. 393 §).

Töölön Pallokentän tenniskentät päätettiin vuokrata Helsingfors Lawn-Tennis Klubb -nimiselle yhdistykselle 1.1.1963—31.12.1967 väliseksi ajaksi niin että v. 1958 tehtyä vuokrasopimusta jatkettiin (28.12. 413 §).

Huonon kesäkauden vuoksi päätettiin Kumpulan uimalan kahvikioskin sekä Pihlajasaaren uimarannan kioskin vuokrasopimuksia pidentää kolmeksi kesäkaudeksi sekä Laajasalon uimarannan kioskia ja Munkkiniemen uimarannan vaatesäiliötä koskevia vuokrasopimuksia kahdeksi kesäkaudeksi entisillä vuokraehdoilla (28.12. 415 §).

Esityksiä kaupunginhallitukselle tehtiin asioista, jotka mm. koskivat: Lauttasaaren tehdaskorttelin n:o 31120 lounaispuolella olevan vapaa-alueen siirtämistä lautakunnan hallintoon (19.1. 30 §); Pihlajasaaren liikennöivien moottoriveneiden laiturin siirtämistä Hietalahdenrannasta Merisatamaan (16.2. 53 §); toimikunnan asettamista yhteistoiminnassa Stadion-säätiön ja Jääkenttä-säätiön kanssa tutkimaan mahdollisuuksia Keskusurheilupuiston alueella sijaitsevien urheilulaitosten hallinnon ja huollon keskittämiseksi (23.2. 60 §); Suomen kaupunkien urheiluhallintoviranomaisten yhteistoiminnan järjestämistä (30.3. 98 §); Degerön kanavan kiveyksen ja kävelysillan korjaamista (30.3. 106 §); Lauttasaaren ulkoilupuiston kaitsijan asuinrakennuksen purkamista ja uuden rakennuksen rakentamista leirintäalueen sisääntuloväylän varteen (31.8. 289 §) sekä Korkeasaaren ravintolan keittiön peruskorjausta ja uusien käymälöiden rakentamista (31.8. 290 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: leikki- ja palloilun alueen rakentamista Oulunkylään ja Haagaan (19.1. 20 §, 13.4. 124 §); Rudus Oy:n betonitehtaan sijoittamista Rajasaareen (26.1. 35 §); esitystä parhaan helsinkiläisen urheilijan palkitsemiseksi vuosittain kaupungin palkinnolla (2.2. 41 §); Pohjoisen Unisaaren sekä Luukin alueen siirtämistä lautakunnan hallintoon (23.2. 62 §, 9.3. 75 §); Moottorinkuljettajat Oy:n liikennöimisluvan uusimista (23.3. 90 §); Seurasaaren ravintolan parvekkeen suojaamista laseilla (23.3. 90 §); urheilukenttien, maa-uimaloiden sekä erilaisten urheilun alueiden järjestämistä tai varaamista (13.4. 125 §, 27.4. 137 §, 1.6. 195—197 §, 8.6. 208—210 §, 15.6. 234, 236—239 §, 2.11. 348 §, 23.11. 339, 341 §, 7.12. 384 §, 28.12. 408 §); venelaitureiden järjestämistä Kanta- ja Esikaupunkialueille (8.6. 223 §, 15.6. 240 §, 21.9. 298—301, 303—306, 308 §, 2.11. 348 §); urheiluseurojen ym. avustamista (11.5. 154—156 §, 8.6. 211 §); rautaisen suoja-aitauksen poistamista Töölön Pallokentän kilpailukenttien ympäriltä (25.5. 183 §); kunnallisten urheilutilojen luovuttamista maksuttomasti voimistelun ja urheiluseurojen käyttöön (25.5. 185 §); eräiden voimistelu- ja urheiluseurojen anomusta saada haltuunsa poissiirettävä rakennus Koskelan Puistokylästä sen pystyttämiseksi Pakilaan (1.6. 201 §); venelaituritoimikunnan mietintöä (31.8. 285 §); veneitten talvisäilytyspaikkojen järjestämistä (21.9. 302, 307 §); Tapanilan Urheilutalossäätiön anomusta lainan saamiseksi ko. urheilutalon lopullista kunnostamista varten (21.9. 309 §); Lauttasaaren leirintäaluekysymystä (21.9. 314 §); kaupungin osallistumista Helsingfors Segelsällskap -nimisen seuran sataman kehittämiseen Liuskasaarella ja Liuskaluodolla (5.10 326 §); Suomen Valtakunnan Urheiluliiton, Työväen Urheilu-

liiton sekä Finlands Svenska Centralidrottsförbund'in yhteistä anomusta Messukentän ns. Kansojenhallin saamisesta sisäurheilutilaksi (19.10. 339 §); matkailuneuvontakomitean mietintöä (2.11. 347 §); sekä Suomen Valtakunnan Urheiluliiton anomusta saada alennusta omistamansa Yrjönkadun uimahallin vesilaskuista (7.12. 383 §).

Lausunto palkkalautakunnalle annettiin esityksestä Pallokentän ja Velodromin ylivahtimestarin virkojen muuttamiseksi työnjohtajan viroiksi (2.2. 42 §).

Urheilu- ja retkeilytoimisto

Henkilökunta. Kertomusvuonna perustettuun toimistoapulaisen tp. virkaan valittiin 23.2. lukien rva Sirkka Kallio, avoinna olleeseen Rastilan alueenvalvojan virkaan sotilasmest. evp. Sulo Kärki sekä Korkeasaaren eläintarhan saarenvartijan Joel Grönqvistin kuoleman vuoksi avoimeksi tulleeseen virkaan kers. Vilho Eskelinen. Lisäksi toimistoon palkattiin 15.6. työsopimussuhteeseen ins. Timo Tiihonen.

Eläkkeelle siirtyi Tullisaaren kaitsija Gösta Landen 1.6. lukien.

Lautakunnan alaisten vakinaisten viranhaltijain lukumäärä oli kertomusvuoden aikana 38 ja tilapäisten 7.

Työntekijäin lukumäärä oli korkeimmillaan heinäkuussa eli 383 ja alimmillaan, 130, maaliskuussa.

Sairauslomalla oli 16 viranhaltijaa yhteensä 314 päivää ja 82 työntekijää kaikkiaan 1 439 päivää.

Virkamatkoja tekivät vuoden aikana toimistopääll. Esko Palmio ja lautakunnan varapuh.joht. Bertil Oljelund Islantiin, lautakunnan jäsen Sulo Lahtinen ja urheilunohj. Esko Numminen Ruotsiin, apul.retkeilyasiamies Jorma Salmi Ruotsiin ja Norjaan, lautakunnan puh.joht. Väinö Soininen ja toimistopääll. Palmio Ruotsiin. Varsinaisten virkamatkojen lisäksi osallistui retkeilyasiamies Eero Koroma matkailuneuvontakomitean Saksaan tekemään matkaan sekä urheilunohj. Aino Numminen tutustui Suomen Naisten Liikuntakasvatusliiton edustusjoukkueen johtajana Yhdysvaltojen ja Kanadan urheilulaitoksiin.

Urheilutoiminta

Urheilunohjaus. Eri sisä- ja ulkoharjoituspaikoissa tapahtuneessa käytännöllisessä urheilunohjaustoiminnassa olivat edustettuina seuraavat liikunta- ja koulutusmuodot: kaunoluistelu, hiihto, laturetkeily, mäenlasku, naisten ja miesten kuntovoimistelu, perheenmäntien kuntovoimistelu ja lasten ryhti- ja satuvoimistelu, naisten kesäkauden voimistelu, tyttöjen ja poikien telinevoimistelu, uimakoulutyö, kenttäurheilu, palloilu, tennis, kansantanssi ja -leikki (tantsut).

Neuvontatilaisuuksia (uimakoulutoimintaa lukuun ottamatta) oli yhteensä 1 176, neuvontakohteita 68, ohjaajia 53 ja osanottajia 40 876. Tilastoluvut osoittavat toiminnan kasvaneen edelliseen vuoteen verrattuna lähes kaksinkertaiseksi.

Talvikautena järjestettiin urheilunohjausta kaunoluistelussa 74 kertaa 9 radalla (osanottajia 2 927), mäenlaskussa 231 kertaa 8 mäessä (osanottajia 4 203) ja hiihdossa 98 kertaa 18 kohteessa (osanottajia 4 548).

Hiihtolajien kunnostuksesta ja huollosta vastasi 5-miehinen latupartio tehtävienään latujen raivaus, viitoitus ja kuntoon saattaminen. Paikallislataja oli viitoitettu 120 km sekä näiden lisäksi 2 kaukoretkilataa: Helsingistä Pirttimäen kautta Solvallon urheilupuistoon sekä Herttoniemestä Sipoon kautta Savijärvelle, josta edelleen Söderkullan, Kisakallion ja Rastilan kautta Roihuvuoreen.

Runsaan lumen ja edullisten sääolosuhteiden vuoksi tarjosi talvikausi hiihtotoiminnalle hyvät edellytykset. Kaupungin latuverkosto oli erittäin tehokkaasti käytössä. Helsingiläisten hiihtojärjestöjen kanssa yhteistoiminnassa järjestetty laturetki ns. Tahkon hiihto 18.2. vei 1 666 kaupunkilaista 20—75 km:n pituiselle taipa- leelle.

S i s ä t o i m i n t a k a u d e n urheilunohjaus talvi- ja kevätkautena 15.1.—20.5. sekä syyskautena 15.9.—21.12. tapahtui edelleenkin pääasiallisesti kunnallisissa harjoitussaleissa Stadionilla. Ohjattua toimintaa järjestettiin miesten kuntovoimistelussa (60 kertaa, osanottajia 2 000), perheenmäntien ja vuorotyössä käyvien naisten voimistelussa (90 kertaa, osanottajia 3 000), lasten ryhti- ja satuvoimistelussa (60 kertaa, osanottajia 1 500), naisten kuntovoimistelussa (30 kertaa, osanottajia 1 800) ja tyttöjen telinevoimistelussa (30 kertaa, osanottajia 500).

Kesäkauden urheilunohjaus pojille tapahtui kentillä 9:ssä neuvontakohteessa (250 kertaa, osanottajia 4 412). Tyttöjen vastaavaa urheilutoimintaa ohjattiin 7:llä eri kentällä (78 kertaa, osanottajia 1 346). Lisäksi annettiin ohjausta pojille ja tytöille telinevoimistelussa (65 kertaa, osanottajia 1 000) Pallokentän voimistelun ulkoharjoituspaikalla. Naisille järjestettiin kesäkausina voimistelua kunnallisissa harjoitussaleissa (50 kertaa, osanottajia 3 500).

Kesän aikana järjestettiin edelleen yhteistoiminnassa Seurasaarisäätiön ja helsinkiläisten kansantanssijärjestöjen kanssa 5 ohjattua kansantanssi- ja leikkilaisuutta, joista kolme Seurasaaren juhlakentällä ja muut Kaivopuistossa ja Taivaskalliolla. Yleisöä näissä tilaisuuksissa oli yhteensä n. 7 500 henkeä.

Samoin yhteistoiminnassa järjestöjen kanssa toimeenpantiin 3.11. ja 9.12. helsinkiläisille retkipäivät, ns. polkuretki, 35—40, 20—25 ja 10—15 km:n pituisilla reiteillä Ruskeasuo-Haltiavuori-Ruskeasuo ja Otaniemi-Solvalla. Retkiin osallistui 500 kaupunkilaista.

Uimakoulutoimintaa järjestettiin 1.6.—20.8. välisenä aikana 24 koulutuspaikassa, joissa oli opettajia 52 ja oppilaita yhteensä 3 413. Näistä 6 uimakoulua oli eri uima-seurojen hoidossa kaupungin ohjaustoiminnallisen tuen turvin. Kesä oli sateinen ja kylmä haitaten uimakoulutoimintaa huomattavasti. Uimapromootio järjestettiin Uimastadionilla 17.8. Tilaisuudessa vihittiin kuitenkin yht. 1 103 uimamaisteria ja -kandidaattia. Kaupungin alueella toimiville uimaopettajille järjestettiin 20.—21.6. neuvonta- ja opintopäivät, joihin osallistui 45 uimaopettajaa. Uimakoulutoiminnan tarkastajan tehtäviä hoiti 1.6.—31.8. leht. Veikko Torkkel.

Kunnalliset harjoitussalit Stadionilla olivat vuoden aikana (kesä-, heinä- ja elokuuta lukuun ottamatta) kevät- ja syyskaudella 13 viikkotuntia vapaaharjoittelijain (voimistelijain ja palloilijain) käytössä 100 mk:n maksusta sisätoimintakaudelta harjoituskortin haltijaa kohden. Vapaaharjoitusvuorojen käyttäjiä oli 449. Kunnalliset salit olivat maksullisesti (voimistelu- ja urheiluseurat à 400 mk/t, koulut 600 mk/t) vuoden aikana 60:n eri seuran, koulun tai laitoksen käytössä. Valvontatehtäviä hoiti 2 vahtimestaria.

Stadionin pohjoiskaarteessa (retkeilymajatilat) sijaitsevia saleja käytettiin 1.9.—31.12. erilaiseen liikuntaharjoitustoimintaan iltaisin. Valvonnasta vastasi vahtimestari. Kumpulan uimalan molemmat pukusuojat olivat sisäharjoitustiloina 5:n eri seuran käytössä iltaisin aikana 1.1.—30.4. ja 1.10.—31.12. Valvonnasta vastasi vahtimestari.

Urheilunohjaustyöhön kuului oleellisena osana kaupungin urheilupaikkoihin liittyvä *tiedotustoiminta*, jonka hoitamisessa oltiin yhteydessä seurojen, koulujen, laitosten ja eri urheilunalojen harrastajapiirien samoin kuin sanomalehdistön, radion ja television kanssa. Edelleen annettiin ohjausta eri yhteisöille ulko- ja sisäharjoituspaikkojen, ohjaajien ja säestäjien hankkimisessa.

Talvikausi. Urheilu- ja retkeilytoimiston hallinnossa oli kaikkiaan 38 luistinrataa, joiden yhteinen pinta-ala oli 176 450 m². Lisäksi oli puisto-osaston hoidossa 20 rataa, 30 050 m², ja seurojen hoidossa 3 rataa, 31 100 m².

Seurojen hoitamilla kolmella luistinradalla kävi opettajien johdolla yhteensä 50 317 koululaista. Näiden määrä jakaantui eri ratojen osalle seuraavasti: Kallion 24 571, Väinämöisen 20 191 ja Johanneksen rata 5 555.

Suurkelkkämäkiä (rinnemäkiä) oli käytössä 2.

Pallokentällä pelattiin 31 jääpallo-ottelua. Piirisarjojen otteluja, joita oli yhteensä 114, pelattiin eniten seuraavilla radoilla: Messukenttä 10, Käpylä 12, Haaga 10, Lauttasaari 10, Herttoniemi 12 ja Kaisaniemi 15.

Kesäkausi. Pallokentän ruohokentillä suoritettiin 60 pääsymaksullista jalkopallo-ottelua. Hiekkakentällä pelattiin kaikkiaan 14 maksullista ottelua ja 85 maksutonta ottelua ennen ruohokenttien avaamista. Kertaharjoituslippuja (à 10 mk) myytiin kentälle 8 209 kpl ja harjoituskortteja (à 100 mk) 588 kpl.

Käpylän urheilupuistossa pelattiin kesän aikana lukuisia jalkapalloilun sarja- ym. otteluja. Yleisurheilun, ravi-, moottoripyörä- sekä palvelus- ja opaskoirakilpailujen lisäksi urheilupuistossa pelattiin maahockeytä, käsi- ja lentopalloa, pesäpalloa ja harjoitettiin jousiammuntaa sekä erilaatuista koululaisurheilutoimintaa.

Jalkapalloilun piirisarjojen otteluita pelattiin eri kentillä yhteensä 1 151 niistä Väinämöisen kentällä 159, Käpylän urheilupuistossa 123, Kallion kentällä 113 ja Vallilan kentällä 113.

Ratsastushallin ratsastukseen varatut tilat olivat vuokrattuina Keskustalli Oy:lle. Palloilusalia käytettiin runsaasti käsi- ja koripalloilun harjoitus- ja kilpailupaikkana. Hallin itäparvekkeen eteläpää oli edelleen vuokrattuna jousiampujain käyttöön. Hallin eteläpää oli vapautunut liikennelaitoksen käytöstä jo v. 1961, mutta sitä ei korjaustöiden vuoksi voitu vielä ottaa käyttöön.

Soutustadionilla järjestivät eri seurat ym. soutu- ja melontaharjoitusten ja -kilpailujen lisäksi mm. lukuisia yhteislaulutilaisuuksia, hengellisiä virsilauluiltoja sekä juhannusjuhlan. Operettiteatteri antoi kesän aikana useita näytäntöjä. Hallintora-kennuksen yläkerta käytettiin kokouksiin, luentoihin, kursseihin ja voimisteluun.

Uimalat. Kesä oli suurimmalta osaltaan sateinen ja kolea. Ainoastaan kesä-heinäkuussa oli muutamina päivinä aurinkoista ja lämmintä. Uimastadion avattiin yleisölle 23.5. ja suljettiin 9.9. Uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 161 847 henkeä, joista aikuisia oli 79 136 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 10 560 (1 056 kpl à 10 kertaa) sekä lapsia 82 711. Pääsy- ja säilytysmaksut olivat ennallaan: aikuiset 60 mk, lapset alle 15 vuotta 20 mk. Saunassa kävijöiden lukumäärä oli 20 930. Veden lämpö

pidettiin altaissa n. 19—21-asteisena. Henkilökunnan lukumäärä oli 41. Kesän aikana järjestettiin Uimastadionilla mm. SVUL:n Helsingin piirin uintimestaruuskilpailut, Festivaalikilpailut, Suomen uintimestaruuskilpailut, oppikoulujen väliset uintikilpailut, Suomen pellehyppymestaruuskilpailut, kaupungin uimapromootio ja runsaasti liikkeiden ja järjestöjen uintikilpailuja sekä seurojen uimanäytöksiä.

Kumpulán uimalassa kävi kesän aikana yhteensä 89 318 henkeä, josta aikuisia 30 430 ja näistä alennuskorttia käyttäneitä 2 480 (248 kpl à 10 kertaa) sekä lapsia 58 888. Saunaa käytti yhteensä 3 841 henkeä. Pääsy- ja säilytysmaksut sekä saunamaksu olivat samat kuin Uimastadionilla. Veden lämpö oli n. 20—22 astetta. Henkilökunnan lukumäärä oli 23. Uimalassa järjestettiin kesän aikana lukuisia uinti- ja vesipallokilpailuja sekä näytöksiä.

Hietarannalla kävi kaikkiaan n. 100 000 henkeä. Meriveden lämpö pysytteli suurimman osan kesästä alhaisena. Uimarannalla suoritettiin vain tavanomaiset kunnostustyöt. Henkilökunnan lukumäärä oli 8.

Matkailu, kotiseututyö, loma- ja vapaa-ajan vietto sekä kalastus

Matkailu. Retkeilyosasto huolehti Helsinkiin saapuvien matkailijoiden ja retkeilijöiden ohjelmista, majoituksesta, muonituksesta ja ennen kaikkea opastuksesta.

Osasto järjesti 13.4.—1.6. välisenä aikana opaskurssit, jotka käsittivät kaikkiaan 25 eri esitelmää ja käyntiä ja joiden osanottajamäärä nousi n. 140:een. Niille oppaille, jotka olivat edellisinä vuosina suorittaneet kurssin, järjestettiin suomen- ja ruotsinkielistä jatkokoulutusta. Eri matkatoimistot ym. tilasivat jatkuvasti oppaita osastolta ja tilattujen oppaiden lukumäärä oli 132 (108 tilausta).

Vuoden aikana julkaistiin »Helsinki-Helsingfors»-niminen opaslehtinen ruotsin-, englannin-, saksan-, ranskan- ja venäjänkielisenä yhteensä 68 000 kpl:n painoksena.

Ulkomaisiin ja kotimaisiin julkaisuihin lähetettiin erilaista Helsinkiä koskevaa aineistoa sekä matkatoimistoille ja yksityisille henkilöille matkailua koskevia painotuotteita sekä suoritettiin matkailijoiden informointia.

Laivalla Helsinkiin saapuvia matkailijoita avusti Meriasemalla osaston palkkaama opas kesä-elokuun ajan.

Majoitustilanteen helpottamiseksi oltiin kiinteässä yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen hotellikeskuksen kanssa, joka vuoden aikana järjesti majoituksen n. 14 000 matkailijalle. Muissakin matkailua koskevissa kysymyksissä oltiin jatkuvasti yhteistyössä mainitun yhdistyksen ja Suomen Matkailijayhdistyksen kanssa.

Retkeilyosaston hoidossa olivat leirintäalueet Lauttasaarella ja Tullisaarella. Kertomusvuonna oli kokonaiskävijämäärä 8 213 (ed. v. 7 882), mistä 51 % ulkomaisia ja 49 % kotimaisia matkailijoita. Lauttasaaren leirintäalueella yöpyi yli 20 eri maasta kotoisin olevia matkailijoita 2 890 ja suomalaisia 2 717 eli yhteensä 5 607 matkailijaa. Tullisaaren leirintäalueella yöpyi yhteensä 2 606 matkailijaa, joista ulkomaalaisia 1 311 ja suomalaisia 1 295.

Helsingin nähtävyyksistä suosituin oli Korkeasaaren eläintarha. Siellä kävi kaikkiaan 366 186 henkeä, joista alle 12-vuotiaita lapsia oli 93 590 ja koululaisia 13 386. Toisella sijalla oli Seurasaari, jonka kävijämäärä oli kaikkiaan n. 176 000 henkeä.

Stadionin tornissa kävi kaikkiaan 80 638 henkeä, Kansallismuseossa 60 700, Eduskuntatalossa noin 23 000 ja Suomenlinnassa 21 815, joista lapsia oli 5 600 ja koululaisia 1 215. Suomenlinnan lukuihin sisältyivät vain oppaita käyttäneet kävijät. Muissa museoissa ja kokoelmissa oli kävijämäärä pienempi. Jos Linnanmäen huvipuisto luetaan nähtävyyksien joukkoon, niin oli se ylivoimaisesti suosituin. Sen kävijämäärä nousi n. 700 000:een.

Ulkoilualueet ja -puistot. Retkeilyosaston hoidossa olivat Kaunissaaren, Luukin (18.4. lukien), Nuuksionpään (8.2. lukien), Pirttimäen, Rastilan ja Uutelan ulkoilualueet sekä Kivinokan, Lauttasaaren, Länsiulapanniemen, Mustasaaren, Mustikkamaan, Pihlajasaaren, Satamasaaren, Seurasaaren, Tullisaaren, Varissaaren-Pitkäsaaren ja Varsasaaren ulkoilupuidot ja lukuisa määrä pienehköjä saaria ja luotoja.

Viikonloppumajoja oli vuoden päättyessä Kivinokassa 601, Lauttasaassa 270, Satamasaassa 141, Varsasaassa 253, Länsiulapanniemessä 244 ja Itäisessä Pihlajasaassa 14 eli yhteensä 1 523.

Rastilassa oli 20 kaupungin omistamaa viikonloppumajaa, jotka vuokrattiin yhteensä 118 helsinkiläisperheelle kahdeksi viikoksi kerrallaan. Useilla ulkoilualueilla oli lisäksi suuri määrä tilapäisteltailijoita.

Arviolaskelmien mukaan ulkoilualueilla kävi kertomusvuoden aikana yleisöä seuraavat määrät: Kaunissaari n. 15 000, Kivinokka n. 63 000, Lauttasaari n. 23 000, Luuki n. 6 000, Mustikkamaa n. 37 000, Nuuksionpää n. 1 000, Pihlajasaari n. 18 000, Pirttimäki n. 24 000, Rastila n. 48 000, Satamasaari n. 3 000, Seurasaari n. 176 000, Tullisaari n. 5 000, Uutela n. 5 000 ja Varsasaari n. 5 000. Kesän koleuden ja sateisuuden vuoksi kävijämäärät olivat osittain pienemmät kuin edellisinä vuosina.

Pirttimäessä järjestettiin 26 suunnistuskilpailua, joihin osallistui 2 450 kilpailijaa, sekä 22 hiihtokilpailua, joissa yhteensä 3 368 hiihtäjää. Rastilassa järjestettiin lomamajoissa ja teltoissa asuville henkilöille eri urheilulajien ohjaustoimintaa.

Työntekijöitä, kaitsijat mukaan luettuina, oli ulkoilualueilla 1.7. yhteensä 106.

Vuoden aikana suoritettiin rakennusten ja alueiden kunnossapitotöitä ja eräillä alueilla myös pienehköjä uudisrakennustöitä, mm. rakennettiin venesatama Kaunissaareen, viikonloppumajoja Rastilaan, keittokatoksia Kaunissaareen, Pihlajasaareen ja Pirttimäkeen sekä käymälöitä eri alueille.

Ulkoilumajat. Retkeilyosaston hoidossa olevassa Pirttimäen ulkoilumajassa yöpyi kertomusvuoden aikana 781 (ed. v. 787) henkilöä ja saunaa käytti 44 (41) lämmityskerralla yhteensä 2 984 (3 258) henkilöä. Rastilan ulkoilumajassa oli yöpyjiä 2 138 (1 490) ja saunoja 75 (72) lämmityskerralla yhteensä 2 623 (1 118). Haagan ulkoilumajalla kävi vuoden aikana n. 3 000, Maunulan ulkoilumajalla n. 20 000, Nuuksionpään ulkoilumajalla n. 1 000 ja Pitkälän ulkoilumajalla n. 12 000 henkilöä.

Retkeilyä koskevat asiat. Retkeilyosasto järjesti retkeilyväen neuvottelutilaisuuden tammikuussa sekä helmikuussa hiihtokurssit Rastilassa. Osasto oli edelleen yhteistyössä Helsingin Yleisen Matkailijayhdistyksen retkeilytoimikunnan kanssa, johon kuului 12 retkeilykerhoa. Toimikunta sai avustuksena kaupungilta 215 000 mk, mistä osa käytettiin Helsingin Ulkoilulehden kustannuksiin ja osa kurssi-, leiri- ja julkaisu-toimintaan. Lisäksi annettiin eri retkeily-yhdistyksille avustuksina yhteensä 55 000 mk.

Sekä retkeilyasiamies että apulaisretkeilyasiamies pitivät useita ulkoilumahdollisuuksia kaupungissa käsitteleviä esitelmiä ja alustuksia eri laitosten ja yhdistysten tilaisuuksissa sekä laativat lukuisia lehtikirjoituksia ja haastatteluja päivälehtiin, radioon ja televisioon. Helsinkiläisten päivälehtien edustajille järjestettiin toukokesäkuussa tutustumistilaisuus Rastilan ja Kaunissaaren alueisiin.

Retkeilyosaston toimesta painatettiin kolme erilaista ulkoilualueiden esittelylehtistä, joita jaettiin ilmaiseksi kouluihin, järjestöille sekä liike- ja teollisuuslaitoksiin.

Hiihtoloman aikana 26.2.—2.3. järjestettiin koululaisille ohjattuja tutustumisretkiä eri ulkoilualueille sekä teollisuus- ja liikelaitoksiin.

Marraskuussa oli Metsätalossa ulkoilualueiden esittelytilaisuus, jossa puhuivat mm. professorit Niilo Hallman ja Lauri Pihkala sekä metsänhoit. Mikko Pitkäniemi.

Stadionin retkeilymaja oli vuokrattu vuoden alusta lähtien Suomen Retkeilymaja-järjestölle. Majassa kävi yhteensä 12 363 vierasta, joista suomalaisia 6 543 ja ulkomaalaisia 5 819. Yöpymisiä oli samana aikana 25 581, joten vieraat viipyivät majassa keskim. kaksi vuorokautta. Lukumääräisesti oli vieraista eniten ruotsalaisia (1 668) ja toiseksi saksalaisia (1 450).

Kotiseututyö. Kotiseututuntemuksen ja -kiintymyksen lisäämiseksi retkeilyosasto oli yhteydessä eri kotiseutuyhdistyksiin. Vuoden aikana pidettiin esitelmiä ja järjestettiin tutustumiskäyntejä eri puolille kaupunkia. Osasto palveli yleisöä myös antamalla tietoja kotiseutukysymyksistä.

Helsinki-propaganda. Matkailupropagandan lisäksi suoritettiin muutakin Helsinki-propagandaa mm. pitämällä puheita ja esitelmiä. Ulkoilmanäytäntöjen ja juhannusjuhlan yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös tähän puoleen.

Loma- ja vapaa-ajan vietto. Kaupungin palveluksessa olevien suurperheisten ja vähävaraisten virkamiesten ja työntekijäin perheiden äideille ja lapsille sekä muillekin äideille ja lapsille myönnettiin ilmainen 14 vrk:n oleskelu Lomaliiton, Virkamiesliiton ja Svenska Semesterförbundet'in lomakodeissa. Ko. äitien lukumäärä oli 120 ja lasten 171.

Useita viihdytystilaisuuksia järjestettiin osaston toimesta. Hietarannan juhannusjuhlassa oli yleisöä 3 080 henkeä. Ulkoilmakonsertteja oli 94, yhteislaulutilaisuuksia 8. Ulkoilmanäytäntöjä oli 4 ja niissä 3 810 katsojaa.

Kalastus. Kalastuslupia myytiin kaikkiaan 11 238 (ed. v. 10 502). Näistä oli uistelulupia 5 528, lupia verkkokalastukseen 3 299, hauen- ym. koukkujen käyttämiseen 1 575 sekä 100:n koukun pitkänsiiman käyttämiseen 499. Lupia isolla rysällä kalastamiseen myönnettiin 33, pikkurysällä 156 ja katiskalla 148. Kalastuslupien myynnistä kertyi tuloja 2 616 000 mk. Kalastuskarttoja myytiin 1 537 kpl, joista kertyi tuloja 76 850 mk. Lupien kokonaismäärä nousi kertomusvuonna 736 luvalla.

Kaunissaaressa myytiin vuoden aikana kalastuslupia 178 200 mk:n arvosta ja kalastuskarttoja 3 560 mk:n arvosta.

Kalavesien hoidossa kiinnitettiin edelleen päähuomio kalanpoikasten istutukseen ja rauhoitusmääräyksiin. Kaupungin omistamalle merialueelle istutettiin kaikkiaan 720 000 (1 180 000) hauenpoikasta, josta määrästä kaupunki kustansi 400 000 poikasta sekä kalastusseurat ja -kerhot yhteensä 320 000 poikasta. Sääet olivat hauenmädin haudonnan aikana niin epäedulliset, ettei poikasia saatu yhtä suurii määriä kuin edellisenä vuonna. Koekalastuksissa todettiin haukikannan tuntuvasti lisään-

tyneen kaupungin vesialueella, johon osaltaan ovat vaikuttaneet vuosittain toistuneet huomattavan suuret poikasistutukset.

Kuhakannan lisäämiseksi oli edelleen kaikenlainen kalastus kielletty Laajalahdella, Vanhankaupunginselällä ja Tullisaarenselällä kesäkuun aikana, jolloin kuha oli lain mukaan rauhoitettu. Lisäksi oli näillä alueilla kielletty pitkäsiimakalastus ympäri vuoden. Yhteistoiminnassa kalastusseurojen kanssa tehtiin kevään kuluessa 170 kuhaturoa.

Kalakannan lisääntymistä ja viihtymistä haittasi ratkaisevasti kaupungin lähivesien huolestuttava likaantuminen, jota on erikoisesti todettu Laajalahdessa ja Vanhankaupunginselällä. Happikadon vuoksi kuolikin kertomusvuoden kesällä runsaasti kaloja Laajalahdessa. Kaupungin alueen vesisuojelelun parantamiseksi on urheilu- ja retkeilylautakunnan ja urheilu- ja retkeilytoimiston taholta tehty lukuisia esityksiä.

Neuvonta- ja valistustoiminnassa kiinnitettiin edelleen päähuomio kalastuslain tuntemukseen sekä kalavesien hoitotyöhön. Kalastusseuroja avustettiin valistus-tilaisuuksien järjestelyssä esitelmillä, luennoilla sekä raina-, kuva- ym. materiaalilla. Vuoden aikana perustettiin neljä uutta kalastusseuraa. Kertomusvuonna toimi kaupungin alueella yhteensä 70 kalastusseuraa ja -kerhoa, joissa oli n. 5 000 jäsentä. Kalastusseuroille lähetettiin neljä ja merilinnustusseuroille yksi kiertokirje. Kalastusvalvoja piti kertomusvuonna 14 esitelmää.

Vuoden aikana tarkastettiin kaikkiaan 850 venekunnan tai kalamiehen luvat, jolloin takavarikoitiin 15 luvatonta pyydystä. Eniten tapahtui edelleen rikkomuksia alamittaisen kuhan kalastuksessa. Tehostetun valistustoiminnan- ja valvonnan ansiosta vähentyi rikkomusten määrä jatkuvasti.

Arvioitu kalansaalis kaupungin vesialueella oli kertomusvuonna 319 450 kg.

Merilinnustus. Lautakunta vuokrasi merilintujen syysmetsästysoikeuden seuraavilla hallinnossaan olevilla saarilla ja ulkoluodoilla: Gråskärsbådarna luotoryhmiineen, Hundörsbådarna, Koirasaari, Trutkubben ja sen lähialueella olevat luodot, Långskär, Flathällan ja Ytterskär. Vuokrasopimussuhteessa olevat seurat saivat ampua ko. alueella alleja ja meriteeriä 1.10. alkaen joulukuun loppuun. Uuden metsästyslain mukaan loppui vesilintujen metsästyskausi kuitenkin 30.11. Merilinnustuksen valvontaa kaupungin viranomaiset suorittivat yhteistoiminnassa merivartiolaitoksen kanssa. Vuoden aikana asetettiin yksi metsästäjä syytteeseen luvattomasta metsästyksestä.

Korkeasaaren eläintarha

Korjaukset. Vuoden kuluessa suoritettiin tavanomaiset asuntojen, tallien, aitojen ja häkkien korjaus- ja maalaustyöt. Teitä korjattiin ja varustettiin osittain uusilla sementtikourilla. Apinatalossa rakennettiin istuinhyllyt kaikkiin häkkeihin. Ison hirvitarhan aita korjattiin ja tiivistettiin, niin että siellä voi pitää myöskin pienempiä hirvilajeja. Ponitalli ja -tarha korjattiin perusteellisesti. Lauttalaiturilla laajennettiin yleisön odotusosastoa.

Uudisrakennukset. V. 1961 aloitetut strutsi- ja pikkulintutalot rakennettiin valmiiksi, samoin tarhat strutsitaliin ympärille. Uuden petoeläintalon ensimmäisen rakennusvaiheen toteuttaminen siirtyi seuraavaan vuoteen.

Eläinkanta. Ostona, vaihtona tai lahjana saatiin seuraavat eläimet: 2 silkkiapinaa, 1 vihreä marakatti, 2 dianamarakattia, 1 monamarakatti, 1 viiksimarakatti, 1 Kongomarakatti, 2 valkonokkamarakattia, 1 Mangabeyapina, 1 tiikeri, 1 huulikarhu, 2 baribalkarhua, 2 sutta, 1 sinikettu, 3 näätäkoiraa, 8 ahmaa, 1 haisunäätä, 2 frettiä, 1 hilleri, 2 norppaa (hyljettä), 4 hirveä, 2 kultajänistä, 2 närheä, 57 pikkulintua, 9 papukaijaa, 2 haukkaa, 17 pöllöä, 5 kurkea, 10 flamingoa, 4 kyhmyhanhea.

Seuraavat eläimet vaihdettiin tai myytiin: 1 tiikeri, 2 ahmaa, 2 sutta, 2 norppaa, 1 hirvi, 2 poroa, 3 mufflonlammasta, 3 ponia, 1 villisika, 35 pikkulintua, 18 papukaijaa, 50 kyyhkystä, 3 pöllöä, 5 ankkaa, 16 niilihanhea, 2 myskiankkaa, 20 riikinkukkoa, 28 kääpiöviiristä.

Vuoden aikana syntyi 3 vaippapaviaania, 2 kauluskarhua, 1 susi, 9 hopeakettua, 7 minkkiä, 1 vapitihirvi, 5 saksanhirveä, 4 kuusipeuraa, 3 japaninhirveä, 5 poroa, 3 mufflonlammasta, 4 harjalammasta, 3 alppikaurista, 1 kääpiövuohi, 2 visenttiä, 3 jakkihärkää, 2 laamaa, 12 villisikaa, 242 kaniinia, 174 marsua, 255 hamsteria, 109 pikkulintua, 4 papukaijaa, 35 kyyhkystä, 1 afrikkalainen huuhkaja, 26 riikinkukkoa, 16 fasaania, 30 viiristä, 14 niilihanhea.

Vuoden aikana kuoli tai teurastettiin 3 paviaania, 6 marakattia, 1 kapusiiniapina, 2 silkkiapinaa, 1 puuma, 1 sinikettu, 1 hopeakettu, 1 sauikko, 1 hilleri, 1 fretti, 1 vesikko, 4 minkkiä, 5 hirveä, 1 saksanhirvi, 5 kuusipeuraa, 5 japaninhirveä, 3 poroa, 1 mufflonlammas, 4 harjalammasta, 1 alppikauris, 4 kääpiövuohi, 4 villisikaa, 1 jänis, 240 kaniinia, 183 marsua, 260 hamsteria, 4 kengurua, 1 korppi, 1 närhi, 1 kuukeli, 148 pikkulintua, 19 papukaijaa, 5 kyyhkystä, 7 pöllöä, 3 flamingoa, 4 kurkea, 1 ibis, 4 hanhea, 6 sorsaa, 15 ankkaa, 2 riikinkukkoa, 2 kalkkunaa, 1 helmikana, 14 fasaania, 10 viiristä.

Tulot. Leijonalinna tuotti pääsymaksuina 2 321 295 mk. Kävijöitä oli 205 309 henkilöä, näistä 129 475 aikuista ja 75 834 lasta. Vastaavat luvut karhulinna osalta olivat 3 363 465 mk, 232 335 henkilöä, näistä 146 786 aikuista ja 85 549 lasta, sekä apinatalo 3 401 660 mk, 170 083 aikuista ja 105 229 lasta.

Lautta »Korkeasaari-Högholmen» kuljetti kesän aikana (30.4.—8.10.), 283 386 henkilöä, näistä 189 796 aikuista ja 93 590 lasta. Lautta suoritti 3 025 kaksoisvuoroa. Korkeasaaren osuus lautan tuloista oli 8 440 510 mk.

Taksiveneet ja Korkeasaaren moottorivene tuottivat 1 288 810 mk ja kuljettivat yhteensä 59 115 henkilöä, joista 21 302 lapsia. Vuokramoottorit välittivät kesän aikana liikennettä sekä Pohjoissatamasta että Hakaniemen rannasta. Korkeasaaren moottorivene hoiti liikennettä sinä aikana jolloin lautta ei ollut käytössä sekä kuljetti työntekijät saareen joka aamu ja huolehti tavaroiden ja rehujen kuljetuksesta.

Ravintolasta, kafeteriasta ja kioskista saadut vuokratulot olivat kaikkiaan 1 385 139 mk. Tulot valokuvauspaikoista olivat 15 000 mk ja uimalasta 10 000 mk.

Menot ja tulot

Menot olivat kokonaisuudessaan 445 149 362 mk, josta 31 710 468 mk tuli lautakunnan ja toimiston, 93 904 300 mk kiinteän käyttöomaisuuden korkojen ja poistojen, 88 418 665 mk urheilulaitosten ja uimalain, 53 609 732 mk retkeilyn, 41 275 007 mk Korkeasaaren eläintarhan, 29 524 390 mk rakennusten vuosi-

korjausten, 92 645 800 mk muun kunnossapidon sekä 14 070 000 mk avustusten osalle.

Tulot olivat kokonaisuudessaan 81 093 847 mk, josta urheilulaitoksista 41 769 261 mk, retkeilystä 17 070 475 mk ja Korkeasaaren eläintarhasta 22 254 111 mk. Rakennusavustuksena veikkausvoittovaroista saatiin 3.5 mmk.

---

30. Yleiset työt

Yleisten töiden lautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Yleisten töiden lautakuntaan kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana dipl.ins. Terttu Raveala, varapuheenjohtajana os.pääll. Valtter Laitinen sekä jäsenenä kirvesmies Vilho Aittomäki, yli-ins. Harald Backman, dipl.ins. Jorma Kilpi, varat. Gustav Laurent, dipl.ins. Väinö Pekkala, valtiotiet. tri Weiijo Wainio ja viilaja Veikko Vanhanen. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup.joht. Veikko Järvinen. Lautakunnan sihteerinä toimi lainop. kand. Olavi Juuti ja 1.12. lukien varat. Eero Tyllinen.

Lautakunta kokoontui 50 kertaa ja käsitteli 1 832 asiaa. Kirjeitä lähetettiin 546.

Lautakunnan kertomusvuoden aikana tekemistä päätöksistä ja esityksistä sekä antamista lausunnoista mainittakoon seuraavat tärkeimmät, jotka on ryhmitelty rakennusviraston eri toimialojen mukaan:

Kaupungininsinöörin toimialaan kuuluvat. Kaupunginhallitukselle tehdyistä *esityksistä* mainittakoon: rakennusviraston osastokamreerien virkojen muuttaminen konttoripäällikön viroiksi (29.1. 196 §) sekä eräiden osastopäälliköiden ym. siirtäminen sopimuspalkkaiseen virkasuhteeseen ja eräiden insinöörien ja arkkitehtien siirtäminen työsopimussuhteeseen (16.4. 602, 603 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavia asioita: kaupungininsinöörin viran pätevyysvaatimusten muuttamiskysymystä (19.2. 321 §); uutta rakennusjärjestystä valmistelewan komitean mietintöä ja rakennustarkastustoimiston uudelleenjärjestelykomitean sekä rakennusurakoita koskevien ohjeiden antamiseksi asetetun komitean mietintöjä (3.9. 1 202 §, 8.10. 1 395, 1 396 §) sekä erityisen tie-lautakunnan asettamista käsittelemään v. 1963 voimaantulevan yksityistielain mukaisia asioita (29.10. 1 515 §).

Yleisen osaston toimialaan kuuluvat. *Päätökset*: satamarakennusosaston betonitöitä varten päätettiin hankkia kolme Benford-merkkistä keikkavaunua Hans Palsbo Oy:n tarjouksen mukaisesti sekä puisto-osaston käyttöön Michigan-merkkinen kauhakuormaaja hytteineen Tiekone Oy:ltä (15.1. 97, 98 §).

Lautakunta päätti tilata kaksi kaivukonetta, toisen Teräsmies-merkkisen Lokomo Oy:ltä ja toisen Jussi-merkkisen, joka oli varustettu Layland-moottorilla, Rolac Oy:ltä (23.7. 1 065, 1 066 §) sekä vm. yhtiöltä kolme Shawnee Poole -merkkistä

maansiirtovaunua (23.7. 1 068 §), siirrettävän kivenmurskauslaitteen sekä Lokomo Oy:ltä hihnakuuljettimen (1.10. 1 372 §).

Nikolajeff Oy:ltä päätettiin tilata neljä Bedford-merkkistä kuorma-autoa (22.1. 146 §), Cronvall Oy:ltä kaksi Holman Rotair-merkkistä ruuvikompressoria (26.2. 376 §, 28.12. 1 829 §), Nortek Oy:ltä höyryjunta (28.5. 823 §), Enso-Gutzeit Oy:ltä Karrier-merkkinen sadevesikaivojen tyhjennysauto (20.8. 1 160 §) sekä Industria Oy:ltä C-4-merkkinen lumenkuormaaaja (5.11. 1 552 §).

Lautakunta oikeutti rakennusviraston tekemään sopimukset bensiinin, kaasujölyn sekä polttoöljyn hankinnasta Shell Oy:n ja Trustivapaa Bensiini Oy:n kanssa (27.4. 658, 659 §, 23.7. 1 064 §).

Talorakennusosaston toimialaan kuuluvat. *Päätökset:* lautakunta päätti antaa sosiaalivirastotalon kallioarkiston, kaupungin teatteritalon sekä näiden molempien rakennusten yhteisen väestönsuojan louhintatyöt Maa ja Kallio Oy -nimisen toiminimen suoritettaviksi (8.1. 50 §, 26.11. 1 673 §), Talin urheilupuiston suunnittelu annettiin arkkite. Erkki Luomalle (12.2. 286 §) sekä talon Unioninkatu 28 saneerauksen suunnittelu Arkkitehtitoimisto Aarno Ruusuvuoren tehtäväksi (10.9. 1 265 §).

Esitykset. Kaupunginhallitukselle tehdyistä esityksistä mainittakoon: puollettiin seuraavien rakennusten muutos-, rakennus tai korjaustöiden piirustusten hyväksymistä: Maunulan ja Puotilan vanhusten asuntoloiden (29.1. 193 §, 27.8. 1 182 §); Käpylän kansakoulun yläkoulurakennuksen sekä Kylänevan, Malmin pohjoisen ja Pihlajamäen kansakoulujen sekä Ala-Malmin kansalaiskoulun (5.3. 419 §, 21.5. 770 §, 28.5. 816, 820 §, 6.8. 1 109 §); kaupunginteatterin (5.3. 420 §); sosiaalivirastotalon (28.5. 814 §); Ruskeasuon ratsastushallin (21.5. 766 §); Munkkisaaren viemäriveden puhdistamon sekä autotallin (21.5. 767 §); Töölön kirjastotalon (28.5. 818 §); Naulakallion lastenkodin, Siilitien ja Roihuvuoren lastentalojen sekä Etelä-Haagan lastentarha- ja seimirakennuksen (4.6. 854, 857 §, 2.7. 962 §, 27.8. 1 187 §, 17.9. 1 302 §) ja Riistavuoren vanhainkodin sekä sen henkilökunnan asuinrakennuksen (12.11. 1 583 §, 26.11. 1 664 §); lisäksi puollettiin Eläintarhantien ja Toisen linjan väliselle alueelle suunnitellun yhteisen kalliosuojan luonnospiirustusten hyväksymistä (5.11. 1 538 §).

Lautakunta päätti lisäksi esittää kaupunginhallitukselle, että Unioninkatu 28:ssa sijaitsevan kiinteistön saneerausta ryhdyttäisiin valmistelemaan kiireellisesti (2.7. 961 §), että sosiaalivirastotalon rakentamisen johto keskitettäisiin erityiselle rakennustoimikunnalle (23.7. 1 053 §) sekä että rakennuspiirustusten hyväksymismenettely yksinkertaistutettaisiin eräissä tapauksissa (26.11. 1 652 §).

Lausunnot kaupunginhallitukselle koskivat mm. seuraavien rakennusten ym. rakennus-, korjaus- tai muutospirustusten hyväksymistä: Koskelan sairaskodin väestönsuojan (22.1. 137 §), Vallilan nuorisotalon (12.2. 283 §), Kasarmitorin sähköaseman ja sähkölaitoksen itäisen aluevalvomon (19.3. 491 §, 20.8. 1 158 §), Puistolankansakoulun (23.7. 1 049 §), Länsisataman L-varastorakennuksen (17.9. 1 301 §) sekä Malmin lastentarhan ja -seimen (12.11. 1 581 §); säännöstelypadon rakentamista Sipoojokeen Nikkilän sairaalan vedensaannin turvaamiseksi (19.3. 490 §); Puotinkylän kartanon soveltuvuutta lastentarha- tai sairaalakäyttöön (2.4. 550 §); Vanhankaupungin vedenpuhdistuslaitoksen peruskorjauksen luonnospiirustusten hyväksymistä (14.5. 739 §); Pirkkolankansakoulun I rakennusvaiheen luonnospiirustusten hyväksymistä (4.6. 858 §); kalatukkukeskuksen suunnitteluun liittyviä asiakirjoja

(3.9. 1 210 §); n. 100 hoitopaikkaa sisältävän siipirakennuksen rakentamista Malmin sairaalaan (10.9. 1 267 §); Länsisatamaan suunniteltua varastorakennusta (29.10. 1 522 §) sekä teurastamolaitoksen alueen uudelleenjärjestelyä (29.10. 1 528 §).

Katurakennusosaston toimialaan kuuluvat. Päätökset: lautakunta päätti, että katurakennusosasto sai toistaiseksi osaston omaa työvoimaa käyttäen aloittaa katu- ja viemärialueen uudistukset, joiden kustannukset suoritettiin pääomamenoihin merkityistä määrärahoista, lukuun ottamatta jäteveden puhdistuslaitosten rakennustöitä, väestönsuojien ym. tunnelitöitä sekä sillanrakennus- ja kestopäällystystöitä, joiden suoritustavasta oli tehtävä lautakunnalle ao. esitykset (22.1. 125 §).

Kertomusvuoden aikana suoritettavat kestopäällystys- ja valuasfalttityöt päätettiin antaa kulloinkin halvimman tarjouksen tehneen liikkeen suoritettaviksi (7.5. 705, 706 §).

Lautakunta päätti antaa suunnitelman laatimisen Tuusulantien rakentamisesta 4-kaistaiseksi maantieksi dipl.insinööreille J. Häyrinen ja J. Hakala (12.3. 468a §), Ruoholahden sillan rakentamisen Erector Oy:n tehtäväksi (12.3. 468 §) sekä Kuloosaaren kalliosuojan sisätyöt Laatumetalli Oy:n suoritettaviksi (12.11. 1 596 §).

Rakennusvirasto oikeutettiin tekemään tie- ja vesirakennushallituksen kanssa sopimus Sotkakujan ja Telkkäkujan siltojen rakentamisesta (18.6. 924 §).

Esitykset kaupunginhallitukselle koskivat seuraavia asioita: Helsingin-Jorvaksen moottoritien suunnitelman sekä Talin jäteveden puhdistamon laajennussuunnitelman hyväksymistä (29.1. 186 §, 12.11. 1 589 §); Pihlajamäen viemärisuunnitelman ja ko. alueen eräiden katujen muutospirustusten vahvistamista (21.5. 772, 773 §) sekä eräiden teiden ja katujen kestopäällystysten uusimista (7.5. 702 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annetut lausunnot koskivat mm. seuraavia asioita: Ala-Malmin (8.1. 37 §), Pitäjänmäen luoteisosan (12.2. 289 §), Konalan (26.2. 367, 368 §), Myllypuron alueen pääosan (28.5. 805 §) sekä Pihlajamäen pohjoisosan (28.5. 813 §) asemakaavaehdotuksia; vesilautakunnan perustamista (8.1. 41 §); liikenneasioiden uudelleenjärjestelyä (29.1. 187 §); täyttöpaiikkojen varaamista rakennustyöpaikoilta poistettavan liikemaan, louhittujen kivien ym. sijoittamista varten ja näiden paikkojen hoitoa (5.2. 237 §, 20.8. 1 156 §); Pihlajamäen katu- ja viemärisuunnitelmien laadintaa (19.2. 326 §); Tammisaloa ympäröivien vesialueiden likaantumiskysymystä (5.3. 414 §); vesioikeuslain I luvun 24 §:n 3 mom:n mukaisen helpotuksen hakemista kaupungille (12.3. 464 §); Katajanokalle rakennettavan kalliosuojan luonnospirustusten hyväksymistä (9.4. 576 §); Pasilan-Kumpulan-Sörnäisten radan piirustusten hyväksymistä (9.4. 578 §); Lauttasaaren sillan liikennekysymyksiä (16.4. 618 §); eräiden teiden ja katujen rakentamista, korjaamista, suunnittelua yms. (27.4. 649 §, 7.5. 700, 703 §, 14.5. 734 §, 4.6. 850 §, 2.7. 971 §, 17.9. 1 292 §, 10.12. 1 746 §, 28.12. 1 817 §); Hakaniementorin järjestelyä (2.7. 969 §); viemäriveden puhdistamon rakentamista Laajasaloon (17.9. 1 298 §); Malmin alueen kunnallisteknillisiä töitä koskevaa kirjelmää (19.11. 1 629 §); Haagan puron varrella olevan maaston täyttämistä (3.12. 1 706 §) sekä Keravan kauppalan ja Helsingin maalaiskunnan jätevesien johtamista Viikin puhdistamoon (3.12. 1 707 §).

Puhtaanapito-osaston toimialaan kuuluvat. Päätökset: kiinteistövirastoa päätettiin pyytää kiirehtimään itäisten kaupunginosien kaato-
paikkakysymyksen ratkaisua (16.4. 610 §).

Rudus Oy:ltä päätettiin tilata n. 47 000 m³ hiekkaa katujen hiekoitukseen käytettäväksi (28.5. 822 §).

Rakennusvirasto

Viranhaltijat. Rakennusviraston eri osastojen henkilökunnan kokoonpanossa tapahtui kertomusvuoden aikana mm. seuraavia muutoksia:

kaupungininsinöörin virkaan valittiin 19.9. dipl.ins. Yrjö Virtanen;

hallinnolliseen osastoon valittiin 31. palkkaluokan osastopäällikön virkaan lainop. kand. Olavi Juuti 1.10. lukien sekä kansliatoimiston 27. palkkaluokan sihteerin virkaan varat. Eero Tyllinen 1.12.;

yleiseen osastoon valittiin 29. palkkaluokan palkanlaskentapäällikön virkaan toimistotyöntutkija Eero Haapkylä 1.3., 27. palkkaluokan kamreerin virkaan ekon. Ulla Kontula 1.9., 25. palkkaluokan autokorjaamon päällikön virkaan ins. Tauno Laine 1.10., 20. palkkaluokan apul. varastonhoitajan virkaan Kaarlo Lumio 1.5., 20. palkkaluokan ostajan virkaan Raimo Helin 1.6., 14. palkkaluokan apul. varastonhoitajan virkaan Matti Kivi ja 10. palkkaluokan varastokirjanpitäjän virkaan Risto Maunula, molemmat 1.7., sekä 10. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Ossi Autere 16.8., työsopimussuhteiseen järjestelyinsinöörin virkaan valittiin dipl.ins. Erkki Elomaa 1.4.;

talorakennusosastoon valittiin kaupunginarkkitehdiksi arkk. Jaakko Kontio 1.1. sekä I apul. kaupunginarkkitehdiksi arkk. Sakari Siitonen 15.3., molemmat sopimuspalkalla, 34. palkkaluokan rakennusinsinöörin viran sijaisuutta hoitamaan ins. Klas-Erik Blomqvist sekä 31. palkkaluokan rakennusinsinöörin viran sijaisuutta hoitamaan dipl.ins. Lauri Tolvanen, molemmat 1.1., 20. palkkaluokan piirtäjän virkaan Aulis Sahlberg 1.2., työsopimussuhteiseen arkkitehdin virkaan arkk. Irmeli Visanti 5.11. sekä kolmeen työsopimussuhteiseen insinöörin virkaan dipl.insinöörit Veikko Pulkkinen 1.9. ja Eino Salonen 16.10. sekä ins. Arvi Hyysalo 5.11.;

talorakennusosastoon siirtyi 1.1. lukien sähkölaitoksesta sähköins. Eero Suominen sekä sähkötekniikot Juha Jernvall, Veikko Lipponen, Tapio Lohivesi ja Erkki Virkkunen;

katurakennusosastoon valittiin 23. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak. mest. Ahti Ahlmaa, 21. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak.mest. Kauko Nousiainen sekä 17. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak.mest. Leo Salminen, kaikki 1.10., kolmeen 20. palkkaluokan rakennusmestarin virkaan rak.mestarit Aarne Tuomi 1.1. sekä Pekka Hietala ja Eilo Halla-aho, molemmat 1.2., 22. palkkaluokan konemestarin virkaan Aleksis Porttilahti 16.2., kahteen 18. palkkaluokan konemestarin virkaan konemestarit Sulo Kuitunen 16.8. ja Matti Kivikoski 1.9., 15. palkkaluokan alikonemestarin virkaan alikonemest. Oiva Ahlberg 1.7., 19. palkkaluokan koneenhoitajan virkaan konemest. Iisakki Parkkamäki 1.4., sekä 22. palkkaluokan mittausteknikon virkaan mittaustekn. Uolevi Salo 1.2.;

puhtaanapito-osastoon valittiin 21. palkkaluokan piirityönjohtajan virkaan Eino Moitus 1.1., 16. palkkaluokan piirityönjohtajan virkaan Asser Sirén 1.11. ja 7. palkkaluokan toimistoapulaisen virkaan Soili Vuori 17.9.

Kertomusvuoden aikana siirtyi osa talorakennusosaston ja katurakennusosaston insinööreistä ja arkkitehdeistä työsopimussuhteeseen.

Rakennusviraston eri osastoista siirtyivät eläkkeelle tai erosivat seuraavat viranhaltijat:

yleisestä osastosta kamreerit Aarre Sinisalo 31.3. ja Valdemar Helén 31.12., auto-korj.pääll. Veikko Kiviniemi 30.9., apul.varastonhoit. Gustaf Eriksson 12.4. sekä toim.apulaiset Inga Hedman ja E. Nyman 13.10.;

talorakennusosastosta rak.mest. Reino Vuokko 1.2.;

katurakennusosastosta piiri-insinöörit Erkki Nuutila 1.5. ja Pehr Estlander 1.6., insinöörit Tauno Santaniemi ja Eino Pietikäinen 1.6., Pentti Ilves 20.10. sekä Kustaa Vähäkangas 16.11., rak.mestarit Sigurd Lindström 21.3., Erkki Lepola 19.5., Sulo Tuovinen 5.6., Sven Björk 1.11. sekä Rainer Lindholm 31.12., konemestarit Kaarlo Rosenqvist 11.7. ja Toivo Pasanen 4.8., työnjoht. Yrjö Juhamo 8.1., mittausmies Vilho Aittola 15.5. sekä insinöörioppilaat Seppo Laaksonen 31.1., Matti Hakkarainen 17.1. ja Mauno Kiiskinen 31.1.;

puhtaanapito-osastosta toim.apul. Anneli Heino 17.9.

Työntekijäin lukumäärä. Seuraavasta ilmenee rakennusviraston työntekijöiden lukumäärä kunkin kuukauden lopussa:

Kuukausi	Katu-rakennus-osasto	Talo-rakennus-osasto	Puhtaanapito-osasto	Puisto-osasto	Kone-varikko	Hankinta-toimisto	Yhteensä
Tammikuu	970	724	1 029	154	259	51	3 187
Helmikuu	1 012	718	1 065	155	259	52	3 261
Maaliskuu	1 065	714	1 014	166	261	53	3 273
Huhtikuu	1 070	728	842	220	260	51	3 171
Toukokuu	1 116	744	699	494	280	51	3 384
Kesäkuu	1 165	844	691	531	268	55	3 554
Heinäkuu	1 175	818	690	521	270	54	3 528
Elokuu	1 141	817	684	469	256	52	3 419
Syyskuu	1 103	757	683	423	251	47	3 264
Lokakuu	1 081	716	671	388	256	49	3 161
Marraskuu	1 071	758	679	360	256	49	3 173
Joulukuu	1 044	751	960	173	263	49	3 240

Työntekijäin vuosilomat. Vuosilomaa myönnettiin 3 765 työntekijälle yhteensä 67 954 päivää seuraavasti:

Lomapäivien luku	Katu-rakennus-osasto	Talo-rakennus-osasto	Puhtaana-pito-osasto	Puisto-osasto	Kone-varikko	Hankinta-toimisto	Yhteensä
1	—	—	—	—	—	—	—
2	21	115	9	106	—	—	251
3	9	74	18	83	1	—	185
4	—	3	2	6	—	—	11
5	3	33	14	61	2	—	113
6	3	16	21	45	—	—	85
7	—	—	2	4	—	—	6
8	9	10	8	45	3	—	75
9	10	8	5	21	2	—	46
10	—	—	1	8	—	—	9
11	4	4	1	21	1	—	31
12	3	2	3	4	—	—	12
13	—	2	1	—	—	—	3
14	5	5	6	7	2	—	25
15	6	4	10	5	4	—	29
16	—	2	3	3	1	—	9
17	6	6	5	8	1	—	26
18	17	25	35	11	17	—	105
19	—	—	1	3	—	—	4
20	2	3	4	2	1	—	12
21	53	64	57	19	20	1	214
22	—	—	8	8	1	—	17
23	4	6	1	3	—	1	15
24	9	7	44	11	14	1	86
25	17	8	9	9	1	—	44
26	14	34	61	2	—	—	111
27	61	108	85	22	28	1	305
28	6	1	2	6	—	—	15
29	2	—	1	1	71	—	75
30	153	199	164	28	—	11	555
31	4	2	1	3	—	—	10
32	7	1	9	3	—	1	21
33	458	229	226	84	91	27	1 115
34	4	2	3	6	—	—	15
35	14	1	2	1	—	—	18
36	29	—	3	4	—	—	36
37	9	6	2	6	—	—	23
38	3	—	—	2	—	—	5
39	23	—	—	1	—	—	24
40	4	—	—	2	—	—	6
41	5	2	1	10	—	—	18
Lomaa nauttineita yhteensä	977	982	828	674	261	43	3 765
Lomapäiviä yhteensä	28 466	21 300	9 635	7 205	1 348	—	67 954

Tapaturmat. Kertomusvuoden aikana vahingoittui tapaturmaisesti 866 työntekijää, joille tämän perusteella maksettiin vahingonkorvausta 364 627.52 mk. Työntekijät olivat vakuutetut Vakuutusyhtiö Pohjolassa siten, että kaupunki vastasi kaikista vakuutuksista aiheutuneista menoista.

Yleinen osasto

Yleinen osasto jakautui kassa- ja tilitoimistoon, hankintatoimistoon, järjestelytoimistoon ja konevarikkoon.

Kassa- ja tilitoimisto

Henkilökunnan muodostivat kamreeri, pääkirjanpitäjä kaksi kirjanpitäjää, postija pankkisiirtomaksumääräysten hoitaja, kassanhoitaja, laskukassanhoitaja, kaksi konekirjanpitäjää, kolme reskontrankirjanpitäjää, konekirjoittaja, kolme toimistoapulaista. Työntekijäin palkkojen kassanhoitaja ja apulaiskassanhoitaja sekä kolme apulaista, jotka työskentelivät tuntipalkalla yhtenä päivänä viikossa. Palkkojen laskemisen hoiti palkanlaskentapäällikkö ja 13 toimistoapulaista. Käsiarkistoa hoiti toimistotyöntekijä. Kassa- ja tilitoimiston henkilökuntaan kuului siis yhteensä 36 henkilöä, joista 32 oli kuukausipalkalla ja neljä tuntipalkalla.

Sekä tunti- että kuukausipalkkojen lopullinen laskenta suoritettiin tietojenkäsittelykeskuksessa, lukuun ottamatta konevarikon tuntipalkkoja. Katurakennusosaston alamomenttikirjanpito menojen osalta siirrettiin 1.7. tietojenkäsittelykeskukseen, jonne tiedot lähetettiin lävistettyjen reikäkorttien muodossa. Vuoden alusta yhdistettiin kokeilumielessä maksumääräykset ja muistiotositteet samoihin numero-sarjoihin.

Tilitositteita oli vuoden aikana yhteensä 62 471, joista maksumääräyksiä ja muistiotositteita 50 368 ja kassatoisitteita 12 103. Laskutuksia oli yhteensä 7 993.

Lähetettyjä kirjeitä oli 267 ja velotus tai hyvityspyyntöjä 1 368.

Kassa- ja tilitoimiston toiminnan laajuus selviää seuraavasta menojen ja tulojen sekä kassavarojen vaihdon erittelystä: talousarviotyöt 6 363 584 611 mk, siirtyvät työmäärärahat 2 517 353 552 mk, työttömyystyöt 640 602 mk, ylimääräiset työt 23 878 766 mk, laskutettavat työt 2 349 145 420 mk, lähetetilin menot 9 511 662 058 mk, lähetetilin tulot 2 303 296 543 mk, laitosten väliset työt 6 989 236 875 mk, ennakkomenot 76 244 972 mk, tarveaineet 1 189 736 120 mk, työnantajan lapsilisät ja kansaneläkemaksut 141 250 019 mk, huoltokassa 167 088 258 mk, leski- ja orpoeläkekassa 340 196 mk, ulosmittaukset 8 833 042 mk, menojäämät 505 830 512 mk, tulojäämät 24 794 624 mk, rakennusviraston tulot 1 455 074 051 mk, kassan rahanvaihto 4 705 537 605 mk, shekkitili 3 864 391 635 mk, postisiirtotili 431 720 702 mk, ennakkovarot 2 254 557 118 mk, työntekijäin palkat 2 596 158 861 mk ja talletetut vieraat varat 15 103 669 mk eli yhteensä 47 495 459 811 mk.

Hankintatoimisto

Hankintatoimiston päätoimiston henkilökuntaan kuuluivat hankintapäällikkö, apulaishankintapäällikkö, osastokamreeri, varastokirjanpitäjä, toimentaja, inventoija, tp. ostaja, kuusi vakinaista toimistoapulaista sekä tp. toimistoapulainen ja työmäärärahoilla palkattu toimistoapulainen. Päävarastossa Malminkatu 5:ssä oli varastonhoitaja, kaksi apulaishankintapäälikkää, varastokirjanpitäjä ja kaksi vakinaista toimistoapulaista. Oulunkylän, Ruoholahden ja Töölön alavarastoissa, Toukolan puutavaravarastossa ja Herttoniemen varastossa toimi esimiehenä varastoesimies. Näistä neljä oli vakinaista ja yksi työmäärärahoilla palkattu. Ruoholahden varasto lopetettiin 1.10. lukien, jolloin yksi vakinaisen varastoesimiehen virka jäi avoimeksi. Työntekijöitä oli varastoissa 31.12. yhteensä 48.

Varastossa olleiden rakennusaineiden ja muiden tarvikkeiden arvo oli 1.1.1962 121 931 014 mk. Vuoden aikana niitä ostettiin 767 067 281 mk:n arvosta ja annettiin käytettäväksi 771 093 493 mk:n arvosta. V:een 1963 siirtyneiden rakennusaineiden ja tarvikkeiden arvo oli 117 904 802 mk.

Varastosta annettujen tavaroiden määrät jakautuivat rakennusviraston eri osastojen ja kaupungin muiden laitosten sekä yksityisten kesken raha-arvon mukaan laskien seuraavasti: katurakennusosasto 360 442 006 mk, talorakennusosasto 198 073 513 mk, puhtaanapito-osasto 67 504 927 mk, puisto-osasto 7 690 209 mk, hankintatoimisto 3 550 481 mk, rakennusvirasto ja tilitoimisto 10 834 180 mk, konevarikko 18 278 039 mk, satamalaitos 39 742 191 mk ja muut 64 977 947 mk.

Muilla kaupungin laitoksille ja virastoille tehtäviä hankintoja hoidettiin suurimaksi osaksi hankintasopimuksilla ja tilauksilla, jolloin tavara toimitettiin liikkeestä suoraan ao. laitokselle tai virastolle. Samanlaista menettelyä on osaksi käytetty myös rakennusviraston omille osastoille tapahtuneissa hankinnoissa. Sopimuksilla ja tilauksilla toisille laitoksille ja virastoille toimitettujen hankintojen arvo nousi vuoden aikana 335 747 912 mk:aan ja rakennusviraston osastoille samalla tavalla toimitettujen hankintojen arvo 400 461 100 mk:aan.

Toimiston suorittamien rakennusaine-, kone-, kalusto- ja kulutustarvikehankintojen kokonaisarvo kertomusvuoden aikana oli 1 717 841 421 mk.

Vuokratuloja vieraille lainatuista työkaluista, työkoneista ja lipuista oli 4 124 560 mk.

Toimistolle saapui kertomusvuoden aikana 3 081 kirjettä ja lähetettiin 1 481 kirjettä. Laskuja saapui 14 686 ja lähetettiin 2 710.

Järjestelytoimisto

Järjestelytoimiston henkilökuntaan kuuluivat järjestelyinsinööri 1.4. lähtien, kaksi työntutkijaa, toimistotyöntutkija, työturvallisuustarkastaja sekä 1.9. lähtien toimistoapulainen. Lisäksi työskenteli toimistossa vuoden aikana joukko tilapäisiä tutkijoita.

Suoritetuista tutkimuksista ja selvityksistä mainittakoon mm.: katujen puhtaanapitoa koskeva ajankäyttötutkimus sekä konevarikon varastotavaroiden koodausta koskeva tutkimus, joiden jatkaminen siirtyi seuraavaan vuoteen: eräät viraston henkilökunnan tarvetta koskevat tutkimukset, erityyppisten jätteiden kuljetusautojen ajankäyttötutkimukset, koneellisen kirjanpidon kehittämiseen liittyvä tutkimus sekä tutkimus rakennusviraston toimitalossa pysäköivien henkilöautojen sijoittamisesta autotalleihin. Lisäksi suoritettiin tutkimus räjähdystöiden aiheuttamien omaisuusvahinkojen vähentämismahdollisuuksista sekä selvitys aikakauslehtien tarpeesta ja niiden kierron järjestämisestä.

Sattuneista työtapaturmista laadittiin yhteenvedoja sekä tutkittiin mahdollisuuksia tapaturmien välttämiseksi. Näitä yhteenvedoja jaettiin myös työmaille, joissa suoritettiin lisäksi käyntejä ja tarkastuksia.

Kertomusvuoden kesällä keskitettiin kaikki viraston lomakeuudistukset järjestelytoimiston hoidettavaksi.

Järjestelytoimiston tehtäviin kuului myös viraston henkilökunnan koulutuskoristuksen pitäminen.

Kertomusvuoden aikana avusti järjestelytoimisto väestönsuojelutoimistoa koulutuskurssien ja muunkin väestönsuojelutoiminnan järjestämisessä.

Konevarikko

Konevarikko jakautui toimistoon, konekorjaamoon, autokorjaamoon ja konevarastoon.

Toimiston henkilökuntaan kuuluivat toimistonhoitaja, kirjanpitäjä, kaksi toimistoapulaista, jotka kaikki olivat vakinaisia sekä näiden lisäksi kaksi tilapäistä toimistoapulaista ja työsopimussuhteessa oleva toimistoapulainen, tuntikirjuri ja lähetti.

Konekorjaamossa oli konekorjaamon päällikkö, kolme vakinaista ja neljä työsopimussuhteessa olevaa työnjohtajaa, joista yksi ylityönjohtaja, vakinainen piirtäjä sekä työsopimussuhteinen suunnittelija ja talonmies-lämmittäjä.

Autokorjaamossa oli autokorjaamon päällikkö, yksi vakinainen ja kolme työsopimussuhteista työnjohtajaa, sekä kirjuri, tuntikirjuri, varastokirjuri ja kolme toimistoapulaista, kaikki työsopimussuhteessa.

Konevarastossa, joka käsitti sekä kone- että tarveainevaraston, oli konevarastonhoitaja ja varastoesimies, molemmat vakinaisia, sekä kaksi konetarkastajaa työsopimussuhteessa.

Työntekijöitä oli 31.12.1962 konekorjaamossa 171, autokorjaamossa 84 ja konevarastossa 8 eli yhteensä 263.

Vuoden aikana suoritettut työt jakautuivat rakennusviraston eri osastojen ja kaupungin laitosten kesken markkamääräisesti seuraavasti: puhtaanapito-osasto 77 580 407 mk, rakennusviraston hankintatoimisto 45 965 210 mk, talorakennusosasto 41 752 381 mk, katurakennusosasto 33 690 616 mk, puisto-osasto 5 748 081 mk, konevarasto 3 631 717 mk, satamalaitos 26 673 147 mk ja muut kaupungin laitokset 56 018 930 mk eli yhteensä 291 060 489 mk. Lisäksi oli puolivalmiiden töiden arvo 19 160 723 mk.

Konevaraston koneiden vuokralaskelmat jakautuivat rakennusviraston eri osastojen ja kaupungin laitosten kesken markkamääräisesti seuraavasti: katurakennusosasto 132 384 300 mk, puhtaanapito-osasto 49 702 600 mk, satamalaitos 20 987 950 mk, talorakennusosasto 12 650 450 mk, puisto-osasto 6 154 600 mk ja muut laitokset ja yksityiset 5 243 750 mk eli yhteensä 227 123 650 mk. Konevarikon työmaakoneiden korjauksiin kirjattiin 215 018 919 mk.

Varastossa 1.1.1962 olleiden tarveaineiden arvo oli 68 540 930 mk. Vuoden aikana ostettiin tarveaineita 76 923 200 mk:n arvosta ja luovutettiin käyttöön 78 013 081 mk:n arvosta.

Vuoden aikana saapui 10 966 laskua ja lähetettiin 1 780, maksumääräyksiä annettiin samana aikana 1 053. Työtilauksia oli konekorjaamossa 3 955 ja autokorjaamossa 5 187 eli yhteensä 9 142.

Talorakennusosasto

Henkilökunta. Talorakennusosaston vakinaiseen henkilökuntaan kuului vuoden lopussa: kaupunginarkkitehti, I apulaiskaupunginarkkitehti (suunnittelutoimiston päällikkö), II apulaiskaupunginarkkitehti, yliarkkitehti, työpäällikkö (työtoimiston päällikkö), 18 arkkitehtiä, 6 rakennusinsinööriä, I koneinsinööri (koneteknillisen toimiston päällikkö), 2 koneinsinööriä, 2 sähköinsinööriä, 6 piirtäjää, 2 suunnitteluteknikkaa, osastosihteeri, osastokamreeri, kirjanpitäjä, kanslisti ja 6 toimistoapulaista.

Osaston vakinaisesta henkilökunnasta siirtyi vuoden aikana työsopimussuhteeseen: 3 arkkitehtia, 2 rakennusinsinööriä, 2 koneinsinööriä ja 2 sähköinsinööriä. Näitä virkoja ei julistettu avoimeksi.

Työsuhteessa oli lisäksi arkkitehteja, sisustustaiteilija, insinöörejä, arkkitehti- ja insinööriharjoittelijoita, toimistoapulaisia, maalarimestari, sähköteknikkoja ja kone-teknikkoja. Henkilökuntaan kuului vielä 34 vakinaista rakennusmestaria sekä vaihteleva määrä ylimääräisiä, työmäärärahoista palkattuja rakennusmestareita.

Työvoima vaihteli ollen 718 työntekijää tammikuun ensimmäisellä viikolla ja 751 joulukuun viimeisellä viikolla. Suurin määrä eli 873 työntekijää oli 9.—21.7. välisenä aikana. Työvoiman viikkokeskimäärä koko vuoden aikana oli 758 (ed. v. 809) työntekijää.

Eräiden kiireellisten rakennuskohteiden suunnittelu oli edelleen annettava yksityisten arkkitehtitoimistojen ja neuvottelevien insinööritoimistojen tehtäväksi. Samoin käytettiin urakoitsijaliikkeitä eräiden rakennustöiden suoritukseen.

Uudis-, muutos- ja lisärakennustyöt sekä niiden kustannukset ym. Kertomusvuoden aikana saatiin loppuun suoritetuiksi mm. seuraavat uudis-, muutos- tai lisärakennustyöt: peruskorjaustyöt Katariinankatu 1—3:ssa ja Aleksanterinkatu 16:ssa olevissa rakennuksissa; Aleksanterinkatu 14:ssä oleva rakennus; Hesperian sairaalan II rakennuksen korjaus sekä sairaala-alueen aidan rakentaminen; Koskelan sairaskodin D-rakennus; Roihuvuoren vanhainkodin ja sen henkilökunnan asuntolan rakennustyöt; Oppilaskoti Toivolan talous- ja hallintorakennukset; Kaisaniemen kansakoulun korjaustyöt; Porolahden kansakoulun lisärakennus; rakennusviraston varastoalue Oulunkylässä; kaupunginpuutarhan kasvihuoneen putkiston uusiminen sekä Korkeasaaren strutsitallin rakennustyö.

Uudis-, muutos- ja lisärakennustyöistä, jotka jatkuivat v:een 1963, mainittakoon: sosiaalivirastotalon rakentaminen; Kaupungintalon korttelin saaneeraustyöt; Marian sairaalan V rakennuksen talousrakennuksen lämpökeskuksen uusiminen ja vanhan osan peruskorjaus- ja muutostyö; Koskelan sairaskodin F-rakennus, osastorakennusten väliset maanalaiset yhdystunnelit sekä väestönsuoja; vanhusten asuntola Maunulassa; Naulakallion lastenkoti; Kylänevan kansakoulu; Puistolan kansakoulun lisärakennus; Eläintarhan kansakoulun peruskorjaustyö; Käpylän kansakoulun muutos- ja korjaustyö; Vallilan kansakoulun muutos- ja korjaustyö; Roihuvuoren lastentarha- ja neuvolarakennus; Siilitien lastentarha- ja seimirakennus.

Muiden laitosten laskuun suoritetuista uudis- ja muutostöistä mainittakoon: Auroran sairaalan paloturvallisuustyöt, Nikkilän sairaalan keskuslämmitysverkoston uudelleenjärjestely, Pengerkatu 5:n muutostyöt, Pitäjänmäen sähköaseman kyt-

kinlaitoksen rakentaminen, Kasarmitorin sähköaseman saneeraustyöt sekä Silvolan tekojärven rakennustyöt.

Lisäksi suoritti talorakennusosasto huomattavan määrän korjaus- ja kunnostamistöitä kaupungin eri laitoksissa.

Vuoden aikana valmistuneita rakennuksia varten varattujen määrärahojen ylitysoikeuksia myönnettiin yhteensä 24 223 200 mk. Edellisenä vuonna valmistuneiden rakennusten määrärahoista jäi säästöä 62 602 331 mk.

Kaupungille kuuluvien rakennusten ja huoneistojen kunnossapitoa varten varatut määrärahat siirrettiin v:n 1961 alusta lukien ao. hallintokuntien käytettäväksi.

Uudis- ja muutosrakennustöitä varten oli talousarvioon merkitty yhteensä 4 107 430 000 mk:n suuruiset määrärahat, joista lisätalousarvion osuus oli 1 525 000 000 mk. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 534 274 761 mk:aan.

Tämän lisäksi siirrettiin v:lta 1961 määrärahoja yhteensä 2 614 177 334 mk. Suoritettujen töiden kustannukset nousivat 1 241 905 220 mk:aan. Säästöä, joka oli 1 372 272 114 mk, siirrettiin 1 309 669 783 mk v:een 1963 suorittamatta jääneitä töitä varten ja jäännös 62 602 331 mk palautettiin kaupunginkassaan.

Vuoden aikana suoritettiin edellisten lisäksi töitä, joita varten määräraha myönnettiin kaupunginvaltuuston tai kaupunginhallituksen käyttövaroista sekä kaupungin muille virastoille ja laitoksille töitä, joita laskutettiin yhteensä 648 009 321 mk.

Kokonaiskustannukset talorakennusosaston töistä kertomusvuonna nousivat 2 557 321 647 (ed. v. 2 768 095 704) mk:aan.

Suorittamatta jääneitä töitä varten siirrettiin 4 882 825 022 (2 608 944 979) mk v:een 1963.

Kesälomaa on myönnetty 982 (1 081) työntekijälle yhteensä 21 451 päivää. Kustannukset mainituista lomista nousivat 56 110 210 (49 821 047) mk:aan. Sairauslomien kustannukset nousivat 25 942 427 (22 699 472) mk:aan. Hautausapuina maksettiin 514 418 (279 010) mk. Kustannukset vapaapäiväpalkoista nousivat 16 440 654 (12 463 645) mk:aan.

Vakinaisten viranhaltijain palkat ylityökorvauksineen olivat 110 422 756 mk. Työsuhteessa olevien palkat olivat 67 763 103 mk, yhteensä 178 185 859 mk.

Osasto käsitteli 2 193 diaariin vietyä asiaa ja antoi niistä lausuntoja. Osasto lähetti sitäpaitsi tekemänsä aloitteen perusteella 2 197 muuta kirjelmää tai asiakirjaa. Lisäksi vietiin diaariin 823 tarjousta tai sopimusta.

K a t u r a k e n n u s o s a s t o

Henkilökunta. Kertomusvuoden alussa kuuluivat osastoon katurakennuspäällikkö, I apulaiskaturakennuspäällikkö, II apulaiskaturakennuspäällikkö, yli-insinööri, 7 piiri-insinööriä, käyttöinsinööri, 3 suunnitteluinsinööriä, 5 insinööriä, 7 apulaisinsinööriä, tp. insinööri, 55 rakennusmestaria, 2 kemistiä, 3 laboratorioteknikkoa, 7 mittausteknikkoa, ylikonemestari, asemakonemestari, 5 puhdistamon hoitajaa, 13 konemestaria, 6 koneenhoitajaa, 6 piirtäjää sekä 6 toimistoapulaista.

Vuoden alussa oli avoinna 2 piiri-insinöörin, 6 apulaisinsinöörin ja 2 rakennusmestarin virkaa sekä yksi insinöörin virka, yksi mittausteknikon, yksi konemestarin, yksi piirtäjän ja yksi toimistoapulaisen virka sekä 2 koneenhoitajan virkaa.

Kertomusvuoden aikana muutettiin yksi koneenhoitajan viroista alikonemestarin viraksi.

Vuoden lopussa olivat avoinna seuraavat virat: katurakennuspäällikön, yli-insinöörin, 7 piiri-insinöörin, käyttöinsinöörin, 3 suunnitteluinsinöörin, 5 insinöörin, 6 apulaisinsinöörin, rakennusmestarin, koneenhoitajan, piirtäjän ja toimistoapulaisen.

Katurakennusosaston palveluksessa oli kertomusvuoden alussa työsopimussuhteessa olevia kuukausipalkkaisia: 24 rakennusmestaria, 2 työnjohtajaa, 6 mittausmiestä, 6 harjoittelijaa ja talonmies sekä vuoden lopussa yli-insinööri, 4 piiri-insinööriä, käyttöinsinööri, 3 suunnitteluinsinööriä, 12 insinööriä, 24 rakennusmestaria, työnjohtaja, 3 konemestaria, piirtäjä, 5 mittausmiestä, 5 harjoittelijaa ja talonmies.

Osaston ns. vakinaisten työntekijäin lukumäärä oli vuoden alussa 938 (ed. v. 925), lopussa 1 044 (968) ja keskimäärin 1 086 (1 047). Suurin lukumäärä 1 188 (1 136) oli aikana 1.—14.7. ja pienin 938 (924) aikana 1.—13.1. Työssä oli keskimäärin 986 (933), suurimman määrän ollessa 1 099 (1 079) aikana 12.—25.8. ja pienimmän määrän 875 (668) aikana 17.—30.6.

Vuosilomaa oli työntekijöillä yhteensä 28 466 (27 551) työpäivää. Varsinaisena lomakautena 1.5.—30.9. oli samanaikaisesti lomalla keskimäärin 93 (140) työntekijää, ollen suurin määrä 287 aikana 3.—16.6. (390 aikana 16.—29.7.).

Sairauslomalla, tapaturmat mukaan luettuina, oli kertomusvuoden aikana keskimäärin 56 (51) työntekijää.

Prosentteissa laskettuna oli sairauslomalla kirjoissa olevasta työntekijäin määrästä keskimäärin 5.11 (4.88) % ja työssä olevasta määrästä 5.63 (5.48) %.

Tapaturmien lukumäärä oli 289 eli 29.31 % työssä olleiden työntekijäin keskimäärästä, 986:sta. Tapaturmien aiheuttamia poissaoloja oli 4 845 työpäivää (3 402), joka vastaa 1.63 % keskimääräisen työntekijäin luvun mukaan lasketusta työpäivien summasta 296 786 päivästä.

Työpäivien lukumäärä oli kertomusvuonna 301 (301). Kertomusvuonna tehtiin 345 (264) tapaturmailmoitusta. Eläkkeitä selvitettiin 62 (73).

Kirjelmät ym. Osastolle tuli kertomusvuoden aikana kaikkiaan 2 276 kirjelmää, joista 613 oli yleisten töiden lautakunnalta, 291 kaupunginhallitukselta, 3 palkkalautakunnalta, 274 kaupungininsinööriltä tai muilta rakennusviraston osastoilta, 576 kaupungin muilta virastoilta tai lautakunnilta, 1 muilta kunnilta, 41 valtion virastoilta ja 477 yksityisiltä.

Osastoilta lähetettiin 1 434 kirjelmää, joista 301 lausuntoa yleisten töiden lautakunnalle, 268 kaupungininsinöörille tai rakennusviraston eri osastoille, 235 kaupungin muille virastoille, 1 muille kunnille, 14 valtion virastoille ja 615 yksityisille.

Saapuneita laskuja oli 11 288 ja lähetettyjä 1 473. Kirjoihin vietiin lisäksi 27 tarveainevarastolaskua ja 10 kirjoitustarvikelaskua. Lisäksi laskutettiin kuukausittain katurakennusosaston varastoistaan antamista tarveaineista.

Piirustukset ja viemäri-ilmoitukset. Suunnittelutoimistossa laadittiin 448 (487) piirustusta. Muualta tulleita piirustuksia oli 3 056 (3 236) kpl. Viemäriin korkeusilmoituksia annettiin alan liikkeille vesilaitosta varten 626 (557) kpl. Viemäriinliittämisiä suoritettiin viemäriinliittämisilmoitusten mukaan 475 (357) ja lisäksi uusittiin viemäriinliittämisilmoituksia taloviemärien korjausten yhteydessä 66 (46).

Kadun kaivauslupia annettiin yksityisille rakentajille 480 (453).

Kadut ja tiet. Tielaboration tutkimukset kohdistuivat toimintavuonna pääasiassa kestopäällystystöiden valvontaan sekä kiviaines- ja betoniputkitutkimuksiin. Vuoden aikana tutkittiin yhteensä 253 eri näytettä, jotka jakaantuivat eri tutkimusalojen kesken seuraavasti: kestopäällysteet 147 näytettä, sideaineet 1, kiviainekset betonia varten 19, betoni- ja ruukkuputket 55, betonisuhteitukset 5, maalajit 24 ja sekalaiset näytteet 2.

Näytteistä suoritettiin yhteensä 725 eri analyysiä ja määrittystä, jotka jakaantuivat tutkimusalojen kesken seuraavasti: kestopäällysteet 516, sideaineet 2, kiviainekset ja maalajit 72, putket 133 sekä muut näytteet 2.

Mittaus- ja tutkimustöihin käytettiin kertomusvuonna 12 408 558 mk. Näissä töissä oli 6 mittausmekanikkaa, 21 mittausmiestä, 6—12 henkilöä maaperätutkimustehtävissä, 4 autonkuljettajaa ja kalustonhoitaja. Kesän aikana oli lomasijaisina 12 koulupoikaa mittausapulaisina. Ryhmän käytössä oli 4 paketti-autoa.

Mainituilla määrärahoilla suoritettiin yhteensä 3 796 erilaista mittaus- ja tutkimustyötä.

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen korjauksiin ja kunnossapitoon oli kertomusvuoden talousarvioon varattu 170 mmk ja ylitysoikeutta kaupunginvaltuusto myönsi 27 822 251 mk. Kustannukset olivat 197 822 251 mk. Katujen ja teiden päällystykseen uusimiseen oli kertomusvuoden talousarvioon merkittyjä ja edelliseltä vuodelta siirtyneitä määrärahoja yhteensä 41 991 519 mk, josta käytettiin 41 690 677 mk. Käyttövoroistaan kaupunginhallitus myönsi lähinnä edellä selostettuihin töihin luettavia tai niihin verrattavia töitä varten 4.043 mmk. Tästä summasta käytettiin 2 422 749 mk.

Katujen ja teiden päällystykseen korjauksiin, kunnossapitoon ja uusimiseen sekä uusien teiden päällystämiseen käytettiin 187 020 kg tietervaa, 404 059 kg bitumiemulsiota sekä 339 708 kg paikkausmassaa. Näillä määrillä paikattiin 116 921 m² ajorataa sekä 389 m² pihvoja ja käytäviä, yhteensä 117 310 m². Ajoradan pintakäsittelyä suoritettiin 58 869 m² sekä pihvojen ja käytävien 725 m² eli yhteensä 59 594 m².

Yksityiset liikkeet suorittivat osaston tilauksesta asfalttitoita seuraavasti: ajoratojen päällystystä 367 121 m², jalkakäytävien, pihvojen ja polkupyöräteiden päällystystä 61 807 m² sekä kanavien paikkauksia 46 363 m², yhteensä 475 291 m².

Vanhaa nupukiveystä laskettiin uudelleen 3 326 m², vanhaa noppakiveystä 727 m² sekä vanhaa reunakiveä 3 441 jm. Uutta nupukiveystä laskettiin 1 564 m², uutta reunakiveä 9 467 jm, laattakäytävää tehtiin 2 244 m² ja uutta betonikäytävää 253 m² sekä korjattiin vanhaa betonikäytävää 280 m².

Yksityiset liikkeet suorittivat myös osaston tilauksesta vanhan nupukiven uudelleen laskua 4 258 m², vanhan reunakiven uudelleen laskua 4 870 jm ja uuden reunakiven laskua 6 250 jm.

Liikenteen järjestelyä varten oli kertomusvuonna määrärahoja käytettävissä 82 mmk, josta käytettiin 80 623 563 mk.

Uudet kadut ja tiet. Talousarvioon merkityillä ja kaupunginhallituksen käyttövoroistaan myöntämällä sekä edellisiltä vuosilta siirtyneillä määrärahoilla suoritettavia uusia katu- ja tietöitä sekä näihin laskettavia muita töitä varten oli kertomusvuonna käytettävissä yhteensä 2 984 802 970 mk, josta käytettiin 1 650 854 761 mk.

Kertomusvuoden aikana suoritetuista katu- ja tietöistä mainittakoon suurimpina: Helsingin-Jorvaksen moottoritien rakentaminen kaupungin alueella 252 355 929 mk, Ruoholahden sillan rakentaminen liitosteineen 208 954 392 mk, Länsiväylän rakentamisen johdosta Lauttasaassa tehtävät katutyöt 155 571 623 mk, Itäisen moottoritien rakentaminen risteyksineen ja liitosteineen Kulosaaren sillalta Linnanrakentajantielle 131 650 534 mk, Puotilan pohjoisen asuntoalueen katujen tasoittaminen ja päällystäminen 127 621 392 mk, Mäkitorpan- ja Siltavoudintien rakentaminen 36 618 151 mk, kortteleiden n:o 28031—28034 muodostaman kerrostaloalueen katujen rakentaminen Oulunkylässä 28 383 297 mk, Hakaniemen sillan liitosteiden päällystäminen 24 155 040 mk, Puotilan eteläisen asuntoalueen katujen tasoittaminen ja päällystäminen 23 907 628 mk, Suursuon asuntoalueen katujen ja Pakilantien sen kohdalla olevan osan tasoittaminen ja päällystäminen 22 249 148 mk, Kuusisaarentien tasoittaminen ja päällystäminen ja silta Kuusisaaresta Munkkiniemeen 22 225 587 mk, Nurmijärventien osan Lapinmäentiestä Matkamiehentielle sekä Matkamiehentien tasoittaminen ja päällystäminen 21 174 186 mk, Reimاران pienteollisuus- ja varastoalueen katujen tasoittaminen ja päällystäminen 20 131 518 mk, Savonkadun ja Kumpulantien leventäminen 17 954 355 mk, tien rakentaminen ja päällystäminen Mäkelänkadulta Sofianlehdonkadulle 17 314 725 mk, Vihdintien tasoittaminen ja päällystäminen Haagan kohdalla 14 885 717 mk, hiekoitusorasii-lon rakentaminen Herttoniemeen 13 721 198 mk, Lapinmäentien tasoittaminen ja päällystäminen 12 545 381 mk, Pitäjänmäen- ja Kaupintien risteuksen järjestely 11 602 311 mk, Paciuksenkadun tasoittaminen ja päällystäminen korttelin n:o 526 kohdalla 10 mmk, Metsämäentien tasoittaminen ja päällystäminen 8 755 702 mk, Pakilan-, Metsäpuron-, Rajametsän- ja Suonotkontien risteuksen järjestely 8 841 024 mk, Pukinmäen rautatienalitustunnelin rakentaminen ja siihen välittömästi liittyvät tietyöt 7 239 213 mk, Käpylätien tasoittaminen Koskelantieltä Oulunkyläntielle sekä Käpylän-, Oulunkyläntien ja Pohjolankadun risteuksen rakentaminen ja päällystäminen 6 190 408 mk sekä sosiaalivirastotalon ympäristön katujen järjestelytöiden aloittaminen 5 971 066 mk. Rakennuslain 78—79 §:ien mukaiset katutyöt olivat yhteensä 301 850 510 mk.

Uutta katua tasotettiin seuraavasti: ajotietä 192 131 m², polkupyörätietä 6 334 m², istutuksia varten 2 893 m² ja käytäviä 32 185 m², yhteensä 233 543 m².

Katuvalaistukseen ja sinisen alueen satamavalaistukseen oli kertomusvuodeksi myönnetty yhteensä 244 901 820 mk, mikä käytettiin kokonaan.

Yleiset vesipostit. Yleisten vesipostien ja Kauppatorin ym. suihkukaivojen vedenkulutukseen, hoitoon ja kunnossapitoon ym. oli määrärahoja yhteensä 15.3 mmk, mistä käytettiin 14 589 175 mk.

Viemärit ja viemäriveden puhdistamot. *V i e m ä r i t.* Kertomusvuonna oli talousarviossa myönnetty 29 952 821 mk viemärien korjauksiin ja kunnossapitoon, mikä määräraha käytettiin kokonaan. Kustannukset jakaantuivat seuraavasti: viemärien korjaus ja kunnossapito 28 022 188 mk, täydennystyöt 1 880 208 mk, viemärien huuhteluvesi 28 985 mk sekä sosiaaliturvamaksut 21 440 mk.

Viemärien uusimisiin oli käytettävissä 55 641 786 mk, josta käytettiin 42 726 303 mk. Viemäreitä uusittiin seuraavasti: $\varnothing$ 30 cm 1 070 m, $\varnothing$ 40 cm 84 m, $\varnothing$ 50 cm 84 m ja $\varnothing$ 90/101 cm 22 m. Yhteinen pituus oli 1 260 m. Lisäksi uusittiin Mätäjoen alitus

kahdella $\varnothing$ 30 cm:n betonimanttelissa olevalla valurautaputkella. Alituksen pituus oli 34 m.

Talousarvioon sisältyviä, kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntämiä ja edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli uusien viemäreiden rakentamiseen kertomusvuonna käytettävissä yhteensä 1 587 134 853 mk, josta käytettiin 1 169 972 506 mk.

Uusia, kaupungin kustannuksella rakennettuja ja käyttöön otettuja yleisiä viemäreitä valmistui kertomusvuonna seuraavat määrät: $\varnothing$ 15 cm 117 m, $\varnothing$ 22.5 cm 1 215 m, $\varnothing$ 30 cm 13 770 m, $\varnothing$ 37.5 cm 255 m, $\varnothing$ 40 cm 3 829 m, $\varnothing$ 50 cm 1 380 m, $\varnothing$ 60 cm 1 303 m, $\varnothing$ 80 cm 1 776 m, $\varnothing$ 100 cm 353 m, $\varnothing$ 120 cm 58 m, $\varnothing$ 140 cm 1 569 m, $\varnothing$ 150 cm 54 m, 160 cm 2 122 m, valurautaputkia $\varnothing$ 25 cm 153 m ja $\varnothing$ 30 cm 66 m, rautatieputkia $\varnothing$ 45 cm 21 m ja $\varnothing$ 80 cm 15 m, eli viemäreitä yhteensä 28 056 m sekä 577 tarkastuskaivoa ja 254 sadevesikaivoa.

Vuoden aikana suoritetuista viemäritöistä ja niiden kustannuksista mainittakoon: Viikin puhdistamon kokoojaviemärit pumppaamoihin 538 002 651 mk, Puotilan pohjoisen asuntoalueen viemärit 52 989 363 mk, Munkkiniemenrannan viemäri, pumppaamo ja paineviemäri 36 909 873 mk, Länsi-Pakilan pääviemäri 32 250 762 mk, Malmin raitin viemäri 19 099 751 mk, Näkinkujan jäteveden pumppaamo viemäritöineen ja paineajoitineen 18 716 071 mk, pääviemäriin muutostyöt Hesperiankatujen länsipäässä 17 mmk, Takkatien pienteollisuusalueen viemärien ja kokoojaviemäriin rakentaminen alueelta Talin puhdistamon suuntaan 14 709 918 mk, Mäkitorpantien ja Siltavoudintien viemärit 13 748 761 mk, kokoojaviemäriin rakentaminen Vihdintieltä Konalan Reimarlan pohjoispuolella 13 038 247 mk, kokoojaviemäriin rakentaminen Pohjois-Herttoniemen teollisuusalueelta Puotilan-Myllypuron kokoojaviemäriin 11 817 736 mk, korttelien n:o 28031—28034 muodostaman kerrostaloalueen viemärit Oulunkylässä 10 mmk, Myllypuron kokoojaviemäri 9 637 167 mk, viemäriin rakentaminen Malmin raitilta Malmi-Tapanilan kokoojaviemäriin 9 532 099 mk, viemärien rakentaminen Porvoontielle, Kivitorpantielle ja Utintien jatkeelle Vartiokylän vanhassa keskustassa 9 314 660 mk, Myllypuron asuntoalueen viemärit 6 898 626 mk, Hesperiankatujen, Rajasaarenkadun ja Stenbäckinkadun tulvakynnysten varustaminen koneellisella siivilällä 6 486 453 mk, Lohkopellontien viemäri 6 mmk, rakennuslain 78—79 §:ien mukaiset viemärien rakennustyöt yhteensä 246 844 740 mk.

Viemäriveden puhdistamot. Puhdistuslaitosten käyttö- ja hoitokustannuksiin oli varattu 95 mmk, josta käytettiin 88 227 053 mk. Talin roskienlähettämön käyttöön ja hoitoon varatusta 4.9 mmk:sta käytettiin 3 696 324 mk.

Eri laitosten kesken jakaantuivat kustannukset seuraavasti:

Laitos	Käyttö- ja hoitokustannukset mk	Vakinaisen henkilöstön palkkaus mk	Yhteensä mk
Alppilan puhdistamo	997 548	—	997 548
Rajasaaren »	21 308 910	5 549 209	26 858 119
Kyläsaaren »	12 146 714	5 394 116	17 540 830
Talin »	17 408 809	5 584 702	22 993 511
Herttoniemen »	11 845 603	4 808 701	16 654 304
Kulosaaren »	2 908 657	—	2 908 657
Lauttasaaren »	4 934 556	1 193 387	6 127 943
Viikin »	1 345 549	1 118 447	2 463 996
Pienpuhdistamot	598 450	—	598 450
Savilan pumppuasema	7 432 187	990 769	8 422 956
Heporaudan »	518 376	—	518 376
Sotkakujan »	430 537	—	430 537
Nahkahousuntien »	447 607	—	447 607
Luoteisväylän »	616 957	—	616 957
Munkkiniemen »	670 694	—	670 694
Konalan »	1 408 660	—	1 408 660
Purjehtijankujan »	644 454	—	644 454
Hässelbyn »	434 303	—	434 303
Strömsin »	1 245 626	—	1 245 626
Porolahden »	460 187	—	460 187
Tammisalonn »	269 660	—	269 660
Pukinmäen »	24 867	—	24 867
Siltamäen »	17 150	—	17 150
Suutarilan »	88 368	—	88 368
Tapanilan »	22 624	—	22 624
Yhteensä	88 227 053	24 639 331	112 866 384

Puhdistuslaitoksista oli tuloja seuraavasti: lietteestä Herttoniemessä 1 300 mk, Kyläsaarella 7 100 mk, Rajasaarella 2 700 mk ja Talissa 4 200 mk; kaasusta Kyläsaarella 348 462 mk ja Talin roskienlahottamon kompostista 767 000 mk eli yhteensä 1 130 762 mk.

Kokonaisvesimäärät (luvut tarkoittavat 1 000 m³) olivat Kyläsaarella 5 746, Rajasaarella 10 442, Talissa 7 580, Herttoniemessä 5 848 ja Lauttasaarella 1 652; näistä määristä puhdistettiin vain mekaanisesti vastaavasti 3 657, 556, 4 263, 1 088 ja 0 sekä biologisesti 2 089, 9 886, 3 317, 4 760 ja 1 625.

Veden laatu (BHK-5 mg/l) oli Kyläsaarella: laitokseen tullut viemäriveresi 355, mekaanisen puhdistuksen jälkeen 216 ja biologisen puhdistuksen jälkeen 47; vastaavat luvut Rajasaarella olivat 264, 153 ja 22; Talin puhdistamossa 352, 171 ja 4.5; Herttoniemen puhdistamossa 244, 161 ja 49 sekä Lauttasaarella 191, 109 ja 61.

BHK-kuormitukset eri puhdistuslaitoksissa olivat (luvut tonneja): laitokseen tulleen veden Kyläsaarella 2 040, Rajasaarella 2 760, Talissa 2 670, Herttoniemessä 1 430 ja Lauttasaarella 310; mekaaninen puhdistus poisti likaa vedestä Kyläsaarella 800, Rajasaarella 1 158, Talissa 1 372, Herttoniemessä 485 ja Lauttasaarella 133; biologinen puhdistus poisti vedestä likaa Kyläsaarella 354, Rajasaarella 1 300, Talissa 553, Herttoniemessä 535 ja Lauttasaarella 78. Mereen laskettiin yhteensä mekaanisesti ja biologisesti puhdistetun veden mukana Kyläsaarella 886, Rajasaarella 302, Talissa 743, Herttoniemessä 410 ja Lauttasaarella 99 tn.

Laitosten puhdistustehot olivat (%): Kyläsaaren mekaaninen osasto 39, biologinen osasto 78, biologisen puhdistuksen osuus kokonaistehoon 17 ja laitoksen koko-

naisteho 56; Rajasaaren vastaavat luvut olivat 42, 86, 47 ja 89; Talin puhdistamon 51, 97, 21 ja 72; Herttoniemen 34, 70, 37 ja 71 sekä Lauttasaaren 43, 44, 25 ja 68.

Sivutuotteina saatiin kaasua ja lietettä. Kyläsaari tuotti kaasua 41 317 m³, Rajasaari 513 914 m³, Tali 259 357 m³ ja Herttoniemi 346 341 m³. Kyläsaaren kaasu myytiin kaasulaitokselle käyttökaasuun sekoitettavaksi. Muiden laitosten tuottama kaasu poltettiin niiden omissa kaasumoottoreissa.

Lietettä myytiin sivullisille 153 m³ ja Dano-kompostia 1 534 m³.

Talousarvioon merkittyjä sekä edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli uusia puhdistamoja varten kertomusvuonna käytettävissä yhteensä 821 633 105 mk, josta käytettiin 66 021 362 mk. Lisäksi oli Talin roskienlahottamon ilmanvaihtolaitteiden hankkimiseen varattu 1.1 mmk, mikä määräraha siirtyi seuraavaan vuoteen.

Kertomusvuonna olivat rakenteilla seuraavat jätevedenpuhdistamot tai vanhojen puhdistamoiden lisätyöt:

Rajasaaren puhdistamossa tehtiin II-laajennusvaiheeseen kuuluvien lietelavojen uusimistöitä, jotka kertomusvuoden loppuun mennessä saatiin valmiiksi ja otettiin käyttöön.

Lauttasaaren puhdistamossa jatkoi urakoitsija Oy Yleinen Insinööritoimisto koneiston asennustöitä sekä koekäyttöä. Puhdistamo otettiin vastaan 1.3. kaasunkäsittelyhuoneeseen liittyvää kojeistoa lukuun ottamatta, joka koekäytön jälkeen otettiin vastaan 16.7.

Kertomusvuoden päättyessä oli Viikin puhdistamossa, jonka rakennustöitä suoritti katurakennusosasto, keskeneräisenä konekeskuksen sisäpuoliset rakennustyöt, hautumon vesikatto, lietelavat ja alueen lopulliset tasaus- ja tietyöt. Koneasennukset aloitettiin syksyn kuluessa. Puhdistamon rakennustöihin oli kertomusvuonna varattu 155 005 572 mk, josta käytettiin 31 868 002 mk.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat seuraavat urakoitsijoiden rakentamat jätevedenpumppaamot:

Munkkiniemenrannan pumppaamo, joka otettiin vastaan 21.11. Sen kustannukset olivat 7.97 mmk.

Suutarilan pumppaamo, joka otettiin vastaan 1.10. Sen kokonaiskustannukset olivat 54 421 609 mk sekä

Pukinmäen pumppaamo, jonka vastaanotto oli 22.12. ja kokonaiskustannukset 73 213 549 mk.

Siltamäen pumppaamo valmistui kertomusvuoden viimeisinä päivinä, joten sen vastaanotto siirtyi seuraavaan vuoteen. Kokonaiskustannukset olivat 16 567 406 mk.

Suutarilan ja Pukinmäen pumppaamoiden käynnistys jäi seuraavaan vuoteen.

P a l o k a i v o t. Kertomusvuoden aikana suoritettiin ainoastaan palokaivojen ja -altaiden kunnossapitotöitä. Kertomusvuoden talousarviossa oli tätä tarkoitusta varten 1 mmk:n määräraha, mikä käytettiin kokonaan ko. tarkoitukseen.

Urheilulaitteet. Talousarvioon sisältyviä, edellisiltä vuosilta siirtyneitä ja kaupunginhallituksen käyttövaroistaan myöntämiä määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävissä urheilulaitteiden uudistoihin yhteensä 124 086 300 mk, josta käytettiin 53 965 478 mk.

Suurin osa urheilulaitteiden uudistyoikohteista oli sellaisia, joiden työt eivät valmistuneet vielä kertomusvuonna.

Vuoden aikana valmistuivat seuraavat työt: Käpylän urheilupuiston raviradan ja Mäkelänkadun välisen avo-ojan putkittaminen, Pukinmäen uimarannalle johtavan tien rakentaminen, toisen lentopallokentän tasoittaminen Käpylän urheilupuiston pukusuojarakennuksen ja Mäkelänkadun alueella, putkirakenteisten pienois-hyppymäkien rakentaminen Munkkivuoreen, Kaivopuistoon, Toukolaan ja Töölön pallokentälle sekä valaistun ladun järjestäminen Uimastadionin maastoon.

Väestönsuojat. Talousarvioon sisältyviä ja edellisiltä vuosilta siirtyneitä määrärahoja oli kertomusvuonna käytettävänä vanhojen väestönsuojien peruskorjauksiin 49 993 030 mk ja uusien väestönsuojien suunnittelua ja rakentamista varten 584 616 818 mk. Näistä varoista käytettiin peruskorjauksiin 36 683 400 mk, uusien väestönsuojien rakentamiseen 168 295 340 mk ja suunnitteluun 16 375 882 mk.

Kertomusvuoden aikana saatiin valmiiksi tammikuussa urakoitsijan toimesta Vilhovuoren väestönsuojan sisustamatta olevan osan peruskorjaustyöt, joiden kustannukset olivat 36 403 075 mk. Suojaan valmistui porakaivo, jonka kustannukset pumppuineen olivat 312 000 mk. Sen liittäminen suojan vesijohtoverkkoon jäi keskeneräiseksi vuoden päättyessä. Suojan ajotunnelin toisen paineoven valmisti rakennusviraston konevarikko, mikä työ maksoi 527 000 mk. Ovea ei kertomusvuonna vielä saatu asennetuksi paikoilleen.

Vuoden lopussa valmistuivat urakoitsijan toimesta Tiilimäen B-luokan väestönsuojan peruskorjaustyöt, jotka maksoivat 15 702 758 mk. Ilmastointilaitteiden täydentäminen, vss-puhaltimien hankinta sekä ympäristön järjestely jäi seuraavaan vuoteen.

Keskeneräiseksi jäivät myös vuoden päättyessä Lauttasaaren B-luokan väestönsuojan peruskorjaustyöt, joiden urakkahinta oli 16,26 mmk.

Vuorikadun-Senaatintorin väestönsuojan peruskorjaustöihin liittyvät louhintatyöt päättyivät helmikuussa ja maksoivat 3 316 000 mk. Suojan muut korjaustyöt siirtyivät seuraavaan vuoteen.

Suojien peruskorjaustyöt käsittivät holvaamattomien osien varustamisen teräsbetoniholvilla tai kalliokaton vahvistamisen pulttaamalla, injektoimalla, teräsbetoniverkolla ja ruiskubetonoinnilla. Peruskorjaustöihin sisältyi myös uusien paineovien asentaminen, ilmastointi- ja jäähdytyslaitteiden hankinnat ym., jotta suojat täyttäisivät ajankohtaiset vaatimukset.

Uusista väestönsuojista mainittakoon, että edellisenä vuonna aloitetut Keski-Kallion yleisen väestönsuojan I louhintavaiheen työt saatiin suoritetuiksi helmikuussa kustannusten ollessa 61 805 443 mk. Keski-Kallion väestönsuojan II louhintavaiheen työt aloitettiin toukokuussa ja päättyivät marraskuussa. Työt tulivat maksamaan 46 661 132 mk, louhintatöiden kokonaiskustannusten ollessa 48,75 mmk.

Niinikään saatiin edellisenä vuonna aloitetut Toukolan väestönsuojan, talojen Hämeentie 122–128 yhteissuojan ja Toukolan ensiapusuojan louhintatyöt suoritetuiksi maaliskuussa, louhintakustannusten ollessa 23 329 644 mk. Niemenmäen väestönsuojan louhintatyöt päättyivät heinäkuussa ja maksoivat 41 786 045 mk sekä Vallilan kortteleiden n:o 556 ja 585 yhteisen väestönsuojan louhintatyöt toukokuussa kustannusten ollessa 22 993 680 mk. Vm. suojan suunnitelmiin tehtyjen muutosten aiheuttamat lisälouhinnat siirtyivät seuraavaan vuoteen.

Kulosaaren kerrostaloalueen yhteisen väestönsuojan sisä- ja ilmastointityöt aloitettiin joulukuussa urakkahinnan ollessa 173 864 000 mk.

Suunnittelun alaisena oli kertomusvuoden aikana Laajalahdentien väestönsuojan peruskorjaustyöt sekä uusista väestönsuojista Meilahden, Katajanokan, Töölöntorin ja Puotila II:n yleiset väestönsuojat. Ilmanvaihto-, putkityö- ja sähkötyösuunnitelmat sekä rakennepiirustukset oli tilattu ulkopuolisilta asiantuntijoilta.

Varsinaisia *työllisyystöitä* ei kertomusvuonna suoritettu.

Tilastyöt. Katurakennusosasto suoritti tilaustöitä kaupungin muille laitoksille ja osastoille, Puhelinyhdistykselle ja yksityisille. Näistä töistä laskutettiin yhteensä 552 506 612 mk.

Tarveaineiden valmistus. Pasilan kivimurskaamossa valmistettiin sepeliä yhteensä 118 717 (ed. v. 117 469) m³. Pasilan kivimurskaamon kustannukset olivat kertomusvuonna 67 056 045 mk.

Putkivalimossa valmistettiin kertomusvuonna erilaisia betonituotteita seuraavat määrät: muhviputkia yhteensä 13 930 (15 306) kpl, jalallisia uurreputkia yhteensä 3 654 (3 793) kpl, sadevesikaivon pohjaosia 323 kpl, lukko-osia 71 kpl, yläosia 278 kpl ja välirenkaita 391 kpl eli sadevesikaivon osia yhteensä 1 063 (729) kpl, tarkastuskaivon renkaita 2 212 kpl ja kansia 783 kpl eli tarkastuskaivon osia yhteensä 2 995 (2 211) kpl.

Putkivalimossa käytettiin sementtiä (pp) 811 kg, irtosementtiä 743 885 (780 500) kg, betonisoraa 1 595.5 (1 662.5) kg, sepeliä n:o 2 397 (544) kg ja sepeliä n:o 3 197.5 (177.5) kg, betonierästä 18 742 (38 038) kg, sidelankaa 475 (370) kg, valmiita teräs-jäkisteitä 42 953 (21 958) kg.

Sähkönkulutus oli 28 567 (28 507) kWh, valokaasun 1 563 (2 329) m³, vesijohtoveden 1 380 (3 047) m³, lämmityshöyryn 929.2 (729) tn, voiteluöljyn 61 kg, muottiöljyn 270 kg, vaseliiniin 91 kg ja bensiiniin kulutus 3 760 l.

Putkivalimon kustannukset olivat 35 245 552 mk.

Edellä lueteltujen tarveaineiden valmistus- ja hankintakustannukset olivat kertomusvuonna yhteensä 106 319 791 mk.

Kaikkien katurakennusosaston em. töiden kustannukset, tilaustöiden kustannuksia lukuun ottamatta, olivat yhteensä 4 214 591 596 mk.

P u h t a a n a p i t o - o s a s t o

Puhtaanapito-osasto huolehti kaupungille kuuluvan puhtaanapidon suorittamisesta, kaupungin yleisten mukavuuslaitosten kunnossa- ja puhtaanapidosta, lumen- ja jätteidenkaatopaikkojen järjestämisestä ja kunnossapidosta sekä jätteiden käsittelystä.

Kiinteistönomistajain kanssa tehtävien sopimusten perusteella osasto huolehti myös heille kuuluvien katuosuuksien puhtaanapidosta ja kiinteistöihin kertyvien jätteiden kuljetuksesta kaato- tai muulle hävityspaikalle. Yksityisten kiinteistöjen katuosuuksien talvipuhtaanapidosta osasto suoritti kuitenkin vain ajoradan aurauksen ja tasoituksen. Vieraiden valtioiden lähetystöjen, valtion ja seurakuntien katuosuudet jalkakäytävineen pidettiin kunnossa ympäri vuoden.

Katuosuuksien puhtaanapito hoidettiin puhtaanapitovelvollisten suorittamaa korvausta vastaan, jolloin talvipuhtaanapidosta laskutettiin kaupungin todellisten

kustannusten mukaisesti. Ajouradan ja sillä olevien suojateiden sekä korokkeitten ja pysäkkikorokkeitten hiekoittaminen kuului kuitenkin kaupungille.

Toimisto, henkilökunta ym. Henkilökuntaan kuuluivat kertomusvuonna puhtaanapitopäällikkö, käyttöinsinööri, insinööri, osastokamreeri, 12 piirityönjohtajaa, toimentaja ja 4 toimistoapulaista. Lisäksi oli osastossa tilapäisinä käyttöinsinööri, jätteenpolttolaitoksen hoitajana toimiva ylikonemestari ja 4 vuorokonemestaria. Rakennusviraston uudelleenjärjestely oli edelleen loppuunviemättä, joten vapautuneita toimistoapulaisten virkoja ei vakinaisesti täytetty. Myös ylimääräistä työsopimussuhteista työvoimaa käytettiin; mm. jätteidenpolttolaitoksen käyttöinsinööri oli työsopimussuhteessa.

Kertomusvuoden aikana kuoli viisi henkilöä ja eläkkeelle siirtyi 34 osaston palveluksessa ollutta.

Toimiston henkilökunnasta oli kuusi henkilöä sairauslomalla yhteensä 42 työpäivää.

Osastoon saapui 62 kirjelmää ja sieltä lähetettiin 283 kirjelmää.

Kertomusvuoden aikana suoritettiin asiakkaiden laskutuksen laskentatyö koneellisesti työnjohdon palkanlaskennan ja kuormalistojen pohjalta, jolloin laskut saatiin suoraan laskentakeskuksesta (tietojenkäsittelykeskuksesta). Järjestelmä ei kuitenkaan vielä ollut täysin valmis.

Vahingonkorvausanomuksia, jotka aiheutuivat liukastumisesta kaduilla tai liikennevahingoista käsiteltiin osastolla 18. Suoritetuista puhtaanapitotöistä kirjoitettiin 37 439 laskua ja sekalaisista töistä 546 laskua.

Katujen, teiden ja yleisten paikkojen puhtaanapitoa varten oli kaupunki jaettu 20 puhtaanapitopiiriin, joista ns. Malmin piiri eli Vantaan idänpuoleinen osa kaupunkia oli katurakennusosaston hoidossa puhtaanapito-osaston laskuun. Lisäksi hoidettiin lumenkaatopaikkoja ja katuhiekkavarastoja omina piireinään. Katupuhtaanapitoa johti käyttöinsinööri ja hänen alaisinaan yhteensä 22 työnjohtajaa, joista yhdeksän oli vakinaista. Heidän lisäksi siirrettiin tilapäisesti talvipuhtaanapitoa varten puisto-osastolta kaksi työnjohtajaa.

Työntekijäin luku vaihteli 793 työntekijästä talvella 402:een kesällä, keskiarvon ollessa 598 työntekijää viikkoa kohti.

Ajoratojen aurasopimuksia kiinteistöjen kanssa oli vuoden alkaessa 3 115 ja päättyessä 3 761.

Kesäpuhtaanapitosopimuksia oli 20 kiinteistön kanssa.

Kaupungin 277:n sekä valtion, seurakuntien ja vieraiden valtioiden lähetystöjen 358 kiinteistön katuosuuksien puhtaanapito hoidettiin kautta vuoden.

Lumenkaatopaikkoja oli eri puolilla kaupunkia yhteensä 20. Lakaisujätteitä kaduilta kerättiin ja kuljetettiin kaatopaikoille yhteensä 50 852 m³.

Katujen kasteluun ja torien huuhteluun käytettiin 51 877 m³ vettä sekä katujen ja teiden hiekoittamiseen 42 719 m³ hiekkaa.

Kertomusvuonna valmistui ensimmäinen kallioon louhittu hiekkasiilo Herttoniemeen.

Kiinteistöjätteiden kuljetus, kaatopaikkojen ja yleisten mukavuuksilaitosten hoito ja puhtaanapito. Jätteiden kuljetusta ja käsittelyä varten kaupunki oli jaettu alueellisesti kuuteen piiriin, minkä lisäksi tehtävänmukaisen jaon perusteella muodostettu

seitsemäs piiri huolehti käymälälannan kuljetuksesta ja hajoitus- ja sadevesikaivojen tyhjennyksestä koko kaupungin alueella.

Katu- ja kiinteistöpuhtaanapidon työnjohto oli yhteinen kahden työnjohtopiirin osalta, nim. toisaalta Lauttasaaren ja toisaalta Kulosaaren, Herttoniemen yms. kaakkoiset alueet käsittävän piirin osalta. Piirien työnjohto oli keskitetty Hämeen-tiellä sijaitsevaan työnjohtokeskukseen, jonka yhteydessä sijaitsivat myös autotallit pääosalle kiinteistöpuhtaanapitoautoja.

Jätteiden kaatopaikkoja oli järjestetty sekä Pasilaan että Herttoniemeen. Herttoniemen kaatopaikan käyttö lopetettiin kertomusvuoden kesällä alueen täyttymisen takia. Osa jätteistä kuljetettiin katurakennusosaston hoidossa olevaan roskien lahotamoon. Kyläsaaren jätteidenpolttolaitos oli toiminnassa ensimmäisen täyden toimintavuotensa.

Työnjohtajista oli kolme vakinaista ja heidän lisäksi töitä valvomassa viisi ylimääräistä työnjohtajaa. Kyläsaaren jätteiden polttolaitoksessa oli lisäksi käyttö-insinööri, ylikonemestari ja neljä vuorokonemestaria, toimistoapulainen sekä 22 työntekijää.

Kiinteistöjätteiden ja makkilannan kuljetuksessa oli 72 osaston omaa ja 13 yksityistä autoa. Kertomusvuonna hankittiin osaksi kokeilumielessä Sisu-Norba -merkkinen jätteenkuljetusauto, jonka astian tyhjennys oli koneellistettu.

Kiinteistöpuhtaanapitoa suorittamassa oli keskimäärin 272 työntekijää.

Kertatilauksen perusteella hoidettiin 486 kaupungin kiinteistön ja 6 314 yksityisten omistaman kiinteistön puhtaanapito. Lisäksi huolehdittiin 24 kaupungin omistaman ja 195 yksityisten omistaman rakennustyömaan sekä kaupungin 26 yleisen käymälän ja 26 vedenheittopaikan puhtaanapidosta.

Hajoituskaivojen tyhjennys suoritettiin 2 504 talossa. Sadevesikaivoja tyhjennettiin 498.

Kertomusvuonna kuljetettiin erilaisia jätteitä seuraavat määrät:

Jätteiden laatu	Viety kaatopaikoille	Viety jätteiden polttolaitokselle	Viety roskien lahottamoon	Yhteensä
	m ³			
Talous-, paperi- yms. asuma- ja teollisuusjätteitä	171 708	303 745	18 425	493 878
Tuhkaa	23 048	13 227	—	36 275
Makkilantaa	6 756	—	—	6 756
Hajoituskaivosakkaa	44 203	—	—	44 203
Yhteensä	245 715	316 972	18 425	581 112

Jätteitä poltettiin polttolaitoksessa kertomusvuonna 47 081 tn ja jäteöljyjä 193.5 tn. Kokeilumielessä poltettiin myös puhdistamolietettä 194 tn. Tullin valvonnan alaisena poltettiin 43.4 tonnia banaaneja ja muita pilaantuneita hedelmiä.

Makkilannan myynti loppui kysynnän vähennyttyä kertomusvuonna kokonaan.

Erilaisia eläinraatoja korjattiin pois ja hävitettiin 1 093, joista koiria oli 477, kissoja 561, hevosia 1.

Ruoka- ja talousvettä kuljetettiin eri puolilla esikaupunkialuetta sijaitseviin yksityistalouksiin kuljetusmaksutta 12 611.0 m³ sekä kuljetusmaksua perien 6 170.5 m³.

Vettä kuljetettiin vedenjakelupaikkoihin 518.0 m³ ja kaupungin laitoksille 4 631.5 m³. Kuljetustyössä, jota valvoi työnjohtaja, käytettiin kaikkiaan kuutta 4—5 m³:n suuruisella säiliöllä varustettua autoa. Vettä tilanneita kiinteistöjä oli kertomusvuoden päättyessä 521.

Puhtaanapito-osaston käytössä olleiden kaupungin omistamien *moottoriajoneuvojen ja tärkeimpien työkoneiden määrä* oli seuraava:

L a j i	1.1.1962 kpl	31.12.1962 kpl	Lisäys tai vähennys
Kuorma-autoja	106	101	5
Kasteluautoja	4	4	—
Lakaisukoneita	4	4	—
Tiichöyliä	32	32	—
Kumipyörätraktoreita	86	86	—
Lumilinkoja	—	—	—
Kaivontyhjennysautoja	4	5	1
Autoon kiinnitettäviä hiekanlevittäjiä	25	26	1

Katuhiekoituksen työnjohdon helpottamiseksi ja hiekoituksen ohjaamiseksi mahdollisimman nopeasti kulloinkin eniten hiekkaa tarvitseville liikenneväylille oli hiekoitusautoihin hankittu ja asennettu yhteensä 17 radiopuhelinta, jotka toimivat liikennelaitoksen ULA-puhelinkeskukseen liittyvinä. Järjestelmän uusimiseksi tilattiin kertomusvuonna uusi radiopuhelinkeskus, jonka valmistuminen siirtyi kuitenkin v:een 1963. Keskus jäi edelleen yhteiseksi liikennelaitoksen kanssa.

P u i s t o - o s a s t o

Henkilökunta, huoneisto ym. Puisto-osaston henkilökunnan muodostivat kaupunginpuutarhuri, apulaiskaupunginpuutarhuri, työnjohtajien esimies, 9 piiripuutarhuria, piirtäjä, toimistoapulainen, tp. toimistoapulainen, 13 työmäärärahoista palkattua työnjohtajaa sekä osapäiväksi palkattu suunnittelija.

Työntekijäin lukumäärä oli kertomusvuoden alussa 160 ja vuoden lopussa 173. Kuukausittain oli 358 työntekijää. Suurin oli lukumäärä kesäkuun alussa, jolloin oli 545 työntekijää.

Vuoden aikana kuoli 3 työntekijää ja eläkkeelle siirtyi 12 työntekijää.

Sairautapauksia oli 280. Sairauslomapalkkoja maksettiin 7 880 236 mk. Tapaturmia sattui vuoden kuluessa 51.

Osastolle saapui kaikkiaan 590 kirjelmää ja sieltä lähetettiin 244 kirjelmää.

Saapuneita laskuja oli 1 179 ja lähetettyjä 609.

Toimistossa laadittiin 31 puutarhasuunnitelmaa ja 10 muuta piirustusta.

Kasvihuoneet, lavatarha ja taimisto. Kasvihuoneissa ja lavoissa kasvatettiin 90 000 kasvia kukkaryhmiä varten. Lämmitykseen käytettiin 15 400 kg koksia ja 168 503 l polttoöljyä.

Taimistosta siirrettiin puistoihin ja myytiin seuraavat määrät kasveja:

30. Yleiset työt

	Istutettu puistoihin kpl	Myyty kpl	Hävitetty vioittuneina kpl	Lisätty kpl	Varastossa kpl
Lehtipuita	364	162	160	120	7 271
Havupuita	75	13	—	104	1 320
Koristepensaita	2 849	403	—	2 234	40 865
Köynnöskasveja	214	75	280	—	5 510
Perennoja	4 936	709	—	—	40 637
Kukkasipuleita	3 615	—	—	—	10 385

Vuoden aikana rakennettiin taimistoon asianmukaiset peseytymis- ja pukeutumistilat.

Puisto- ja leikkikenttätöyt. Osaston hoidossa oli vuoden lopussa 340 yleistä puistoa, 90 erinäisten kaupungin laitosten puistoa sekä 20 sopimuksen perusteella hoidettavaa puistoa.

Istutuksiin kohdistuneista vahingonteoista perittiin korvausta kaikkiaan 138 000 mk.

Vuoden aikana jatkettiin edellisinä vuosina keskeneräiseksi jääneiden puistojen rakentamista Keskuspuistoalueella, Kuusikko- ja Lamputilantien välisellä alueella Maunulassa, Lahnalahdenpuistossa Lauttasaaressa, Merikyöpylänpuistossa, Tallbergin Puistotiellä, Vuorilinnakkeentiellä Etelä-Kaarelassa, Kanneltien ja korttelin n:o 33121 välisellä alueella, Henrikintien puistossa, Kivitorpan- ja Huopalahdentien välisellä alueella sekä Kulosaaren puhdistuslaitoksen luona.

Rakennustyöt aloitettiin Tuomarinkylän kartanon puistossa, Kylänevan puistossa, Susi-, Hirvi- ja Karhutien välisellä alueella, Relanderin aukiolla ja Risto Rytintien puistossa.

Lopulliseen kuntoon saatiin Lahnalahden puisto Lauttasaaressa, Laajasuon- ja Nuijamiestentien kulma. Leikkikenttä Vuorilinnakkeentiellä, Karhupuisto ja Porvoonkadun puistot, Kylänevan- ja Lapinmäentien puistot Haagassa, Maunulan pallokentän ympäristö, retkeilytie Maunulassa, Ulvilan- ja Uudenkaupungintien välinen alue, Kulosaaren puhdistuslaitoksen ja Tupasaarentien välinen alue sekä Juhani Ahontien ja Chydeniuksentien kulma.

Leikkikenttätöitä jatkettiin mm. Ulvilantien leikkipuistossa, Tapanilan- ja Terhontien kulmassa, joka valmistui vuoden aikana, Pajalahdenpuistossa sekä Pohjois-Haagassa. Keskuspuistoon rakennettiin leikinohjaajan rakennus, Ulvilantien ja Pohjois-Haagan leikkipuistoihin kahluulammikot sekä Annalaan leikkikenttä.

Tilautustyöt. Lisäksi puisto-osasto suoritti tilauksesta töitä rakennusviraston eri osastoille, kaupungin muille laitoksille sekä yksityisille yhteensä 49 711 888 mk:n arvosta.

Tilautuksista olivat huomattavimmat: sairaaloiden, kansakoulujen, palolaitoksen, huoltoviraston, lastensuojeluviraston, työväenopistojen, uimastadionin, katurakennusosaston, kiinteistöviraston, sähkölaitoksen ja eräitten vesilaitoksen hallinnassa olevien istutusten kunnossapito sekä Eläintarhanajojen ja Kansainvälisen Festivaaliyhdistyksen aiheuttamat kunnostustyöt Eläintarhassa ja Kaivopuistossa; Koskelan sairaskodin istutukset, osa Hesperian sairaalan puistosta, Haagan paloaseman piha, Hakasalmensillan liitosteiden ja Käpylätien nurmikaistat, Hanasaaren ja

Salmisaaren voimalaitosten pihat, Ruhan hallialueen nurmikoiden kunnostus, Helsingin Puutarhanäyttelyn kunnostustyöt Alppiharjulla.

Menot ja tulot. Menojen varten oli yleisten töiden pääluokan luvussa Puisto-osasto varattu määrärahoja 303 372 910 mk, määrärahojen väliset siirrot oivat 2 065 086 mk ja ylitysoikeutta myönnettiin 18.01 mmk. Menot olivat 275 091 4819 mk ja seuraavaan vuoteen siirtyi 35 123 576 mk. Em. määrärahoihin sisältyi uusia puistoja ja leikkikenttiä varten 110 mmk:n suuruinen siirtomääräraha, josta kertomusvuonna käytettiin 74 876 424 mk.

Tulota tuottamattomien pääomamenojen pääluokan luvussa Istutukset oli edellisten vuosien siirtomäärärahoja käytettävissä uusia puistoja ja leikkikenttiä varten 34 181 101 mk, josta käytettiin kertomusvuonna 22 515 517 mk. Säästöä jäi 89 595 mk ja seuraavaan vuoteen siirtyi 11 575 989 mk.

Puisto-osaston tulot kaikkiaan olivat 3 974 986 mk, josta kaupunginpuutarhan osuus oli 2 313 625 mk, korvaus kaupungille kuulumattomien istutusten kunnossapidosta 929 000 mk, vuokrat 208 476 mk sekä luontoisedut 523 885 mk.

Kaupunginpuutarhan osuuteen sisältyivät tulot myydyistä ruukkukasveista ja leikkokukista 608 510 mk, taimistotuotteiden myynti 946 810 mk, pikkutaimien myynti 96 625 mk, kasvien vuokraaminen 271 870 mk, lannan ja mullan myynti 209 730 mk sekä muut sekalaiset tulot 180 080 mk.

31. Satamahallinto

Satamalautakunta ja sen toiminta

Lautakunnan kokoonpano. Satamalautakuntaan kuuluivat v. 1962 kontra-amiiraali Svante Sundman puheenjohtajana, toimist.hoit. Urho Ilmanen varapuheenjohtajana sekä jäseninä: joht. Rote Hellström, pääjoht. Jalmari Laakso, pääsiht. Olavi Laine, dipl.ins. Esko Poltto, luottamusmies Yrjö Roth 4.4. asti sekä hänen jälkeensä kirvesmies Unto Laine, varat. Tarmo Sivula ja rak.mest. Jaakko Tiilikainen.

Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli teollisuustoimen joht. Hjalmar Krogius.

Lautakunnan kokoukset. Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 31 kertaa. Pöytäkirjain pykäläluku oli 829, kanslian diaariin merkittyjen asiain luku 1 510 ja lähetettyjen kirjeiden luku 648; pöytäkirjanotteita annettiin 1 336. Satamajohtajan päästöluettelon pykäläluku oli 38 ja otteita annettiin 106.

Julkaisutoiminta. Kertomusvuoden aikana julkaistiin suomenkielinen satamakäsikirja, englanninkielinen vuosikertomus sekä julkaisu »Neljä vuosikymmentä satamahallintoa».

Vuokra-asioita ym. Kalastajain Oy:n vuokrasopimusta Verkkosaaren alueeseen 13^a päätettiin pidentää 31. 12. 1979 saakka aikaisemman sopimuksen mukaisilla ehdoilla (1. 10. 653 §).

Polttoaineosuuskunnan vuokrasopimusta Länsisataman varastoalueeseen n:o 255/258 päätettiin muuttaa siten, että 6 kk:n irtisanomisen varassa ollut vuokra-aika muutetaan määräaikaiseksi niin, että vuokraoikeus päättyy 31. 10. 1967 (29. 10. 698 §).

Kertomusvuoden aikana lautakunta vuokrasi viideksi vuodeksi tai pitemmäksi ajaksi seuraavat alueet:

Vuokraaja	Alue	Pinta- ala m ²	Vuokra- kausi	Indeksilukua vastaava perus- vuokra m ² :ltä	Päätös
Suomen Koneliike Oy	Hernesaaren kortteli n:o Tv 242	8 046	1.5.1962— 30.4.2002	420 mk/1951—100	12.2. 108 §
Hilentuonti Oy	Länsisataman varastoalue 254/a	3 735	1.4.1962— 31.3.1967	260 mk/1951—100	19.3. 205 §
Helsingin Romu Oy	Katajanokan alue n:o VIII	3 393	1.7.1962— 30.6.1977	300 mk/1951—100	2.4. 240 §
Volvo-Auto Oy	Hernesaaren kortteli n:o Tv 240	9 740	1.5.1962— 30.4.2002	420 mk/1951—100	22.5. 377 §
Industria Oy	Hernesaaren kortteli n:o Tv 238	2 749	1.7.1962— 30.6.2002	300 mk/1951—100	13.6. 414 §
Oy Julius Tallberg	Länsisataman alue M	8 509	1.9.1962— 31.8.1967	300 mk/1951—100	27.8. 545 §
Kesko Oy	Munkkisaaren kortteli n:o Tv 237	8 292	26.5.1961— 26.5.2011	400 mk/1951—100	3.9. 565 §

Rakennusten ja varastotilojen vuokraukset. Oy Enroth Ab:lle Katajanokan varastorakennuksesta n:o 1 vuokratun 275 m² suuruisen varasto-osaston A 2 vuokrasuhde merkittiin päättyväksi 31. 7. (15. 1. 40 §).

Helsingin Satamaväen Osuusruokalan Katajanokan ja Länsisataman huolto-rakennuksen ruokalanpito-oikeutta päätettiin jatkaa 1. 8. 1962 alkaen viideksi vuodeksi vähimmäiskorvauksen ollessa Katajanokan ruokalan osalta 92 000 mk/kk ja Länsisataman ruokalan osalta 100 000 mk/kk (22. 5. 376 §).

John Nurminen Oy:lle Katajanokan vanhasta varastorakennus 2:sta vuokratun 340 m²:n suuruisen varastotilan vuokrasuhde merkittiin päättyväksi 30. 6. Vapautuvasta tilasta päätettiin tehdä uusi vuokrasopimus John Nurminen Oy:n kanssa 80 m²:n osalta ja Meriselvitys Oy:n kanssa 260 m²:n osalta, irtisanomisaika 6 kk, kuukausivuokra 150 mk/m² (26. 6. 434 §).

Laiturihuoltotoiminnasta aiheutuneet korvaukset. Laiturihuollon vastuulla olleista, puuttumaan jääneistä tai vahingoittuneista tavaroista suoritettiin tavaranomistajille korvauksia 36 tapauksessa yhteensä 726 867 mk.

Hyväksytyt piirustukset. Lautakunta hyväksyi puolestaan kertomusvuoden aikana seuraavat rakennuspiirustukset: Merikiito Oy:n Länsisataman varastoalueella n:o 765/a sijaitsevan varaston lisärakennuspiirustukset (22. 1. 56 §); Ford Oy :n Hernesaaren korttelissa n:o 235 sijaitsevan varastosuojan muutospiirustukset (12. 2. 109 §); Kaasulaitoksen Hanasaaren alueelle suunnitellun muuntamon (19. 3. 206 §); Huo-lintakeskus Oy:n Katajanokan varastoalue n:o II:lle suunnitellun varastosuojan muutospiirustukset (19. 3. 207 §); Osuustukkukaupan, Kontio & Kontio Oy:n ja Osuusliike Elannon yhteiset Verkkosaaren varastoalueelle n:o 2 rakennettun kalanjalostuslaitoksen muutospiirustukset (16. 4. 275 §); Ford Oy:n Hernesaaren kortte-liin n:o 236 rakennettavan hallirakennuksen (22. 5. 379 §); Mercantile Oy:n Ruoho-lahden varastoalueelle n:o 55 suunniteltujen rakennusten (27. 8. 544 §); Polttoaine-
osuuskunnan Länsisataman varastoalueelle rakennettavan varastosuojan (29. 10. 698 §); Julius Tallberg Oy:n Länsisatamaan rakennettavan rautavaraston (29. 10. 699 §).

Taksojen ja maksujen muutokset ja korotukset. Satamaluotsaustaksan odotustunti-maksu päätettiin korottaa 250 mk:sta 350 mk:aan tunnilta (12. 2. 115 §).

Yleisen talletusvaraston työmaksut korotettiin 1. 4. lukien (19. 3. 201 §) sekä vuokramaksut 1. 9. lukien (16. 4. 276 §).

Varastosuojien ja varastoimisalueiden paikanvuokrataksa korotettiin 1. 7. lukien (13. 6. 417 §).

Varastotilojen vuokrat korotettiin 1. 1. 1963 lukien seuraaviksi: Länsisataman puiset varastorakennukset B ja C 100 mk/m²/kk, Katajanokan kivirakennukset 1—3 ja 6 150 mk/m²/kk, Matkustajalaiturin kylmät kivirakennukset 200 mk/m²/kk, Katajanokan lämpimät kivirakennukset 250 mk/m²/kk (26. 6. 435 §).

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden käyttötaksa korotettiin 1. 7. lukien (26. 6. 436 §).

Laiturihuoltotaksaa päätettiin korottaa 1. 7. lukien (26. 6. 437 §).

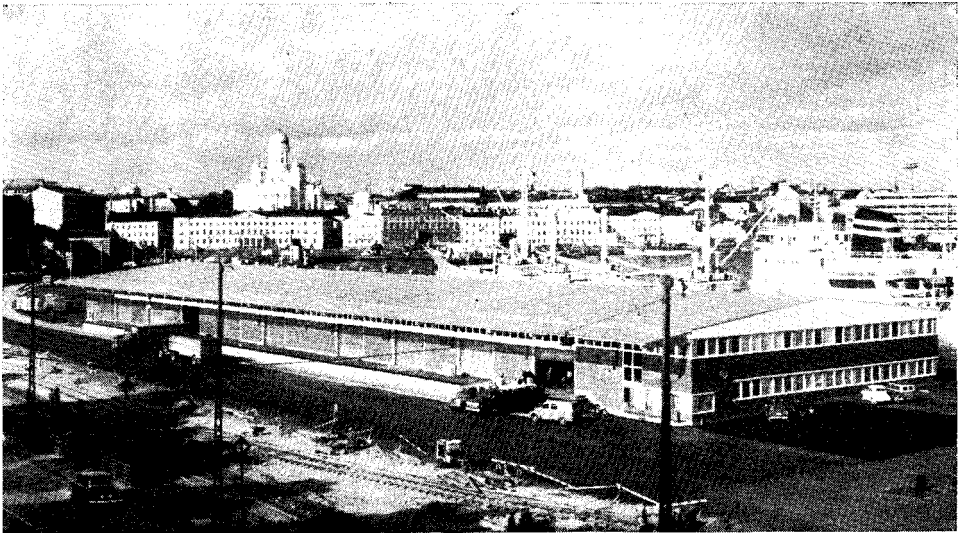
Esityksiä tehtiin kaupunginhallitukselle mm. seuraavista asioista, jotka koskivat: lastaus- ja purkaustyön kieltämistä Saukon satamassa valaistuksen riittämättömyyden vuoksi (15. 1. 39 §); alueen vuokraamista Helsingin Romuliikkeelle (29. 1. 74 §); liikennemaksutaksan 1 §:n 2. momentin mukaisen liikennemaksuosuuden perimistä ja tilittämistä (29. 1. 77 §); ansiomerkkien myöntämistä satamalaitoksen viranhaltijoille (26. 2. 133 §); henkilöauton rek. n:o AP-542 poistamista käytöstä (26. 2. 139 §); Pasilan-Kumpulan-Sörnäisten radan piirustusten hyväksymistä (19. 3. 196 §); tonttien vuokraamista Volvo-Auto Oy:lle Hernesaaresta (19. 3. 203 §); Eläintarhanlahden rantamuurin jatkamissuunnitelmaa (16. 4. 274 §); Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden ruoppauksen vaikutusta veden puhtauteen (2. 5. 308 §); Merisataman saarten kulkuyhteyksien järjestämistä (14. 5. 359 §); Länsisataman L-varastorakennuksen luonnospiirustusten hyväksymistä (14. 5. 365 §); Katajanokan varastorakennus n:o 3:n pääpiirustusten hyväksymistä (22. 5. 383 §); satamanosturien hankkimista Jätkäsaaren uudelle laiturille (13. 6. 412 §); Ruoholahden ratapihan laajentamista (3. 9. 556 §); Hietasaarenkadun raiteiston järjestelyä (3. 9. 557 §); Pasilan-Kumpulan-Sörnäisten radan tunnelin rakennustöitä (3. 9. 560 §); Herttoniemen satama-alueen siirtämistä satamahallinnon alaisuuteen (1. 10. 649 §); Kyläsaaren eteläosan katujen ja alueiden käyttöä (29. 10. 694 §); Esso Oy:n vuokra-alueella Sörnäisissä sijaitsevien rakennusten vuokraamista (26. 11. 773 §); raiteen rakentamista Julius Tallberg Oy:n vuokraamalle tontille (10. 12. 797 §); hinaaja-aluksen hankintaa (10. 12. 799 §) sekä Moottorinkuljettajat-yhdistyksen anomusta liikennöimisluvan uusimisesta (19. 12. 821 §).

Lausuntoja. Kaupunginhallitukselle annettiin mm. seuraavat lausunnot asioista, jotka koskivat: leimaveron palauttamista Vaasan Höyrymylly Oy:lle (15. 1. 36 §); Tornion kautta maitse saapuvan tavaran liikennemaksun jakamista (15. 1. 41 §); Katajanokan varastorakennus 3:n luonnospiirustusten hyväksymistä (22. 1. 62 § ja 3. 12. 783 §); vaakamestari Aarne Koskisen kaupunginvaltuustolle osoittamaa vaatimusta (12. 2. 101 §); tontin vuokraamista kodittomien asuntoalaa varten (12. 2. 111 §); suojakaiteen rakentamista Kulosaaren sillan ajoradan reunoihin (19. 3. 195 §); Malmin entisen hautausmaaraiteen kunnostamista teollisuusraiteeksi (19. 3. 198 § ja 17. 9. 582 §); Suomen Koneliike Oy:n anomusta huolto- ja venelaiturin rakentamisesta Pajalahteen (2. 4. 233 §); Ety Oy:n vuokra-alueen rajojen tarkistamista (2. 4. 235 §); lisäalueen vuokraamista Ford Oy:lle Hernesaaresta (2. 4. 239 §); edustajien lähettämistä Suomen Satamaliiton ylimääräiseen liittokokoukseen (2. 4. 244 §); eräiden satamamaksujen veloituksen ja kannannan siirtämistä

tä tullihallinnon suoritettavaksi (16. 4. 279 §); Helsingin kaupungin työntekijäin ja viranhaltijain keskusjärjestön esitystä tavaramerkitsijän virkojen perustamisesta (2. 5. 301 §); Suomen Meripelastusseuran avustusanomusta (2. 5. 303 §); Helsingin I tullikamarin pyyntöä saada lisätilaa Tennistalosta (2. 5. 306 §); Suomen Moottori-veneklubin anomusta venepaikkojen lisäämiseksi Pohjoissatamassa (14. 5. 364 §); yleisen talletusmakasiinin tilojen lisäämistä (22. 5. 375 §); sillan rakentamista Kuloosaaresta Mustikkamaalle (13. 6. 418 §); Pihlajasaareen liikennöivien moottoriveneiden lähtökohdan siirtämistä Hietalahdesta Merisatamaan (26. 6. 428 §); Helsingfors Segelsällskap -yhdistyksen anomusta kaupungin osallistumisesta seuran sataman kehittämiseen (26. 6. 431 §); Ford Oy:n anomusta rakentamisvelvollisuuden poistamisesta (26. 6. 440 §); alueen varaamista kaukorahtiasemaa varten (6. 8. 510 §); väliaikaisen talletusvaraston rakentamista Jätkäsaareen (27. 8. 537 § ja 1. 10. 650 §); ins. Erkki Koskelan kirjettä venelaitureiden kunnossapidosta (27. 8. 539 §); rakentamisluvan myöntämistä Osuuskunta Metsäliitolle (27. 8. 546 §); avustuksen myöntämistä Suomen Merimieslähetykselle (3. 9. 555 §); Kalatukkukeskuksen satamatoimien aloittamista (17. 9. 581 §); Kotisaarenkadun venelaiturin valaistusta (17. 9. 583 §); Suomen Koneliike Oy:n venelaituria (17. 9. 585 §); Suomen Meripelastusseuran avustusanomusta (17. 9. 587 §); varastotilojen puutetta ja uivan nosturin hankkimista (17. 9. 588 §); venelaiturin rakentamista Vartiokylänlahden rantaan (1. 10. 646 §); maitse tuotavan tavarannullikäsittelyä ja varastoimispaikkaa (1. 10. 652 §); osallistumista Suomen Satamaliiton kokoukseen (11. 10. 661 §); uusia turvallisuusohjeita ilmanvaihdon järjestämisestä alusten lastauksessa ja purkauksessa sekä varastoissa (15. 10. 672 §); Sörnäisten sataman huoltorakennuksen puutteellisuuksia (15. 10. 674 §); Lauttasaaren pientelakkatontin n:o 4/VK 31129 vuokraamista (15. 10. 675 §); Sirpalesaaren telakkarakennuksen luovuttamista Suomalaiselle Pursi-Seuralle (15. 10. 676 §); venelaituritoimikunnan mietintöä (15. 10. 677 §); satamalaitoksen veloittamien maksujen perimisjärjestelmää (15. 10. 678 §); vesijohdon rakentamista John Nurminen Oy:n tontille Länsisatamassa (15. 10. 680 §); III tullikamarin toimistotilojen lisäämistä (15. 10. 682 §, 10. 12. 801 §); satamamaksutaksaa, (29. 10. 702 §); rakennustöiden teettämisestä annettuja ohjeita koskevaa mietintöä (12. 11. 720 §); pyykinpesulautan rakentamista Hevossalmen lähelle (12. 11. 721 §); satamaluotsien virkapuvun ja kokardin uusimista (26. 11. 740 §) sekä Tervasaaren seudun kokonaissuunnitelmaa (10. 12. 798 §).

P a l k k a l a u t a k u n n a l l e annettiin lausunto, joka koski kaupungin omistamien alusten päälliköiden ja perämiesten työehtosopimuksia (16. 4. 269 §).

K i i n t e i s t ö l a u t a k u n n a l l e annettiin lausunto merimiesammattikoulun perustamisesta Helsinkiin (19. 3. 197 §) ja torikaupan talviajan muuttamisesta (6. 8. 513 §).

Satamalaitos

Satamalaitoksen ja sen osastojen päälliköt. Satamalaitosta johti satamajoht. Kristian Eiro ja osastopäällikköinä toimivat kansliaosastolla siht. Sampsa Järvelä, kassa- ja tiliosastolla satamakamr. Paavo Jäntti, satamakonttorissa satamakapt. Georg Häggström, varastoimis- ja laiturihuolto-osastolla varastomistoimen joht. Tauno Teräs sekä satamarakennusosastolla satamarak.pääll. Veli Rahikainen.

Henkilökunta

Satamarakennusosasto. Virkasäännön 22 §:n 2 mom:n perusteella siirtyivät sopimuspalkalle 1. 5. alkaen satamarakennuspääll. Veli Rahikainen, vs.apul.satamarakennuspääll. Per Duncker ja vs. yli-insinööri Johan Ask. Työsuhteeseen siirtyivät kaupunginhallituksen 10. 5. tekemän päätöksen perusteella dipl.insinöörit Heljo Lepäsmä, Vilho Rantapihla ja Kauko Rautanen 1. 6. 1962 alkaen.

Sairauslomat. Viranhaltijoille ja työsuhteessa oleville virkasäännön mukaisia sairauslomaetuja nauttiville myönnettiin kertomusvuoden kuluessa sairauslomia 366 tapauksessa. Sairauspäivien lukumäärä oli 5 463, joista 4 664 päivää täysin palkkaeduin, 752 päivää 2/3 palkkaeduin sekä 47 päivää palkatta.

Henkilökunnan lukumäärä. Satamalaitoksen palveluksessa oli 31. 12. henkilökuntaa seuraavasti: virkasuhteessa olevia 587, työsuhteessa kuukausipalkkaisia 181 ja tuntipalkkaisia 459. Henkilökunta jakaantui satamalaitoksen eri osastoille seuraavasti:

	Virka suhteessa	Työsuhteessa	
		Kuukausi- palkkaisia	Tunti- palkkaisia
Kansliaosasto ¹⁾	6	1	—
Kassa- ja tiliosasto	40	5	—
Satamakonttori	36	19	—
Varastois- ja laiturihuolto-osasto	450	90	6
Satamarakennusosasto	55	66	453
Yhteensä	587	181	459

Henkilökunnasta oli miespuolisia 1 108 ja naispuolisia 119.

Varastorakennukset, laituripituus ym.

Eteläsataman varastorakennusten lattia-ala oli kertomusvuoden päättyessä 87 075 m² ja Länsisataman varastorakennusten 41 780 m². Katajanokan varastorakennus K III:n perustustyöt valmistuivat, Länsisatamaan Jätkäsaarenlaiturin jatkeelle tulevan varastosuoja L:n perustustyöt aloitettiin. Kaupunginvaltuusto 17. 10. myönsi 30 mmk:n määrärahan kevytrakenteisen, talletusvaraston käyttöön tarkoitetun varastosuojan perustustöitä varten. Tämän Länsisatamaan Mittaajankadun varrelle tulevan varastosuojan rakennustyöt siirtyivät v:een 1963.

Kaupungin omistamien, vähintään 2 m:n syvyisten varsinaisten meriliikennelaiturien pituus oli kertomusvuoden päättyessä 6 428 m, johon ei sisälly saaristoliikennelaitureita eikä rakennustarvikkeiden yms. purkamiseen tarkoitettuja laitureita, vaikka niiden syvyys olisi yli 2 m. Jätkäsaaren laiturin 200 m:n pituinen jatke ja Kesko Oy:lle Hernesaaresta vuokratun tontin kohdalle rakennettu 75 m:n pituinen laituri valmistuivat edellinen kesäkuussa ja jälkimmäinen heinäkuussa. Nämä laiturit eivät olleet liikenteen käytössä.

Vesialueita täytettiin satamarakennusosaston valvonnassa yhteensä 67 530 m², josta sataman varsinaisen maa-alueen lisäys oli 41 990 m².

Kertomusvuoden päättyessä oli satamalaitoksella 76 laiturinosturia, 13 autonosturia, 54 haarukkatrukkia, joista viisi hankittiin kertomusvuonna sekä 7 vaununsiirtotraktoria.

Satamaliikenne

Kertomusvuoden aikana jatkui liikenne tasaisesti läpi talven. Tammikuussa ei ollut vielä mainittavasti jäitä ja helmikuun jäätilanne oli hyvin vaihteleva. Vasta 5. 3. avattiin Porkkalan väylä ja Harmajan väylä suljettiin. Huhti—toukokuun vaihteessa oli satamissa jonkin verran ruuhkaa. Vuoden ennätys laivojen lukumäärään nähden saavutettiin 2. 5., jolloin satamassa oli 60 laivaa.

Satamaan saapui kertomusvuoden aikana 7 729 (ed. v. 7 943) alusta, joiden nettovetomäärä oli 3 923 756 (3 641 966) rekisteritonnia, ja sieltä lähti 7 715 (7 942) alusta,

¹⁾ Satamajohtaja mukaan luettuna.

31. Satamahallinto

joiden nettovetomäärä oli 3 873 227 (3 640 993) rekisteritonnia. Kertomusvuoden aikana saapuneiden alusten lukumäärä väheni 214 aluksella ja vetomäärä lisääntyi 281 790 rekisteritonnilla eli 7.7 %, lähteneiden alusten lukumäärä väheni 227 aluksella ja vetomäärä lisääntyi 232 234 rekisteritonnilla eli 6.4 %.

Helsingin satamassa käyneiden alusten luku- ja vetomäärä eri kuukausina oli seuraava:

Kuukausi	Ulkomainen merenkulku		Rannikkoliikenne		Yhteensä	
	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia	Lukumäärä	Nettovetomäärä, rek. tonnia
<i>Saapuneet alukset:</i>						
Tammikuu	279	257 867	37	10 831	316	268 698
Helmikuu	223	215 127	31	13 784	254	228 911
Maaliskuu	211	239 494	8	5 851	219	245 345
Huhtikuu	257	219 611	49	15 122	306	234 733
Toukokuu	364	305 925	388	32 248	752	338 173
Kesäkuu	387	345 747	394	36 103	781	381 850
Heinäkuu	401	398 038	560	57 259	961	455 297
Elokuu	427	393 899	559	53 338	986	447 237
Syyskuu	367	304 664	630	66 380	997	371 044
Lokakuu	396	313 443	462	49 301	858	362 744
Marraskuu	335	274 764	421	43 891	756	318 655
Joulukuu	292	240 248	251	30 821	543	271 069
Koko vuosi	3 939	3 508 827	3 790	414 929	7 729	3 923 756
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 048	1 130 374	3 137	78 618	1 185	1 208 992
Muulla kotimaassa	683	606 014	653	336 311	4 336	942 325
Ulkomailla	2 208	1 772 439	—	—	2 208	1 772 439
<i>Lähteneet alukset:</i>						
Tammikuu	261	233 502	37	10 831	298	244 333
Helmikuu	233	234 459	31	13 784	264	248 243
Maaliskuu	223	243 784	8	5 851	231	249 635
Huhtikuu	230	208 804	49	15 122	279	223 926
Toukokuu	367	306 301	388	32 248	755	338 549
Kesäkuu	402	349 813	394	36 103	796	385 916
Heinäkuu	394	381 015	560	57 259	954	438 274
Elokuu	436	414 489	559	53 338	995	467 827
Syyskuu	363	288 688	630	66 380	993	355 068
Lokakuu	381	300 401	462	49 301	843	349 702
Marraskuu	341	261 953	421	43 891	762	305 844
Joulukuu	294	235 089	251	30 821	545	265 910
Koko vuosi	3 925	3 458 298	3 790	414 929	7 715	3 873 227
<i>Kotipaikka:</i>						
Helsinki	1 048	1 124 783	137	78 618	1 185	1 203 401
Muulla kotimaassa	688	608 424	3 653	336 311	4 341	944 735
Ulkomailla	2 189	1 725 091	—	—	2 189	1 725 091

Ulkomainen merenkulku. Saapuneiden alusten lukumäärä oli 23 eli 0.6 % ja vetomäärä 273 571 nettorekisteritonnia eli 8.5 % suurempi kuin edellisenä vuonna sekä lähteneiden alusten lukumäärä 10 eli 0.3 % ja vetomäärä 224 015 rekisteritonnia eli 6.9 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Sisäkuva Matkustajalaiturin uudesta varastorakennuksesta.

Saapuneista aluksista oli suomalaisia 1 731, yhteensä 1 736 388 nettorekisteritonnia eli 49.5 % ja ulkomaisia 2 208, yhteensä 1 772 439 rekisteritonnia eli 50.5 % ulkomaisessa merenkulussa saapuneiden alusten koko vetomäärästä. Lähteneistä aluksista oli suomalaisia 1 736, yhteensä 1 733 207 rekisteritonnia eli 50.1 % ja ulkomaisia 2 189, yhteensä 1 725 091 nettorekisteritonnia eli 49.9 % ulkomaisessa merenkulussa lähteneiden alusten koko vetomäärästä.

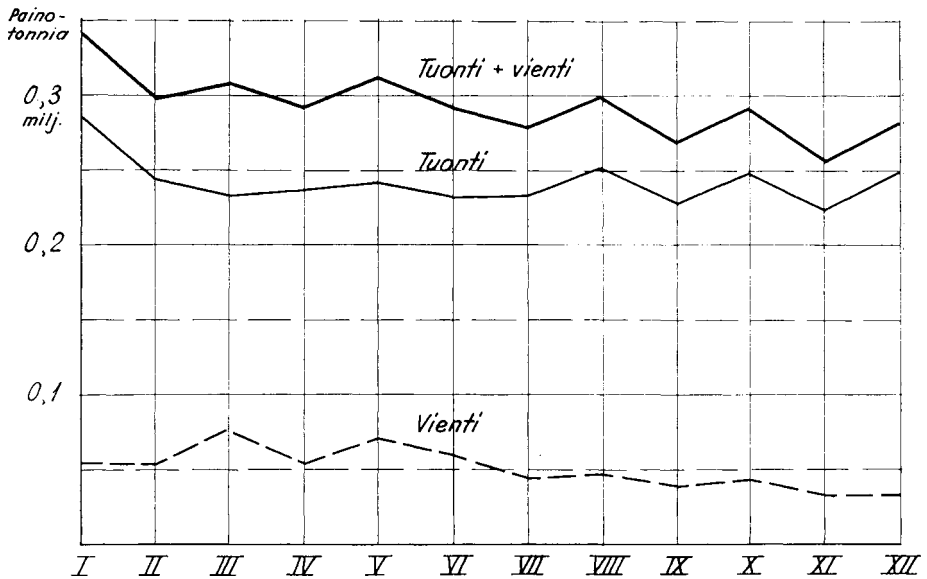
Rannikkoliikenne. Sekä saapuneiden että lähteneiden alusten lukumäärä oli kertomusvuonna 237 eli 5.9 % pienempi ja vetomäärä 8 219 nettorekisteritonnia eli 2.0 % suurempi kuin edellisenä vuonna.

Ulkomainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna meritse 2 910 413 painotonna tavaraa ja lähti ulkomaille 607 266 painotonna. Koko ulkomainen tavaraliikenne oli siis 3 517 679 painotonna (ed. v. 2 514 591, 689 655 ja 3 204 246). Tuonti lisääntyi kertomusvuonna edelliseen vuoteen verraten 395 822 painotonna eli 15.7 %. Koko ulkomainen tavaraliikenne lisääntyi 313 433 painotonna eli 9.8 % viennin vähentyessä 82 389 painotonna eli 11.9 %.

Tuonti ja vienti jakaantuivat kertomusvuoden aikana eri kuukausien kesken seuraavasti:

Kuukausi	Tuonti painotonna	Vienti painotonna	Yhteensä painotonna
Tammikuu	285 472	54 809	340 281
Helmikuu	244 042	54 178	298 220
Maaliskuu	233 266	75 558	308 824
Huhtikuu	237 645	54 864	292 509
Toukokuu	242 097	70 641	312 738

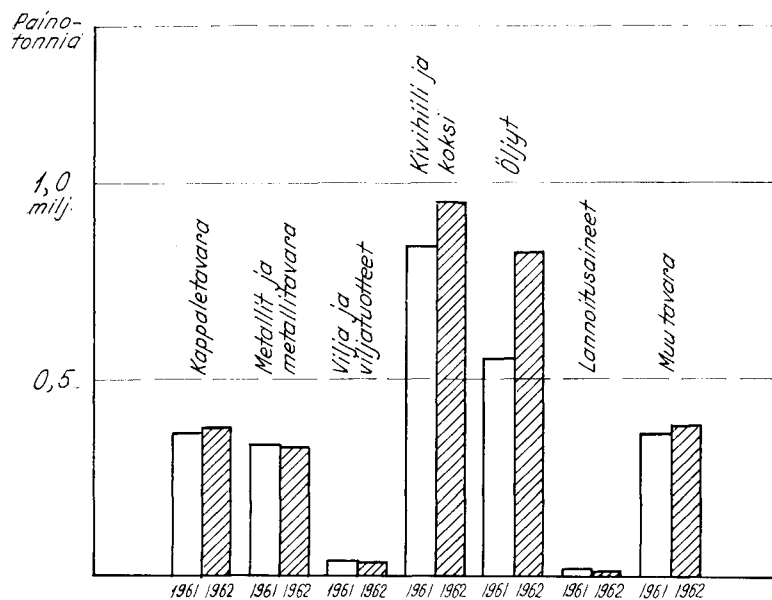
TAVARALIIKENTEEN JAKAUTUMINEN KUUKAUSITTAIN

Kuukausi	Tuonti painotonna	Vienti painotonna	Yhteensä painotonna
Kesäkuu	232 068	60 173	292 241
Heinäkuu	233 319	44 287	277 606
Elokuu	252 326	46 212	298 538
Syyskuu	227 664	39 406	267 070
Lokakuu	248 996	42 401	291 397
Marraskuu	224 982	31 348	256 330
Joulukuu	248 536	33 389	281 925
Koko vuosi	2 910 413	607 266	3 517 679

Suomalaiset alukset toivat Helsinkiin ulkomailta tavaraa 1 902 390 painotonna eli 65.4 % Helsingin tuonnista ja ulkomaiset alukset 1 008 023 painotonna eli 34.6 %. Suomalaiset alukset veivät Helsingistä 220 552 painotonna eli 36.3 % Helsingin viennistä ja ulkomaiset alukset 386 714 painotonna eli 63.7 %. Koko Helsingin sataman tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 2 122 942 painotonna eli 60.4 % ja ulkomaisten alusten osalle 1 394 737 painotonna eli 39.6 %. Edellisenä vuonna tuotiin suomalaisilla aluksilla tavaraa 63.3 % ja ulkomaisilla aluksilla 36.7 % ja vietiin suomalaisilla aluksilla 38.8 % ja ulkomaisilla aluksilla 61.2 %, koko tavaraliikenteestä tuli suomalaisten alusten osalle 58.0 % ja ulkomaisten alusten osalle 42.0 %.

TUONNIN JAKAUTUMINEN TAVARARYHMITÄIN

Tuontitavarat jakaantuivat v. 1962 ja 1961 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1962 Painotonnina	1961 Painotonnina
Kappaletavara	375 626	366 817
Metallit ja metallitavara	327 328	332 985
Vilja ja viljatuotteet	33 229	41 179
Kivihiili ja koksi	958 037	841 635
Öljyt	826 571	553 170
Lannoitusaineet	3 660	15 323
Muu tavara	385 962	363 482
Yhteensä	2 910 413	2 514 591

Vientitavarat jakaantuivat v. 1962 ja 1961 seuraaviin pääryhmiin:

Tavararyhmä	1962 Painotonnina	1961 Painotonnina
Kappaletavara	42 356	31 941
Paperi	91 084	79 016
Pahvi ja kartonki	36 640	27 682
Puuhioke ja selluloosa	27 464	15 544
Vaneri	22 781	25 216

31. Satamahallinto

Tavararyhmä	1962 Painotonna	1961 Painotonna
Sahattu puutavara	172 702	204 316
Sahaamaton puutavara	103 851	177 788
Muu tavara	110 404	128 152
Yhteensä	607 282	689 655

Sahattua puutavaraa vietiin kertomusvuonna 61 679 standarttia, edellisenä vuonna 72 970 standarttia. Sahaamatonta puutavaraa vietiin kertomusvuonna 206 921 m³, edellisenä vuonna 373 890 m³. Nämä määrät sisältyvät painotonneina ilmaistuina edellä olevaan tilastoon.

Kotimainen tavaraliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kotimaasta tavaraa 1 193 641 painotonna ja lähti 18 262 painotonna. Koko kotimainen tavaraliikenne oli siis 1 211 903 painotonna (ed. v. 1 262 581, 11 551 ja 1 274 132 painotonna). Tavaraliikenne väheni edelliseen vuoteen verrattuna 62 229 painotonna eli 4.9 %.

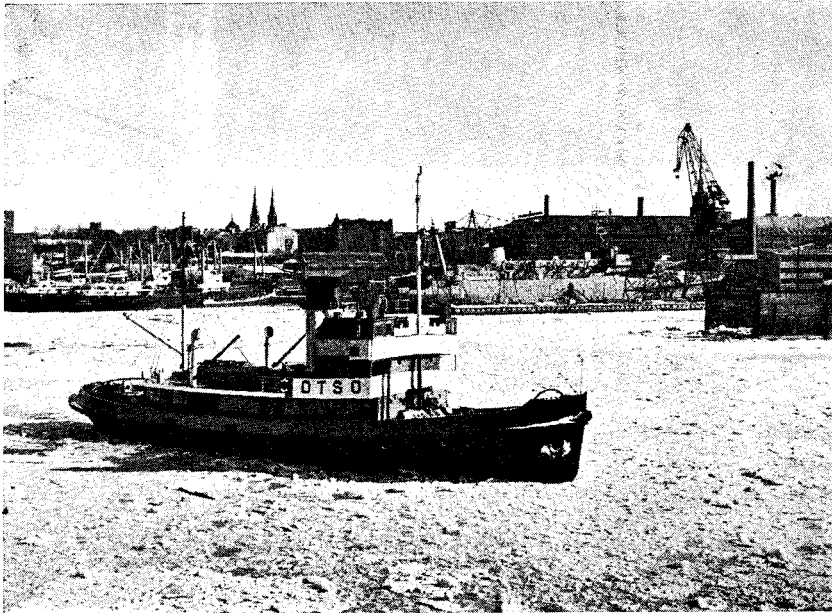
Tavaraa saapui seuraavasti:

Tavararyhmä	1962 Painotonna	1961 Painotonna
Halot	5 925	6 239
Hiekka	817 781	904 253
Kalkki ja sementti	155 747	171 398
Öljyt	213 916	179 219
Kasvikset	3	46
Kalat	110	137
Muu tavara	159	1 289
Yhteensä	1 193 641	1 262 581

Tavaraa lähetettiin seuraavasti:

Tavararyhmä	1962 Painotonna	1961 Painotonna
Kappaletavara	120	—
Öljyt	16 004	9 501
Sahattu puutavara	196	12
Sahaamaton puutavara	—	266
Hiekka	835	314
Muu tavara	1 107	1 458
Yhteensä	18 262	11 551

Ulkomainen matkustajaliikenne. Helsingin sataman kautta saapui kertomusvuonna 70 944 matkustajaa ja lähti 71 103 (ed. v. 68 738 ja 67 835).

Jäänmurtaja Otso oli kulussa kaikkiaan 310 t kulkien tänä aikana 1 207 meripeninkulmaa. Polttoöljyä kului 294 tn, koneöljyä 420 kg ja hiiliä 3 560 kg. Alus toimitti 75 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 2 162 000 mk. Alus oli telakalla vuosikorjausta varten 18. 5.—24. 5. välisenä aikana.

Satamajäänmurtaja Turso oli kulussa 861 t kulkien tänä aikana 3 742 meripeninkulmaa. Se kulutti polttoöljyä 155 tn ja erilaisia koneöljyjä 1 129 kg. Turso toimitti 458 hinausta, joista veloitettiin yhteensä 15 046 670 mk. Turso antoi aluksille 398 m³ vettä, jonka kuljetuksesta veloitettiin 461 650 mk. Alus oli telakalla 14. 5.—24. 6. välisenä aikana vuosikorjausta varten.

Satamavesipostit. Vesimittarien mukaan otettiin satamavesiposteista vettä 150 111 m³, josta 90 389 m³ myytiin aluksille, 2 874 m³ annettiin maksutta valtion jäänmurtajille, jäänmurtaja Otso käytti 467 m³ ja Turso 433 m³. Loppuosa oli hukkavettä.

Kompassien tarkistus. Kompassejaan tarkistuttamassa kävi kertomusvuonna kaikkiaan 54 alusta, joista 26 oli ollut kiinnitettynä tarkistuspoijuun ja 28 tarkistuspaalustoon. Alukset maksoivat poijun tai paaluston käytöstä yhteensä 51 500 mk.

Vuokraveneet. Purjehduskautena hyväksyttiin satama-alueella liikennöimään 30 vuokramoottorivenettä.

Nosturit. Nosturien käyttötunteja oli kaikkiaan 97 206 (ed. v. 99 441) ja tuntimäärä oli 2 235 tuntia eli 2.2 % pienempi kuin edellisenä vuonna. Vähennystä käyttötuntimäärässä tapahtui seuraavasti: Katajanokka 1 575 t eli 4.1 %, Jätkäsaaren laiturin kappaletavarannosturit 1 572 t eli 4.1 % ja 25-tonnin nosturi 132 t eli 8.9% sekä Hanasaaren nosturit 831 t eli 23.1 % ja 150-tonnin nosturi 63 t eli 45.6 %. Matkustajalaiturin nosturien käyttötuntimäärä lisääntyi 489 t eli 5.1 % ja Saukon hiilisataman nosturien 1 449 t eli 19.1 %. Eri kuukausien käyttötuntimäärät jakaantuvat seuraavasti:

31. Satamahallinto

Vuosi ja kuukausi	Eteläsatama		Länsisatama			Sörnäisten satama		Käyttötunteja yhteensä
	Matkustajalaituri	Katajanokka	Jätkäsaari		Saukko	Hanasaari		
	kappale-tavara-nosturit 6 kpl	kappale-tavara-nosturit 26 kpl	25-tn nosturi 1 kpl	Kappale-tavara-nosturit 26 kpl	Hiilinos-nosturit 11 kpl (+3 ta-kav.)	Kappale-tavara+ hiili-nosturit 2 kpl	150-tn nosturi 1 kpl	
1962								
Tammikuu ...	867	2 996	114	3 520	758	286	4	8 545
Helmikuu ...	793	3 197	113	3 153	445	367	9	8 077
Maaliskuu ...	1 125	4 385	162	4 162	1 217	297	2	11 350
Huhtikuu ...	985	3 873	159	3 331	681	213	20	9 262
Toukokuu ...	837	4 365	152	3 909	976	274	8	10 521
Kesäkuu 1) ...	229	1 005	7	929	216	37	—	2 423
Heinäkuu ...	703	2 455	115	2 924	819	193	3	7 212
Elokuu	763	2 435	124	2 801	759	241	9	7 132
Syyskuu	906	2 754	88	2 814	566	185	1	7 314
Lokakuu	1 019	3 269	105	3 351	553	209	13	8 519
Marraskuu ...	957	2 798	125	3 357	802	190	6	8 235
Joulukuu ...	934	3 233	94	2 852	1 233	270	—	8 616
Koko vuosi ..	10 118	36 765	1 358	37 103	9 025	2 762	75	97 206
Näistä ylityötunteja	1 418	5 169	393	5 393	1 156	136	38	13 703
1961								
Näistä ylityötunteja	1 330	4 976	439	6 057	510	305	59	13 676

Hiilinnostureilla purettujen alusten lukumäärä oli kertomusvuoden aikana 498. Aluksista purettiin 340 767 tn hiiltä ja koksia. Hiilitarhoista kuormattiin hiiltä ja koksia 15 830 tn.

Kappale-tavara-nostureilla purettiin tai lastattiin yhteensä 2 207 alusta, joista 945 Katajanokalla, 950 Länsisatamassa ja 312 Matkustajalaiturilla.

Autonostureiden (13 kpl) työtuntien lukumäärä oli 12 307.

Haarukkatrukkien (54 kpl) työtuntien lukumäärä oli 94 677 ja *vaunnsiirtotraktoreiden* (7 kpl) 3 120.

Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta

Yleiseen varastoon otettujen ja siitä annettujen tavarain määrä tonneina v. 1960—1962 selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Vuosineljännes	1962		1961		1960	
	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu	Otettu	Annettu
Tammi-maaliskuu	9 590	7 630	8 140	8 196	9 293	7 987
Huhti-kesäkuu	7 618	9 632	10 197	9 466	8 550	8 750
Heinä-syyskuu	10 277	10 010	10 454	10 839	6 602	8 598
Loka-joulukuu	11 648	9 527	10 215	9 947	10 439	7 421
Koko vuosi	39 133	36 799	39 006	38 448	34 884	32 756

1) Nosturilakko 1. 6.—21. 6.

Kertomusvuoden alkaessa oli yleisessä varastossa tavaraa 13 829 tn, joten hallussa ollutta tavaraa oli yhteensä 52 962 tn. Varastosta annettiin 36 799 tn ja v:een 1963 jäi varastoon 16 163 tn. Tavaravaihto nousi kertomusvuonna 75 932 tonniin, vastaten 77 454 tn v. 1961 ja 67 640 tn v. 1960.

Yleiseen varastoon otettujen tavaraerien lukumäärä oli kertomusvuonna 8 049, edellisenä vuonna 8 394 ja 8 807 v. 1960. Yleisestä varastosta annettujen tavaraerien lukumäärä oli vastaavasti 33 744, 38 239 ja 37 291.

Yleisen varaston tallettajille annettiin vastaanottokuitteja 8 049, edellisenä vuonna 8 394 ja 8 807 v. 1960. Talletustodistuksia warrantteineen annettiin vastaavasti 25, 18 ja 38.

Kertomusvuonna oli käytössä 5 autovaakaa. Punnitustodistuksia annettiin 72 741, edellisenä vuonna 80 245 ja 94 902 v. 1960.

Matkustajalaiturille saapui maan muista satamista tullaamatonta tuontitavaraa, joka laiturihuollon toimesta purettiin satamalaitoksen makasiineihin seuraavasti:

Vuosineljännes	1962 tn	1961 tn	1960 tn
Tammi-maaliskuu	2 450	1 180	3 063
Huhti-kesäkuu	2 587	1 287	1 908
Heinä-syyskuu	3 853	1 349	656
Loka-joulukuu	2 577	1 878	1 068
Koko vuosi	11 467	5 694	6 695

Laiturihuoltotoimintaa v. 1962—1960 valaisee seuraava taulukko:

Vuosi ja vuosineljännes	Alusten lukumäärä	Tavaralähetysten lukumäärä		Kokonaislasti tonnia	
		Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta	Kaikkiaan	Siitä laiturihuollon kautta
1962					
Tammi-maaliskuu	455	60 101	57 989	243 218	164 333
Huhti-kesäkuu	583	60 592	58 383	267 187	184 795
Heinä-syyskuu	604	53 718	51 686	223 723	144 523
Loka-joulukuu	578	60 634	58 286	244 097	177 377
Koko vuosi	2 220	235 045	226 344	978 225	671 028
1961	2 201	240 631	233 026	981 721	675 856
1960	1 892	215 830	209 592	915 522	637 354

Tullipakkahuoneen ulkopuolella toimiva vaakamestari. Tullipakkahuoneen ulkopuolella suoritettuihin tavarain punnituksiin käytettiin yhteensä 6 464 t ja tavaraa punnittiin 31 125 tn. Toimituksista vaakamestari kantoi korvauksia kaikkiaan 2 270 370 mk, mistä määrästä tuli hänen omaksi palkakseen 910 000 mk, hänen apulaistensa palkkioihin 1 169 315 mk ja muihin kustannuksiin 191 055 mk.

Satamarakennustoiminta

Toimintapiiri ja työvoima. Satamarakennusosaston varsinaisiin tehtäviin kuuluu satama-alueiden laiturien ja väylien suunnittelu, rakentaminen ja kunnossapito, satamien rakennusten kunnossapito, satamiin kuuluvien kaupungin huolehdittavien rautateiden kunnossapito, suunnittelu ja rakentaminen, satama-alueilla olevien katujen ja liikenneväylien rakentaminen ja kunnossapito ja näiltä alueilta vuokratavien tonttien merkitseminen. Satamarakennusosasto suorittaa vastaavanlaisia tehtäviä myös satamaliikenteelle osittain luovutetuilla alueilla sekä muuallakin kuin satama-alueilla niiden rautatieraiteiden kunnossapidon ja rakentamisen, joista huolehtiminen kuuluu kaupungille. Niinikään satamarakennusosasto suunnittelee ja rakentaa sille kuuluvat sillat sekä suorittaa toimintapiiriinsä liittyviä töitä kaupungin muiden viranomaisten ja yksityisten laskuun.

Satamarakennusosasto teki esityksen tai antoi lausunnon satamalautakunnalle 125 asiasta, joista 51 koski rakentamista tai suunnittelua, 31 vuokrausasioita tai rakennusten piirustuksia ja 43 hallinto-, henkilö- tai palkka-asioita. Satamarakennusosasto antoi lausuntoja myös muille kaupungin viranomaisille.

Henkilökunta. Teknilliseen henkilökuntaan kuului satamarakennuspäällikkö, yli-insinööri, 15 insinööriä, 2 arkkitehtia, 4 mittausteknikkoa ja 9 piirtäjää. Vuoden lopussa oli apulaissatamarakennuspäällikön virka avoinna. Kirjanpidosta, työntekijöiden kortistosta ja muista toimistotehtävistä huolehti osaston kamreeri, kirjanpitäjä ja 4 toimistoapulaista. Tilapäisiä viranhaltijoita oli kaksi toimistoapulaista. Suoranaista työnjohtoa hoiti 30 vakinaista rakennusmestaria (2 vakinaisen rakennusmestarin virkaa oli avoinna), ylikonemestari ja keskimäärin 16 ylimääräistä rakennusmestaria. Vakinaisten työntekijäin määrä oli vuoden lopussa 453. Työntekijöistä 8 kuoli ja 13 siirtyi eläkkeelle. Vuosilomaa sai 467 työntekijää yhteensä 13 946 työpäivää. Työntekijäin sairaustapauksia oli 606 ja sairauslomapäiviä 11482, joista 7 136 täysin, 4 321 kahden kolmanneksen ja 25 puolin palkkaeduin.

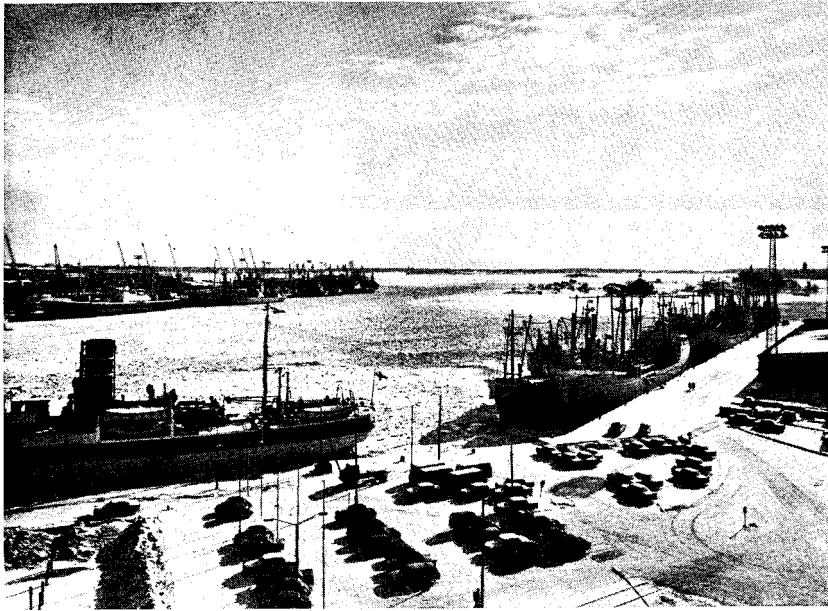
Satamien korjaus ja kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 99.6 mmk. Kustannukset olivat 99.6 mmk.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti: rakennuksia varten oli määrärahoja 19.5 mmk, tilillä Irtonaiset laitteet oli määrärahoja 11 mmk, tilillä Yleiset laitteet 3.8 mmk, tilillä Kiinteät laitteet 65 mmk sekä tavarain ja uponneiden venciiden poistamiseen satama-alueilta 300 000 mk, jotka kaikki määrärahat käytettiin kokonaan.

Rakennusten korjaus ja kunnossapito kohdistui edelleen niiden kunnon säilyttämiseksi välttämättömiin toimenpiteisiin sekä muutoksiin.

Halkolaiturin pohjoinen pää uusittiin. Sörnäisten läntinen pistolaituri korjattiin perusteellisesti ja Uuden pistolaiturin peruskorjaustyö aloitettiin. — Kaikukadun päässä olevan liikennelaiturin vedenpäälliset osat uusittiin, samoin Katajanokan kävelysillan kansi ja kaiteet. — Laiturihuollon tarpeisiin tehtiin 215 uutta tavara-lavaa. — Ratapölkkyjä vaihdettiin Sörnäisten ratapihalla 1 250 ja Länsisatamassa 2 050 kpl. Eteläsataman kellarivaraston luona purettiin kadunpuoleista raidetta 132 m. — Herttoniemen öljylaiturin pahoin rapautunut betoniosa korjattiin.

Pelastusvälineiden kunnossapito ja raihojen viereisten aitojen asettaminen suori-

Matkustajalaiturin uusittu osa.

tettiin tavanomaisesti. Satamalaitoksen veneet, väyläviitat, valopoijut ja loistot huollettiin.

Uudisrakennukset. Määrärahaa oli talousarviossa koneellisten laitteiden 91 700 000 mk:n hankintamäärärahaa lukuun ottamatta 903 100 000 mk, v:lta 1959 siirtyi 101 998 324 mk, ylitysoikeus 6.5 mmk, lisämäärärahaa 70 mmk. Käytettävissä olleista varoista, jotka olivat 1 081 598 324 mk, käytettiin 785 742 166 mk, palautui 92 867 mk ja siirtyi v:een 1963 295 763 291 mk.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti: Laiturit, väylät, rautatiet ja kadut: määrärahat 546.1 mmk, v:lta 1960 siirtyi 35 388 303 mk, menot olivat 570 517 599 mk, v:een 1963 siirtyi 10 970 704 mk; Rakennukset: määrärahat 393.5 mmk, v:lta 1960 siirtyi 32 676 223 mk, menot 141 750 978 mk, palautui 78 064 v:een 1963 siirtyi 284 347 181 mk; Työlaivasto: määrärahat 40 mmk, v:lta 1960 siirtyi 33 933 798 mk, menot 73 473 589 mk, palautui 14 803 mk, v:een 1963 siirtyi 445 406 mk. Määrärahoja oli yhteensä 979.6 mmk, v:lta 1960 siirtyi 101 998 324 mk, menoja oli 785 742 166 mk, palautui 92 867 mk, v:een 1963 siirtyi 295 763 291 mk.

Laiturit. Rakennusten kustannukset jakautuivat seuraavasti: Sörnäisten satamat 263 442 192 mk, Länsisataman satamat 102 536 550 mk, Eteläsataman satamat 62 594 747 mk ja eri satamissa suoritettujen töiden kustannukset 141 944 110 mk. Kustannukset yhteensä 570 517 599 mk.

Hankkijain tililtä siirtyi 20 144 685 mk v:een 1963.

Jätksaaren laiturin 200 m pituisella jatkeella vuonna 1959 aloitettuja töitä tehtiin edelleen. Varsinaista laituria kannattavat betonipaalut saatiin lyödyiksi 16.4. ja laituritason puupaalutus valmistui 2.7. Laiturin hankausparru valmistui 1.9., kansilaatta 29.9. ja nostureiden virransyöttökuilu 16.11. Laiturin seuraavaa jatkamisvaihetta varten ruoppasi Philip Holzmann AG rakennettavan laiturin alta 113 000 m³

savea ja toi sen tilalle 42 000 m³ hiekkaa, loput tarvittavasta hiekasta toimitti Mouritzen & Co.

Hernesaaren laituria jatkettiin 75 m:llä. Työ oli urakoitsijan Oy Silta ja Sataman toimesta aloitettu heinäkuussa 1961 ja lopputarkastus pidettiin 13.7.1962.

Lyypekin laiturin uudelleenrakentaminen suoritettiin loppuun, airoastaan laiturin takakentän teko jäi seuraavaan vuoteen.

Sompasaaren laiturista valmistui 112.5 m. Lisäksi veistettiin 4 laituriarkkua, paalulaituriosalla lyötiin betonipaalut, upotettiin ja täytettiin etukehikot sekä pumpattiin hiekkaimurilla laiturin taakse 17 000 m³ hiekkaa. Sompasaaren laituri-alueelta louhittiin kalliota 51 000 m³.

V ä y l ä t. Hanasaaren laiturin edustalla suoritettiin vedenalaisen kallion louhintaa syvyyteen -9.6 m. Työ jatkui. Matkustajalaiturin edustalla olevan karikon poistoa jatkettiin louhimalla ja mammuttipumpulla syvyyteen -8.5 m. Hopeasalmen väylä ruopattiin -2.7 m. Ketjukauharuoppaaja jatkoi Hanasaaren -9.6 m:n väylän ruoppausta, työ jatkui v. 1963. Philip Holzmann AG urakoitsijana ruoppasi Sompasaaren laiturin edustalta 82 000 m³ ja Sompasaari-Nihtisaaren salmesta 35 000 m³.

R a u t a t i e t. Pasilan-Kumpulan-Sörnäisten radalla aloitettiin urakoitsijan Insinööritoimisto Oy Veston toimesta marraskuun alussa maaleikkaus- ja tunnelilouhintatyöt. Katajanokan ratapihalle naulattiin uutta raidetta 390 m.

K a d u t, k e n t ä t j a v i e m ä r i t. Asfaltilla päällystettiin katuja ja kenttiä Katajanokalla n. 3 600 m², Jätkäsaassa n. 3 500 m², Ruoholahdessa n. 1 800 m² Hietalahdessa n. 800 m², Merisatamassa 7 500 m² ja Hanasaaren laiturin takana 6 600 m². — Sörnäisten sataman kiertotien täyttöä ja louhintaa jatkettiin ja ruopattiin ketjuruoppurilla täytteen eteen kohonnut savi. — Jätkäsaassa tehtiin uusi viemäri Vaihdekadun eteläpäästä Majakkakatua pitkin mereen.

R a k e n n u k s e t. Rakennusten kustannukset jakautuivat seuraavasti: Katajanokan varastorakennus III 28 172 230 mk, Matkustajalaiturin kellarivaraston katto 21.5 mmk, Matkustajalaiturin varastorakennus 17 974 740 mk, Jätkäsaaren laiturin varasto 51 459 397 mk, Länsisataman I varastorakennuksen hissit 9 714 565 mk, Länsisataman väliaikainen talletusvarasto 12 872 812 mk, Sörnäisten sataman huoltorakennus 57 234 mk. Yhteensä 141 750 978 mk.

(Hankkijain tililtä siirtyi v:lta 1962 18 094 124 mk.)

Länsisatamassa aloitettiin L-varastorakennuksen peruspaalutus. Vuoden lopussa oli lyöty yhteensä 1 025 paalua. — Katajanokalla urakoitsija Kreuto Oy:n toimesta valmistui 17.1. betoninen peruspaalutus, perustusten betonointi alkoi 5.2. ja keskeytettiin 24.4. — Matkustajalaiturin kellarivaraston katon eristys- ja päällystystyöt aloitettiin Kuntek Oy:n toimesta 1.6. Työ jatkui v. 1963. — Länsisataman I varaston tavarahissien uusiminen aloitettiin. Hissikuilun muutostyöt teki Liljeberg Oy. Koneistoasennustyö jäi v. 1963 tehtäväksi.

T y ö l a i v a s t o j a k a l u s t o. Valmet Oy valmisti osastolle kaksi uutta rautaista työproomua, Turun Laivateollisuus Oy pohjaluukkuproomun, tilavuudeltaan 200 m³ ja Rauma-Repola Oy Loviisan telakka hinurin, teholtaan 134 hv. Osastolle ostettiin 17 m³/sek. »Hollman»- ilmapuristin, höyryllä toimiva »Menck»- paalujunta ja Atlas Werke AG:n toimittama, moottorihinuriin H6 asennettu kaiku- luotain.

Määrärahoja käytettiin seuraavasti: Työlaivasto ja kalusto (rautainen työproomu) 33 918 995 mk, työproomut 9 mmk, paalujunta 14 554 594 mk, väylähara 5 mmk, laitteet vedenalaista louhintaa varten 11 mmk. Yhteensä 73 473 589 mk.

(Hankkijain tililtä siirtyi v:lta 1962 40 220 000 mk.)

Yleiset työt. Korjaus ja kunnossapito. Määrärahoja oli talousarviossa 78 644 000 mk. Kustannukset olivat 78 644 000 mk.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti: Lauttasaaren sillan käyttö ja korjaukset 36 768 000 mk, Muut sillat 2.32 mmk, Varasto- ja teollisuusalueiden kadut ja rautatiet sekä rantaverhoukset 20.88 mmk, Veneiden kiinnityspaikat 11.6 mmk, Viemärien suistojen ruoppaaminen 3 132 000 mk, Varasto- ja teollisuusalueiden viemärit 580 000 mk, Lumenkaatopaikkojen ruoppaaminen 1 276 000 mk, Pesulauttojen korjaus ja kunnossapito 2 088 000 mk, jotka kaikki määrärahat käytettiin kokonaan.

Lauttasaaren siltaa hoidettiin tavanomaisesti. Sen rautaosat maalattiin E-Ra-Ma Oy:n toimesta uudelleen. Sillan loppuunkulunut kansi oli jatkuvan huolenpidon kohteena. Kluuvinlahden sillan kansi uusittiin ja Munkkiniemen vanha venelaituri purettiin. Kasinonrannan venelaituria jatkettiin 12 m.

Varasto- ja teollisuusalueen katujen ja rautateiden kunnossapito suoritettiin tavanomaisesti. Sörnäisten ratapihan ja Arabian yhdysraidetta korjailtiin, pölkkyjä vaihdettiin 1 250 kpl. Herttoniemen rautatiellä vaihdettiin pölkkyjä 186 kpl.

Viemärien suistoista ja lumenkaatopaikoilta ruopattiin ketjuruoppurilla 8 100 m³ liejua.

Uudisrakennukset. Määrärahoja oli talousarviossa 264.5 mmk. Vuodelta 1959 siirtyi 19 836 477 mk. Käytettävissä olleista varoista, jotka olivat 284 336 477 mk, käytettiin 244 407 131 mk, palautui 20 000 mk ja siirtyi 39 909 346 mk vuodelle 1963.

Määrärahat ja niiden käyttö jakautuivat seuraavasti: Katuja ja rautateitä teollisuus- ja varastoalueille sekä rantojen järjestelyt: talousarvion määräraha lisineen 234.5 mmk, siirtomääräraha 8 464 608 mk, menot 214 407 131 mk, v:een 1963 siirtyi 28 557 477 mk; Sillat: siirtomääräraha 11 371 869 mk, palautus 20 000 mk, v:een 1963 siirtyi 11 351 869 mk. Yhteensä talousarvion määrärahoja lisineen 234.5 mmk, siirtomäärärahoja 19 836 477 mk, menoja 214 407 131 mk, palautuksia 20 000 mk, v:een 1963 siirtyi 39 909 346 mk. Viemäreitä teollisuus- ja varastoalueille: talousarvion määräraha lisineen 30 mmk, joka määräraha käytettiin kokonaan.

Kulosaaren sillan penkereet ja liittymistiet kunnostettiin, ajorata asfaltoitiin uudelleen. Silta luovutettiin rakennusviraston hoitoon 1.8. Pitäjänmäen pohjoisen teollisuusalueen liikenne-raide valmistui. Sirpalesaaren aallonmurtajaa varten Philipp Holzmann toi paikalle ruoppaamaansa hiekkaa 9 000 m³. Täyttötyöt jatkuivat. Herttoniemen varastoalueen eteläpuoleisen merenlahden sulkemiseksi aloitettiin kivi-penkereen täyttötyöt. Eläintarhan rantamuurin jatkaminen pitkin Säästöpankin rantaa pantiin alulle. Kotisaarenkadun eteläjatkeelle ankkuroitiin 8 kpl 21 m:n pituista Silta ja Satama Oy:n urakalla valmistamaa ponttoonaa, tällä tavoin saatiin laituri-paikka 138:lle veneelle. Helsingin Moottorivenekerholle tehtiin samanlaisia ponttooneja 7 kpl, jotka ankkuroitiin Tervasaaren penkereen kupeeseen. Humallahden kolmea venelaituria jatkettiin n. 35 m kutakin. Työn suoritti urakalla Insinööri Oy. Särkän aallonmurtajien viimeistelytyöt pantiin alulle.

Kaupunginhallituksen käyttövaroin päällystettiin Merisatamassa katsastuskonttorin edusta asfalttikonilla. Hakaniemen rannan hiekkasataman laiturin varustettiin portain ja kaitein Mustikkamaan moottoriveneliikennettä varten. Merisataman läntinen laiturin korjattiin Pihlajasaaren tulevaa liikennettä varten.

Laskuun suoritettut työt olivat arvoltaan 37 365 744 mk ja jakautuivat seuraavasti: Satamalaitoksen muille osastoille suoritetuista töistä laskutettiin 3 016 294 mk, kaupungin muille viranomaisille suoritetuista töistä 29 623 276 mk sekä yksityisille suoritetuista töistä 4 726 174 mk.

Varastoimis- ja laiturihuolto-osaston laskuun teetettiin urakoitsija Eino Matikaisella Jätkäsaaren K-varaston yhteyteen uusi sähkömuuntaja.

Rakennusviraston katurakennusosaston laskuun siirrettiin Ruoholahdessa Ruoholahden uuden sillan tukipilarien tielle joutuneita rautatieraitteita yht. n. 300 metrin matkalla. Munkkiniemen Nuottapolun jatkeella avattiin vedenalainen viemärijohto. Talorakennusosaston pyynnöstä aloitettiin Eläintarhanlahden rantamuurin ja rakennettavasta virastotalosta lähtevän viemärin alitustyöt. Puhtaanapito-osastoa avustettiin lumitöissä. — Vesilaitoksen laskuun avustettiin vedenalaisen putken laskua Sörnäisten sillan vieritse ja oltiin sukeltajain ja uivan kaluston kanssa mukana Suomenlinnan-Vallisaaren vesijohtoa vedettäessä. Hevossalmen-Santahaminan vesijohtolinja tutkittiin. — Sähkölaitokselle suunniteltiin Hanasaaren ja Salmisaaren voimalaitoksen pihojen asfaltointi, puhdistettiin ja korjattiin välppiä, avustettiin Salmisaaren-Lauttasaaren vesikaapelin laskussa ja tehtiin Hanasaaren hiilikenttää ympäröivä muuri ja katu. — Urheilu- ja retkeilytoimiston laskuun toimiston pöntöönit ja moottoriveneet hoidettiin ja telakoitiin.

Laitureille, silloille, rautateille ja muulle omaisuudelle aiheutuneita vaurioita korjattiin. Raiteenpitojärjestelmän mukaisia kustannuksia vaadittiin tontinhaltijoilta. Poliisilaitoksen veneitä telakoitiin. Öljynpuristamon, Kaapelitehtaan, Telko Oy:n ja Kesko Oy:n raiteet huollettiin. Yksityisten tontinomistajien viemäreitä yhdistettiin pääviemäriin 35 paikassa.

Satamarakennusosaston hallintomenot sekä työntekijäin ja viranhaltijain erinäiset edut. Hallintomenojen kustannukset olivat 88 454 673 mk jakautuen seuraavasti:

	mk
Vakinaiset viranhaltijat	69 799 254
Tilapäiset viranhaltijat	39 600
Viranhaltijain muut palkkamenot	1 675 019
T yösovimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot	5 836 967
Sosiaaliturvamaksut	6 188 304
Kaluston hankinta ja kunnossapito	267 004
Painatus ja sidonta	75 000
Tarverahat	1 802 536
Korvausautomaattisesta tietojen käsittelystä	1 661 212
Korvaus palkkojen pussituksesta	600 000
Suojavaatetus	100 000
Autokustannukset.....	409 777
	Yhteensä 88 454 673

Kurssimaksuihin ym. käytettiin 104 820 mk tililtä 19 11 00.

Hallintomenot ja työntekijäin sekä viranhaltijain erinäiset edut olivat yhteensä 88 559 493 mk.

Satamarakennusosaston kokonaismenot ja tulot. Varojen käyttö jakautui seuraavasti:

	Vakinaiset työt, mk	Tilitys- maksujen osuus, mk
Omien työntekijäin palkat ja edut	413 095 686	—
Viranhaltijain ja työnjohdon palkat	190 692 260	—
Rakennusaineet	172 533 535	111 364 855
Kuljetusvälineiden käyttö	33 925 400	8 016 958
Urakoitsijat ja palvelukset	438 025 793	37 531 430
Koneet, välineet ja erikoismenot	98 001 556	61 476 701
Korvaus satamarakennusosaston yleis- kustannuksista	67 790 867	—
	Yhteensä 1 414 065 097	218 389 944

Rakennuskustannusindeksin v:n 1951 perusarvon mukaan laskien kokonaismenot ovat olleet:

Vuonna	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Mmk	1 596	1 562	1 296	859	1 180	1 041	1 276	960	1 548	1 467	1 061

Talousarvion mukaiset korvaukset satamarakennusosaston yleiskustannuksista olivat 67 790 867 mk. Laskuun suoritetuista töistä kertyi lisäksi 6 219 501 mk, joten yleiskustannusten korvaukset olivat kaikkiaan 74 010 368 mk. Viemärien liittämistodistuksista saatiin 18 000 mk. Sekalaiset tulot olivat 11 734 mk.

Satamalaitoksen kassa- ja tilitoiminta

Tilitoimen piirissä suoritettiin vuonna 1962 eräitä uudistuksia. Niinpä hankittiin pääkirjanpitoa varten reikäkorttikoneella varustettu kirjanpitoautomaatti. Kirjauksen sivutuotteena syntyviä reikäkortteja hyväksikäyttämällä on laadittu tietojenkäsittelykeskuksessa sekä kirjanpidollisia että kustannuslaskennallisia tilijaoitteluja. Kuukausipalkkalaskennassa siirryttiin vuoden loppupuolella koneelliseen laskentaan. Siten satamalaitoksen sekä kuukausi- että tuntipalkkalaskenta suoritetaan sen jälkeen TKK:ssa. Palkkaluettelujen ohella saadaan TKK:sta palkkakirjanpitoa koskevat tiedot sekä palkkatilastoja.

Kassatoiminnan järjestelyistä mainittakoon kuukausipalkkaisten palkanmaksu pankkien välityksellä pankkiautojen käydessä palkanmaksupäivinä tullikamareiden läheisyydessä. Pankkiautopalvelua on käytetty myöskin siten hyväksi, että satamalaitoksen kassojen kassavarat noudetaan pankin toimesta päivittäin kaupunginhallituksen tilille siirtämiseksi.

Laskutuksen uudelleenjärjestelyä varten on suoritettu tutkimuksia erilaisia ratkaisuja varten. On ollut mm. harkittavana tuulaaki- ja liikennemaksujen kannannan hoitaminen tullilaitoksen toimesta sekä koko veloituksen hoitaminen tietojenkäsittelykeskuksen avulla. Ottaen huomioon myös sen mahdollisuuden, että laitos ryhtyisi itse hoitamaan laskutuksensa omilla laskutuskoneilla, on III tullikamarissa suoritettu laskutusta siten, että tuulaaki- ja liikennemaksujen yhteydessä veloitetaan maihinotto- ja kuljetusmaksut sekä erikoiskustannukset käyttäen samaa laskulomaketta. Huonetilakysymysten selvittyä tullaan samaa jälkipilkutukseen perustuvaa menetelmää soveltamaan muissakin tullikamareissa.

T u l o t. *Toiminnan tulos.* Satamalaitoksen bruttoveloitus kertomusvuonna oli 2 740 166 378 mk. Veloitusmäärä oli ennätyksellinen, sillä veloitussummasta puuttuu tuulaaki 627 338 551 mk, joka talousarviossa on siirretty osastoon Oikeudenhoito, järjestys- ja suojelutehtävät. Bruttoveloitus tuulaaki mukaan luettuna, jonka kannannan kassa- ja tiliosasto edelleen hoiti, oli 3 367 504 929 mk. Tulotileiltä suoritettiin menoja 337 665 648 mk, joten nettoveloitus oli 2 402 500 730 mk ilman tuulaakia. Satamalaitoksen varsinaisten menojen ollessa 1 877 801 335 mk (v. 1961 1 838 480 215 mk) muodostui kertomusvuonna ylijäämäksi 524 699 395 mk.

Hyvän tuloksen syntymiseen on vaikuttanut paitsi tavaraliikenteen vilkkaus myös suoritettut taksojen tarkistukset sekä menojen vähäinen lisääntyminen edellisestä vuodesta. Huomattavin tulojen kasvu tapahtui liikennemaksujen kohdalla, joiden lisäys oli n. 128 mmk. Muista tulon lisäyksistä mainittakoon laiturihuoltotulot n. 43 mmk, koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksut n. 34 mmk, yleisen talletusvaraston vuokrat n. 16 mmk, satamamaksut n. 11 mmk, alusten tulot n. 9.5 mmk, varastosuojamaksut n. 9.5 mmk sekä huoneistovuokrat, jotka lisääntyivät laskennallisilla tullihuonevuokrilla n. 61 mmk. Tulojen vähentyminen momentilla »Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista» on laskennallista ja johtuu pääasiallisesti keskimääräisen yleiskustannusprosentin alenemisesta 16:sta 10:een. Lisäksi vähenivät laituri- ja aluevuokratulot n. 11 mmk:lla ja tuulaakitulot n. 30

mmk:lla. Viimeksi mainitun tulon väheneminen johtuu lähinnä Efta-sopimuksen ja 1.10.1962 voimaan astuneen maataloustuotteiden markkinoimisrahaston vaikutuksesta tullimäärään. Taksojen tarkistukset koskivat toimintavuoden aikana seuraavia tulolajeja, joista eräitä korotettiin kahteen kertaan: koneelliset tavaransiirtolaitteet 1.1. ja 1.7., laiturihuoltotulot 1.1. ja 1.7., varastoalueiden ja varastosuojien paikanvuokrat 1.1., ja lievennys 1.7. aluevuokrat 1.1., yleisen talletusvaraston työmaksut 1.4.

Taulukot. Piirretyissä taulukoissa esitettyjä arvoja on tarkistettu tulojen vertailukelpoisuuden vuoksi siten, että venelaituritulot on poistettu satamatuloista ja v:n 1961 tuloihin on lisätty tullin laskennalliset korvaukset. Koska käyräpiirroksia on tarkoitettu osoittamaan lähinnä eri tulolajien keskinäistä suhdetta, on niissä käytetty kirjanpitoarvoja ylläesitetyn tarkistuksen. Pilaripiirroksissa on iosoitettu sensijaan myöskin indeksin aiheuttamat muutokset kokonaisarvossa. Numerotaulukot ovat kirjanpidon mukaiset.

Kassaliike. Kertomusvuonna kertyi maksuja kassaan 2 119 150 356 mk, posti-siirtotilille 785 120 147 mk, shekkitulille 248 658 555 mk ja tilitysteitse 81 569 788 mk. Suoritusten yhteismäärä oli siten 3 234 498 846 mk.

Tulojäämät ja poistot. Jäämiä oli kertomusvuoden lopussa 86 340 564 mk. Määrästä oli 84 620 768 mk kertomusvuoden ja 1 719 796 mk aikaisempien vuosien veloituksia. Poistoja suoritettiin 53 194 mk.

Laskuja oli yhteensä 835 243 kpl, joista tulli-ilmoituskirjoihin perustuvia veloituksia oli 479 109 kpl (453 253 kpl v. 1961 ja 412 549 kpl v. 1960) ja muita laskuja 356 134 kpl (382 432 kpl v. 1961 ja 364 567 kpl v. 1960).

Tulotilien yhdistelmä:

Tulolaji	1959 mk	1960 mk	1961 mk	1962 mk
Liikennemaksut	625 091 963	838 599 456	983 339 482	1 111 368 308
Satamamaksut	98 535 896	108 201 997	120 958 498	131 784 359
Alusten tulot	11 998 500	22 833 000	7 738 500	17 332 670
Vesimaksut	8 077 383	10 620 476	10 316 217	12 327 937
Nosturimaksut	186 610 847	261 806 041	227 554 345	261 354 487
Vaakamaksut	6 027 935	6 656 490	5 765 740	5 578 420
Laiturihuoltotulot ...	125 522 493	180 608 641	188 910 507	231 902 948
Laituri- ja alue- vuokrat	201 649 742	223 387 324	238 140 401	226 944 413
Varastosuojamaksut.	72 625 970	72 172 930	77 883 995	87 258 514
Yleinen talletus- varasto.....	59 528 281	68 564 171	78 351 077	94 379 702
Talletusvaraston työ- maksut.....	30 177 357	32 025 151	40 018 846	42 903 748
Huoneistovuokrat ...	41 381 534	52 230 326	18 925 866	80 067 719
Korvaus satamara- kennusosaston yleiskuluista	22 750 044	81 057 742	136 249 703	74 010 368

31. Satamahallinto

Tulolaji	1959 mk	1960 mk	1961 mk	1962 mk
Sekalaiset tulot	20 136 132	37 835 539	24 641 378	25 287 137
	1 510 114 077	1 996 599 284	2 158 794 555	2 402 500 730
Tuulaaki	592 141 586	641 884 155	657 625 686	627 338 551
Yhteensä	2 102 255 663	2 638 483 439	2 816 420 241	3 029 839 281

Yleisten töiden osastoon kuuluvien venelaituritulojen määrä oli kertomusvuonna 3 436 000 mk.

Nettoveloitus, johon on sisällytetty myöskin tuulaakiveloitus jakautui v. 1959—1962 kuukausittain seuraavasti:

	1959 mk	1960 mk	1961 mk	1962 mk
Tammikuu	205 267 494	237 916 113	257 817 653	270 746 885
Helmikuu	140 585 532	166 663 959	187 921 284	198 438 735
Maaliskuu	143 897 403	179 287 550	297 918 535	297 806 841
Huhtikuu	211 054 541	249 153 862	239 432 762	231 726 105
Toukokuu	154 844 441	240 411 590	247 902 553	279 588 851
Kesäkuu	162 182 641	249 449 166	249 817 141	266 358 813
Heinäkuu	199 647 038	206 086 414	217 685 666	228 103 823
Elokuu	146 609 589	192 075 261	197 398 692	266 345 929
Syyskuu	154 591 858	229 536 694	268 451 541	258 062 608
Lokakuu	214 165 855	227 212 197	232 795 473	291 041 552
Marraskuu	184 675 142	238 869 463	226 861 826	238 043 475
Joulukuu	184 734 129	221 821 170	192 417 115	203 575 664
Koko vuosi	2 102 255 663	2 638 483 439	2 816 420 241	3 029 839 281

Liikennemaksuja oli kaikkiaan 1 111 368 308 mk, mistä tuontiliikennemaksua 988 470 825 mk, vientiliikennemaksua 82 672 328 mk ja liikennemaksua kotimaan paikkakunnilta saapuneista tavaroista 40 225 155 mk. Tuontiliikennemaksuista oli 11 532 448 mk muiden kaupunkien Helsingille tilittämiä 30 %:n liikennemaksuja ja muille kaupungeille tilitettiin niille kuuluvia 30 %:n liikennemaksuja 6 638 063 mk. Liikennemaksuja palautettiin 1 480 823 mk.

Liikennemaksutilitykset:

	Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk		Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk
Hanko	609 221	550 049	Pietarsaari	249 610	11 772
Hämeenlinna	1 375 720	—	Pori	271 777	33 468
Joensuu	28 134	—	Porvoo	234 047	—
Jyväskylä	495 436	—	Rauma	150 901	32 417
Kaskinen		3 732	Savonlinna	73 553	—
Kokkola	244 155	10 852	Tampere	2 515 639	—
Kotka	476 511	244 565	Tornio	12 073	40 215

31. Satamahallinto

	Saadut tilitykset mk		Saadut tilitykset mk	Lähetetyt tilitykset mk
Lahti	2 823 674	Turku	1 225 107	5 675 464
Loviisa	114 711	Vaasa	563 349	35 529
Mikkeli	68 830			
		Yhteensä	11 532 448	6 638 063

Satamamaksuja veloitettiin 131 784 359 mk, mistä ulkomaan liikenteessä olevia aluksia 117 888 317 mk ja kotimaan liikenteessä olevia aluksia 4 228 191 mk. Jäämaksuja oli 9 667 851 mk ja satamamaksupalautuksia myönnettiin 6 751 672 mk.

Ulkomaista liikennettä harjoittavien alusten satamamaksut jakaantuivat alusten kotipaikan mukaan seuraavasti:

Helsinkiäiset alukset mk	Muut suomalaiset alukset mk	Ulkomaaiset alukset mk	Yhteensä mk
38 248 148	20 463 658	59 176 511	117 888 317

Tuulaakituloutus oli kertomusvuonna 627 338 551 mk. Siitä oli tuontituulaakia 627 335 414 mk ja vientituulaakia 3 137 mk. Helsinkiin tuoduista tavaroista saatiin tuontituulaakia 613 192 237 mk ja sisämaan kaupunkien tilittämistä tavaroista, jotka Helsingin kautta tuotuina oli tullattu ko. kaupungeissa, 14 143 177 mk. Tuulaakia palautettiin 1 543 380 mk.

Sisämaan kaupunkien tilittämät tuulaakimaksut jakaantuivat seuraavasti:

	mk		mk
Hämeenlinna	1 347 919	Lahti	6 144 468
Jyväskylä	1 276 627	Tampere	5 374 163
		Yhteensä	14 143 177

Koneellisten tavaransiirtolaitteiden maksuja veloitettiin 261 354 487 mk veloituksen jakaantuessa eri koneellisten laitteiden käytöstä seuraavasti: kappaletavarano-
nosturit 126 605 135 mk, Saukon hiilinosturit 38 921 272 mk, Hanasaaren joukko- ja kappaletavarano-
nosturit 6 602 235 mk, autonosturit 19 012 230 mk, trukit 68 680 195 mk ja traktorit 1 533 420 mk.

Laiturihuoltomaksujen bruttomäärä oli 546 701 659 mk. Kun ahtaajille menevät kustannukset 308 352 758 mk, tullivalvontakustannukset 5 897 480 mk, transi-
tkorvaukset 110 962 mk ja palautukset 437 511 mk otetaan huomioon, jää nettove-
loitukseksi 231 902 948 mk.

Laituri- ja aluevuokria veloitettiin 226 944 413 mk, mistä määrästä 32 087 522 mk oli laitureille varastoitujen tavarain vuokria ja 194 856 891 mk varastoalueiden vuok-
ria. Palautuksia maksettiin 7 875 943 mk.

Varastosuojamaksuja veloitettiin 87 258 514 mk, mistä sopimuksilla vuokrattu-
jen varastotilojen vuokrat tekivät 25 440 658 mk ja paikanvuokrat 61 817 856 mk. Palautuksia maksettiin 14 175 mk.

31. Satamahallinto

Yleisen talletusvaraston vuokria oli 94 379 702 mk, mistä 62 791 004 mk veloitettiin Katajanokan talletusvarastossa ja 31 588 698 mk Länsisataman talletusvarastossa. Palautuksia maksettiin 3 220 mk.

Tuloja yleisessä talletusvarastossa suoritetuista töistä oli 42 903 748 mk, josta 27 081 788 mk veloitettiin Katajanokalla ja 15 821 960 mk Länsisatamassa.

Huoneistovuokria veloitettiin 80 067 719 mk, mistä määrästä 60 035 776 mk oli tullin ja omassa käytössä olevien huonetilojen tilitysvuokria. Rahallinen tulo oli siten 20 031 943 mk.

Korvaus satamarakennusosaston yleiskustannuksista oli 74 010 368 mk. Siitä oli tilitystuloja 72 810 779 mk ja korvauksia tilaustöistä 1 199 589 mk.

Sekalaisia tuloja oli yhteensä 25 287 137 mk, mistä tilitystuloja oli 17 634 620 mk. Tuloja saatiin seuraavasti: konttokuranttilin korko 11 360 775 mk, korvaus tuulaakin kannosta 6 273 845 mk, sähkö 6 220 736 mk, vahingonkorvaukset 714 904 mk, viivästyskorot ja perimispalkkio 150 645 mk, punnus- ja kaappivuokrat 180 400 mk, puhelinmaksut ja -hyvitykset 126 625 mk, viemäritodistukset, taksat ja ilmoituskirjat 57 800 mk, muut sekalaiset tulot 201 407 mk.

M e n o t. Satamalaitoksen menot talousarvion mukaan jakaantuivat varsinaisiin ja pääomamenoihin. Varsinaisiin menoihin kuului: a) varsinaiset satamamenot käsittäen koko satamien pääluokan, jonka pääasialliset menot koostuvat luvuista satamien hallinto, liikenne, korjaus ja kunnossapito sekä yhteiset sekalaiset menot; b) satamalaitoksen huolehdittavana olevat yleiset työt, joihin kuului eräiden siltojen, varasto- ja teollisuusalueiden katujen ja rautateiden, viemärien, veneiden kiinnityspaikkojen ja pesulauttojen korjaus ja kunnossapito sekä viemärien suistojen ja lumenskaatopaikkojen ruoppaaminen; c) 2. pääluokan tullihuonemenot.

Pääomamenoihin kuuluivat: a) satamien uudisrakennusten ja -töiden sekä hankintain aiheuttamat menot käsittäen tuloa tuottavien pääomamenojen pääluokan 3. luvun, johon kuuluu satamien laiturit, väylät, rautatiet ja kadut, rakennukset, koneelliset laitteet sekä työlaivasto ja -kalusto; eräät yleisten uudisrakennusten ja -töiden menot tuloa tuottamattomien pääomamenojen pääluokan 15. ja 16. luvussa käsittäen varasto- ja teollisuusalueille rakennettavia katuja, rautateitä, viemäreitä ja aallonmurtaajia, rantojen järjestelyjä, venelaitureita sekä siltarakennustöitä.

Varsinaisia menoja varten oli talousarvion Satamat-pääluokassa määrärahoja yhteensä 1 873 482 135 mk, v:lta 1961 siirtyi 1.5 mmk, lisämäärärahoja saatiin 30 863 448 mk ja ylitysoikeuksia myönnettiin 36 306 872 mk, joten määrärahoja oli käytettävissä kaikkiaan 1 942 152 455 mk. Tilivuoden menoja oli 1 878 982 774 mk (v. 1961 1 838 480 215 mk), seuraavalle vuodelle siirrettiin 674 835 mk sekä palautettiin 318 561 mk. Yleisten töiden pääluokkaan kuuluvat määrarahat yhteensä 78 644 000 mk sekä tullihuonemenot 61 518 016 mk käytettiin kokonaisuudessaan.

Sataman uudisrakennuksia ja -töitä sekä hankintoja varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi 208 412 468 mk v:lta 1961 ja kertomusvuoden määrarahat olivat 1 034.8 mmk. Ylitysoikeuksia myönnettiin 36.5 mmk, joten käytettävissä oli yht. 1 279 712 468 mk. Menoja suoritettiin 870 588 063 mk, joten vuodelle 1963 käytettäväksi siirtyi varoja 409 016 735 mk, kun määrärahoja palautettiin 107 670 mk.

Yleisiä uudisrakennuksia ja -töitä varten myönnettyjä pääomamäärärahoja siirtyi v:lta 1961 19 936 477 mk ja kertomusvuoden määrärahoja oli 264 500 000 mk,

joten määrärahoja oli käytettävissä 284 436 477 mk. Menoja suoritettiin 244 407 131 mk, joten vuodelle 1963 siirtyi 40 029 346 mk.

Käyttöomaisuus. Sataman käyttöomaisuuden arvo oli vuoden alussa 8 501 875 039 mk ja vuoden lopussa 8 905 032 795 mk. Pääoman nettolisäys oli siten 403 157 756 mk. Poistoja suoritettiin 227 015 804 mk ja käyttöomaisuudesta maksettiin korkoa 496 346 867 mk.

Satamalaitoksen käyttöomaisuus laaturyhmittäin:

	mk
Maa- ja vesiomaisuus	1 049 352 907
Laiturit ja tihtaalit	3 064 811 684
Kiinteät laitteet	1 372 215 758
Alukset ja veneet	58 455 000
Rakennukset.....	3 090 905 349
Irtaimisto	174 654 237
Autot, trukit ja autonosturit	88 177 860
Puhelinosuudet.....	6 460 000
	Yhteensä 8 905 032 795

Palkat. Kertomusvuonna maksetut palkat, joiden yhteissumma oli 1 023 571 143 mk, jakaantuivat seuraavasti: vakinaiset viranhaltijat 248 696 002 mk, tilapäiset viranhaltijat 226 993 014 mk, viranhaltijain vuosilomakustannukset 5 053 101 mk, viranhaltijain sairauslomapalkat 504 026 mk, ylityökorvaukset 50 776 009 mk, työsuhhteessa olevien kuukausipalkat 133 142 715 mk, vuosiloma- ja sairausajan-palkat 1 052 110 mk sekä ylityökorvaukset 9 791 714 mk, työsuhhteessa olevien tuntipalkat vuosiloma- ja sairausajan palkkoineen 347 562 452 mk.

32. Liikennelaitos¹⁾

Liikennelaitoksen lautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Lautakunnan kokoonpano v. 1962 oli seuraava:

Londen, Carl-Gustaf	dipl.ins.	puheenjohtaja
Kalliala, Henrik	dipl.ins.	varapuheenjohtaja
Gestrin, Kristian	varat.	jäsen
Ilveskorpi, Martti	fil.maist.	»
Korvenheimo, Jorma	ev.luutn.	»
Nieminen, Martti	toimittaja	»
Vakkuri, Juho	dipl.ins.	»
Valpas, Olavi	apul.kontt.hoit.	»
Virtanen, Kalle	puuseppä	»
Krogius, Hjalmar	teollisuustointa johtava apul.kaup.joht.	(kaupunginhallituksen edustaja)

Lautakunnan sihteerinä toimi liikennelaitoksen asiamies Orvo Koskinen.

Lautakunnan kokousten lukumäärä oli vuoden kuluessa 20 ja pöytäkirjojen pykäläluku 453. Lautakunnalle esitettyjen kirjeiden lukumäärä oli 459, lähetettyjen kirjeiden 122 ja lautakunnan pöytäkirjanotteiden 846.

Päätökset. Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon: vapaan lisäsiirto-oikeuden myöntäminen käytettäväksi erällä tungosaikojen liikennelinjoilla (9. 2. 69 §); linja-autonalustojen ja niihin kuuluvien korien hankkiminen liikennelaitokselle (1. 6. 225 §, 21. 6. 249 §, 7. 9. 309, 310 §); 8 milj. l:n suuruisen kaasuöljymäärän tilaaminen liikennelaitokselle (21. 6. 248 §); laitoksen rahastajaoppilaiden päivärahan korottaminen 600¹⁾ mk:sta 1 000 mk:aan kurssipäivää kohden (21. 6. 248 §); laitoksen uuden pääkonttorin sijaintipaikan määrääminen ja rakentaminen (2. 11. 380 §) sekä liikennealipäällystön sekä erikois- ja koulutusrahastajien virka-arvomerkkien vahvistaminen (2. 11. 382 §).

Esitykset. Lautakunnan kaupunginhallitukselle tekemiin esityksiin sisältyivät mm. seuraavat asiat: niiden perusteiden määrääminen, joita noudatettaisiin liikennelaitoksen vapaa- tai alennuslippuja myönnettäessä invaliditeetin perusteella sekä myytäessä alennuslippuja koululaisille sekä liikennelaitoksen lautakunnan ja liiken-

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja liikennelaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

nelaitoksen johtosäännön em. asioita koskevien kohtien muuttaminen (23. 2. 98 §); toim.joht. Kalle Alakarin valitseminen edelleen liikennelaitoksen toimitusjohtajaksi 15. 12. 1962—14. 12. 1967 väliseksi toimikaudeksi (23. 3. 131 §); liikennelaitoksen tarkistetun tariffin voimaantulopäivä ja soveltamismääräykset (6. 4. 151 §); eräiden liikennelaitoksen linja-autolinjojen reittien muuttaminen (27. 4. 169, 170, 171 §, 11. 5. 197 §, 21. 9. 329, 330 §, 5. 10. 341 §); uusien linja-autonkuljettajan ja rahastajan tp. virkojen perustaminen laitoksen autoliikenneosastolle v:ksi 1963 (1. 6. 219 §); Lauttasaaren linja-autolinjojen n:o 23 ja 24 uudelleen järjestäminen ja linja-autolinjan n:o 20 lopettaminen (1. 6. 223 §); Konalan liikenteen parantaminen, linjojen reittien muutokset ja liikennetiheyden vahvistaminen (2. 11. 376—378 §) sekä alueen varaaminen Puotilasta julkista liikennettä varten ja alueen luovuttaminen sieltä liikennelaitoksen hallintaan uuden linja-autohallin ym. rakentamista varten (2. 11. 379 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle lautakunta antoi lausunnot mm. Myllypuron Omakotiyhdistyksen anomuksesta saada Myllypuron omakotialueelle kokopäiväliikenne tunnin väliajoin ja tungosaikoina puolen tunnin väliajoin (6. 4. 147 §) sekä Kruununhaka-Seuran kirjelmästä, joka koski ehdotusta linja-autolinjan n:o 16 järjestämisestä Kruununhaan asukkaita nykyistä paremmin tyydyttävälle kannalle (14. 12. 444 §).

Lautakunnan kurinpitajaostoon kuuluivat puheenjohtajana lautakunnan puheenjohtaja Londen, varamiehenä varapuheenjohtaja Kalliala, sekä jäsenenä lautakunnan jäsen Valpas ja hänen varamiehenään lautakunnan jäsen Virtanen, liikennejoht. Teuvo Riittinen ja hänen varamiehenään talousjoht. Niilo Koskinen, asiamies Orvo Koskinen ja hänen varamiehenään apul. asiamies Lauri Kotiniemi, viimeksi mainittu 15. 9. saakka. Sihteerinä toimi apul. asiamies Kotiniemi ja hänen varamiehenään lainop. apul. Risto Laine 24. 10. saakka, jonka jälkeen sihteerin tehtäviä määrättiin hoitamaan apul. asiamies Reijo Isotalo. Jaostolla oli 20 kokousta. Pöytäkirjojen pykäläluku oli 227 ja pöytäkirjanotteiden 1 169. Jaosto määräsi kertomusvuonna 209 kurinpitorangeistusta.

Liikennelaitos

Yleistä. Laitoksen toimintaa pyrittiin kehittämään vallitsevien olosuhteiden ja taloudellisuuden puitteissa entistä tarkoituksenmukaisemmin suorittamaan sille kuuluvia palvelustehtäviä. Liikennetiheyttä mukautettiin matkustajatarvetta vastaavaksi. Kaksi kaupunki- ja kaksi esikaupunkilinjaa yhdistettiin samaksi linjaksi. Eräitä uusia reittejä otettiin käyttöön.

Toukokuussa voimaan astunut tariffinmuutos lisäsi jossakin määrin laitoksen tuloja ja yksinkertaisti matkalippujen kelpoisuusmääräyksiä tarjoten samalla matkustajille erinäisiä etuja.

Varsin suuria lisäkustannuksia laitoksen palkkameroihin aiheutui 1. 1. yleiskorotuksesta ja 1. 7. voimaan tulleesta kuoppa- ja tasokorotuksesta.

Kalustoa kehitettiin erityisesti matkustusmukavuutta ja kuljetuskyvyn lisäämistä silmällä pitäen.

Julkisen liikenteen yhteiselin perustettiin 25. 10. 1961. Siinä olivat edustettuina Helsingin kaupunki, valtion rautatiet ja yksityiset liikenteenharjoittajat. Yhteistyö-

elin pyrkii joukkokuljetusliikenteen kokonaissuunnitelmaan ja työnjakoon. Kaupungin edustajina yhteistyöelimestä olivat kaup.joht. Hjalmar Krogius ja liikennelaitoksen toimitusjohtaja.

Henkilökunta. Laitoksen henkilökunta lisääntyi edellisestä vuodesta 166 henkilöllä ja oli kertomusvuoden lopussa 4 037 henkilöä seuraavasti ryhmitettynä:

1. Henkilökunta

Osastot	Virkasuhde				Työsopi-		Yhteensä			Erotus veen1961 verraton
	Vak.		Tp.		mussuhde		M	N	Yht.	
	M	N	M	N	M	N				
Johtajat	3	—	—	—	1	—	4	—	4	—
Kansliaosasto	1	—	2	4	2	—	5	4	9	—
Järjestelyosasto	—	—	10	9	6	6	16	15	31	+ 3
Sosiaali- ja tiedotus- osasto	1	—	—	1	—	—	1	1	2	—
Lasi entaosasto	—	—	1	2	—	1	1	3	4	—
Talousoosasto	—	—	38	46	—	6	38	52	90	— 5
Hankintaosasto	1	—	12	11	37	20	50	31	81	— 3
Autoliikenneosasto	1	—	884	817	3	—	888	817	1 705	+143
Raitoliikenneosasto ..	1	—	480	481	—	9	481	490	971	— 15
Liikennesuunn. osasto	1	—	4	9	2	—	7	9	16	—
Autokorjaamo-osasto ..	1	—	17	2	449	46	467	48	515	+ 54
Raitiov.korj.-osasto ..	1	—	24	2	306	71	331	73	404	— 5
Rataosasto	—	—	20	1	167	5	187	6	193	— 5
Tekn. suunn. osasto ...	—	—	5	—	6	1	11	1	12	— 1
Koko henkilökunta	11	—	1 497	1 385	979	165	2 487	1 550	4 037	+166

Laitoksen palvelukseen otettiin kertomusvuoden aikana 396 henkilöä. Palveluksesta erosi 230 henkilöä, joista siirtyi eläkkeelle 82. Eläkettä nauttivia oli kaikkiaan vuoden lopussa 967 (ed. v. 926) henkilöä.

Organisaatio

I. Välittömästi toimitusjohtajan alaiset osastot

Kansliaosasto huolehti varsinaisista kansliatehtävistä sekä lainopillisten asioiden hoitamisesta ja niitä koskevien tietojen ja neuvojen antamisesta. Tehtäviin kuului myös mm. esiintymiset tuomioistuimissa ja muu huolehtiminen oikeudenkäyntiasioista sekä korvausasiain ja eläke- ja ikälisäasioitten hoitaminen.

Järjestelyosasto suoritti liikennelaitoksen rationalisoimistutkimuksia sekä yleistä järjestelyä ja kehittämistä koskevia selvittely-, suunnittelu- ja tutkimustehtäviä, jotka käsittivät yhteensä n. 1 500 tutkimuspäivää.

Taluosaston eri toimintojen tutkimiseen, uudelleen suunnitteluun ja organisoimiseen käytettiin n. 67 % osaston koko tutkimusajasta. Tutkimuskohteina olivat tällöin mm.: hankintaosasto, palkkalaskenta, kustannuslaskenta ja materiaalikirjanpito.

Materiaalikirjanpitoon sekä hankintaosastoon kohdistuvan tutkimus- ja suunnittelutyön tuloksista mainittakoon, että materiaalikirjanpidon koneellistamissuunnitelma ja hankintaosaston organisaatiokäsikirja valmistuivat 30. 7.

Palkanlaskennan tutkimus- ja suunnittelutyön tuloksena voidaan todeta, että koneellinen palkanlaskenta konttori- ja teknillisten osastojen henkilökunnan osalta sekä liikenneosastojen alipäällystään kuuluvien kuukausipalkkalaisten osalta alkoi 1. 3. sekä muun liikennehenkilökunnan osalta 1. 11.

Koneellinen kuukausipalkkalaskenta käsitti kaikkiaan n. 2 980 henkilön palkat. Koneellistamisen yhteydessä siirryttiin »palkka pankkiin» järjestelmään. Laitoksen kustannuslaskentajärjestelmää kehitettiin edelleen aikaisemmin hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Teknillisten osastojen kustannuslaskennan edelleen kehittämiseksi pyrittiin ottamaan huomioon automaattisen tietojenkäsittelyn tarjoamat mahdollisuudet. Teknillisillä osastoilla suoritettut tutkimukset kohdistuivat autokorjaamo-osaston organisaatioon sekä sen huoltotoimintaan.

Sosiaali- ja tiedotusosasto huolehti henkilökunnan sosiaalisista kysymyksistä ja liikennelaitoksen tiedotustoiminnasta.

Sosiaalisissa ja henkilösuhdeasioissa opastettiin henkilökuntaa ja sen asuntotilannetta pyrittiin helpottamaan yhdessä kaupungin ao. viranomaisten kanssa. Henkilökunnan asunto-osakeyhtiötä varten saatiin varatuksi tontti Vallilan kaupunginosasta ja osallistuttiin rakennusyrityksen suunnitteluun ja lainoituksen järjestelyihin.

Osaston päällikkö toimi laitoksen koulutusasiamiehenä ja osallistui opetustoimintaan.

Harrastustoiminta jatkui voimakkaana herättäen erityisesti urheilun osalta huomiota myös laitoksen ulkopuolella.

Kaupungin järjestämiin erilaisiin kursseihin osallistuttiin runsaasti. Laitoksen eri osastot ovat tämän lisäksi huolehtineet omasta koulutustarpeestaan.

Tiedotustoiminta kohdistuu sekä henkilökuntaan että matkustavaan yleisöön. Sisäinen tiedotustoiminta tapahtui kiertokirjeiden ja puhuttelujen sekä henkilökuntalehden avulla. Matkustajien tiedusteluihin vastattiin puhelimitse ja kirjein. Uutistapahtumat sekä lautakunnan päätökset tiedotettiin yleisölle lehdistön välityksellä. Yleisön lehdissä esittämiin asiallisiin kirjoituksiin vastattiin. Laitoksen toimintaa selostettiin myös televisiossa.

yksi siirto-oikeus sisältyi I vyöhykkeen kertalippuun ja sarjalipun jokaiseen maksuosaan. II vyöhykkeen kerta- ja sarjalippuun samoin kuin lasten kertalippuun sai yhden siirto-oikeuden ostamalla siirtolipun. Lisäksi myönnettiin linjaverkoston vaatima vapaa lisäsiirto-oikeus erällä linjoilla;

matkasta, joka alkoi klo 24:n jälkeen, perittiin maksut kaksinkertaisina;

alle 6-vuotiaat lapset saivat matkustaa maksutta ja 6—12-vuotiaat lapset lastenlipulla;

kuukausilippu oikeutti rajoittamattomaan määrään matkoja joko kahdella määrättyllä linjalla tai määrättyllä esikaupunkilinjaryhmällä. Klo 24:n jälkeen oli maksettava lisäksi yksinkertainen maksu.

Kertomusvuoden aikana otettiin käyttöön henkilökohtaiset matkailijaliput, jotka 1. 5.—30. 9. oikeuttivat yhden vuorokauden aikana ajamaan kaikilla linjoilla rajattomasti. Aikuisille myytiin 200 mk:n ja alle 16-vuotiaille 150 mk:n hintaisia matkailijalippuja.

Koululaisten ja invalidien alennuslippujen hinta oli edelleen 100 mk oikeuttaen 10 matkaan. Koululaisille myytiin alennuslippuja lukukausien kestäessä enintään 70 matkaan kuukaudessa. Invalidit saivat ostaa alennuslippuja kuukautta kohden 100 matkaan.

Henkilökohtaisesta puolen vuoden lipusta maksoivat valtion virastot, yksityiset henkilöt ja liikkeet 18 000 mk. Kaupungin virastot ja laitokset sekä eräät muut viranomaiset saivat lunastaa henkilökohtaisia vuosilippuja 30 000 mk:sta, posti- ja lennätinkonttori sillä ehdolla, että sen toimihenkilöt saivat käyttää lippua ainoastaan virkapukuisina.

Poliisilaitokselle myytiin 36 000 mk:n hintaisia vuosilippuja, jotka eivät olleet henkilökohtaisia.

Korkeasaaren liikennemaksut pysyivät muuttumatta.

Tulostase joulukuun 31 päivänä 1962

M e n o t .

<i>Hallinto:</i>	mk	mk
Yleiset hallintomenot	13 037 235	
Yhteiset osastot	169 580 747	
Tarverahat	10 917 775	
Huoneistomenot	3 061 754	196 597 511
<i>Raitioliikenne:</i>		
Liikennehenkilökunnan palkat	729 827 841	
Käyttövoima	172 675 925	
Radat ja ajojohdot	134 719 464	
Vaunuston korjaukset ja huolto	328 479 721	
Käyttörakennukset	48 961 020	
Käyttöomaisuuden poistot	223 842 588	1 638 506 559

32. Liikennelaitos

	mk	mk
<i>Linja-autoliikenne:</i>		
Liikennehenkilökunnan palkat	1 150 029 036	
Poltto- ja voiteluaineet	155 140 359	
Autoverot ja -vakuutukset	235 077 245	
Vaunuston korjaukset ja huolto	647 843 214	
Käyttörakennukset	70 647 038	
Ulkopuolisten suorittamat ajot	78 016 310	
Käyttöomaisuuden poistot	291 584 888	2 628 338 090
<i>Johdinautoliikenne:</i>		
Liikennehenkilökunnan palkat	68 506 029	
Käyttövoima	17 407 746	
Autoverot ja -vakuutukset	6 098 608	
Ajojohdot	1 890 657	
Vaunuston korjaukset ja huolto	26 309 995	
Käyttörakennukset	2 996 735	
Käyttöomaisuuden poistot	10 870 369	134 080 139
<i>Laivaliikenne</i>		12 758 379
<i>Asuntokiinteistöt</i>		15 941 020
<i>Yhteiset sekalaismenot:</i>		
Vuokrat	2 751 040	
Vakuutukset	28 499 627	
Korot	22 386 224	
Työkalujen ja kaluston hankinta	11 842 335	
Työntekijäin ja viranhaltijain erinäiset edut:		
Eläkkeet	372 452 584	
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut	140 820 895	
Muut edut	9 952 964	
Hallintorakennukset	3 714 495	
Sekalaiset liikennemenot	107 930 634	
Käyttöomaisuuden poistot	33 120 047	733 470 845
		5 359 692 543
Tulot:		
<i>Raitioliikenne</i>		1 557 443 763
<i>Linja-autoliikenne</i>		2 032 053 365
<i>Johdinautoliikenne</i>		191 754 450
<i>Laivaliikenne</i>		17 181 279
<i>Asuntokiinteistöt</i>		18 994 025
<i>Sekalaiset tulot:</i>		
Kuukausiliput	657 848 703	
Koulu- ja invalidiliput	167 601 640	
Muut liput	149 500 628	
Kaupungin alennuslippuavustus	392 700 088	
Muut sekalaiset tulot	81 953 110	1 449 604 169
<i>Tilivuoden tappio</i>		92 661 492
		5 359 692 543

Omakustannuseriaatteiden mukaan, jolloin käyttöomaisuuden korko laitokseen sijoitetulle pääomalle on laskettu 6 %:n mukaan, olisi laitoksen tulos vajausta 573 699 389 mk.

Omaisuuksien joulukuun 31 päivänä 1962

Vastavaa:

<i>Kassavarat</i>	27 989 241	
<i>Velalliset</i>	17 965 083	45 954 324
<i>Varastot</i>		404 404 923
<i>Nostamattomat määrärahat</i>		163 333 248
<i>Keskeneräiset uudishankinnat</i>		5 002 048

Käyttöomaisuus:

Liikennekiinteistöt	2 820 489 649	
Asuntokiinteistöt	137 424 341	
Radat ja ajojohdot	794 463 372	
Raitiovaunusto	2 401 376 096	
Linja-autovaunusto	1 677 711 649	
Johdinvaunusto	28 368 000	
Ajojohdot, johdinautot	11 079 000	
Henkilö- ja pakettiautot	5 575 572	
Lautta	4 739 000	
Kalusto	175 199 049	
Puhelinosuudet	12 730 000	8 069 155 728
Tilivuoden vajaus		92 661 492
		<u>8 780 511 763</u>

Vastattavaa:

<i>Velkojat</i>	280 065 788
<i>Konttokuranttivelka kaupungille</i>	267 956 999

Siirtyvät määrärahat:

Vapaina siirtyvät määrärahat	141 102 060	
Sidottuina siirtyvät määrärahat	22 231 188	163 333 248
<i>Pääomavelka kaupungille</i>		8 069 155 728
		<u>8 780 511 763</u>

Hankintaosaston tehtävänä oli hankintojen suorittaminen annettujen ohjeiden mukaisesti sekä laitoksen varastotoimen hoitaminen.

Kertomusvuonna jokapäiväisten rutiinihankintojen lisäksi uusien vaunujen hankinnat muodostivat arvoltaan huomattavimmat hankintaerät. Sopimukset tehtiin kaikkiaan 70 linja-auton alustan ja korin hankinnoista. Lisäksi vuokrattiin yksi linja-auto. Muuta kuljetuskalustoa hankittiin rataosastolle ja varastoille.

Liikennehenkilökunnan uusimalliset virkapuvut otettiin käyttöön kertomusvuoden syyskuussa. Pukuasioiden järjestelyt ja ao. hankinnat suoritettiin jo vuoden

alkupuolella. Kun pukujen valmistus tapahtui tehdastyönä, se aiheutti huomattavia uudelleenjärjestelyjä liikennelaitoksen pukuvarastossa ja sen toiminnassa. Uusien virkapukujen käyttöönotto tulee tapahtumaan neljässä vaiheessa. Jo kertomusvuoden aikana oli ryhdyttävä valmisteleviin toimenpiteisiin v. 1963 suoritettavaa pukujen vaihtoa varten.

Varastokirjanpidossa suoritettiin edelleen tavarakortistojen uudelleenjärjestelyjä sekä valmisteluja varastokirjanpidon eräiden osien antamiseksi kaupungin tietojenkäsittelykeskuksen tehtäväksi. Varastomääriä pyrittiin edelleen mahdollisuuksien mukaan pienentämään, missä tarkoituksessa kaupintavarastojärjestelmää on kehitetty mahdollisimman pitkälle. Vuoden lopussa oli voimassa kaupintavarastosopimus kahdeksan toiminimen kanssa.

2. Liikennelaitoksen kantaomaisuuden muutokset v. 1962

	Arvo 1.1.1962 mk	Lisäykset mk	Poistot mk	Vähennykset mk	Arvo 31.12.1962
Liikennekiinteistöt	2 997 396 912	10 611 884	74 577 775	¹⁾ 112 941 372	2 820 489 649
Asuntokiinteistöt	139 965 426	1 051 341	3 592 426	—	137 424 341
Radat ja ajojohdot	835 016 485	29 709 372	70 262 485	—	794 463 372
Raitiovaunusto	2 522 954 391	13 254 515	132 844 810	²⁾ 1 988 000	2 401 376 096
Linja-autovaunusto	1 371 486 907	546 845 649	239 510 907	³⁾ 1 110 000	1 677 711 649
Johdinvaunusto	37 401 000	—	9 033 000	—	28 368 000
Ajojohdot, johdinautot	12 083 369	—	1 004 369	—	11 079 000
Henkilö-, radio- ja varastojen autot	3 094 000	²⁾ 3 816 697	1 228 125	³⁾ 107 000	5 575 572
Lautta	6 019 000	¹⁾ —	1 280 000	—	4 739 00
Kalusto	78 960 788	127 194 682	30 956 421	—	175 199 0490
Puhelinosuudet	12 920 000	—	—	⁴⁾ 190 000	12 730 000
	8 017 298 278	732 484 140	564 290 318	116 336 372	8 069 155 728

Liikennelaitoksen kantaomaisuuteen siirrettiin eräitä keskeneräisiä uudishankintoja, joiden arvo oli yhteensä 617 554 768 mk. Näiden hankintojen suorittamiseen oli käytetty vapaita pääomamäärärahoja 133 893 099 mk ja sidottuja pääomamäärärahoja 483 661 669 mk.

¹⁾ Ruhan kalusto siirretty liikennekiinteistöjen ryhmästä kalustotilille (arvoltaan 112 941 372 mk). — ²⁾ Raitiovaunuosastosta siirretty 4 autoa henkilöautojen ryhmään (1 988 000 mk). — ³⁾ Myydyt autot (1 217 000 mk). — ⁴⁾ Sähkölaitokselle siirretty 2 puhelinosuutta (190 000 mk).

III. Liikennejohtajan alaiset osastot.

Linjaverkostossa suoritettiin useita muutoksia paremman taloudellisen tuloksen aikaansaamiseksi sekä yleisöpalvelun parantamiseksi. Linjareittejä jouduttiin muuttamaan myös katuliikenteen järjestelyjen yhteydessä.

Syksyllä saivat vakinaisen liikenteen rahastajat uudet virkapuvut.

17.9.—24.11. toimeenpantiin tarkastajakurssi johon osallistui 20 kuljettajaa. Kurssia edelsi keväällä johtamistaidollisen kurssin I jakso.

Autoliikenneosasto. Autoliikenteessä tehtiin vuoden aikana seuraavat linjamuutokset:

3. 7. muutettiin linjan 23 reitti Lauttasaaressa siten, että aamupäivällä ajettiin silmukka: Lauttasaarentie — Isokaari — Tallbergin puistotie — Gyldenintie vastapäivään ja iltapäivällä klo 11.15 alkaen Lauttasaarentieltä Gyldenintielle kääntyen myötäpäivään; siirrettiin linjan 20 päätepiste Lauttasaarentieltä Sankarihaudoille.
29. 7. muutettiin linjojen 32 ja 32N ajoreitti siten, että Eränkävijäntorilta ajettiin suoraan pitkin Hiihtomäentietä Herttoniementielle.
2. 9. muutettiin linjan 24 reitti Lauttasaaressa kulkemaan molempiin suuntiin seuraavasti: Lauttasaarentie — Gyldenintie — Särkiniementie — Kivi-aidankatu — Itälahdenkatu, linjan 41 reitti suoraan Porvoontietä Puotilan ohi sekä linjan 51 reitti Sofianlehdonkatua molempiin suuntiin.
- 1.12. linjan 14 reitti muuttui Tukholmankadulta Eiraan ajettaessa: . . . Fredrikinkatu — Malminrinne — Albertinkatu — Pursimiehenkatu — Laivurinkatu jne. sekä linjan 16 reitti Eirasta lähdetäessä: . . . Tehtaankatu — Perämiehenkatu — Punavuorenkatu — Fredrikinkatu — Uudenmaankatu jne.
- 15.12. siirtyivät linjat 23, 24 ja 24A ajamaan pitkin uutta Ruoholahden siltaa ja Lauttasaarenkatua.

Vuoden alussa oli arkipäivisin tungosaikana liikenteessä 325 diesel- ja 17 johdin-autoa, kesällä 279 diesel- ja 12 johdin-autoa, vuoden lopussa 340 diesel- ja 17 johdin-autoa.

Yksityisiltä liikenteenharjoittajilta oli vuokrattu linja-autoja, joilla suoritettiin kuljetuksia arkipäivisin tungosaikoina. Näillä autoilla liikennöitiin eri linjoilla vuoden aikana yhteensä 1 007 836 km.

Vuoden aikana koulutettiin 113 autonkuljettajaa ja 132 rahastajaa. Kuljettajien kertauskurssi pidettiin 13 autonkuljettajalle. Kertauskoulutusta järjestettiin 3:lle ent. rahastajalle.

»Korkeasaari — Högholmen» moottorilautta suoritti 3 011 edestakaista vuoroa aikana 1.—6.5. ja 12.5.—7.10. Korkeasaareen ja kuljetti kaikkiaan 283 078 Korkeasaareessa kävijää, joista 93 590 lastenlipuilla, sekä 13 386 koululais- ja retkeilylipuilla. Lisäksi suoritti lautta 567 edestakaista vuoroa Suomenlinnan linjalla aikana 7.—11.5. ja 8.10.—10.11.

Liikenteenohjauskeskuksesta suoritettiin partioautojen avulla liikennevalvontaa, poistettiin liikennehäiriöitä autolinjoilla 205 tapauksessa ja raitiolinjoilla 262 tapauksessa, suoritettiin autoissa 1 347 pikkukorjausta, 65 potilaskuljetusta sekä toimitettiin lukuisasti erilaisia vikailmoituksia ja kuljetuksia.

Raitioliikenneosasto. Linjamuutoksia ei toimintavuoden aikana tapahtunut, paitsi että tungosaikalinja n:o 12 lakkautettiin 3.6.

Vuoden alussa oli arkipäivisin tungosaikoina liikenteessä 126 moottorivaunua (mv) ja 73 perävaunua (pv) ja helmikuun alusta 130 mv ja 78 pv. Kesällä oli liikenteessä 101 mv ja 35 pv, vuoden lopussa 126 mv ja 78 pv, 4-akselisia vaunuja oli liikenteessä 83 mv ja 25 pv.

Raitiovaunukuljettajiksi koulutettiin 15 rahastajaa. Lyhyt kuljettajakurssi pidettiin neljälle henkilölle.

Keskikaupunkiautolinjat

N:o	Linja	Aika
13	Kauppatori — Etu-Töölö	1.1.—31.12.
13S	Kauppatori — Etu-Töölö (Hietaniemi)	»
14	Eira — Tukholmankatu	»
14A	Fredrikinkatu — Tukholmankatu	1.1.—31.11.
16	Punavuoret — Kruununhaka	1.1.— 1. 9.
	Punavuoret — Kulosaari	2.9.—31.12.
16A	Munkkisaari — Kruununhaka	1.1.— 1. 9.
	Munkkisaari — Kulosaari	2.9.—31.12.
17	Merikatu — Aleksis Kiven katu	1.1.—31.12.
18	Kruununhaka — Lastenlinna	»
19	Eläintarha — Pasila	»
20	Rautatientori — Lauttasaarentie	1.1.— 2. 7.
	Rautatientori — Sankarihaudat	3.7.— 1. 9.
21	Erottaja — Seurasaaari	1.1.—31.12.
23	Erottaja — Lauttasaari (Isokaari)	»
23A	Erottaja — Lauttasaari	1.1.— 1. 9.
24	Rautatientori — Lauttasaaren teollisuusalue	1.1.—31.12.
24A	Rautatientori — Lauttasaaren teollisuusalue	2.9.—31.12.
30	Rautatientori — Kulosaari	1.1.— 1. 9.
31	Sörnäinen — Kivinokka	4.6.— 1. 9.
72	-auppatori — Sörnäinen	24.4.K31.10.
100	Kuusitie — Invalidisäätiö	1.1.—31.12.

Esikaupunkiautolinjat

N:o	Linja	Aika
22	Vanha kirkkokuisto — Etelä-Haaga	1.1.—31.12.
25	Vanha kirkkokuisto — Malminkartano	»
26	Vanha kirkkokuisto — Konala	»
26N	Erottaja — Konala	2.9.—31.12.
27	Erottaja — Kaarela	1.1.—31.12.
27N	Erottaja — Kannelmäki — Kaarela	2.9.—31.12.
28	Erottaja — Kannelmäki	1.1.—31.12.
29	Vanha kirkkokuisto — Lassila	»
32	Rautatientori — Länsi-Herttoniemi (Eränkävijäntori)	»
32N	Rautatientori — (Kulosaarentie) — Länsi-Herttoniemi	»
33	Rautatientori — Marjaniemi	»
34	Rautatientori — Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	1.1.—14. 1.
»	Pajamäki — Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	15.1.—31.12.
34S	Rautatientori — Länsi-Herttoniemi (Siilitie)	»
34V	Rautatientori — Pajamäki	12.2.—31.12.
35	Rautatientori — Roihuvuori	1.1.—31.12.
36	Rautatientori — Jollas	»
37	Rautatientori — Santahamina	»
38	Rautatientori — Kaitalahti	»
41	Rautatientori — Mellunmäki	»
41A	Rautatientori — Vartiogarju	1.1.—14. 1.
41N	Rautatientori — Puotila — Mellunmäki	2.9.—31.12.
42	Rautatientori — Puotila (itäosa)	1.1.—31.12.
43	Rautatientori — Myllypuro	»
46	Vanha kirkkokuisto — Pajamäki	1.1.—14. 1.
50	Marian sairaala — Koskela	1.1.—31.12.
51	Rautatientori — Oulunkylä (Veräjämäki)	»
51A/N	Rautatientori — Vanhakaupunki — Olympiakylä	1.1.— 3. 6.
»	Rautatientori — Olympiakylä — Vanhakaupunki	»
52	Rautatientori — Maunula	1.1.—31.12.
53	Rautatientori — Itä-Pakila	»
54	Rautatientori — Länsi-Pakila	»
54A	Rautatientori — Suursuo	15.1.—31.12.
54N	Rautatientori — (Maunula) — Länsi-Pakila	1.1.—31.12.
55	Erottaja — (Maunula) — Länsi-Pakila	»
55A	Erottaja — Suursuo	15.1.—31.12.
56	Rautatientori — Kustaankartano	1.1.—31.12.
62	Rautatientori — Pihlajamäki	15.1.—31.12.
63	Rautatientori — Malmin lentokenttä	1.1.—31.12.
71	Sörnäinen — Pajamäki	»
73	Herttoniemi — (Eränkävijäntori — Roihuvuori) — Reposalmen uimaranta	25.6.—18. 8.

Raitiolinjat

N:o	Linja	Aika
1	Kauppatori — Käpylä	1.1.—31.12.
1A	Eira — Käpylä	»
3B	Eira — (Erottaja) — Kallio — (Töölö—Kauppatori) — Eira	»
3T	Eira — (Kauppatori—Töölö) — Kallio — (Erottaja) — Eira	»
4	Kirurgi — Munkkiniemi	»
4A	Erottaja — Munkkiniemi	»
4S	Kauppatori — Munkkiniemi	»
4V	Vallila — Munkkiniemi	»
5	Katajanokka — Töölöntori	»
6	Hietalahti — Arabia	»
7A	Etu-Töölö — (Messuhalli) — Sörnäinen	»
7B	Etu-Töölö — (Rautatientori) — Sörnäinen	»
8	Salmisaari — Vallila	»
8K	Salmisaari — Käpylä	1.1.— 2. 6.
9	Kauppatori — Vallila	1.1.—31.12.
10	Linjat — Ruskeasuo	»
10A	Arabia — Ruskeasuo	»
10S	Kauppatori — Ruskeasuo	»
12	Hietalahti — Kuusitie	1.1.— 2. 6.

Liikennesuunnitteluosaston tehtävänä oli liikennetarpeen tutkiminen, liikenteen suunnittelu sekä valvonta ja tarkkailu.

Kertomusvuoden kuluessa laadittiin runkoaikataulut talvi- ja kesäliikennettä varten ja mukautettiin ne vuorokauden ja vuoden eri aikojen matkustajatarvetta vastaavaksi. Kesä- ja talviliikennekausien alussa suoritettiin pysäkeillä kuormitus-tarkkailut kaikilla esikaupunkilinjoilla. Lisäksi suoritettiin kaikilla linjoilla päivittäin kuormitustarkkailu, jonka tuloksena laadittiin ns. »Täynnä» - tilastot.

Kaikilla linjoilla suoritettiin kertomusvuonna kaksi leimapihtilaskentaa ja muokattiin laskentatulokset aikataulunlaskentaan soveltuviksi perustiedoiksi. Kesäliikennekauden alussa suoritettiin esikaupunkiliikenteen pääsuunnilla ylimääräinen leimapihtilaskenta sekä marraskuussa aikataulumuutoksen jälkeen Lauttasaaren linjoilla.

Osasto suoritti tutkimuksia Lauttasaaren suunnan ja Konalan liikennejärjestelyiksi, joista edellinen toteutettiin jo kertomusvuoden aikana. Myös muita julkista liikennettä koskevia liikennesuunnitelmia laadittiin ja suoritettiin runsaasti liikenteen valvonta- ja tarkkailutehtäviä.

IV. Teknillisen johtajan alaiset osastot

Teknillisiä osastoja olivat autokorjaamo-osasto, raitiovaunukorjaamo-osasto, rataosasto ja teknillinen suunnitteluosasto.

Edellisenä vuonna tapahtuneet työpaikkojen siirrot ja uusien alueiden käyttöönotto heijastuivat vielä kertomusvuoden toimintoihin. Lähinnä merkitsi tämä toiminnan vakiinnuttamista uusissa tiloissa sekä uusien olosuhteiden tuomien järjesty- ja rationalisointitehtävien toteuttamista.

Ruhan rakennustoimikunta sai työnsä päätökseen.

Teknillisten osastojen sekä hankintaosaston välinen, erityisesti varastotoimintaa koskeva yhteistyö oli uudelleenjärjestelyn kohteena.

Kuten edellisenä vuonnakin jouduttiin kertomusvuoden aikana tapahtunut liikenteen lisäys hoitamaan yksinomaan linja-autokalustolla. Tästä johtuen jouduttiin jonkin verran lisäämään autokorjaamo-osaston henkilökuntaa. Siitä huolimatta on henkilökunnan lukumäärän suhde kaluston määrään kehittynyt myönteiseen suuntaan. Oma osuutensa tässä kehityksessä oli uusilla tarkoituksenmukaisilla työtiloilla sekä uusitulla kalustolla. Muissa osastoissa oli myös havaittavissa henkilökunnan käytössä vastaavaa kehitystä.

Huomattavalla sijalla teknillisten osastojen työskentelyssä vuoden aikana olivat laitoksen lähiajan kehitykseen liittyvät tehtävät. Näistä mainittakoon mm.: korjaus- ja kunnossapitotoiminnan tehokkuuden lisääminen, itäisen suunnan linja-autovarikon suunnittelu Puotilaan, lähivuosina tarvittavien uusien varikkoalueiden käyttömahdollisuuksien tutkiminen, uuden pääkonttorin perussuunnittelu ja halli-alueille tarvittavien väestönsuojien alustava suunnittelu, tutkimukset linja-auto- ja raitiovaunukaluston kehittämiseksi suuremman kuljetuskapasiteetin saavuttamiseksi sekä samalla laitoksen käyttöön soveltuvan standardilinja-autotyypin löytämiseksi sekä teknillisen koulutustoiminnan kehittäminen erityisesti kaluston oikeaa käsittelyä ja tarkoituksenmukaista käyttöä silmällä pitäen.

32. Liikennelaitos

Liikkuva kalusto:

Linja-autot	1960	1961	1962
Vuoden aikana hankittu	20	83	67
» » romutettu	15	19	24
Lukumäärä vuoden lopussa	380	444	487
Turistivaunuja	2	2	2

Johdinautot

Lukumäärä vuoden lopussa	26	26	26
--------------------------------	----	----	----

Raitiovaunut

Moottorivaunuja, 4-akselisia.....	111	111	111
» 2-akselisia.....	91	91	91
Perävaunuja, 4-akselisia	30	30	30
» 2-akselisia	100	100	100

Alukset

Moottorilautta »Korkeasaari-Högholmen»	1	1	1
--	---	---	---

Uuden kaluston hankinnoissa, jotka kertomusvuoden aikana kohdistuivat vain linja-autoihin, pyrittiin ensisijaisesti kiinnittämään huomiota tarkoituksenmukaiseen rakenteeseen, rakenteen keventämiseen, parempaan ja kestävämpään jousitukseen sekä standardisointinäkökohtiin.

Autokorjaamo-osaston toiminta laajeni ajokilometrimäärän ja kaluston lisääntymisen johdosta. Henkilökuntaa jouduttiin kertomusvuonna jonkin verran lisäämään. Edellisenä vuonna aloitettua toimintaa tehostettiin ja saatujen kokemusten perusteella voitiin ohjelmia tarkistaa omia olosuhteita vastaaviksi.

Määräaikaishuollon yhteydessä otettiin syksyllä käyttöön järjestelmällinen tarkastustoiminta, jota varten perustettiin erikoinen tarkastuselin. MH-toiminta (määräaikaishuoltotoiminta) lisäsi huomattavasti vaihto-osien tarvetta, jonka johdosta varaosakorjaamossa sen suorituskyvyn lisäämiseksi suoritettiin työtilajärjestelyjä, otettiin käyttöön parannettuja menetelmiä sekä hankittiin eräitä uusia työvälineitä ja -koneita.

Numerotietoja autojen korjaustoiminnasta:	1960	1961	1962
Alustakorjauksia	3 284	4 568	2 840
Korikorjauksia	849	547	549
Maalauksia	223	250	249
Moottoreiden täyskorjauksia	82	76	106
Huoltokorjauksia	29 200	20 335	20 379
Kolhiokorjauksia	1 213	1 380	1 439

Suurimpien työruuhkien sekä kesälomien aikana käytettiin ulkopuolisten korjaamojen apua. Samoin annettiin jonkin verran MH-töitä näiden suoritettavaksi.

Ruhan hallitilojen täytyttyä oli edelleen välttämätöntä rakentaa lisää linja-autojen ulkosäilytystiloja. Kertomusvuonna saatiin 36 uutta sähköliitäntätyyppistä säilytyspaikkaa.

Raitiovaununkorjaamo-osastossa kehitettiin edelleen huolto- ja korjaustoimintaa. Vaunujen kunnan paranemisen seurauksena voitiin pidentää määräaikaishuoltojen korjausvälejä n. 20 % ja on tämä osaltaan vaikuttanut työntekijämäärän pieneneemiseen. Tästä johtuen voitiin liikenneosastolle luovuttaa entistä enemmän isoja vaunuja, joka taas puolestaan aikaansai liikenneosastolla henkilösäästöjä.

Korjaustoiminnan yhteydessä pyrittiin saatujen kokemusten ja kokeilujen puitteissa parantamaan myös johdinkulkuneuvojen teknillistä kuntoa ja teknillisiä ominaisuuksia sekä näin lisäämään vaunujen käyttövarmuutta.

Numerotietoja raitiovaunujen ja johdinautojen korjaus- ja huoltotoiminnasta:

	1960	1961	1962
Moottorivaunujen uudelleenrakentaminen	2	—	—
Moottorivaunujen täyskorjauksia.....	45	55	42
Perävaunujen täyskorjauksia	1	2	6
Moottorivaunujen suuria osakorjauksia	222	169	153
Perävaunujen » »	16	11	28
Ratamoottorien täyskorjauksia	219	95	80
Osittaisia ratamoottorien korjauksia	—	266	241
Kolhiikorjauksia	627	537	544
Ulkopuolisia maalauksia	13	12	35
Pieniä huoltokorjauksia	7 950	8 607	9 766
Linjalla suoritettuja korjauksia	4 542	3 775	4 595
Johdinautokorjauksia	635	681	637
Johdinautokorjauksia linjalla	554	509	557

Rataosaston toiminta kertomusvuoden aikana oli suunnilleen edelliseen vuoteen verrattavissa. Tehostamalla työkoneiden käyttöä pyrittiin parantamaan toiminta-almiutta sekä saavuttamaan kustannussäästöjä; mm. rakennettiin saatujen myönteisten kokemusten johdosta vanhoista raitiovaunuista lisää ratojen puhdistusvaunuja 3 kpl.

Suurehkoja rata- ja ilmajohtotöitä oli kertomusvuonna Lauttasaarenkadun katualueen eteläpuolella, Helsinginkadulla sekä Brahenkadun kulmauksessa. Fredrikinkadun ja Albertinkadun liikenteen muuttaminen yksisuuntaiseksi aiheutti johdinautolinjan siirtämisen Kampintorilta etelään päin Malminrinteen kautta Albertinkadulle ja Pursimiehenkadun kautta edelleen Viiskulmaan, jossa se yhtyi entiseen reittiinsä.

Rataosaston toiminta kertomusvuoden aikana on numerotietojen valossa seuraavanlainen:

R a d a t	1960	1961	1962
Linjaraiteiden pituus	79 878 m	79 886 m	78 976 m
Ratapiha- ja halliraitteiden pituus	15 324 »	14 948 »	14 344 »
Uutta raidetta rakennettu tai vanhaa uusittu	678 »	548 »	1 612 »
Kuluneita kiskoja vaihdettu	4 391 »	3 950 »	1 149 »
Vaihteiden lukumäärä	310 kpl	289 kpl	289 kpl
Katua päällystetty kivellä	10 326 m ²	18 825 m ²	8 235 m ²
Katua päällystetty asfaltilla	7 230 »	2 580 »	2 245 »

Raitioteiden ja johdinautojen sähkölaitteet

	1960	1961	1962
Ajoverkoston kokonaispituus	106 982 m	106 614 m	107 920 m
Raitioteiden ajoverkosto	95 202 »	94 834 »	97 320 »
Johdinautojen ajoverkosto	11 780 »	11 780 »	10 600 »
Vaihteiden lämmityslaitteita asennettu ..	2 kpl	4 kpl	7 kpl

Teknillisen suunnitteluosaston päähuomio suuntautui edelleen autokorjaamo-osastolle. Autojen määräaikaishuoltoon liittyvää tutkimus- ja suunnittelutyötä jatkettiin. Autokalustoa pyrittiin yhtenäistämään sekä samalla tutkimaan sen kehittämistä mahdollisuuksien puitteissa. Erityisesti on tutkittu suuremman kuljetuskapasiteetin omaavien yksiköiden soveltuvuutta olosuhteisiin.

Yhteistoiminnassa muiden teknillisten osastojen ja hankintaosaston kanssa pyrittiin kehittämään hankinta- ja varastotoimintaan liittyvää yhteistyötä. Rataosaston edellisenä vuonna suunniteltua puhdistuskalustoa parannettiin saatujen kokemusten perusteella.

Liikennelaitoksen uusia rakennushankkeita varten suoritettiin perustutkimuksia. Ruhan hallialueelle suunniteltiin sähkölämmityksellä toimivia linja-autojen ulko-säilytysalueita sekä tutkittiin eri ulkonäsäilytystapojen soveltuvuutta käyttöömme.

Teknillistä koulutustoimintaa tehostettiin järjestämällä kurseja sekä teknilliselle henkilökunnalle että liikennehenkilökunnalle. Teknillinen henkilökunta on osallistunut myös kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämiin kurseihin.

Palosuojelu. Vuoden aikana suoritettiin huomattavasti uuden palolain edellyttämiä rakennusteknillisiä parannuksia. Palokaluston täydentämistä ja uudenaikaistamista jatkettiin. Kaikki rakennuksissa sekä kalustossa sattuneet tulipalot saatiin sammutettua alkusammutuskalustolla, ainoana poikkeuksena oli eräs Ruhassa sattunut autopalo, jonka sammuttamiseen pyydettiin palokunnan apua.

Kertomusvuoden aikana valmistuivat Töölön ja Vallilan polttonesteiden varastot.

Laitoksen toimesta jatkettiin palosuojeluun liittyvää opetustoimintaa suunnilleen samassa mittakaavassa kuin aikaisemmin. Luentcja pidettiin työnjohdolle ja liikennehenkilökunnalle.

Työturvallisuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota. Vuoden aikana suoritettiin työpaikoilla kaksi tarkastuskierrosta ja niiden perusteella korjattiin havaitut epäkohdat. Työtapaturmien todettiin selvästi vähentyneen.

Aloitetoiminta oli melko vilkasta, jota osoittaa se että 22 % kaupungin aloite-toimikunnan palkitsemista aloitteista oli laitoksen henkilökunnan esittämiä.

---

33. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Puutavara- ja polttoainejaostoon kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana teollisuustointia johtava apul.kaup.joht. Hjalmar Krogius sekä jäsenenä toimits. Martti Jokinen, rakennustointia johtava apul.kaup.joht. Veikko Järvinen, joht. Veikko Loppi sekä kaup.joht. Arno Tuurna. Asiantuntijoina ovat jaoston kokouksiin osallistuneet kaup.ins. Walter Starck ja vs. kaup.ins. Yrjö V. Virtanen, hankintapääll. Leo Molander sekä kaup.metsänhoit. Paavo Harve. Jaoston sihteerinä toimi apul.kaup.siht. Tauno Lehtinen. Jaosto kokoontui kertomusvuonna 5 kertaa ja pöytäkirjapykäläen lukumäärä oli 32.

Jaoston käsittelemät asiat. Tärkeimmistä jaoston esityksistä ja päätöksistä mainittakoon seuraavia asioita koskevat: puutavara- ja polttoainetoimiston johtosäännön tiliaisiain koskevan 5 §:n muuttaminen; v:n 1963 talousarvioon otettavat polttoaineiden hinnat sekä kaupunginhallitukselle tehty esitys, että toimisto saisi pitää yhdistettyä raaka-aine-, tukki-, halko- ja veistetyyn puun varastoa, jonka arvo olisi enintään 500 mmk.

Toimiston henkilökunta. Toimiston henkilökunta pysyi toimintavuoden aikana muuttumattomana. Päätoimistossa oli johtajan ja konttoripäällikön lisäksi 2 toimistovirkailijaa ja kenttätöyönjohdossa oli Helsingissä 3 henkilöä ja maaseudulla metsänhoitajan lisäksi 19 henkilöä.

Yleis tilanne

Kertomusvuosi oli toimistolle edelleen suotuisa. Aikaisessa vaiheessa suoritettut halkojen ja erikoispuun hankinnat tekivät toimintavuoden varsinkin näiden osalta tavallista edullisemmaksi. Sahan osaltakin oli vuosi hyvä, vaikka tulokseltaan ei vastannut edellistä vuotta.

Sahatavaran kysyntä ulkomailla pysyi suurimman osan vuotta verrattain laimeana ja hinnatkin pysyttelivät tasolla, mihin ne olivat vuodenvaihteessa laskeneet. Vasta vuoden lopussa kysyntä vilkastui ja hinnat, varsinkin kuusitavaran, kiinteniivät. Kotimaassa sahatavaran kysyntä oli edelleen vilkasta. Puolipuhasta tavarasta oli koko syksyn suorastaan kovaa puutetta ja hinta nousi viennistä saatuja hintoja korkeammaksi.

Tukkien hankinnassa hankintavuoden 1961—1962 tavoite jäi saavuttamatta ja hinnat odotetun laskun asemesta nousivat. Ostot alkoivat myös huonoissa merkeis-

sä. Kantohinnat nousivat edelleen, ja hankintatavoitteen saavuttaminen näytti vaikealta.

Halkojen hinnoissa oli samoin havaittavissa voimakasta nousua. Kuivan halon hinta, joka vuoden alussa oli Helsingissä 1 500 mk/m³, nousi jatkuvasti ja vuoden lopussa se oli 1 800—1 900 mk/m³.

Työvoiman suhteen vuosi meni häiriöittä. Vuoden alussa tapahtui yleinen 3.3 %:n palkkojen nousu. Sahalla ei työvoimasta esiintynyt puutetta, syksyllä päinvastoin oli huomattavissa lisääntynyttä tarjontaa. Metsätöissä sujuivat hakkuut edelleen, moottorisahojen ja koneelliseen kuorintaan siirtymisen ansiosta hyvin, mutta hevosajotilanne tuntui edelleen huonontuneen.

Halkovarastot olivat Helsingissä vuoden alussa 5 331 m³ ja maaseudulla 42 837 m³, josta keskeneräisiä hankintoja oli 23 838 m³, varastossa oli yhteensä 48 168 m³. Vuoden aikana ostettiin halkoja 46 523 m³, mittavoitto oli 4 140 m³, yhteensä 50 663 m³. Vuoden aikana luovutettiin 42 060 m³ halkoja ja varasto oli vuoden lopussa 56 771 m³, josta varastossa Helsingissä oli 2 645 m³ ja maaseudulla 54 126 m³. Keskeneräisiä hankintoja oli 18 309 m³.

Marian ja Nikkilän sairaalat käyttivät vielä viimeistä vuotta osittain metsäosastolta vastaanotettuja halkoja. Metsäosaston luovutukset olivat kertomusvuoden aikana 4 184 m³.

Halkoja toimitettiin kaupungin omille laitoksille 27 322 m³, huoltolautakunnalle 9 440 m³ sekä muille 5 298 m³, yhteensä 42 060 m³. Mainitusta määrästä toimitettiin pilkottuna 19 991 m³.

Koivuhalkojen hinta jakelussa oli 1.1.—31.3. välisenä aikana 1 700 mk/m³, 1.4.—30.6. välisenä aikana 1 800 mk/m³, 1.7.—9.9. välisenä aikana 1 850 mk/m³, 10.9.—31.10. välisenä aikana 1 900 mk/m³ sekä 1.11.—31.12. välisenä aikana 2 000 mk/m³, mitkä olivat samat kuin Helsingin halkokauppiasyhdistyksen sopimat hinnat.

Erikoispuun varastot olivat vuoden lopussa kuutiojaloiksi muunnettuna 346 262 j³ keskeneräiset hankinnat mukaan luettuna.

Erikoispuuta toimitettiin seuraavasti: hirsitä 135 226 jm, paaluja 16 227 kpl, parruja 67 172 jm, pylviäitä 700 kpl sekä ratapölkkyjä 3 120 kpl.

S a h a

Vuoden alussa oli sahalla tukkeja 100 000 j³, keskeneräisiä hankintoja 1 294 748 j³, joten varastossa oli yhteensä 1 394 748 j³ tukkeja. Vuoden aikana ostettiin 1 170 079 j³ lisää, joten varastossa oli yhteensä 2 564 827 j³. Kertomusvuonna käytettiin 1 344 977 j³ tukkeja, mittatappio oli 49 771 j³. Varasto oli vuoden lopussa 1 170 079 j³.

V:n 1961—1962 hankintojen (sahalla kuorimattomana) keskihinta ilman korkoja, poistoja, eläkkeitä ja Helsingin toimiston kustannuksia, oli 162:28 mk/j³, pystymetsien keskimääräisen kantohinnan ollessa 115:03 mk/j³. V:n 1962—1963 hankintatavoitteesta oli kertomusvuoden loppuun mennessä ostettu 1 170 079 j³.

Työntekijöitä oli sahalla keskimäärin 65, lisäksi oli kuljetuspuolella 7 autoa ja 9 miestä. Työtuntimäärä kertomusvuoden aikana oli sahalla 137 455.

33. Puutavara- ja polttoainetoimisto

Sahan käyntiaika oli 1 992 t ja tänä aikana sahattiin keskimäärin 3.1 std/t. Saha seisoi kesäloma-ajan (22.7.—20.8.), jolloin suoritettiin vuosikorjaukset. III-kehäsaha seiso vielä loman jälkeen 13.9. saakka kampiakselin korjauksen takia. Saha ei ollut käynnissä myöskään 17.—23.4. ja 24.—31.12. välisinä aikoina.

Kertomusvuoden aikana sahattiin 6 066 std, josta höylättiin 796 std. Tukkeja käytettiin 221 j³/std.

Sahalta toimitettiin puutavaraa kaupungin laitoksille 2 544 std, vientilaivauksiin 3 213 std sekä myytiin kotimaassa 825 std, eli yhteensä 6 582 std.

Kaupungin laitoksille toimitetusta tavarasta laskutettiin Suomen Sahat -nimisen yhdistyksen tukkuhinnaston mukaan.

Teollisuushaketta toimitettiin 36 323 m³ ja sahanpurua 3 648 m³.

Kotimaisille teollisuuslaitoksille myytiin tukkien latvoista tehtyä kuusi- ja mäntypaperipuuta 3 317 m³.

Sähkövoimaa käytettiin 983 160 kWh, josta maksettiin 8:51 mk/kWh. Loistehosta maksettiin 50 586 mk.

Tapaturmia sattui 5, joiden johdosta menetettiin 103 työpäivää. Sairausajan palkkaa maksettiin 133 päivältä 116 628 mk.

Kustannukset sahalla olivat 9 480 mk/std, josta palkat, työnjohdon- ja toimistohenkilökunnan palkat mukaan luettuna, olivat 5 525 mk/std.

Hake myytiin Enso-Gutzeit Oy:lle Kaukopäähän. Sen hinta oli v.v. Kaukopäässä 1 148 mk/m³. Hakkeen rahti Heinola-Kaukopää oli 219 mk/m³.

Myydyn sahatavaran keskihinta oli 51 818 mk.

Sahassa ei suoritettu mitään varsinaisia uudistuksia. Kuljetuspuolelle ostettiin 3 uutta autoa sekä puoliperävaunu. Yksi autoista ja perävaunu tulivat sahan käyttöön ja 2 autoa Helsingin halkotarhalle jakeluautoiksi.

Tulot ja menot

Toimiston tulot tilinpäätöksen mukaan olivat 582 531 675 mk ja menot 579 800 115 mk, joten ylijäämää kertyi 2 731 560 mk.

34. Teurastamolaitos¹⁾

Teurastamolaitoksen lautakunta

Lautakunnan kokoonpano ja kokoukset. Teurastamolaitoksen lautakuntaan kuuluivat v. 1962 puheenjohtajana isänn. Juho Mehto sekä jäseninä: maat. ja metsät. kand. Göran Engström, prof. Erkki Halme, varat. Erkki Hara, autonkulj. Esko Ilkka, tarkast. Severi Koskinen, agron. Jorma Koskivaara, teurast. Yrjö Pajula sekä joht. Kaarle Sorkio. Kaupunginhallituksen edustajana oli varat. Kaj-Erik Östenson. Lautakunnan varapuheenjohtajana toimi agron. Koskivaara sekä sihteerinä varat. Holger Quick.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 12 kertaa; sen käsittelemien asioiden pykäläluku oli 220. Lähetettyjä kirjeitä 35.

Lautakunnan tärkeimmistä päätöksistä mainittakoon: teurastamolaitoksen hankintojen raha-arvon ylärajan määrittäminen (26. 1. 6 §); syväjäädyyttämön pakkasalien ja hedelmäsäilytysalien vuokrien tarkistus (19. 10. 171 §); syväjäädyyttämön kellaritilojen, aulojen, ullakkojen ym. vuokrien tarkistus sekä teurastamon eräiden vuokrien tarkistus (14. 12. 200—217 §).

Esitykset. Lautakunnan kaupunginhallitukselle tekemistä esityksistä mainittakoon mm. seuraavat: jään hinnan tarkistus 1. 3. lukien (16. 2. 38 §); ansiomerkkien myöntäminen (16. 2. 42 §); äänivaltaisen jäsenen valitseminen Suomen Kunnallisten Teurastamoiden Yhdistyksen Helsingissä 5. 5. pidettävään vuosikokoukseen (26. 4. 78 §); lisätilojen hankkiminen teurastamolaitoksen toimistolle (26. 4. 79 §); teurastamolaitoksen talousarvioehdotus v:lle 1963 (26. 4. 108 §); pannuhuoneen vuokraus (17. 8. 26 §); ehdotus teurastamolaitoksen uudelleenjärjestelyksi insinööritoimisto N. E. Wernbergin laatiman vaihtoehdon B:n mukaisesti (21. 9. 153 §); teurastamolaitoksen aukioloajat (21. 9. 160 §).

Lausunnot. Kaupunginhallitukselle annettiin mm. seuraavat lausunnot, jotka koskivat: teurastamolaitoksen käyttömaksujen ja lihantarkastusmaksujen tarkistamista (16. 2. 39 §); kaup. Gustaf Sainion valitusta teurastamolaitoksen lautakunnan 16. 3. tekemän päätöksen johdosta (26. 4. 83 §); vihannestukkukeskuksen myyntipaikkojen maksuja koskevaa vihannestukkualan järjestöjen kirjelmää (15. 6. 116 §); kalatukkukeskuksen suunnittelukomitean mietintöä (15. 6. 118 §); Kukka-ala -nimisen tukkuliikkeen toimintaa (17. 8. 135 §); teurastuspalkkioiden tarkistamista (17. 8. 136 §); kalatukkukeskuksen satamatöiden aloittamista v. 1963 (17. 8. 137 §); dipl. ins. Lauri Lindqvistin valitusta teurastamolaitoksen lautakunnan 12. 8. 1959 tekemästä päätöksestä (16. 11. 184 §).

¹⁾ Kertomukseen liittyvät tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja teurastamolaitoksen toimintakertomuksen eripainoksessa.

Teurastamolaitos

Henkilökunta. Henkilökunnan lukumäärä kertomusvuoden lopussa oli 95. Näistä oli vakinaisia viranhaltijoita 49, tilapäisiä 4, sopimuspalkkaisia 7 sekä tuntipalkalla olevaa henkilökuntaa 35.

Eläkkeelle siirtyi 16. 9. lukien siivooja Elisabeth Rantanen ja 27. 8. lukien vaakaaja Gunnar Mannila.

Teurastamolaitoksen vaakaajan (halliapulaisen) virkaan nimitettiin 1. 12. varastomies Matti Vastamäki. Virkavapautta aikana 14. 1.—13. 3. 1963 myönnettiin labor.apul. Maija Almilalle. Kaupunkiliiton 25-vuotisansiomerkki myönnettiin var-tija Viktor Lindbergille sekä vaakaaja Gunnar Mannilalle. Kaupunkiliiton 20-vuotisansiomerkki myönnettiin Hilma Koivistolle.

Yleinen teurastamo

Teurastusosastot. Teurastusosastoilla teurastettiin ja tarkastettiin kertomusvuoden kuluessa alempana mainitut määrät eri eläimiä. Vertailun vuoksi julkaistaan myös v:n 1958—1961 luvut.

	1958	1959	1960	1961	1962
Sonneja	7 605	6 573	5 193	4 594	7 093
Lehmiä	12 760	9 671	11 316	7 976	10 745
Hiehoja ja isoja vasikoita	15 523	12 794	14 043	9 778	12 825
Pikkuvasikoita	4 094	4 486	5 385	3 996	4 166
Lampaita ja vuohia	3 507	2 700	2 667	2 064	2 288
Sikoja yli 50 kg	33 577	25 439	21 015	19 726	23 465
Sikoja alle 50 kg	2 402	1 940	1 252	1 071	1 213
Hevosia ja hirviä	705	376	566	476	285
Yhteensä	80 173	63 979	61 437	49 681	62 080

Edellä luetellut v:n 1962 ruhot vastasivat keskipainojen mukaan laskettuna 5 413 986 kg lihaa, josta 58,3 % nautakarjan, 0,6 % lampaan, 39,6 % sian ja porsaan sekä 1,5 % hevosen lihaa.

Teurastusten jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o I.

Teurastusosastoilla hylättiin lihaa 18 104 kg ja elimiä 47 314 kg, joten tällä osastolla hylätyn lihan kokonaismäärä oli 65 418 kg lihaa.

Teurastusosastoilla teurastetut eläimet oli tuotu kaupunkiin joko maanteitse tai rautateitse, kuten seuraavasta yhdistelmästä lähemmin selviää:

	Maanteitse	Rautateitse	Yhteensä
Naudat	27 540	7 358	34 898
Lampaat ja vuohet	1 242	945	2 187
Siat	23 856	862	24 718
Hevoset	253	24	277
Yhteensä	52 891	9 189	62 080

Vuotien tarkastus. Teurastamossa teurastettujen eläinten vuotia tarkastettiin eri kuukausina seuraavat määrät:

	Tarkastettu	Leimattu			Nylkyvikoja			Luonnonvikoja	
	kpl	I lk	II lk	III lk	kpl	%	kpl	kpl	%
Tammikuu	2 562	1 944	618	—	28	1.0	38	552	21.52
Helmikuu	2 552	1 974	578	—	27	1.0	30	521	20.44
Maaliskuu	2 537	2 051	485	1	28	1.10	33	425	16.70
Huhtikuu	2 919	2 451	467	1	33	1.13	47	388	13.25
Toukokuu	3 413	2 948	464	1	47	1.37	30	388	11.39
Kesäkuu	2 672	2 235	434	3	52	1.94	19	366	13.66
Heinäkuu	3 042	2 606	435	1	56	1.84	14	366	12.09
Elokuu	3 222	2 740	477	5	56	1.73	15	411	12.73
Syyskuu	3 604	3 135	468	1	23	0.63	25	421	11.65
Lokakuu	4 092	3 193	899	—	55	1.34	29	815	19.98
Marraskuu ...	3 309	2 424	885	—	41	1.23	26	818	24.71
Joulukuu	2 620	1 789	828	3	21	0.80	26	784	29.95
Yhteensä	36 544	29 490	7 038	16	467	1.27	1)332	6 255	17.11

Lisäksi tarkastettiin seuraava määrä maalaisvuotia:

	Tarkastettu	Leimattu		
	kpl	I lk	II lk	III lk
Tammikuu	133	114	14	5
Helmikuu	144	120	20	4
Maaliskuu	191	162	20	9
Huhtikuu	225	198	23	4
Toukokuu	239	195	39	5
Kesäkuu	198	169	23	6
Heinäkuu	172	136	33	3
Elokuu	142	113	23	6
Syyskuu	128	109	14	5
Lokakuu	231	201	26	4
Marraskuu	221	180	40	1
Joulukuu	272	222	50	—
Yhteensä	2 296	1 919	325	52

Lihantarkastamo

Lihantarkastamossa tarkastettiin vuoden aikana 1 863 379 kiloa lihaa keskipainojen mukaan laskettuna. Tarkastukset kohdistuivat seuraaviin ruholajeihin. Vertailun vuoksi julkaistaan myöskin v:n 1961 vastaavat luvut:

¹⁾ Teurastustavasta johtuen 332 uskonnollisten menojen mukaan teurastetun eläimen vuotaa merkitty II luokkaan.

34. Teurastamolaitos

	1961	1962
Sonneja	207	212
Lehmiä	6 837	6 874
Hiehoja ja isoja vasikoita	8 567	9 274
Pikkuvasikoita	9 858	8 247
Lampaita ja vuohia	4 444	4 643
Sikoja ja porsaita	2 888	1 865
Hevosia	263	211
Yhteensä	33 064	31 326

Tarkastuksen jakautuminen eri kuukausille käy ilmi eripainoksen taulukosta n:o II.

Lihantarkastamossa hylättiin kertomusvuonna lihaa 54 187 kg ja elimiä 23 659 kg, joten tällä osastolla hylätyn lihan kokonaismäärä oli 77 846 kg.

Laboratorio

Laboratoriossa suoritettiin vuoden kuluessa 508 (623 v. 1961) bakteriologista tutkimusta, 1 083 (1 250) keittokoetta ja pH-mittausta. Bakterioskooppisia ja histologisia tutkimuksia tehtiin yhteensä 216 (254) ja sekalaisia tutkimuksia 16 (44). Erikoistutkimuksia suoritettiin 118.

Trikiinitutkimus suoritettiin 26 543 (23 685) sianruhosta.

Bakteriologisesti tutkittiin 0.5 % tarkastetuista ruhoista, joista 153 oli teurastusosastoista ja 355 lihantarkastamosta. Bakteriologisesti tutkituista ruhoista hylättiin 230 eli 45.3 %. Hylkäämisperusteet olivat: bakteeripitoisuus 86, vieras haju 31, korkea pH-arvo 5, patologis-anatomiset syyt 43, bakteeripitoisuus ja vieras haju 19, bakteeripitoisuus ja korkea pH-arvo 1, bakteeripitoisuus ja patologis-anatomiset syyt 2, bakteeripitoisuus, vieras haju ja korkea pH-arvo yhdessä 1, vieras haju ja korkea pH-arvo 33, vieras haju ja patologis-anatomiset syyt 3, korkea pH-arvo ja patologis-anatomiset syyt 2, lymphadenosis 1, salmonellosi 2 ja vetinen liha 1.

Keittokoe ja pH-mittaus suoritettiin 417 ruhosta teurastusosastoissa ja 666:sta lihantarkastamossa tarkastetusta eli yhteensä 1 083 ruhosta. Tämä oli 1.2 % kaikista tarkastetuista ruhoista. Vain vieraan hajun ja pH-arvon toteamiseksi tutkituista ruhoista hylättiin keittokokeen ja pH-mittauksen perusteella 118 ruhoa eli 20.5 %.

Ilman laboratoriotutkimuksia hylättiin 426 ruhoa eli 0.5 % tarkastetuista ruhoista.

Lihasrappeutumaa todettiin 216 naudassa ja kuudessa siassa. Salmonella typhimurium todettiin bakteriologisen tutkimuksen perusteella kahdessa pikkuvasikassa. Pernaruttotutkimuksia suoritettiin kymmenen, kaikki kielteisinä tuloksina. Tuberkuloosi todettiin 157 siassa eli 78.1 %:ssa suoritetuista 201:stä tuberkuloositutkimuksesta. Muita bakterioskooppisia tutkimuksia suoritettiin kaksi. Histologisia tutkimuksia suoritettiin kolme.

Lisäksi suoritettiin erityisesti salmonellojen toteamiseksi tutkimuksia lihanleikkuupöydistä, hakkuupölyistä sekä suolten käsittelypöydistä 15, rotista ja hiiristä 31 ja vasikoista 72. Yhdessä rotassa todettiin Salmonella typhimurium. Rotat ja hiiret tutkittiin myös trikiinien varalta.

Trikiinitutkimukseen otettiin näytepalanen 26 224:stä kotimaiseen käyttöön jäävästä sianruhosta. Jokaisesta palasta tehtiin seitsemän trikinoskooppista tutki-

musta. 319:sta vientiin aiotusta sianruhosta otettiin kaksi näytepalasta kustakin ja tehtiin niistä 14 trikinoskoopista tutkimusta.

Vuoden aikana suoritti laboratoriossa, lihantarkastamossa ja teurastusosastoissa 8 eläinlääkäriä hygienikkokurssiin sekä 7 eläinlääkäriä laillistamiskurssiin kuuluvan harjoittelun. Lihantarkastamossa ja teurastusosastoissa harjoitteli 15 eläinlääketieteen kandidaattia ja laboratoriossa 15 laboratorioapulaiskursilaista. Kaikille harjoittelijoille luennoitiin. Laboratoriossa harjoitteli lisäksi 16 trikiinitutkijakursilaista. Kuudelle lääketieteen kandidaattiryhmälle ja yhdelle maatalousylioppilasryhmälle annettiin täydennysopetusta elintarvikehygieniassa.

Tarkastuseläinlääkäriin toteamat taudit ja niistä aiheutuneet toimenpiteet ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o V.

Sairasteurastamolla obdusoitiin viisi eläintä, näistä kaksi lehmää, yksi vasikka ja kaksi pikkuvasikkaa. Eläinten kuolema ei ollut tarttuvien tautien aiheuttama.

Tukkumyynnihallia ja jäähdyttämöjä käytettiin eri kuukausina seuraavasti:

	Tammik.	Helmik.	Maalisk.	Huhtik.	Toukok.	Kesäk.	Heinäk.	Elok.	Syysk.	Lokak.	Marrask.	Jouluk.	Koko vuosi
Tukkumyynnihallissa myytiin:													
Nautoja ..... kpl	5 143	4 788	4 699	4 373	4 294	3 896	3 464	4 238	4 354	5 229	5 121	4 385	53 984
Isoja vasikoita »	3 425	2 915	3 742	3 637	4 356	4 044	2 969	5 246	5 679	5 571	4 540	4 135	50 259
Pikkuvasikoita »	1 146	990	1 577	2 187	1 855	1 088	812	656	735	818	946	858	13 668
Lampaita ..... »	689	809	955	833	878	371	1 625	2 759	2 124	2 559	1 544	1 100	16 246
Sikoja ..... »	4 095	4 059	5 784	4 024	4 803	4 323	3 692	4 607	3 983	5 219	6 155	5 110	55 854
Hevosia ..... »	94	76	87	74	125	126	49	113	63	128	140	60	1 135
Hirviä ..... »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	20	—	43
Yhteensä, kpl	14 592	13 637	16 844	15 128	16 311	13 848	12 611	17 619	16 938	19 547	18 466	15 648	191 189
Muuta tavaraa, kg	66 308	60 756	53 839	50 714	55 558	44 811	54 593	47 001	45 956	60 822	62 749	43 729	646 836

Kiloiksi muutettuina muuttuvat edellä olevat numerot seuraaviksi:

	kg	kg	kg
Tammikuu ...	1 330 771	Toukokuu ...	1 318 741
Helmikuu	1 236 762	Kesäkuu	1 185 948
Maaliskuu ...	1 409 907	Heinäkuu	1 034 356
Huhtikuu	1 220 277	Elokuu	1 325 875
		Syyskuu	1 303 078
		Lokakuu	1 542 276
		Marraskuu ...	1 521 964
		Joulukuu	1 241 677
		Koko vuosi ..	15 671 632

	Tammik.	Helmik.	Maalisk.	Huhtik.	Toukok.	Kesäk.	Heinäk.	Elok.	Syysk.	Lokak.	Marrask.	Jouluk.	Koko vuosi
Jäähdyttämön riippuvien ruhojen osastoilla säilytettiin ¹⁾ :													
Nautoja ..... kpl	6 588	6 992	8 235	5 039	4 612	6 273	3 924	7 515	6 390	8 621	9 245	7 667	81 101
Isojivasikoita »	1 898	1 885	2 419	2 407	3 451	3 018	2 496	7 100	5 223	4 363	4 020	4 935	43 215
Pikkuvasikoita »	887	636	1 421	2 152	1 616	1 307	576	776	456	610	566	693	11 696
Lampaita ..... »	281	375	526	423	550	174	1 258	1 679	1 147	2 049	319	553	9 334
Sikoja ..... »	4 208	3 614	9 917	3 947	7 064	5 666	5 163	5 971	3 905	5 744	7 814	7 902	70 915
Hevosia ..... »	59	44	81	47	92	204	29	154	93	226	208	205	1 442
Yhteensä, kpl	13 921	13 546	22 599	14 015	17 385	16 642	13 446	23 195	17 214	21 613	22 172	21 955	217 703
Muuta tavaraa, kg	31 055	31 980	29 160	44 165	28 100	52 700	36 715	33 660	40 545	54 115	52 390	50 200	484 785

¹⁾ Luvut tarkoittavat säilytyspäivien yhteenlaskettua ruho- ja kilomäärää.

34. Teurastamolaitos

Teurastamon juoksuratoja, sähkövinttureita ym. laitteita käytettiin seuraavaa muualla tarkastettua lihamäärää varten:

	Tammik.	Helmik.	Maalisk.	Huhtik.	Toukok.	Kesäk.	Heinäk.	Elok.	Syysk.	Lokak.	Marrask.	Jouluk.	Koko vuosi
Nautoja ..... kpl	2 536	2 109	2 575	2 339	2 017	1 973	1 490	2 533	2 317	2 621	2 675	2 296	27 481
Isoja vasikoita. »	1 771	1 435	2 424	2 221	2 651	2 495	1 478	3 471	3 588	2 989	2 449	2 434	29 406
Pikkuvasikoita »	202	165	386	720	693	295	174	147	159	175	186	89	3 391
Lampaita ..... »	279	389	485	516	684	277	586	1 312	1 063	1 584	1 209	824	9 208
Sikoja ..... »	2 095	2 033	3 132	2 133	2 671	2 115	2 089	2 378	2 154	2 560	3 520	2 919	29 799
Hevosia ..... »	44	33	26	37	74	87	28	76	36	89	105	38	673
Hirviä ..... »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	20	—	43
Yhteensä, kpl	6 927	6 164	9 028	7 966	8 790	7 242	5 845	9 917	9 317	10 041	10 164	8 600	100 001
Muuta tavaraa, kg	13 926	10 919	10 875	15 554	13 165	6 932	16 885	13 417	14 069	18 900	22 618	12 031	169 291

Edellä mainittu lihamäärä oli kiloiksi muutettuna eri kuukausina seuraava:

	kg	kg	kg
Tammikuu ..... »	621 503	Toukokuu ..... »	655 027
Helmikuu ..... »	555 409	Kesäkuu ..... »	604 568
Maaliskuu ..... »	771 691	Heinäkuu ..... »	466 153
Huhtikuu ..... »	630 160	Elokuu ..... »	726 618
			Koko vuosi ... 7 989 842

Lihan hinnoittelu. Hinnoitellun lihan tukkuhintojen korkein ja alin hinta kuukausittain eri lajeittain ja hintaryhmissä ilmenee eripainoksen taulukosta n:o III.

Teurastamon kautta yleiseen kulutukseen toimitetut lihamäärät kuukausittain käyvät ilmi eripainoksen taulukosta n:o IV.

Syvjäädättämö

Syvjäädättämön pakkastilat olivat kaikki vuokrattuina läpi vuoden, samaten kellarit, ullakot ja osittain myös aulat. Pakkasvarastoissa säilytettiin kuukausittain seuraavat tavaramäärät:

	Tammik.	Helmik.	Maalisk.	Huhtik.	Toukok.	Kesäk.	Heinäk.	Elok.	Syysk.	Lokak.	Marrask.	Jouluk.	Koko vuosi
Kalaa ..... kg	48 292	52 222	42 999	44 734	347 982	433 359	54 298	48 903	47 273	87 215	92 654	40 866	1 340 797
Lihaa ..... »	82 665	75 518	72 897	97 973	136 862	104 666	150 783	249 801	190 534	168 523	178 897	235 980	1 745 099
Vihannek- sia ja mar- joja ..... »	13 759	22 832	21 596	33 677	15 342	21 514	34 741	62 924	104 440	64 137	46 332	30 699	471 993
Voita ..... »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Muuta ta- varaa, ku- ten jääte- lää, mu- nia ym... »	2 962	1 715	47 841	56 489	27 174	9 569	9 183	4 842	88	—	871	1 949	162 683
Yhteensä, kg	147 678	152 287	185 333	232 873	527 360	569 108	249 005	366 470	342 335	319 875	318 754	309 494	3 720 572

Taulukon lukuihin ei sisälly syväjäädyyttämön aulatiloissa, kellareissa ja ulla-koilla säilytetty tavara.

Syväjäädyyttämön V kerroksessa aloitettiin kahden uuden hedelmäjäähdyttämön rakennustyöt.

Syväjäädyyttämön pakkastilojen laskentaperuste muutettiin.

Vihannestukkukeskus

Vihannestukkukeskuksen neuvottelukuntaan v. 1962 kuuluivat teurastamolaitoksen lautakunnan valitsemina teurastamolaitoksen toim.joht. Björn-Ole Engdahl puheenjohtajana sekä jäseninä puutarhurit Väinö Liemola ja Arne Söderström myyntiasiakkaiden edustajina sekä os.pääll. Armas Aalto ja kaupp. Åke Rosbäck ostoasiakkaiden edustajina.

Vihannestukkukeskuksen laajentamistyöt saatiin suoritettua melkein loppuun. Vihannestukkukeskukseen rakennettiin yleinen käymälä.

Kalatukkukeskus

Kertomusvuoden aikana tuotiin Helsinkiin kalaa kaikkiaan 9 312 837 kiloa, josta mainittakoon, että suolattua kalaa tuotiin 1 461 547 kiloa ja tuoretta silakkaa 4 222 902 kiloa. Yksityiskohtaiset tiedot koko kalan tuonnista lähetyspaikkakunnittain ja kuljetustavan mukaan ilmenevät eripainoksen taulukosta n:o VI.

Elävää kalaa tuotiin Helsinkiin sumpuissa 93 499 kg; tuoretta ja jäädyytettyä kalaa tuotiin laivoilla 1 090 001 kg, autoilla 6 424 228 kg ja rautateitse 71 597 kg eli yhteensä 7 585 826 kg; suolattua kalaa tuotiin laivoilla 1 091 540 kg, autoilla 351 965 kg ja rautateitse 18 042 kg, yhteensä 1 461 547 kg; savustettua kalaa tuotiin autoilla 171 965 kg ja kaikkiaan oli siis kaupunkiin tuodun kalan määrä 9 312 837 kg.

Kalasadaman jäähdyttämössä säilytettiin (luvut tarkoittavat säilytyspäivien yhteenlaskettua kilomäärää):

Kuukausi	Kalaa	Muuta tavaraa	Yhteensä
Tammikuu	238 510	38 080	276 590
Helmikuu	190 510	22 215	212 725
Maaliskuu	189 210	22 350	211 560
Huhtikuu	224 425	26 600	251 025
Toukokuu	348 135	21 850	369 985
Kesäkuu	286 655	29 010	315 665
Heinäkuu	312 350	27 580	339 930
Elokuu	281 190	25 190	306 380
Syyskuu	168 125	32 765	200 890
Lokakuu	204 625	44 560	249 185
Marraskuu	210 555	25 800	236 355
Joulukuu	203 290	23 950	227 240
Yhteensä	2 857 580	339 950	3 197 530

Hallinto ja sivutoiminta

K ä y t t ö o s a s t o

Teurastamon jäähdytyshuoneita ja jäätehdasta varten syväjäädyyttämön konehallissa olevat neljä ammoniakkikompressoria kävivät vuoden aikana yhteensä 9 825 t ja oli niiden sähkövirran kulutus 336 400 kWh.

Höyryä ostettiin kertomusvuoden aikana sähkölaitokselta yhteensä 12 316 tn 11 998 692 mk:n hintaan, joten keskihinta oli 974:25 mk/tn. Eri osastot kuluttivat höyryä seuraavasti: teurastamo 10 428 tn, syväjäädyyttämö 1 396 tn ja maidontarkastamo 492 tn.

Vedenkulutus oli kaikkiaan 176 323 m³ ja jakautui se seuraavasti: lämminvesi 23 717 m³, hallintorakennus 2 685 m³, jäätehdas 3 327 m³, teurastamo 88 426 m³, syväjäädyyttämö 49 426 m³ sekä maidontarkastamo 8 742 m³.

Sähkövirta ostettiin sähkölaitokselta 5 000 voltin suurjännitteisenä toukokuuhun asti. Teurastamolaitoksen omalla muuntoasemalla alennettiin jännite 380/220 ja 220/127 volttiin. Toukokuussa suoritettiin teurastamolaitoksella jännitteen korotus siten, että suurjännite nostettiin 10 000 volttiin ja alennettu jännite 380/220 volttiin. Sähkövirtaa ostettiin vuoden aikana 2 123 760 kWh 13 116 960 mk:n hinnasta, joten kWh:n keskihinta oli 6:18 mk. Sähkövirran kulutus jakautui seuraavasti: teurastamon voimavirta 823 025 kWh ja valaistusvirta 116 900 kWh, yhteensä 939 925 kWh, syväjäädyyttämön voimavirta 1 083 395 kWh ja valaistus 100 440 kWh yhteensä 1 183 835 kWh.

Syväjäädyyttämön 19 pakastevaraston ja 3 jäädyytysvaraston jäähdyttämistä varten oli konehallissa 7 ammoniakkikompressoria ja niiden käyntiajat olivat vuoden aikana yhteensä 28 716 t. Neljää pakastustunnelia varten oli konehallissa 4 ammoniakkikompressoria, joiden käyntiajat olivat yhteensä 4 014 t. Sähkövirran kulutus 11 ammoniakkikompressorissa oli yhteensä 921 800 kWh.

Kertomusvuoden aikana purettiin vanhojen jäähdytyskoneiden jäädyytysvesitorinin puinen yläosa ja betonisesta ala-osasta rakennettiin bensiini- ja öljyvarasto.

Vanha jäähdytyskonehalli vuokrattiin Karjakunnalle, joka rakensi siihen oman kanateurastamon. Kattilahuoneessa olevat kaksi Beacock & Wilcox vesiputkikattilaa romutettiin ja rakennus vuokrattiin Karjakunnalle, joka aloittaa siellä rasvan-sulattamon rakennustyöt.

Jännitteen muuttamisen vuoksi v. 1959 aloitetut teurastamolaitoksen sähköjohtojen uusimistyöt lopetettiin kertomusvuoden aikana.

Menojen ja tulojen yhdistelmä

Teurastamo laitoksineen	Menot, mk		Tulot, mk		Tulos, mk		Yhteensä mk
	Määräraha	Tilien mukaan	Määräraha	Tilien mukaan	Menot	Tulot	
Yleinen teurastamo	137 587 982	134 069 398	93 840 000	107 796 730	+ 3 518 584	+ 13 956 730	+ 17 475 314
Syväädyttäjä	80 904 371	76 561 681	71 150 000	76 822 140	+ 4 342 690	+ 5 672 140	+ 10 014 830
Vihannestukukeskus	10 214 180	12 100 373	10 510 000	15 825 350	- 1 886 193	+ 5 315 350	+ 3 429 157
Kalatukkeskus	8 293 492	8 054 131	3 260 000	3 367 058	+ 239 331	+ 107 058	+ 346 419
Sivutoiminta	11 672 975	13 264 865	12 570 000	18 040 229	- 1 591 915	+ 5 470 229	+ 3 878 314
	248 672 975	244 050 448	191 330 000	221 851 507	+ 4 622 527	+ 30 521 507	+ 35 144 034
Rahoitusvaja	—	—	57 342 975	22 198 941	—	—	—
Yhteensä	248 672 975	244 050 448	248 672 975	244 050 448	+ 4 622 527	+ 30 521 507	+ 35 144 034

Tuloa tuottavien pääomamenojen pääluokan lukuun Teurastamo laitoksineen oli varattu määrärahoja yhteensä 22.207 mmk, menot tilien mukaan olivat 15 051 623 mk ja v:een 1963 siirtyi 10 827 333 mk.

Rahoitustase joulukuun 31 päivänä 1962

<i>Vastaavaa:</i>			<i>Vastattavaa:</i>	
Kassavarat	mk	mk	Velkojat	mk
Käteisvarat	21 757		Sekalaiset	3 318 806
Shekkitilit	1 028 397		Menojäämät	
Postisiirtotilit ..	3 418 369	4 468 523	Sekalaiset	1 872 046
Ennakkovar			Ennakkotulot	
Alitilitäjät		5 000	Varsinaisten tulojen enna-	
Velalliset			kot	8 075 685
Sekalaiset		57 030	Siirtomäärärahat	
Tulojäämät			Pääomamenojen määrära-	
Sekalaiset		7 297 315	hat	17 704 000
Ennakkomenot			Talletetut vieraat varat	992 106
Varsinaisten menojen en-			Laskennalliset velat	
nakot		50 448	Kaupungin keskuskassa ...	20 635 395
Talletetut vieraat arvopape-				
rit		816 781		
Laskennalliset saatavat				
Nostamattomat määrära-				
hat		17 704 000		
Rahoitusvaja		22 198 941		
Yhteensä		52 598 038	Yhteensä	52 598 038

Kantaomaisuustase joulukuun 31 päivänä 1962

	1. 1. 1962 mk	31. 12. 1962 mk
<i>Vastaavaa:</i>		
Keskeneräiset työt ja hankinnat	7 431 438	15 096 000
Arvopaperit	1 235 000	1 235 000
Irtain omaisuus	394 337	332 169
Rakennukset ja kiinteät laitteet	924 293 549	903 609 800
Tonttialueet	209 805 370	209 805 370
	<hr/>	<hr/>
Yhteensä	1 143 159 694	1 130 078 339
<i>Vastattavaa:</i>		
Pääomavelka kaupungille	1 143 159 694	1 130 078 339
	<hr/>	<hr/>
Yhteensä	1 143 159 694	1 130 078 339

35. Elintarvikekeskus

Elintarvikekeskuksen lautakunnan kokoonpano v. 1962 oli sama kuin edellisenä vuonna.

Lautakunnalla oli vuoden aikana 10 kokousta ja niiden pöytäkirjojen pykäläluku oli 125. Saapuneita kirjeitä oli 55 ja lähetettyjä 34.

Lautakunnan tekemistä päätöksistä mainittakoon mm. seuraavat: eräiden elintarvikehankintojen suorittaminen (11.9. 74, 75 §, 16.10. 93, 94 §, 4.12. 119 §); 1 191 078 mk:n suuruisen summan veloittaminen Helsingin pääkaupungiksi tulon 150-vuotisjuhlan johdosta eräille kaupungin laitoksille järjestetystä kahvitarjoilusta (15.5. 55 §) ja ylimääräisen jäätelöannoksen jakaminen kansakoulujen oppilaille kevätlukukauden viimeisenä ruokailupäivänä (15.5. 50 §).

Lautakunta päätti merkitä tiedoksi selvitykset elintarvikekeskuksen toiminnasta 1.6.—31.8. välisenä aikana (11.9. 80 §) sekä laitoksen ruokaloiden liiketoiminnasta v:n 1961 aikana (10.4. 35 §).

Lisäksi päätettiin korottaa kertomusvuoden maaliskuu-, elo- ja lokakuussa eräiden annosten myyntihintoja hinta- ja kustannustason nousun johdosta.

Kaupunginhallitukselle tehty *esitykset* koskivat mm. ansiomerkkien myöntämistä pitkäaikaisesta palveluksesta eräille henkilökuntaan kuuluville (20.2. 20 §) sekä laitoksen virkojen järjestelyä ja palkkakysymyksiä ym. (15.5. 46, 47 §, 16.10. 96 §, 12.11. 107 §).

Lausuntoja kaupunginhallitukselle annettiin elintarvikekeskuksen pääemännän virka-asuntokysymyksestä (20.2. 21 §); kananmunien käytöstä kouluruoan valmistuksessa (11.9. 81 §) sekä kouluruoan toimittamisesta Pohjois-Helsingin yhteiskoulun oppilaille (11.9. 84 §).

Elintarvikekeskuksen henkilökunnan lukumäärä kertomusvuonna oli 195, josta määrästä 176 oli ruokatehtaassa ja ruokaloissa, 6 Herttoniemen kasvisvarastossa sekä 13 kassa- ja tiliosastossa. Vakinaisista viranhaltijoista, joita oli 89, siirtyi eläkkeelle 2 ja erosi 5. Tilapäisiä virkoja oli 2, joista toinen vakinaistettiin 1.10. Työsopimussuhteessa oli 105 henkilöä, joista 20 erosi vuoden aikana.

Kertomusvuonna täytettiin 9. palkkaluokan autonapumiehen virka, 9. palkkaluokan pääkoulukeittäjän virka, 7. palkkaluokan ruokalanhoitajan virka, 5. palkkaluokan apulaiskeittäjän virka sekä kolme 4. palkkaluokan keittiöapulaisen virkaa, kaikki 1.10. lukien.

Ero myönnettiin 7 viranhaltijalle.

Elintarvikekeskuksen lääkärin palkkiovirkaan oli 1.6.1961 kiinnitetty lääket.lis. Elli Leikola henkilökunnan terveydentilan valvomiseksi. Lääkäri suoritti käyntejä kertomusvuoden aikana mm. kaikissa ruokaloissa kiinnittäen tällöin huomiota yleiseen hygieniaan sekä ruoan käsittelyyn ja tarjoiluun.

Henkilökunnan bakteriologinen tutkimus järjestettiin tammikuussa hiirilavan-tautiepidemian puhjettua. Taudintapauksia todettiin yksi; asianomainen ei kuitenkaan joutunut työssään tekemisiin elintarvikkeiden kanssa. Poliorokotus suoritettiin sitä haluaville. Käyntien luku lääkärin vastaanotolla oli 445. Perustarkastuksia suoritettiin 33.

Kouluaterioiden kehittämiskysymys. Lautakunta pyrki jatkuvasti seuraamaan kouluaterioiden laatua ja tekemään ehdotuksia niiden monipuolistamiseksi. Kouluhallituksen saatua kertomusvuoden keväällä valmiiksi kouluruokailua koskevan tutkimuksen lautakunta kokoontui 29.5. vartavasten perehtyäkseen siihen ja keskustellakseen suoritetun tutkimuksen valossa kaupungin kansakoulujen kouluaterioista. Lautakunnan jäsen, kouluhallituksen ylitarkast. Eeva Tamminen selosti tällöin tutkimuksen tuloksia mainiten mm., että keskitason kouluateria maassamme oli vielä sangen puutteellinen, mutta Helsingissä kuitenkin hieman sitä parempi. Kuljetukset, pitkäaikainen lämpimänä säilyttäminen ja jakelun epätydyttävä järjestely kouluissa heikensivät myös ruoan ravintoarvoa. Mahdollisuuksia pakastusmenetelmän käyttämiseen olisi tutkittava.

Lautakunta yhtyi em. näkökohtiin ja piti tarkoituksenmukaisena maitoannoksen lisäämistä ja voim sisällyttämistä ruokavalioon. Kasvisten jakelua varten tarvittavat lisätilat ja niistä aiheutuvat kustannukset päätettiin selvittää. Samoin päätettiin tutkia mahdollisuuksia muunkin tyyppisten ruokien kuin keittojen valmistamiseen.

Muista toimenpiteistä mainittakoon, että syyskautena jaettiin 11 koulun oppilaille kokeeksi paloitetua raakaa porkkanaa, samoin kokeiltiin keitettyjen munien jakelua. Saatujen kokemusten nojalla tultiin siihen tulokseen, että ko. ruoka-aineita vastaisuudessakin voidaan sisällyttää kouluateriaan.

Laitoksessa suoritettut korjaustyöt ja välineiden hankinta. Koulukeittiössä ja pikkukeittiössä suoritettiin katon ja seinien maalaus ja em. keittiön kaksi ovea uusittiin sekä korjattiin keittopatojen putkistoa ja sekoituskoneistoa. Jäähdyttämöt, patterit ja kompressorit kunnostettiin, yksi kylmistä huoneista kaakeloitiin sekä uusittiin koneiden kuorintalevyt kuorimossa. Pesimön kolme allasta uusittiin.

Pikkukeittiöön hankittiin yleiskone ja kuorimoon kuljetusallas.

Laitoksen toiminta. Laitoksen liikevaihto oli 468 565 847 (ed. v. 430 049 847) mk.

Elintarvikkeita hankittiin ruoan valmistamiseksi ruokatehtaassa kaupunginhallituksen tilaisuuksiin, 77 kaupungin kansakoululle, 4 ammattikoululle, 13 suomenkieliselle ja 5 ruotsinkieliselle oppikoululle, 14 kunnalliselle ruokalalle, 22 leikkikentälle, 2 koulupuutarhalle, Hesperian sairaalan Kallion osastolle, Sedmigradskyn 5 pientenlastenkoululle, Töölön valmistavalle koululle, Venäläiselle Koululle ja lastentarhalle sekä Hammasteknikkokoululle.

Ruokatarvikkeita välitettiin kaupungin sairaaloille ja vanhainkodeille, 18 opetuskouluille, 11 lastenkodille, 2 päivähuoltolalle, 72 lastentarhalle, 5 päiväkodille, 3 kesäsiirtolalle, ruotsinkieliselle sokeainkoululle ja Hesperian sairaalan Kallion osastolle.

Laitos toimi ruokatarvikkeiden hankintaelimenä yhdessä sairaalalautakunnan alaisten sairaaloiden sekä huolto-, lastensuojelu- ja lastentarhain lautakunnan alaisen laitosten kanssa. Hankinnat suunnitteli laitoksen hankintajaosto.

Tärkeimpiä ruoka- ym. tarvikkeita hankittiin kertomusvuonna seuraavat määrät:

Ruokaleipää	67 812 kg	Sipulia	6 546 kg
Kahvileipää	11 505 »	Verta	3 735 l
Jauhoja	54 775 »	Makkaraa	17 409 kg
Suurimoita ja hiutaleita.	77 691 »	Raavasta	177 600 »
Makarooneja	4 276 »	Vasikkaa	72 076 »
Herneitä	78 467 »	Sikaa	46 179 »
Kidesokeria	38 450 »	Lammasta	1 239 »
Palasokeria	5 156 »	Maksaa	10 154 »
Siirappia	600 »	Kieltä	2 415 »
Omenamarmelaadia	730 »	Kanoja ja kalkkunoita .	6 539 »
Kahvia	4 580 »	Kalaa (tuoretta, savus-	
Teetä	106 »	tettua ja pakastettua)	7 450 »
Kaakaota	220 »	Silakkaa (suolattua)	156 »
Kuivattuja hedelmiä ...	8 079 »	Sillia	728 »
Maitoa	1 769 664 l	Puolukoita	17 818 »
Piimää	32 608 »	Virvoitusjuomia	59 950 pull.
Voita	5 941 kg	Pilsneriä	31 056 »
Margariinia	7 170 »	Talousskaljaa	460 »
Suolaa	18 091 »	Savukkeita	137 180 ras.
		Sikaareja	9 909 »

Herttoniemen kasvisvaraston välitystoiminta ja varastot ilmenevät seuraavasta:

	perunaa	porkkanaa	lanttua	punajuurta	kaalia	yhteensä
Varastossa 1.1.1962	278 890	5 391	2 739	304	25 030	312 354
Välitettiin:						
elintarvikekeskukselle ...	589 697	12 510	17 722	6 713	28 245	654 887
muille kaupungin lai-						
toksille	381 363	46 237	24 320	14 575	22 723	489 218
Varastossa 31.12.1962	462 522	11 703	5 020	6 960	13 619	499 824
Yhteensä, kg	1 712 472	75 841	49 801	28 552	89 617	1 956 283

Laitoksen omaan sekä eräiden muiden kaupungin laitosten ym. käyttöön hankitut vilja- ja siirtomaatuotteet säilytettiin Helsinginkatu 24:ssä olevassa keskusvarastossa. Hankittu liha varastoitiin teurastamolaitoksen kylmään säilytystilaan.

Ruokatehtaassa valmistettiin annoksia seuraavat määrät: kansa- ja ammattikouluille 3 538 189, oppikouluille 275 776, kunnallisille ruokaloille 587 300, kaupungin leikkikentille ja koulupuutarhoille 89 924, huoltolautakunnan työtuville 36 040, kaupunginhallituksen tilaisuuksiin 13 461, Hesperian sairaalan Kallion osastolle 4 574, Käpylän koulu- ja työkeskukselle 16 086 annosta eli yhteensä 4 561 350 an-

nosta. Annosten lukumäärässä oli edelliseen vuoteen verrattuna vähennystä 123 686 annosta.

Vapaiden varastotilojen vuokralleanto. Herttoniemen kasvisvarastosta annettiin vuokralle vapaata tilaa kasvien ja hedelmien varastoimiseen seuraaville toimimille ym. jäljempänä mainituista vuokrasta: O. Backman, 330 m², 285 000 mk; Kesko Oy, 132 m², 870 000 mk; Kasvituotteet Oy, 203 m², 247 800 mk; Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta, 272 m², 346 000 mk; O. Aaltonen, 70 m², 42 000 mk; Talous-Osakekauppa, 35 m², 14 000 mk; Tuottajain Lihakeskuskunta, 70 m², 91 000 mk; Terra Oy, 70 m², 42 000 mk; Helsingin Satamatyöläisten Osuuskunta, 70 m², 49 000 mk.

Vuokratuloja oli 1 986 800 mk eli 465 500 mk enemmän kuin edellisenä vuonna.

Tulot ja menot. Laitoksen t u l o t olivat 463 131 764 mk sekä luontoisetukorvaukset 5 434 083 mk, yhteensä 468 565 847 mk.

Liikevaihdon ryhmittäminen oli seuraava: kansakoulut 203 703 346 mk, ruokalaitokset 105 246 635 mk, sairaalat 51 205 897 mk, huoltolaitokset 27 224 660 mk, muut kaupungin laitokset 59 738 237 mk, muu liikevaihto (mm. oppikoulut) 16 012 989 mk sekä luontoisedut 5 434 083 mk, yhteensä 468 565 847 mk.

Liikevaihdon jakautuminen ilmenee seuraavasta: k a u p u n g i n l a i t o k s e t : raaka-aineet 91 647 461 mk, ruoka 249 797 163 mk sekä sekalaiset (jätteruoka ja kuljetukset) 427 516 mk, yhteensä 341 872 140 mk; m u u t o s t a j a t : raaka-aineet (mm. ylijäämärasva) 699 605 mk, ruoka (ruokalaitokset, oppikoulut) 123 468 367 mk sekä sekalaiset (vuokrat, kuljetukset) 2 525 735 mk, yhteensä 126 693 707 mk.

M e n o t, kaikkiaan 459 267 784 mk, jakautuivat seuraavasti: Palkkiot 225 400 mk, Vakinaiset viranhaltijat 53 615 268 mk, Tilapäiset viranhaltijat 1 289 340 mk, Viranhaltijain muut palkkamenot 645 779 mk, Työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan palkkamenot 45 473 524 mk, Sosiaaliturvamaksut 5 184 725 mk, Huoneistomenot 20 145 539 mk, Kalusto 2 305 056 mk, Painatus ja sidonta 67 607 mk, Tarve-rahastot 692 499 mk, Autokustannukset 5 866 213 mk, Tavaran ostot 321 512 899 mk, Korjaukset 588 950 mk sekä Konttokuranttivelan korot 1 654 985 mk.

Elintarvikekeskuksen y l i j ä ä k e r t o m u s v u o n n a o l i 9 298 063 mk.

36. Keskuspesula

Yleistä. V. 1962 oli keskuspesulan kolmas varsinainen toimintavuosi. Laitoksen käynnistämistä aiheutuneiden toimenpiteiden tultua suoritetuiksi valmistauduttiin toiminnan normaaliin kehittämiseen organisatooristen ja pesumenetelmien muuntelua helpottavien teknillisten järjestelyjen sekä työmenetelmien yksinkertaistamiseen tähtäävien tutkimusten avulla.

Keskuspesulajaoston kokoonpano ja kokoukset. Kaupunginhallituksen keskuspesulajaostoon kuuluivat puheenjohtajana rakennustointa johtava apul.kaup.joht. Veikko Järvinen sekä jäsenenä reht. Leo Backman, fil.maist. Veikko Loppi, rva Hellä Meltti sekä kaup.joht. Arno Tuurna. Jaoston kokouksiin osallistuivat sairaalatoimen toimitusjohtaja, huoltotoimen toimitusjohtaja sekä keskuspesulan johtaja. Jaoston sihteerinä toimi apul.kaup.siht. Olavi Kaattari.

Jaosto kokoontui vuoden aikana 5 kertaa.

Keskuspesulan henkilökuntaan, joka oli työsopimussuhteessa kaupunkiin, kuului 165 henkilöä. Osastoittain henkilökunta jakautui seuraavasti: hallinto ja toimisto 4, laboratorio 1, liinavaatevarasto 17, pesula 127 ja teknillinen osasto 16.

Rakennukset ja laitteet. Pesularakennuksen autotallitilat olivat kertomusvuoden ajan vuokrattuina rakennusviraston puhtaanapito-osastolle. Vuoden loppupuolella aloitettiin n. 100 henkilön pukuhuonetilojen rakentaminen. Pesulan veden käsittelylaitteistossa suoritettiin eräitä muutoksia. Keskuspesulan konekanta täydennettiin yhdellä erikoisompelukoneella. Kaksi ompelukonetta siirrettiin huoltolautakunnan työtuville.

Laitoksen toiminta. T o i m i s t o. Tavanomaisten toimistoalan tehtävien lisäksi kohdistettiin erikoista huomiota toiminnan tilastointia ja kustannuslaskennan kehittämistä koskeviin kysymyksiin.

L a b o r a t o r i o n toiminta kohdistui edelleen pesu- ja huuhteluvesien sekä päivittäin tai viikoittain otettujen näytteiden tutkimiseen samoin kuin pesussa jääneiden tahrojen poistamiseen. Erikoista huomiota kiinnitettiin pesumenetelmien kehittämistutkimuksiin huomioon ottaen pesuaineiden lämpöenergian ja veden tarve sekä liinavaatteiden mahdollisimman vähäinen kuluminen. Myöskin selvitettiin veden pehmenyysuodattimien ylläpitoedellytysten parantamista.

L i i n a v a a t e o s a s t o. Kertomusvuonna liinavaateosasto osallistui sairaaloiden ja huoltolaitosten vaateasioita käsittelevän toimikunnan työhön liinavaatteiston kehittämiseksi. Vuoden aikana ryhdyttiin käyttämään trikoovaatteita eräissä laitoksissa sekä aloitettiin tutkimukset, joiden avulla pyrittiin saamaan keskuspesu-

lan omistama liinavaatekanta sekä asiakaslaitosten osastojen tilaamat ja varastoitamat vaatemäärät tarkoituksenmukaisiksi käyttötarpeen huomioon ottaen.

Keskuspesulan omistamien liinavaatteiden inventointi suoritettiin yhteistyössä asiakaslaitosten kanssa 20.10. Kirjanpidon mukaan pesula omisti 471 301 (ed. v. 419 263) vaatekappaletta 31.12. ja niiden kirjanpitoarvo oli 139 652 625 (133 159 196) mk. Inventoinnin kohteena oli 446 601 (404 755) vaatekappaletta vastaten kirjanpitoarvoltaan 138 781 400 (132 330 520) mk. Inventoinnin mukaan, ottaen huomioon sen jälkeen tapahtuneet poistot ja uudishankinnat, liinavaatteiden määrä 31.12. oli 434 667 (393 676) kpl. Vajaus oli 11 934 (11 079) kpl ja 2 668 400 (2 746 087) mk vastaten 2.67 (2.74) % inventoinnin kohteina olleista vaatekappaleista ja vastaavasti 1.92 (2.08) % niiden arvosta.

Kaupungin sairaaloiden, sairaskotien ja vanhainkotien kokonaispyykkimäärästä oli kertomusvuoden aikana keskuspesulan omistamien liinavaatteiden osuus keskimäärin 74.7 %. Loput 25.3 % oli laitosten ja niiden henkilökunnan omistuksessa.

Kaupungin omistamia vaatekappaleita paikattiin vaatekorjaamossa 55 834 kg ja korjauskelvottomina poistettiin käytöstä 20 560 vaatekappaletta.

Pesulassa lajiteltiin ja pestiin sekä mankeloitiin tai prässättiin vuoden aikana yhteensä 3 535 542 (3 058 351) kg pyykkiä, tästä määrästä oli kaupungin laitosten osuus 2 622 336 (2 222 599) kg eli 74.2 (72.7) %, ulkopuolisten laitosten osuus 894 196 (814 564) kg eli 25.3 (26.7) %, oman henkilökunnan osuus 8 458 (7 234) kg eli 0.2 (0.2) % sekä hankittujen uusien vaatekappaleiden osuus 10 552 (13 954) kg eli 0.3 (0.4) %. Kaupungin eri laitosten kesken jakaantui pesty vaatemäärä seuraavasti: Marian sairaala 336 890 kg eli 9.5 %; Kivelän ja Hesperian sairaala 705 201 kg eli 19.9 %; Röykän sairaala 117 423 kg eli 3.3 %; Laakson sairaala 211 903 kg eli 6.0 %; Malmin sairaala 130 480 kg eli 3.7 %; Koskelan sairaskoti 953 099 kg eli 27.0 %; Kustaankartanon vanhainkoti 151 711 kg eli 4.3 %; Roihuvuoren vanhainkoti 6 976 kg eli 0.2 % sekä muut laitokset 8 653 kg eli 0.3 %. Ulkopuolisista asiakaslaitoksista olivat merkittävimmät Kätilöopisto, Töölön sairaala ja Sädehoitoklinikka.

Pestyjen vaatteiden kokonaismäärästä mankeloitiin 77.3 %, prässättiin 15.8 %, pelkästään kuivattiin 5.9 % ja pestiin kemiallisesti 1.1 %.

Teknillinen osasto huolehti kertomusvuoden aikana keskuspesulan tontin, rakennusten, koneiden ja laitteiden sekä sähkö- ja putkiverkoston korjaus- ja kunnossapitotehtävistä sekä lämpö- ja sähköenergian, veden ja paineilman toimittamisesta eri toimintakohteisiin. Erikoista huomiota kiinnitettiin koneiden ja laitteiden ennakkohuollon kehittämiseen. Lämpökeskus toimitti pesularakennukseen sekä Koskelan sairaskodin alueelle lämpöenergiaa yhteensä 22 713 (21 072) milj. kilokaloriaa, josta edellisen osalle 38.6 (39.2) % ja jälkimmäisen 61.4 (60.8) %. Teknillinen osasto suoritti myös Koskelan sairaskodin tilaamia asennus- ja korjaustöitä.

Taloudellinen tulos. Kertomusvuoden aikana veloitettiin 1.4. alkaen mankeloidusta ja prässätystä pyykistä keskimäärin 48 mk/kg, vuokrauksesta 21 mk/kg ja korjauksesta 4.5 mk/kg ja sen kuljetuksesta lähinnä kuljetusmatkasta riippuen 3.4—6 mk/kg. Toimitetusta lämpöenergiasta veloitettiin 2 325 mk milj. kilokalorialta ja autotallista perittiin vuokraa 250 mk/m² kuukaudessa.

Tulot kertomusvuonna olivat tilien mukaan: Vaatteiden pesu, mankelointi ja prässäys 173 230 658 mk, Vaatteiden korjaus 11 760 236 mk, Vaatteiden kuljetus 3 553 679 mk, Vaatteiden vuokraus 41 007 036 mk, Lämpöenergian toimitukset

32 443 748 mk, Teknillinen korjaustoiminta 255 967 mk, Vuokratulot 4 387 500 mk, Sekalaiset tulot 1 869 980 mk, yhteensä 268 508 804 mk.

M e n o t tilien mukaan olivat: Palkkiot 111 000 mk, Palkkamenot 91 176 585 mk, Sosiaaliturvamaksut 4 830 203 mk, Huoneistomenot 181 607 mk, Kalusto 1 007 222 mk, Tarverahat 698 821 mk, Polttoaineet 16 094 563 mk, Sähkönkulutus 5 120 293 mk, Vedenkulutus 4 780 400 mk, Pesuaineet 8 617 298 mk, Kuljetukset 2 713 557 mk, Alueiden puhtaanapito ja hoito 198 973 mk, Koneiden ja yleisten laitteiden kunnossapito 4 179 173 mk, Rakennusten vuosikorjaukset 293 476 mk, Käyttöomaisuuden korot 48 807 297 mk, Käyttöomaisuuden poistot 65 055 235 mk, Konttokuranttivelan korot 73 158 mk, yhteensä 253 938 861 mk.

Tilivuoden y l i j ä ä m ä oli 14 569 943 mk.

HAKEMISTO

	Sivu
Algol Oy:n ja kaupungin välinen aluevaihto	27
Alkoholihuollon poliklinikan toiminta	165
Aloitetoiminta	91, 319
Alppilan tanssilava-alueen luovuttaminen rakennusviraston käyttöön.....	42
Alueet ja rakennukset, ostetut, myydyt, vuokratut ym. 26—43, 49—51, 55—66, 241, 245, 247, 248, 277	
Alueiden, vuokra-, vuosikatselmusten suorittaminen	46
Aluevaihdot, kiinteistölautakunnan suorittamat	26, 70
Alukset, eräiden satamamaksujen korottaminen	277
» Helsingin satamasta lähteneet ja sinne saapuneet	282, 283
» kaupungin omistamat	250, 287, 312
Aluelääkärien vastaanottoaikoja varten luovutetut huoneistot	56
Ammattiopintoja varten myönnettyt avustukset	166
Ammattioppilaslautakunnan kokoonpano, kokoukset ja toiminta	206
Ansiotyöluvat, alaikäisille myönnettyt	186
Aravalainat, tonttiosaston käsittelemät	45, 70
Aravamäärärahojen jaosta annettu selostus	25
Aravaosakkeiden lunastusta ja myyntiä koskevat asiat	84
Arpojen myyntiluvat	65
Asemakaavan muutokset ja asemakaavaehdotukset	52, 75
» toteuttamiseksi hankitut tai luovutetut määräalat	26—29
Asemakaavaosasto, kiinteistöviraston	52, 75
Asunnonjakotoimikunnan kokoonpano ja toiminta	83—84
Asuntoalueet, kertomusvuonna luovutettaviksi valmistuneet	69
Asuntoasiaintoimisto, kiinteistöviraston talo-osaston	79
» sen käyttöön vuokratut huonetilat	58
Asuntojen jakaminen kaupungin rakennuttamista tai lainoittamista taloista	83
Asuntolainoja koskevat asiat	45, 70, 80, 121
Asuntorakennustoiminta, asuntotuotantokomitean	81
» maanhankintalain mukainen	120
» sen tukemiseen varattavat määrärahat	25, 82
Asuntotontit ja -alueet, niiden ostamista, myyntiä tai vuokrausta koskevat asiat 30—33, 69, 70	
Asuntotuotantokomitean kokoonpano ja toiminta	81
Asuntotuotantotoimisto, kiinteistöviraston	80
Asutuslautakunnan kokoonpano, kokoukset ja toiminta	120
Ateriamaksun, sairaaloissa toimivien kotitalousharjoittelijoiden, alentaminen.....	14
Au-lapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	180
Aula, Päivähuoltola	199
Autojen säilytystilojen vuokraaminen kaupungin laitosten käyttöön	60
Autokorjaamo-osasto, liikennelaitoksen	316
Autoliikenneosasto, liikennelaitoksen	311
Automaatit, makeis-, kahvi- ym.	66
Avio- ja asumuserojutut, oikeusapulautakunnan käsittelemät	204
Avustukset, alkoholihuoltotyöhön myönnettyt	142
» ammattiopintoja varten myönnettyt	166, 207
» invalidijärjestöille myönnettyt	142
» kalavesien hoitotoimenpiteitä varten myönnettyt.....	241
» lahjoitusrahastojen korkovaroista myönnettyt	196
» lastensuojelujärjestöille myönnettyt	196
» ns. maatalousmiljardista jaetut	72
» teattereille ym. taidelaitoksille	228
» vanhusten ja lasten kesävirkestystoimintaan myönnettyt	142, 181, 196
» vapaaehtoisille palokunnille	133
» voimistelun- ja urheilun- yms. seurojen työn tukemiseen myönnettyt	240

Avustukset, väestönsuojelutarkoituksiin myönnettyt	138
» yksityisille ja perheille myönnetty huoltoapu	146—149
» » lastensuojelujärjestöille	196
» » vanhainkodeille myönnettyt	142
» äiti- ja lapsikodeille myönnettyt	142
Bengtsårin leirialueen käyttö	233
Diakonissalaitos, hoitopaikkojen varaaminen sen omistamista lastenhuoltolaitoksista	197
Ebeneserkoti, huonetilojen vuokraaminen ruotsinkielistä lastentarhaa varten	57
Elannon, Osuusliike, varastoalueen vuokrasopimuksen jatkaminen	40
Elatusapuasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	204
Elatusaputoimisto	175, 187—188
Elintarvikekeskus, henkilökunta, ruoan valmistus ja myynti ym.	333—336
» huonetilojen vuokraaminen emännän virka-asunnoksi	58
» lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	333
Eläintarha, Korkeasaaren	249
Eläintarhajaoston kokoonpano, kokoukset	240
Eläintarhanajoja varten luovutettu alue	46
Eläintarhantie 1, kerhotoiminnan aloittaminen talosta vuokratuissa huonetiloissa	231
Eläkkeet, leski- ja orpöläkekassan myöntämät.....	109
» palkkalautakunnan myöntämät	21, 22
Erikoislisät, eräille ammattimiehille maksettavat	11
» kone- ja pikakirjoitus- sekä konekirjanpitolisät	5
Erytyslapsilisäasiat, väestönasiaintoimiston hoitamat	190
Esikaupunkiautolinjat, liikennelaitoksen	313
Esitykset, elintarvikekeskuksen lautakunnan tekemät	333
» huoltolautakunnan tekemät	142
» kaupunginarkiston tekemät	99
» kiinteistölautakunnan tekemät.....	25, 46, 51, 52, 53, 55, 67, 75
» kirjastolautakunnan tekemät	211
» lastensuojelulautakunnan tekemät	173
» liikennelaitoksen lautakunnan tekemät	302
» museolautakunnan tekemät	222
» musiikkilautakunnan tekemät	228
» nuorisotyölautakunnan tekemät	230
» palolautakunnan tekemät	124
» raittiuslautakunnan tekemät	237
» satamalautakunnan tekemät	278
» teurastamolaitoksen lautakunnan tekemät	323
» urheilu- ja retkeilylautakunnan tekemät	242
» väestönsuojelulautakunnan tekemät	135
» yleisten töiden lautakunnan tekemät	252, 253, 354
Esplanaadikappelin vuokrasopimuksen uusiminen	59
Espoo, eräiden viljelysmaiden vuokraaminen sieltä	49, 50
Espoon kunta, sille vuokratun uimaranta-alueen vuokrasopimuksen jatkaminen	34
Esso Oy:n huoltoasema-alueita koskevat vuokraukset	35, 36
Eteläsatama, varastotilojen vuokralleanto, rakennus- ym. työt siellä.....	281, 290, 291
Festivaalia, kansainvälistä, Helsingissä järjestettävää, koskevat kiinteistölautakunnan päätökset	46
Föreningen Ufa -nimisen yhdistyksen avustaminen	196
Haaga, eräiden katu- ja puistoalueiden hankkiminen sieltä	26
» » rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen maanomistajille	29
» tontin luovuttaminen sieltä Tyttönormaalilyseolle	28
» viljelysalueen vuokraaminen sieltä	35
Haagan eräitä varasto- ym. tontteja koskevat vuokraukset	37, 41
» lastentarhan käyttöön vuokratut huonetilat	57
» Pohjois-, nuorisokahvilan toiminta	233
» VPK:n vuokra-alueita koskevan sopimuksen irtisanominen	34
Haka-kerho, nuorisotyölautakunnan	233
Hakaniemen halli ja Hakaniementori, myyntipaikkojen vuokraaminen	63, 64, 79
Hakasalmen huvilan korjaustyöt	226
Halkojen luovutus ja hinnat	74, 321
Hallinnollinen toimisto, lastensuojeluviraston	174, 175

Hankintaneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	94
Hankintaosasto, liikennelaitoksen	309
Hankintatoimisto, henkilökunta, hankintojen valmistelu ym.	94—97
» laskutuksen koneellistamista koskeva tutkimus	88
» rakennusviraston	258
Hautausavustusten myöntäminen	20
Heinolan sahan toiminta	321
Helsingin Kaupunkilähetys, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	197
Herlinin, Kirsti, Lastenkotisäätiö, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	197
Hernesaareen rakennetun laiturin valmistuminen	292
Hertto-kerho, nuorisotyöalautakunnan	233
Herttoniemen eräiden huvila-alueiden vuokraoikeuden jatkaminen ja päättymisen	31, 32
» kasvisvarasto, elintarvikekeskuksen	335, 336
» puhdistamo	267, 268
» varasto- ja pienteollisuusalueiden vuokralleanto	37, 39, 40
» vastaanottokoti	198
Herttoniemi, alueen vuokraaminen sieltä kuorma-autojen tilausasemaa ja ruokalaraken-	
nusta varten	39
» eräiden viljelysmaiden vuokralleanto sieltä	49
» huoltoasematontin vuokraaminen sieltä	35
Hesperian sairaala, sen käyttöön luovutetut huonetilat	57
» » viranhaltijain virka-asunnot ja päivärahat ym.	14, 15, 17
Hietalahden kauppahalli, myyntipaikkojen vuokraaminen	64, 79
Hirvihaaran vanhainkoti	156
Hoitopaikkasopimukset, lastenhuollon	196
Holhousasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	204
Holhouslautakunnan kokoonpano, kokoukset ja menot	119
Huoltoasemat, kaupungin vuokramaalla olevat, nestekaasun varastointi niissä	36
» niiden vuokralleanto	35
Huoltokassa	107
Huoltokonttori, liikennelaitoksen henkilökunnan	306
Huoltolaitosten jaostot ja johtokunnat	140, 141
Huoltolautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset	140—142
» käyttöön luovutetut huonetilat	57
Huoltotoimen yleiskatsaus ja kustannukset	139, 140, 168—170
Huoltovirasto, henkilökunta, huoneistot ja toimistotyö	57, 145, 146
» kodinhoitajille suoritettava palkanlisä	4
» sitä koskeva järjestelytutkimus	89
» Tervalammen hoidokkien suorittamat metsätyöt	73, 157
Huoneistot ja huonetilat, niiden vuokrausta koskevat asiat	55—61, 78, 79
Huostaanotetut turvattomat lapset	177
Hyvösen lastenkoti	198
Hämeentie 31:ssä sijaitsevan kerhokeskuksen toiminnan aloittaminen	231
Häädetyt henkilöt, asuntojen jakaminen heille	83
Häädöt, ulostoviraston suorittamat	117
Ikälisät, niiden myöntäminen viranhaltijoille	20
Ilmapallojen ja tekokukkien myyntiluvat	80
Ilmoituskustannukset	97
Invalidihuolto	167
Invalidijärjestöjen avustaminen	142
Irtaimen omaisuuden luettelointihjeiden tarkistamista koskeva tutkimus	89
Irtolaishuolto	158
Johdinautoliikenne, liikennelaitoksen	313
Johdon Tv, järjestelytoimiston tiedotuslehti	92
Joulukuusien myyntipaikat ja -luvat, katujen ym. jouluaiheiseen koristeluun myönnetyt	
luvat	66, 80
Julkaisut, järjestelytoimiston toimittamat	92
» raittiuslautakunnan toimesta jaetut	238
» satamalaitoksen toimittamat	276
» tilastotoimiston toimittamat	103
» urheilu- ja retkelytoimiston toimittamat	246
Julkisivujen katselmusmiehet	110
Juopumuksesta pidätetyt henkilöt	165
Jäähdyttämöjen, teurastamolaitoksen, käyttö	327
Jälkivalvonta, alaikäisten laitoksista poistettujen, alkoholistien ym.	163, 180
Järjestelyosasto, liikennelaitoksen	93, 305
Järjestelytoimisto, henkilökunta, suoritettut tutkimukset, menot ym.	87—93

Järjestelytoimisto, kaasulaitoksen	93
» rakennusviraston	93, 259
» sähkölaitoksen	93
Jätkäsaaren laiturin rakennustyöt	291
Jätteiden kuljetus, puhtaanapito-osaston suorittama	271
Jätteidenpolttolaitos, Kyläsaaren	272
Jäänmurtaajat, kaupungin	287
Jäätelönmyyntipaikkojen vuokralleanto	65, 80
Kaarela, Etelä-, katu- ja puistoalueen hankkiminen kaupungille sieltä	29
» » Maatalouskoneiden Tutkimussäätiölle sieltä vuokratut viljelysmaat ym.	49
Kaarelan kerhokeskuksen toiminnan aloittaminen	231
» nuorisokoti	198
Kaasulaitos, sen järjestelytoimiston toiminta	93
Kaatopaikkojen hoito ym.	272
Kadun- ja paikannimiehdotukset	53
» » viemärin rakentamiskorvausten perimistä koskevat asiat	77
Kahvila- ja ulkotarjoilualueet	33, 44
Kahvilakerhotoiminta, nuorisotoimiston järjestämä	232
Kalastuslupien myöntäminen	248
Kalatukkukeskus ja kalasataman toiminta	329
Kallion nuorisokoti	198
» sivukirjaston kerhojen toiminta	219
Kalliosuojat, ks. Väestönsuojat.	
Kansakoulut, huonetilojen vuokraaminen niitä varten	57
» opettajien palkkausta koskevat asiat	3
» rakennusten korjaus- ja muutostyöt	261
Kansanhuoltoasiat, maatalousosaston hoitamat	72
Kansanpuistot ja ulkoilualueet	247
Kantakaupungin eräiden tonttien käytön tehostaminen	33
Karja, kaupungin tiloilla pidetty	72
Kartat, niiden myyntiä ja valmistusta koskevat asiat	55
Kartoitustyöt, kaupunkimittausosaston suorittamat	77
Kassa- ja tilitoimisto, rakennusviraston	258
Kasvattilapset, lastensuojelulautakunnan valvonnassa olleet	180
Kasvihuoneet ja -lavat, kaupunginpuutarhan	273
Katajanokan kanavan seudun liikenteen järjestelykysymys	53
» varastoalueiden ja -tilojen vuokralleanto ym.	277, 278, 281
Katselmuksat, kaupungin maa-alueiden, rakennusten ym.	46, 48, 51, 63
» rakennustarkastustoimiston suorittamat	110
Katu- ja puistoalueet, niiden hankkiminen kaupungille	26—29
» » » niillä olevien rakennusten ym. korvaaminen	29
Katujen ja teiden puhtaanapito, hiekoitus ym.	271, 273
» » » rakennus- ja korjaustyöt, viemäryöt	264, 292
» joulukoristeluun myönnetyt luvat	66
Katukorvausasiat	54, 77
Katurakennusosasto, rakennusviraston	262
Katuvalaistuksen kustannukset	265
Kauniaisten nuorisokoti, hoitopaikkojen varaaminen sieltä	197
Kauppahallit ja -torit	63, 64, 79
Kaupunginarkisto, henkilökunta, toimisto- ja arkistotilat ym.	98
Kaupunginkirjasto, huonetilat, henkilökunta, toiminta ym.	212—221
» sen järjestelytutkimus, rationalisointia koskeva mietintö	88, 214
Kaupunginmuseo, henkilökunta, kokoelmat ym.	222—226
Kaupunginorkesteri, viranbaltijat, konsertit ym.	228—229
Kaupunginpuutarha	275
Kaupunginviskaalinvirasto, sitä koskevat järjestelytutkimukset	89
Kaupunkiautolinjat, liikennelaitoksen	313
Kaupunkilähetys, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	197
Kaupunkimittausosasto, kiinteistöviraston	54, 75—78
Kengänkiilloituspaikkojen luovuttaminen	65, 80
Kerhokeskukset ja -toiminta, nuorisotoimiston	231
Kerhotoiminta, kaupunginkirjaston järjestämä	219
» kotitalouslautakunnan	210
Keskuspesula ja keskuspesulajaosto	90, 337—339
Kesähuvilat, niiden vuokralleanto	61
Kesäteatterit	61, 245
Kesävirkestystoiminta, huolto- ja lastensuojelulautakunnan järjestämä, avustukset 142, 180, 196	

Hakemisto

Kiinteistöhallinnon menot ja tulot	80
Kiinteistölautakunnan hallintoon määrättyt alueet ja rakennukset	45, 51, 52, 63
» kokoonpano, jaostot ja kokoukset ym.	24
» käyttövarat	25, 51, 55
» vuokralle antamat alueet, rakennukset ja huoneistot 26—44, 48—51, 55—62, 69, 71, 72, 78, 79	51, 79
Kiinteistöt, niiden ostamiseen käytetyt määrärahat	81
» » puhtaanapito	271
» » rakennus- ja korjaustyöt	61, 78, 226, 249, 261, 292, 293, 334
» niitä koskevien kaupunginvaltuuston päätösten toimeenpano	26
» veden kuljetus Esikaupungeissa sijaitseville kiinteistöille	272
Kiinteistöviraston asemakaavaosaston toimialaan kuuluvat asiat	52, 75
» asuntoasiaintoimisto	79
» asuntotuotantotoimisto	80
» henkilökunta ja huoneistot	68, 69, 71, 73, 75, 78, 80
» kaupunkimittausosaston toimialaan kuuluvat asiat	54, 75—78
» maatalousosaston toimialaan kuuluvat asiat	48—51, 71—73
» metsäosaston toimialaan kuuluvat asiat	51, 73—74
» päällikön ja kansliaosaston toimialaan kuuluvat asiat	24—26, 69
» talo-osaston toimialaan kuuluvat asiat	55—67, 78—80
» tonttiosaston toimialaan kuuluvat asiat	26—48, 69—71
» tulot ja menot	71, 74, 78, 80, 81
Kioskien vuokralleanto	64, 80, 241
Kirjasto, ks. Kaupunginkirjasto.	
Kirjastolautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset	211
Kirjavarasto, kaupunginkirjaston	215
Kivelän sairaala, mielisairaanhoidtajien päivärahakysymys	5
Kivimurskaamot, rakennusviraston	270
Kivikon siirtolapuutarha, sen perustamistöihin varattava määräraha	35
Kodinhoidonopetus, kotitalouslautakunnan järjestämä	209
Kodinhoitotoiminta, kunnallinen	4, 166
Kodinperustamislainoja koskevat asiat	190
Koesoito arvostelulautakunta, musiikkilautakunnan	227
Koekielmat, kaupunginmuseon	223
Komiteat, lastenhuolto- ym. laitosten rakentamista suunnittelevat	173
Kompasseja tarkistuttaneet alukset	287
Koneiden, toimisto-, hankinta ja huolto	96
Konekirjoituskokeiden toimeenpano	86
Konekirjoitus-, pikakirjoitus- ja konekirjanpitolisät	5
Konevarikko, rakennusviraston	260
Konsertit, kaupunginorkesterin	229
Korjaamot, hankintatoimiston, rakennusviraston ja liikennelaitoksen	96, 260, 317
Korjaus- ja kunnostustyöt, katujen ja yleisten paikkojen	264, 265, 292
» » » kaupungin kiinteistöjen	61, 78, 225, 261, 334
Korkeasaaren eläintarha	249
» liikenne	250, 307, 312
Kortteleiden korkeussuhteet, niiden vahvistamisedotukset	53
Korvaukset, annetusta huollosta perityt	170
» katualueille jäävistä rakennuksista maksetut	29
Koskelan sairaskoti	151
Kotiapulaiset, nuoret, valvonnassa olevat	180
Kotiaavustukset, huoltolautakunnan jakamat	158
Kotiseututyö, urheilu- ja retkeilytoimiston suorittama	248
Kotitalouslautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	208
» käyttöön vuokrattu huoneisto	57
Kouluaterioiden laadun tarkkaileminen ja parantaminen	334
Koulumatkailutoimisto, sille vuokratut rakennukset	51, 59
Koulutustoimikunnan kokoonpano, kurssit, psykologinen toiminta ym.	85
Koulutustoiminta, väestönsuojelutoimiston järjestämä	136
Kovaosaisten Ystävät -yhdistykselle vuokratut huonetilat	59
Kristillisten Orpokotien Kannatusyhdistys, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	197
Kukkien myyntipaikat	64, 80
Kullatorpan lastenkoti	199
Kulosaaren vanhainkoti	156
Kulosaari, huoltoasematontin vuokraaminen sieltä	35
Kultaklausuuliehtoisia maanvuokria koskevat kysymykset	32
Kumpulan uimala	246
Kunnallinen kodinhoitotoiminta	166
Kunnalliskoti, ks. Vanhainkodit.	

Kurinpitojaosto, liikennelaitoksen lautakunnan	303
Kurssi- ja koulutustoiminta kaupungin eri laitoksissa 85, 137, 206, 209, 214, 234, 239, 246, 260, 305, 311, 312, 318	
Kustaankartanon vanhainkoti	154
Kuva-arkisto ja -hankinnat, kaupunginmuseon	223, 224
Kyläsaaren jätteenpolttolaitos	272
» puhdistamo	267, 268
» tonttien järjestely ja vuokralleanto	37, 40, 41
Kärkulla Centralanstalt, hoitopaikkojen varaaminen laitoksesta	197
Käpylän kerhokeskuksen toiminta	232
» koulu- ja työkeskus	199
» urheilupuisto	245
Käsityöopetus, kotitalouslautakunnan järjestämä	209
Laajasalon huvila- ym. alueiden vuokraaminen	34
Laboratoriot, teurastamolaitoksen ja keskuspesulan	326, 337
Lahjoitukset, kaupunginarkiston saamat	100
» kaupunginkirjaston saamat kirjat ym.	216
» kaupunginmuseon kokoelmiin	223
Lahjoitusrahastojen korkovarojen käyttö	196
Lainat, asuntotarkoituksiin myönnetyt	70
Lainrikkajat, alaikäiset	186
Laitohoito, huoltoviraston ja lastensuojelulautakunnan järjestämä ... 149—158, 177, 184	
Laituri- ja aluevuokrat, satamalaitoksen perimät	278, 281, 299
Laiturihuoltotoiminta, korvaukset, taksan korottaminen	278, 299
Laiturityöt, satamarakennusosaston	281, 290, 291, 292
Laivaliikenne, liikennelaitoksen hoitama	312
Lammassaaren vuokrasopimuksen jatkaminen	34
Lapsilisien maksaminen	190
Lasten kesävirkestystoiminta	180
Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	197
Lastenhuoltotoimistot	174, 175—181
Lastenkodit, kaupungin	197
» yksityisten järjestöjen, kaupungin niistä varaamat hoitopaikat	196
Lastenlinna, hoitopaikkojen varaaminen sieltä	197
Lastensuojelujärjestöjen, yksityisten, avustaminen	196
Lastensuojelulautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym.	171, 172
Lastensuojelun yleiskatsaus, eräitä yhdistelmätietoja	171, 194
Lastensuojelurahastot	196
Lastensuojeluvirasto, toimistot, henkilökunta ym.	174
» toimistotöiden kehittämistä ym. koskeva tutkimus	88
Lausunnot, asutuslautakunnan antamat	120, 121
» elintarvikekeskuksen lautakunnan antamat	333
» hankintatoimiston antamat	95
» holhouslautakunnan antamat	119
» huoltolautakunnan antamat	143
» järjestelytoimiston antamat	90
» kaupunginarkiston antamat	99
» kiinteistölautakunnan antamat	25, 47, 52, 54, 55, 67, 75
» kirjastolautakunnan antamat	211
» kotitalouslautakunnan antamat	208
» lastensuojelulautakunnan antamat	173
» liikennelaitoksen lautakunnan antamat	303
» museolautakunnan antamat	222
» musiikkilautakunnan antamat	228
» nuorisotyölautakunnan antamat	231
» palkkalautakunnan antamat	23
» palolautakunnan antamat	125
» raittiuslautakunnan antamat	238
» rakennustarkastustoimiston antamat	111
» satamalautakunnan antamat	278
» satamarakennusosaston antamat	290
» suojelukasvatustoimiston antamat	186
» teurastamolaitoksen lautakunnan antamat	323
» tilastotoimiston antamat	105
» urheilu- ja retkeilylautakunnan antamat	242
» väestöasiaintoimiston antamat	190
» väestönsuojelulautakunnan antamat	135
» yleisten töiden lautakunnan antamat	252, 253, 254

Hakemisto

Lauttasaaren puhdistamo	268
Lauttasaari, katu- ja puistoalueiden hankkiminen kaupungille sieltä	28, 29
» pientelakkatontin siirtäminen satamalaitoksen hallintoon	41
» pienteollisuustontin ja varastoalueen vuokraus	39, 42
Leikkikenttien ja puistojen rakennus- ja hoitotyöt	274
Leirintäalueet, retkeilyosaston hoidossa olleet	247
Leiritointia, nuorisotoimiston järjestämä	232
Lemmilä, Vastaanottokoti	198
Lemminkäinen, Asfaltti Oy, alueen vuokraaminen yhtiölle Kyläsaaresta	37
Leski- ja orpoeläkekassa	108
Lihantarkastamo, teurastamolaitoksen	325
Liikennejaoston, kiinteistölautakunnan, toiminnan lopettaminen	53
Liikennejärjestelytoimikunta, jäsenten valitseminen siihen	25
Liikennelaitoksen asuinkiinteistöt ja vaunuhallit	305, 317
» henkilökunta, huonetilat, tulot ja menot	304—310
» järjestelyosaston toiminta, laitosta koskevat järjestelytutkimukset	93, 305
» lautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym.	302—319
» uudet polttonesteiden varastopaikat	318
Liikennemaksut, satamien	298
Liikennesuunnitteluosasto, liikennelaitoksen	314
Liikenneturvallisuustyön tukeminen	53
Liikenteenohjauskeskus, liikennelaitoksen	312
Liinavaateosasto, keskuspesulan	337
Liisankadun leventämiskysymys	53
Linja-autoaseman järjestelykysymys	62
Linja-autoliikenne ja -huolto, liikennelaitoksen	313, 316
Logiikan kerho, kaupunginkirjaston	219
Loma- ja vapaa-aajan vietto	248
Lomakesuunnittelutoiminta	92
Louhintaluvat	51
Luistinradat, urheilu- ja retkeilylautakunnan hallinnossa olleet	245
Luonnonsuojelutoiminta	74
Luukin tila, hakkuusopimuksen tekeminen osasta sen metsiä	51
Lyypekin laiturin rakennustyöt	292
Lämmönhankintasopimusten, eräitä kaupungin taloja koskevien, tekeminen	51
Lämpökeskus, keskuspesulan alainen	338
Länsisatama, varastoalueiden vuokralleanto, rakennus- ym. työt siellä	276, 277, 281, 292
Löytöavaratoimisto, liikennelaitoksen	306
Maanmittaustoimitukset	76
Maaperä- ja pohjatutkimukset, kaupunkimittausosaston suorittamat	78
Maatalouskoneiden Tutkimussäätiölle vuokratut viljelysmaat ym.	49
Maatalousosasto, kiinteistöviraston	48—51, 71—73
Maataloustyöntekijät, työehtosopimusneuvottelut	9, 51
Maatilat, kaupungin, metsäosaston niillä suorittamat hoito- ja hakkuutyöt	73
» » viljelysuunnitelma ja -maat, salaojitustyöt ym.	48, 71, 72, 157
Machinery Oy, raiteenpitosopimuksen siirtäminen sen nimiin	41
Maidontarkastamo, näytteidenottajien työajan järjestely	12
Mainontaa koskevat asiat	61, 66, 80, 238, 241, 246
Mainosrengas Oy:n mainospaikkoja koskevat sopimukset	66
Makkaranmyyntipaikkojen vuokralleanto	65, 80
Malmi, eräiden katu- ja puistoalueiden hankkiminen kaupungille sieltä	26
» » rakennuslain mukaisten korvausten maksaminen maanomistajille	29
» » viljelysmaiden vuokralleanto	49
Malmin lastenkoti	198
» sairaalan henkilökuntaa varten vuokratut huonetilat	57
Mannerheimin Lastensuojeluliiton savuke- ja makeisautomaatit, hoitopaikkojen varaaminen kaupungille liiton lastenkodista	66, 197
Marjaniemi, eräiden katu- ja puistoalueiden hankkiminen kaupungille sieltä	27
Matkailu-, retkeily- ym. toiminta	246
Matkalippujen hinnat liikennelaitoksen linjoilla	306
Matkustajalaiturin varastorakennukset, saapunut tuontitavara ym.	289
Matkustajaliikenne Helsingin satamassa	286
Meilahden varastoalueiden vuokrausten irtisanominen	41
Mellunkylän eräiden viljelysmaiden vuokralleanto	49, 50
» vastaanottokoti	198
Merenkulku, ulkomainen	282—286
Merimieseläkekassalle myyty tontti	29
Messukentän vuokraaminen näyttelytarkoituksiin	43

Metsäkummun hoitokoti	184, 198
Metsäosasto, kiinteistöviraston	51, 73—74
Metsästyksen ja riistanhoidon järjestely kaupungin omistamilla mailla	52, 249
Mittaus- ja tutkimustyöt, kiinteistöviraston kaupunkimittausosaston	76
» » » rakennusviraston katurakennusosaston	264
Moottoriajoneuvojen huoltoasematonttien vuokralleanto	35
Moottoriteiden rakennustyöt	265
Morsian-niminen saari, sen huvila-alueen vuokraoikeuden päättyminen	33
Mukavuuslaitosten hoito ym.	272
Mullan myynti	71
Munkkiniemenrannan pumppaamo	268
Munkkiniemi, eräiden katu- ja puistoalueiden hankkiminen kaupungille sieltä	27
Munkkisaaren eräiden alueiden vuokrasopimukset	39
Munkkivuoren kirkkotontin vuokraaminen	30
Museolautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	222
Musiikkikerhon, kaupunginkirjaston, toiminta ym.	220
Musiikkilautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	227
» 50-vuotisjuhlan vietto	227
Mustalaisasiain neuvottelukunnan kokoonpano ja toiminta	144
Mustalaislähetyksen lastenkodit, hoitopaikkojen varaaminen kaupungille niistä	197
Muuntamoita ja sähkölinjoja varten varatut alueet	42, 50
Myyntipaikat, sanomalehtien, makkaroiden, kukkien ym.	64—66, 80
Mäkelän kerhokeskuksen toiminta	232
Nestekaasun varastointi huoltoasemilla	36
Neuvonta-, lainaus- ja järjestelytoiminta, raittiuslautakunnan	239
Neuvontatoimisto, kaupunkiin muuttavan nuorison	234
Niemenmäki, liiketalotontin vuokraaminen sieltä	30, 31
Nikkilän sairaalakirjaston kerhon toiminta	220
Nosturit, satamalaitoksen	287, 288
Nukarin lastenkoti	199
Nuohous	132
Nuorisokahvilat	232
Nuorison, kaupunkiin muuttavan, neuvontatoimisto	234
Nuorison- ja lastenhuoltolaitokset	197
Nuorisokerhotilojen vuokraaminen	57, 58
Nuorisorikollisuutta koskevat asiat	186
Nuorisotoimiston henkilökunta, toimistotilat, lainausvarasto	231
Nuorisotyölautakunnan kerhokeskukset, kurssitoiminta	232, 234
Nuorisotyölautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym.	230
Nyländska Jaktklubben, Valkosaaressa olevan alueen vuokraaminen yhdistykselle	33
Näyttelyt, kaupunginmuseon järjestämät	225
» kotitalouslautakunnan järjestämät	210
Oikeusapulautakunta ja -toimisto	202—205
Omakotityyppipiirustusten valmistus ja myynti	44, 70
Opetus-, ja perhepesulat, kotitalouslautakunnan	208, 210
Oppilaskoti Toivola	198
Oppisopimukset, eri ammattialojen	207
Orkesterin, kaupungin-, konsertit	229
Otso, jäänmurtaja	287
Ottolapset	188
Oulunkylän eräiden tonttien ja alueiden myynti tai vuokraus	29—34, 41
» retkeilykeskus	233
» seurakunnan kellotapulialueen vuokrasopimuksen jatkaminen	33
Outamon vastaanottokoti	3, 198
Painatus- ja sidontakustannukset ym.	97
Pakila, eräiden pienteollisuustonttien ja viljelysmaiden vuokraaminen sieltä	37, 40, 41, 50
» katu- ja puistoalueiden hankkiminen kaupungille sieltä	28, 29
Pakkohuutokaupat, ulosottoviraston pitämät	117
Palkat, niiden tarkistamiskysymykset	2, 3, 4
» tunti-, niiden maksutavan uudelleenjärjestelyä koskeva tutkimus	89
Palkkalautakunta ja sen toimisto	1
Pallokenttä	245
Palokunnat, vapaaehtoiset	134
Palolaitoksen henkilökunta, koulutus, menot ja tulot ym.	125—134
Palolautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset ym.	123
Palopostit ja -kaivot	128, 268

Palosuojelutoiminta, liikennelaitoksen	318
Palotarkastusten suorittaminen	132
Palovahingot	131
Pavi, alkoholistien ym. huoltotoimisto	165
Pelastakaa Lapset yhdistys, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	197
Pelastusarmeija, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	197
» sille varojen keräämiseen myönnetty luvat	66
Perhehoito, lastensuojelulautakunnan sijoittamat lapset ja nuoret	179, 185
Perhelisien myöntäminen	189
Perunapalstojen vuokralleanto	50
Pesula, keskus-, kaupungin	337
Pesulatoiminta, kotitalouslautakunnan	210
Pienteollisuusalueiden vuokralleanto	37, 41
Pienoisgolfkentät	42
Pihlajamäen eräiden tonttien myynti ja vuokraaminen	29, 30, 31, 35
Piirustusten, omakotitalojen ym., valmistus ja myynti	70
» rakennus-, viemäri- ym., hyväksyminen	263, 277
Poliisilaitoksen käyttöön luovutetut huonetilat	56, 58
Poliklinikka, alkoholistien	165
» liikennelaitoksen henkilökunnan	306
Polttoaineosuuskunnan varastoaluetta koskevan vuokrasopimuksen muuttaminen	276
Polttopuun hankinta ja luovutus	74, 321
Puhdistuslaitokset ja pumppuasemat, viemäriveden	266—268
Puhelimet, -virka, niiden asentaminen, siirtäminen ym.	15
Pubelinasiat, hankintatoimiston hoitamat	96
Puhelinkioskien pystyttäminen	62, 80
Puhtaanapito-osasto, rakennusviraston	270
Puisto- ja katualueiden hankkiminen kaupungille	26—29
Puisto-osasto, rakennusviraston	273—275
Puistojen ja leikkikenttien rakennus- ja hoitotyöt	274
Pukinmäen pumppaamo	268
» puutarhan vuokrasopimuksen jatkaminen	50
Puotila, asuntotonttien vuokraaminen sieltä	30, 31
Putkivalimo, rakennusviraston	270
Puutavara- ja polttoainejaosto ja sen toimistoa koskevat asiat	320—322
Puutavaran hankinta ja myynti	74, 320
» vienti Helsingin satamasta	286, 322
Päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huolto	160
Päivystyskorvausten maksaminen	4
Päivähuoltolat, vajaamielisten	182, 199
Päivärahojen suorittaminen eräille mielisairaanhoidajille	5
Päivölan lastenkoti	199
Raitiliikenne ja -huolto	314, 317
Raitiovaunukorjaamo-osasto, liikennelaitoksen	317
Raittiuslautakunnan kokoonpano, kokoukset ym.	237
» käyttöön vuokrattu lisätila	58
Raittiusvalistustoiminta	238
Rajasaaren puhdistamo	267, 268
Rakennukset, eräiden lämmönhankintasopimusten tekeminen	61
» huoneistot ym., talo-osaston hallinnossa olevat	61, 63, 78
» niiden hallinnon ja hoidon järjestelytutkimus	88
» » katselmukset	46, 63
» » muutos- ja korjaustyöt	61, 67, 221, 225, 261, 262, 290, 292, 334, 337
» » purkaminen	61, 78
» vuokralle annetut	49, 50, 59, 72, 241, 242, 247, 277
Rakennus- ja muutospirustusten hyväksyminen, omakotipiirustusten valmistus ja myynti	70, 277
Rakennuslainat, tonttiosaston käsittelemät	45, 80
Rakennusohjelmat, asuntotuotantokomitean	81
Rakennustarkastustoimisto, henkilökunta, lausunnot, tulot ja menot	110
» huonetilan luovuttaminen sen käyttöön, toimistoa koskeva järjestelytutkimus	55, 88
Rakennusvirasto ja sen eri osastot	255—275
» sen järjestelytoimiston toiminta, sitä koskevat järjestelytutkimukset	88, 89, 93, 259
» työntekijöitä koskevat asiat	13
Rannikkoliikenne	283
Ranskan kirjallisuuden kerho, kaupunginkirjaston	219

Rataosasto, liikennelaitoksen	317
Rationalisoimiselimet, kaupungin eri virastojen ja laitosten	87, 92
Rationalisoimistutkimukset, järjestelytoimiston suorittamat	88
Ratsastushallij, tilojen ym. vuokraaminen sieltä	245
Reijolan nuorisokoti	198
Rekola Oy:lle vuokratun viljelysalueen vuokraehto- ja tarkistaminen	35
Retkeilyjaoston kokoonpano, kokoukset	240
Retkeilymaja-alueen vuokralleanto Pakilassa	34
Retkeilymajajärjestö, huonetilan vuokraaminen sille Stadionilta	248
Reumapotilaat, toipilasrahan maksaminen heille	167
Riistanhoidon ja metsästyksen järjestely kaupungin omistamilla mailla	52, 249
Riistavuori, asuntotontin vuokraaminen sieltä	30
Rikosasiat, oikeusapulautakunnan käsittelemät	204
Roihuvuoren vanhainkoti	155
Rodus Oy:lle vuokratut alueet	34, 42
Ruoanlaitonopetus, kotitalouslautakunnan järjestämä	209
Ruokatehdas, elintarvikekeskuksen	335
Ruoppaus- ym. työt, satamalaitoksen toimesta suoritetut	292
Ruskeasuon, asuntotonttien ja alueiden vuokralleanto sieltä	30, 31, 32
Ruskeasuon hallialue, liikennelaitoksen	317
» siirtolapuutarhan vuokraoikeuden jatkaminen	35
Sahatavaran toimitus, puutavara- ja polttoainetoimiston	322
Sairaalasivukirjastot	214
Sairaalat, niissä hoidetut huoltoapua saavat ym.	150, 151, 158
» niitä koskevat järjestelytutkimukset	88, 89, 92
» tarvikkehankintojen järjestely	95
» uudis-, muutos- ja korjaustyöt	261
» viranhaltijoita ja työntekijöitä koskevat asiat	5, 14
Sairaankuljetus- ja avunantotoiminta, palolaitoksen	128, 131
Sairauslomat kaupungin virastoissa ja laitoksissa 19, 126, 213, 243, 263, 271, 273, 280, 290, 306, 322	
Sakko- ja korvausasiat, ulosottoviraston hoitamatt	116, 117, 118
Salaojitustöiden suorittaminen kaupungin maatiloilla	48, 72
Samfundet Folkhälsan i svenska Finland, hoitopaikkojen varaaminen kaupungille sen lastenkodista	197
Sammutusosastot ja -kalusto, palolaitoksen	127—128
Sanomalehtien myyntipaikat	65
» ym. tilaus- ja ilmoitusmaksut	97
Satama-alueiden ja rakennusten vuokralleanto	277
Satamajäänsärkiäjät	8, 9, 287
Satamalaitos, henkilökunta, tulot ja menot ym.	8—10, 18, 280—301
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	88, 89
Satamalautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym.	276
Satamaliikenne	281—288
Satamaluotsaustaksan korottaminen, satamamaksut	277, 299
Satamarakennusosaston toiminta	290—295
Satamavesipostit	287
Satamien korjaus- ja kunnossapito, uudisrakennukset	290, 292, 293
Shell Oy, huolto- ja jakeluasemia koskevat vuokraukset	35, 36
Siirtolapuutarhat	35, 70
Siivoustarvikevarasto, talo-osaston	79
Siivoustöitä, virastojen ja laitosten, koskevat järjestelytutkimukset	88
Sillat, niiden rakennus- ja korjaustyöt	265, 293
Siltämäen pumppaamo	268
Sinfoniakonsertit, kaupunginorkesterin	229
Sirkuksia varten vuokratut alueet	43
Sivukirjastot	214
Sofianlehdon vastaanottokoti	197
Sohlberg Oy:n tehdasrakennuksen suurtulipalo	129
Sompasaaren laiturin rakennustyöt	292
Sosiaalilääkärin, huoltoviraston, toiminta	165
» lastensuojeluviraston, toimisto	175, 191
Sotaorpojen työhuolto	167
Sotilasavustusten maksaminen	167
Soutustadion, sen vuokraaminen Operettiteatterille, kilpailut ym. siellä	245
Stadion, huonetilan vuokraaminen sieltä Retkeilymajajärjestölle	248
» kunnallisten harjoitussalien käyttö	244
Suihkukaivojen ja yleisten vesipostien kunnossapito- ym. kustannukset	265

Hakemisto

Sukellusalan työehtosopimuksen soveltaminen kaupungin töissä	10
Suojelukasvatustoimisto ja suojeluvalvonta	174, 181—187
Suomen Lastenhoitoyhdistys, hoitopaikkojen varaaminen sen lastenkodista	197
» Messut Osuuskunta, sille tilapäisen näyttelyhallin pystyttämiseen myönnetty lupa	43
» Pelastusarmeija, sille varojen keräämiseen myönnettyt luvat, hoitopaikkojen varaaminen sen tyttökodista	66, 197
Suursuo, asuntotonttien vuokraaminen sieltä	30
Suutarilan viemärivereden pumppaamo	268
Svenska Finlands Vårdanstalt för sinneslöa -nimisen yhdistyksen avustaminen	196
Syvääjädyttämö, teurastamolaitoksen	328
Sähkölaitos, hiilivarastoalueiden luovutus sen käyttöön	38
» sitä koskevat järjestelytutkimukset	88, 93
» väestönsuojelutehtävien hoitaminen laitoksessa	6
Taideokset, kaupunginmuseoon saadut ja hankitut	223
Taivallahti, kahvila-alueen ja kanoottivaja-alueen vuokraaminen sieltä	33, 34
Taivalsaari, eräiden alueiden vuokrasopimusten jatkaminen	34
Takkatien alueen eräiden pienteollisuustonttien vuokraukset	40, 41
Taksat ja maksut, niiden muutokset ja korotukset	277, 278, 306, 333
Talin puhdistamo	267, 268
Talo-osasto, kiinteistöviraston	55—67, 78—80
» » sen hoitamat muiden hallintokuntien vuokrat	79
Talorakennusosasto, rakennusviraston	261
Tammisalon eräiden katu- ja puistoalueiden hankkiminen kaupungille	28, 29
Tapaninkylän eräiden katu- ja puistoalueiden hankkiminen kaupungille	26, 29
Tapaturmakorvaukset, oikeusaputoimiston käsittelemät	204
» palkkalautakunnan käsittelemät	18
Tapaturmat kaupungin työmailla	91, 125, 126, 213, 257, 259, 263, 273, 319, 322
» tulipalojen sammutustöissä sattuneet	129
» työ-, tilastotoimiston niistä laatimat selvitykset	104
Tariffinmuutos, liikennelaitoksen	303, 306
Tattarisuo, varasto- ja pienteollisuusalueen tonttien vuokralleanto sieltä	37, 41
Tavaraliikenne satamassa	283—286
Tavaransiirtolaitteiden, satamien, käyttötaksan korottaminen	278, 299
Tehoviesti, järjestelytoimiston tiedotuslehti	92
Teknillinen osasto, keskuspesulan	338
» suunnitteluosasto, liikennelaitoksen	318
Teknillisen henkilökunnan palkkausjärjestelyt	3
Tennistalon huonetilojen vuokralleanto	58
Teollisuustontit, kiinteistölautakunnan vuokralle antamat	69
Tervalammen työlaitoksen toiminta	73, 157
Terveystieteiden laitoksen käyttöön luovutetut huoneistot	56
Teurastamolaitoksen henkilökunta, laitteet ym.	324
» käyttöosaston toiminta	330
» lautakunnan kokoonpano, kokoukset, päätökset ym.	323
Tielaboratorion, rakennusviraston, suorittamat tutkimukset	264
Tiet ja kadut, niiden puhtaanapito, hiekoitus ym.	271, 273
» » » rakennus- ja korjaustyöt	264, 292
Tietojenkäsittelykeskus, sille siirrettävää kuukausipalkkojen laskentaa koskeva tutkimus... ..	88
Tietokilpailut ja satutunnit, kaupunginkirjaston järjestämät	214
Tilastoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ym.	102
Tilastotoimisto, henkilökunta, julkaisutoiminta, tulot ja menot	102—106
Toipilasrahojen maksaminen tuberkuloosi- ja reumapotilaille	167
Toivola, Oppilaskoti	198
Toivoniemen tilan viljelysmaiden vuokralleanto	50
Tontit ja alueet, kiinteistölautakunnan luovutus- ja varaamisesitykset	69
» » » ostamat, myymät, vuokraamat ym. 26—46, 49, 50, 70	70
» Kantakaupungin eräiden tonttien käytön tehostaminen	33
Tonttijaon muutosehdotukset, tonttijakokartat	52, 54
Tonttiosasto, kiinteistöviraston	26—48, 69—71
» sen päällikön päätösluettelo	70
Torikauppaa koskevat asiat	64, 79
Torpan vanhainkoti	156
Toukolan konekorjaamo, eräiden työntekijäin palkkaus	11
Trustivapaa Bensiini Oy, tontin vuokraaminen sille huoltoasemaa varten	35
Tuberkuloosipotilaiden toipilasrahan maksaminen	167
Tukkumyynnihallin, teurastamolaitoksen, käyttö ym.	327
Tulipalot	129
Tuomarinkylän museo, hankinnat ja korjaustyöt	225

Tupakoinnin, oppikoulunuorison, levinneisyyttä koskeva tutkimus	239
Turso, jäänmurtaja	287
Tutkimukset, järjestely-, kaupungin eri laitoksissa.....	88, 93, 259, 305
Tuulaakimaksut	299
Tyttönormaalityyöllyyteen luovutettu tontti	28
Työehtosopimukset	7—10, 51
Työluvut, alaikäisille myönnetty	186
Työntekijät, ks. myös Viranhaltijat.	
Työntekijät, lepoajan lyhentäminen talviaikana rakennusviraston töissä	13
» luottamusmiehiä koskevien määräysten täydentäminen	13
» palkkoja koskevat asiat	2, 7—10, 11
» sairauslomaa koskevat asiat, sairaus- ja hautausapuasäännön muuttaminen	19, 20
» työehtosopimukset	7—10, 51
» vuosilomasäännön uusiminen	16
Työpaikkamusiikin vaikutuksesta suoritettu tutkimus.....	90
Työtehoneuvottelukunnan kokoonpano, kokoukset ja käsittelemät asiat	87
Työtupakomitean kokoonpano ja toiminta	144
Työturvallisuustoiminta	91, 319
Työtuvat, huoltolautakunnan alaiset	167
Täytemaan sijoituspaikkojen varaaminen	44
Töölön nuorisokoti	198
Töölöntorin myyntipaikkojen vuokralleanto	64, 80
Uimarannat ja uimalat, uimakoulujen toiminta	245
Ulkoilmajuhlat ja -kokoukset, niiden pitäminen kaupungin alueella	46
Ulkoilualueet ja -majat	34, 247
Ulkomainos Oy:n mainospaikkoja koskevat sopimukset	66
Ulkonäyttelualueet	43
Ulosottovirasto, henkilökunta, talous, toiminta	112—118
» sen käyttöön luovutetut huonetilat, eräistä töistä suoritettu järjestelytutkimus	55, 88
Urheilu- ja retkeilylautakunta ja -toimisto, henkilökunta, vuokraukset ym.	240—251
» » voimisteluseurojen avustaminen	240
Urheilukilpailut, Eläintarhanajot yms., niiden pitäminen kaupungin maalla	46
Urheilulaitteiden korjaus- ja kunnossapito	268
Urheiluseurat, eräiden alueiden vuokraaminen niille	34
Urheilutoiminta, talvi- ja kesäkauden	243—246
Uudisrakennusten tarkastus, palolaitoksen suorittama.....	132
» » rakennustarkastustoimiston suorittama	110
Uudisrakennustyöt, talorakennusosaston	261
Vaakamestari, tullipakkahuoneen ulkopuolella toimiva	289
Vaakapaikan vuokralleanto	80
Vaalimainontaa koskevat päätökset	66
Vahingonkorvausasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	204
Vajaamielishoito, lastenkodit ja hoitolaitokset	181, 199
Vakuusasiakirjojen tarkastus, kiinteistölautakunnan suorittama	24
Valkosaari, alueen vuokraaminen sieltä	33
Vallilan eräiden tonttien ja alueiden vuokraukset	32, 39, 40, 41
» kerhokeskuksen toiminta	233
Valokuvaukset ja kuvahankinnat, kaupunginmuseon	224
Valokuvauspaikan vuokralleanto	65, 80
Valtionrautateiden ja kaupungin välinen aluevaihto.....	27
Vanhainkodit, kaupungin ym.	142, 154—156
Vanhainkotikomitean kokoonpano ja kokoukset	144
Vanhusten asunto-oloja koskevat tutkimukset, heille jaetut asunnot	84, 104
» lomanvietto- ja kesävirikistötoiminnan tukeminen	142
» päiväkotia varten vuokratut huonetilat	57
Vankeusyhdistyksen avustaminen	196
Vantaala, Päivähuoltola	199
Varapalokunnat	134
Varasto- ja pienteollisuusalueiden, uusien, suunnittelukysymys	37
» » » vuokralleanto	37, 38, 40, 41, 70, 277
Varastoimis- ja laiturihuoltotoiminta, satamalaitoksen	288
Varastosuojien ja varastoimisalueiden, satamalaitoksen, vuokrat ym.,.....	278, 299
Vartiokylä, ent. Latauksen alueella olevien parakkien pito-oikeudet	43
» eräiden määräalojen myynti ja vuokraus.....	29, 34
Vartiokylän kartanon talousrakennuksista vuokralle annetut varasto- ym. tilat	51
» lahden ranta-alueen osan täyttäminen	53

Vastaanottokoti Lemmilä	198
Vattuniemen kesäkodin toiminta	233
Veden kuljetus Esikaupunkien kiinteistöille	272
Veneet, vuokra-, satama-alueilla liikennöivät.....	287
Venelaitureita koskevat asiat.....	104, 278, 279, 293
Venelaiturivuokrien, Herttoniemen siirtolapuutarhan, periminen	70
Verkkosaari, Kalastajain Oy:n sieltä vuokraaman alueen vuokrasopimuksen jatkaminen ...	276
Veroasiat, oikeusaputoimiston hoitamat	204
Verojen ym. maksujen pakkoperintä	113—118
Vesilaitos, johtavien viranhaltijoiden palkkajärjestelyt, laitosta koskevat järjestelytutkimukset	3, 90
Vesilautakunta	122
Vesipostien, eräiden Pakilassa sijaitsevien, käytöstä perittyjen korvausten lopettaminen ...	44
» yleisten, ja suihkukaivojen kunnossapitokustannukset	265
Viemäri-ilmoitukset, liittämistyöt ym.	266
Viemäri- ja kadunrakentamiskorvausten perimistä koskeva selvittely.....	77
Viemäriojien perkaustyöt	48, 72
Viemäriytyöt ja niiden kustannukset	265, 266, 292
Viemäriveden puhdistamot	266
Vierailut ja käynnit kaupunginkirjastossa	213
» » kaupunginmuseossa.....	225
Vihannestukkukeskus.....	329
Viikin puhdistamo, viemäriveden	268
Viljelysalueiden vuokralleanto	35, 48, 71
Viljelysuunnitelmat ym. kaupungin maataloutta koskevat selvitykset	48, 71
Viranhaltijat, eläkkeitä, ikälisiä ja hautausapua koskevat asiat	20, 21, 22
» eräiden laitosten henkilökunnan urheilutyön tukeminen	240
» kone- ja pikakirjoituslisät sekä konekirjanpitolisät	5
» palkkausta ja luontoisetuja koskevat asiat.....	2, 3, 4, 14
» päivystyskorvaukset, oikeus sivutoimen hoitamiseen ym.	4, 5
» sairauslomia koskevat asiat, sairauslomasijaisten palkkaamiseen käytetyt määrärahat	19
» vapautuvat, heidän uudelleen sijoittamisensa	92
» virasta pidätetyn oikeus muun tehtävän hoitoon	7
» virkasäännön uusimiskysymys	2, 20
» virkojen perustamista, vakinaistamista ym. koskevat asiat.....	5
» vuosilomakysymykset	16
» ylitöiden valvontaa ym. koskeva tutkimus	90
Viransijaisuuspalkkiot	18
Virastot ja laitokset, arkistonhoidon valvonta ym.	99
» » » niiden henkilökunnan urheilutyön tukeminen	240
» » » » johtosääntöjen yhdenmukaistamista koskeva tutkimus	90
» » » » käyttöön luovutetut huoneistot	55—58, 60
Virastotalojen rakentamista ym. koskeva tutkimus	90
Virat, niiden perustaminen, vakinaistaminen ja täyttämisen	4, 5
» oikeuden myöntäminen sivutoimen hoitamiseen	5
Virka-asunnot, niitä koskevat palkkalautakunnan päätökset	14
Virkasäännön muuttaminen	2, 20
Virkavapaudet, viranhaltijoille myönnetyt	16, 17, 19
Virvoitusjuomakioskien vuokralleanto	35, 64, 241
Voimistelu- ja urheiluseurojen avustaminen	240
Vuokra-alueiden vuosikatselmukset	46
Vuokrahuoneistojen, kaupungin rakennuttamien ym., jakaminen	83
Vuokralle annetut asuntoalueet	30—33, 69
» » autotalli-, kellari- ym. tilat	60
» » erilaiset myyntipaikat, kioskit ym.	63—66, 79, 80
» » ja otetut huoneistot	55—61, 79, 83
» » luistinradat ja tenniskentät	245
» » moottoriajoneuvojen huoltoasema-alueet	35
» » myyntipaikat, kioskit ym.	63, 79, 241
» » rakennukset	61, 72, 241, 277, 337
» » ulkonäyttely- ja ulkotarjoilualueet.....	43, 44
» » varasto- ja pienteollisuusalueet	37, 40, 41, 70, 277
» » viljelysalueet	35, 48, 71
Vuokrat, asuin-, toimisto- ym. huoneistojen, niiden periminen	61, 79, 300
» kultaklausuliehtoiset, niiden periminen ym.	32
» satamalaitoksen varastosuojien ja -alueiden paikanvuokrataksan korottaminen	277, 278
» tonttien ja alueiden, niiden tarkistaminen.....	31

Vuosilomakysymykset, työntekijäin vuosilomasäännön uusiminen	16
Vuotien tarkastus teurastamolaitoksessa	325
Väestöasiaintoimisto, lastensuojeluviraston.....	175, 189—191
Väestönlaskennan, v:n 1960, loppuunsaorittaminen	103
Väestönsuojat, yleiset ja yksityiset, rakennusluvut, rakennus- ja korjaustyöt 44, 137, 261, 269	
Väestönsuojelulautakunta ja -toimisto	135—138
Väestönsuojelutehtävien hoito sähkölaitoksessa	6
Yleinen talletusvarasto, satamalaitoksen	288, 289
Yleisen teurastamon toiminta	324
Yleisten töiden lautakunnan kokoonpano, kokoukset ja päätökset.....	252
» » lautakunta, työtilanteen informointimenettelyä koskeva tutkimus	89
Äiti- ja lapsikotien tukeminen	142
Äitiys- ja lastenneuvolat, huoneistojen luovutus niitä varten	56, 58
Äitiysavustusten myöntäminen	189

1000

1000

1000

1000

1000

1000

Viimeksi ilmestyneet julkaisut

(Helsingin kaupungin tilastotoimisto julkaisee muut paitsi A IV ja V)

- A. Helsingin kaupungin tilasto.**
- I Terveyden- ja sairaanhoito.** Suomenkielinen teksti, taulukot myös ruotsiksi ja englanniksi.
Edellinen osa (vuosikertomukset).
49. 1964.
Jälkimmäinen osa (tilastollinen katsaus).
43—45. 1960—62.
- II—III Ulkomaan kauppa ja merenkulku.** Suomenkielinen teksti, taulukot ja tavaranimikkeistö myös ruotsiksi ja englanniksi.
25. 1963.
- IV Kaupungin teollisuuslaitosten toimintakertomus.** Helsingin kaupungin teollisuuslaitosten lautakunnan julkaisema. Suomenkielinen teksti, taulukoita ja katsauksia myös ruotsiksi ja englanniksi.
49. 1964.
- V Kaupungin tilinpäätös** (vuoteen 1956 Kaupungin tilit ja tilinpäätös). Helsingin kaupungin rahatoimiston julkaisema. Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen katsaus.
49. 1964.
- VI Opetuslaitokset.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos, taulukot myös englanniksi.
31. 1963.
- VII Erikoistutkimukset.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen yhteenveto.
2. Yleinen väestönlaskenta Helsingissä v. 1960.
- B. Helsingin kaupungin tilastollinen vuosikirja.** Suomen- ja ruotsinkielinen, englanninkielinen sisällysluettelo.
53. 1964.
- C. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.** Suomenkielinen.
75. 1962.
- D. Helsingin kaupungin kunnalliskalenteri.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos.
37. 1965.
- E. Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten asiahakemisto.** Suomenkielinen. Ajankohtainen irtolehtijärjestelmä.
- F. Helsingin kaupungin kunnallinen asetuskokoelma.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos.
42. 1964.
- G. Helsingin kaupungin säädöskokoelma.** Suomenkielinen ja ruotsinkielinen laitos. Ajankohtainen, irtolehtijärjestelmää käyttäen.
- H. Tilastollisia kuukausitietoja Helsingistä.** Suomen- ja ruotsinkielinen teksti, englanninkielinen katsaus.
16. 1965.
-